





A 122

J. P. L. L. L.

1800

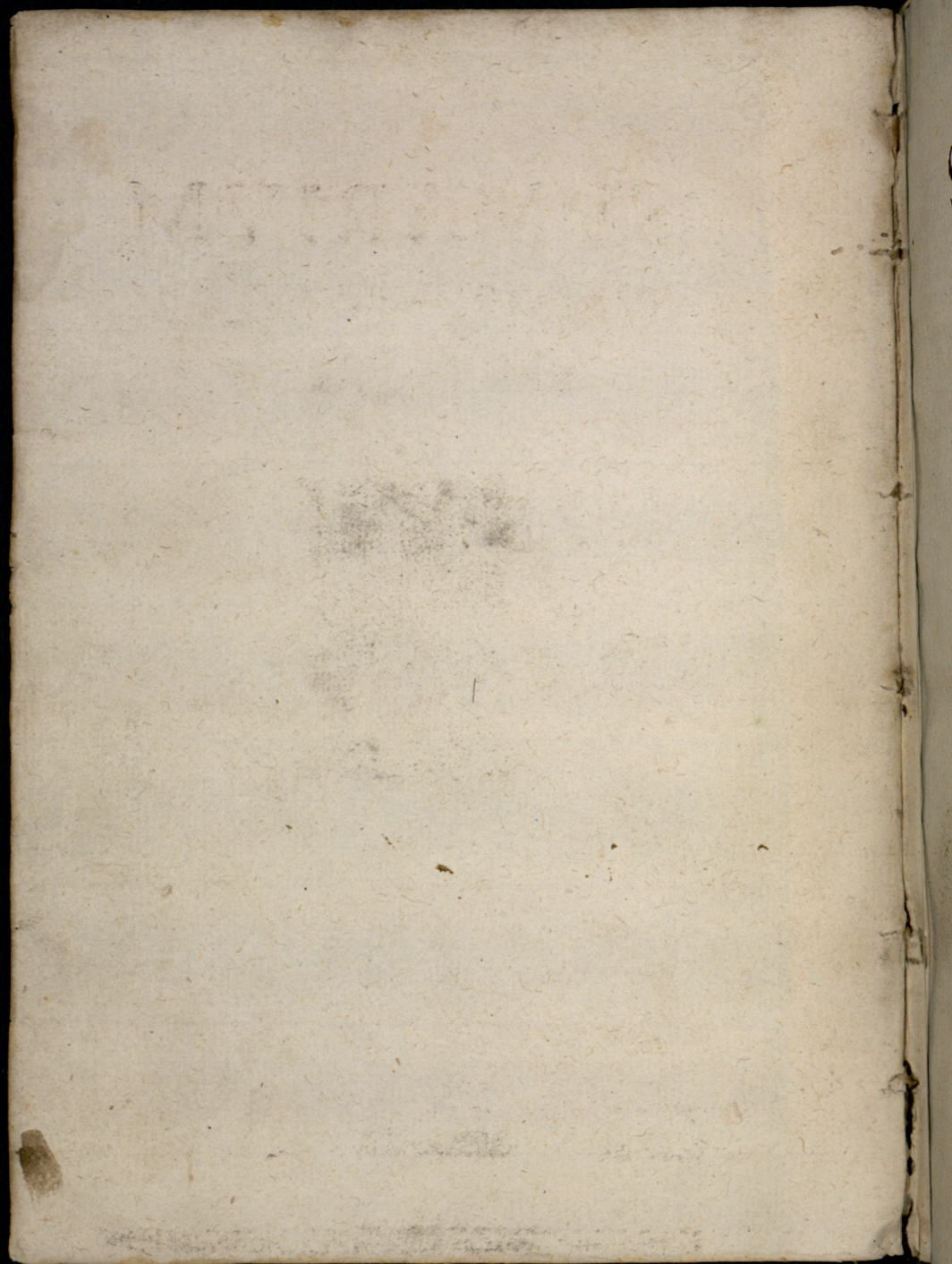
1800

1800

1800

(B 259) = A 122





SVMARIVM
SVMMÆ VITIORVM
PER FIGVRAS.



SVMMARIVM

SVMMÆ VITIORVM

PER FIGURAS

Figulo



C Secundus liber qui appellatur Summa vitiorum: diuiditur in nouem tractatus.

Primus est de his que valent ad detestationem vitiorum in comuni.

Secundus de vitio gulae.

Tertius de vino luxurie.

Quartus de auaricia.

Quintus de accidia.

Sextus de superbia.

Septimus de inuidia.

Octauus de ira.

Monus de peccato lingue.

Tractatus primus de vitijs in coi vnicam habet partem. In qua primo ponuntur tres rationes ad probandum qd vitia summa diligentia sint vitanda. Secundo iterum tres rationes ad probandum qd deus summe odiat peccatum. Tercio quatuor rationes ad ostendendum qd peccatum summe noceat homini. Et enumerantur sex que peccatum auferunt homini. quarto ostenditur qd vita vitiorum sit aspera.

Tractatus secundus de gula: diuiditur in quatuor partes.

Prima pars est de ordine dicendorum in isto tractatu. Et de quatuordecim qd valere possunt ad detestationem vitij gulae.

Secunda de speciebus huius vitij. Primo de comelatione et ebrietate. Deinde de quinqz speciebus quas distinguit Grego. super Gen. xxv. Et de alijs quatuor speciebus.

Tertia continet de quatuor satellitibus quibus vititur vitium gulae.

Quarta pertinet octo remedia contra vitium gulae.

Prima pars principalis huius tractatus potest diuidi in quatuordecim particulas. quarum tertia pertinet tres iniurias quas facit hoc vitium primo. Quarta septem iniurias quas facit deo. Mona pertinet mala qd in scriptura leguntur puenisse ex hoc vitio et qd quotidie eneniunt his qui hoc vitio laborant. Decima pertinet quod hoc vitium sit grauis infirmitas et gre. Tertiadecima pertinet qd hoc vitium est grauis seruitus. Et qd in sex est gra-

uitas illius seruitutis. Continentia aliarum particularum causa breuitatis non ponimus.

Tractatus tertius de luxuria: diuiditur in sex partes.

Prima est de his que valent ad detestationem luxurie.

Secunda est de speciebus eius.

Tertia de his qd prestat occasionem huius peccato.

Quarta est de remedijs contra luxuriam.

Quinta de prohibitionibus simplicis fornicationis.

Sexta pertinet quedam necessaria contra illos qui impotentiam allegant pertinet.

Prima harum partium subdiuiditur in tria capitula.

Ca. i. est de ordine dicendorum in hoc tractatu. Et de sex miserijs annexis peccato luxurie que faciunt ad eius detestationem vt sunt anxietas erubescencia etc.

Ca. ii. est de quinqz que similiter ad eius detestationem faciunt. Et primo tripliciter ostenditur qd vitium istud angelis valde fecet. Secundo sex modis ostenditur qd multum placeat demonibus.

Tercio septemplex ostenditur qd deo valde contumeliosum sit hoc peccatum.

Quarto quomodo sit iniuriosum proximo. quinto quomodo nocuum sit proprio subiecto.

Ca. iii. est de quatuor que etiam faciunt ad detestationem huius vitij. Primo qd efficax sit hoc vitium ad hominem capiendum. Secundo qd potens ad detinendum. Tercio de vilitate in quam hominem ponit. Quarto de misera seruitude in qua sunt luxuriosi. Et postea ponit qd luxuria videtur esse de numero illorum peccatorum de quibus etiam demones erubescunt.

Secunda pars subdiuiditur in nouem capitula.

Ca. i. est de luxuria cordis et corporis.

Ca. ii. est de duplici acceptione huius nominis luxuria: et enumerantur quinqz species luxurie secundum vitamque acceptionem.

Ca. iii. est de peccato contra naturam: vbi octo modis ostenditur magnitudo illius peccati.

Ca. iij. est de incestu: vbi quadrupliciter

Annotationes in materiarum.

- offenditur magnitudo illius peccati.
Ca. v. est de adulterio: vbi eius species pmo tangitur deinde septē ponitur per q magnitudo huius peccati ostendit.
Ca. vi. est de stupro: vbi aliqua ponunt p q magnitudo huius peccati ostenditur
Ca. vii. est de simplici fornicatore: vbi tangitur de peccato viduaz: meretricum ⁊ concubinarum. **Ibidem** etiaz de rapto tangitur.
Ca. viij. de alia diuisione luxurie. Et pmo de luxuria clericorū vbi pmo tangunt septē que aggrauant hoc peccatum in in his q sunt in sacris ordinibus: deinde ponunt quinqz cause ppter qz hoc peccatū indecē sit in sacerdotibus.
Ca. ix. est de peccō carnis in psonis religioso: vbi pmo sex tanguntur que valent ad ostendendum q peccatū carnis valde graue est in psonis religiosis: deinde quinqz tanguntur spālī que illud aggrauant in monialibus.
Tertia pars subdiuiditur in septē capitula
Ca. j. est de his q dant occasionem luxurie: ⁊ enumerantur octo. Et de duob⁹ breuiter agitur.
Ca. ij. est de peccato venularum turpitudine silentiū: vbi multipliciter ostendit magnitudo peccati carum.
Ca. iij. ē de malo exemplo: qd frequenter dat occasionem peccato luxurie.
Ca. iiij. ē de aspectu mulierū: vbi ostenditur q aspectus mulierum sit timendus: pmo auctoritatibus ⁊ exemplis: deinde tribus rōnibus sumptis ex pte mulier ⁊ septē ex pte oculorū sumptis.
Ca. v. q colloquium mulierū valde sit timendum.
Ca. vi. de auditu cantionum amatoriaz: ⁊ similibus que ad libidinem incitant.
Ca. viij. q tact⁹ mulierū sit valde piculos⁹.
Quarta ps subdiuidit in quattuor capla.
Ca. j. est de tribus remedijs ptra luxuriā: vbi in fine ponuntur tres rōnes quare fugiendo ptra luxuriā sit pugnandū.
Ca. ij. de tribus q hoies qnqz decipiūt q cum mulieribus habitant.
Ca. iij. de choreis: vbi pmo ostenditur auctoritatibus qz malum sit choreas ducere. Secdo ostēditur rōnibus q p-

de luxuria

- culosum sit. Tercio ostenditur similit⁹ rōnibus qz fatuum sit.
Ca. iiij. de quinqz alijs remedijs ptra luxuriā.
Quinta ps subdiuidit in q tuor capitula.
Ca. j. de ordine dicendorū in ista pte. Et q simplex fornicatio sit phibita ostendit auctoritatibus.
Ca. ij. q fornicatio sit phibita ostenditur octo rationibus.
Ca. iij. q fatuū est q rerequere dñs simplicem fornicatōem phibuerit.
Ca. iiij. q dñs phibendo eā misericorditer egit cū genere humano.
Sexta ps subdiuiditur in duo capitula.
Ca. j. ē de illis q dicunt se non posse continere. cōtra quos ponuntur diuersa testimonia scripturarum.
Ca. ij. de fatuitate illorū q dicunt se ptere nō posse: ptra quos aliquē ponunt rōnes: vbi versus finem pbatur q sine dei auxilio nihil possumus. **Ibi** etiam tanguntur tria necessaria ei q debet iustificari.
Tractatus quartus est de auaricia q diuiditur in quinqz partes.
Prima est de his que faciunt ad detestationem auaricie.
Secunda est de speciebus auaricie.
Tertia de his q dāt occasionē huic vitio.
Quarta de remedijs ptra hoc vitium.
Quinta de prodigalitate.
Prima ps subdiuidit in nouem capitula.
Ca. j. de ordine dicendorū in isto tractatu.
Et q natura dissuadeat auariciā.
Ca. ij. de xij. maledictionibus quas facit sacra scriptura auaris.
Ca. iij. de quattuor auctoritatibus sacre scripture qbus ostenditur magnitudo huius vitij vbi etiam ostenditur quō auarus iniquus sit in deum: in se ⁊ in pximum: pcpue in domesticos ⁊ etiam in creaturas inferiores. **Ibidem** etiam ostenditur quomodo auarus sit idola tra.
Ca. iiij. q gravis infirmitas sit auaricia. **Ubi** pmo ponit. xij. ex qb⁹ ostēdit grauitas huius infirmitatis. Secdo septem tanguntur infirmitates que sunt in auaro. Tercio ponuntur aliquē cause quare

avarus dñitjs nō satietur.

Ca. v. de seruitute auaricie: vbi ostenditur q auar⁹ su seru⁹ dñitiaz. Et sex tangunt q faciūt ad miserā huius seruitutis.

Ca. vi. q magnam vim habeat auaricia ad capienduz: detinendum vel submergendum: vbi ostenditur q laquei auaricie triplr sunt occulti.

Ca. vii. q auaricia sit exosa deo iniuriōsa pximo: nociua pprio subiecto. Vbi vero ostenditur q auaricia deo sit exosa: tā gūtur quadruplex stulticia auari. 1. ponitur quadruplex rō quare deus auariciam odiat. Et tanguntur quinque rusticitates qe dñe s auarus facit deo. Vbi vero ostenditur auaricia nociua pprio subiecto: ponuntur decē mala que ipsa facit suo subiecto. Quoz p^o mūm ē stulticia vel infamia. Et ostendit ibi sex modis infamia auari. Et assignantur. xviij. stulticie auari. Vbi vō assignatur scda stulticia auari: ostenditur q quattuor sunt q possumus dicere nra: 1. q spalia nostra non sint. Vbi vero assignat tercia stulticia auari: assignantur gñz fructus quos videtur hñe diuinit. Vbi vero assignatur sexta stulticia auari ponuntur gñz casus in quibus fatuus est q pecuniam suam vult secum habere. Vbi vero assignatur tercia decima stulticia auari ostenditur q pñs felicitas fomno in quattuor assumiletur. Ostēsa stulticia auari q est primam maluz qd facit ei auaricia: ostenduntur nouē alia que facit ei auaricia.

Ca. viij. de his quib⁹ scriptura comparat auarum.

Ca. ix. de exemplis que valent ad detestationem auaricie.

Scda pars subdiuiditur in quindeciz capitula.

Ca. i. de pctō vsure: vbi pmo ponūtur verba sacre scripture q faciunt pira hoc pctm. Scdo assignantur sex stulticie vsurarij. Tertio duodecim iniquitates eius. Quarto duodecim alia que faciūt ad detestationem huius peccati vbi ultimo tanguntur quinque pene vsurarij. Quinto agitur de specieb⁹ vsure. Sex to ponuntur octo reprehensibilia circa

restitutionem. Septimo ponuntur octo p q pōt alijs induci vt restituat.

Ca. ij. de rapina: vbi sex ponūt q debēt hoies cohibere a rapia. Et. xij. q ostendūt magnitudinē hui⁹ pcti. 1. ostendit q dupliti rōne q raptōres multi a dño sint puniēdi. Et tanguntur sex pene raptōz. Et circa pñm assignātur gñz rōnes qre raptōres i hoc mūdo sint pauperes.

Ca. iij. ē d iustis tallijs vbi pmo ostendit: huius pcti magnitudo. Scdo ponunt sex mala q pueniūt alicui eo q tallias faciat. Tertio tāgit de vilitate hui⁹ pcti.

Ca. iij. ē d fraudib⁹ negociatoz vbi ponit octo mala q abūdāt i mercatorib⁹. Et vbi qrtū assignat triplr ostendit q magnum peccatum ē fraus i pōderib⁹ 1. mensuris.

Ca. v. ē de acceptōe mūicz: vbi pmo ostenditur. x. mala q faciūt mīera acceptozib⁹ suis. Scdo tāgunt gñz q pñt eē rep⁹ hēribilia circa acceptōres mūncz vbi ostendit q delitie clicoz mortē pñent q pñt ibi eē septē mortē. In fine tangitur de diuersis spēbus mūncz.

Ca. vi. ē de auaricia adaocatorz: vbi octo tangunt q deberēt hoies ab officio aduocatōis retrahere. Et vbi scdm pōit tangūt. x. picula q sūt circa illd officii. In fine tangit de cōditōib⁹ sciētie decretoz 1. similium.

Ca. viij. de auaricia ministroz ecclesie. Et de ordine dicendoz de illa auaricia. 1. pmo de symonia: vbi octo ponuntur q faciunt ad detestationem symonie. Et tanguntur. xij. pñm: lic qe symonia facit deo. Et multiplex dñū qd ex symonia puenit. Et in fine ponuntur diuisiōnes ad symoniam pñentes.

Ca. viij. est de peccato edificantium sion in sanguinibus vbi pmo ostenduntur maledicti. Scdo ponuntur exempla 1. vba sacre scripture que valent pira hoc pctm. Tertio mala q ex hoc peccato pueniunt. Vbi ostenditur triplr q sunt in fideles q bōa ecclesiastica ex carnali amore pferunt. Et i in fine tripliti rōne ostenditur q amor carnalis plus noceat in ministris ecclesie q symonia.

Auaricia

Annotatio materiarum.

Ca. ix. est de peccato chortitaz: vbi triplr ostenditur qd hoc peccatum sit detestabile. Deinde tanguntur quattuor modi qbus aliquis vocatur a deo ad dignitatē

Ca. x. est de auaricia mercenarij vbi ponuntur sex que faciunt ad detestationē huius peccati. Et in fine sex rōnes tanguntur quare christus noluit in primitiua ecclesia temporalia iuncta esse spiritualibus.

Ca. xi. est de septem signis auaricie qd apparet in ecclesia dei que sunt pluralitas beneficiorum pluralitas missarum ab eadem persona in eadem die dictarum pluralitas officiorum in eadez missa: multiplicatio altarium sine necessitate: auara obseruatio fructuum: promotio puerorum ad sacros ordines et ecclesiasticas dignitates: cursus ad loca in quibus solet offerri. Vbi vero agitur de pmo signo auaricie. Prio ostenditur qd non liceat hfc plura vñicia ecclesiastica quando vnū sufficit vbi exullatur cause ppter quas aliqui credunt hoc sibi licere. Secdo sex ponuntur que videntur valere ad detestationem huius peccati. Tercio tanguntur que sunt reprehensibilia in talibus psonis: vbi ostenditur tripliciter qd pñsentia pastoris gregi sit necessaria. Et tanguntur sex ad que se obligat qui curam a nimia p recipit. In fine vero ostenditur tripliciter qd piculosa sit bonorum ecclesiasticorum dispensatio. Vbi vero agitur de pluralitate missarum: ponuntur pmo casus diuersi in quibz licet celebrare duas missas in die. Secdo ponuntur sex rōnes ad hoc qd non sit licitum simpliciter aliquē celebrare duas missas in vna die. Vbi vero agitur de conseruatione fructuum ostenditur qnqz modis satuitas eoz qd cū habeant annuos redditus sufficientes: ex auaricia tñ pseruāt fructus. Vbi vero agitur de promotione puerorum septem cause tanguntur quare cauendū est ecclesie a pñtione talium.

Ca. xij. est pmo de his qd pñt ad dignitatem pñcendi. Secdo de his qd faciūt ad detestationem peccati indigne pñcientium. Tercio de peccato eoz qd nū

qz curant cōicare: vbi qnqz cause tanguntur quare tales multum debent dolore. Quarto de pctō eoz qd per mortale peccatum deum a se expellunt.

Ca. xij. est de vitio pprietatis vbi primo ponuntur xij. exempla quibus possimus vti ptra hoc peccatum. Secundo tanguntur xij. stulticie qbus laborant pprietarij. Tercio multiplex pueritas quā facit hoc peccatum. Quarto multiplex malum qd ē in pprietario. Quinto ostenditur qd religio maxime debeat persequi hoc vitium.

Ca. xij. est de auaricia scientie: vbi ponuntur xij. qd pñt ptra hoc vitium valere. Et in fine ponitur de pñicatoribus si bi solū viuere eligentibus.

Ca. xv. est de peccato luforum: vbi quinqz ponuntur que faciunt ad detestationē huius peccati. Enumerantur etiā xvj. pctā qd circa ludū accidunt. Et ostenditur qd transgressio toti de calogi ibi accidere possit. Tanguntur etiā ibi xij. stulticie luforum. In fine tangitur de his qui luforibz se immiscunt causa spectandi. Et de illis qd locat necessaria ad ludū. Et de his in quoz domibus ludif.

Tercia pars est de his que auaricie solent dare occasionem.

Quarta pars est de octo remedijs cōtra auariciam.

Quinta ps de pdigalitate subdiuiditur in quattuor capitula.

Ca. i. de ordine dicendorum in ista parte. Et primo de distinctione prodigalitatis a largitate.

Ca. ij. de malis que ex prodigalitate sequuntur.

Ca. iij. de septem stulticijs prodigi.

Ca. iij. de prodigalitate clericorum: vbi tanguntur sex qd debent cohibere clericos ne de bonis ecclesie sint pdigi. Et tripliciter ostenditur rapina talium personarum esse periculosa.

Tractatus quintus est de accidia qui diuiditur in quattuor partes.

Prima pars est de his que valere possunt ad detestationem accidie.

Secda de diuersis generibus peccatorum que ad hoc vitium pertinent.

auaricia

Accidia

Tertia de diuersis remedijs pira hoc vitij
Quarta de indifferetio feruore qui accidia
videtur esse pirauius.

Prima ps subdividit in quatuor capitula.
Ca. i. de ordine dicendorū in isto tractatu.
Et de diuersis exēplis que valere pnt.
ad detestationem accidia.

Ca. ij. de vbiis sacre scripture q laborē sua
dēt et oculū vel pigritia dissuadēt.

Ca. iij. qm accidia displiceat deo: et pla
ceat diabolo et noceat pprio subiecto
Abi vō onditur quō accidia noceat p
prio subiecto. Primo ondit q ipsa re
plet hoies malis pene. Secdo q malis
culpe. Tercio q aufert hoi bona glorie
gratie et nature. Et ponuntur ibi octo
que deberēt hoies mouere ad pserua
tionem temporis.

Ca. iij. de sex alijs que valere possunt ad
detestationem accidia.

Secda ps subdividitur in. xvij. capitula.

Ca. i. est de diuersis speciebus vitioꝝ que
ad accidia ptenent. Et pmo de repidi
tate et eius descriptione. Et de malis
que repiditas in hoie facit.

Ca. ij. de mollicie.

Ca. iij. de sololētia: vbi pmo ponunt duo
exēpla pira eos q noie pteplariōis pal
liant pigritia suā. Secdo onditur qn
q reprehensibilia circa somnū corporis
Tercio tanguntur tria q debent homi
nes cohibere a nimitate somni. Altio
sifr ponuntur tria q sunt necessaria ad
hoc q aligs debito mō dormiat.

Ca. iij. de ociositate. vbi pmo onditur q
ociosus sit multum stultus. Secdo po
nuntur duodeciz stulticie ociosi. Et vbi
ponitur tertia stulticia: tāgitur de octo
fructibus ozis. Tercio qdruplici ratiōe
onditur q potius sint reprehensibiles
ociosi in tpe gfe q ante. Quarto tangū
tur tria q sunt anēdēda in occupatiōe.

Ca. v. de vitio dilationis. Et pmo de di
latione puerionis: scdo de dilatiōe cō
fessionis. Abi vō agitur de dilatione
puerionis. Prio ponuntur verba sa
cre scripture pira hoc vitium. Secdo
ponuntur duo que impediunt ne deus
intret ad cor peccatoris. Et ostenditur
q reponitio eius q sic differt cōuer

ti sit nequam: nequior: nequissima. Ter
tio vō ponuntur octo q deberent ho
mines mouere ad accelerādā puerio
nē. Et vbi ponitur secundum illoꝝ tan
guntur octo bona q sequuntur ex hac
acceleratione. Abi vero ponitur tertius
prioꝝ octo: multipli onditur quantus
sit piculum male puetudinis. Abi ve
ro ponitur qrtum: tangūtur. xij. que fa
ciunt ad hoc q puerio dilata sit diffi
cilior. Abi vero ponitur qntus onditur
q ille q differt pueri iniquus sit i deū
in angelū: in seipm et in pximū: et in in
feriores creaturas Abi vō sextū ponit
onditur q difficile est aliquē vere puer
ti. Abi vō ponit septimū: onditur ma
gnū piculū in quo est pctō. Abi vō po
nitur octauū: ondit magna fatuitas ei
q differt pueri. Et ad pbandā fatui
tatem hanc: assumuntur octo casus in
qbus est fatua dilatio. Abi vō agitur d
dilatione pfectionis. Primo octo rōn
bus ostendit fatuitas eoz q differūt cō
fiteri. Et vbi ponitur qrtā rō: tangūtur
bona q ex pfectione pueniunt. Secun
do qnq rōnibus ostenditur specialiter
fatuitas eoz q vsq ad mortē differunt
cōfiteri. Tercio vero onditur fatuitas
eoz: q in quadragesima differunt con
fiteri donec fere tota quadragesima sit
transacta.

Ca. vi. est de vitio tarditatis. vbi tangūtur
sex q pnt nobis dissuadere hoc vitium

Ca. vij. est de negligētia: vbi pmo sex po
nuntur q valere pnt ad detestationē hui
vitij. Post vō tanguntur duo remedia
p hoc vitium. Et in fine ponuntur tria
que impediunt diligentiam studij.

Ca. viij. de vitio impseuerantie: vbi qnq
tanguntur que possunt valere ad dete
stationem huius vitij.

Ca. ix. est de vitio remissionis: vbi in fine
tria mala tanguntur que ex hoc vitio
pueniunt.

Ca. x. est de dissolutione.

Ca. xi. est de incuria.

Ca. xij. est de ignauia: vbi ponuntur. xij.
ignauie que solent inueniri in oibus ac
cidiosis.

Ca. xij. est de indevotiōe: vbi pmo tāgūtur
L iij

accidia

Annotatione materiarum

quatinus: cauere de solet puenire inde uono vel ariditas spūalis, deinde ostenditur multiplex effectus huius ariditatis.

Ca. xiiij. est de tristitia in diuino seruitio: vbi pmo ostenditur qd hoc vitium multum displicat deo. Et ibi tangunt tres cause letandi in diuino seruitio. Scdo ostenditur qd hoc vitium multum placeat diabolo. Tercio qd valde noceat homini.

Ca. xv. est de tedio vite vbi tangitur quatuor cause ex quibus solet tediu puenire.

Ca. xvi. de despatione vbi ostenditur qd hoc peccatum multum displicat deo: et multum placeat diabolo. et multum noceat homini. Et in fine tangitur quinqz remedia contra hoc peccatum.

Ca. xvij. de accidia claustralium vbi tangitur xij. mala que solent in claustralibus inueniri ex accidia.

Tertia pars est de octo remedijs contra peccatum accidie.

Quarta pars subdividitur in quinqz capitula.

Ca. i. de indiscreto seruire. Et de tribus que exiguntur ad hoc vt aliquis deo discrete seruiat.

Ca. ij. de multiplici malo qd ex indiscreto seruire provenit.

Ca. iij. de xij. stulticijs eorum qui habent indiscreto seruire.

Ca. iij. qualiter sumendus sit cibus.

Ca. v. qd oportet pferre spūales qnqz condescendere fratribus.

superbia **Tractatus sextus** de superbia diuiditur in quatuor partes.

Prima pars assignat rationem quare vitia sic ordinantur in hoc tractatu: vbi etiam tangitur de radicibus horum vitiorum.

Secunda pars est de his que valent ad detestationem superbie in communi.

Tertia pars est de diuersis generibus peccatorum que ad superbiam pertinent.

Quarta pars est de remedijs contra peccatum superbie.

Secunda pars subdividitur in xij. capitula.

Ca. i. quomodo se habeat superbia ad bona.

Ca. ij. quomodo se habeat superbia ad alia vitia.

Ca. iij. quomodo se habeat ad diabolum.

Ca. iij. quomodo se habeat superbia ad proximum.

Ca. v. quomodo se habeat superbia ad deum.

Ca. vi. quomodo se habeat deus ad superbum vbi ostenditur qd deus superbum vilipendit et detestatur: odit et abominatur. Vbi vero ostenditur qd deus superbum odit ponuntur sex signa huius odij. Deinde ponuntur xij. exempla ad hoc odium ostendendum. Tercio ostenditur hoc odium esse inueteratum. Et tangitur multiplex causa huius odij.

Ca. vij. qd superbia hominem inficit et infelicem reddit: et cum arefaciat: et bona eius consumat. Vbi ostenditur qd hominem infelicem reddit tanguntur octo in quibus consistit infelicitas illa.

Ca. viij. qd superbia hominem decipiat excuset et infatuat. Vbi ostenditur de illa infatuatione: ostenditur qd superbia infatuat quinqz modis. Deinde ponuntur xij. stulticie quibus laborat superbus. Abire ro ponitur quarta stulticia: assignatur quadruplex ratio quare mons superbie sit infelicissimus. Vbi ostenditur sexta stulticia distinguuntur sex species exaltationis: quarum una bona est quinqz sunt male.

Ca. ix. qd superbia sit valde periculosa infirmitas eo qd defacili incurratur et non defacili sanctur: et defacili in eam reciditur. Ad primum probandum ponuntur tres rationes. Ad secundum probandum ponuntur quinqz rationes.

Ca. x. qd superbia sit magna deformitas: et qd ponat hominem in miseria seruitute et magna debilitate: vbi etiam diuersa vitia tanguntur que homines repellunt a ministerio dei.

Ca. xi. de diuersis rebus quibus superbus vel superbia comparatur.

Ca. xij. diligenter velit dominus cauere suis a vitio superbie.

Tertia pars subdividitur in xi. capitula. Habet enim quinqz partes in quibus ponuntur quinqz diuisiones ad peccatum superbie pertinentes et de membris illarum tractatur. Quaprima habet xxiij. capitula. Secunda septem. Tertia tria. Quarta vnicuius Quinta quinqz. Unde in vniuerso sunt quadraginta capitula.

Ca. i. est de diuisione superbie. Et de illa

specie supbie q̄ est qñ alijs credit se bona sua habere a se vbi ponitur dubitatio quò alijs credat se bona sua habere a se: et soluitur. Et tanguntur sex q̄ q̄tum ad se dicitur facere superbus. quasi crederet bona sua habere a se et non a deo.

Ca. ij. de illa specie superbie que est quando aliquis credit se habere bona sua a deo: sed tamen pro meritis suis vbi ponuntur quattuor: que faciunt a detestatione huius peccati. Et quinqz rationibz ostenditur fatu⁹ q̄ hoc vitio laborat.

Ca. iij. de illa specie supbie q̄ est qñ alijs credit se habere bonum quod non habet vbi tanguntur sex que possunt facere ad detestationem huius peccati. Et in fine ponitur triplex remedium p̄tra hoc peccatum.

Ca. iij. de illa specie supbie qua aliquis se pponit alijs: vbi primo ostenditur rusticitas eius qui tali specie superbie laborat. Secundo ponuntur qñqz rōnes p̄ quas pōt ostendi q̄ talis sit fatu⁹. Tertio ostenditur q̄ talis sit iniquus. quadrupliciter in deū et duplx in p̄ximū.

Ca. v. de presumptione: vbi primo ostenditur tripliciter q̄ hoc vitium sit valde timendum. Et tangitur triplex damnu⁹ quod pronenit ex vitio isto. Secdo quattuor tanguntur p̄ q̄ pōt ostendi famitas p̄sumptiu⁹. Tertio distinguitur. iij. species p̄sumptionis.

Ca. vi. de diuisione appetitus proprie excellentie in tres species. Et p̄mo agitur de appetitu domini q̄ hoc modo q̄ p̄mo ostenditur talis appetitus esse malus. Secdo tanguntur quinqz quibus possumus vti ad detestationem huius peccati. Abi vero ponitur tertium illorum ostenditur q̄ male sit ambitiosus dum tendunt ad dignitatem p̄cius curiam in dignitate sunt: pessime vero qñ pro abusione eius puniuntur. In fine vbi ponitur r̄n̄sio p̄tra illud verbū apli. Si qs episcopatū et c. q̄ ambitiosi pro se allegant.

Ca. vij. de appetitu magisterij: vbi primo ostenditur q̄ appetitus talis possit esse culpabilis qñqz de causis. Abi ponitur

secundum illorum: ostenditur q̄ habere bonam doctrinam et malam vitam: sit homini valde pericundum et erubescētia plenum: et q̄ multum deo displicet et ecclesie multum noceat. Secdo ostenditur q̄ magisterium curioz sit occupatio mala: peior: pessima. Et q̄ magistri sint in triplici piculo. Tertio vero ostenditur quanti meriti sit ministerium bonoz doctoꝝ vbi tria genera hominuz distinguuntur.

Ca. viij. de appetitu simplicis excess⁹ vbi quattuor tanguntur q̄ faciūt ad detestationem huius peccati.

Ca. ix. de octo sp̄bz supbie exterioris et p̄p̄ia. s. supbia q̄ appetit ipso corpe hois.

Ca. x. de supbia ornatus viroz et mulierz: q̄ quā ponunt vba sacre scripture.

Ca. xi. de exēplis que dissuadēt ornatum superbum et humilem suadent.

Ca. xij. de stulticia se ornatiū. Et vbi ponit octaua stulticia ostendit triplici rōe q̄ de veste debeat: hō erubescet: pot⁹ q̄ gl̄ari

Ca. xij. de alijs qñqz q̄ debet hoies cohibere ab amore supbi ornatus.

Ca. xij. de alijs qñqz q̄ debet hoies cohibere ab amore supbi ornatus. vbi ostendit q̄ pōt sextus: ostendit q̄druplici rōe q̄ croce: color sit rep̄hēnsibilis i peplis. vbi ostendit q̄druplici rōe: agis d̄ p̄cto illaz q̄ colorē p̄sumunt ponere in vultibz suis.

Et post: sex agunt q̄ de berēt cohibere mulieres ne alienis crinibz p̄terc̄. vbi ostendit decia cā: agunt qñqz q̄ deberēt cohibere m̄lires a nimio amore pulchritudinis. vbi ostendit xj. cā: ostendit quātū et q̄ p̄sonis noceat supbi. vbi ostendit xii. pōit: ostendit diuerse itēōes q̄ mulieres solēt se ornare. Et ostendit q̄ mulieres ornate ontātēs se: sūt icēdiarie sacrorū locoꝝ: homicidicis: ffricidē: et gladij et laquei et retia diaboli: et cisternę q̄ incautus sunt occasio p̄cipitiū.

Ca. xv. de erubescētia bonarū p̄mo ponitur vba sacre scripture ad cōmēdatōes hui⁹ erubescētie. Secdo ostendit multiplex q̄ p̄cū sit valde erubescibile. Tertio se deciz elerant de q̄bz d̄z hō erubescere.

Annotatio materiaram

- Ca. xvj.** de erubescencia mala: vbi ponunt tria que possunt valere ad detestatione huius peccati. Et vbi ponit primum tagit triplex cātimiditas. Abi vō scdm ponit: ostenditur triplex fatuitas eoz q erubescunt bñ agere. Abi vō ponit tertium ostendit q erubescētes de bono male se hñt ad deū tripliciter et ad bona opa. Et q bona opa tripliciter glorificat hoies In fine tanguntur quattuor remedia cōtra erubescenciā malam.
- Ca. xvij.** de malicia irrisoz que multū nocua est ecclesie.
- Ca. xviij.** de supbo ornatu lectoz: vbi primo tanguntur reprehensibilia in lectis. Scdo ponuntur sex q debrent hoies cohibere a lectis superbia.
- Ca. xix.** de illa superbia q apparet in egitationis: vbi primo tagunt quattuor in quibus hec superbia pot apparet. Deinde ponuntur septē que debrent hoies cohibere ab hac superbia.
- Ca. xx.** de superbia que apparet in familia vbi tria reprehensibilia tanguntur circa familiam.
- Ca. xxi.** de superbia cōsultozum: vbi quoz tanguntur in quibus apparet hec superbia.
- Ca. xxij.** de supbia edificioz. vbi primo tanguntur sex que possunt esse reprehensibilia circa edificia. Scdo ponuntur sex q debrent cohibere ab amore supboz edificioz. Et vbi ponitur sextū: ostenditur multipliciter fatuus esse qui supba edificia construit. Deinde tanguntur q debrent prohibere claustrales a superbis edificijs.
- Ca. xxij.** de superbia libroz: vbi octo ponuntur q possunt valere p hoc pccatū.
- Ca. xxiiij.** de superbia cantus: vbi breuiter tanguntur q videntur esse reprehensibilia circa cantum.
- Ca. xxv.** ex quibus bonis nascatur supbia.
- Ca. xxvj.** q fatū sit et impius q de bonis suis supbit: qd ostenditur quoz rōnibus.
- Ca. xxvij.** q fatū sit qui de bonis corporis superbi videlicet de sanitate fortitudine et c.
- Ca. xxviij.** q fatū est de nobilitate generis supbit: qd ostendit decem rōnibus.
- Ca. xxix.** de duplici nobilitate animi. Et de sex signis vere nobilitatis.
- Ca. xxx.** de consuetudine illaz ecclesiarū q nolunt canonicare nisi nobiles: vbi tanguntur sex cāe quare ista consuetudo vñ reprehensibilis. Abi vō ponitur prima causa tanguntur quoz peruersitates que videntur esse in his ecclesijs.
- Ca. xxxj.** q fatū sit q supbiūt de his bonis. s. libertate corporis et de bonis naturalibus aie: diuinijs: prāte: grā vel glia humana scientia vel virtute.
- Ca. xxxij.** de supbia ministroz ecclesie: vbi primo tagunt quoz cause ppter qas timēda est eis supbia. Deinde multipliciter obijciunt p quatuor rñsiones qas solēt obijcere superbi clerici p persuasiones q eis sunt vt supbiam exteriorē caueant. Abi vō obijciunt p primā rñsione: ponitur quadruplex rō q nō sufficiat ministris ecclesie hūilitas interior si nō ad sit exterior.
- Ca. xxxiij.** de supbia prelatoz: vbi sex rōnes ponuntur ad hoc q plati sit multū conandū p supbiam et ad hūilitatem.
- Ca. xxxiij.** de supbia claustralij: vbi distinguunt quatuor spēs supbie q solēt inueniri in claustralibus.
- Ca. xxxv.** de xij gradib⁹ supbie fm bernē.
- Ca. xxxvj.** de quibusda erroribus q sane fidei aduersantur: vbi prio taguntur. ix. rōnes quare multū diabolus conetur seminare errores fidei. Scdo agit de errore diuinationis. Tercio de errore maleficoz. Quarto de errore supstiosoz remedioz. Quinto de errore illoz q credunt corporaliter et in veritate fieri que isti in somno sunt. Abi vō agitur de errore diuinationis. prio distinguuntur xij spēs diuinationis. Scdo ponunt quoz que possunt valere ad detestatione huius peccati. Terno habet spāliter de foribus q nō liceat eis vt. Quarto an sint obseruanda somnia: et distinguuntur sex spēs somnoz. Quinto ostenditur quō eueniat frequēter q predicunt diuini. Deinde quō diabolus predicat futura. Et de phiton: scilicet que famulem suscitauit. p ostendit errorē vō maleficoz et supstiosoz remedioz. v. tagit.

guntur que faciunt ad hoc qd maleficia vim habeant.

Ca. xxxvij. de pctō irreuerētie: vbi primo ostenditur qd reuerentia sit exhibenda deo angelo: rebus sacratīs: vt ecclesie ⁊ hoībus. Distinguitur etiā diuerse per sone qbus reuerētia est exhibenda. Et spālīter ostenditur qualiter ⁊ quare reuerentia sit exhibenda ⁊ spūalibus parentibus ⁊ carnalibus. Deinde tanguntur qnq; que debent hoīca monere ad soluendum decimas. Et vbi primū ponitur ostenditur illum qui bñ soluit decimas in. iij. remunerari. Et qui male soluit: in paupertate puniri. Et ostenditur qd decime ⁊ similia soluēda sunt d meīoribus integre ⁊ absq; mora ⁊ libenter.

Ca. xxviii. de inobediētia: vbi primo ponuntur quinq; que valere possunt ad detestationem huius vitij. In quorū primo ponitur nūplex pena qua legitur punitum esse hoc peccatum. Et in tertio horum tanguntur mala que sequuntur ex inobedientia. Secdo ostenditur qd cuncta moneāt ad obediētiā. Tertio distinguuntur qtuor qd pntinent ad obseruantiam solēnitatū. Et vbi ponitur qrtum ostenditur qd quinq; sunt qbus vacandū est in festis. Quorū vnum est meditatio sancta: ⁊ distinguitur circa qd meditatio illa versari debeat. Quarto ostenditur pueritas corq; contraria agunt illis quattuor propter qd festa sunt instituta. Et vbi agitur de peruersitate illorum qui in festis non cessant a terreno opere: tanguntur quattuor cause quare dies dominica celebris est. Et alie quattuor quare in die sabbati honor specia liter beate virginis exhibeatur. Quinto agitur de inobedientia eorum qui excommunicationem contemnunt: vbi primo distinguitur due species excommunicationis. Et primo ponitur. xij. rationes quare multum timēda sit maior excommunicatio. Deinde ostenditur in quot personas peccat qui minorem excommunicationes contemnit: nec timet communicare cum excommunicato. Sexto agitur de peccato indiscrete precipientiū.

Abi quattuor mōi tanguntur indiscrete precipientiū. Et sex ponuntur que debent cohibere pccatos a multitudīne preceptorum. Et ostenditur qd multa precipientes sunt valde impij. Et qd in claustris precipue sit cauendū a multitudine preceptorum: vbi tanguntur tria que religionē destruant. Septimo agit de his qui nimis de facili excommunicāt vbi quattuor ponuntur qd debent ab hoc cohibere. In fine tangitur de sentētia iusta ⁊ iniusta.

Ca. xxxix. de peccato vane glorie: vbi primo ostenditur quid sit vana gloria. Secundo ponuntur sex que faciunt ad detestationem huius peccati. Et vbi ponitur quantum tanguntur octo fatuitates eorum qui vanam gloriam amant. Abi vero ponitur quantum ostenditur quomodo hoc peccatū sit contumeliosum deo ⁊ nocuum homini. Abi vero vltimum ponitur: tanguntur diuersa quibus vana gloria comparatur. Et qd vana gloria oculo spirituali isidiatur. Tertio vbi ponitur diuisio glorie: ⁊ tanguntur quedam ad detestationem carnalis glorie. Quarto ponuntur octo remedia cōtra vanam gloriam.

Ca. xl. de hypocrisis. vbi ponitur octo ad detestationem huius peccati. Et vbi secundum ponitur: tanguntur diuersa quibus hypocrita comparatur. Deinde qritur quare dñs hypocritas in euangelio ita psequatur. Et in fine distinguuntur tres spēs hypocrisis.

Quarta pars ⁊ vltima in tractatu de superbia est de octo remedijs contra peccatum superbie.

Tractatus septimus de inuidia diuiditur in tres partes.

Prima est de ordine dicēdoꝝ in hoc tractatu. Et de his que possint valere ad detestationem inuidie. Et primo ponitur. xx. ad hoc: deinde tanguntur pauca alia que valent ad idem.

Secda pars est de spēs inuidie.

Tertia est de quattuor remedijs pira peccatum inuidie.

Tractatus octauus de ira diuiditur in. iij. partes.

Inuidia

Ira

Annotatio materiarum.

Prima pars est de his q̄ possunt valere ad detestationem ire.

Secda ps est de diuersis diuisionibus ire.

Tertia de peccatis q̄ ex ira sequuntur.

Quarta de remedijs contra iram.

Prima ps subdividitur in qnq; capitula
Ca. i. de ordine dicendorū in isto tractatu. Et de verbis sacre scripture q̄ diffusa dent iraz: vbi quattuor cause tanguntur quare ira a corde sit auferenda.

Ca. ii. de qnq; causis quare ira multū displicet deo: deinde de quattuor q̄re placeat diabolo. Tercio de malis magnis et multis que ifert homini. Vbi triplex rō ponitur q̄ familiaritas iracundorū querenda non sit. Et in fine de triplici dāno quod prouenit ex impatiētia.

Ca. iii. q̄ iracundus diuersis generibus rerum comparetur.

Ca. iiii. de xviij. stultitijs iracundi. Post ostenditur q̄ iracundus stultus sit iram recipiēdo et cōseruādo et indicando.

Ca. v. de sex iniquitatibus eius q̄ vult se vindicare. Et ponuntur duo vltima q̄ pnt valere ad detestationem ire.

Secda pars est de diuisionibus ad iram pertinentibus. Et de sex que faciūt ad detestationem odiij.

Tertia ps subdividitur in tria capitula.

Ca. i. de peccatis q̄ ex ira pueniunt. Et s xij. que debent hoies a guerra cohibere. Vbi vero ponitur scdm illoz: tāguntur sex signa amoris que de⁹ habet ad pacem.

Ca. ii. de incendiarijs: vbi primo ostenditur q̄s dicitur incendiarius. Deinde ponuntur octo que deberent hoies cohibere ab hoc peccato.

Ca. iii. de homicidio. vbi. xij. ponuntur q̄ deberent hoies cohibere ab hoc peccato. Vbi vero ponitur q̄ntum eoz: distinguitur quattuor peccata q̄ dicuntur ad ad deū clamare. In fine tangit de morte iniustorum hominum.

Pars quarta est de tribus remedijs ptra alienam iram: et de octo remedijs contra propriam iram.

Tractatus nonus ē de pctō lingue: q̄ diuiditur in tres partes.

Pars prima est de ordine dicendorū in

isto tractatu. Et de. xviij. que deberent hoiem monere ad diligētē custodiam lingue. Vbi octauū illoz ponitur ostenditur quātum et quot modis et q̄p velociter lingua noceat. Vbi vero ponitur xv. illoz: ponuntur qnq; ad que habendus est respectus in moderatione predicationis.

Secda pars est de. xxiij. peccatis lingue.

Tertia est de octo remedijs contra peccatum lingue.

Secda pars subdividitur in. xxiij. capitula.

Ca. i. de ordine dicendorū in ista parte. Et d. xxiij. pctis lingue. Et primo de blasphemia post de sex que faciūt ad detestationem huius pcti. Primū est multiplex pena blasphemoz. et vbi ponitur quartū illorum: tangitur alia sex q̄ faciunt ad magnitudinem huius peccati. Post tangitur de personis que videtur consentire blasphemantibus. Altimō tangitur de spirituali blasphemia: et eius remedio.

Ca. ii. de murmure. Vbi prio ponuntur septem ad detestationē huius vitij. Deinde ponuntur tres diuisiones murmuris et quedā ptra murmurātes in infirmitatibus: pauperibus ipis oportunitatē: et maloz pspertatez: et bonoz aduersitatez. Tercio multa ponuntur in murmur claustraliū. In fine ponuntur quattuor remedia contra peccatū murmuris.

Ca. iii. de defensione ppriij pcti: vbi nouē ponuntur q̄ valere pnt ad detestationes huius peccati. Vbi vō ponitur q̄ntum ostenditur tripliciter q̄ defendens pctm suum stultus sit: et in fine tangitur de diuersis modis excusandi pctm suum.

Ca. iiii. de piurio: vbi prio distinguunt due spēs piurij. Secdo. xij. ponunt q̄ valere pnt ad detestationē huius pcti. In fine septē ponuntur que sacra scriptura dissuadet circa iuramentum.

Ca. v. de mēdacio et primo dicitur qd sit mendaciū. Secdo ponunt. xij. q̄ pnt valere ad detestationē mēdaciij. Tercio ponuntur diuisiones mēdaciij. Quarto tangunt q̄ntor que pnt spāliter valere contra pctm falsi testimonij.

De ira

*De peccato
Crispianus*

Ca. vii. de detractatione: vbi ponuntur xij. q̄ possunt valere ad detestationem huius peccati. Et vbi ponitur secundus: tanguntur multa quibus comparatur detractor. Deinde ponuntur diuersæ species detractationis. Tertio multis de causis ostenduntur reprehensibiles qui audiunt detractationes. In fine tangitur de his qui impatienter sustinent detractationes.

Ca. viij. de adulatione: vbi ponuntur sex ad detestationem huius peccati. Vbi v̄o ponitur tertium illoꝝ tanguntur multa quibus adulator vel adulator cōparatur. In fine ponuntur quatuor remedia contra peccatum adulationis.

Ca. viij. de pctō maledictionis: vbi q̄nq̄ tanguntur que valere possunt p̄tra hoc peccatum.

Ca. ix. de p̄uitio vbi septē ponunt que debent hoīem cohibere ab hoc pctō. Et in fine tangitur. q̄ conuictiū non est admittendum correctioni.

Ca. x. de peccato cōtentionis: vbi quinq̄ ponuntur que debent homines cohibere ab hoc peccato. Et in fine tangitur quedam persone a quarum cōtentione cauendum est.

Ca. xi. de peccato derisionis.

Ca. xij. de peccato prauī consilij: vbi ponuntur quinq̄ que debent hoīem cohibere ab hoc peccato. In fine tangitur quedam p̄sona a quibus consilium sumendum non est.

Ca. xij. de peccato coꝝ qui seminant discordias: vbi tria ponunt q̄ hoies debent cohibere ab hoc peccato.

Ca. xij. de pctō bilīguū: vbi tria ponū

tur q̄ hoies debent cohibere ab hoc pctō. ⁊ ostenditur q̄ hoc pctm̄ tripliciter noceat proprio subiecto.

Ca. xv. de peccato eorum qui rumores amant.

Ca. xvj. de factantia: vbi tria ponuntur cōtra hoc peccatum.

Ca. xvij. de secretoꝝ reuelatione: vbi tria tanguntur p̄tra illud peccatum.

Ca. xvij. de indiscreta cōminatōe vbi q̄ mor ponuntur cōtra hoc vitium.

Ca. xix. de indiscreta promissōe vbi etiā tria tanguntur p̄tra hoc peccatum.

Ca. xx. de v̄bo ocioso: vbi primo tangitur quid dicat v̄bum ociosū. Deinde ponuntur septem que debent hoies cohibere a verbis ociosis. In fine tangitur quinq̄ q̄ sunt timenda circaventalia peccata.

Ca. xxj. de multiloquo: vbi octo ponunt q̄ debent hoies cohibere ab hoc pctō.

Ca. xxij. de turpiloquio.

Ca. xxij. de scurrilitate. vbi tria ponunt que possunt valere contra hoc peccatū. Deinde ponuntur q̄ inveniuntur in scr̄is pluris de risu huius temporis.

Ca. xxij. de indiscreta taciturnitate: vbi ostenditur q̄ semper tacere vitiosum est. Et q̄ nimia taciturnitas precipue sit reprehensibilis in p̄latīs.

Tertiapars est de octo remedijs contra peccatum lingue. Et post octauum illorum ponuntur quedā ad cōmendationem silentij claustralis. Vbi vero ponitur tertia cōmendatio: tanguntur plura multa bona que ex silentio proueniunt ⁊c.

Finis.

C Reuerendissimi ac eximij sacre theologie doctores: domini Guilhelmi paldi Episcopi Lugdunensis: ex sacro ordine predicatorum: Secundus liber qui vocatur Summa vitioꝝ: feliciter incipit.

Tractatus primus de vitis in communi.

Paro. j.

A

Acturi de singulis vitis: cuius oportunitas se offert: incipiemus a vitio gula: et quod locus se offert et propter hoc quod dicit Glo. super Matthe. iiii. In pugna christi prius contra gulam agitur quia nisi hec prius re-

frenetur frustra contra alia vitia laboratur. Et alia Glo. dicit ibi: quod diabolus victus de gula: non temptat de libidine. Ante omnia tamen offendemus doctrinam vitiorum perutilem esse per hoc quod vitia summo studio et summa diligentia sunt vitanda. Et tamen autem non possunt nisi prius cognoscantur.

C Quod vitia summa diligentia sint vitanda: tribus rationibus offenditur.

Triplecti autem ratione potest offendit vitia summa diligentia esse vitanda: scilicet quod demonibus valde placent deo summe displicent: homini vero summe nocent. Quod valde placeant vitia demonibus offenditur ex assiduitate temptandi. De qua dicit Grego. Assidua temptatio diabolus temptat. ut saltem tedio vincat. Et temptatio vero diaboli ad hoc est immediate ut in malum culpe hominem impellat. Unde Grego. de illo. Nihil se fecisse estimat: cuius vias non sauciat.

C Quod deus summe odit peccatum: triplici ratione offenditur.

C Quod autem deus summe odit peccatum offenditur triplici ratione. Primo ex hoc quod illud quod maxime videtur odire scilicet diabolus non odit nisi ratione peccati: et eum amaret si peccatum non esset tanquam creaturam suam. Unde Sap. xj. Nihil odisti

eorum que fecisti. Quod intelligendum est nisi propter peccatum adiunctum: quod ipse non fecit. Unde cum illud propter quod aliquid est tale sit magis tale fiat vitium esse magis exorsum deo quam diabolus.

C Secundo potest idem ostendi per hoc quod deus non habet ita bonum amicum in celo nec in terra quem non haberet odio ad mortem summeniret peccatum mortale in eo. Unde licet petrus ardentius amasset christum quam ceteri apostoli: tamen christus cum damnaisset si decessisset in peccato trine negationis. Bene ostendit deus quantum odiat peccatum: quando filios suos quos tantum dilexit quod pro illis morti voluit in ignem inextinguibilem precipiet. quando in eis peccatum mortale.

Tertio potest ostendi idem per hoc quod deus filium suum crucifigere voluit: ut cum eo peccatum crucifigeretur. Unde Aug. super illud ad Col. ii. ubi loquitur de chirographo. Innocens occiditur et peccatum crucifigitur. Et deus pater dicit de filio suo Esa. liij. Propter scelus populi mei percussit eum. Si quis diceret se tantum odire aliquem quod vellet eum cum proprio filio gladio uno transuerberasse vel cum propria matre: satis videretur quod haberet eum odio Sic christus odit peccatum: voluit enim uno gladio illud secum transuerberari. Animam etiam matris sue voluit cum peccato eodem gladio transuerberari. Unde Luc. ij. dicit simeon ad beatas virgines. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. Pertransibit inquam per compassionem.

C Quod peccatum noceat homini quatuor rationibus offenditur. Et enumerantur sex que peccatum auferit homini.

C Quod autem peccatum summe noceat homini potest ostendi multis rationibus.

Primo per hoc quod nihil potest homini nocere nisi per peccatum. Unde solum caueat homo sibi ab isto hoste: et non sit timendi ei alij hostes. Nec diabolus: nec homo malus: nec infirmitas: nec mors: nec alia aduersitas potest ei nocere si a peccato cauerit sibi. Ad hoc pertinent hec testimonia scripture que sequuntur. Grego. Nulla nocet aduersitas si nulla dominet iniquitas.

Et illud Eccl̃s. viij. Qui custodit mandatum nō experiet q̃q̃ mali. Nihil cū erit ei malū vel nociuū. Esa. iij. Dicite iusto q̃ bene ꝛc. Et ad roma. viij. Scimus q̃m diligentibus deum omia cooperantur in bonum. Ad plus non potest nocere diabolus vel persecutor iusto: nisi q̃ fabricabit ei coronam eternam. Berñ. Iocundū dei iudiciū: quia ille sup̃bus humilium malleator: nesciens eis coronas fabricat p̃petuas oēs impugnādo ꝛ oibus succubēdo. Et dauid. Sup̃ra dorsū meū fabricauerūt peccatores. Fabricauerūt iniquas coronam p̃petuam. ¶ Sc̃do potest ostendi quātum noceat homini peccatū p̃ hoc q̃ nihil est homini adeo salubre q̃ peccatum non reddat ei noxium. Ip̃am vitam cōuertit peccatū homini in mortem: ꝛ ip̃am salutem in dānationem: sicut patet in sacramēto altaris. q̃d qui indigne accipit iudiciū sibi manducat ꝛ bibit: id est dānationem. Peccatum illum qui non solū est benignus ꝛ māsuetus sed ip̃a benignitas ꝛ māsuetudo. nobis quasi surbundū reddit. Dauid. Vñe in furore ꝛc. Furor eius videbitur: q̃m filios suos in ignem projiciet. nec inde extrahet eos. ¶ Tertio potest ostendi q̃tūm noceat peccatū hoī quia meliori parti hominis nocet sc̃z animę. Ande Eccl̃i. xxi. Dentes illius dentes leonis interficientes aīas hoīm. Nec solū anime nocet: immo etiā corpori. Ande sequitur. Quasi rhōphea bis acuta oīs iniquitas. Bis acuta dicitur. q̃ interficit animam ꝛ corpus. Segitur. plaga illius si ē sanitas. Intellige post vitā istam. In quo innuitur q̃ non parum noceat peccatum tam corpori q̃ anime. ¶ Ad vltimum: peccatum omnia bona auferit homini: ꝛ fere omnia mala infert. ¶ Primo auferit deum. Sc̃do regnum eternum. Tertio fraternitatem eccl̃ie. Añ Eccl̃i. xij. Que cōmunicatio hoīs sancti ad eanem. Quarto bona eccl̃ie. Dauid. Particeps ego suzum ꝛc. Quinto bona p̃pria. Ambrosi. Qui charitatem non h̃z: omne bonum amittit quod h̃z. Sexto auferit hoī seipsū. Et hoc duobus modis. Primo q̃ in seip̃so: in diaboli trans̃it. Sc̃do q̃ melius esset ei q̃ natus non fuisset si sic p̃secuta-

uerit. Ande euz ante peccatū q̃dam preciosum esset: per peccatum trans̃it ad statum in quo minus eligendū est esse q̃ nō esse. Patet q̃ plus nocet homini q̃ si oī no auferret ei esse. Fere etiā omnia mala infert peccatum sicut manifestum erit euz de singulis p̃cis agetur. ¶ Quod vita vitoꝝ sit aspera ꝛ molesta in presenti tribus rationibus ostenditur. ¶ Sed hic ad presens sufficiat ostendere q̃ vita vitoꝝ est aspera ꝛ molesta etiā in presenti. ¶ Ostendemus aut̃ hoc tripliciter. ¶ Primo per iusticiā dei: que non sinit dedecus culpe cē in hoīe absq̃ decoꝝ re vindicte: sicut dicit Aug. Añ idē Aug. Iussit deus ꝛ verum est. vt sua pena inordinatus sit anim⁹. Ab ulte molestie sequitur odium vel iram vel vñdē alijs vitijs. Ande Hiero. ij. Scito ꝛ vide q̃ malus ꝛ amarus est dereliquisse te dñm deū tuum. Ad nūn⁹ segitur hec pena de peccato sc̃z remorsio consciēcie. ¶ Sc̃do potest ostēdi idem p̃ hoc q̃ op⁹ vitijs est in extremis sicut opus virtutis est in medietate. Natura vero in medietate delectatur: in extremis vero cōtristatur. Ande Dauid. Iusticie dñi recte: letificantes corda. ¶ Tertio ostenditur idem per hoc q̃ vitium innaturale est: sed virtus est fm̃ naturā. Ande Berñ. Nullum vitium naturale est: omnis vero virtus hoī natural est. Deinde subiūgit. Virius q̃m res nature est: cum venit in animū: aliqñ non venit sine labore: sed venit in locum suū: ꝛ fideliter sedet: ꝛ bene cum ea cōuenit natura. Natura ergo vitoꝝ aspera est: vita vero ṽtutis est suavis. Sed sicut dicit Hiero. insuauem ꝛ asperā fecit nobis viam ṽtutum longa p̃suetudo peccādi. Et habetur simile in lumine sol. q̃d est delectabile oculis. vnde Eccl̃s. xi. Dulce lumen est: ꝛ delectabile oculū videre solē. Contristat tñ lux solis oculos tenebris assuetos. ¶ Peccatum ergo demonis? B placet: deo summe displicet: ꝛ homini sūme nocet: sicut offensum est. Abominabilem etiam reddit hoīem: ꝛ deo ꝛ angelis ꝛ hominibus. vnde dauid. Corrupti sunt ꝛ abominabiles facti sunt in iniquitatib⁹ suis. Sūma ergo diligentia est vitandum. Si vniuersi demones ꝛ mali hoīes ꝛ be-

Nec et omnes alie creature que possent homini nocere essent simul aggregatæ ex una parte: magis timendum esset unum peccatum mortale quam omnia ista. Ad hoc autem quod nos debemus ita fugere peccatum: primum quod legitur Eccl. xxi. quasi a facie colubini fuge peccatum. Et illud Scit. Cum hominibus pacem habere: cum vitis bellum. Et iterum. Vitia sine modo et sine ordine persequenda sunt: quod modus et ordinem non habent.

Tractatus secundus de vitio gula.
De ordine dicendorum in hoc tractatu:
Et de quatuordecim quæ valere possunt ad detestationem vitii gula.

Par. i.

De ordine dicemus de vitio gula. Primo dicemus de his que faciunt ad detestationem huius vitii. Secundo de speciebus eius. Tercio de satellitibus quibus vitium istud. Quarto de remediis de hoc vitio.

Quatuordecim autem sunt que faciunt ad detestationem huius vitii. **Primum** est hoc quod natura dissuadet nobis illud. vñ legitur in scientia naturali: quod iter aialia magis corporum nulli dedit natura tam primum os secundum corpus quantitatem sicut homini: quod sine dubio factum est ad commendationem et perantiam et detestationem gulositatis.

Secundum est hoc quod vitium istud est requies demonum. vñ martib. xij. Cum imundus spiritus exierit ab homine ambulat per loca arida querens regem et non inuenit. Loca arida sunt homines imperuicaces: in quibus diabolus non inuenit requiem. Unde legio demonum dixit domino: ut legitur Matthei. viij. Si ejicis nos hinc: mitte nos in gregem porcorum. quod dñs permittit eis. postquam enim aliquid quasi porcus vitio gula est subdit: demonum habitaculum est. vnde dicit Sio. Mihi si quod more porci vixerit: diabolus patet in eo non accipit.

De triplici iniuria que fit proximo ex vitio gula.

Tercium est multiplex iniuria proximi que sequitur ex vitio isto. Triplicem autem iniuriam

proximi que sequitur ex vitio isto ponemus ad sciendum. **Prima** est proxi corruptionem. vñ in ps. Erpulsus paries est guttur corum. Ad istam hominem quod se incubat respice: os secundum hanc sequenti mane ad modum sepulchri. Sed ad corruptionem mali exempli possumus hoc referre. **Abalo** cum exemplo corrumunt gulosi proximos suos. Ad quod primum quod legitur ad Ro. xiiij. Si propter cibum tuum frater tuus contristatur: iam non finem charitatem abulas. Noli cibo tuo illud perdere pro quo christus mortuus est. et in epla. Jude de gulosis dicit. Hi sunt in epulis suis macule coniugantes. Non solum sunt maculati imo sunt macule alioemaculantes suo exemplo. Secunda iniuria est quod unus gulosus expendit in piscibus. vñ. xx. pauperes satis habere de pane. In quo fratres suos portione corporum defraudat. Omnes fideles fratres sunt. vñ Berni. Noli putare gratum quod expendis proximo: velis nolis debito: es. Tertia iniuria est iniuria et verbera que cibis et varijs repleti ferculis solent inferre vicinis suis. Tumultuosa enim res est ebrietas ut legitur Prover. xx.

De multiplici contumelia que sequitur ex vitio gula.

Quarto facit ad detestationem huius vitii multiplex contumelia dei que sequitur ex vitio isto. Ex quibus septem ponemus ad presens. **Prima** est quod vitium istud vilissimam creaturam desiccat. ventrem scilicet iuxta illud Apostolo. ad Phil. iij. Quorum deus venter est. ubi dicit aug. Hoc ab homine colitur quod pro ceteris diligitur. Idolatria ista detestator est in hoc idolatria paganorum: quia illi auro et argento et marmoris lapidibus honores divinos impedere solent: sed gulosus venter pro deo honorat: qui est quasi latrina. In hoc videtur hoc vitium detestabile esse cunctis alijs vitijs. **Secunda** contumelia est quod de templo spiritus sancti coquina facit. vnde. ij. ad Corinth. vi. Vos enim templum dei vivitis. De hoc templum facit coquina quod adeo se implet cibis et potibus quod igniculus naturalis non sufficit illud de quo quere: sed tanquam ex lignis viridibus vel humidis fenum producit quod hominem pigrum et somnolentum reddit.

Tertia contumelia est: quod animam que

Imago est bñe trinitas: multū deturpat ob
 scuratio eā. vñ in hoibz q laborat vitio
 isto: implem̃ illud vñ pph̃e. Denigrata ē
 facies eoz sup carbonē. vñ Hierony. Hi
 hil adeo obuiunt intelligētiā: vt comessatio
 et ebrietas. ¶ Quartū ē q hoc vitii mul
 tū elongat a deo. Ad qd p̃tinet qd dñs In
 ps̃ In chamo t freno maxillas eoz p̃stri
 ge: q nō app̃oximat ad te. Mō app̃oxi
 mās ad deū sūt hoies cibo et potu se re
 plentes. qbus optat dauid magis ac ma
 gis p̃stringi maxillas. i. partius victualia
 dari: vt sic saltē cogātur app̃oximare: si
 cut accipit famelicus ad dñm. ¶ Quintū
 est: q vitii hoc dei obliuionē inducit. vñ
 Osee. xij. Saturati sunt et eleuauerūt cor
 suū et obliuī sunt mei. ¶ Sextū ē q deum
 blasphemāt. vñ sup illud. i. ad Cor. x. Si
 ne comedis siue bibis: oīa ad gl̃iam dei fa
 cite. dicit Aug. Si qd manducas et b. bis
 ad refectionē corpis sumis sustentatōemq
 membrorū: g̃s agens ei q tibi mortali et
 fragili tribuit ista supplemētōz solacia: ci
 bus tuus et potus tu⁹ laudat deū. Si vō
 modū nature debitū imoderatiōe edaci
 tatis excedas ei. vinolētia te ingurgites:
 quāta sibi dei laudes lingua tua resonet
 vsta tua blasphemāt. Sicut formositas
 opis artificē laudat: sic ei⁹ deformitas eū
 quodāmodo blasphemāt. Sicro. valde ab
 surdū ē nimia saturitate velle honorare: s̃a
 eū: quē scim⁹ deo placuisse p̃ ieiuniū. qui
 dā sc̃m̃s dixit. venter receptaculū ciborū.
 oēs hoīz labores t momētanea gule blā
 dimenta stercoreis sine p̃dēnat. i. vana suis
 se pbat. vñ male viuēs: creatorē suū blas
 phemat. ¶ Septimū est q hoc vitium
 p̃temnit deū t qeqd de⁹ h̃z. vñ esau q te
 net figurā gulosoꝝ: dicit Sc̃i. xxv. Quid
 mihi p̃derunt p̃mogenita. Et paucis in
 terposis subditur. et abiit p̃uipēdens q p̃
 mogenita p̃didisset. De gulosis ṽez est
 illd qd p̃o nihilo h̃nt terrā desiderabilez
 t illud Tr̃c̃i. j. Dederūt sc̃iosa quēqz p
 cibo ad refocillādas aīas. ¶ Quintū qd
 facit ad detestatiōē hui⁹ vitij est hoc: q
 vitium istud ingratū mēbz: vñ illud in quo
 magis indecens est imundicia q̃ in alio
 mēbz. In ore minus tolerabilis est imū
 dicia q̃ in alio mēbz duplici rōne. P̃di

mo p̃pter nobilitatem membri. sc̃do q̃
 p̃ter ceteris mēbz deputatū est diuino
 officio. ¶ Sextū est q prima p̃hibitio
 quā deus dedit: data fuit p̃tra vitii istud
 vñ Sc̃i. ij. De omni ligno padisi comede
 de ligno autē scientie boni et maline co
 medas. ¶ Septimū est hoc. q vitium
 istud laqueus est in via per quā necesse est
 nos ire: et ideo magis timendū est nobis.
 Unde diabolus hoc vitio hominem tem
 ptauit cum esset in paradiso: et in statu in
 nocentie. Istō etiā vitio primo aggressus
 est tēptator filiū dei. vnde gregor⁹ loquēs
 de illo ṽbo. De necessitatibus meis erue
 me dicit. Necessitates corporales hoc h̃nt
 piculosuz q̃ in eis sepe minime dignosci
 tur qd circa eas vitio vel vilitatis studio
 agatur. Nās necessitates psalmista capit
 euadere: sc̃cis plerūqz voluptatum cul
 pas occasione necessitatis p̃ozum̃pere.
 Aut Aug. Sumenda sunt alimenta tanq̃
 medicamenta: sed dum ad quietem fati
 tatis ab indigentia transitur: in ip̃o transi
 tu laqueus concupiscentie insidiatur. Fre
 quenter enim dum hoc fit: adiūgit se qua
 si pedissequa periculosa iocūditas: et ple
 runqz precurrit vt eius causa fiat: qd can
 sa salutis fieri debuit et gaudet infelix aīa
 vt obiectū salutis obuiet: et negotiū volup
 tatis. ¶ Octauū est hoc q toties in euan
 gelio exprimitur tormentum huic vitio
 reddendum. Unde pluries dicit domin⁹
 in euangelio. Ibi erit fletus et stridor den
 tō. et dicit gl. q de edacitate gauisū sūt. Et
 Luc. xvj. Ab itte lazarus vt intingat ex
 tremum digiti sui in aquam vt refrigeret
 linguam meā: quia crucior in hac flāma.
 ¶ De multiplici malo qd legit in scriptu
 ra ex vitio gule subsecutum.

¶ Mono facit ad detestatiōē hui⁹ vitij
 mltiplex malū. pueniēs ex hoc vitio. t p̃
 mo enumerem⁹ mala quē in sacra scriptu
 ra recipiuntur euenisse occasione gule. secun
 do mala quē eueniunt quotidie his in qbz
 est vitii istud. P̃mo cū occurrit nobis
 q vitium gule in matre nostra eua occasio
 fuit oīum malorū. sc̃do legitur Sc̃i. ix. q
 noc q perfectus fuit in generationibus su
 is vitio isto deuictus sit. Bibens cū vitii
 inebriatus ē et nudat⁹ in tabernaculo suo.

Tertio legitur Gen. xix. q. loth quem so-
doma non viciit: vino inebriatus: duplicē
incestum cōmisi. Quarto legitur Gen.
xxv. q. esau vitio isto dignitatez primoge-
niture amiserit. Quinto legit Gen. xi. q.
pharao faciens cōuiuium grande magi-
strum pistorū suspendit. Autō etiam gule
populus israel iram dei meruit. vñ in ps.
Adhuc esce eorum erant in ore ipsorum
et ira dei etc. Et. ij. Reg. xij. Absalon fe-
cit puuium et interfecit fratrem suū amō
cum temulentus esset vino. Et de holo-
ferne legitur Judith. xj. q. bibit vinū mul-
tum nimis quantū vna die nūquā biberat
in tota vita sua: et interfecit eam a iudith
Legitur etiam in principio iob: q. filij iob
bibentes vinum in domo fratris sui pmo
geniti. sunt oppressi. et dicit grego. In ma-
ioris fratris cōuiuiū filios iob saiban ob-
ruit. Nunqđ illi ventri vacabāt? Quasi di-
ceret. Non sed tamen inter cōuiuiū mē-
tis bona intentio minus feruet et minus p-
videt. Et in euangelio legitur: q. herodes
cōuiuium faciens iohannem baptistam
occiderit.

De multiplici malo quotidie corpi et
aie ex vitio gule proueniente.

Ad mala vero que pueniunt quotidie
ex hoc vitio illis qui hñt hoc vitium: mul-
ta sunt. Et primo enumeramus ea mala q.
eueniunt spiritui. Inter que primum ē gra-
uamen spūs. vñde dñs. Luce. xxi. Atten-
dite ne grauētur corda vestra i crapula et
ebrietate. Crapula est cruda epula quan-
do tantum de cibo sumitur q. calor natu-
ralis non sufficit ad decoctionem eius.
Adco cñi grauatur spiritus nimietate cibi
et potus vt sit quasi sepultus. vñ Osee. ix.
Memphis sepeliet eos. mēphis interph-
tatur ex ore. Nimietas cibi et potus ex
oris vitio occasione habens homines
sepelit. Grego. quanto corpus impletur:
tanto anima minoratur. vñ Hiero. Qui
luxuriatur viuens mortuus est: et qui in-
ebriatur mortuus est et sepultus est. Raba-
nus. vile sepulchrum est ebrietas. Sepul-
tura ista quasi quedā submersio spiritua-
lis est. In aqua cñi sepeliri est submergi.
Sedm malum est loquacitas. vñ Gre-
go. in homel. de diuite epulone. Prima

in male puuantib⁹ famulatur culpa loqu-
citatē p^o loq^uitatē iudi etiā leuitas segitur
Tertium ē lasciuia. Exod. xx. xij. Sedit
populus manducare et bibere et surrexo-
runt ludere. Quarium malum est luxu-
ria. vñ Hiero. v. Saturavi eos et mechati
sunt. Ad Eph. v. Nolite inebriari vino in
quo est luxuria. Hiero. ad custo chium. Vir-
go christi vinum fugiat vt venenum Idēz
Quicqd seminariū evoluptas venenū pu-
ta. Idēz. Quādiu eua in paradiso absti-
nit virgo fuit: q̄to pceptum abstinentie
violauit: corruptionem sensit. Idem ad
Suriā virginē. O filia si apostolus ca-
stigaui corpus suum et in seruitutez rede-
git: ne cum alijs predicasset reprobus effi-
ceretur: quō tu iuuenula adhuc in furore
iuuentutis posita dapibus et vino plena:
de castitate eris secura. Ipsa etiam auaritia
quādoq; prouenit ex vitio gule. vñde
Hiero. Delitit et epularum varietas auaricie
fomenta sunt. Idēz. Tollē epularum
et libidinis luxuriam nemo querit diuiti-
as: quāz vsus vel in pētre vñ sub pētre sūt.
De inumeris vitijs puenientib⁹ ex hoc
vitio sez immisericordia etc.

Seguit ex hoc vitio similiter immise-
ricordia. vñde Amos. vi. Bibentes vinūz
in phialis et optimo vnguento delibuti:
nihil compatiēbantur super contritione
ioseph. Ad idem facit quod legitur Luce.
xvi. de diuite epulone qui lazaro compas-
sus non est. Et vniuersaliter homo vitio
gule subiectus: nulli alijs vitio resistere po-
test. vñde Hiero. Ebrius est: seruus est
oium peccatorum. Nulli pēti potest vni-
cere qui captus est hoc vitio. Exquo cñi
ori quod est quasi porta hominis vitij gu-
le qđ est quasi de familia diaboli domina-
tur: totam familiam diaboliā scilicet vni-
uersitatem vitorum permittit intrare.

Vitium gule reddit hominem stultum: im-
mo insanam: et ad vltimum reddit eū qua-
si porcum. Ad primum faciunt hec te-
stimonia scripture. Prover. xx. vbi loqui-
tur de vino et ebrietate. Quicūq; his de-
lectatur nō erit sapiēs. Et in Job. xviij.
Sapientia nō inuenitur in terra suauiter
vitium. Scñ. Copia ciborum subtilitas

speditur. **H**ero. **N**eter pinguis nō gignit
tenue sensum. **T**ullius. **B**ete recta vi nō
pnt multo cibo et potu repleti. **A**dscdz
pntet qd legitur **E**sec. iij. **A**inuz et ebrie
tas auferunt cor id est mentē. **E**t eiusdem
vij. **L**epcrit pncipes furere a vino. **S**en.
Nihil aliud est ebrietas q̄ volūtaria insa
nia. **A**d tertiu facit qd dicit **S**en. quos
dam ventri obediētes loco aialiu nūere
mus non hoim. **H**ero. **Q**ui post carnem
ambulant in ventrē et libidine pnt. quasi
irronabilia aialia reputantur. **E**t. ij. **P**et.
ij. dz de talibus. **N**i velut irronabilia peco
ra naturaliter in captione et pnciem. **E**t
interlin. supplet. tendunt. **I**n hoc tñ dete
riorēs sunt irronabilibus aialibus: q̄ illa
non incidunt in laqueos quos vident vel
in laqueos in quos alia vice ceciderunt:
qd isti faciunt. **A**n **H**ero. **B**rutia aialia et
page aues in eisdem pedicas retiaqz non
incidunt. **P**roter ista mala que spūalia
videntur esse sequuntur multa alia mala
ex vitio gule. **P**rimo fames. **A**nde de gu
losto in **P**s. dicitur. **S**amē pauentur vt
cane. **E**sec. iij. **C**omedent et non satura
buntur. **H**ero. **S**oluptas habita famem
non saturitatem parit. **E**t **L**uce. xv. di
cit filius pdigus: qui tenet figuram gulo
soz. **E**go autē hic famē perco. **E**t ad sit
teram est hoc verum de illo qui inebriat
se vespere q̄ sitit in sequenti mane. **A**nde
Prouer. xxij. dicit salomō in psona talis
Qu euigilabo et rursus vina reperia. **D**e
inde sitit vsqz ad prandiu nisi pus biberit
Idē accidit de esurie: q̄ in prandio nō ces
sat esuries: vel q̄ non hz ea que vellet: vel
quantum vellet: vel sp̄parata vt vellet. **S**i
cut cñ dicit **A**ug. vbiqz querit caro
refectionē: inuenit defectionē. **S**i aut acci
dat q̄ habeat que et qualia et qualiervult
nō hz tantū ventrē quantum vellet habere:
aut deest ei anona aut face? **N**ō pōt esse
sine fame: cui ex defectu famis fames na
scitur: tunc opozet cum ire spaciari: vt sic
esuriat et sic famem venatur. **L**editur etiā
natura. **A**nde **J**ob. xx. **L**um satiatu fuerit
artabitur: et omnis dolor irruet super
eum. **H**omo satiatu artatur: id est artus
sibi videtur: sicut angustia videtur alicui
horreasua propter multitudinem frumē.

Ti. **D**olor cñ irruit sup eum: nō cñ p̄lequi
tur voluptatē quam q̄siuit. **A**n **T**ull. **S**i
videres istos epulones velut optimos bo
ues stertere et sudare: intelligeres eos qui
maxime sequuntur voluptates minime as
sequi qd volunt. **Q**ui vitio gule laborat:
pantur p delectatione vnius hore mole
stiam diei vnius vel mensis: q̄ in acutā vel
altā infirmitatē incidit. **S**en. **E**brietas vni
us hore hilarē insanā longi t̄pis tedio pē
sat. **E**cci. xxx. **A**maritudo aie vinum mul
tum potatū. **E**x vitio etiā gule sequit vir
gilia. **A**n **E**ccs. v. **D**ulcis est somnus ope
rati siue paz siue multum comedit: saturi
tas autem diuitis non sinit cum dormire.
Sequitur etiā inde paupertas. **A**n **E**cci.
xix. **S**p̄arius ebriosus nō locupletabitur
Prouer. xxi. **Q**ui diligit epulas in egesta
te erit: q̄ amat vinum et pingua non dita
bitur. **C**ausa dō quare talis non ditatur
tangitur in **A**ggeo: vbi sic legitur. j. ca. q̄
pgregauit merces: misit eas in saccz per
tulsum. **Q**uqz ebriosus qd p totā hebdo
madā laborauit: in die dñica ponit in sac
cum pusum scz in ventrē. **E**t sequitur et
ex vitio gule corpis infirmitas: nec vna tā
tū sed plures et q̄qz mozs. **A**d p̄mum
ptinet qd legitur **E**cci. xxxvij. **I**n multis
efcis erit infirmitas. **A**d scdū ptinet
qd dicit. **S**eneca. **Q**uis hostis in quēqz tā
p̄meliosus fuit q̄ in quosdam volupta
tes sue sunt. **S**ufficit alicui si hostem suuz
execat: sed voluptates nō solum execat
voluptuosos: sed etiam impotentes red
dunt et contrarios et leprosos et diuersis
alijs infirmitatibus affligunt. **A**d tertiu
ptinet qd legitur **E**cci. xxxvij. **P**ropter
crapulam multi obierunt. **E**t **S**en. **P**ōt
nostra puidencia huic corpusculo longio
rem progare morā: si voluptates quibus
maior ps perit poterimus regere et coer
cere. **A**d quartum ptinet quod legi.
Eccs. vij. **I**nnuci mulierē morte amario
rem. **H**ec mulier est voluptas carnis que
morte est amarioz: q̄ non vna sola morte
interficet sed triplici: scz morte temporalis
morte culpe et dānationis eterne. **A**d idēz
pertinet qd legitur **P**rouer. xxij. **A**can
tes ponibus et dantes symbola p̄sumunt.
Et post in eodem. **I**ngreditur blande: sz

in nouissimo mordebit vt coluber: et sicut
regulus venena diffundet. Et Maum. i.
Sicut spine se inuicē cōplectuntur: sic cō
muniū eoz pariter potantia psumet qua
si stipula ariditate plena. Hoc vitium ser
uum nostrum naturalem dominari nobis
facit. Unde Eccl. xij. Bene fac humilis: id
est anime: et ne dederis impio id est cor
pori. Prohibe panes illi dari: ne in ipsis
potentior te sit. Et prouer. xxix. Qui deli
cate a puericia nutrit seruum suū: postea
sentiet eum contumacem.

Ad vitii gule est vna de grauioribus
infirmiabus.

R Decimum faciens ad detestationē hu
ius vitij est hoc: qd vitium istud est vna de
grauioribus infirmitatibus spiritualib⁹.
Pependitur autē grauitas huius infir
mitatis ex hoc: qd cito interficet vel suffo
cat: dure affigit: vix curatur: multas expē
sas requirit: que tamen potius nocent q̄
p̄sint. Omnia etiā genera infirmitatum
et spūalium et corporalium inducit hec in
firmitas. Propter p̄mū assimilatur hec
infirmitas squinantie: que est infirmitas
gule cito suffocans hominem. propter se
cundū assimilatur hec infirmitas cuidam
infirmitati que dicitur appetitus caninus
vel bolismus. Affligit etiā hec infirmitas
homiē fame insatiabilē: sicut offensum ē
prius. Unde prouer. xij. Gustus comedit
et implet animam suā: venter autē im
piorum insatiabilis est. Alix etiā curatur
vitium istud: qd initium habet ab humana
necessitate: sicut offensum est prius. Hec
senectute videtur deficere sicut luxuria: im
mo tunc augetur. medicamentū eius ver
titur in nocumentum. Unde Gregorius in
moral. Quot solacia ad viuendū suū que
rimus: quasi tot nostre cgritudinis medi
camenti obuiamus: quia hoc ipsum me
dicamentum in vlnus vertitur. qd ex ḡito
remedio paulo diutius inherentes: ex eo
grauius deficimus: qd p̄uide ad refectōē
paramus. Senes enim magis amant bo
num vinum. expensas etiā tantas requi
rit hec infirmitas: vt multi hoc vitio de
pauperentur: et semper deterius se habent.
Quomodo autē ex hac infirmitate ce
lere introducantur: ratio manifestus est ex

predictis. ¶ Undecimum faciens ad de
testationem huius vitij est hoc: qd ille qui
hoc vitio capitur: a diabolo valde pericu
lose capitur. Unde cum diabolus querat
eum mortificare. scdm illud ps. Confide
rat peccator iustum et querit mortificare
eam: iam est prope intentionē suā cum ad
gulam manum ei tenet. Ad hoc referri po
test istud verbū Sc̄i. Soluptates inter res
vilissimas sc̄ipue extirpa: que more latro
num in hoc nos amplectuntur vt strangu
lent. ¶ Duodecimum faciens ad detesta
tionem huius vitij est hoc: qd ille qd hoc vi
tio a diabolo tenetur: valde firmiter tene
tur. Hoc etiā vitium est quasi quoddam sc̄nū
ori ipsius impositum. Unde potest eum
circducere ad voluntatem suam iuxta
illud Jac. iij. Srena in equoz ora ad con
sentendum nobis mittimus: et omne cor
pus eoz circumferim⁹. Est etiā vitii istud
inter deformitates spirituales quasi lati
tudo oris: nō talis qualem habent ora ca
num qui dicuntur leporarij vel venaticij. Et
talis qualē habet os inferni. Insatiabilis
enim est nec sufficit ei qd gignit terra: nisi
et aquatilis et volatilis habeat. Et Hiero.
Taori paucorum iugerum pascuis alū
tur: vnica sylua pluribus elephātib⁹
sufficit: homo vero terra et mari pascitur.

¶ De graui seruitute qua laborat gulos⁹.
que in sex attenditur.
¶ Penultimum faciens ad detestationē
huius vitij est hoc: qd ille qui laborat hoc
vitio est in seruitute valde graui et valde
ignominiosa. ¶ Sex autē sunt in quibus
attenditur grauitas huius seruitutis.
¶ Primum est hoc qd ipse est seruus ei⁹
qui naturaliter debet seruire ei: scz cor: p̄is
sui. Ad hoc pinet illud quod legitur pro
uer. xix. Non decet seruum dñari p̄ncipi
bus. Et illud prouer. xxx. per tria moue
tur terra. et quartū sustinere nō potest: p̄
seruū cū regnare ceperit. Seruus iste cor
pus est: ex cuius dominatione terra moue
tur. qd bō vel ecclesia turbatur.

¶ Secundū est qd talis oim illoz seruus ē
quibus indiget corpus. Et Sc̄i. Multis
seruit qui corpori seruit.

¶ Tertiu est: qd talē oportet seruire cuidā
dñe scz gule: cui nullus potest seruire ad

suā volūtatē: quē vult singulis dieb⁹ pa-
rari bis sibi variā fercula: de quibus nihil
remanet: sed postq³ tetigerit p³icit et in lo-
cū turpitudinis et quasi perditionis trās-
mittit. Ad hoc p³inet qd legit Jobel. i.
Alulate q bibitis vinum. in dulcedine: pe-
rit enim ab ore vestro. Et illud verbum
Bern. Voluptas gutturis quē tāti hodie
estimatur: vix duob⁹ habet latitudines di-
gitos. Non durat delectatio nisi quantū
durat transitus ille p gulam et p illo tran-
situ vult dñā gulā tor et tanta sibi parari.
¶ Quartum est q ipse vili labori intēdit:
qz impletioni loci immundi scz ventris.
Qua est ratiōe locoz immundo et eua-
cuatio est vile opus: eadē rōne etiam im-
pletio. Intendit enī sacci vnius refectioni:
et sacci immūdi cū pleni: cū intendit re-
fectioni corpis. Corpus enī saccus ē. An
in Ps. Concidisti sacci meus. Ipsa etiā
gloriosa et beata caro christi saccus voca-
tur. quid autē est hoc intendere refectioni
sacci vnius. xl. annis quē ad vitium
scio putrescendum. ¶ Quintum est hoc:
qz vanus et quasi inutilis est labor ei⁹. Sa-
tis vanus videtur labor quo aliquis labo-
rat: vt delitiose pascat latronem vnuz mor-
ti damnatū. Latro iste mortū dānatus est
corpus nostrum. An Scñ. Sēs capitali
supplicio cōdēnati sumus. Satis etiam
videtur vanus labor quo homo laborat
vt vermes splendide pascat. Non est curā
dū quālē inueniant carnē vermes vel pin-
guem vel macilentā. Larcem impinguare
est vermis escam preparare. ¶ Sextus
est: qz dñā gula totum laborem hominis
regit An Eccl. vj. Omnis labor hois
in ore eius. ¶ Ultimuz faciens ad detesta-
tionē huius vitij est commendatio sui cō-
trarij scz cōmendatio ipantie vel ieiunij.
Sed de hoc alibi dicitur.

De speciebus gule. Pars. ij.

Equitur de speciebus huius vi-
tij: quē sunt castrimargia siue
comessatio et ebrietas. Dicitur
autem castrimargia: eo qz in ca-
stris ventris omnia mergantur. Ad cui⁹
detestatioēz sufficiat ea qz ad detestatioē
gulositatis superius dicta sunt.

¶ Sue mala veniant ex ebrietate.
¶ Sed ad detestatioēz ebrietatis: quē sem-
per vitiosior est: aliqua addemus.

¶ Primuz est: qz ebrietas p³ditose agit
Exercitū enī illius pacifice recipitur: et
post nocet. An Prover. xxij. Ne intuea-
ris vinum quando flauescit: cum splende-
rit in vitro color eius. Ingreditur blāde
ecce pacificus ingressus. Sed in fine mor-
debit vt coluber ecce nocumentum.

¶ Secdo facit ad detestatioē hui⁹ vitij
multiplex maledictio quam deus ebijs
facit. Vnde Esa. v. E qui confurgitis ma-
ne ad ebrietatem sectandam et potanduz
vsqz ad vespertum. Et post eodem cap.
ve qui potentes estis ad bibendum vinuz
Et dicitur contra aliquos qui gloriatur
ex hoc qz possunt multum vinum sustine-
re. Et Esa. xxvij. ve corone supbie ebijs
effraim. Et Prover. xxij. Qui ve. cuius
patri ve. cui rix: cui fouet: cui sine causa
vulnera: cui suffossio oculoz. Nonne bis
qui morantur in vino: et student calicib⁹
epotandis. Et dicit glo. super illud. Eut
suffossio oculoz. Immoderatus haustu⁹ vi-
ni exterioris et interioris visus ingerit: ve-
citatem. ¶ Tertio facit ad detestatioēz hu-
ius vitij hoc: qz oia bona dissipat in hoie.
Bona gratie dissipat vsqz ad fundamen-
tū eoz: scz vsqz ad fidē. Vñ Eccl. xix. vinus
et mulieres apostatate faciūt sapiētes. Bōa
etiā nature exterminat vsqz ad insensibil-
tatem. vnde Prover. xxij. dicit ebriosus
verberauerunt me et non dolui vulnera-
uerunt me et non sensi. vnde Aug⁹. Ebrie-
tas auferit memoriā: dissipat sensum con-
fundit intellectū: pcitat libidine: inuoluit
linguā: corrūpit sanguinē: oia mēbra debi-
lita: vtiā diminuit et oēm salutē exterminat.
¶ Quarto facit ad detestatioē huius
vitij: hoc qd dicit Aug⁹ sup illd Scñ. xliij.
Biberūt et inebriati sūt cū illo. verbum in
ebriādū. vt ait Aug⁹. p saturitate ponitur
Et post subiūgit. Inebriari et inebriatur
ebriosi nec ipsi terre est vtile quoniam ma-
iore humore qz sufficit corrumpitur. scv
ta ebriosi qui non satietate se replet. sed
emergitur diluuiū. ¶ Quinto facit ad
testationem huius vitij qd Grego. de illo
dicit. Ebrietas inq³ est blandus demon.

dulce venenū: suave peccatum: quam qui
h̄z nō se h̄z: quā q̄ facit nō facit peccatum
sed totus est peccatū.

¶ De alijs qnq̄ speciebus gule fm Gre
gorium.

¶ **A**lter distinguuntur qnq̄ spēs huius
vitij a Grego. sup̄ illud Gen. xxv. vbi di
xit: san iacob. Da mihi de coctione hac
rosa. ¶ Prima spēs est cum q̄s horā co
medendi puenit: vt legitur de ionatha. i.
Regū. xliij. Talis timere pōt illā maledi
ctionem que habetur Eccl. x. Et tibi ter
ra cuius rex puer est: et cuius pncipes ma
ne comedit. Terra intelligitur hic homo
Terra enim est et in terram ibit. Rex ē li
berti arbitrium q̄ aiam h̄z regere. Prin
cipes intelliguntur quinq̄ sensus. Sicut il
li qui verum deum colūt: ab honore et ob
sequio diuino diē inchoare volunt sic illi
quos d̄ deus venter est pmo querunt regnū
dei sui. Regnum dei eorū est esca et potus

¶ **S**ecda spēs est qn̄ aliq̄s nimis delicata
vult h̄fe vt legitur Num. xi. de filiis isra
el: q̄ in heremo carnes desiderabant. Et
in Luca. legis de diuite epulone: q̄ epula
batur quotidie splēdide. Scñ. Palatum
tūū fames excitet nō saporēs.

¶ Triplici rōne oñditur quare hō nō de
beat querere delicata.

¶ **T**riplici autem rōne non debet homo
querere delicata. ¶ Primo ppter natu
ram reāis cui cibos quos sumimus infun
dimus: corrumpit eū quicquid infundit.
Si q̄s haberet aliquod vas qd̄ corrumpe
ret vinū qn̄ est infusum: ipse non infunde
ret ibi de meliori quod haberet. Ad hoc p
tinet qd̄ legis Jobel. i. Alulare qui bibitis
vinū in dulcedine perit eū ab ore vestro.
¶ Secūdo ppter hoc: q̄ cū delectabilia
tibi dantur in adiutorium carni aduersus
spiritum concupiscenti: sunt duo. contra
vnum: et vincitur spūs. Scñ. Bern. de con
dimentis. Sufficit vt comestibilia sūt nō
cōcupiscentia. Sufficit eū concupiscentie
malicia sua: que cū vix aut nullo modo p
transire possit ad finem explende necessi
tatis nisi per viam quantecūq̄ delectatio
nis: si ceperit habere irritamenta: sūt duo
ptra vñū: et periclitatur p̄tinentia.

¶ Tertio: cum carni delitē dantur: vult

cas post ex consuetudine habere. Ande
Prouer. xxi. Prouerbiū est: adolescens
in tra viam suā etiam cum senuerit non re
cedet ab ea. Cum homines timeant tātū
malam consuetudinem q̄ etiam ad dilectis
simis non sustineant eam super se adinve
niri: mirum est quō seruo nequā scz corpo
ri hoc tolerare volunt.

¶ Tertia spēs est qn̄ quis nimis sumit: vt
legitur de sodomitis Ezech. xvi. Hiero.
Pluvia illa optima est que sensim descen
dit: subitus aut̄ et nimius et p̄ceps imber
arua subuertit. Similiter nimius cib⁹ no
cet. ¶ Quarta species est studiositas q̄ p
tinet ad sollicitudinem et curiositatem lau
te preparandi: vt legitur de filiis beli. i.
Regum. ij. Desudiosus dicitur Ysidorus.
Tota die epulas ruminat: qui ad exple
dam gulam vespere delicias preparat. Ta
lis est quasi animal ruminās. Sed in hoc
differt a ruminantib⁹ aialib⁹: q̄ bruta ant
malia ruminantia ruminant post sūptioē
cibi: sed talis ruminat ante.

¶ Quinta species est cum quis nimis aut
de vel ardentem sumit cibum: vt legit de
esau. Gen. xxv. Ande Eccl. xxvij. Mol
avidus esse in omni epulatōe: neq̄ te effan
das super omnem escam. Et augustinus.
Abelinus est piscibus vesci mox domini
q̄ lenticula mox iumentorum. Signum
fede aviditatis est in sumendo cibum: tre
mor manuum cyphum et volum tenentū
effusio vultus exterioris super cibaria:
cuz totius oculis quam comitatur effusio
vultus interioris super escam que est quā
do sic animus ad cibum ardore trahitur
vt aliquid cogitare non sinatur. Signum
etiam huius fede aviditatis est inordina
tio scindendi panem: masticandi cibum
et sumendi. Bern. Etiam ad sanitates corpis
quanto cib⁹ honestus et ordinatus in
geritur: tanto facilius et salubrius digeri
tur. Contra aviditatem istam consiliū est
interponere psalmum vel aliam orationē.
De species continentur in hoc versu.
P̄re: prope re: laute: nimis: ardentem stu
diose.

¶ De alijs quattuor speciebus gule.

¶ Possunt etiam addi his quinq̄ specie
bus alie quattuor species. Prima est: cuz

quis nimis frequenter sumit cibum. Sufficit homini sano sumere bis in die ad pl^u cibum. Frequens aut^{em} improprio cibi multum nocua est corpori. Scdm^{us} eni^m arte medicinali: vna de deterioribus rebus est apponere cibum sup^{er} cibum indecoctum. Alia species est: qn^{ia} quis varijs ferculis vult uti De qua parietate dicit Seneca. Fastidientis stomachi est multa degustare. que vt varia sunt & diuersa. inquinant nō alunt. Sicut aliqua sunt que diuisa placent. coniuncta vero nobis abominabilia sunt: sic coniunctio tot diuersoꝝ ferculoꝝ in stomacho interdū est abominabilis nature. Tertia spēs est cum quis noua regit & in cōsuetā. Quarta. cū p̄ciosa vel sumptuosa non habens etiā respectū ad hoc q̄ sint magis saporosa.

¶ De quattuor satellitibus qbus vititur vitū gule. Pars. iij.

B Icto de speciebus huius vitij. Consequenter dicendum ē de quibusdam satellitibus quibus vitur vitū istud. que quattuor sunt sc̄pue. primum est ambitio. de qua dicit Sapiens. Non magno nobis cōstat famies sed ambitio. Maiorem ptem eoz que expendunt superbi faciunt ad pascēdum oculos hominū. Sz si nullus hoc deberet scire. ipi qñq; non expenderent decimam partem eozum que expendunt Alia tria sunt cibozum delectabilitas. siue sit ex generibus cibozum. siue ex modo preparandi. & cibozum varietas & qualitas.

¶ De octo remedijs contra vitium gule. Pars. iij.

E Equitur de remedijs contra vitium istud. que octo sunt.

¶ Primum est sermo diuinus Hoc remedium docet nos dominus. Matth. iij. vbi dicit diabolo tēptanti ip̄m de vitio gule. Non in solo pane viuit hō sz in eo qd pcedit de ore dei. Et Grego. Frequens supitio cibi spūa lis interdū inducit p̄emptū & obliuionez cibi corporalis. ¶ Scdm^{us} remedium est

moderata occupatio. Hoc remediū insinuat nobis salomō in Proverb. xxi. desideria occidunt pigriū: noluerunt eni^m quicq̄ opari manus eius: tota die concupiscit & desiderat. Hō ociosus patitur famē vñ iherusalem. Aures eni^m eius esuriunt rumores: oculi vanitates: gula cibos: sed occupatio in magna parte sedat famem istam. Galēt aut^{em} specialiter hoc duo remedia ad hoc: ne hō horā pueniat: vel ne nimia sollicitudinē de cibo sibi pparando habeat. ¶ Tertium remediū est elongatio ab his q̄ dant occasionem excedendi in cibo vel potu: sicut est delectabilitas vel varietas. vtrinius ciboz. Vt eni^m illud qd legitur Eccl. xxi. Quasi a facie colubū fugē p̄cā: & si accesseris ad ea suscipient te videatur generaliter dictū de omni p̄cō: spāliter tñ hoc referri potest ad illa p̄cā in quibus temptat suauitas vel voluptas. In illis eni^m in qbus aduersitas tēptat melius pōt expectari p̄slictus. vnde non est se curum accedere ad mensam vbi nimia vel varia vel delicata sunt appōita hos q̄ vult curari ab hoc vitio. Hoc insinuat nobis Gen. iij. vbi sic legitur. Vidit mulier ligū q̄ bonū esset ad vescendum & pulchrum oculis & delectabile aspectu: & tulit de fructu illius & comedit. An dicit Grego. Nō licet iuturi qd nō lz cōcupisci. Et Esay. xxvij. loquēs de flore glie exultatōis dicit. Ad cū aspexerit videns statim vt manū tenuerit deuorabit illud. Nō est secūp̄ intuci vel videre delectabilia.

¶ Quartum remediū est frequenter considerare qualis post mortem caro sit futura Hoc remediū docet nos Grego. dicens. Nihil adeo valet ad domanda carnis desideria sicut cogitare qualis sit futura mortua. ¶ Quintū remedium est eterne cene meditatio ad quam inuitat i sumus. hoc remediū docuit nos dñs vbi nos ad cenam illam inuitatos esse docuit. Aliter comedit ad cenā delicatā inuitatus: & alter non inuitatus. Qui eni^m inuitatus est parū comedit: in prandio ne cenā amittat. Sed sunt qdā qui adeo similes facti sunt iumentis: q̄ de siliquis porcorū hic impleri desiderant: & de illa delicata cenā & eterna non curant cuius sola esuries hoies beatū

reddat. Beati enim qui esuriunt et sitiunt iustitias quoniam ipsi saturabuntur. quid faciat ipsa refectio si esuries ipsa beati reddat. ¶ Sextum remedium est consideratio malorum que excessum cibi et potus sequuntur. Sequitur enim inde triplex mors: scilicet mors culpe: et interdum mors corporis et anime. Ad hoc pertinet quod legitur. Job. vi. Aut gustare quis poterit quod statutum affert mortem. Cum magna mensura sumuntur medicamenta: sic et alimenta sumi debent secundum Augustinum.

¶ Septimum remedium est consideratio penurie christi et in se et in membris suis. Ad primum monemur Thren. iij. Recordare paupertatis mee et transgressionis. et absinthij et fellis. Paupertas etiam ipsa in membris suis multum debet homines retrahere a supfluitate quam faciunt in coniugiis suis cum cogitant quantam paupertatem sustinet christus in pauperibus et in firmis ad mortem qui vix possunt interdum panem habere. Ab ipso est quod sepe non re mordet conscientia diuites huius seculi qui cogitant quod ipsi subtrahunt orationem dei in pauperibus quod ponunt in ore diaboli. Passunt enim filios diaboli: scilicet malos: et dei filios fame pere permitunt.

¶ Octimum remedium est et summum dei gratia. An qui laborat hoc vitio: orationi debet insistere et dei gratiam postulare: que ardorem huius vitii sedat. unde Job. iij. qui biberit ex aqua quam ego da bo ei: non sitiet in eternum. Et ad Heb. xij. Optimum est gratia stabilire cor non escis que non profuerunt ambulanti in eis. Ad idem pertinet illud verbum Seneca. Si vis inquit in perpetua voluptate esse non voluptatibus adhiere dum est: sed cupiditatem detrahendum. Cupiditatem vero non detrahatur nisi cum res gratie infunditur.

¶ Tractatus tertius de luxuria. De his que faciunt ad detestationem huius vitij. Pars. j. ¶ Que habet tria capitula.

¶ De ordine dicendorum in isto tractatu. Et de sex miseris annexis peccato luxurie. Ca. j.

Erodes autem tetrarcha et. Quia peccatum luxurie occasio fuit incarcerationis et decollationis iohannis. Ideo hic dicemus de peccato isto et satis cognito ordine.

post vitium gula: quod nascitur ex illo. Dicemus autem hoc ordine. ¶ Primo dicemus de his que faciunt ad detestationem huius vitij: ¶ Secundo de speciebus eius. ¶ Tertio de his que prestant occasione huic peccato. ¶ Quarto de remediis contra vitium istud. ¶ Quinto quare deus prohibuit simpliciter fornicationem. Ab ipso enim misericorditer videtur deus egisse cum genere humano in hac prohibitione: cum propter hanc prohibitionem fere totus mundus peccat.

¶ Sexto tangemus aliquid de impotentia continendi quam multi allegant. ¶ Primo autem faciunt ad detestationem huius vitij ista sex que circa hoc peccatum inveniuntur: scilicet anxietas: penitentia: erubescencia: fetor: feditas: infamia.

¶ De anxietate et penitentia dicit Hieronymus. Appetitus fornicationis anxietas est: satietas penitentia. Nec solum preedit illud peccatum anxietas appetitus: inimo et multe alie molestie quas dominus spinas vocat. osce. ij. dicens. Septem vias tuas spinis. Spine ille sunt vigilie: timores: expense: et sollicitudines hoc peccatum preedentes. Versus. Quante preedunt vigilie tam modicum festum. Sequitur. Interdum extenduntur vigilie per annum et sequitur momentanea detestatio festi. Tanta est infamia luxuriosorum ut super spinas currant ad mortem suam: et expensis multis parent sibi viam in infernum. ¶ Ad penitentiam pertinet quod legitur. Prover. v. de muliere fallace per quam voluptas intelligitur. Mouissima autem illius amara quasi absinthium. Et quidam qui sibi absciderunt linguam. vt vehementia doloris temperaret vehementia temptationis. dixit. Absit vt tanti emam postea peniteam. Insuper mercator est qui forum facit vnde certus est quod penitebit. Exemplum. quedam virgo estimans quod delectatio huius peccati quiddam magnum esset: desiderio illius virginis tatem

suam auferri pmisit. Deinde videns qd p
spulire tantū thesaurum amiserat: adeo
penituit qd voluit se interficere.

Erubescit autem ihero quod est in hoc pec-
cato: ostendit abscondito. Unde Job. xxiij.
Oculus adulteri obseruat caliginē. Eru-
bescit autem ostendit indecentiam hu-
ius peccati. Erubescit enim fuga est
rei indecētis. Magna ergo erubescit
que est in peccato isto ostendit magnā ei⁹
indecentiam. **E**t setor etiam est in hoc pec-
cato qui a viris spūalibus aliquando sen-
titur. An quidā scholaris pientiam scor-
rit in domo sua setore eius cognoscebat.
Et quidam archidiaconus sentiebat euz
seruus eius fornicatus fuerat. **D**e fed-
tate dicit Scn. In voluptate nihil est ma-
gnificum: nihil qd naturā deo pximam
deceat: membrozū viliū ac turpiū mi-
nistrio peniens: xxiij. feda. Ista feditas
est inquinatio corporis. An super illud. j.
ad Cor. vi. Omne peccatum quod cūqz
fecerit homo: extra corpus est: qui autem
fornicatur in corp⁹ suū peccat. dicit glo.
Cetera peccata tantum animā maculant
fornicatio vō nō trā aīam sed etiam cor-
pus ptaminat. **I**bi etiam nō sōlū est immū-
ditia spūalis: s; etiā corporalis.

Est etiam infamia in petō isto. Unde
macula glie vocat Ecc. xlvij. Inclinaſti
femora tua mulieribus. Et post **A**acula
dedisti in gloria tua. **I**bi etiam dicit hoc
petō pollui qd in hoīe honesta sunt. **P**al-
ma inquit vitioz est: honesta polluerē. tūc
vitiabene de aliquo triūphauerunt: euz p
petū luxurie honesta in eo polluerūt. Ad
idē ptinet qd legit. **P**rouer. vi. de adule-
ro. Turpitudine et ignominia pgregat si-
bi. et opprobriū illius nō delebitur. Mon-
enim habebit opprobriūz solū in pſenti:
imo etiā in futuro. An de ipō Ecc. xxiij.
In plateis ciuitatis vindicabitur: quasi
pullus equinus fugabitur: et vbi non spa-
nit apphendetur: et erit dedecus omnib⁹
qz nō intellexit timorem dñi. Luxuriosus
quodāmodo iam h; gehennā suā. **H**abz
enī ad modū gehēne ignē: setorem et ver-
mē. **I**gnē cōcupiscentie. Unde **E**ſec. viij.
Dēs adulterātes quasi clybanus succent⁹
a coquente. Et setorem: de quo iam dixi-

mus: et etiam setorem infamie et vermin
remor: dentis cōscientie.

Cad gñs faciunt ad detestationem lu-
xurie. Et primo qd luxuria angelis valde
fetet.

Ca. ij.

Detestationem huius vitij fa-
ciunt etiam ista quingz: scz qd vi-
tuz istud angelis valde fetet vel
displicet: demonibus valde pla-
cet: deo est valde cōmūeliosum. primo
valde iniuriosum: subiecto suo valde no-
cium. **P**rimū potest ostendi tripli-
citer. Primo per hoc qd in vitipatrum le-
gitur de angelo quodam qd obtraxit na-
res ad aspectū cuiusdā luxuriosi.

Secundo per hoc qd scriptum ē. **A**n-
gelis suis mandauit de te vt custodiant te
in oib⁹ vjs tuis. Si filia regis francie tra-
dita esset alicui vt custo daret eam: nō pa-
rum displiceret ei si in eius custodia forni-
caretur. Quantum ergo angelis displice-
re potest si filie regis celestis: quibus ipsi
ad custodiam deputati sunt fornicat. **I**bi
dicit **B**ern. In quouis diuersorio: in quo
uis angelo reuerentiam habe angelo tuo
nec audeas illo presente quod me viden-
te non auderes. Ad idē potest referri qd
dicit apłus. j. Cor. xi. scz qd mulier d; habere caput velatū ppter angelos.

Tertio potest ostendi p hoc qd in isto
peccato quedāz cōmūelia sit spūali natu-
re: cū anima magis eligi iumentine natu-
re assimilari qz in spūalitate se seruare et
carnez sibi assimilare: a brutali delectatio-
ne eam cohibendo. **H**oc autēz nō fit abs-
qz cōmūelia angelice nature: que est spi-
ritualis natura vt aīa: sicut nō fit absqz de-
core alioz clericoz: qñ aliquis clericus
apostat et fit laicus: malens similes esse
rusticis qz clericis. Ad istā ternā rōnez p-
tinet quod dicit glo. j. ad Cor. vi. super
illud. Qui fornicatur in corpus suū pec-
cat. In hoc petō est aīa sub co. pe. **I**stē di-
cit glo. In fornicationis opere sic totus
homo absorbetur a carne: vt iam dici nō
possit ipse animus saus esse. sed simul to-
tus hō possit dici caro.

Cad petū luxurie multum placeat de
monibus.

k ¶ Quod autem multū placeat demonibus. Prius ostendi pōt p hoc qd legitur Job. xl. Behemoth in locis humidibus dormire. Loca humēna sūt luxuriosi. Secūdo p hoc qd dicit glo. sup. Lucam: q cū demones de oī peccato gaudeāt: pceptū tñ gaudēt de fornicatōe et idolatria. Et tangitur ibi cā qre de fornicatōe ita gaudeāt: q ibi corpus et aīa maculantur. Tertio p hoc q diabolus poterit se iustificare compatiōe fornicatorū corā deo: cū in eo nō inueniet peccatū qd ipī hēbunt. Quarto p hoc q diabolus pcurat vt in dormiendo hēat hō delectationes huius peccati. Quinto p hoc q illis q non hnt materiā ppetrādi hoc peccatū: ipse qñqz ministrat materiā: vt piz in demonib⁹ incubis. Sexto p hoc q in hoc peccō binos et binos lucratur diabolus: hoīes: et vili foro etiā hz eos. Ad qd pñnet qd legit Prover. vj. Preciū scorti vix ē vnius panis. mulier autē viri preciosam aīam rapit. precū scorti dicitur ēē vix vni⁹ panis: q vn⁹ panis diuinus sedat ardorē appetit⁹ q delectatio illius peccī. Satiata autē mulier. illo precio dat aīaz suā diabolo et corpus leccatori: p quo non daret alicui fornicatōes suos et.

¶ Quoi peccatum luxurie sit cōiūmeliosum deo.

2 ¶ Est etiā istud peccatū valde cōiūmeliosus deo. Qd primo pōt ostendi p hoc q honorabiles psonē hui⁹ seculi tñ dedecus reputant sibi cū filie eoz fornicant. quātam ergo cōiūmelia faciunt filie celestis regis patri suo cū fornicantur. Scdo per hoc q tñ dedecus ē sponsis nobilibus cū spon se eoz adulterātur. Ad hoc pñnet quod legit prover. vj. zelus et furor viri nō parci die vindicte: nec acquiescit cuiusqz pccibus: nec suscipit. p redemptionē dona plurima. et exponit hoc glo. de celesti spōso. Tertio p hoc q cū vilissima pars que in ipso fornicatore est: imperet ei qd domus phibet: ipse pccius illi vili pñ qd deo obedit: potius eligens sibi eādem dñari qz deum. Quarto p hoc q tēplū dei violat et polluit. Ad qd pñnet qd legit. i. ad Cor. iij. Mescitis q tēplū dei estis vos: et spūs dei habitat in vobis? Si qo autem

tēplum dei violauerit: dispdet illuz deus: et post. Tēplum dei sanctū est. qd estis vos et post. vj. Mescitis qñ corpa vřa sunt templum spūs sancti q in vobis ē: quez habetis a deo: et nō estis vři. vñ et sequit. Empti estis precio magno: gloriificate et portate deū in corpe vřo. Glorificand⁹ est deus in corpe tanqz in templo. Cōtra luxuriosos pōt dici ps. iste. De⁹ venerūt gētes in hereditatē mā polluerūt tēplum sanctū tuum: posuerūt hierusalē in pomoz custodiam. et sup illud. Poritate deū in corpe vestro dicit glo. Si nō parcis tibi ppter te: vel pce tibi ppter deū q hīc fecit te domus pte. Quinto pōt ostēdi q contumeliosum sit peccatū istd deo: ex hoc q luxuriosus illd dulci⁹ reputat qd deo ē cōiūmelios⁹. Ab agis cñ amat interdū pīngatā impē q solutā pulch: a. vñ non vř querere in peccato suo voluptatem suā sed dei cōiūmeliam. Vñ hiero. Luxuriosa mēs: inhonesta ardent⁹ psequitur: et qd nō licet dulcius suspicatur. Sexto patet p hoc q hoc peccatū cōiūmelia dei publicā negociationes facit et qd pūre est peccatū publicū officii: qd spāle est hui⁹ peccō et peccato vīre: et iō ecclesia psequitur ista peccata pte ceteris. Septimo per hoc q istud vitium preponit delectationem viliū et turpiū membroz delitijs que in deo sunt: q cōiūmelia valde magna est.

¶ Quod peccatum luxurie sit iniuriosus proximo.

¶ Hoc etiā peccatū est valde iniuriosum primo: qd tripliciter pōt ostendi. Prius p hoc q aufert ei nō suā: sed seipm. vnde prover. vj. Mō grandis est culpa cum qs furatus fuerit. Suras cñ vt esurientē ipecat aīaz. Dephensus quoqz reddet septuplū et omnem substantiā domus sue tradet: et liberabit se. qui autem adulter est propter eo: diis inopiam perdet aīam suā. vnde mulier satia non aufert tantum, sua fulto sed seipsum. Nota q hoc q aliqui est adulter accidit propter cordis inopiam. Indignaretur cñ si cor haberet viliissime partē sic se subijct: et pro raz vili lenocinio se dari. vnde Eccl. i. In multa sapientia multa est indignatio. Vel propter cordis inopiam id est sapientie defectum. Secundo potest

ostendi per hoc qd ille qui hoc vitio laborat: nulli fidem seruat. vnde. ij. Reg. xj. David suum fidelem militem fecit occidi p uxore eius. Ad idem pertinet quod legitur. ij. Reg. xij. de amon. qui sorores suam thamar corripuit. Tertio potest ostendi per hoc qd vitium istud multis auferit hereditatem suam. vñ legitur. Eccl. xxij. Mulier omnis relinquens virum suum peccabit: statuens hereditatem ex alieno matrimonio.

¶ Quod peccatum luxurie sit nocivus proprio subiecto.

¶ Est etiam hoc vitium valde nocivum subiecto suo. Aufert enim pecuniam illi: auferit et bona temporalia et spiritualia et etiam seipsum. Ad primum pertinet quod legitur prover. xxix. Qui nutrit scorum perdet substantiam. et Luc. xv. de filio prodigo: qui dissipavit substantiam suam viuendo luxuriose. propter bona vero omnia que destruit comparatur igni. vnde Job xxj. Ignis est vsqz ad consumptionem deuorans et omnia eradicans genimina. Hieron. Glanigero igne percutit femina conscientiam. Ad hoc qd ipsam hominem auferat sibi: pertinet quod legitur. Esec. iij. Fornicatio vinum et ebrietas auferunt cor. Amans amore fatuo non habet cor suum. Ipsum etiam corpus quandoqz amittit. vnde. ij. Regum. xij. Interfectus est amor quia corrupit thamar. Hiero. Quondie sanguis mechorum funditur: adulteria danantur. Honorem etiam auferit hoc vitium et incrementum bonorum. vñ Gen. penult. Ruben pmo gentis meus. et subiungitur. Prius in donis maior: imperio: supplebeueras esse. Sed sequitur. Non crescas quia maculasti cubile patris tui et c. De ceteris iure debebatur ei honor: pmo genti ture et duplicitas in possessionibus quod amisit: quia cubile patris maculauit.

¶ De alijs quattuor qd faciunt ad detestacionem huius vitij. Et primo qd est multus effectus ad hominem capiendum. Ca. iij.

¶ De detestacionem etiam huius peccati faciunt alia quattuor: scz hoc qd vitium istud multum efficitur e ad ho-

minem capiendum: et multum potens ad detinendum. hominem et etiam ponit in magna uilitate et in misera fuitura. Ad primum pertinet qd dicit augustinus. Efficacissimum glutinum ad capiendas aias est mulier. Et prover. vij. de muliere mala. Multo vulnerosius deiecit: et fortissimi quicqz interfecit sunt ab ea. Ad idem facit quod legitur Numeri xxij. qd hoc peccatum pre ceteris elegit balaam: quo deieceret filios israel et faceret eos peccare. Hoc vitium capit nobiles et ignobiles. vñ Hieron. In serico et in pannis: eadem libido dominatur: nec regum purpuras: nec mendicantium sclores spinit. Hoc viciu viciat et sapientes et insipientes. Vñ Hiero. quid salomone sapienti? et tamen infatuatus est amore mulierum. eccl. xix. Animus et mulieres apostatate faciunt etiam sapientes. Breuiter istud peccatum fere totum mundum ad infernum trahit. vñ abacuc j. Torum in hamo suo subleuauit totum traxit in sagena sua: et congregauit in rete suo. Namus et sagena et rete diaboli sunt pulchre mulieres qd totum mundum in perditionem trahunt.

¶ Quod luxuria est potens ad retinendum.

¶ Potens est etiam hoc peccatus ad retinendum. vnde Prover. xxij. Souea profunda os alieni: cui iratus e dominus: incidit in eam. qui in profundam souea cadit: non exit de facili sic non de facili euadit de manibus diaboli qui capitur pulchritudine alicuius mulieris. Ideo dicitur de ore mulieris qd sit profunda souea potius qd de alio membro: qd pulchritudo huius membri multos capit. qui hoc vitio laborat vix potest cogitare de his que pertinent ad salutem suam. Deu quasi non cognoscit: ad celum etiam non leuat oculos. adeo brutalis factus est qd vba correctionis vel admonitionis sue non potest audire. ad duo prima pertinet qd legitur Esec. v. Non dabunt cogitationes suas vt reuertantur ad dominum: qd spiritus fornicationis in medio eorum: et dominus non cognouerunt. Ad tertium facit qd legitur Daniel. xij. de scribis qui exarserunt in susanna: et declinauerunt oculos suos vt non viderent celum: nec recordarentur iudiciorum iustorum. Ad quartum

pertinet qđ legitur Eccli. xxi. Verbu sapi-
ens quodcuq; audierit fecus : laudabit &
adijciat. Audiet luxuriosus & displicebit
sibi: & pñciat post tergum suum illud. Atq;
ergo emendatur aliquis de peccato isto:
cum ea fugiat que possunt esse occasio sue
liberationis.

Quod luxuria ponit hominem in ma-
gna vilitate.

Ponit etiam hoc vitium hoiem in ma-
gna vilitate. ad qua vilitatem & turpitudi-
nem expiuntur: quasi turpiter loquitur
scriptura de vitio isto. vnde Jobel. j. Co-
putruerunt iumenta in stercore suo. Gre-
go. Jumenta in stercore suo computresce-
re: est hoies in fetore luxurie vitam finire
In ps. Disperierunt in endor facti sunt si-
cut stercus terre. Endor interpretatur fons
generationis. vnde endor pars illa intelli-
gitur qđ operi carnali & generationi deser-
uit. Propter hac vilitate comparatur sui.
prover. xi. Circulus aureus in narib; suis:
mulier pulchra & fatua. Sus si ex vna p-
te videret volutabrum: & ex alia pte vide-
ret lectum roseum: prius curreret ad volu-
tabrum. Sic tales inmundicia luxurie de-
litijis padisi preponunt. Licet diabolus in
teligi posset sus ista: & mulier ipe circulo
que diabolus imergit in lutu ois inmundi-
cie. Ad eandem vilitatem pñciat qđ legit
Eccli. ix. Omnis mulier que est fornicaria
quasi stercus in via ab oibus ptercuntib;
conculcabitur.

Quod luxuria ponit hominem in mi-
sera seruitute.

In misera, et fuitute ponit, hoies vitium
istud: non solum quia facit spm suu cuius
qui sibi naturaliter deberet seruire: scz cor
poris sui sed etiam vilissime parti illius.
Sed etiam propter seruitutem mulieruz
que est valde misera. vnde Tullius. Illuz
ego non liberuz dica cui mulier imperat
leges imponit. vocat veniendu est. Eijcit:
abundum est. poscit danduz est. Abinat:
extimescendum est. Hunc ergo non tantu
modo seruum: sed nequissimum seruum
ego iudico. Hierony. Nihil vilius qđ a
carne vincit: nihil gloriofius qđ carnem vi-
cere.

Luxuria videtur esse de numero pec-

catorum illorum de quibus demones eru-
bescunt.

Proterea luxuria vř esse de numero
peccatorum illorum. de quibus etiam erubescunt
demones. vnde glo. sup illud Ezech. xvi.
dabo te in aias odietum te filiaz palesti-
naruz: qđ erubescunt in via tua scelerata di-
cit glo. loquens de spali hierusalem. Tan-
ta misere hierlm erit correctio: vt erube-
scant etia demones nostror magnitudi-
ne peccator. Cuius ro esse potest hec: pecca-
tum diaboli est superbia: hoim vero luxu-
ria & alia carnalia peccata. Luxuria vero vř
esse turpio: supbia: qđ quia minus turpis
creditur: minus vitatur. Luxuria eo ma-
gis erubescit: hoies: qđ oēs turpem noue-
runt. preterea dicunt magistri qđ sunt aliq
demones qui memores sue antike nobi-
litatis: non dignatur de luxuria temptare
Signum ad hoc est qđ lucifer temptans
dominum in deserto: non temptauit eum
de luxuria.

De speciebus luxurie. Pars. ij. Que
habet. x. capitula.

De luxuria cordis & corporis. Ca. j.

Equitur de speciebus luxurie.

Diuiditur aut luxuria: vno mo
in duas species scz in luxuriam
cordis: & luxuriam corporis. Ad

has duas sps pñciat qđ legit in ps. Ere-
rentes meos & cor meū. Contra pñmaz spe-
ciem ē necessarium vt ad manillas zona
aurea sumus precicti: fm qđ vidit Jobes
Apoc. j. Contra scđam opz nos pñcios
esse ad renes: fm visionem Ezech. ix. &
Daniel. x. Lenau oculos meos & vidi: &
ecce vir vnus vestitus lineis: & renes ei accicti
auro obrizo. Incōtinētia vō cordis val-
de piculosa est ppter hoc qđ ille qui labo-
rat hac spē incōtinente peccat mortaliter
tollens quociens videt pulchram mulierē
Ideo dicitur sagena eorum cor mulie-
ris fatue. Eccli. vii. Inueni amariorē mor-
te mulierem que laqueus venatorum est:
& sagena coreus. Sagena totam aquam
occupat: sic corde fornicatur cum oibus
fatua mulier.

De acceptione huius nois luxuria: &

q̄ enumerantur quinqs sp̄s fm̄ vtramqz
acceptiōem.

Ca. ij.

quinqs digiti in secunda manu: sunt qnqz
species dicte.

¶ Lio modo diuiditur luxuria i
quinqs species. Notandum tñ
est q̄ hoc nomen luxuria qnqz
sumitur largius qnqz minus lar-

ge. ¶ Primo mō luxuria dicit iordinat⁹
amor delectationis: q̄ fm̄ tactum est: sicut
vitiū gule est inordinatus amor delecta-
tionis que est secundum gustum: ⁊ cupidi-
tas inordinatus amor pecunie. ⁊ fm̄ hoc
pōt diuidi luxuria in quinqz species.

¶ Quaru prima pertinet ad suauitates
vestium ⁊ lectoꝝ. ¶ Secda ad suauitates
vncionum qua antiqui vtebantur.

¶ Tertia ad suauitatem balneorum.

¶ Quarta ad tactus imundoshiloz mē
broꝝ q̄ generationi non deseruiunt.

¶ Quinta ptinet ad mēbra generationi
deputata. ¶ Et iste species luxurie vocā
tur luxuria: fm̄ q̄ hoc nomen luxuria stri-
cte sumitur. Et diuiditur in quinqz sp̄s.

¶ Prima est simplex fornicatio. ¶ Se-
cunda stupꝝ: qd̄ est illicita defloratio vir-
ginum. ¶ Tertia est adulterium: qd̄ est ad
alterius thoz accessio. ¶ Quarta est ince-
stus: qui est consanguinearuz vel affinium
abusus. Sub qua sp̄e comprehendī possūt
peccata sanctimonialium ⁊ etiā religiofo-
rum. ¶ Quinto est peccatū s̄ naturā. qd̄
fit duob⁹ modis. qnqz cñ est s̄ naturam q̄
ad modū: vt cū mulier supgredit v̄ cū sit
bestiali mō illud op⁹: tñ in vase debito. qñ-
qz v̄o est contra naturā q̄tum ad substā-
tiā vt cum qs̄ pcurat vel p̄sentit: vt semē
alibi q̄ i loco ad hoc deputato effūdā. de
quo vitio cū magna cautela loquēdus est
in p̄dicando: ⁊ interrogatiōes in cōfessio-
nibus faciēdo: vt nihil hoibus reueletur
quod illis p̄stet occasione peccandi. Et
nota q̄ diabolus dicitur habere duas
manus: quibus frequenter homies capit
scz gulā ⁊ luxuriā. De qbus exponit illd̄
ps̄. Considerat peccator iustum: scz diabo-
lus ⁊ querit mortificare euz: dñs aut̄ non
derelinquet eum in manibus eius. Quin-
qz digiti in prima manu sunt quinqs spe-
cies gule: que notantur in hoc versu. P̄de
propere. laute. nimis. ardenier. studiose.

¶ De peccato contra naturaz: cuius ma-
gnitudo octo modis ostenditur.

Lapm. iij.

¶ Inter quas pmo p̄sequemur ⁊

i de vitio cōtra naturā. Magni-
tudo huius peccati pōt ostēdi
octo modis. ¶ Pmo illis

testimonijs scripture q̄ hoc vitii asserūt
maximū vel nimius. Quale est illud qd̄
egitur Gen. xiiij. Homines aut̄ sodomie
le crant pessimi: ⁊ peccatores corā deo ni-
mis. Et. xviij. dicit dñs clamor sodomio-
ri ⁊ gomozeorum multiplicatus est: pec-
catus eozum aggravatus est nimis: descen-
dam ⁊ videbo ⁊c. Grego. Hovitas tan-
te et inaudite turpitudinis quasi admira-
tionem ⁊ dubitationē parit in audiente.
Ande dñs quasi admirans ⁊ dubitans su-
per tanto scelere introductur loquēs. De-
scendā ⁊ videbo ⁊c. Incredible cñ mi-
hi videtur hoies tantum flagitium perpe-
trasse. Et nota q̄ de duobus peccatis: scz
de homicidio ⁊ de vitio contra naturam
legitur clamor ascendisse ad dñm: q̄ labo-
rantes his duobus vitijs sp̄aliter hostes
dei sunt ⁊ generis humani. Facto cñ est
non v̄bo dicunt ei. Ab asculum ⁊ feminā
creasti vt multiplicarēt: nos operā da-
binus vt minuantur. Ande quasi parifica-
tur homicidio vitii istud. Ad istū ē p̄mū
moduz ptinet quod legit de ioseph Gen.
xxviij. Accusauit fr̄es suos ap̄d patres
suū eie pessimo. i. de vitio s̄ naturaz: fm̄
vnā expositionē. Ad eūdez modū ptinet
illd̄ v̄bū Aug. Adulterij malū fornicatio
nē vicit: vincit ab incestu: peius cñ est euz
mfe q̄ euz aliena vxore dormire. Qz oīz
hoꝝ pessimū est qd̄ cōtra naturā fit. v̄ss
vir mēbro mulieris nō ad hoc cōcesso via-
tur. Hoc execrabilius fit in meretrice: scz
execrabilius in vxore. An ⁊ Clemens pa-
pa Grauissime peccat fornicarij. ad esval
de grauitur. grauius adulteri: cunctis his
grauius incestuosi: quos oēs transcendit
p̄tra naturā delinquēs. ¶ Secūdo pōt
ostēdi magnitudo hui⁹ peccati p̄ vindictā
iam sumptaz a dño de pctō isto. Prima

Irindicta huius peccati fuit diluvium. Inter alias causas q̄ diluvij ponit hoc Ezechodius q̄ mulieres in vefania vte-
fuppreffis viris abutebantur: t̄ q̄ exarfe-
rant homines in alterutru coenites. Se-
cunda fuit fubverfio q̄q̄ civitates: In
qua vindicta attendendum eſt q̄ domi-
non ſolum nocentes puniri voluit ſed in
nocentes: parvulos. etiam viros dicit. In
hoc p̄uifum eſt pueris ne diutius vici-
tes ſequerentur exempla patrum t̄ graui-
us damnarent. Et etiam circūcidentes re-
giones puniri voluit: nec ſolum etiam ho-
mines: immo etiam aialia: t̄ terre necef-
ſaria. Ipſam quoq̄ terram deſtruxit eaz cō-
uertendo in mare mortui in quo nihil vi-
uit nec avis nec piſcis. Etiam candelā vi-
na ſupenatans extinguit mergitur. Nec igne
infernali ſumpta eſt iravindicta. Quicquid
tuit expectare igniſſe: donec cetera peccā-
punirentur. Unde Diego. Sechenallā flā-
ma morā nō ſullines ſodomorum p̄uict
tollere nationem: t̄ ipſam terram tante cō-
fuſionis confcientia cōſunipſit ignis ſul-
phureus t̄ ſpiritus peccillam: t̄ in lacū
horribilem ſolam omne redactum ē. Et
Gen. xix. Dominus pluuit ſuper ſodomam
t̄ gomoram ignem t̄ ſulphur de celo
t̄ ſubvertit civitates has t̄ omnem circa
regionem vniuerſos habitatores vrbium t̄
cuncta terre virentia. Reſpiciens ē vxo-
loib poſt ſe: verſa eſt in ſtatuum ſalis: ad
oſtendendum quantum duplicat deo me-
moriam huius peccati. Tertia vindicta fuit
de onan: de quo legitur Gen. xxxvij. q̄ ſe-
men fundebat in terra t̄ idcirco p̄cuſſit
cum dñs eo q̄ rē deſteſtabilem faceret.
¶ Tercio poteſt oſtendi magnitudo hui-
vitiij p̄ cenā huius peccōi taxata. An Levit.
xx. Qui dormierit cum mafculo femine
coitu: p̄ter q̄ opatus eſt nefas: morte mori-
antur ſanguis eoꝝ ſuper eos.
¶ Quarto p̄ cōtinuāte quaz facit de
huc peccato An Jobel. ij. Congregabo
oēs gētes t̄ deducam eos in vallem iofa-
phat: t̄ diſcepat ibi cum eis. Et ſubiū-
gitur cauſa vna diſcepatiois: quia po-
ſuerunt puerum in p̄ſbulo.
¶ Quinto poſt oſtendi per hoc q̄ ſcriptu-
ra ita deſteſtabilit̄ loquitur de peccato

isto. Unde ad Roma. j. *M*asculi in masculos turpitudinem opantes. Non dicit aliq̃ turpe: sed ipsam turpitudinem vocat peccatum istud. Et ibidem Et contumelias afferent corpora sua: vel Propterea tradidit illos deus in passionem ignominie. Et Luc. xxi. Cum mascolo non cōmisceris coitu fūmīco q̃ abominatio ē Et Simachus dicit q̃ ineffabile est: et nō dē hōīco de peccato isto.

E Sexto q̃ multi antiqui inueniuntur
non reputate adulterium vel stuprum res-
pectu huius peccati. *Gen. xix.* dicit loth
sodomitis. Nolite queso fratres mei: noli-
te hoc malum facere: habeo duas filias q̃
nondum cognouerunt virum educaz eas
ad vos ⁊ abutimini eis. Et *Judic. xix.*
Habeo filiam virginem ⁊ hic homo bz̃
concubiniam educaam eas ad vos: vt bz̃
licite eas ⁊ vestram libidinem impleatis.
tantum hoc obsecro vt scelus hoc p̃tra
naturam non opemini in virum.

¶ Septimo potest ostendi magnitudo
huius vitii: per hoc q̄ illud peccatum est
adinventio. Deus enim multum odit ad-
inventiones in peccatis. Unde super illud
Esa. Visitabo super fructum adinventio-
nis vestrarum. dicit Grego. Deus plus
punit studia peccatorum q̄ peccata. Et in
ps. Ibunt in adinventioibus suis. &c.
Corrupti sunt & abominabiles facti sunt
in studiis suis.

¶ Octauo potest offendi magnitudo huius vitij per multiplicem effectum ipsius. Hoc vitium sedus inter nos t decum rripit. Genus humanum quantum in se e de struit: hominem iumento inferiorum reddit. Propter hoc vitium f.lius dei fere de sijt. incarnari. vt dicit auctoritas. Ad pmi pertinet quod dicit Aug⁹. Hoc vitio violatur societas que nobis cum deo effe ditur. dum natura cuius ipse auctor est puerfiteat libidinis polluitur. Sicut aliqui cum alijs deteriorat sibi rem suaz: dicit vestra fit. Sic deus il'um quem ipse fecit hominem nascunt: cum vider q ipse fecit se feminas: nō reputat creaturas suaz Scdm vō planum est. Tertio pōt oñ d p hoc q ille q peccat cōt isto nō obfuar legē: quā enā buta aialia obferuat.

Alie spēs luxurie iumento assimilant hominem: sed hec inferiorem reddit. Ideo qz sodomia bene muta interpretatur. quia hoc peccatum reddet homines mutos in die iudicii. Non poterunt enim excusare se per ignorantiam: cum ipsa natura leges docuerit ipsa bruta animalia quā isti trās grediuntur.

¶ De incestu cuius peccati magnitudo quatuor modis ostenditur. Ca.iiij.

Egitur de incestu: cuius peccati magnitudo potest ostendi.

¶ Primo p penā taxatā huic peccato in lege. Postqz em do minus prohibuit incestum & peccatus cōtra naturam Leuij. xviij. Subiungitur. Omnis anima que fecerit de abominationibus his quippiāz peribit de medio populi sui. Et eiusdem. xx. taxatur pena eadez huic peccato. ¶ Secdo pōt ostendi p hoc qz apostolus tradidit sathane cruciā dum illum fornicatores qui cum nouerca sua peccauerat: s3 qd legitur. j. ad Cor. v. ¶ Tercio pōt idem ostendi per mala que ex hoc peccato sequūtur. vñ legif. ij. Reg. xij. qz amon qui sororem suā corruerat intersectus ē a fratre suo, absalon. Nisi homines ab hoc peccato cauere sibi: seqrentur inde non solum odia & homicidia: sed etiam fratricidia. ¶ Quarto potest ostendi per hoc: qz peccatus istud hominem quasi canem reddit. Canis em in ope illo nō obseruat cōsanguinitatem.

¶ De adulterio & speciebus eius: cuius magnitudo in septem ostenditur.

Lapsum. v.

Egitur de adulterio qd diuiditur in duas species: s3 in simplex adulterium: qd est: cū vxoratus peccat cum soluta: & ecōuerso. Et in adulterium duplex quod est: cum vxoratus peccat cum vxore alterius. ¶ Septem autē sunt per que potest ostendi magnitudo huius peccati.

¶ Primo p hoc qz est contrariuz sacramento matrimonij qd ipse deus instituit & in paradiso: & in statu innocentie, Ande

non sit contumelia tanto sacramento absqz magna contumelia dei. ¶ Secundo per hoc qz est contrarium iuri naturali. Antē em ex preceptis iuris naturalis est hoc. quod tibi non vis fieri: alijs ne feceris. Hoc nullo mō vellet aliquis sibi fieri: vt qz cum vxore sua peccaret. Vñ vlti sunt q potius permitterent se interfici vel exhereditari: qz hoc sustinerent. Ius ergo naturale dicit homini: qz hoc nullo mō debeat facere alijs qd ab eo odit sibi fieri.

¶ Tercio potest ostendi p hoc: qz prohibitio adulterij in decalogo immediate ponitur post prohibitionem homicidij: & ante prohibitionem furti. vñ Clemens papa Quid in omnibus peccatis adulterio grauius. Scdm em in penis tenet locus: id ē in prohibitionibus. Homicidio quodāmodo assimilatur adulterium. Cum eniz vir & mulier sint vna caro: qui auferit vxorem suā: alicuius idem est ac si seipsum ei auferret. Exuperat autem istud peccatus omne furtum: quia quod auferitur: euz sit creatura rationalis: melius est quacūqz terrena substantia. Quarto potest idem ostēdi per legem que habetur Leuij. xx. vbi sic dicitur. Si mechatius quis fuerit cum vxore alterius: & adulterium perpetraverit euz vxore proximi sui: morte moriatur & mechatius & adultera. Eadem pena punitur hoc peccatus fm leges mōdanas: nec recipitur aliqua redemptio.

¶ Quinto ostenditur idem p hoc qd legitur dñs dixisse dauid cum adulteratus esset. ij. Reg. xij. Non recedet: air gladius de domo tua vsqz in sempiternum: eo qz despexeris me & tuleris vxorez vñz ei.

¶ Sexto potest ostendi per mala que inde sequūtur. Sequuntur autē ex hoc peccato exheredationes filiorum. vñ Eccl. xxiij. Mulier relinquens viruz suum peccabit: statuens hereditatem ex alieno matrimonio. Sequuntur etiam inde homicidia. Unde dauid cum in adulterium cecidisset fecit interfici fidelem militem suum. Sequitur etiam inde multotiens: vt scz quis cognoscat filiam patris sui: vel ei vxorem ignorans quis sit pater eius.

¶ Septimo potest ostendi magnitudo huius peccati per iudiciuz zelotypie. De

quo Numeri. v. Si declinasti a viro tuo atq; polluta es & concubasti cum altero viro: his maledictionib; subiacebis. Det te dñs in maledictionē exemplūq; cuncto rum in populo. Putrescere faciat semur tuū: & tuniens vicus tuus diripatur &c. & Ezech. xxxij. Quisq; vxorem pro ximi sui polluit: & hereditate terram possidebitis.

De stupro: cuius peccati magnitudo ostenditur. Ca. vi.

Si Egitur de stupro: qđ ē illicita de florano virginum. Cuius peccati magnitudo ostendi potest.

Primo ex hoc qđ sichen fili us emor: qđ dinam filiam iacob deflorauit interfectus est hac de cā cum patre suo & toto populo vidis sue vt legitur Gene. xxxij. **S**ecdo potest idem ostendi per hoc qđ idem peccatum aufert virginitatē cui debetur fructus centesimus: cum conjugatus debeatur solus tricesimus viduis solum sexagesimus. Satis deteriorat terram qui facit vt non possit reddere nisi sexagesimus fructū vel tricesimum: cum prius redderet centesimū. Qui illicite deflorauit aliquam: aliquādo est occasio mille fornicationū quas ipa faciet postea. Sicut ille qui primo rumpit clausuram vinee: occasio est illius damni qđ faciunt qđ postea intrant qui aliter non intrassent. Et aufert etiq; qđ nunqđ decetero maritum habebit. Ad detestationē etiā huius peccati facit qđ bonum qđ ipse aufert: scz virginitas bonum est irrecuperabile & irrecompensabile. Notus virginitatis non recipit dispensationem quia nec recompensationē.

De simplici fornicatione. Ca. vij.

Egitur de simplici fornicatione. Ad cuius detestationē sufficere possūt qđ dicta sunt de luxuria generaliter. Addere tamē hoc possumus qđ hoc peccatūz detestabilius etiā homicidio vel rapina in hoc qđ illa non sunt substantialiter mala. potest etiā aliquis velle occidere aliquem meritorie sicut in

de amore iusticie. Et aliquis potest accipere alienum in summa necessitate: scz nūlus potest fornicari scienter qđ mortaliter peccet. Bonamus qđ aliquis malum non cogitauerit: nec dixerit: nec fecerit: & omnia egerit bona que excogitari possunt & semel iū fornicatur: & sic decedit absq; penitentia: ex necessitate dānabitur. Si oēs misse que vsq; ad finem mundi celebrabūt ab ecclesia: p eo celebrarentur non liberarent cum a morte eterna. Ad detestationem etiā istius peccati facit qđ legit Numeri. xxv. qđ cum esset fornicatus populus israel cum filiabus moab: iussit dñs cunctos principes populi suspendi in patibulis contra solem. Et occisi sunt de populo. xxiij. milia hominum. Et phinees qui interfecit sambri coeuntem cum madianitide: sacerdotum sempiternum meruit: & iram dei a populo diuertit. & licet fornicatio genus sit omnis illiciti coitus qui fit extra vxorem: tamen specialiter intelligitur in vsu viduarum vel meretricuz vel concubinarum.

De peccato meretricum.

Ad detestationē huius fornicationis qđ fit cum meretricibus: facit hoc: qđ qñ aliquis se credit cum talibus peccare simplici fornicatione ipse quādoq; cōmittit adulterium vel incestum. Sepe enim tales mulieres conjugate sunt: & forsitan a consanguineis eius qui peccant cum eis cognite. Unde cōmittit se qui cum talibus peccat magno discrimini. Et licet non sint conjugate vel affines ei: ipse tamen eque peccat ac si forent: ex quo equalis est contemptus. Ad detestationem vero illius fornicationis que fit cum viduis: facit hoc qđ peccans cum talibus aufert eis honores. Ad detestationem vero eius que fit cum concubina: facit ad hoc qđ talis fornicatio fit cū scandalo proximi.

De raptu.

Est autem alia species luxurie preter predictas: que raptus dicitur. Est autem raptus: cum puella violenter a domo patris educitur vt corrupta in vxorem habeatur: siue puelle: siue parentibus visilata consuerit. Hoc peccatum tantum est qđ morte punitur.

De alia diuisione luxurie. Et primo de luxuria clericorum. Ca. viij.

Ertio modo potest diuideri peccatum luxurie fmi diuersitatem subiectorum in quibus est: ut diuidat in luxuria laicorum clericorum: et flagitiorum personarum. **De luxuria vero laicorum** nihil aliud dicemus quam de luxuria in genere dictum sit. Sed de alijs duabus speciebus dicemus: quia grauius est peccatum illud in clericis vel religiosis personis: et aliter ponderandum est in eis quam in laicis. Unde pondus sanctuarij maius erat ceteris ponderibus mercatorum et ciuium: ad designandum quod aliter ponderanda sunt peccata laicorum et peccata eorum qui sancti deberent esse quibus dicitur in **Esai.** **Quidam** mini qui fertis uasa domini.

Quae aggrauat peccatum carnis in clericis.

Septem autem sunt quae aggrauant peccatum carnis in clericis in sacris ordinibus constitutis. **Primum** est voti fractio. et est ista circumstantia valde aggrauans peccatum: quod satis apparebit si aliquis attendat quod preciosum sit quod talis auferat deo et quod res sancta sit. **De** due circumstantie aggrauare solent peccatum rapine: scilicet res vel quod rapitur: quod magis dānificat proximum: et sanctitas ipsius: quod tunc non est solum futurum: imo etiam sacrilegium. **Casitas** uero quam ille promisit deo cum sacros ordines suscepit: quam deo auferat cum oblata. Unde precitatio eius inuito domino facta est sacrilegium. **Secundum** est scandalum et derisio populi. unde **Hiero.** Clericus aut honestior est ceteris: aut alijs est fabula. **Tertium** est scientia. unde **Gregori.** Abi maius est scientie donum: transgressor maioris subiaceret culpe. **Quartum** est hoc quod ad seruicium dei assumpti sunt. Sicut enim qui fornicatur in ecclesiis magis peccat quam qui fornicatur in domo concubinae: eo quod ecclesia sit dei seruicium deputata: sic maius est peccatum luxurie in clericis qui sunt dei seruicium deputati quam in laicis.

Quintum est quod ipsi sunt de familia dei

et eius expensis viuunt et vestiuntur. proderetores enim sunt quando illi impugnant de cuius bonis viuunt et vestiuntur. Et dei contumelia etiam maior est: quia a suis contemnitur. unde in **ps.** Si inimicus meus male dixisset mihi etc. **Sextum** est hoc: quod ipsi decipiunt populum qui dant eis elemosinas: ut ipsius peccata deleant orando: et gratiam impetrent sanctitatis vite suae: quod ipsi non faciunt. quia fmi **Grego.** cum indignus ad intercedendum mittitur: irati animus ad deteriora pronocat. **Berui.** qui ambulant in carne deo placere non possunt et placere velle presumunt. **Septimus** est dignitas officij ad quod ordinati sunt quod specialiter pertinet ad sacerdotes. Sicut enim grauius peccaret qui calicem benedictum in lutum proijceret vel aliter macularet: eo quod ad continentium officium sancti guineum sit deputatus: sic sacerdos valde peccat grauius qui ad suscipiendum dominicum corpus et sanguinem ordinatus est: quando peccato carnis se maculat. Et sicut etiam ille grauius peccaret qui in calice inquinato manente immundicia in eo sancti guineum domini poneret: sic valde grauius peccat ille qui fetore luxurie inquinatus antequam ab immundicia illa se abluerit corpus et sanguinem domini sumere presumit. **De quo Ambro.** Qui indigne christum sumit idem est ac si interficiat. **Augu.** super illud ad **Heb.** x. Irrita quis faciens legem moysi sine ulla miseratione duobus vel tribus rebus moritur. quanto magis putatis deteriora mereri supplicia qui filium dei contumelauerit. Conculcat christum qui libere peccat et absque timore: et qui eo indigne participat.

Ad peccatum luxurie valde indecens sit an sacerdote.

Nota quod peccatum luxurie valde indecens est in sacerdote. Et hoc quod de causa. Et quia homo: et quod dei minister: et quod angelus: et quia plusquam angelus in aliquo et quia ut deus. vicem enim dei tenet. **Ad** primum enim facit illud **Sen.** Voluptas nihil habet magnificum: nihil quod naturae deo proxima debeat: misterio mebroz vilis ac turpius veniens. **Appetitus** fornicantis

ē brutalis. Concupiscentia huius visio delectabili tantito accenditur: et non habet in potestate sua: ut eam temperet vel extinguat. Sic fornicator vult appetitum suū implere quantuncumque malus inde sibi accidere debeat.

Ad secundum nota quod si diuites huius seculi tantum amant mundiciam in eis quod sibi seruiunt cibum preparando quid ille de quo legitur in Cant. Qui pascitur inter lilia: id est puritate delectatur. Augustinus.

Aliud est spiritus penitus omitti quod impure trahi vel tangi. In ecclesiasticis officiis dominus non frequentiam ministrorum sed deuotionem probat animorum.

Ad tertium pertinet quod legitur in Malach. Labia sacerdotis custodiunt scientiam et legem requirunt ex ore eius: quod angelus domini exercituum est. plus est etiam quam angelus quantum ad dignitatem sacerdotalem quam non credimus angelis esse concessam. Non enim si proferret angelus verba illa. Hoc est corpus meum hic est sanguis meus: fieret transsubstantio: quia non habet ordinem qui ad hoc exigitur. Nec angelis legitimus dictum est quorum remisistis peccata remissa sunt ut legitur discipulis dictum Joh. penult. Hoc tamen verbum sane intelligendum est.

Est etiam verbum deus. Unde super illud. Matth. xvi. Vos autem quem me esse dicitis dicit glossa. inter alios ab alijs discreti non homines sed dii. Et in lege. Dijs non detrahes: et principi populi tui non maledices. Et quale est hoc: quod ille amat ut potius qui est verus deus.

De peccato carnis in personis religiosis: cuius magnitudo peccati sex modis probatur. Ca. ix.

Consequenter ostendendum est quomodo aggrauetur peccatum carnis in religiosis personis. Et primo ostendimus hoc generatim in quibuscumque religiosis personis: deinde specialiter in sanctimonialibus. Et nota quod septem circumstantie aggrauantes peccatum clericorum qui sunt in sacris ordinibus constituti possunt similiter ad

peccata religiosarum personarum referri. Sed causa breuitatis de hoc adpresens dimittimus. Sex autem sunt per que ostendi potest quantum aggrauatur hoc peccatum in religiosis.

Primum est hoc quod moyses narrat Gen. vi. tanquam causam diluuij. Cum cepissent inquit homines multiplicari super terram et filios procreassent. videntes filij dei filias hominum quod essent pulchre: acceperunt uxores sibi ex omnibus quas elegerant. Si enim displicuit tantum deo quod filij dei filias hominum in uxores acceperunt: quantum credendum est displicere deo cum filij dei cum filiabus hominum fornicantur.

Secundum est quod cetus religiosorum nobilior pars est in corpore christi ecclesie unde per faciem intelligitur et ideo sponsus ecclesie maxime displicet macula in eis. unde ipse dicit in Cant. sponse. Ostende mihi faciem tuam. Qui magna alicui vult tacere consuetudine maculat ei faciem. Alii uero in facie christi expuerunt et contumeliam maiorem esset. Sic christo contumeliam magnam faciunt qui faciem sponse per quam ablunda faciem propriam spiritus uideorum exposuit maculat vel in se vel in alij. Tertium est hoc quod peccatum carnis in religiosis apostasia est. Si enim qui habitum religionis deserit apostata indicatur. cuius castitas magis substantialis sit religioni quam habitus: qui castitatem deserit apostata est. Unde de tali vix est quod legitur Proverb. vi. Homo apostata vir inutilis. Nec quantum ad deum utilis est. quicquid enim facit in claustro non valet ei ad meritum vite eterne. Et quo ad homines inutilis est. cuius sit scandalo et derisioni.

Quartum est hoc quod diabolus ita studet et laborat ut religiosos faciat cadere. precipue in peccatum carnis. Unde Ecclesi. xiiij. Venatio leonis onager in heremo. Leo est diabolus cuius venatio est monachus in heremo claustrum. Diabolus est quasi leccator cibos inutilatos querens. vñ Abacuc. i. Quantum placeat diabolo peccatum carnis in religiosis. potest ostendi ex hoc quod legitur in dialogo Grego. quod andreas fundane ciuitatis episcopus. ciuitas virtutibus multis plenam duceret et con-

inentem; quādam monialē quā secū pā
habuerat; noluit ab episcopi sui cura re
pellere: certus de sui et eius continentia.
Sed hostis eius cepit speciem oculis ei⁹
imprimere: idtūm temptationis exqui
rens. Quādā vero die iude⁹ quidā de cā
pania appā tendens cum iam esset nox:
nesciens quo declinaret: iuxta apollinis tē
plum se contulit. Noctē vero media dum
prie timore vigilaret: vidit malignozum
spiritū turbā in ecclesiam aduenire: quo
rum princeps discutere cepit quid egissēt.
Et post multum vnus exiit qui in adree
animum per sp̄ciem sanctimonialis quā
dam temptationem carnis commouisse
aperuit. Cum vero malignus spiritus q
p̄cerat inbianter audiret: adiunxit q ad
hoc peruenit temptatio: vt die p̄terito
in terga eiusdem sanctimonialis femine
alapani daret. Tunc blande exhortatus
est cum vt perficeret quod ceperat: vt sin
gularē palmā teneret. Tunc iudeus acce
dens ad episcopum: diligenter ab eo licet
hoc celare vellet extorsit. Quē episcop⁹
ad fidem monuit et baptizauit. Ad idem
facti quod legitur in vitis patrum q dice
bat quidam thebeus senex q filius fuisset
sacerdotis idolo z. Et cum quadam die
videret patrem suum in templo sacrificā
tem idolis: vidit et sathanam cum milicia
sua astantem. Quem cum singuli demo
nes adorassent retulerunt facta nequicie
sue. Alius ait. Per. xxx. dies hoies vni⁹
prouincie plurimos occidi. Alius dixit:
per. xxx. dies plurimos se submersisse in
mari. Alius se per decem dies interfuisse
nuptijs et sponsum et sponsam occidisse
et multam sanguinis effusionem incitasse.
Hoc audito: omnes sathan flagellari ius
sit. Tandem vnus ait: per. xl. annos inci
tasse quēdam monachum in heremo ad
peccandum: et vix illa nocte compulisse
eum fornicari. Tunc surgens et osculans
eum imposuit ei corozā quā habebat di
cens quid maximum fecisse. ¶ Quintus
est hoc q dominus legitur ita grauiter pu
nisse peccata illa que i claustris sunt com
missa. Primum claustrum fuit in celo i quo
ipse deus abbas fuit: in quo quidam con

spirationem fecerunt: et absq spe v̄te
dānati sunt. Secundum claustrum fuit in
terrestri paradiso: in quo qui inobedien
tes fuerunt: de paradiso expulsi et mori
cum tota successione sua damnati sunt.
Tertium claustrum fuit in principio eccle
sie: in quo petrus fuit abbas. In quo qui
propiciarij esse voluerunt: morte subue
nena perierunt. Causa autem quare pecca
tum in claustro commissum adeo deo di
spiceat: potest esse duplex. Ana tangitur
Esa. xxvj. Ubi sic legitur. In terra sancto
rum iniqua gessit et non videbit gloriā
dei. Multum displicet deo q diabolus sit
us locum occupet: in quo deberet esse vir
sanctus. Secunda causa est: quia claustra
les debent esse serui domini: pprie pprii
Ande valde magnā p̄umeliā reputat si
bi hoc deus: cum a talibus se cōtemni vt
det. ¶ Sextus est hoc q vita claustralis
est angelica vita. Imitari enim debet an
gelicā vitā in puritate per castitatem. In
carne enim p̄ter carnem viuere nō hu
mane est nature: sed virtutis angelice. Et
in charitatis feruore vsq ad omniū com
munionem. Et in perfectione obedientie
vt sicut in celo: sic ibi voluntas dei perfe
cte fiat. Claustralis ergo angelus est. Er
go vel malus vel bonus. Si malus ē dia
bolus est vel demon. Nihil enim aliud ē
malus angelus quā diabolus. Et sic clau
strales luxuriosi sunt demones incubi.
Hieronymus. Professis chustiane resti
gionis miliciam: nihil est mediū inter an
gelos et demones. Aut enim erūt ange
lis equales: aut demonibus nō impares.
In claustralibus videtur hoc peccatum
maximum esse et indecens: quia spiritus
lissimi deberent esse. Et hoc peccatū p̄ ce
teris carnales eos reddit. Efficitur enim
in hoc petō hō tot⁹ caro. Bacula enim
intolerabilis est in oculo: que p̄p̄ graua
ret in alio membro. Viri enim contēpla
turi sunt vt oculus.
¶ De peccato carnis in monialibus.
¶ Sequit de petō carnis i sanctimonialibus.
Ad adeo graue est: q non est sola
fornicatio imo est ibi adulterium et ince
stus: et stuprū et q̄si petm cōtra nās. Adul

verus est ibi: cū sit accessio ad sponsā xpi
Et valde est graue genus adulterij si attrē
datur cui desponsata est quoniam altissimo
quanto enim nobilior est cui desponsata
est: tanto maior est punitio. Ipsa enim ē
desponsata cui angeli deseruiunt. Attēde
te etiam debet qui eam sollicitat: q̄ spon
sa est dñi sui. Ande cū peccato adulterij:
erit ibi crimen pditionis. Hoc autē atten
debat ioseph qui dñe sue dicenti sibi: dor
mi mecum: dixit. Gen. xxxix. Quomō pos
sum facere hoc malū? peccare in dñi
meū. Attendere etiam debet q̄ sponsa ista
est adeo dilecta domino suo q̄ inuoluit
eam. Oblita est populi sui et domū pa
tris sui: unde concipiunt rex decorē ei⁹
iuxta verbum Ps. Ad hoc adulterium
specialiter pōt referri qd legit Prover.
vi. zelus et furor: viri nō parcat in die vin
dicte. Stuprum etiam id est illicita deslorā
tio virginis frequenter est ibi. Incest⁹ ē
et valde graue genus incest⁹: q̄ cū vxore
patris. Ande ad hoc pōt referri qd legit.
i. Cor. v. Audiat inter vos fornicatio: et
talis fornicatio qualis nec inter gentes:
ita et vxorem patris sui aliquis habeat.
Ad idē potest referri qd legit. Gen. penul
timo. Rubē effusus es sicut aqua: nō cre
scas: qm̄ ascendisti cubile patris tui et ma
culasti stratum eius. Est etiam quodāmo
do ibi vitium cōtra naturam: cū fornicat
aliquis cum mortua: et iam sudario inuo
luta. Religiose persone que perfecte ordi
nem suum seruant: continē sudariū suū
ferunt: quia in habitu suo sepeliuntur.

De his que dant occasionē peccato
luxurie. Pars. iij. Que habet septem ca
pitula.

De incitamentis luxurie. Et primo d
ocio: et indiscreta sumptione cibi et pot⁹.
Capitulum primum.

Z

Acto be his que faciunt ad dete
stationē luxurie: et de speciebus ei⁹
dicendū est de his que prestāt oc
casione hui⁹ peccato. Que sunt octo: scz
occi: indiscreta sumptio cibi et pot⁹: ex
hortatio venularū vel aliarum personarū
que consiliatricēs sunt turpitudinis et pra

nū exemplū: aspectus mulieris: colloquiū
auditus cantilenarū amatoriarū vel instru
mentoꝝ musicorū et turpiloquioꝝ: et ta
citus. Quod ocia⁹ det occasione hui⁹
peccō: patet ex scriptis ethnicorum: et etiā
ex sacra scriptura. Ande poeta: queritur
egistus quare sit fact⁹ adulter. In prom
ptu causa est: delidiosis erat. Et Ezech.
xvi. Hec fuit iniquitas sodomie: fororis
tue superbia: saturitas panis et abundan
tia: et ocium. De indiscreta sumptione
cibi et potus: q̄ si sit causa luxurie: satis
dictum est vbi de vitio gula supra in prin
cipio diximus. Dicit etiam Hiero. q̄ dis
cile inter epulas seruetur pudicitia. Et
Bern. Periclitatur castitas in delitijs.
Item Hiero. Pro membrorum ordine
ordo vitiorum est. Hinc dicitur q̄ mem
bra generationi deputata seruiant peccō.

De peccato venularum turpitudinem
consulentium. Cap. ij.

Equitur de peccō venularū. Vbul
ta autē sunt per que potest ostendi
magnitudo hui⁹ peccō. Pri
mum est hoc q̄ peccatū illud est diabo
licū. Opus enim diaboli est operā dare
vt hoīem deiciat in peccatū. Sic studiū
venularum talū est: vt mulieres inclinent
ad peccatū. Nec habent de illo peccō quan
doq̄ nisi fetore et potū vni vini. Ande
Jobel. iij. Puellam vendiderūt p vino
vt biberēt. Scdm̄ est hoc: q̄ op⁹ carū
magis est nociū q̄ opus diaboli. Vbi n.
nec hō nec diabol⁹ pōt aliqd facere p se:
ibi facit vetula. Ande possz recte dici dia
bola: eo q̄ in peccato diaboli assimilē.
Apēto enim hz diabolus q̄ sit diabolus
qui est a creatōe angel⁹. Posset et dici sa
than: quod interpretatur aduersator. Effi
caciū enim aduersatur salutē eius quam
mouet ad malū q̄ ipse diabolus. Ter
tiu per qd potest ostēdi magnitudo hui⁹
peccō: pena serpētī a dño inflata. Ser
pens enim quē diabolus sibi elegit: vt p
euz mulierē deiceret eo q̄ mulieri assimi
laretur: erectus enim tunc erat: et secūdu
Bedam: vultū virginēum habēs signifi

cat recte has vetulas quas diabolus elegit ad alias mulieres deiciendas eo qd sint eis similes. Licet autē serpens tanq̃ creatura irrationalis nō intellexerit quid fecerit: tamen in tribus punitus est: cum mulier in duobus punita sit tantum: et vir tantū in vno. Vir ē quia in solo esu peccauit: in labore querendo sibi edulū punitus est. Unde dictum est ei. Maledicta terra in opere tuo etc. Mulier superbiuit et in fructu peccauit: ideo deus eā humiliauit: dicens. Sub viri potestate eris. Et in fructu eius punitus eam dicens. In dolore paries. Serpens vō: qd boiem deiecit: pstratus est: cum prius erectus incederet. Unde dñi est ei. Sup pectus tuū gradieris. Quia habuit in ore mendaciū: iō in ore eius posuit os veneni. Et in cibo punitus est. Unde dñi est ei. Terram comedet omnibus diebus vite tue. Quia mulieres deiecit: ideo dictum est ei. Inimicitias ponam inter te et mulierem. Et post. Ipsa cōteret caput tuū. Et est argumentū qd mulieres sancte multum debent odio habere tales vetulas: non naturam sed vitium earum. Et nisi se correxerint: procurare eo modo quo scdm deum poterunt: vt a vicinia sua expellāt eas. qualiter ergo puniuntur vetule que intelligant peccata que faciunt: si sic serpens punitus est q non intellexit. Sicut serpens in ore punitus ē: sic puniet et ipse. Et qd vini p peccato qd faciunt bibunt: scilicet draconum erit vinum ear: et veneni aspidum insanabile. Iphis ē dicitur. Non terram comedet. s; carbores comedet omnibus dieb; vite tue. Et qd se planctam vel pontem diabolo fecerunt: vt per eas ad mulieres diabolus transiret: ipse prostrate concalcabuntur et vadent sup eas horribiles: vt ait Job.

¶ Quartū est: quod legit. Eccl. xxv. iij. d lingua tertia: vbi sic habet. Mulieres fordes deiecit: vel mulieres viratas: fm alias litteras: vel etiam maritatas. Et quibsdā interpositis: subiungit. Et utilis potius in ferus: q illa. Ignis infernalis non exurit nisi illos qui adducuntur: et qd muerūt sed lingua tertia inuissime vrit igne peti et illos qui sibi in nihil nocuerūt. **¶** Quintū

est hoc qd vetula talis se habet sicut lingua in corpore diaboli: qd est aggregatio malor. Ex quo satis potest ostendi qd multa malicia sit in hmoi mulierib;. Si enim tñ est malicie in lingua vni hois: vt habet in Lano. Jaco. iij. quātū credenda est habere malicie lingua diaboli. De lingua hominis dicit Jaco. Lingua nostra ignis est vniuersitas iniquitatis. Et post. que maculat totum corpus et inflammat rotam natiuitatis nostre inflammat a gehenna. Et iter. Lingua est inquietum malum: plena veneno mortifero. que de lingua diaboli verissime possunt dici: scilicet de vetula. Preterea: cum diabolus vt faber sit iuxta illud. Esa. liij. Ego creauit fabrum infantem in igne priuas. Et iuxta illud Job. xli. Halitus eius priuas ardere facit. Actule iste sunt vt folles ipsius. Attetatur autem nigredo vetularū huic officio. Ipse etiam vetule sunt quasi larue sub quibus later diabolus: et in quibus operatur. Si enim se manifestaret et in propria forma: horrorem mulieribus incurreret. Ipse etiam res sunt proditionis apud deum: cuius castra explorant: et procurant vt diabolo tradantur. Preterea: cum Christus in tempore passionis laborauerit vsq; ad sudorem sanguinem: et tantum dolorem sustinuerit q non fuit dolor sicut dolor eius: et tantum expēderit. Ibi enim fractum est alabastrum: et vnguentum misericordie effusū in tanta abundantia: qd cum senserunt celum et terra et infernus: vnicam tamen animam: scilicet latronis in actu lucratus est ibi. Ex quo satis patet quantum peccent he vetule et si non auferrent nisi vnam animas deo in tota vita sua: cum tale damnum faciant ei: quale lucrum ipse fecit in cruce.

Item si predicator vnus non lucraretur in tota vita sua nisi vnicam animam multum faceret: cum vna anima plus valeat quam omnes diuitie huius mundi. Igitur si aliqua vetula toto tempore vite sue nullum aliud malum faceret: nec corde nec ore: nec opere: nisi quod vnā animā deo auferret: nimis esset. Item si aliqua videret vnū de vicinis suis: comedēdo

et bibendo cum eo aliquibus qui cum corporaliter ingularent: valde malus iudicaret vel si quis ad tantam maliciam pervenisset quod pro .xij. denariis hominem unum corporaliter interficeret. Quam mala ergo iudicanda est que tot mulieres vendit ad interficiendum eas: spiritualiter comedendo et bibendo cum eis. Et que non pro .xij. denariis: sed pro potu vno vini interdum in morte unum animam consentit. Preterea incendiarii qui sursum domos et acervos manipulorum incendunt in guerris: peiores ceteris reputantur: et maxime sunt execrati. Ecce autem iste incendiarius est. Luxuriam enim que ignis est usque ad consumptionem devorans: ut legitur Job. xxxi. in cordibus hominum ponit. Nec parcunt etiam templis fideles: templa sunt deo in baptismo consecrata. Item si nullum tale sacrificium est deo ut zelus animarum nulli tale sacrificium est diabolo ut perditio carum: et nihil sic deo displicet. Acule tales videntur proprio ceteris de familia diaboli. Et sicut voluit christus ut super apostolos appareret lingue ignis: ad ostendendum quod officium eorum erat verbis corda hominum igne celesti inflammare: sic diabolus si vellet officium illarum veterularum hominibus ostendere: linguas ignea igne fetido inferni faceret super eas apparere.

De malo exemplo per quod excitatur luxuria. Cap. iij.

Equitur de malo exemplo quod frequenter dat occasionem peccato luxurie. Et licet malum exemplum universaliter multum timendum sit precipue istud exemplum huius peccati: quia in membris generationi deputatis maxime fuit concupiscentia. Unde summo studio vitanda sunt loca ubi fornicarii conuertantur: quia non accideret de facili quod aliquis videret aliquos fornicari quin temeretur. Unde Ecclesiasticus. xix. qui se coniungit fornicariis erit nequam. Et apostolus. i. ad Cor. v. loquens de corinthio fornicatore. Nescitis quod modicum fermenti totam massam corrumpit. Ex purgare ergo re-

tus fermentum. Et Seneca. Unum exemplum avaritie vel luxurie multum mali facit. Enas cum eis qui sunt in matrimonio non est tutum habitare illis qui virginitatem vel castitatem volunt servare.

De aspectu mulierum qui valde time-
dus est. Cap. iij.

Equitur de aspectu mulierum qui valde timeendus est: ut potest ostendi et auctoritatibus et exemplis et rationibus. Auctoritatibus. Unde super illud Genes. iij. vidit mulier et c. Dicit Gregorius. Non licet intueri quod non licet concupisci. Item Gregorius. Pensandum est quantum visum debemus restringere qui mortaliter vivimus si mater viventium per oculos ad mortem venit. Et Ecclesiasticus. ix. virgini ne conspicias: ne forte scandalizeris in decore eius. Et postea. Querte faciem tuam a muliere compra. Exemplis potest idem ostendi. unde Genes. xxiiij. Cum vidisset dominus sibi filius amoris: princeps terre illius ad amavit illam et rapuit. Et Genes. xxxix. Iniecit dominus oculos suos in ioseph et ait. Dormi mecum. Et. ij. Reg. xi. vidit david bersebec lavare se ex adverso super solarium suum. Erat autem mulier pulchra valde. Et subiungitur. Abscessit itaque david nunciis nuntius eam. Et de Judith. xvi. legitur. Colligavit cincinnos suos mitra ad decipiendum eam. Sandalia eius rapuerunt oculos eius. Pulchritudo eius captivam fecit animam eius. Cincinnos vocat capillos in serie una congregatos. Abscessit etiam rationibus potest ostendi quod valde timeendus sit nobis aspectus mulierum. Quorum quedam sumuntur ex parte mulierum: et alie ex parte oculorum. Ex parte mulierum sumere possumus tres rationes ad hoc ostendendum. Prima est hec: quia a planta pedis usque ad verticem non est locus in mulieribus: in quo non sit positus laqueus ad capiendum oculos. Quod satis innuitur Judith. xvi. Dicitur ibi. Colligavit et c. ut supra ecce laqueus in vertice. Sandalia eius repuerunt oculos eius: ecce laqueus in pedibus. Et

Eccl. viij. Inueni mulierem amariorem morte: que laqueus est venatorum et sagena cor ei. Vincula sunt manus eius. Hoc dicitur ut qui manum eius tenetur: sciat se esse in vinculis diaboli. Et Prover. viij. Ecce occurrit illi mulier ornata meretricio: preparata ad capiendas animas. ¶ Notandum qd diabolus quasi excoziat mulieres: pellem honeste conuersationis ab eis remouendo: ad miluos: id est ad luxuriosos capiendos: qui sunt animalia ignobilia que ad exta volant. Ad idem solent canes vel murilegi excoziari. Ab iri est quo modo hoc toleratur inter fideles: qd mulieres sic preparant se ad interfectionem animarum. Si quis faceret foueam in via et eaz cooperiret: non toleraretur. Fouea autem profunda est meretrix: vt legitur in Proverbijs. xxiij. Item Eccl. ix. ¶ Ne respicias mulierem multuolam. ne forte incidas in laqueos eius. ¶ Secunda ratio quare aspectus mulierum sit timendus est hec: qd mulieres in aspicientibus se. solo visu ignem infernalem succendunt etiam a remotis. Unde Eccl. ix. Ne circūspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris perierunt multi. Et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Tertia ratio est: quia non est aliqua pars in eis quasi gladio non vntantur in necesse aspicientium. Hieronymus gladius igneus est species mulieris. quasi ex omni parte sui sagittas mittens. Ad quam sagittationem pertinet quod legitur Proverbijs. septimo. Donec transfigat sagitta iecur eius. Et paulo post. Ab ultis vulneratos decit. Non est hoc mirum si multos interficiat cum densescat multitudo telorum sicut porcus qui dicitur spinaticus multitudo spinarum. ¶ Quod oculi dant occasionē sepe peccato luxurie.

Ecce Ex parte vero oculorum possunt sumi septem rationes. ¶ Prima est qd oculi sunt valde veloces ad nocendum anime. Ideo predonibus coparant Thren. iij. Sculus meus depredatus est animam. Predones timentur multum propter sui velocitatem. Ad idem pertinet

quod dicit Gregorius super illud Gen. iij. Vidit mulier etc. Deprendendi sunt oculi a lasciuia sue voluptatis: quasi quidam raptores ad culpaz. Non enim eas lignum contigisset. nisi prius incaute respexisset. ¶ Secundo timendi sunt oculi quia a remotiori nocent. Sensus et tactus sunt eorum que sunt innediata. sed visus non sic. propter hanc causam multum timentur balistarum et sagittarum. ¶ Tercio. quia oculi contra nos multum armis vtuntur. Plures enim differentias rerum nobis ostendit visus quam ceteri sensus. Sensus iste ministrat materiam temptandi nobis et quantum ad concupiscentiam carnis. et quantum ad concupiscentiam oculorum. et quantum ad superbiam vite. Unde Phil. Totius hominis libertas est perdidisse oculos. Oculi sunt per quos paupertatem ferre non possumus. Oculi tota nostra luxuria sunt. hi nos in omnia quotidie vitia precipitant. ¶ Quarta ratio quia duces sunt scelerum. Inter latrones magis timentur qui vias scientes aliorum sunt duces. Sen. Intelligendum est partem esse innocentie cecitatem. Huic oculi adulterium monstrat. huic incestu. huic domum quam concupiscat. Irritamenta sunt malorum duces scelerum. ¶ Quinto propter corruptionem magnam. que in oculis est. Ad quam corruptionem.

¶ Primo facit facilitas ledendi. quam videntur habere a natura. etiam quantum ad peccatum. Cui attestatur facilitas ledendi corporaliter que est in eis. Dispositio enim corporalis attestatur frequenter dispositioni spirituali. Ad idem facit hoc quod naturaliter custodiuntur. oculi tanta diligentia. Ab ultis enim tunicis inuoluti sunt a natura. et palpebra etiam exteriori defenduntur et etiam obiectione manus si opus fuerit. Eiusdem etiam facilitatis ledendi signum videtur esse hoc qd per oculos ad matrem nostram mors intrat. ¶ Secundo facit ad corruptionem istam hoc qd multi corrupti fuerunt in primo peccato. Unde post comestionem pomi sequitur in Gen. Et aperti sunt oculi eorum. Quod intelligitur quo ad motus

cupiscentiar. Non enim intelligendū ē q
quasi palpones ⁊ ceci accesserūt ad lignū
petitū. An super illud Mat. b. vij. Quid
aut. vides festuca: dicit glo. Oculi qui i pa
radiso post culpam est reuerſus: videt nō
vñ. pñficat: sed vñ in deterio cadat. T Ter
tio corrupti sunt ex diuturna consuetudie
peccādi. Tāta aut corruptio ista ē q qua
si inuit? cupiscent homo qd videt oculos.
Ande sup illud iob. xxxi. Pēpigi sedus
cū oculis meis ⁊ c. dicit glo. Sedus cum
oculis pēpigit ne pri? incaute aspiceret q
postea inuitus amaret. Sexto iō sunt
multū timendi oculi: q vñs cor est val
de necessarius. Quanto enim est vñs ma
gis necessarius: tanto ⁊ abusus est magis
timend? ⁊ 3 lingua valde corrupta sit: tñ
includi pōt longo tpe: ⁊ sic cessando ab
eius vsu: cauet hō ab eius abusu. Sz ocu
li non cessant videre: vnde nō cessant pec
care. An. ij. Pet. ij. Oculos habentes ple
nos adulteriū ⁊ incessabilis delicti. De
ptimo sunt oculi timendi: q sunt qñ due
porte in castro corporis nostri qb? si do
minetur diabolus simpliciter erit dñs cor
poris nostri. Domin? qui hz portas alicu
ius castri: habet ⁊ castrū. An iob. xxxi.
Post illud Pēpigi sedus ⁊ c. Subiūgi
tur. Quā enim partē haberet in me deus
desuper. Abi insinuat q nihil hz de? i ho
mine: si oculos nō habear: sicut nō est dñs
castri qui nō hz ibi ingressum ⁊ egressum.
Erit breuē dicā: cū breuē sit ois malicia
sup maliciā mulieris: vt legitur Eccl. xxv.
Et nihil oculo nequius creatū sit: vt legi
tur eiusdem. xxx. Cum in aspectu mulier
hec duo valde timenda coniungunt: con
stat aspectum mulierum valde timendū
esse. Ideo iob sciens oculos esse hostes
valde nocuos sedus cū eis pēpigerat: vt
nec cogitaret de virgine. Ideo etiam le
guntur quidaz philosophi sibi oculos e
ruisse. Ande hieronym? Nō doleas si b
non habeas q fornice ⁊ musce ⁊ serpē
tes habent carnis oculos: sed illum ocu
lū habere lerare: de quo in Cant. Vulne
rasti cor meum for: ⁊ mea sponsa in vno
oculorum tuor. Deniq quosdam mūdi
philosophos legimus vt totam cogitatio

nem ad puritatem cogerent: sibi oculos
eruiffe. In hoc tamen nō debem? eos ini
tari.

¶ Quod colloquium mulierum valde si
timendum. Cap. v.

Equitur de colloquio mulierum
s quod valde timendū est. ¶ Ad
patet primo per hoc: q sermo
mulieris insinuat esse rete. Proverb.
vij. vbi sic legitur de fallace muliere. Irre
tiuit cū sermonibus multis. ¶ Secundo
ex hoc q comparatur igni. Eccl. ix. vbi
sic legitur. Colloquiū illius qñ ignis exar
descat. ¶ Tercio ex hoc q comparatur
gladio acuto. Proverb. v. San? distillās
labia meretricis: ⁊ mūdus oleo guttur
eius nouissima aures eius amara quasi ab
sinthium ⁊ acuta quasi gladius biceps.

¶ De auditu cantionum amatoriarum.
Capitulum sextum.

Equitur de auditu cantionū ama
s toriar ⁊ turpiloquor ⁊ instru
mentorum musicorum. Audius
cantionum valde timend? est. Ande Eccl.
ix. Cū saltatrice ne sis assiduus nec audi
as illam ne forte pereas in efficacia illi.
Ad auditum turpiloquorum possumus
referre quod dicit apostolus. i. Cor. xv.
Corrumpunt bonos mores colloq ma
la. Musica etiam instrumenta multum
sunt timenda. Frangunt enim corda ho
minum ⁊ emolliunt. Et ideo scdm verbū
sapientis essent frangenda.

¶ Quod tactus mulierum sit valde peri
culosus. Cap. vij.

Equitur de tactu mulierum q val
s de periculosus est sicut potest ostē
di multis testimonijs scripture.
Et primo ex hoc q legitur. Eccl. ix. Cū
muliere aliena ne sedcas omnino: nec ac
cumbas cum ea super cubitum ⁊ c. Secū
do ex hoc quod legitur. Eccl. xxvj. Qui
tenet eam quasi qui apprehendit scorpio

nem. Tercio ex hoc qđ legitur Eccl. vj. Vincula sunt man^u eius. Quarto ex hoc quod legitur Prover. vj. Numquid pot^{est} homo abscondere ignem in sinu suo vt vesti-
menta eius non ardeant: aut ambulare su-
per prunas et non comburantur platee ei⁹.
Sic qui ingreditur ad vxorem proximi
sui non erit mundus cum ictigerit eam.
¶ Ad idem facit exemplum andree epi-
scopi supra posuim: qui sanctimonialem
percussit manu: de qua percussione prin-
ceps demonum adeo letatus est. Ad idē
facit exemplum quod habetur in dialogo
de quodam sacerdote qui habuerat concu-
binam: sed eam dimiserat et ei non coha-
bitabat: immo sanctissime vivebat. Tan-
dem eo egrotante ad mortem: et circūsta-
tis dubitantibus: vtrum iam spiritus
recessisset: illa que tunc ibi erat accessit. p-
pe temptatura vtrum adhuc spiraret. Il-
le autem vidit eam et cum magno conami-
ne locutus ait. Recede mulier recede: ad-
huc vivit igniculus iole paleam. Ad idē
facit quod legitur in vitispatrum de quo-
dam fratre: qui volens cum matre transi-
re flumen: manus suas involuit pallio ei⁹
et portavit eam vltra: et interrogatus ab
ea: cur hoc faceret. Respondit. Corp⁹ mu-
lieris ignis est: et corp⁹ qđ contingebam
te: veniebat mihi memoria de alijs mulie-
ribus.

¶ De remedijs contra luxurias. Paras
iij. Huc habet quattuor capitula.

¶ De triplici remedio contra peccatum
luxurie.

Capitulum primum.

¶ Actus est de his que dant occasi-
onē luxurie consequenter dicendū
est de remedijs contra hoc pecca-
tum. Cum autē luxuria sit ignis: sicut pa-
tet ex predictis: necessario erit triplex re-
medium contra eam. sicut contra ignem
nimum: triplex solet adhiberi remediū

scilicet aut per aque effusione: aut ligno-
rum subtractionem: aut elongationem.
¶ Arbi grana. Si ola que luxia ignem est
adeo ebulliat vt effundatur quod in ea co-
tinetur: aliquod bonum trium fieri con-
suevit: vel aqua frigida olle infunditur: vt
de lignis subtrahitur: vel olla ab igne elo-
gatur. Sic etiam faciendum est pira ignē
luxurie. Si quis videret se temptari a pec-
cato illo consilium vnum est vt ad aquas
recurrat: vel ad aquam frigidam quam
proiciat super se: ad litteras: vel ad aquā
lachrymarum: vel ad aquam id est tribu-
lationem quācuq; vel recipiat disciplinā
bonā: vt pūgat se foris vel trahat sibi pē-
los barbe vt capisyl si inult adhibere tri-
bulationis presentiam: salte adhibeat ei⁹
memoriam vt cogitet de penis que de pec-
cato luxurie. Ad illud remedium
pertinet qđ legitur Prover. xx. Dolor
vulneris absterget maculā. Eccl. xj. Ad a-
licia vnus hore oblivionem facit luxu-
rie maxime. Ad idem pertinet quod legi-
tur in vitispatrum de quodam fratre: qđ
temptaretur grauit^{er} de quadam mulie-
re quam receperat in hospitio suo ipse ac-
cendit lucernam et combussit omnes di-
gitos suos. Sicut autem ille merito com-
bureretur super cuius vestem ignis cade-
ret: qui p^{er} pigrissimū illum a se non excute-
ret: nec esset compatiendum ei. Et sicut
merito domum suam amitteret qui videt
domum suam comburi aquam non que-
reret. sic merito ignis luxurie eos consu-
mit qui ad aquam tribulationis non cur-
runt cum vident ignem consumere nō ve-
stes suas vel domū sed seipsos. In qua
pigrissimū satis ostendunt qđ magis vilpen-
dunt seipsos quā aliqua suorum. Seneca
Nihil est homini seipso vilius. si homo
tunc intraret in aquam frigidam vsq; ad
pectus: ex quo non imminceret ei ex hoc
periculum non esset hoc malum. ¶ Sc. 3
cundum remedium est vt homo subtra-
hat sibi de cibo et potu secundū enim li-
gna sylvę exardescit ignis vt legitur Eccl.
xxvij. P^{er} aphilius. Detrahe ligna foco. p-
tin⁹ ignis abest. et p^{er} puer⁹ illi s⁹ g⁹ib⁹ cibo-
rum et potuum que inflammant ad luxu-

riant: ut sunt fortia vina et acuti saporis. Ita enim sunt non quali acutus ligna ad nutrimentum luxurie: sed sunt quasi facule ardentes ad eam incendendam. Unde sicut deridendus esset ille qui faculis ardentibus domum suam accederet: si diceret quod combustio eius sibi displiceret. Sic deridendi sunt qui dicunt se velle continere: cum talibus cibis et potibus domos suas incendunt. Ter tium remedium est: ut homo elonget se ab igne luxurie. Hoc remedium docet nos apostolus. I. ad Cor. vi. dicens. Fugite fornicationem. Super quod verbum dicit Ambrosius. Cum alijs nemperitis potest ex peccari conflictus: hanc fugite ne appropinquetis. quia non potest aliter melius vinci. Ad idem monemur exemplo ioseph de quo legitur Gen. xxxix. quod cum domina sua diceret ei: dormi mecum. ipse relicto in manu eius pallio: fugit et egressus est foras.

Quod fugiendo homo debeat pugna re contra peccatum carnis.

Triplex autem ratio potest assignari quare fugiendo pugnandum sit. cum peccato carnis. Primum est quod luxuria ignis est: homo vero est vel fenestra vel stupa. Primum potest haberi ex illo verbo Esa. xl. Dis caro fenestram. Secundum ex illo Psalmo. Ecce. xxi. Stupa collecta: synagoga peccantium. Nulla autem securitas est stupe vel fenestra iuxta ignem. Secunda ratio est quia luxuria peccatum est valde immundum. Unde sicut non esset bonum luctari cum homine lutoso: quia licet desiceret eum tamen se inquinaret: sic non est securum luctari cum peccato isto. Tercia enim potest esse quin homo non inquinetur ibi. Ad hoc potest referri quod legitur Ecce. xiiij. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Tertia ratio est: quia non est bonum de prope pugnare cum hoste illo qui ex propinquitate sumit vires. Talis est luxuria. Cor pus enim nostrum quod prius erat pacificum convertitur in hostem. Unde sicut princeps aliquis timet pugnare cum hostibus suis: quando credit quod in exercitu suo multi sunt proditores qui debeant inuadere hostes suos quando conflictus vene

rit: sic debet timere homo pugnare contra luxuriam: cum corpus nostrum ad modum proditoris contra nos in pugna illa fiat.

Quod mulieres sint fugiende.

Ad hoc enim quod mulieres nobis fugiende sunt: faciunt testimonia scripturae quae se quunt. Ecce. xxx. Comorari leoni et draconi placebit magis quam habitare cum muliere nequa. Dico. Janua diaboli: via iniquitatis: scorpionis percussio nocivum genus est seminarum. Idem. Ego iudico si cum viris mulieres habitent: piscarium diabolo non deerit. Ex his occupatum est ab initio peccatum. Ecce. xxi. A muliere initium factum est peccati: et per illam omnes morimur. Hieronymus. Prima temptamenta clericorum sunt frequentes accessus mulierum.

De tribus quae solent homines ex accessu mulierum ad se decipere.

Capitulum secundum.

Ed tria solent circa haec aliquos decipere: scilicet sanctitas mulierum: fiducia: de propria castitate: et consanguinitas. Contra primum dicit Hieronymus. Si pudicitiam queris: feminam quam videbis bene conuersantem: mente dilige non corporali frequentes ornatu. Contra secundum similiter dicit Hieronymus. Ostium tuum aut raro aut nunquam mulierum pedes terant. Vide ne sub eodem tecto manseris: nec in praeterita castitate confidas. Nec dauid sanctior nec sampson fortior: nec salomone potes esse sapientior. Memento semper quod paradisi columnam mulier de possessione sua elegerit. Si dixerit forsitan aliquis se non stipulam esse sed ferrum: et ideo non oportet eum time re mulierum familiaritatem: scimus quod ignis ferrum ipsum immutat et quasi ignem induit. Sic et ignis luxurie etiam homines ferreos immutat in malum. Unde Hieronymus. Ferreas mentes libido domat. Ex duobus etiam lapidibus si inuicem colliduntur ignis exit. Sic ex familiaritate

duarum personarum que quasi lapidee videntur
exit quousque ignis luxurie. ¶ Preterea: et
si murus a candela iuxta se posita non com-
buratur: tamen denigratur. Sic licet ho-
mo non cadat ex familiaritate mulierum
in peccatum carnis: tamen aliquantulum in-
quinatur. Unde Hieronymus. Crede mi-
hi non potest cum domino toto corde ha-
bitare qui mulierum accessibus copula-
tar. ¶ Contra tertium dicit hiero. Si
generis gratia iudas mulieres nullo mo-
do dimittere: memento quod ihamar a fra-
tre suo corrupta sit. per puerum deus homo cane-
re ne sit sol? cum sola vult hiero. sol? cum sola se-
creto absque arbitrio ne sedeat. Ad hoc facit
quod legitur. Gen. xxxix. Recidit quadam
die ut intraret ioseph domum et operis
quipplam absque arbitrio faceret: at illa ap-
prehensit facinorosa vestimenti diceret dormi-
mecum: et ipse fugit. Sicut autem fugien-
de sunt mulieres: ita et munuscula carum.
Unde hieronymus. Reb: a munuscula et
vestes ori applicatas ac degustatos cibos
blandasque ac dulces litteras sancti amor
non habet. ¶ Fugienda etiam sunt loca
in quibus homo possit vel spectare mulieres
vel spectari ab eis. Ad quod pertinet quod
legitur. Eccl. ix. Noli circūspicere in vi-
cis ciuitatis: nec obseruaueris in plateis
illius. Auerte faciem tuam a muliere con-
pita. Ad hoc essent homines multum ad-
monendi post pascha. Hoc enim est occa-
sio recidendi multis.

¶ De choreis et quod malum sit ducere eas
multis testimonijs scripturarum ostendi-
tur.

Capitulum tertium.

Item autem sunt fugienda loca vi-
ceraliter in quibus mulieres pos-
sunt vel videre vel videri: speciali-
ter tamen fugienda sunt loca in quibus du-
cuntur choree. Unde hic de choreis age-
mus ostendentes quod malum sit choreas
ducere. Primo ex testimonijs scriptura-
rum. Secundo rationibus multis quod pericu-
losum hoc sit. Tertio quod fatuum sit hoc.
¶ De testimonijs autem scripturarum

sufficiat ponere septem. Primum est il-
lud verbum Aug. Melius est in domi-
nicis diebus arare vel fodere quam choreas
ducere. Secundum est illud quod legitur
Exo. xxxij. Cum appropinquasset moy-
ses ad castra vidit vitulum et choros: ira-
tusque est valde: proiecit de manu tabulas
et contregit eas ad radicem montis. De-
inde assumptis secum filiis leui: interfe-
cit tria milia. Alia littera habet. xxiij. mi-
lia. Ex hoc quod moyses querat masculisti-
mus hominum qui erant in terra: adeo ira-
tus fuit: et tantam vindictam sumpsit de
hoc quod dei honores vitulo impenderant
et choreas duxerant: satis potest esse ma-
nifestum quantum irasci deberet si quis ze-
lum animarum haberet qui diuino serui-
tio contempto et neglecto videret diui-
nos honores impendi non vitulo qui est
creatura dei: sed ipsi vanitati vel lasciuie
per vitulum designate. Vitulus enim ani-
mal est lasciuum. Temporibus illis quibus
deberent homines audire cantus ecclesie
audiunt canus lasciuie. ¶ Tertium testi-
monium est illud quod legitur. Mat. xxiij.
quod saltatrix fecit amputari caput Ioh. In
hoc enim prefiguratum est quantum po-
testatem habuisse erant saltatrices et can-
atrices ad separandum eas in quibus est
gratia dei: que per iohannem designantur
a capite suo christo. ¶ Quartum testimo-
nium est illud quod legitur. Ezech. xxv.
Pro eo quod plausisti manu et percussisti pe-
de: et gaudisti ex toto affectu super terram
israel: idcirco ego extendam manus meas
super te: et radam te in direptionem gen-
tium et interficiam te de populis. ¶ Quintum
est illud Aug. His motus petulantie
saltus est in profundum coclece. ¶ Sextum
est illud quod refert Greg. in dialago de
quodam sorore: cui de nocte in visione ap-
paruit beata virgo: atque cocuas i albis vestibus
beati ostendit puellas. quod cum illis se admiscere ap-
peteret si illis adiuungere non auderet: beate
marie voce rogata est an vellet cum eis esse: et si
eius obsequijs viuere. Cui cum puella di-
ceret. Volo mandatum proxima accepit
ut nihil ultra leue et puellare ageret: et a
risu et iocis abstinere: sciens quod inter vir-

gines quas viderat ad eius obsequiū die
xxx. veniret. Quibus visis in cunctis suis
modibus puella mutata est: et oēs a se leui-
tatem puellaris vite remouit. Lūq; parē-
tes eius eam mutatam mirarentur: quid
sibi beatavirgo iusserat: et quo die iura
esset ad eius obsequium indicauit. Tunc
post. xxv. dies febre corrupta est: et die.
xxx. cum hora exitus sui appropinquas-
set: eandem dei genitricem euz puellis q̄s
in visione viderat: ad se venire consepit.
Lui se vocanti respondit: et aperta voce
bis clamare cepit. Ecce domina ventosum
qua voce reddidit sp̄iti: et ex corpore vir-
gineo habitatura cū suis virginibus: ex-
it. In hoc q̄ puella que volebat proces-
sionem beate virginis interesse: mandatum
accepit vt a locis abstineret: satis potest
perpendi q̄ ingressus processionis chorea-
rum phibebat ab ingressu processionis ce-
lestis. Unde multum fugiende sunt hmoi
pcessionēs: que a tali processioe homines
prohibent. ¶ Septimum testimoniu est
Apoc. ix. vbi legitur: q̄ ascendit fum⁹ pu-
tei abyssi: sicut fumus fornacis magnę: et
obscuratus est sol et aer de fumo putei ab-
yssi: et de fūo putei exierūt locustę i terrā.
Fumus ascendens de puteo abyssi est fe-
tor et ardor luxurie qui obscurauit solem
id est cetum sacerdotum: quorum est illu-
minare ecclesiam et aerem: id est cetuz cō-
templatoruz pro magna parte. De hoc
fumo exierunt locustę: id est cantarices et
saltatrices se non regentes ratione: sed in-
cedentes inordinate ac si bruta animalia
essent. De locustę nihil omnino virens re-
linquunt in terra ecclesie: sicut de locustis
egypti legitur. Exod. x. De locustę dici-
tur exisse de fumo putei: non quia habe-
ant ab eo q̄ sunt: sed quia habent inde q̄
locustę sunt. Alique enim quaz corda in-
secta sunt ex fumo putei abyssi: pcurant
choreas. Alię vero ex leuitate sola in p̄-
cipio eis consentiant. Iuxta hunc modū
loquendi dicitur diabolus esse pater ma-
lorum: nō q̄ ipsi habeant ab eo q̄ sunt: s̄
q̄ habeant ab eo id est ab eius imitatioe
q̄ mali sunt. ¶ Sequitur in uisioe iōānis
q̄busdā interpositis. Et similitudines lo-

custaz similes equis paratis in preliū. In-
nuitur in hoc q̄ ornatus mulierū est quaz
preparatus ad hoc q̄ diabolus eis ille-
at: et deum incis impugnet. Unde sicut di-
cit propheta de dño: q̄ ipse posuit hieru-
salem sicut equū glorie sue in p̄lio: sic dia-
bolus facit de talibus mulierib⁹. Sequit̄.
Et super capita eaz tanq; corone similes
auro. Hoc pertinet ad ornatum quz ha-
bent tales mulieres in capitibus. Et insua-
tur q̄ ornatus quos iste mulieres deferūt
in suis capitibus: quos acq̄sierunt a suis
amassis sunt quasi corone pro multiplici
triumpho quē habuit diabolus per cas-
de filijs dei. Sic solent strenui milites in
tormentis in capitibus equorum suo-
rum coronas ponere de floribus. Sequit̄.
Et facies eorum sicut facies hominū.
Sicut facies hominum dicit: et non faci-
es mulierum: propter mulieres que se de-
pingunt: quarz facies sunt sicut larue s̄
q̄ latent facies naturales quas domin⁹
eis dedit que sunt palide. Ad quas facies
pertinet quod dicit Hieronymus. Qua
fiducia inquit erigit ad celos vultus: quos
conditor non agnoscit. Sequitur. Et ha-
bebant capillos sicut capillos mulierum.
Sicut dicitur ppter illas que deferūt cri-
nes a mortuis mulieribus abscisos q̄ nō
sunt capilli mulierum: quia nec mortuarii
sunt: quia ab eis abscisi sunt: nec illarum
sunt que eos deferunt: sicut vae non sunt
spinarum: et si eis alligentur. Et mirum
est q̄ mulieres n̄ timēt deferre capillos
mulierum mortuarum et habere eos de
nocte ad caput suum. Sed verisimile est
q̄ diabolus hanc audaciam p̄ocuret in
eis. Quis signum est hoc q̄ ipse deferre
timeret canisias vel aliā vellem mulieris
mortue: de capillis vero non timet de q̄-
bus videtur magis esse timendum. Seq-
tur. Et dentes earum sicut dentes leonū.
Hoc pertinet ad rapacitatem talium mu-
lierum. Ad hoc pertinet quod legit Eccl̄.
ix. Ne respicias mulierem multivolā. Ite-
enim volūt tales mulieres ab amatorib⁹
suis: q̄ mirum est. Sequitur. Et habebat
loricas: sicut loricas ferreas. Sic insinua-
tur inco: rigibilitas earum. Sicut enim in

forica non potest vna macula ab alia se-
parari: sic non potest eis psuaderi vtrius
de ornamentis suis dimittant. Et vox ala-
rum eaz sicut vox currus equoz multoz
currentium in bellis. Sicut exercitus ma-
gnus suo tumultu hostes fugat quicqz et de-
vincit: et clamore aures volantes cadere fa-
cit: sic exercitus diabolicus choreaz so-
lis derisionibus et clamoribus suis deuin-
cit bonos: et illos qui habebant penas vir-
tutum a sublimitate vite inchoate cadere
facit. Quod dicitur alay pertinet ad ve-
locitatem quam habent in discurrendo. Ad
dicitur: vox currus pertinet ad tumultum
quez faciunt. Sequitur. Et habebant cau-
das similes scorpiombus: et aculei erant
in caudis eorum. Hoc referendum est ad
hoc qd morte eterna est finis carnaliu vo-
luptatum. Vel ad hoc qd ad mortes culpe
hostes pertrahunt. sequitur. Et potestas
eorum nocere hominibus mensibus quicqz.
Hoc potest referri ad hoc qd a pasca
vsqz ad autumnum precipue nocent choree
ecclesie dei. sicut enim reges tempore isto
solent ad bella procedere vt hostibus suis
auferant quod in hyeme labore acquisi-
erunt: sic diabolus quacito est pasca: coge-
gat exercitus chorearum: et auferat eccle-
sie quod in aduentu et quadragesima ac-
quisierat. Sequitur. Et habebant sup se
regem angelu abyssi. Diabolus enim cas re-
git: cui nomen hebraice abaddo: grece aut
apollon: et latine habens nomen exter-
minans. Interliu. A patria vite extermi-
nare: est exulare facere. Unde merito vo-
catur exterminans diabolus sempiternas ho-
mines per mulieres: qd per cas in hoc exi-
lio sumus: iuxta verbum Hiero. p. po-
situm. Memento semp qd paradisi colo-
rum mulier de possessione sua eiecit. et
valde potens est demon ille. ad faciendu
homines exulare a celesti patria.
¶ Rationibus ostenditur qd periculosu
sit choreas ducere.
¶ Cosqueret ostendendu e rōnibz qd picu-
losu sit choreas ducere. ¶ Sex at sūt p
q. pōrōndi hoc. ¶ Prīmū ē h: qd diabo-
lus in choreis nō hz vnicū gladiū: sed tot
quorū sūt pōne pulchre et ornate. iuxta
verbū Hiero. p. pōsiti. Gladii igne est

spēs mulieris. An nō par timendū ē vbi
tot gladij hostis cōspiciuntur: cū vnicus
et gladius ei multum timeat. Preterea:
ibi pcutit diabolus gladio euaginato: tūc
eniz pallia et supinnicalia remouet. Cū. n.
alibi pcutit gladiū inuoluit. Luz etiaz gla-
dius iste ex omni parte fecit ibi ex oi par-
te percutit. Ascendunt eni ibi se ex omni
pte: ante et retro a dextris et a sinistris.
¶ Percutit etiam ibi gladio exacuto. Ad
choreas enim non veniunt nisi prius pre-
parate: que preparatio quedam exacutio
est gladij diaboli. Abotu etiam circulari
quasi quadaz mola diaboli exacutur gla-
dius iste: id est pulchritudo augetur: quia
que pallida est et quasi febricitans: ibi a
famis pulchra creditur. ¶ Secundū est.
qd diabolus nō vtrū ibi facula vnica ad
accendendū corda hoim: sed pyra imēsa.
Unde cū vix possit esse aliquis diu iuxta
vnam de facultis istis qn calefiat: qñ non
calefiat vbi tot sunt facule ardentes. prete-
rea: matres que filias suas ordāt et ad cho-
reas mittunt quasi testucas vngunt vt me-
lius ordeant et in igne proiciunt. ¶ Ter-
tiū est qd in choreis vtrū diabolus potē-
tioribus armis que hz: et sere oibus mo-
dis qbus vti pōt. Potētiōra arma qd dia-
bolus habet: sunt mulieres. Qd pz per
hoc qd diabolus elegit mulierem ad de-
ficiendū hominē primū. has et elegit ba-
laan ad deficiendū filios israel: vt legitur
in lib. Numeroz. xxiij. Ibi habetur qd
Balaā dixit ad Balach. Dabo filiūz
quid populus tuus huic populo faciet ex-
tremo tpe. Istud consilium fuit qd ipse ba-
lach mitteret mulieres dī moab ad filios
israel que deciperent eos. Et sic factum
est: vt patet parum infra scilicet vigesimo
quinto. vbi sic dicitur. Aborabatur au-
tem eo tempore israel in seibim: et forni-
catus est populus cum filiabus moab: qd
vocaueūt eos ad sacrificia sua. At illi co-
mederūt et adorauerunt deos eorum. Et
Apoc. ij. habetur qd dixit deus per iōāñ
angelo pergamis. habeo aduersum te pau-
ca: quia habes illic tenentes doctrinam
balaan: qui docuit balach mittere scanda-
lum coram filiis israel: edere et fornicari.
Hanc dimisit diabolus Job sperans qd

per eam deiceret eū. Per hāc ēt voluit deicere tobiam. Per hanc dauid : sampsonem : salomonem deiecit. Diabolus tribus modis per mulieres temptat hoies in sapientes : scz tactu visu ⁊ colloqo : his tri b' moīs sūt i choreis p mulieres tēptat homines isipientes .i. tactu manuū : cā suauitate ⁊ pulchritudinis ostensione. In quib' quantum est periculum ostensum est pri^o

¶ Quartum est : q nulli sancto vel sancte deferunt honorem qui choreas ducunt : imo omnibus contumelias faciunt. Sicut enim contumelia facit alicui sācto q peccat in loco ei dedicato : sic qui peccat in tēpore ei dedicato. Unde cū in nullo festo timeant choreas ducere nulli sancto timent contumeliam facere. Proterea cū phibitus sit eis labor in diebus festis etiam ille q esset ad honorem dei ⁊ visitaret propria vel pxiimi nunq concessus est eis labor q sit in contumeliam dei ⁊ sanctorū ⁊ dānum pxiimi. Irriudendus videtur eē q petit requiem pro ducentibus choreas : q absq penitentia decesserunt : cū laborem in vita sua quieti pcelegerint : ⁊ in diebus festis quiescere noluerint. Nec habent aliqū sanctū qui p eis intercedat. qz omnibus contumeliam fecerunt.

¶ Quintum est q ducentes choreas : faciunt quodam modo ptra oia sacramenta ecclesie. Pri^{mo} contra baptismum : quia frangunt pactum quod interunt cū deo in baptismo cum pātrinus earum dixit p eis. Abrenūcio diabolo : ⁊ omnibus pōpis eius. Pōpam enim siue processionem diaboli intrant : cum choreas intrant : vñ pātrini earū pnt timere ne de pmissione illa rei apud deum inuentantur : si non admonuerunt eas diligenter ne choreas intrarent. Processio diaboli est chorea. in qua ad modum conuersarum diabolise habent que non intrant s; assistunt. Tanq moniales diaboli sunt que intrant ⁊ cantant.

Quae autem assistunt : participes sunt maleficiorum que ibi fiunt. sicut conuerse sūt participes beneficiorum que fiunt a sororibus que nouerunt cantare. Signum autem q chorea est processio diaboli est hoc q tendit ad sinistram. Ad hoc potest refer

ri illud quod legitur. Prover. iij. Bias que a dextris sunt nouit dominus. per ac se vero sunt que a sinistris sunt. Contra sacramentum etiam ordinis quodāmodo faciunt qui choreas ducunt. Sunt enim q si simie clericorum : ⁊ tale seruitū diabolo offerunt : quale clerici deo : ⁊ per cantus earum : cantus ecclesiasticus contēnt ⁊ negligitur. Qui enim deberent interesse vesperis : inter sunt choreis. **¶** Contra sacramentum matrimonij etiam fit ibi ⁊ qz maritis multum ibi detrahatur : quibus dicitur pōz mo mari si ⁊ c. ⁊ multi incitantur ad faciendum contra matrimonij fidem. Aperte etiam contra matrimonij legem ibi predicatur : vt cum cantatur qz pro prauo marito vxor dimittere non debeat quin amicum habeat : cum secundū legem dei etiam leprosum dimittere non debeat : quin loco ⁊ tempore ei debitum reddat si ipse voluerit. Faciunt etiam cōtra sacramentum confirmationis : in quo in fronte signum crucis susceperunt tanquam empere passione christi. In choreis vero signo crucis abiecto : signum diaboli in capite proprio posuerunt : signum scilicet venalitaris : quasi christus non emerit eas. Pōfuerat christus vexillum suum in fronte earum tanquam in eminentiori parte castri sui : ⁊ ipse vexillum diaboli pro eo posuerunt : non absq magna contumelia christi. Faciunt etiam contra sacramentum penitentie : per quam deo reconciliata erant in quadragesima : dum pacem illam frangunt : ⁊ in exercitijs diaboli adunt. Faciunt etiam contra sacramentum altaris : quia ad mensam dei pacem celestem susceperunt : ⁊ post nihilominus dei terrā igne incendū similes iude : q cū comedisset ad mensam dñi : accepit cohortem ⁊ a pontificibus ⁊ phariseis ministros : ⁊ venit contra iesum. vt habetur Jo. xviij. Contra sacramentū vero extreme vñctiois pauce possunt facere : qz pauce illud susceperunt. Si q tñ illi susceperunt. faciūt ptra illud : qñ sanitatē acceptam a deo i sacramento illo expēdūt i contumeliā largientis. **¶** Sextū p qd potest ostēdi q malum sit choreas ducere ē mul

Ritudo peccatorum que committunt persone que choreas ducunt. Peccant enim gressu: ornatu: cantu: tactu visu: auditu &c. Gressu peccant: nullum enim passum faciunt qui non bene numeretur. Unde Job. xxxi. nonne ipse considerat vias meas: et cunctos gressus meos dinumerat. Ornatu vero peccant quinqz modis. Primo quia inde superbiunt. Secundo quia corda intuentium ad luxuriam accendunt. Tertio: quia alij qui non habent similes ornatus erubescunt faciant: et dant eis occasionem concupiscendi similia. Quarto quia reddunt eas querulas et molestas maritis suis. Quinto: quia si similia a maritis suis habere non possunt: per peccatum ea aliunde habere volunt. Tanto etiam peccat multipliciter. Primo quia attrahunt corda aliorum personarum que non sunt iuris sui: ut sunt iuvenes maritate vel filicia milias: quibus mariti vel parentes prohibent ne eant ad choreas: et tamen adeo attrahunt corda earum quod vadunt: et reditu mariti vel parentes verberant eas: iurant: litigant et multa alia mala occasione ista faciunt. Propter hoc comparantur cantatrices sirenis. Esai. xlii. ubi sic legitur. Respondebunt ibi plule in edibus suis et sirene in delubris voluptatis. Alule aues sunt que rostrum in palude fixo strident. Unde significant cantatrices que rostrum cordis fixo in palude luxurie cantant. Sirene sunt secundum quosdam pisces marini in specie muliebri: que cantu suo dulci homines decipiunt. Delubra vocat loca in quibus voluptuosi vacant: voluptati: ut eos insinuet esse idolatras. Secundo carus earum temptat etiam corda sanctorum. Et est ista sagitta diaboli incutibilis: a qua non defendi murus nec aliquid tale. Ab ornatu potest homo abscondere se: sed a cantu non sic. Tertio quandoqz potest esse occasio mortis alicui firmanti cantus earum qui quiete indiget et si quiesceret curaretur: moritur autem quia cantatrices non permittunt eum quiescere. Quarto: assistentes ad libidinez excitant ad spiritualem deuotionem: sic talis

cantus ad libidinez. Quinto corda audientium inebriat vino gaudij temporalis. Unde quasi ebrii: dei obliuiscuntur omnino: et etiam se ratione non regunt. Preter hec interdum est in calenit eaz turpifloquij et interdum mendacius contra legem dei. unde mirum est quomodo apud christianos hoc toleratur: quod iter eos contra legem eorum predicetur. cum apud gentiles statutum sit: ut quicumqz contra legem eorum predicauerit interficiatur.

Quod fatuum sit in presenti choreas ducere vel alia signa leticie habere.

Ostensum est quantum sit periculus chorearum: consequenter est ostendendus fatuum sit in presenti vitachoreas ducere: vel alia signa leticie habere. Sanctitas ista satis apparebit nobis: si diligenter attendamus ubi sumus et quo tendimus. In prima consideratione inuenimur nos esse in exilio: in valle miserie et lachrymarum et in regione vmbre mortis. De primo dicit Augustinus. Nescimus quo fine claudimur in exilio isto. Et in psalmo catibimur catenati domini in terra aliena. Si viris sanctis graue est catenari in terra aliena etiam canticum domini: quid debet esse de catenato diaboli. De secundo et dicit Aug. In valle miserie sumus quia eo magis solumus: quo minus solumus. qui deberemus esse in celorum saltu in terrestri paradiso: qui est locus amenissimus usque ad globum lunare attigens nunc heu sumus in valle miserie plena: ubi interdum infixi sumus in limo profundiusque ad genua: ubi ventis et gradine et pluujs impugnamur: ubi aduersant nobis que ad seruendum nobis creata sunt. quedam aialia: ut lupi: leones et serpentes: querunt nos interficere: et quodam non permittunt nos quiescere: nec de die: nec de nocte: ut pulices et filia. quedam nobis volunt erueri oculos ut culices et filia. Ad tertium pertinet quod legitur in psalmo. Ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum. quis locus est cantui vel risui in valle lachrymarum. Ideo dicitur. Ecce. ij. Risum reputauit errorem. et Aug. dicit super Job. risum talium risum esse freneticorum. Et Ecce. xxij. dicitur: quod musica in luctu importuna sit narratio. Sicut

ipostuna eēt narratio ei⁹ q⁹ narrationē suā
 pponere vellet:z oēs imponerent ei silē-
 tiū: sic impostuna est narratio illoz q⁹ in
 risu z leticia sunt in mūdo isto: cū oīa ad
 fletū moneāt que in hoc mūdo vident^r si
 vere agnoscant. Unde Eccl̃. j. qui addit
 sciam: addit z dolozē. **M**ala pñtis vite
 p se z immediate luctū inducūt: bōa vō pñtia
 inducant cām luct⁹: id ē peccatū. quociq⁹
 hō se vertat: videt vñ flere possit z debeat.
 Si sursum respiciat: videt patriā celestēz a
 qua exul est: incertus virum vnquā ad cā
 sit peruenturus. Si deorsum respiciat: vi-
 det sepulchrū suū. terrā scilicet in quā ne
 cessario reuertetur. Si ad dexteram pro-
 speritatis: z ad sinistram aduersitatis se
 orat: videt q⁹ cadunt a sinistris mille z a
 dextris decem milia. Si autem respiciat
 antea in promptu sunt multe cause flendi.
In oculo vero: id est a tergo: sunt multo
 plures. **M**ura enim sunt pro quib⁹ flere
 debem⁹ q⁹ non videmus q⁹ ea que videm⁹
 quis potest locus esse risui inter tot dei in-
 iurias: inter tot proximozum miseria: in-
 ter tot fratres nostros: quos quasi in fere-
 tris iacere videmus. Corpus peccatoris
 quasi feretū est: in quo mortuus spiritus
 facit. Talia meduabatur Hieremias cum
 diceret: quis dabit capiti meo aquam z
 oculis meis fontem lachrymarum: z plo-
 rabo interfectos filie ppli mei. **Hi**ere. ix.
 quis deslere nō debeat vbi ad fletū monet
 ipse deus: z verbo z exēplo. verbo: vt lu-
 ce. vi. Beati qui nunc fletis: q⁹ ridebitis.
 Et post. v. vobis qui ridetis nūc quia lu-
 gebitis z fletibitis. **Exēplo** vō Luce. xix.
 vbi post gaudiū z cantū cū quo suscep-
 rant cū in hierusalem vententē. Subian-
 gitur. z vt appropinquauit videns ciui-
 tatē fletit super illam dicens. q⁹ si cogno-
 uisses z tu innuens cantū hui⁹ vite z gau-
 diū: rex cecitate puenire. **Berū.** Compati-
 tur dei filius z plorat hō paritū z ride-
 bit. Etā ad fletū monent paruuli: qui non
 dū sunt vnus diei. **Aug.** Puer a ploratu
 incipit: nec ridere potest: propheta cala-
 mitatis. **L**achryme sunt testes miserie:
 nōdū loquit^r z iam pphetat. Erubescāt
 cātatrices ibi non flere: vbi infans qui nō

dū est vnus diei predicat esse flendū. q⁹
 aut⁹ sumus in regione vmbre mortis: patet
 ex illo verbo Luce. j. **A**lūit aut⁹ nos oēs
 ex alto: illuminare his qui in tenebris z
 in vmbra mortis sedent ad dirigēdos pe-
 des nostros in viam pacis. **A**d idem po-
 test referri quod legitur. **Eccl̃. ix.** **H**abitā-
 tibus in regione vmbre mortis lux orta ē
 eis. **C**o⁹ test aut⁹ vocari vita ista vmbra
 mortis: quia magis assimilatur mortui
 q⁹ vite. **U**el ppter proximitatem quā ha-
 bēt ad mortē culpe illi qui hic viuunt vi-
 ta gratie. **D**ia enim querunt mortē spiri-
 tualem cor⁹. **U**nde **Dauid.** **I**nimici mei
 circūdederunt animam meā. **Item.** **Hi**ero.
Gladiū tenet hostis vt me perimat.
Ex omni parte sunt pericula spiritualia
 z laquei. vnde **guido Cartusienis.** **L**a-
 queos bibis: comedis vestis: dormis. **D**ia sūt
 laqueus. **A**mbra etiam mortis potest di-
 ci: ppter proximitatem quā habēt ad
 mortem pene eterne qui in peccato sunt.
Quasi ad portam inferni sunt tales: ita vt
 inter eos z infernum non sit nisi transier-
 sum corporis: vt si a corporibus recedāt
 animi: statim quasi in puncto sint in infer-
 no. **Dauid.** **A**ppropinquauerunt v⁹ ad
 portas mortis. **Job. xxi.** **T**ympanum z
 citharam tenent z gaudent ad sonitū or-
 ganū: ducunt in bonis dies suos: z in pun-
 cto ad inferna descendunt. **I**lla etiam ps
 mundi in qua sumus: quasi stabulū est i do-
 mo dei. **Q**ue dom⁹: tota est machinamē-
 ti. **P**alacium eius est celum. **E**t quale est
 in hoc stabulo sordido choreas ducere.
Ad hoc valet quod legitur. **Luce. x.** **I**ni-
 ponens illū in iumentum suum: duxit in
 stabulū: vbi dicit **Mo.** **N**on domū sed
 stabulū dixit: quo nomine miseria z feto-
 res huius vite designat: ne homo in hoc
 exilio quasi in patria gaudeat. **S**ed hūc
 fetorem non sentiunt qui fetidi sunt: vnus
Berū. vbi omnes fetidi sunt fetor: vnus
 minime sentitur. **S**i quis etiam attendit
 quo nos tendimus: satis videbit q⁹ sa-
 num est hic cantare vel choreas ducere:
 quasi enim ducimur ad mortem. **S**en. om-
 nes supplicio capitali condemnati sum⁹.
Et **Aug⁹.** **N**ihil aliud est tempus hui⁹

vite quam cursus ad mortem. In quo ne
mo paululum stare vel tardius ire permi
tatur sed urgentur omnes pari motu. Sin
gulis diebus facit homo dietam vnas ad
mortem corporis. Et talis est proximus
morti qui se credit remotum. Ad hoc po
test referri: quod narat. Grego⁹. in dialo
go de fortunato: qui audiuit quandā vnā
simiam ferentem: qui ante portam suam
cepit cymbalis ludere: et clamavit. Heu
heu mortuus est infelix iste. Et post cibū
sibi datum cum egredere tur ianuam: sa
rum cecidit in verticem eius: altero vero
die funditus vitam finiuit. Quale est hoc
hōiem mortis condemnatum: cū chorcis
et instrumentis musicis ad tormentū suū
ire. Ad mortem suam cantando et letan
do vadunt qui chorcas ducunt. In hoc
cygno sunt similes: qui ante mortem can
tare dicuntur. Quale etiam est hoc: ad di
strictissimum iudicium ire letando: preci
pue cum sentiat se homo in tot et tantis
culpabilē. Ad hoc pertinet qđ legitur i
vitis patrum de quodam patre qui vidēs
quendam ridentem ait. Redditiuri sumus
rationem de vita nostra coram celo et ter
ra: et tu rides. Ad idem potest referri cxe
plum de rege illo: qui memor malorū suo
rū et diuini iudicii: gaudere non poterat.
Qui interrogatus super hoc a quodam
fratre suo: voluit ei causam ostendere.
Vnde misit buccinatores suos ad portas
fratris sui: quod secundum consuetudinē
illius regni certum signum erat mortis.
Deinde cum frater regis ad regem esset
adductus et non modicum timeret: et val
de tristis esset requisit rex: quare non
gauderet. qui cum respondisset ei: quomo
do in statu tali possem gaudere. Indica
uit ei rex causam tristitie sue. Si enim il
le tantum timebat qui sciebat regem esse
fratrem suum qui in nullo se sciebat ee cul
pabilem apud cum: quia aliqua signa of
fense regis audierat: merito timere potest
quod in tot et tantis scit se esse culpabilem:
non apud fratrem: sed apud dominū ma
iestatis.

¶ De alijs remedijs contra luxu

riam.

Capitulum quartum.

Equitur de alijs remedijs cōtra
peccatum luxurie. Et cū luxuria
non sit qualiscūq; ignis: sed ignis
infernalis: summū remedium contra ipaz
est oratio. vnde sicut ille qui patitur mor
bum illū qui ignis infernalis dicit: alicubi
se facit deferri ad ecclesiā beate marie vir
ginis: vt parisi⁹. Alicubi ad sanctū Anto
nium: nec inde recedit donec curat. sic
qui ignē luxurie sentit toto corde deberet
se cōuertere ad deū et ad suffragiū san
ctorū: et non deberet cessare donec acce
pisset sanitatem. et post deberet sequi gra
tiā actio et singulis diebus reddere de
beret homo deo et sanctis aliquem censū
vel seruitium in signo liberationis: quia
scriptum est. Erant te et honorificabis
me. Si quis tanto ardore quereretur cura
tionem ab isto igne infernali. quanto que
rit curationem ab illo. vix esset quin im
petraret. Hoc remedium docemur. Sap.
octauo. vbi sic legitur. vt sciuit quoniam
aliter non possum esse continens nisi de
us det et hoc ipsum erat sapientia: scire
cuius esset hoc donum. adij dominum et
deprecat: catus sum illum. Specialiter autē
valet contra peccatum illud beata virgo
maria: que sic amatrix est mundicie in se
sic et in alijs. Et specialiter aliquod seru
itium faciendum esset. vt ab hoc igne libe
raret. Tamen in hac parte cauendum est
a temerarijs votis. Quintum remedi
um est. honesta occupatio. quia Deia si
tollas perire cupidinis artes. Sex
tum est aqua sapientie salutaris. Vnde in
Ca. Iaco. tercio. Que de sursum est sapi
entia: primum quidem pudica est. id est
pudicum reddens. Vnde zach. nonovo
catur vinum germinans virgines. id est
virginales affectiones. Et dominus Jo
an. xv. Hos mundi estis ppter sermonez
quem locutus sum vobis et c. Hierony.
Vna sacras literas. et carnis vitia non
amabis. et Sap. viij. vocatur sponsa. vbi
sic legitur. quesui sponsam mihi tam af
sumere. In quo verbo insinuat qđ adhere

re sapientie sit remedium contra illicitas delectationes carnis. ¶ Septimum remedium est elemosyna. Unde sup illud j. ad Timoth. iij. Pietas ad oia utilis est: dicit Amb. Si quis misericordia sequitur: lubricum carnis patitur: vapulabit quidem sed non peribit. ¶ Octauum remedium habet hoc vitium cōe cū vitio gula. Et hoc remedium est p̄sideratio mortis vel status in quo caro post mortē futura ē q̄: iuxta verbum. Orego. nihil adeo valet ad domanda carnis desideria: sicut cogitare semper qualis caro sit futura mortua sicut in tractatu de gula diximus.

¶ De prohibitione simplicis fornicationis. Pars. v. Que habet. iij. capitula.

¶ De ordine dicendorū in ista parte. Et q̄ simplex fornicatio sit prohibita: ostenditur auctoritatibus. ¶ Cap. i.

Anto loco in tractatu de luxuria est dicendū de simplicis fornicationis prohibitione. De qua hoc ordine dicemus. Primo ostendem⁹ simplicem fornicationem phibitam esse. Secūdo ostendetur eam prohibendam fuisse. Tertio ostendemus questionem illam qua q̄ritur: quare deus prohibuit simplices fornicationem: diabolicam esse et irrationabilem et irrisione dignam. Quarto ostendem⁹ q̄ egit domin⁹ misericorditer: cū genere humano. cū simplicem fornicationem prohibuit: cū possit tamen alicui cōtrarium videri: ex hoc q̄ fere totus mundus perire propter prohibitionem istam videatur: et quia hec prohibitio videt̄ eē contra multiplicationem humani generis. ¶ Quod autem simplex fornicatio sit phibita: probatur. Primo ex hoc quod legitur Deut. xxij. Non erit meretrix o filiabus israel. Secundo ex hoc quod legitur j. Cor. vi. Nolite errare. Neq̄ fornicari: neq̄ idolis seruientes: neq̄ adulteri: neq̄ molles: neq̄ masculorum concubitores: neq̄ fures: neq̄ auariti: neq̄ ebriosi: neq̄ maledicti: neq̄ raptores regnum dei possidebunt. Tertio ex hoc quod legitur ad Gal. v. Manifesta sunt opera carnis: que

sunt fornicatio et c. Et subiungitur. Quitalia agunt regnum dei non consequentur. Quarto ex hoc quod legitur ad Eph. v. Hoc scitote intelligentes qm̄ omnis fornicator aut immundus non habet hereditatem in regno christi et dei. Quinto ex hoc quod legitur Act. xv. q̄ dixerūt apostoli et seniores fratres. Vultis est spiritui sancto et nobis: nihil vitra imponere vobis oneris q̄ hec necessaria. vt abstineatis vos ab immundis simulacrorum et sanguine et suffocato et fornicatione. Abi dicit interlin. Necessaria sunt sine quib⁹ non est salus. Unde cum fornicatio ibi numeretur: nisi quis ab ea abstineat: non saluus

¶ Quare dominus prohibuerit simplicem fornicationem. Cap. ij.

Et autem sunt p̄ que potest ostēdi q̄ simplex fornicatio prohibēda fuit. ¶ Prīmū est sterilitas. q̄ frequenter est in illis que indifferēt oib⁹ se exponunt. Si enim passim se omnibus exponere reddat eas steriles: sicut procreare sterilitatē: contra legem naturalem est: sic exponere se contra legē naturalem erit. ¶ Secūdū est q̄ educatio proles de naturali lege ad patrem pertinet: et educare eam non potest nisi eam agnoscat. Agnoscere vero prolem suā non potest pater nisi matrem vt propriam habuerit. Unde pareret q̄ concessio simplicis fornicationis q̄ impeditur ne pater prolem suam educet quodāmodo est contra legem naturalem. ¶ Tertium est crebra intersectio proles q̄ sequitur ex fornicatione: et crebrior seque retur si esset concessa. ¶ Quarta est q̄ potentes proli puidere: nec habentes auxilium a patre: suffocarent sepe eam: sicut et hodie aliquē faciunt. ¶ Quartum est hoc q̄ vir reddit mulierem impotē ad providendum sibi: et tempore quo est grauida: et quo iacet de prole: et quo occupata est circa prolem educandam: quare videtur de lege naturali obligatus esse ad providendū ei tpe tali. qd̄ cessio fornicationis impediret. ¶ Quintum est hoc: q̄ ita

displect viro quando vel vxor vel puci
na se cōcedit aliq viro. Scdm em legem
naturalem nū deberet se cōiungere aliq mu
lieri: ex quo simile nollet sibi fieri vilo mō

Sextum est naturalis equitas: que req
rit hoc ne aliq hō plus q vnā habeat
ne forte sit aliquis qui nullā habeat. In
equali numero fuerūt formati a principio
vir t mulier: nec est certū virū numerus
p generationem amplius creuerit. Unde
sicut aliq paterfamilias qui habet quat
tuor domos t quattuor filios: ordinat q
vnus nō habeat nisi vnā ne sit aliquis qui
nullā hēat sic dñs ordinat vt vir vnus
nō hēat nisi vnā mulierem.

Septimū ē pax generis hūani. Si em
liceret cuiuslibet qualiter vni: sequerentur ri
xe t odia t multa homicidia.

Octauū est q aliq aues sunt quarum
est talis castitas q vna vni adheret: vt pa
ter in turturibus. An cū nō minor: debeat
esse castitas hoīs castitate turturis. vnus
vir vni debet adherere mulieri. Indecē
est q carnalior sit hō qui pter carnem ha
bet spiritum rationalem q̄ aues que car
nalitatem habet solum.

Pter p̄dicta tres cause assignari quare dñs
prohibuit aliquas voluptates: t fm gustuz
t fm tactum. **Primo** in signum dñij
An Aug⁹ dicit super Gen. Non erat vñ
hō se dñm hfe cogitaret nisi ab aliquo p
hiberetur. **Secdo**: vt haberet homo vñ
mereretur. vnde Aug⁹. similiter sup Gen.
dicit oportebat vñ hō sub dñio posui ab
aliquo phiberetur: vt virtus merendi cēt
obedientia q sola verissima est virtus. Si
enī nihil fuisset phibituz vel preceptum:
non posset aliquis male agere t ideo non
esset difficile nec forsitan laudabile bene
agere. que enim virtus est si qs agat quod
sibi placet. Sed in hoc est virtus magna
q homo ptra ppriam voluntatem facit:
t pformat se voluntati dei. vnde Sapies
Hoc soli virtuti adijctas qd proprie vo
luntati detraxeris. Et Docta. Est virtus
placidi abstinuisse bonis.

Tertio vt homo assuecat preponere
amorem dei amori carnali. Ad amanduz
enim deum super omnia tenetur hō ex il
lo mandato pmo t maximo. Diliges do

minum deum tuū. Et ex sola trasgressio
ne huius mandati posset aliq dñari: ē
si nullum aliud speciale mandatum trans
grediretur.

Ad fatuum sit querere quare domin⁹
simplicem fornicationem prohibuit.

Ca. iij.

Equitur videre quō illa questio
sit diabolica t irrisione digna
qua queritur: qre dñs phibue
rit simplicem fornicationē.

Jo diximus eā diabolicam: qe pposita ē
pmo a diabolo talis q̄stio Gen. iij. vbi di
xit ad mulierē. Cur pcepit vobis dñs vt
non comederitis ex omni ligno paradisi.
Ideo Jo diximus eā irrisione dignā: qe
nullus pponeret alicui homini similem q̄
stionem q cum p stulto non haberet. Si
veniret aliquis ad aliquem burgesem. t
diceret ei: quare non pmittis filias tuas p
stitui: qre vis eas maritari. Estis vos fa
tuus diceret ipse. Quanto ergo potius ille
fatuus pōt reputari q de celesti rege. hoc
audet querere: quare ipse filias suas non
pmitit fornicari: quare vult eas vel castas
pmanere vel nuptijs tradi. **Pterea**: que
rere quare dñs de re sua aliqd phibuerit
est querere quare dñs in re sua ius a lequod
vel aliquod signum dominij tenuerit. quā
questionē pater stultaz esse: vt si quis q̄rat
a rege francie quare non datis mihi totū
regnū vestrū. vt nec aliqd signum dominij
retineatis. Ibi pmissa est dñs homi omne
lignum pter vnū bene debuisset ei sus
ficere.

Quod dominus misericorditer egerit
cum hominibus prohibendo eis simpli
cem fornicationem. Ca. iij.

Etā dictis patet manifestum ē
q dñs misericorditer egit cum
hūano genere cū simplicē for
nicationē phibuit viris: qz po
tius voluit eos habere fidele adiutorum
q̄ tales q furarentur eis qeqd possent su
rari. Concubine q nesciūt q̄d iū debēt esse
cū hoibus furantur eis qeqd p̄st. Lū m u

licetibus etiam in hoc misericorditer egit. Videtur enim dominus quod mulieres habitare debent laborem in portando prolem in utero: dolore in partu: sollicitudinem et occupationem et laborem in nutriendo: voluit viros ante opus carnale eis obligari in uiuando eas. Cum ple etiam misericorditer egit. Frequenter enim periret populus si simplex fornicatio esset peccata: ut prius ostendimus. Cum toto etiam genere humano dominus in hoc misericorditer egit: cuius pacem prouidit. Quia si illa voluptate hominem cohibere: voluit in parte qua nullus vitare nisi valde raro absque peccato. Ad id autem quod obijciuntur: quod fere totus mundus periret propter prohibitionem illam: Dicendum est quod forte plures perirent si non esset prohibita fornicatio quam modo percant. Quia vel perirent propter nimium amorem quem haberent ad mulieres. Atheniensis enim amator propter uxoris sicut dicit Aristoteles adulter est. Homines enim tunc nimis est: ut carnales: quod quem non alliceret una: alliceret altera. Unde Deuteronomio xvij. Si de rege. Non habebit uxores plurimas: ne illiceant animam eius: vel perirent propter rapacitatem. Fornicarie enim mulieres depauperant viros et furcas reddunt: vel propter odium quod auferretur ab aliquo illa quam amaret: vel propter aliud peccatum quod fornicationem sequeretur. Ad id autem quod obijciuntur quod hec prohibitio est contra multiplicationem generis humani. In parte patet solutio ex hoc quod dictum est prius: quod ille qui omnibus supponunt steriles efficiuntur: preterea dominus non facit magnam vim in paupertate vel multitudine hominum. Unde Ecclesiastes xviij. Ne iocunderis in filiis impiis si multiplicentur. Et subiungitur. Melior est enim vnus timens deum quam mille filii impij. Et vtile est mori sine filiis quam relinquere filios impios. Et Ecclesiastes xv. Non concupiscit dominus multitudinem filiorum infidelium: et inutilium. Scit enim dominus quod melius fuit seet malis mori sine filiis quam reliquere filios impios. Unde dominus istud precepit vel psaluit illud ex quo hoc sequitur quod pauciores sint homines: quoniam ad hoc quod plures saluentur: vel ad hoc quod meliores sint qui saluantur. Unde ipse psaluit castitatem et virginitatem et si

millia. Prohibitio vero fornicationis saltem ad hoc valet quod perfectiores sint qui saluantur. Nota pueritatem quorundam hominum quibus ibi displicet propter aetatem: ubi deo placet: in mulieribus scilicet: et ibi placet: ubi deo displicet: scilicet in possessionibus.

¶ De allegantibus impotentiam continendi. Pars. vij. Que habet duo capitula.

¶ De diuersis testimonijs scripturarum contra illos qui dicunt se non posse continere. Cap. i.

Vltimo in tractatu de luxuria: dicendum est aliquid de impotentia continendi quare multi allegant.

Et primo ponemus diuersa testimonia scripturarum quibus contra eos qui hoc dicunt possumus vti. Deinde ponemus multas rationes quibus tales ostenduntur esse. Et inter testimonia. Primo occurrit illud Genesim iij. quod dicit dominus ad cain loquens de peccato. Sub te erit appetitus tuus et tu dominaberis illi. Si quasi medicamentum deo imponunt qui dicunt se non posse abstinere a peccato. Secundo occurrit illud Iob. vij. Qui poterit aliquis gustare: quod gustatum affert mortem. Ex quo verbo videtur quod potius deberet homo dicere. Non possum fornicari quam non possum continere. Et in veritate quod perfectam fidem habet quod delectatio fornicationis esset venenata sic faceret. Monne si apponeretur alicui cibis amarissimus vel venenatus ipse statim diceret. Non possum aliquo modo comedere: voluptas vero prohibita est venenata et morte amarior. Unde Ecclesiastes vij. In ueni amariorum morte mulierem. Quod intelligitur de voluptate que est morte amarior: quod hic morte culpe interficit: in futuro vero interficiet morte eterna tam corporis quam anime. Ad idem potest adduci quod legitur. Ecclesiastes xv. Apposuit tibi aquam et ignem: ad quod volueris porrigere manum. Et post. An hominem vita et mors: bonum et malum quod placuerit dabitur ei. Ad idem facit illud apostoli. Fidelis est deus qui non permittit vos temptari supra id quod potestis. Et Ambrosius. xj. Jugum enim meum suauiter

et. Quod enim leue est si est imponabile. Et illud. i. Job. v. Hec est charitas dei ut munda eius custodiamus. et mandata eius graua non sunt. Ad idem potest referri illud Hiero. Maldictus qui dicit deus precepisse impossibile. Idem Violentiam facit deo qui petit ab eo quod soluere non potest. Ius enim iusticie humane est non esse licitum petere ab homine quod soluere non potest. Ad si verum est multo fortius non est licitum iusticie diuine petere hoc. Idem. Superbia temeritas: ovesano infantia deum scire tunc duplici ignorantia pdenatis: scilicet quod nesciat quid fecerit: quod nesciat quid iusserit: quasi imposuerit mandatum quod impleri non possit. Prohibet nefas: impositis iniquitatibus in flagitio: crudelitate pio: ac fivos quod suspicari sacrilegus est: ad salutem non fecit sed ad penam. In qua auctore insinuat hiero. illos esse blasphemos qui dicunt se non posse continere. Deo enim imponent ignorantiam: iniusticia et impietate. Contra tales potest etiam adduci illud Augustinus. Nemo peccat in eo quod vitare non potest. Et illud Petrus adeo est voluntarium: quod si non est voluntarium non est peccatum. Et illud Seneca. Omittite excusationes nemo peccat inuitus.

Rationibus ostenditur quod fatui sint qui dicunt se non posse continere. Ca. ij.

6

Consequenter sunt rationes ponende: quod ubi possumus contra eos qui dicunt se non posse continere.

Primo ergo dicimus illis qui ipsi faciunt verecundiam sibi ipsis et contententur suam magnam opprobrii. Confitentur enim vilissimam pecem que in eis est sibi dñari: et adeo pfecta dñatione quod oportet fieri quod illa per imperauerit: et hoc cum vigiliis multis: cum laboribus multis et expensis: cum piculo anime et etiam corporis quicquid. Bui videtur cor amississe quod tale seruitute tolerat melius cetero tolerare seruitute leprosi vnius quod ista. vñ recte nunciat fornicatio cum his qui auferunt cor. Osee. iij. Fornicatio: vinum et ebrietas auferunt cor. Secundo dicimus quod in talibus hominibus est impotentia quod non videtur esse in pauperibus hominibus. Non enim possunt sedere nec tacere. Si enim hoc possent: dia-

bolus non ferret eos ad locum in quo fornicarentur.

Tertio dicimus quod cum dignitas ista sit data homini pre ceteris animalibus liberum habeat arbitrium ipsi non solum similes facti sunt brutis: immo etiam inferiores. Abus enim habent libertatis quod bruta: et quodammodo magis habent brutalem concupiscentiam: et maiori seruituti subiectam. Piscis enim temperat se ab esca si hamum videat: et avis a granis si laqueum videat: miser vero homo timore mortis eterne non potest se temperare ab esca voluptatis momentanee.

Quarto dicimus quod talis vno solo garitione presente non auderet fornicari: sola verecundia cohiberet eum: quanto magis presentia dei et angelorum qui sibi deputati sunt ad custodiam debent eum cohibere. Boetius in libro consolationis. Magna nobis si dissimulare non volumus indicta est probitatis necessitas: cum ante oculos iudicis agamus cuncta cernentis. Berni. In quouis diuersorio in quouis angulo reuerentiam habet angelo tuo: nec audcas illo pretere quod me vidente non auderes. versificator. Lumen quid turpe facis quod me cernente ruberes. Lumen spectante deo non magis ipse rubes. Non est dicendum quod equus non possit cohiberi ex quo modico freno cohibetur: sic non debet dicere non possum me cohibere a peccato carnis ille quem frenum erubescencie cohiberet.

Quinto dicimus quod non est verisimile quod domus alicuius hominis eo inuito comburatur: ex quo ipse voluntarie ignem apponit. Ignem propriis manibus in domo corporis sui apponunt: qui cibos et potus ad libidinem excitantes sumunt.

Sexto dicimus quod non debet dicere infirmus non possum curari. quod solus propter hoc non curat: quod plius non aegescit. Hec est sola causa que laborantes in infirmitate spirituali non curant. quod plius celestis medici non aegescit. Illa quod ad plium corporalis medici proprios crines deponeret ad plium spiritualis medici non vult deponere alienos. vsurarius quod corporalis medico proprios daret denarios: ad plium spiritualis non vult restituere alienos.

C Septimo dicimus q nulla est eius excusatio q casuum fidei sui commissum hostibus dñi sui vili pco reddidit muris adhuc integris: succursu nō postulato a dño suo nec expectato: cū sciat eū z posse z vel le subuenire ei. Nec est credendū ei a dño suo si dicat nō poterā me tenere. Omnia ista facile est videre in eo q pco vltis voluptatis castri corporis sui tradidit diabolo in pmo pñiciu tēptationis nō misso nūcio orationis ad dñm p succursu: cum dñs possit ei subuenire z velit. Non vult enim exheredari. Unde apłs. Fidelis deus q non pmitet vos temptari supra id qd potestis: s; faciet etiam cū temptatione puentum vt possitis sustinere.

S Octavo dicimus q non videtur inuitus mori q voluntarie mortē suam chare emit: nec inuitus capi q hostes insequitur z inter manus eoz se ponit: cū sciat se eis nō posse resistere: cū sola fuga securus possit esse. Sic nō debet dicere: non possum pñinere: qui confortia mulierum non vult fugere: cum debilem se agnoscat.

Nono dicimus q si talis qui dicit se non posse continere haberet tantam voluntatem pñinendi quantā habet vinum suum custodiendi: de facili contineret. Si tanta diligentia obstrueret sensus corporis sui: cum sentit pñcientiam per eos aliquā tulū damnicatam: quanta diligentia obstruit foramen dolij sui: cum ppendit per illud aliquantulum vini exisse.

Decimo querimus ab eo qui se nō posse continere dicit: a quo cogitur ad fornicandū: vtrū a diabolo vel a carne vel ab ipsa muliere. A diabolo non: cuz dicat de eo. Hego. Non est timendus hostis q nō potest vincere nisi volentem. Super illud Math. x. Si fili; dei es mitte te deor sum. dicit Dio. In quo infirmus onditur cū nulli nocere possit nisi ille prius se deor sum miserit. Si dicat se a muliere cogitriculū est hoc cū pot; ipse eā cogat. Si a carne: ille hāc excusatōem nō recipit q ei dñm carnis dedit. En. Gen. ij. d; ad mulierem: q tenet figurā carnis. Subviri ptate eris z ipse dominabitur tui.

Endecimo qñmus a tali quō ipse intelligat hoc nō possum pñinere vtrum sic in

telligat non possum continere etiam si velim vel si non possum: q nolo. Si primo mō: patet hoc esse falsum: q si impulerit cum timor vel cupiditas adhuc qd velit tancito potest pñinere. verbi gratia. Si de beatilucrari ex continentia sua mille mar-chas vel castri vel ciuitatem vel domum vel si sciat se tancito post peccatum amissurum pedē suū vel aliud membrum vel si videat sibi paratum lectū ignem in quo oporteat eum iacere: cū a lecto mulieris surrexerit: En. Bern. Ignosce dñe ignosce excusamus tergiversamur vix est aliquis q in eis q ad te sunt expiri velit qd possit etiam qd promptissimē fm carnem pot; fm seculum siue timor impulerit siue cupiditas traxerit. Si secundo mō intelligat non possum pñinere: q nolo igit non est non posse in causa sed potius non velle in culpa iuxta verbum Aug.

Duodecimo pot queri ab ipso qui dicit se non posse continere vtrum intelligat q nō pot pñinere suis viribus sine dei auxilio: aut intelligat q etiaz adiuuus a deo non possit. Si secundo modo: hoc ē manifeste falsum z etiam sapit heresim. Si pmo intelligat: hoc plane verum est. Sine adiutorio em diuino nihil possumus. vnde Job. xv. Sine me nihil potestis facere. Et ij. Cor. i. Non q sufficientes si mus cogitare aliqd a nobis quasi ex nobis sed sufficientia nra ex deo est. Et Augusti. Dñe sine te nihil sunt omnes conar mei. Et Sap. viij. Et sciui qñ aliter non possum esse continēs nisi deus det z hoc ipm erat sapiētia scire cuius esset hoc donū: adij dñm z deprecatus sum eū. Math. x. cum qrerent discipuli: quis pot saluus ē rñdit iesus. Apud hoies impossibile est apud deū oia possibilia sunt. vbi dicit interli. Impossibile est apud hoies vt p se a suis cupiditatibus puerant. Et Job. vij. Nemo potest venire ad me nisi pater meus traxerit eum. Hoc aut valde vile est offendere hominibz q viribus suis saluari non pñt: nec a pctō abstinere. Hoc nī pfuaso eis: pōteos monere hō ad tria valde eis vtilia: ad eorum iustificationem scz ad excutiendam quandā stultā psumptionem: z fiduciam qua credunt se

conuerſi quādo uoluerint. De qua legitur Eccli. xix. Repromiſſio nequiſſima multos p̄didit. M̄bra inſaniamille qui nō pōt cū liber eſt diabolo reſiſtere: ſperat cum ab eo captus erit ⁊ ligatus. viribus ſuis de manib⁹ ei⁹ liberari: cū ſcriptū ſit Job. xij. q̄ factus eſt vt nullum timeret: ⁊ non ē p̄tā in terra que ei valeat compari. Qui in mortali eſt: captus eſt ⁊ ligatus. Unde Prover. v. Iniquitates ſue capiunt impiuz ⁊ ſunibus p̄ciōz ſuoz quēq̄ p̄ſtringitur. Iteſ qui non poteſt ſe tenere ne ad impulſum temptationis cadat in foueam peccati: quō ſperat ſe contractum caſu cōſuetudine p̄ſſum aggere peccatorū obuium a tam p̄funda fouea p̄ ſe exire: eo qui impulſit ei reſiſtente. Immo qd̄ amplius ē ſperant hoies cū morte ſpūali mortui fuerint ſeipſos poſſe reſuſcitare. Et vt breuiter dicaz: in p̄ſentis ſemib⁹ poſſe aſſerunt. ſed in futuro: qñ ex ſe erant impotentiores ⁊ de adiutorio minus digni: qñ cū diutius offēderit qñctiā diabolus magis laborabit ad impediendum ſalutem cor⁹. Ipe enim calceano inſidiat: id eſt fini hois. Qd̄ haberi pōt ex hoc q̄ dictū eſt ſerpenti. gen. iij. Tu inſidiaberis calceano illius. Tunc inquā oīa ſe poſſe p̄ſumunt.

¶ Secundo pōt hō monere eos ad hoc q̄ gratiā eius ſtudeant ſibi compare: ſine cuius auxilio conuerſi nō poſſunt elemoſynas ſuas largiendo: orando deum ⁊ ſuſfragia ſanctor⁹ ⁊ viroz iuſtor⁹ iplo: ando.

¶ Tertio p̄nt moneri ad hoc. ne fingant ſe quin faciant quod poſſunt: etiam aliqua q̄ videntur ſibi difficilia. Dñs enim non vult iuuare eos qui ſe non iuuant: immo quaſi fingit ſe: q̄ ipſi fingunt ſe. Vñ Sap. i. Spūs discipline effugiet ſicium.

¶ Itē pōt ſic queri ab eo qui dicit ſe continere non poſſe. Aut vis p̄tinere ⁊ nō potes: aut potes ⁊ nō vis. Si vis ⁊ non potes inſidelis ē deus qui patitur te temptari ſup̄a poſſe tuū. P̄terea. Nonne credis q̄ oīa poſſis cum eo q̄ oīa pōt. Sicut vulgariter dicit q̄ nō h̄z niſi quqz ſolidos ego ⁊ rex habemus centū milia marcharū. Mō pōrparui eſſe illd̄ poſſe: cuius de ſecum poſſe diuinū paratū eſt ſupplere. Si aut̄ potes ⁊ nō vis: inexcusabilis es,

¶ Ultimo pōt queri a talian poſſit aliq̄ tpe cōtinere. Qd̄ ſi dixerit ſic p̄ menſem: oſtendendum eſt ei q̄ potius ſperare debet q̄ ſequenti menſe p̄tineat q̄ iſto. P̄tmo q̄ p̄ſuetudo iuuabit eū. De qua Tullius. Optima forma viuendi eſt eligenda: quam ſocundam reddet aſſuetudo. poeta qd̄ male ſers aſucſce ſeres. p̄terea ſperare debet deum eſſe paratiorē ad iuuanduz cum poſſit per menſem pro amore eius continuerit q̄ ante: ſi tamen ex corde inſtanter hoc petierit. Item cum ipſe nō ſit ſecurus de vita: nec dico per menſem: ſed nec per vnā horam qua ratione ſperat ſe accepturum a deo vitam: eadem debet ipe ſperare ſe accepturum virtutem ſeruendi deo in vita illa nec debet diſponere ſe ſeruiturum diabolo in vita quam nō dū habet. Non debet ſimilis eſſe opario ebriolo ⁊ luſori q̄ prius iobolum p̄dit q̄ illum lucratus ſit.

¶ Tractatus quartus de auaricia.

¶ De his que faciunt ad deſtationem huius vitij. ¶ Pars. j. Que habet nouez capitula.

¶ De ordine dicendorum in iſto tractatu. Et q̄ natura diſſuadeat auariciam.

Cap. j.

¶ Eſt vitij gule ⁊ lu.

¶ xurie dicemus de vitio auaricie: quia r̄ctatus de vitio iſto p̄tior eſt p̄dicationē q̄ tractatus alior⁹ vitiorum. Hunc eñ ordinē tradit Bern. vt id prius: q̄ maturius ad ſalutem. De

quo vitio hoc ordine dicemus. Primo dicemus de his que faciunt ad deſtationem huius vitij. Secundo de ſpeciebus eius. Tertio de his que ſouent aliquo modo auariciā in cordibus hominū. Quarto de remedijs contra vitium iſtud. Quinto tangemus de prodigalitate: que eſt vitium contrarium auaricie. Intelligimus

Autem auariciam in hoc loco: indebitum amorem pecunie. ¶ Primo autem facit ad detestationem auaricie hoc: q̃ natura dissuadet nobis vitium istud: et quodammodo est contra naturam. Soluit enī natura terram infimam esse inter creaturas et a pedibus omnium conculcari docēs nos in hoc absq̃ dubio q̃ debemus conculcare pedibus mentis terrena ista et cōtinere. quale vero est hoc q̃ homines et creaturis omnibus sponat creaturam illam. quam natura oībus creaturis voluit postponi. Ad significandum diuitias conculcandas esse et contemnendas primitiū de ecclesia celitus edocti: p̃cia domoz et agroz suoz ponebant ad pedes apostolorum vt legitur Act. iij. Unde in fine eiusdem capituli: vbi dicitur q̃ ioseph attulit precium agri sui quem vendiderat et posuit ante pedes apostolorum. dicit Blosa Docet calcandum esse aurum quod subdit pedibus apostolorum. ¶ De cetera: cum anima fm naturam sublimior et purior sit celo tanq̃ deo similis: exaltata debet esse a terrenis istis: sicut exaltantur celi a terra. Uñ sicut valde mirabile esset et quasi contra naturā si celū adhereret terre: sic quasi p̃ra naturam est cum auaricia animam terrenis adherere facit. Item anima celū sp̃iale est. Dei enī habitaculū est. De quo celo dicit Bern. Non mirus si libenter inhabitat celum hoc dñs iesus: q̃d vtiq̃ nō quō ceteros dixit tantum vt fieret: sed pugnauit vt acquireret: occubuit vt redimeret. Comparatione huius celī: vocat dñs celum materiale desertum Luc. xv. Nonne dimittit. xcix. in deserto. quantauero pueritas est celum velle terra implere vel ei terram supponere. quis locus terre in celo vel sup̃ celū. hanc in pueritatem vult auaricia facere.

¶ De duodecim maledictionibus quas facit sacra scriptura auaris. La. ij.

Secundo faciunt ad detestationem huius vitij maledictiones q̃s facit sacra scriptura auaris: De quibus ponemus has duodecim que sequuntur. Esa. v. Neq̃ pungi

tis domum ad domum et. Et eiusdem. xxxij. Ne qui p̃datis nonne et ipse p̃daberis. Abacuc. ij. ve qui congregat non sua. Et in eodem ve qui congregat auariciam malam domui sue. Amos. vj. ve qui opulenti estis in sion. Et in eodem. per vobis q̃ dormitis in lectis eburneis. Et Luce. v. ve vobis diuitibus. Et Jac. v. Agite nūc diuites: plorate videntes in miserijs que eueniēt vobis. In epistola inde ve his qui in viam cain abierunt. Principium malicie cain fuit auaricia. vnde in via cain abierunt: qui sequuntur auariciam. Et Apoc. viij. ve ve ve habitantes in terra. Ad modum talparum sunt auari. et Aug. ve illis qui viuunt vt augeant res perituras vñ eternas amittunt. Idem B̃d̃dictus dispensator auarus cui largus est dñs. Si sciret aliquē sanctū maledixisse ei q̃ aliquē cibum comederet: vix auderes cum comedere quomodo ergo auarus audet contingere diuitias amore: cum amatoribus earū sacra scriptura que ex ore altissimi p̃dij: vt legitur Eccli. xxiij. tot maledictiones ponat.

¶ De quatuor testimonijs sacre scripture quibus offenditur magnitudo huius vitij. La. ij.

Ertio faciunt ad detestationem auaricie testimonia sacre scripture que offendunt magnitudinem huius vitij. De quibus ponemus quattuor tantummodo.

¶ Primum est eccli. x. vbi dicitur. Auaro nibilest scelestus. id est nullum scelus: maius est auaricia. etiam scelus inde non videtur maius fuisse scelere auari: q̃tum ad hoc q̃ iudas deum dedit pro. xxx. denarijs. sed auarus q̃q̃s dat cum p̃ vno denario: et q̃q̃s p̃ nibilo: cum non timet p̃ iurium incurrere vt denarium vnus lucratur: et q̃q̃s non lucratur vnum denarium. quandoq̃ non vendit illud p̃ vno perituum incurrit. et in veritate peccatus inde fuit auaricia vel ex auaricia. ¶ Scdm̃ testimonium similiter est eccli. x. vbi dicitur. Nihil iniquius est q̃ pecuniam amare. Sic enim animam suam venalem habet q̃si in vita sua peccat intima sua.

¶ Quā iniquus sit amans pecuniam: manifestari pōt. Primo p hoc: q statera est matronis sue iniquissima est. Plus enī ea ponderat obolus q̄ deus et q̄ aīa ipsius auari: et q̄ regnum eternum. De hac statera legitur Osce. xij. Chanaan in manu ei⁹ statera dolosa. Chanaan interpretatur negotiator. Hec est statera dolosa q̄ abominatio est apud deū: de qua Prover. xj. Et bene dicitur abominatio esse. qz nō ponderant ibi nisi tpalia: q̄ apls. p̄hib. iij. sterco ra reputabat: quem non dimississet spūssā eius decipi in sua estimatōe. Secūdo potest ostēdi iniquitas amātis pecuniā p hoc qz in eo nō est equitas illa q̄ est tam in creatore q̄ in ceteris creaturis. Creator enī communicare vult et se et sua. Similiter creature sua cōcant: vt sol cōmunicat lumen suū: et ignis calorē: et arbores fruct⁹ suos. An Aug⁹. Iudicium maximū diuine bonitatis est: qz q̄libet res cogitur dare seipsam. Auarus vō cōmunicare nō vult sua nisi cū a morte cogitur. Hec etiā tūc frequēter: immo abscondita putrefiūt creatura vna defectū alterius supplere cupit. An natura nihil vacuū patitur. auarus vō nō curat defectus p̄ximi sui supplere.

¶ Ad auarus iniquus sit in deū: in se: in p̄ximū et in inferiores creaturas.

¶ Tertio ostēditur iniquitas auari per hoc qz ipse est iniquus in deū: et in seipm: et in p̄ximū: et in inferiores creaturas. In deū iniquus est: qz bona sibi cōmendata a deo ad dispensandū: p̄ditiose sua facit. Diuites enī dispēsatōres sunt diuitiarū dñi. vñ apls. j. Lorin. iij. Sic nos estimet hō vt ministros christi et dispēsatōres mysteriorum dei. Iniquus ē in deum: qz vilissimaz creaturā ei p̄ponit. Iniqu⁹ est etiā in deū qz inde hostis dei effici. vñ amplius cum amare debuit scz ppter bona huius mundi q̄ deus sibi p̄tulit.

¶ Iniquus in seipm est. Primo: qz seipm inimicis suis vendit. Valde iniquus reputaretur aliq̄s qz p̄ximū suū in inimicis suis capitalib⁹ venderet. Sz iniquior valde reputaret qz cognatum vel fratrem videret. Iniquissim⁹ qz patrē: quē plus amare deberet. Sz multo iniquior vñ esse reputandus ille qz seipm vendit cū amplius seipm debeat amare q̄ patrē. Hec

cā innuitur cū sequitur in vbo pposito. Ecce. x. Sic enī aīaz suā venaliz h̄s.

¶ Secūdo iniquus est auarus in seipsum qz se euiscerat. vnde Dauid. Tabescere fecisti sicut arancā animā eius. Valde crudelis reputaretur qz ventrē patris sui gladio transuerberaret: et viscera p̄iceret. quō ergo iniquus non est qui seipsum quēz d̄z ampl⁹ amare euiscerat. Quod est desperare se. Desperatio enī maius peccatum est ceteris. Ad hoc p̄tinet qd̄ legitur in verbo Ecce. pposito. Proiecit in vita sua intia sua. **¶** Tertio iniquus est in seip̄s: qz amat ea que tormala sibi faciunt: vt patebit inferius. Amat spinas diuitiarū in quibus comburendus est. vnde Prover. j. legitur de auaris. Ip̄si contra sanguinem suū insidiatur: et molunt fraudes p̄ra aīas suas.

¶ Iniquus etiā auarus ē in p̄ximū: qz sibi retinet qd̄ paup̄ibus erogare debuit. Sicut elemosynarius alicuius principis vel executor alicuius testamenti iniquus esset: si ea que deberet distribuere paup̄ib⁹ sibi retineret. Iniquus est etiā in p̄ximū qz quasi occidit eum cū fame eūz p̄mittit perire cum potest subuenire. An̄scriptum est. Pasce fame morientem: qz si non pauperis occidisti. vnde Ecce. xxxiij. Panis egentium vita pauperum: qui defraudat illum: homo sanguinis est. Precipue autēz iniquus est auarus in eos quos amplius debet amare: scz in filios: quibus materiā incendiū congregat infernalis quibus: molam asinariam ad colla suspendit qua demergentur in profundū inferni: quos amore diuitiarū quasi ad collum posito quodā fune: hostibus infernalibus tradit. Iniquus est auarus in vxorē et in totā familiam suam quam strangulat: dñi eos facit p̄sentire pctō vsurarū. **¶** In creaturas vero inferiores iniquus est auarus: qz recludit eas in carcere custodie sue: vbi eas putrescere facit. vnde Jac. v. dicitur auaris. Diuitie vestre putrefacte sunt: et vestimenta vestra a tinea comesta sunt. Aurum et argentum vestrū eruginauit: et erugo eorum erit vobis in testimoniu: et māducabit carnes v̄sas quasi ignis.

¶ Ad auaricia sit idolatria et auar⁹ ido-

Tertius testimonium ē ad Eph. v. vbi dicitur: qd auaricia est idolorum cultus: vbi dicitur glo. Auari deus est nimus. Auarus est similis latroni minus bona p melioribus commutatio: donec inuentus ē et comprehensus. Egriis datur a medicis cuncta q desiderant. Gen. Nunq auarus bñ facit nisi cum moritur. aug. Nemo hz iustum lucrum si ne iusto dāno. Vbi lucrum ibi et dānum. Lucrum in arca: dānum in conscientia. Tulit venem et p dicit fidem. Acquirat pecuniam et p dicit iusticiam. Qd aut auaricia sit idola tria vel dei negatio: pōt ostendi multipliciter. Primo p hoc: qd sup illd Abat ibi. vi. Nō potestis deo seruire et māmō ne: dicit glo. Diuinijs seruire: deū negare est. Duobus modis potest negare aliquis dñm alicuius principis: vel dicendo. Ego nō recognosco vos et dñm meum: nec aliquid teneo a vobis. Si scirem vos esse dominum meum: vel aliquid me tenere a vobis: libenter soluerē vobis censum vel seruitiū vestrū. Item dicēdo: bñ recognosco q debet esse dñs me⁹ et censum debeo vobis: sed nihil soluam vobis. et hic modus negādi magis est cōmuniōsus dñō. Sic differt negatio: quia malū xpīam negat dominum deum ab illa qua gentiles negat eū. Multi enī gentiles sunt qui christo libenter seruirent si scirent eū esse dñm suum: s; solum pp hoc censum seruitiū sui ei nō reddunt: quia eius dñm nō agnoscūt sed christiani bene agnoscunt eum esse dominum suum: et tamē suū censum nolūt ei reddere: maiorē pñtētia faciētes ei q gentiles: qz scierunt hoc faciūt. Sedo potest ostēdi p hoc: qd de⁹ pcepit auaro vt nomē eius nō assumat inuaniū. Exo. xx. Eter alia pte nūmus vnus quē lucrari cupit pcepit ei vt nomē dei assumat inuaniū: et ipse potius obedit nūmo q deo indubitatē ostēdens se magis esse suum nūmū q dei. Obediētia enī ostēdit quēz aliquis vere reputet dñm. vñ dñs Luc. vi. Quid vocat me dñe dñe: et nō facitis q dico? Eccl. x. Pecunie obediunt oīa. Tertio pōt ostēdi p hoc: qd auarus creaturā adorat interiori adoratione. adorare enim aliqd est summū honorez ei exhibere: vel diuinā maiestatem ei profiteri. Vtrūq vo facit

auarus. Si enī occurrat ei duo: quoz alterum credat habere deum: alterū diuitias maiorem honorem exhiberet diuitijs in diuitie qz deo in alio. Hanc idolatriā innuat nobis salomon in Prover. dicens. Multi colunt psonā potens etc. Toli ad deū pñer. In potēte colitur diuitie per se: diues vo per accidens. vñ qdam. Dominū nummū nobis hos pñat honores. Maiestātē etiā diuinā proficitur auarus creaturē. Maiestas enī est q signat per hoc adverbū summe: cum dicitur summe bon⁹ vel summe potens: vel aliquid simile. Facto aut proficitur auarus illd summe bonū qd summe diligit: et p ceteris charus hz: et sic diuinā maiestatem pñtetur auarus illi creaturē: quam diligit amplius q deum. Preterea cū transit aū pulchram vineam vel domū caput: cordis inclināt ei. Inclinatio autem est amor: sicut dicit Dionys⁹. Interius ergo talē reuerētiā exhibet auarus vinee vel domui: qlem verus fidelis exhibet deo in imagine crucifixi: vel beate virginis. Quarto pot ostēdi p hoc: qd auar⁹ illa tria dat creaturē que pprie deo danda sunt: scz fidem spem et amorē. De fide satis pōt hoc ostēdi: qd ipse melius sentit vel credit de diuitijs q de deo. Credit enī q necessaria debet habere si diuitijs seruerit: et credit se fame perire si deo seruerit: quasi deus possit minus: vel minus velit fidentes suos remunerare q diuitie. Duabus de causis accidit qd aliquis nō prouidet ei quē sibi videt fideliter seruire: vel qd non pōt: vel qd non vult: quarum neutra pōt esse in deo: cum sit omnipotens: et summe bonus. Spem etiam ponit auarus in diuitijs suis: qd quodāmodo d deo desperare est. vñ Aug. De deo desperare est spem in creaturis posuisse: amorē etiam ponit ibi quem in deo deberet ponere: faciens inde deum suū. vñ aug. super eam ad philippē. Hoc ab homine colit qd p ceteris diligitur. Quinto hoc potest ostēdi auctoritate Hiero. dicentis ad rusticum monachū. Estimato: mgle pondere pctōz leuius alicui vs peccare auarus q idolatra: sed non mediocriter errat. Non enī grauius peccat qui duo grana turis projicit sup altare mercurij. q qui pecu-

niam auare cupit et inutiliter congregat. Ridiculum est quod aliquis iudicetur idola trahi: duo grana thuris offert creature: que deo debuit offerre: et ille non iudicetur idolatra: quod totum fuitium sue vite quod deo debuit offerre: offert creature. Ad idem facit illud verbum Offec. x. Secundum multitudinem fructus sui israel multiplicauit sibi altaria: iuxta veritatem terre sue exuberant simulacris. Quartum testimonium est illud verbum quod legitur. i. Timoth. vi. Radix enim malorum est cupiditas. Alia ista habet. Radix enim malorum est auaricia. Ad auaricia ergo quasi ad radicem omnium malorum precipue adhibenda esset securus: predicationis. Frustra laboratur in extirpatione malorum: si rami amputantur et radix ista relinquitur.

Quod gravis infirmitas sit auaricia.

Capitulum. iij.

¶ Quarto facit ad detestationem auaricie hoc: quod inter infirmitates spirituales ipsa est pessima: vel vna de peioribus. vñ Eccl. v. Est infirmitas pessima quam vidi sub sole: diuitie conferuare in malum domini sunt. Pereunt enim in afflictione pessima. Inter infirmitates quedam sunt bone quedam sunt male. Bone sunt infirmitates corporis quod offiditur per hoc quod sunt a summo bono. id est deo: et quod datur a patre amantissimo: et per hoc quod sunt per coeture facte in minus nobili pre hominibus ad sanandum pretem meliorem seculi aiam. Meliora sunt: ut ait salomon vulnera diligetis seculi: quod est fraudulenta oscula odientis seculi: munda. Vulnera diligetis coeture sunt et medicinalia: sed oscula odientis sunt ut morsus serpentinum: vel venenati: vel oscula iude proditoris. Dicit enim mundus iste demonibus. matth. xxvi. Quicunque osculatus fuero ipse esteneat eum. Infirmitates vero male sunt: infirmitates spirituales. scilicet peccata mortalia: quod potest ex hoc ostendi quod sunt infirmitates ad mortem et ad eternam mortem: et ex hoc quod medicum. scilicet filium oportuit venire de tanta longinquis partibus ad curationem eorum: et ex hoc quod tantas expensas oportuit fieri pro curatione eorum: filius enim dei se expendit ibi. vñ. Bern. Ex consideratione reme-

dispericuli mei estimo quantitatem. Filius dei iubetur occidi ut vulneribus meis precioso sanguinis illius balsamo medeatur. agnosce hominem grauiata sunt vulnera illa pro quibus necesse est christum domini vulnerari. Inter infirmitates spirituales pessima vel grauiissima est infirmitas auaricie quantum ad multa.

Quod in duodecim grauitas huius infirmitatis potest ostendi.

¶ Duodecim vero sunt ex quibus potest ostendi grauitas huius infirmitas. Primum est diuturnitas. Secundum diuturnitas due sunt cause: scilicet abundantia materie et durabilitas. In materia huius infirmitas est tere totum mundus. vñ cum difficultate valde magna euacuatur peccata materia ista a corde hominis. scilicet homo oia palia peccata pertinet. materia etiam huius infirmitas durabilior est quam materia luxurie. Mulier enim quam aliquis amare potest mori vel de formis fieri: et sic cessante materia cessat infirmitas luxurie in homine. Sed terra quam amat auarus: plus durabit quam ipse: et ideo infirmitas illa erit diuturna. propter similes causas est diuturna etiam alia infirmitas corporalis propter abundantiam materie et compactionem. Secundum est pertinuitas huius infirmitas. Fornicator quicquid non fornicatur semel in mense: auarus vero quasi continue laborat. vñ Eccl. iij. Annus solus est et seculum non habet filium: non fratrem et in labore non cessat. Et eiusdem. ij. Lucti dies eius laboribus et erunt pleni sunt. Tertium est afflictio acerba quam habet infirmitas ista. Affligit autem in hac infirmitate grauius sollicitudo quam est in conseruando. Ad quod pertinet quod dictum est in verbo proposito. Diuitie conseruate in malum domini sui. Item vero affligit labor in acqrendo. vñ i. ad Timothe. vi. post illud verbum. Radix enim malorum est cupiditas. Subiungit apostolus. quam quidem appetentes errauerunt a fide: et inseruerunt se doloribus multis. Grauiissime vero affligit dolor in amittendo. Et ad hoc pertinet quod dictum est in verbo proposito. Pereunt enim in afflictione pessima. Tunc enim pessime affliguntur cum diuitie eis pereunt. Unde poeta. Moratur enim lachrymis amissa pecunia vertis.

¶ Quartum est vniuersitas huius infirmitatis.

mitatis. Auaricia enim non parit seni nec iuuenti: imo scdm vbum pphete. **A** maiorz vsq; ad minores omnes auaricie student. **A**ix est puer septēnis qui cupidus sit: et iuretur denarios matri sue. **D**e pctō luxurie expectant pueri. xij. annū. vl. xiiij. **B**iez pctū luxurie senio senescit in aliquibus: sed d auaricia dicit auctoritas: q; cū cetera vitia in senibus senescāt: sola auaricia nō senescit. **S**apiens. **C**ū senes ad oīa alia rectius ceteris sapiāt: ad solā auariciā desipiūt. **S**en. monstro similis est senio auaricia. quid enim stultius est q; via deficiēte viaticū augere? **A**uaricia etiam non pōt infirmis nec sanis. **P**eccatus luxurie ad modicā infirmitatem corpalem fugit. **I**nfirmitas enim grauis sobriam redcit aiam: vt legitur **E**ccl. xxij. **S**ed auaricia tunc interdū augetur. **M**at enim tūc auarus amplius suas diuitias quas iam habet: q; laborare non pōt in acquisitione aliarum diuitiarum. auaricia etiā non pōt. nec litteratis nec idiotis. multi sunt. viri litterati qui fornicari dedignātur: qui tñ valde auari sunt. **Q**uintū p quod sit ostēdi grauitas huius infirmitatis ē hoc q; celestis medicus pziouolens occurrere huic infirmitati quasi periculoso: primū consiliū dedit contra eam. **M**at. v. dicens. **B**eati pauperes spū rē. **S**extus est hoc: q; quasi ad mortem iudicauit eaz tantus medicus. **M**at. xix. dicens. amen dico vobis: q; diues difficile intrabit in regnum celorum. et post facili? ē camelū intrare p foramen acus rē. **N**ō dixit hoc de peccato carnis: imo dixit meretrices et publicani precedent vos in regnum dei. **S**eptimū est hoc: q; ista infirmitas abulū finaliter tanto medico vnum de illis quos ipse acceperat in cura sez iudam. **H**oc non facit ambitio vel aliud peccatū licet de ambitione plures sint temptati a postoli. **O**ctauū est hoc: q; auaricia trāsit celestem medicum: et ad vltimū ipsum interfecit. **D**e primo habemus **L**uc. xv. **A**udiebant hec verba pharisei q; erāt auari et irridebant eum. **A**liud manifestū est: quia auaricia iude et sacerdoti interfecit eum. **N**onū est hoc: q; celestis medicus contra hanc infirmitatem tantam

purgationē indixit: dicēs **L**uc. xiiij. **D**is ex vobis qui non renuntiauerit oibus que possidet: non potest meus esse discipulus. **C**ōtra gulam non tñ dixit: sed solum admonuit: ne corda discipulorum grauerentur. crapula et ebrietate. **D**ecimū ē hoc: q; ecclesia in principio contra hanc infirmitatem ita stricte dietam obseruari voluit: vt nullus haberet aliquid pprium. **E**ndecimū est hoc: q; multi hac infirmitate laborant qui nesciunt se illa laborare: et ideo non querunt sanitatem. **S**en. **I**nitium salutis est cognitio peccati. **I**dem. **S**e nemo auarum intelligit: nemo cupidum. **I**deo cum difficultate ad sanitatem peruenimus: q; nos egrotare nescimus.

De septem infirmitatibus que sunt in auaro.

Duo decimū est vitas infirmitatū que in firmitatem auaricie sequitur. **D**e qbus septem ponemus. **Q**uay prima est cecitas q; est figurata **J**ob. ix. p cecitate illius cecinati. **A**nde dñs volēs illuminare eum: int uit oculos eius luto: insinuans esse causas cecitatis illius lutum temporalium istorū. **D**e hac cecitate legitur similiter **J**ob. ij. vbi habetur q; tobias fuit cecatus stercorebus calidis hīridinū q; super oculos eius ceciderūt. **M**irundo garrula et depicta: significat felicitatem huius mundi q; est quadā pulchritudine depicta et tumultuosa: que calida stercorea pūcit super oculos cordis. id est temporalia ista que excurrunt corda hominū. **S**en. xx. legitur q; abimelech rex gerare dedit sare mille argenteos in velamen oculorū suorum. et super illis ps. **N**anc astabo tibi et videbo dicit glo. **D**eum non videt qui tēporalib; adheret. **S**ecūda infirmitas ē febris: q; figurata potest esse per febrem a qua do minus curauit filium reguli. **D**e qua legitur **J**ob. iij. **A**uarus febrile discompantiā patit: cuius tremorē h; cum trepidat vbi trepidandū non esset. **S**en. de ipso videt regē et estimat pcedonē: videt pauperē et estimat furē. **A**d tremorē huius febris pti net q; legitur **J**ob. xv. **S**onitus terroris semper in auribus eius: et cuz sit pax semper insidias suspicatur. et in ps. **P**osui

firmamentū eius formidine. ⁊ Esa. xliij. Formido ⁊ fouee ⁊ laqueus sup. re: q. habitator es terre. Habitator terre est auarus qui est quasi talpa. Estnat autem auarus ex febre ista: cum irascitur ex amissione diuitiarū suarū. Tertia infirmitas ē manus ariditas. De qua legitur Mat. xij. Extende manū tuā. ait dñs habētī manū aridā. ⁊ extēdit: ⁊ restituta ē sanitati sicut altera. manū aridā h3 auar⁹: dñ p largitionē elemosynarū nō valet eā pauperi excedere. Quarta infirmitas ē illa q. quis d3 lunaticus. De qua legitur Mat. xvij. Dñe miserere filio meo: q. lunaticus ē: ⁊ male patitur: ⁊ sepe cadit in ignem: ⁊ crebro in aquā. auar⁹ sepe cadit in ignē ire ⁊ crebro in aquā voluptatū. pōt autē vocari lunaticus: q. regitur fmi sapiētīa hui⁹ mundi: q. per lumen lune intelligitur q. lucet de nocte. Sapiētīa hui⁹ mundi solū lucet de nocte pñis vite. Cum post pñem vitaz il luxerit sol iusticie: bene apparebit q. sapiētīa huius mudi stulticia sit. Quia in infirmitas est inclinatio ad terram. De qua Luc. xliij. ⁊ ecce mulier que hēbat spī infirmītas annis. xliij. ⁊ erat inclinata: nec poterat sursum respicere. Sed3 sacros expositores: ista infirmitas ē amor diuitiarū que hoīem bestiā reddit iterius: vt ad terrā respiciat: q. ad celos respicere debuit. vnde dauid. Oculos suos statuerūt declinare in terrā. Berni. Quid indecētius q. curru recto corpe gerere animū. Idē. In digne corpus humanū inhabitat brutus ⁊ bestialis sss. Sexta infirmitas ē respirandi difficultas vsq. ad suffocationē. vñ Mat. xij. Sollicitudo sculi istius ⁊ salacia diuitiarū suffocat vbum. vbi dicit gl. Sollicitudo hui⁹ seculi dum bonū ad cor intrare nō sinit: quasi aditū vitalis status claudit. Septima infirmitas ē hydropis. De qua Luc. xliij. Ecce qdam homo hydropicus erat añ illuz ⁊c. Assimilatur autē auar⁹ hydropico in inflationē ⁊ fetido anhelitu ⁊ siti insatiabili. Inflationē possum⁹ referre ad supbiā q. conitāt diuitias. vñ sup illud. i. ad Timoth. vj. Diuitibus huius seculi pcepte non sublimē sapere. dicit glo. Aug. Termis diuitū superbia est. vel istā inflationē possumus refer-

re ad ventris ingluuiem: q. interdū dūstas comitatur. Illi em̄ cui sufficiebat vnus serculū cū pauper erat: non sufficiūt tria cū diues factus ē. Fetorem vero anhelit⁹ referre possum⁹ ad cōsilia corrupta que dant auari familiaribus suis. De siti vero auari planū est q. ē insatiabiles. vñ Ps. lxx. uer. xxx. Sanguisuga due filie sint dicētes. Affert affert. Sanguisuga diabolus est sanguinē peccati semp sugens ⁊ sitiēs. Ipse dum in hūilitate māsit fuit angel⁹: supbia vō fecit eū sanguisugā. Ipse vō due sūt filie: auaricia ⁊ luxuria: dicētes semp: affert affert. Ad eandem insatiabilitatē pertinet qd legitur Eccl. v. Auarus non impletur pecunia.

¶ Quare auar⁹ diuitijs nō satiatur.

¶ Possunt autē assignari octo cāe hui⁹ insatiētis. ¶ Prima est aīe capacitas: quia fmi scdōs aīam dei capacem nihil minus deo implere pōt. vñ cum orbis terrarū sit añ deum quasi gutta rosis anilucari: vt legitur Sap. xj. nō sufficit implere cor hominis vñ. Exēplum de alexādō q. dixit Mādusvni nō sufficit hoi. ¶ Scda cā ē q. cupiditas est infinita: pecunia vō quantumcūq. magna sit est finita. Scñ. Naturalia desideria finita sunt ex scdā opinione nascentia: innaturalia vō vbi desinant nō habent. Cupiditatē infinitaz dicimus: q. nullo fine mēsurat: vel fine tali mēsuratur qui in pñi non obīnēt. Nullo fine mēsuratur in eo q. solum vult habere diuitias. vt habeat. Fine q. in pñi nō obīnetur: mēsuratur in eo q. deo vult eas habere. vt p eas gratiam ⁊ gloriā hui⁹ mundi sibi acgrat: vel q. tantū de pecunia vult habere: vt necessitati q. possit filie accidere sufficiat. Nullus em̄ vnquā in mundo isto habuit gām ⁊ gloriā apud oēs: etiā ipse filius dei imo alij dicebāt de ipso: bon⁹ est: alij dicebant. non: sed seducit turbas. Necessitati autē q. potest accidere non sufficere ēt que sunt: sed necessaria essent q. possunt esse. Sed qui mēsuraret desiderium suum necessitati presentis: pauca sufficerent. Sic mēsurant aīalia: ⁊ iō pauca eis sufficiūt. Scñ. aūb⁹ nihil deest feris in alimētū sollicitudo sua sufficit. Sic docet nos apłs: vt nos desideria nra mēsurēm⁹.

¶ ad Timotheum. vj. Non habent es alimenta &c.
Cum pecunia quantitas sit finita cupiditas infinita. non potest pecunia via alia ad equari et nisi cupiditas finiatur & sic diminuatur. Unde non est alia via cupido puenit ad ad fatietatem. nisi resciendone desiderium suum. An Scis. Si vis te diuinit facere non peccunie est addicendum si cupiditati detrachendum

Tercia cā quare avari desiderii non fa-
ciatur est bec: q̄ quasi p̄s cibi appositū sem-
per uenter efficitur. Verbi gratia Aluarus
sibi habet nouum frumentum: statim condit
nouū horreū. Si h̄z nonā uincam condit
nouū dolū: t̄ nū facit v̄t cū pius decrat
horreū: vel dolū m̄o dedit vinū vel frumē-
tū. **Q**uarta cā est bec: q̄ bona q̄ avar-
acquirat aliqd̄ vacui secū affertur. Sicut enī
h̄o h̄z aliquē defectum scī: t̄ alie creature.
Uñ cū auro t̄ argēto uenit defectus cla-
mū: t̄ alioz. Hinc h̄z defectum cellarij do-
lioꝝ t̄ fere: multoz q̄ secum affert. ve-
nit enī necessitas plura expēdendi cū di-
uitijs. vñ Ec̄s. v. Abi multe opes: t̄ mul-
ti q̄ comedunt eas. Et sic v̄z est: p̄mul-
ti illos indigere: qui p̄ multa possident
v̄dicit Boetius. Et sicū dicit. Scē. alte-
ra cupiditas ex fine alterius trahit. Idez
Congregetur in te q̄cuq̄ multi diuites
possident: ex his maiora cupere discēs. Et
super illud: i. ad Timoth. vj. Quā quidaz
appetentes errauerunt a fide: dicit Glo.
qui pecuniam appetit cape cupit. quivult
sitiū cupiditatis sue diuitijs sedare: simi-
lis est illi qui vult sitiū corporalem extin-
guere salisā aquam bibēdo. Aqua salisā:
ex eo q̄ aqua nata est sitiū extinguere. t̄
eo q̄ salisā nata est eam puocare. Sic diui-
tie inquantum aliq̄ defectum suppleūt:
sitiū sedant. inquantum vero multos de-
fectus secum afferunt sitiū puocāt.

N. Quinta cā est hec q̄ cupiditas ē quasi
 ignis. vñ Eccl. xxij. Aia calida q̄t ignis
 ardens. Et p̄poner. xxi. Ignis nunquā
 dicit sufficit. Ignis vero non extinguitur
 ex appositione lignorum siccoꝝ augeſcit.
 Sed em̄ ligna ſylue exardeſcet ignis.
 vt dicitur. Eccl. xxvij. Sic nec cupiditas
 extinguitur ex appoſitione diuitiaꝝ augeſcit.
 Crescit enim amor nummi q̄m ip̄a
 pecunia creſcit: quia pecunia non ponitur

ubi sitis auari est. Unde sicut vinum i do
lio non sedat sitim corporalem sic nec pec
cunia in arca vel bursa sedat sitim auaricie
Infans auare qui pecuniam ponit in bur
sa vel arca: non enim est ibi sitis.

Sexta est hec q̄ pecunia res est corporalis anima v̄o res spūalis Res vero spūalis corporali nō pōt impleri. nec e cōuerso. verbi gratia. Sicut arca sapientia nō pōt impleri: ita nec anima pecunia.

Septima cāſe uanitas pecunie vnde David. vt quid diligitis vanitatem. Et ſicut plenum vauo adhuc vacuum reputat. vt arca plena aere vacua reputatur. neq. ppter plenitudinem quam habet minus capax eſt alterius rei. ſic anima auari quam tuncumqz habet de diuitijs: adhuc vacua eſt. vnde verum eſt quod dicit beata virgo: Diuites dimiſit inanes. Ad hoc pertinet quod dicit Bern. Non plus ſatiabitur eo: hominis auro q̃ corpus auro. Et Eccl. xxixij. quaſi qui appchēdit vmbra: et requirit ventum: ſic qui attendit ad viſa mendacia. Et Hier. iij. Alpe ſi terram: t ecce vacua erat et nihil. Mō ſolum autem inanis t vacuum eſt omnis auarus: immo t pauper. Vnde Tullius. Si propter auditatem pecunie quotidie decipis. poſſes: eripis: ſunt ne hec ſigna abundantia an egentis. **A**uarius humanā non arca diues appellari ſolet q̃ ſuis illa plena ſit. Cum inanem te videbo: diuitem non reputabo. Et ſubiungit. Contentum ſuis rebus eſſe ſunt maxime t certiffime diuitie. quaſi diues poſſet auarus eſſe: ſed vere diues nunquam eſt. vnde Hieron. xiiij. Et quaſi diues cruciſibilibat. t ē quaſi pauper cum in multis diuitijs ſit. Auarus in veritate nihil habet eorum que habere videtur. Vnde Hiero. in magno prologo bible. Antiquum dictum eſt. **A**uaro deſectam quod habet q̃ quod nō habet. Prediti totus mundus diuitiarum eſt infidelis autem etiam obolo indiget. quod exponit Bernard. dicens ſideli totus mundus diuitiarum eſt: quia tam aduerſa q̃ pſpera ipſius eque ſeruiunt ei t coopantur in bonū. Et ſubiungit. **A**uarus eſurit terrena vt mendiciſ fidelis contemnit vt dñs. Poeta. Semper auarus eget.

nocet emptā dolore voluptas. David. Diuites egnerunt et eluserunt.

¶ Quod auaricia sit misera seruitus. Capm. v.

¶ Quid facit ad deestationes auaricie misera seruitus? in qua auaricia ponit. Auarus enim fauus est diuitiarum. vñ David. Nihil inueniunt viri diuitiarum in manibus suis. Quid congruus esset ut diuitie viroꝝ essent non viri diuitiarum. Sed auaricia hac puerilitatem facit: ubi viri sunt diuitiarum. Dicitur autem auarus fauus diuitiarum: quia non est possessor earum sed tñ custos. Et non tantum non possidet: imo etiam possidetur ab eis: quod auarus sit custos diuitiarum. dicit glo. super illud Luc. xvj. Non potestis deo seruire et mamone: his vbiis. Seruit diuitijs q custodit ut seruus: sed q fuitus excussit iugum: distribuit ut dñs. Quid autem auarus diuitias nō possideat dicit Scñ. his vbiis. Pecunia magnā hz aliquis. Si auarus est non hz. Si prodigus est. non habebit. Signū autem manifestum q auarus non sit possessor diuitiarum est hoc q non potest inde facere qd vult vel quod bonum iudicat: imo dñā auaricia bene prohibet ei. vñ Eccl. vj. Est aliud malum quod vidi sub sole: qd ē frequēs apud hoies. vir cui deus dedit diuitias et honorem et substantiaz: et nihil deest aie sue: ex omnibus que desiderat: nec tribuit ei deus ptatem ut comedat ex eo: sed homo extraneus deuorabit illud. Hoc vanitas et magna miseria est. et Scñ. Non sit tibi auaricia: que qeqd oibus abstulerit: sibi ipsi neget. et Bern. sup can. Queritur a quouis eorum q insatiabili corde lucris temporalibus inhiant quid sentiat de illis qui sua vendentes et pauperibus erogantes regnum celorum pro terrena substantia mercantur sapienter ne agant. Respondebit proculdubio: sapiēter. que iterum sibi: cur qd approbat non facit. Non possum inquit: quare. profectio: quia domina auaricia non permittit. Non habet auarus ea que habere videtur: nisi eo modo loquendi quo quis compedes habet quibus compeditus est: qui potius do-

minantur ei q seruant.

¶ Quod auarus possideatur a diuitijs. Quid autem auarus possideatur a diuitijs: ostendit Sidonias: dicens. Res tuas si medio critere colas: possides: si nimium: possideris. Hoc etiam potest probari. primo per hoc: q obedit eis auarus: sicut prius ostensum est ex illo verbo Eccl. x. Pecunie obediunt omnia. Scō ex hoc q cōformat se auarus burse sue: sicut ancilla domine. Bern. super Lan. loquens ad auarum. Facis te pecunie tue non dñs sed seruum: custodem non possessorem. Vñ qz conformaris crumene tue tanq fauus dñe sue: ut quomodo ille necessario pgaudet illi gaudenti et condolet dolenti. Tu quoq crescente masupio tuo crescis pariter et animo: et d crescentem pariter decrescis. Nam contraheris tristitia: cum illud exinanitur: et solucris leticia: aut certe inflaris superbia: cum illud impletur. Tertio ostenditur q diuitie possideant auar ex hoc q ita impedunt eum q in nulla necessitate potest se habere. Si infirmus fuerit ad mortem non potest se habere per horam ad audiendum consilium medici: vñ se audiat sermones. Si sententiā mortis cognouerit latam contra se: non poterit se habere ut iudicem pro vita sua oret Aug. Venditis rebus nostris: nullum maius earum recipimus precium q nos ipsos. Implicati enim talibus: nostri nō eram. Scñ. Gratuita nobis videntur que charis sine constant. Ex hoc potest apparere stupor noster: qz ea sola putamus emi: p quibus pecuniaz damus vel soluimus. Ea gratuita vocamus: pro quibus nos ipsos impendimus. Idem. Nihil est cuiq se vilius Idem. Mostri essemus si nostra nō essent. Nonne bñ se amisit diues auar? q i summa necessitate non potest se habere: infirmus etiam ad mortem: nec potest se habere ad horam ut consilium medici audiat: id est ut predicationem audiat: lata est sententiā mortis super eum: nec per vñam horam potest se habere ut pro vita sua iudicem oret. Si maledictus est qui partem suam deteriorio: em facit: quid ille qui omnino se reddit expertem: id est sine parte: sicut dicit Bern.

Confer sunt que faciunt ad miseriam
huius seruitutis.

Sex sunt que faciunt ad miseriam illi
us seruitutis: in qua ponit auaricia. Pri
mum est hoc: qd ita seruus est spiritualis.
Vulgo est indignus est mēte seruire qd
corpe. vt dicit Sap. 7. Berni. An non ser
uus cui dñatur pñi. et maxime nisi tu for
te indignus iudices hoīem tibi qd vitius
dominari. Scdm est vititas rei cuius ser
uus est. Rei est contemptibilis et ab om
nibus peccabilis seruus est scilicet terre.
Tertium ē hoc: qd ipse faus est cuiusdam
dñe que velle qd ipse nunq̃ comederet vel
biberet. Ista dñā est auaricia. Quartū est
hoc: qd dñā ita eos q sibi fuerunt p totā
vitā suā: nudos trāmutat in camisia nec
aliam mercedē dai eis. vñ ps. Dormierūt
somnia suum: et nihil inueniūt omēs viri
diuitiarū in manibus suis. Item Simul in
sapiens et stultus peribūt: et relinquet alie
nis diuitias suas. Item. Ne timearis cum
diues factus fuerit hō et. Eccl. xiiij. Qui
cōgregat ex aio suo iniuste: alijs congre
gat: et in bonis illius alij luxuriabitur. et
Job. i. Nudus egressus sum ex vtero ma
tris mee: et nudus reuertar illuc. et. xxviij.
Dimes cū dormieris: nihil fecū affert. i. ad
2. i. i. vñ. Nihil iulm⁹ in hunc nudus
Haud dubiū qd nec auferre qd possum⁹.

Quintū est hoc. qd dñā ita inhonestū
suma precipit: furia rapinas: pluria: pdi
tiones: homicidia: imo etiā deicidia. Nec
pcepit pncipibus sacerdotum: vt filij dei
occiderent. Sextum est hoc: qd grauiā p
cipit. vñ Hier. xviij. Seruicij oīs alienis
q non dabunt vobis requiez die ac nocte
Esa. xx. Tradamēgypti in manib⁹ dño
rum crudeliū. Et vt breuiter dicā. Auari
cia suis suis exhibet torurā et cōpedes: et
occupatiōes graues et viles: q seruus ma
liuolis solent exhiberi. Eccl. xxiiij. Ser
uo maluolo torura et compedes: pone il
lum in opationez ne pacet. Ergo. Ad cō
pedes onerat qquid hō preter necessaria
curat. Auaricia seruos suos excecāt: et ad
molā. i. ad volubilitatē terrenoz istozum
molere facit. Qd significatum est. Iudic.
xvi. in Sansone: quem excecāt philistei
molere fecerūt. Auaricia etiā facit man⁹

auarozum in cophino seruire. Terra enīz
onerati vadunt per solitudines. Ista etiā
facit eos fodere: non solum fossoriz: imo
etiam corde. Unde et talpis assimilantur.
Ad miseriam etiam seruitutis auaricie fa
cit hoc: qd auarus est seruus oīum illoz:
q diuitias possunt ei conferre: vel auferre
vel conseruare. Scñ. Ab inus q seruus ē
qui seruos timet.

Con magnam vim habeat auaricia ad
capiendū animas et detinendū vel sub
mergendū. Cap. vi.

Exto facit ad detestationē aua
ricie hoc: qd diabolus nō habz
machinamentū efficac⁹ ad ca
piendū vel detinendū vl sub
mergendū q sit auaricia. Contra eā qua
si nullum castrum potest tenere se. Quar
tuor sunt que ad fortitudinem castrū solēt
facere scilz fossari magnitudo loci altitu
do murus. et aque abundantia castruz cin
gens. Contra primum componit auari
cia aggerem. et fossatum paupertatis replet
Unde bene ei puenit qd legitur Abacuc. i.
Sup oēm munitionem ridebit. compo
bit aggerem et capiet eam. Contra altitu
dinem vero loci congregat molē terre ca
stro altiores. Porocurat enī qn videt ca
strum aliquod in eminetiā vite: vt tot tem
poralia habeat q altiora sint quodāmo
dō altiora sunt qn spiritualibus preponi
tur: qn etiam in electione glatoruz maior
habetur respectus ad illa: et magis occu
pantur prelati circa ea postq̃ electi sunt
Contra abundantia vero aque lachrymaz
et sapiēcie salutaris auaricia obstruit ter
ra meatus aque: dum adeo impedit spiri
tuales viros terrenoz sollicitudine: q nō
possūt cogitare nec peccata sua nec alias
causas flendi: vt exitus aquaz deducant
oculi eorum. et hoc est qd legitur Gene.
liij. cain interfecisse abel. Cain interpretat
possessio: abel luctus. Tunc cain abel in
terfecit: cum sollicitudo terrenarum pos
sessionum luctum claustralium impedit.
Idem etiā impedit ne aqua gratie vel sa
pientie salutaris ad claustrales fluat. Ad

qđ potest ptinere qđ legitur Iudith. vij. qđ cum Holofernes obsedisset bethuliaz: fecit incidi aqueductū. Abūrum vō castri subfodit auaricia cum de muneribus platur ecclesie corrūpit. vñ Bene. penul. Si meon et leui fratres vasa iniquitatis bellatū et quibuscumq; interpositis subiūgiunt. In furore suo occiderunt virum et in voluntate sua suffoderunt murū. Simeon interpretatur exaudibilis. Et cui assumptus. Unde bñ tenent hi duo figurā eoz qui munera largiuntur. Illi enim exaudiuntur in petitionibus suis et assumunt ad dignitates. Illi occidunt prelatum ecclesie qđ vir deberet esse: et suffodiunt murum corrūpendo illum qđ resistere deberet male ingredientibus in ecclesiam dei. Nullū etiā vitium est cuius laquei sint potēiores ad capiendū qđ auaricia. Ad idco ē: qđ auaricia habet laqueos valde absconſos et diuersos et fere vbiq; positos.

¶ Quod laquei auaricie tribus modis sint occulti.

1. De absconſione legiſ Job. xliij. Absconſita ē in terra pedica eius. et David Marauerunt vt absconderem laqueos dixerunt: quis videbit eos. Scrutati sūt et c. Absconſiti vero possunt dici tribus modis. Primo quia adeo subtiles sunt qđ periti magistri non vident eos: vt patet in subtilibus laqueis esure et symonie: de quibus etiā summi magistri dubitant. Secūdo qđ velati sunt necessitate naturali. Necessariū est enim aliqua habere ad sustentationem vite. Unde gregorius. Primo diabolus sollicitat hoīem vt querat necessaria: qñ vero est in opere vt querat superflua. et ex hoc accidit qđ diabolus temptat eos de auaricia: quos non auderet temptare de luxuria: qđ non audirēt illuz: quia nihil boni est ibi. Tertio vero qđ sunt velati spiritali visitate. qui enim habet diuitias: potest peccata sua elemosinis redimere: multa alia bona facere. Ad quod referunt avari illud Eccl. vij. Aulior est sapientia cum diuitijs: non attendentes qđ valde magnam oporteret esse sapientiam que cum diuitijs duraret diu cum sapientia salomonis cum eis durare non potuerit. Ad autem laquei auaricie multi sunt

et vbiq; positi: patet p hoc quod legitur Sap. xliij. qđ creature dei in odium facte sunt: et in temptationem anime hominū et in muscipulā pedibus insipientium. In quacumq; creatura desiderabili quam vīdemus: habet auaricia laqueum suum. vñ de difficile est laqueos auaricie euadere et qui corde in terra habitat. Ideo bene dicitur. Esa. xliij. Laqueus super te qđ habitat or es terre. Et. i. ad timotheū. vj. Qui volunt diuites fieri: incidunt in temptationem et in laqueum diaboli. Et nota qđ auaricia vitur muscipula ad capiendum incautos in qua pro asserere retinēte: est tota domus vna: et quandoq; episcopatus vnus: et quandoq; regnum: vt quod ali quis talia iniuste possidet. De hac muscipula loquitur Aug. dicens auaro. Preceda quam vis rapere est in muscipula. Tenes alienum et teneris a diabolo. Et vix tales saluantur: cum valde difficile sit ea relinquere qđ iniuste possident.

¶ Ad nullum vitium fortius teneat hoīes qđ auaricia.

¶ Nullum enim vitium est quod fortius hominem teneat. Cuius rei potest triplex causa assignari. Prima ē soliditas rei cui ligatus ē. Possessio enim sua plus durat qđ ipse: et ideo non soluitur a vitio auaricie dum viuūt. Secunda causa est: quia pluribus stipitibus ligatus ē. Quot possessiones amat: tot stipitibus ligatus est. Et multiplici funiculo: quia non solo amore proprio: immo etiam amore filiorum. Unde cum in morte desinit amare ea sibi: amat adhuc filijs suis. Potens etiam est auaricia ad submergendum hominem in profundum inferni. vñ super illud Deut. xviij. Non habebit rex argenti et auri immensa pondera: dicit interlin. In infernū mergentia. Et. i. ad timotheū. vi. loquens apostolus de diuitum desiderio. dicit. Que mergunt hominē in interitum et perditionem. et Aug. Amas seculum: absorbebit te. Amatores enim suos vorare nouit non portare. nec mirum si avari demerguntur: cum ligatas habeant ad collum per amorem: non molam afinar id imo domum vel rem ponderosiorē. et sint in profundo maris.

¶ Quod auaricia sit deo exosa: iniuriosa, p-
ximo: et nocua proprio subiecto. Et pri-
mo q' deo exosa sit testimonijs sacre scri-
pture ostenditur. Cap. vij.

¶ Primo facit ad deestimationem
auaricie hoc: q' ipsa est deo val-
de exosa: proximo valde ini-
riosa: et proprio subiecto valde

nocua. **¶** Primum potest ostendi ex te-
stimonijs sacre scripture: que deum odire
anaros: vel iratum esse eis. quale est illud
Disti obseruantes vanitates superuacue
vanitates obseruant: q' in diuitijs sperat.
et sicut tangitur in glo. superuacue sperat
qui sperat in diuitijs: q' cum in eis sperat
aut ipe expirat et ea hic dimittit: aut cum
vixit omnia percutit et ipe in spesu de-
ficat. Ad idem facit illud Iaco. iij. Amic'
huius mundi inimicus dei constituitur. et
illud. j. Job. ij. Si quis diligit mundu non
est charitas patris in eo. et illud Inimici
eius terram lingunt.

¶ De quadruplici stulticia auari.

¶ In quo vbo quadruplex stulticia auar-
ro: cum insinatur. **¶** Prima est. q' rem
imundam corde lingunt: quam carnis lin-
gua crudesceret lingere: scz terraz. **¶** Se-
cunda est: quia cum diuitie spine vocentur
a dño Matib. xvi. qui verissime res scit
appellare: euz diuitias terrenas lingunt so-
larium in eis querendo: quasi mel sup spi-
nas lingunt. **¶** Ad diuitie spine sunt: dicit
Grego. super illud Job. xxx. Esse sub sen-
tibus delicias reputabant. his verbis. pro-
fecto spine sunt: q' cogitationum suarum
aculeis mentem pungunt. **¶** Tertia stulti-
cia est hec: quia fonte dulcedinis et solatij
neglectio: guttas solatij terrenis diuitijs
qrut. Quarta stulticia est: q' lingedo ad so-
cietatem se posse puenire credunt.

¶ Quod auaris deus sit iratus.

¶ Quod vero deus iratus sit auaris pa-
tet. Primo ex illo verbo zach. j. Ira ma-
gna iraseor: ego super omnes gentes opu-
lentas. Secundo ex illo vbo Esa. lvij. pro-
pter iniquitatem auaricie eius iratus sum:
et percussi eu. Tercio ex illo vbo Osee. xij.
Et iracundia procavit me effram. Efra-
im. i. fructificans sit diues. Quarto ex il-
lo vbo quod dicit Iaco. v. auaris diuiti-

tibus. Thesaurizastis vobis iram in nouis-
simis diebus. vbi dicit glo. Misis miser-
cum thesauro pecunie: thesaurum ire pa-
riter cumulari. Signum etiam q' auarus
sit deo exosus potest hic esse: q' deo non
vult cum nominare. vnde Luc. xvi. no-
minatur diues: Lazarus vero nominatur
et hec potest esse causa quia diuites voca-
uerunt nomina sua in terris suis. vnde do-
minus non vult memor esse nominu eoz
per labia sua. quia nomina eorum fuerunt
in ore iocularum et aliorum hominum
carnalium: qui quasi porci sunt. Unde si-
cut aliquis non ponet libenter in ore suo
pomum quod in ore porci fuisse: sic de-
us nomina talium in ore suo non vult ha-
bere.

¶ Quattuor rationes sunt quare deus
odit auariciam.

¶ Potest autem assignari quadruplex
ratio inimicitiarum que sunt dei ad auari-
ciam. Prima est hec: q' auaricia misericor-
diam fugat. Unde sicut misericordia deo
specialiter placet: iuxta illud Osee. vi. Mi-
sericordia: diam volo et non sacrificium: sic a-
uaricia displicet ei. Secunda hec est: q' a-
uaricia vilipendit multum deum. Illud
enim quod libenter faceret pro obolo. non
vult facere cum dicitur ei q' hoc faciat p
deo. Tertia est hec: q' creaturam ab om-
nibus conculcabilez deificat non sine ma-
gna contumelia dei. Ad augmentum vo-
contumelie dei. non solum vnum deum si-
bi facit. sed tot quot possessiones habet.
Unde. x. Israel fm multitudinem fructus
sui multiplicauit altaria sibi. Juxta vber-
tatem terre sue exuberavit simulacris.
Ad cumulum etiam contumelie facit: q'
de bonis sibi deo collatis hanc contume-
liam illi facit. vnde Osee. ij. Ego dedi ei
frumentum vinum et oleum. et argentum
multiplicauit eis et aurum. que fecerunt ba-
al. In hoc autem deterior est hec idolatria.
idolatria gentium quia simulacra gentiu
os habent et cetera membra ad similitu-
dinem hominum. sed auaricia deificat in-
formem materiam. scilicet argentum et
aurum.

¶ Quod auarus diues quinqz rusticitates
faciat deo.

¶ Quarta causa est hec: q̄ auarus diues quinq̄ rusticitates facit deo seu puerilitates quas nulli homini faceret. **¶** Prima est: quia cum beneficium debeat acceptorem reddere memoriam benefactoris sui: auarus tamen inde deum magis obliuiscitur. Unde **Osce. xij.** Adimpleti sunt & saturati sunt & eleuauerunt cor suū & obliuiscunt mei. Et **Esa. lvij.** Quam manus tue inuenisti: propterea deū non rogasti. **grego.** Qui felicitatem quesitas in terris inuenit datorem qui eam tribuit non regit. **Sen. xi.** Succedētibz p̄sp̄is p̄positus p̄cernarum oblitus est interis sui.

¶ Secūda rusticitas est: q̄ deo de bonis sibi collatis gratias non agit: nec p̄pterea eum magis diligit: imo minus q̄ nulli homini faceret. Unde **Dier. v.** Ibo ad optimates. Et sequitur quibz dā interpositis: Ecce magis hi simul fregērunt iuga rupe runt vincula. **¶** Tertia rusticitas est: quia cum beneficium debeat esse quoddam fructum retinēs susceptorem beneficii ab iniuria largitoris: iuxta illud **Esa. xlvij.** Laude mea infrenabo: tene intercas: auarus tamen non timet deum offendere: licet tot beneficia ab eo suscepit: nec timet beneficia suscipere: & tantū cum offenderit: in quo etiam cauent sibi ipsi latrones.

¶ Quarta rusticitas ē hec: q̄ quanto maiorem terram a deo tenet: tanto ad minus seruitiū teneri se credit. Diuites oīno nihil volunt facere de seruitio dei.

¶ Quinta rusticitas est: q̄ cū teneant bona domini in manibus suis & dñs inde petat in pauperibus ipsi nolunt dare vel cōmodare etiam ad centuplam vsuram: q̄ facerent vni iudeo vel sarraceno. An **Augustinus** ad auarum. Dicit tibi christus. Da mihi ex eo quod dedi tibi. De meo quero & mihi nō donas. Da mihi & reddo. Habuisti me largitorem: facito me debitorē. habēas te feneratorē. Pauca mihi das: plura reddam. Temporalia mihi das: eterna restitui. Idem. Prebe tectū & accipe celus. **Bern.** Quid infanie est q̄ cunctantur relinquere simpla pro centuplis. Abi est cupidus: vbi ambitiosus: vbi conquisitor: huius seculi.

¶ Ad auaricia sit iniuriosa p̄ximo,

¶ Sequitur de malis q̄ facit auaricia. p̄ximo. Que multa sunt. Ex hac em̄ sequitur bella & lites: vñ **Iaco. v.** vnde in vobis bella & lites. nisi ex concupiscētijs vestris. **Sen.** Quetissime viuerent homines si hec duo p̄nomia de medio tollerentur meū & tuū. Ex hac etiam sequitur homi cidia. An eam: qui interpretatur possessio: legitur fratrem suū abel occidisse. Et pro uerb. **J.** Fili mi si te lactauerint p̄tōres: nō acquiescas eis. Si dixerint veni nobiscū: insidiemur sanguini. Et post subiungitur cā motiua. Omne substantiā p̄ciosam reperiemus: implebimus domos nostras: spolijs &c. Ex hac etia sequitur rapinayñ **Ecci. xij.** Anatio leonis onager in heremo. Sic pascua diuitum sunt pauperes. Auarus nulli fidem custodit: nec deo nec homini. Deo nō. Ip̄sius em̄ est vox illa. **Luce. xx.** Ecce heres: venite occidamus eum: vt nostra fiat hereditas. Homini nō. Filius em̄ auarus mortem patris exoptat & mater filiaz vendit iugulatoribus infernalibus. Ex hac etiam accidit q̄ filij volūt potius parentes comburi eternaliter q̄ hereditatem sibi minui. Hec facit vt tribunalia velut taberne sint in quibus sanguis innocentum venalis offertur. **Amos. ij.** Mesciunt facere rectum dicit dominus thesaurizantes iniquitatem hec mendacia vel periuria non timet pupillos & viduas exheredat. Hec paupes contemnit & irridet. vnde **Iob. xij.** Deridetur iusti simplicitas lampas cōtempta apud cogitatorē: diuitiū: parata ad tempus statutum. Et **Ecci. xij.** Sicut adominatio est superbo humilitas sic execratio est diuiti pauper. Hec est immisericoia p̄ximo. vnde **Iob. xl.** Cor eius indurabitur quasi lapis. Cor diaboli est auarus. Et **Luce. xij.** habetur de Lazaro petente elemosynam. & nemo illi dabat. Et notatur tibi immisericoia diuitis epulonijs: & etiam familie illi. Et **Amos. vi.** Bibentes vinum in p̄bialis & optimo vnguento delibuit: nihil compatiēbantur super cōrūstione ioseph.

¶ Quomodo proprio subiecto noceat auaricia.

¶ Sequitur videre quomodo auaricia noceat proprio subiecto. Notandus ergo

q. auaricia reddit hominem stultuz. vnde Luce. xij. Stulte hac nocte animam tuam reputant a te: que autē parasti cuius erunt. Sic est qui sibi thesaurizat: et non est in decum diues. et supplet. Glo. sup illud. Sic est stultus. Ad idem pñer illud apostoli. Sapientia huius mundi stulticia est apud deum. et prouer. i. Absq. quo paruuli diligitis infantiam et stulti que sibi noxia sūt cupient. Nec est stultus auarus vnica stulticia. s. multiplici. Non solum stultus imo et infans est.

¶ De infania auari diuitis.

¶ Infania bo diuitis auari potest multipliciter ostendi. primo per hoc q. occultos laqueos exquirat vt se strāguet. vnde Prouer. xxvj. Los iniqui exquirat mala. Iniquus pōt intelligi auarus ppter illud verbum Eccl. x. Nihil iniquius q. amare pecuniam. qui ad modum infans exquirat mala scz laqueos occultos vsure et symoniam in quibus se interficiat.

¶ Secundo potest ostendi ista infania. p. hoc: q. voluntarius vadit submergere se. Singulis diebus facit dietam vnam in infernum. quis adeo sapiens est qui infans reputari non possit: si requisitus quo eat: respondeat. Hado me submergere vel suspendere. Hoc autem respondere potest q. cumq. est in mortali peccato vadit cum submergere se in abyssum inferni: qd est summa stulticia: sicut sapientia sūma est in paradysum ire. vnde Eccl. vj. Quid habet amplius stulto sapiens et quid paup: nisi vt pgar illuc vbi est vita.

¶ Tertio per hoc: q. cum insipiens sit insipientiam suam non agnoscit: imo sapientem se putat: qd plus est q. stulticia et q. infania. vnde Prouer. xxvij. Sap: ens sibi videtur vir diues: pauper autem prudens scrutabitur eum. Pauper iste christus est qui scrutabitur eum qui sibi sapiens videt ostendens eum non fuisse sapientem. Et Prouer. xxij. Vidisti hominem sibi sapientem videri: magis illo spem habebit stultus. In quo verbo innuitur insipientiores esse ceteris illum qui se putat sapientes cum non sit. **¶** Quarto ostenditur infania ista per hoc: q. auarus spūaliter interficit omnes qui iuxta se sunt. Si videres aliquem

qui claua accepta primo interficeret vxorem suā: deinde filios suos et filias: totā familiam: et post sacerdotem: ne pro peccato suo cum excommunicaret: nunquid cum infanum reputares. Sic facit auarus: precipue furarius: dum omnes tales facit communicare peccato suo. Corporaliter etiaz percutit diues vicinos suos. Quandoq. est diuitie sue eum faciunt insanire. Vnde alapa vna quandoq. constat ei centum libras. vnde Eccl. xxi. Obiurgatio et iniurie annihilabunt substantiam: et domus q. nimis locuples est: annihilabitur supbia. De hac pcssione loquitur dñs. **¶** Matth. xxiiij. dicens. Si autem dixerit malus ille seruus in corde suo moram facit dominicis et ceperit percutere pseruos suos et.

¶ Quinto ostenditur infania ista p. hoc: q. ad districtissimū iudicem cum fertur ire non timet. Dum viuimus non cessamus ad iudices ire: et quotidie proximiores sumus. **¶** Sexto ostenditur infania ista per hoc: q. cum domus conscientie sue igne cupiditatis succensa sit: ipse qui aquā gratie ad ignem illum infernalem extinguendū querere debuit: querit potius quasi lasculas ad incendendum domum suam: q. querit aurum et argentum: ceteraq. concupiscibilia: que ignem cupiditatis incendunt.

¶ De multiplici stulticia auari.

¶ Sequitur de multiplici stulticia auari. Et est prima stulticia eius: q. se ceteris rebus minus diligit. qd pōt ostendi.

¶ Primo p. hoc q. se malum et sua bona vult habere. vnde Aug. Ad eo cecitas mentis conualuit: adeo absorbitur hominem interius: vt omnia velit preter seipsum bona habere. Et iterum Aug. loquens ad auarum. Quid est qd te velis malum habere. Nihil omnino. Non vxorem: non filium: non seruum: non tunicam: postremo non caligam: et tamen vis habere malaz vitam. Rogo te prepone vitam tuam calige tue. **¶** Secūdo pōt ostendi idem per hoc q. auarus de perditione sui non dolet: de perditione autem oboli dolet. Singulis diebus solutares suos tergīt se ipsum autem per annum in sordibus relinquit: nec etiam tunc bene mundat.

¶ Tertio potest idem ostendi per hoc: q.

de corde suo quasi clypeum rebus suis fa-
cit: vt cor suum in comoda rerum suarum
primo excipiat: similis cuidam stulto: qui
habens solutares nouos transiens per spi-
nas: se discalciauit. Adeo enim amabat so-
lutes suos qd potius elegit solutariis suis
qd proprijs pedibus parere.

¶ Secunda stulticia avari est: qd sua ne-
gligit et de alienis sollicitus est vt dicitur
vulgariter. Tor su autrui: tor ler autrui.

¶ Que proprie sunt hominis.

¶ Quattuor autem sunt que possumus di-
cere nostras: scz bona interna. Unde Sen.
Sapiens intrase omne bonum termina-
bit. Et dicit qd quidam patria capta: vxo-
re et liberis amissis: cum ex incendio pu-
blico solus et tamen dearus exiret. Inter-
roganti victori: si quid pdidisset. Nihil in-
quit perdidit: bona mea mecum sunt. Illa
bona interna negligit avarus. Proiecit
enim impia intima sua: vt legitur Eccl. x.
Nostrium est etiam tempus: unde Sen. Le-
tera a nobis aliena sunt. Tempus tantum
nostrum est. qd autem tempus quoda spe-
ciali modo nostrum sit: videtur per hoc qd
qui tempus amittit: ipsum amittit: qm
diuum vite sue amittit: se dimidium amittit
et qui totum tempus amittit: se totum amit-
tit. Nostra etiam sunt ea que pauperibus
largimur. Vnde quidam cum dominus eius
vellet de bonis eius habere: et pcepisset ei
vt de bonis suis veritatem diceret ei. Sa-
cta computacione sexcentorum aureorum
quos pauperibus erogauerat: respondit:
qd nihil plus in mundo habebat preter ce-
tum aureos. Luni autem a circumstantibz
obijcerunt ei: qd falsum esset et dicerent.
Illa grangia tantum valet: et illa domus
tantum: et multa alia. Ille respondit. Illa
non sunt mea sed domini mei: quia quando
voluerit accipiet tanqz suum: sed illud qd
dedi per deo: per manus pauperum in sa-
na custodia posui: ita qd nullus potest mihi
illud auferre. Ad qd pnter illud qd legit.
Eccl. xviij. et xxix. Elemosyna viri quasi
sacculus cum ipso. Nostra etiam sunt bo-
na eterna. Unde Luce. xvi. Si in alieno
fideles non fuistis. quod vestrum est: quis
dabit vobis. Alienum vocat bonum tran-
sitorium: nostrum eternum. Sua igitur ne-

gligit avarus qui quattuor pdicta que p-
prie sua sunt non timet amittere: de ali-
enis vero sollicitus est: id est de temporalibus
illis que nostra non sunt. Sicut potest
ostendi.

¶ Quod temporalia illa non sunt homi-
nis.

¶ Primo ex hoc qd dñs dixit in Luca
Si in alieno etc. Secundo ex illo verbo.
Ihu. iij. Ne q congregat non sua. Ter-
tio ex illo vbo Ambrosij super Lucam.
Non bona sunt hominis q seculi ferre no-
pnt. Sola misericordia comes est defun-
ctorum: qd intelligendus est de illis defun-
ctis: qui cum misericordia in presenti so-
cietatem habuerunt. quarto potest idem ra-
tionabiliter ostendi. ¶ Primo per hoc
qd bona temporalia assimilantur fluuij tra-
seunt. Sana esset ciuitas aliqua que esti-
maret aquam rhodani ante se transseuntē
sibi remansuram: cum per tot ciuitates tra-
sierit nec eis remanserit. Sic fati sunt qui
bona temporalia sibi remansura putant.
Unde quidam. Erras si masuras putas et
bi diuitias q per tot manus hominum tra-
sierunt. Hanc rationem insinuat dauid
vbi dicit. Diuine sic affluat nolite cor ap-
ponere. Diuine ad modum fluuij: sicut af-
fluat si defluat. No ē aq rhodani illi: ciui-
tatis an qua trāsit: s; ad necessitatē suā pot
inde sumere: sic et bonis tpalibz vti possi-
mus ad necessitatē: nram: nostra in nō sūt
s; sicut vulgariter dicit. Tor su autrui: tor iere
autrui. ¶ Secundo potest ostendi qd no-
stra non sunt per hoc qd terra in qua cre-
scunt nostra non est. vñ David. quō canta-
bimus canticū dñi in terra aliena. Et iterz
Aduena ego suz apud te et pegrin⁹ sicut
ocēpfes mei. ¶ Tertio per hoc qd tantoz
huius mundi morz scz nō pmitit nos fer-
re. aliquid de hoc mudo. qñ aliq sedet ad
mensaz alicuius potēcis: multa apponit
tur sibi: scz cyphi argenti: scutelle et simi-
lia: in qbus solū vsum hz. Si vō aliq ex
simplicitate crederet ea esse sua: et vellet
ea seculi ferre: tantoz bene oñderet ad por-
tam qd nihil iuris in eis hret. Ita diuites
credūt bona tpalia sua esse: s; mors bene
oñdit eis pñtū: cū dicit. Nihil intulisti in
hūc mūdū: nec qgq auferre potestis.

¶ Quarto potest idem ostendi per hoc: quod dñi canis sequitur duos homines nescit quid cuius dñs sit s; si separentur illi ab inuicem: canis sequitur dñm suum & tunc apparet cuius sit. Sic diuitie i morte remanent cū mūdo & deserunt auarus. **¶** Et est notabile exemplū principis magni sarraceni: qui cum mortem sibi imminere inspicisset pānum lucum de q̄ sibi sudarium consuendum erat crexit in signum: & fecit circumferri per ciuitatem a pcone dicente. Hec dicit princeps vester. cum essem dñs. xj. regionum. hoc solum de gloria mea & diuitijs meis mecum auferam. Diuitie sunt velut infideles amici q̄ amatores suos in extrema necessitate deserunt. Unde quidam cum a diuitijs suis auxilium implorasset: nec etiaz posset habere responsonem ab eis ait. O fallaces diuitie toto corde vos amauit & honorauit & nunc in tanta necessitate positus nihil consilij vel auxilij a vobis habere possum. Parate estis me deserere: nec vultis me sequi: ego pemitam voa. Et his dicitur: statim distribuit omnia paupib⁹.

¶ Ultimo potest ostendi q̄ temporalia nostra non sunt per hoc q̄ solam dispensationem in eis habem⁹. Ambrosius. Memmo dicat p̄ optium quod commune est. Plus q̄ sufficeret ad sumptum violēter obtentum est. Ille qui sua negligit & alia excolit: iuxta sapientiam huius mundi in felix reputatur: quia cum aliena compellitur relinquere. ex suis que neglexit non potest sustentari. Sic auarus cū ipalia bona amiserit: bonis eternis carebit.

¶ Tertia stulticia auari est: q̄ ea amat, q̄ amatoribus suis non prosunt: immo sunt eis valde nocua: contemptoribus vero suis valde sunt vtilia. vnde melioris conditionis sunt q̄ ea non amant. q̄ qui ea amāt qd diuitie nō p̄sint amatorib⁹ suis: p̄t ex illo p̄bo Eccl̄s. v. qui amat diuitias fructū nō capiet ex eis.

¶ De quinque fructibus diuitiarum.

¶ Primus fructus videtur esse diuitiarum. Primus est satietas. vnde Tullius: Fruct⁹ diuitiarum est copia. hunc fructum nō capit qui diuitias amat. Amor enī ē fames spūalis fames autem non est satietas. Sc-

cundus autem fructus est redēptio aliarum vnde Prover. xij. Redemptio anime vtri p̄prie diuitie. Et Daniel. iij. Peccata tua elemosynis redime. Prover. xij. Corona sapientius diuitie eoz. Tertius & optimo regni celestis. vnde Luc. xvj. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis &c. Et Aug⁹. Prebe tecum & accipe celus. Quartus fructus est patrociniū pauperum. vnde Grego. Pauperes nō sunt despiciendi vt egeni: sed rogandi vt patrocini. Pauperes sunt sicut stipendiarij nostri vnde Eccl̄. xxix. Conclude elemosynam in sinu pauperis. & paulo post. Super scutū potentis & lanceas pugnabit aduersus inimicos tuos. Quint⁹ fructus est ipsarū diuitiarū multiplicatio. vnde iad Timot. iij. Pietas ad oia vtilis est: p̄missionem habens vite que nunc est & future. quatuor vltimos fructus non colligit ex diuitijs qui eas amat: quia eas non seminat s; retinet apud se: & ideo non potest fructum inde colligere. Non solus autem nō p̄sunt diuitie amatoribus suis: immo etiam multum nocent. Inquinant enim eos cruciant & occidunt. Ad primum facit illud v̄bus Berni. Beatus qui post illa nō abijit: que possessa onerant: amata inquinant. Ad secundum facit illud quod dicit Sen. p̄ice q̄ cor tuum laniant que si aliter abstracti nequirent: cor ipsum cum eis auellendum esset. Ad tertium facit q̄ cum Constantinus dedit imperium ecclesie. audita ē hec vox. Hodie infusum est venenum ecclesie dei. Diuitie ergo vt venenum se habent ad amatores suos interficiunt enim eos. Ideo miratur dauid quare diligatur. dicit. Et qd diligitis vanitatem &c. Et pro uer. b. j. Usq̄ quo puuli diligitis infantiam &c. Ipse etiam diuitie quodammodo ne amentur clamant dum tot afflictiones faciunt amatoribus suis. Unde Greg. Vbi dñs iste dum tot afflictionibus pulsatur: tot calamitates ingeminat. quid aliud nisi vt non diligatur clamar. quod autem diuitie sint viles contemptoribus suis: patet ex hoc q̄ earum contemptores lz pauperes sint: ex contemptu earum regnum eternū emunt. **¶** Quarta stulticia auari est. q̄ ea custodit que custodia perduntur. perdita

vero casto dicitur. Qd ostēdi pōt p simile
de frumēto: qd si custodiatur perdit: si
nando p datur renouatur et multiplicatur
¶ An sup illud Math. xvi. Qui voluerit
animam suam saluam facere p dēt eam: di
cit glo. Quasi dicatur agricolis. Si frumē
tum seruas: p dēs: si feminas renouas. Ad
idem facit illud Eccl. xxix. Perde pecu
nia ppter fratrem et amicum: et non ab
scondas sub lapide in p ditionem. Lapis
vocatur cordis duricia. Sub qua vix ab
sconditur: in p ditionem absconditur: qz
dum seruari creditur perditur. Et nō so
lum p datur immo etiam p dēt dominū suū
qd deterius est. Unde Bern. loquens de
bonis tempo: alius dicit. Etiam tantū
congregata perirent: et non pgregato: eo
ruz. Tolerabilis esset infundere labori pe
ccato q perempturo. ¶ Quinta stulticia
auari cit: in expendendo p dōdige: quod fa
cit dū p ciosum lumen rationis cōsumit.
in querendo temporalia que vilia sunt. de
hoc lumine dicitur in Ps. Signatum est
super nos lumen vultus tui dñe. Lumen
vultus dei ratio est: qz fmi cam dei imago
sumus. Lumen ergo rationis est signatū
super nos: qz im psum est nobis sicut ima
go sigilli cere imprimatur. ¶ Hoc lumen
valde p ciosum est: sicut pōt ostendi trip li
citer. ¶ Primo p hoc qz in illud deo si
miles sumus. ¶ Secundo p hoc qz pua
let toti mundo absqz creaturis rationali
bus. quod patet p hoc: qz si alicui lumē ra
tionis tenebre scat p infantiam vel alio mō
melius est illi lumen restitui: qz to: uni mun
dum ei acquiri. ¶ Tertio pōt idē ostendi
p hoc: qz sol et luna et omnia alia lumina
ria celi: immo etiam omnes creature visi
biles deferunt huic lumini: et sunt quasi
ad accēdēdū illud. ¶ An manifestum ē qua
le sit lumē istud: cui tam p ciosum luminaria
deferunt. Valde est p ciosus candelis solent
accēdi valde magni cerci. Hoc lumē ex
pendunt auari in querendo tpalia: q ap s
arbitratus est vt stercoza: quez nō credim^{us}
fuisse: decepti in sua arbitratione. Si qz
candelam quinqz denariorum expēderet
querendo vñ obolum: valde fatuus repu
taretur: quanto insipientior reputand^{us} est
auarus q lumen p ciosum: immo imp cibile

in pgregando lutz expendit. vere insan^{us}
est auarus qui vicinos suos reprehendit de
hoc qz cerā consumunt cū sepi eis suff. ce
re possit dicere. Et quid p dū deest: sciz
vero non reprehendit de p ditione talis et
tanti luminis. Lumen istud regimē ē dñi
homini: vt eo circa se et deum vtiatur au
arus vō eo vtiatur circa iumenta sua: ipse vō
remanet in tenebris. Iumenta sua ad lu
men comedit. ipse vō comedit in vmbis
vñ Eccl. v. dicitur de auaro. Luctus die
bus vite sue comedit in tenebris: et in cu
ris multis et in erūa atqz tristitia. Et qz
in tenebris comedit. ideo noxia et venena
ta comedit. Et qz fatuus reputaretur quis
qui ad psepca iumentorum suorum cercus
magnum poneret ad mensam vero suam
esset sine lumine. Sed insipientior eo est
auarus: qui nec solum lumen rōnis p dō
expendit: immo seipsum dum se totum re
bus suis largitur ordinandis et excolēdis
et de senibz retinet sub p s: cū ipse p amphi
regimine et cultura indigeat.

¶ Sexta stulticia est in acquirēdo. Fatu^{us}
oparius est qui scitis aliquam bonam ar
tem ex qua pōt lucrari deez marchas in
die et facit vtile opus vnde tantū quattuor
denarios acquirit. Insipientior est auar^{us}
qui labore diurno tantum lucratur aliqd
terrenum: cum labore eodem vel minori
et qzqz maior: si ppter deum faceret pos
set lucrari regnum celorum. Ad quod per
tinet illud Gregorij: fatuus est inde ipa
lia querere: vñ possumus. eterna habere.
¶ Inuit dñs hoīem paulo minus ab an
gelis: sed homo ex auaricia sua minuit se
multo amplius a iumentis: cum reducit se
ad illud opus: in quo multo minus vñ hō
qz equus. Locatur enim equus. xij. denarij
quando homo locat se nisi quattuor. An
nisi hō laborem suum ad deum referat: a
quo altam mercedem recipiet: inferior iu
mentis quam uni ad hoc est. Fatuus etiaz
negociator est auarus: qui simpla p cen
tupla nō vult commutare. Unde Bern. lo
quens de verbo isto. Centuplum accipie
tis et c. dicit. quid infante est qz cunctamur
relinquere simpla p centuplis. vbi cupid^{us}
vbi ambitiosus: vbi conquisitor huius se
culi. Fatuus est qui ad hoc laborat: vt spi
5

ne diuitiarum sibi multiplicentur que cum
pungant in presenti varijs curis et occasio
naliter succedent cum in inferno. Aliqd
colliget auarus de spinis istis vvas: aut
de tribulis ficus. Immo etiam in presen-
ti inueniet in illis molestiam et asperita-
tem in quibus quesunt suauitatem. Auar⁹
etiam talpe similis est: que quicquid fodit
super humeros proprios ponit. Sic aua-
rus ea que male acquirit quodammodo
super se ponit. Impediunt enim cum ne
ad vitam gratie suscitari possit: vnde di-
uitijs quas acquirit tumulat se. Auar⁹ etia
similis est fm Bern homini qui suffoca-
tur in aqua qui non dimittit quicquid te-
nere potest. Et cum deberet amplecti ta-
bulam penitentie que cum a naufragio li-
beraret: potius amplectitur aurum et ar-
gentum et cetera ponderosa: que mergit
eum in profundum inferni. Et vt breui-
ter dicam. Auarus ante qd lucratur seipsum
perdit et anteqd aliquid capiat capitur.
Iusto enim iudicio dei fit sicut dicit Au-
gusti. vt a diuitijs quas iniuste capere vo-
luit: capiat iustissime: immo quod docte-
rius est ipsis diuitijs quasi quadam esca a
diabolo capiat. **S**eptima stulticia:
est: qd nec solum expendendo vel acquiren-
do insipienter agit auarus sed etiam custo-
diendo.

Quod auarus stult^e agat custodiendo
diuitias.

Et hec quatuor de causis. **P**rimo
quia thesaurizat vbi omnes antecessores
sui thesauros amiserunt. scz in mundo isto
Ande Osee. vij. Efraim factus est sicut
columba seducta: non habens cor: id est
sapientiam: Hec est insipientia columbe:
qd pullos suos ibi ponit vbi omnes amitte-
re consuevit. **S**ecundo: qd custodire vult
que durabilia non sunt.

Temporalia ista quatuor de causis co-
sumuntur. **P**rimo propter corruptibi-
litatem propriam. Ande Iaco. v. Agite
nunc diuites plorate viuentes in misere-
rijs vestris que euacuant vobis: Diuitie ve-
stre putrefacte sunt &c.

Secunda causa est aliena rapacitas.

Ande Matthei. vi. de ista causa et prece-
dente dicitur nolite thesaurizare vobis
thesaurum in terra: vbi erugo et tinea de-
molitur: et vbi fures effodiunt et furantur
Tertia causa est superbia quam diuitie
pariunt: que postea diuitias consumit. vn-
de Augustinus. Bernis diuitum superbia
est. **Q**uarta causa est ampla familia
quam diuitie requirunt. vnde Eccl. quinto
vbi multe sunt opes: ibi multi sunt qui
comedunt eas. Et quid prodest possessio-
ri nisi qd cernit eas oculis suis. **T**ertio
insipienter agit auarus custodiendo: quia
vult sua secum habere cum securius pos-
sit sibi ab alio custodiri.

Satius est qui vult pecuniam suam se-
cum habere.

Quinqz casus sunt in quibus satius est
qui pecuniam suam secum vult habere.

Primus casus est quando aliquis est
viator: et est transiturus per locum vbi scit
se spoliandum esse tunc satius est si ampli-
us velit de pecunia sua secum habere: qd
sit necessarium ei ad expensas vsqz ad lo-
cum illum. Quid enim esset ei si amitte-
ret eam. **L**ocus per quem necessario su-
mus transitur: est mors vbi spoliabimur
Spoliatur homo in morte: quia mors an-
gustum est foramen. Ande Bernard. quid
tu camele gibbum quid tu pecuniose pro-
ditoris loculos tollis: non sic impie: non
sic ingredieris. Foramen acus huiusmo-
di sarcinas non admittit.

Secundo spoliatur homo quasi redi-
turus in ventrem matris sue scz terre. vn-
de Eccl. quadragesimo. Iugum graue su-
per filios ade a die exitus illorum de ven-
tre matris vsqz in diem sepulture. Et in
Job. prima. Nudus egressus sum de vte-
ro matris mee et nudus reuertar illuc: id
est in vterum matris: scz in terram. **T**ertio
spoliatur homo in morte ad instar dam-
natorum qui tradendi patibulo spolian-
tur. Satius est ergo auarus qui diuitias
secum vult habere: cum sciat se in morte
spoliandum esse: et non vult eas mittere:
in locum securum per manus pauperum
Gregorius. Securius feruntur diuitie de

patria ad patriam, per manus plurium
¶ vnius.

¶ Secundus casus in quo fatuus est qui pecuniam suam secum vult habere est cū naufragium alicui imminet. Unde Gregorius super illud Job. trigésimoprimum. Quasi fluctus tumentes super me timui semper deum. Cum fluctus desuper imminenti: tunc naute de navi pſciant pro quibus longa naufragia sumperunt. Fatuus est ergo auarus qui in tanto naufragio positis potius vult pecuniam suam secum habere quam in saluo esse precipue: cū Seneca dicat. Nemo cum sarcinis enatat.

¶ Tertius casus in quo non vult aliquis pecuniam suam secum habere est: cum pecunia illa furtiua est: et scit pecuniam illam testimonium fore sue damnationis: si apud se inuenta fuerit. Fatuus est ergo auarus qui rem male acquisitam: que testimonium erit condemnationis ipsius: ita diligenter conseruat. videtur coniuuasse sibi mortem propriam cum in iudicio tam periculoso: testes pducere velit contra se. Ad hoc pertinere videtur quod auarus dicitur Iacob. v. Aurum et argentum vestrum eruginauit: et erugo eorum erit vobis in testimonium: et manducabit carnes vestras sicut ignis. ¶ Quartus casus est in quo non vult aliquis pecuniam suam secum habere: cum hostes sui cum insequantur et pecunia illa est impedimentum fuge illius.

Ex quo satis manifestum est quod insipiens sit auarus quia hostes inuisibiles insequitur: et pecuniam suam nulli commendare vult: sed potius vult eam custodire: cum in veritate ipsa potius eam custodiat et detineat: nec de manibus eius possit euadere. Unde auarus est sicut simia vel visus qui quandoque ligantur ad stipitem vel truncum mobilem. Et posset alicui videri quod simia vel visus stipitem custodiat: cum potius a stipite custodiatur. Sic auari ligati sunt ad temporalia bona: quorum quedam sunt mobilia: quedam immobilia et potius per ea custodiuntur a diabolo quam ipsi custodiant ea. Nec possunt procedere nisi quantum vinculum amoris quo ad diuitias suas ligati sunt permittit. vnde Exod.

octauo. veruntamen longius ne abeat. ¶ Quintus casus in quo non vult aliquis pecuniam suam secum habere est: cum tamen super eam se inquietari. vel ut largiatur eam: vel ut mutuo concedat. Et ista causa deberet multum mouere auarum: quod pecuniam suam in loco saluo reponeret. Sicut enim caro circa ossa canes prouocat: ut illa rodant et mordeant: et sicut reclamatoria prouocant auces rapaces: sic diuitie contra auaros fures et raptores prouocant. Unde Seneca. Auarus diues cupiditatem irritat. Immo sicut caro que ossi adheret: ceteris carnibus amplius appetitur. sic diuitie auarorum. Dicunt enim. Auferamus ei. quia nunquam inde daret nobis. vnde a multis inquietatur auarus. Accidit etiam auaro sicut accidit quibusdam arboribus: que nolunt hominibus fructus suos dimittere: nisi cum difficultate: vel quia non cito maturescunt: vel alia de causa: nihilominus arboribus illis auferuntur fructus sui: et insuper optime verberantur: etiam usque ad fractionem multorum ramorum suorum. Aliæ vero arbores que de facili fructus suos dimittunt hominibus remanent absque damno ramorum suorum. Similiter auarus diuitijs suis spoliatur velut nolit: et præter hec flagellatur et affligitur sepe.

¶ Quarto insipienter agit auarus sua custodiendo: quia non vult capere mitti in celum. Non enim vult elemosynas facere in vita sua: sed expectat quod ab alijs sibi fiant elemosynæ post mortem. In quo similis est illi qui de nocte transiturus per loca foveis plena: lucernam vellet sibi ferri post tergum. Elemosynæ enim quas facit homo in vita sua. sunt quasi lucerna que præfertur homini: et custodiit hominem ne cadat in foveam inferni. Elemosynæ vero post mortem facit sunt quasi lucerna post tergum: que non custodit hominem quin cadere possit in foveam inferni. Et si iam cecidit non extrahunt eum inde elemosynæ. quia in inferno nulla est redemptio.

¶ De tribus alijs stulticijs auari. ¶ Sequitur de alijs tribus stulticijs auarorum. L

Quarum prima est improuidentia. Secunda incircumspectio. Tertia vero incautela. Dec enim tria sunt species stulticie. sicut eorum contraria sunt species prudentie. scilicet prouidentia. circumspectio. et caute la. Quod autem auarus valde insipienter se habeat in sua prouisione. potest ostendi multipliciter. Primo per hoc. quod ubi in eternum mansurus est. de domo sibi non prouidet. ubi vero quasi per noctem hospitaturus est. palatia magna construit. Hec est vita presentis. si ad eternitatem future vite comparatur. vñ Sap. v. dicitur. quod spes impij est quasi lanugo. vel tanquam nebulosa hospitis vñus dici pretercuntis. et Tullius loquens de eo qui bene vixit in mundo isto dicit. quod ipse ex hac vita discedet tanquam ex hospitio non tanquam ex domo. Immo quod pl^u est. vita presentis est. quasi quoddam diuersorium. ad quod homo declinat ad comorandum aliquodulum. vel est quasi viaper quas cursim transitori sumus. Ad prima facit quod dicit Tullius. comorandi diuersorium non habitandi nobis natura dedit. Ad hoc signandus. dominus in diuersorio nasci voluit. Bencitas huius vite in futuro verius cognoscetur. vnde Sap. v. dicunt damnati in inferno. Nos nati continuo desinimus esse. ad hoc vero quod nos per viam presentis vite cursim transitori sumus. facit hoc quod dicit augustinus. quod nihil aliud est tempus huius vite quam cursus ad mortem. vnde velocitatem huius transitus. satis exprimitur da nati in inferno. qui dicunt Sap. v. se steriles vitam istam tanquam nuncium precurrentem et tanquam naneem que pertransijt fluctuantem aquam. et tanquam auem que transuolat in aere. et tanquam sagittam ad locum destinatum emissam. Quale vero est hoc. quod in loco ad quem ad horam diuertimus. vel in viaper quam cursim transitori sumus. palatia magna construere volumus. ubi vero eternaliter mansuri sumus. in nullo nobis prouidere curamus.

Secundo potest ostendi quod auarus insipienter agit in sua prouisione per hoc. quod horrea sua et cellaria sua replet ad sustentationem vite diurne. nihil vero parat vite eterne. Vita presentis est quasi vita vini dicit

David. Mille anni ante oculos tuos et quod dies besterna que sterijit. Tercio potest idem ostendi. scilicet quod auarus insipienter agit in sua prouisione per hoc. quod iumentis suis et corpori vineas plantat et agros seminat et prouidere non cessat animam vero suam propter defectum cibi spiritualis fame perire permittit. Ad quod possumus referre illud scriptura. Esurientes et sitientes anima eorum in ipsis defecit. Et Ecce. vi. Ois labor hominis in ore eius. sed anima illius non implebitur bonis. quasi diceret. Totus labor hominis est circa os corporis. animam vero vacuam relinquit. Quarto potest ostendi quod auarus insipienter agit in prouisione suap hoc. quod diligenter cauet ne rami arborum suarum nimio pondere frangantur. et iumenta sua non vult nimio pondere grauari. seipsum vero ne re importabili onerare non timet. Vñ Augustinus. Quid miserum est misero non miserante seipsum? Quamvis oneratus sit auarus onere ipsius suorum. nunquam dicit quod satis sit. Scilicet. Segetem nimiam sternit in verbas. Rami nimio onere frangunt. Oibus quod nocet. quod imoderata felicitas rumpit. Nec posset auarus sustinere. quod iumentum suum ultra vires suas oneraretur. in onerando vero se. vires suas nunquam considerat.

De incircumspectione auari.

Sequitur de incircumspectione auari. que multiplex est. prima est. quod terram conuenie inspicit iuxta illud scriptura. Oculos suos stauerunt declinare in terram Celestem. Patria non considerat quam amittit. Secunda est. quod pedes secuto defensionis diligenter protegit. caput vero. id est christi hostibus exponit. Caput viri christus est sicut dicit apostolus. De hoc capite non curat auarus. licet ad custodiam illius admo neatur ubi dicit. Esote prudentes sicut serpentes et cetera. Serpens precipue caput suum custodit. Capiti asini similitudo est corporis multum timet auarus. huic vero glorioso capiti non timet. Tertia incircumspectio est. quod a sinistris aduersitatis diligenter sibi cauet. a dextris vero prosperitatis non cauet. ex qua parte sibi magis timendum esset. iuxta illud Gregorius. Cum omnis fortuna timenda sit. magis timenda est prospera quam aduersa. Et scriptura. Cadent a laque

tuo mille et c. Quarta est: quod paupertatem presentis vite quam ante se aspicit: sola attēdit: et nimis eam cupiens fugere: quasi retro cadit in fouea paupertatis eterne: iuxta illud Job. vi. Qui timet, pernam irruet super eum. Et in prover. Ad timet impius veniet super eum. Quinta est: quod dum avarus cauet diligenter ne quis sibi furem argentum suum vel aurum: abdiolus ex alia parte furatur et cum seipsum: cuius tempus suum ei furatur: et cum desinet eum in aliquo mortali peccato.

De incautela avari.

Decima stulticia avari est: stulticia in cautele: Et est incautela suspiciosa rerum inspectio: que multum abundat in avaro. Videns enim avarus quandam pulchritudinem exteriorem in vita divitiarum: turpitudinem et fetorem que in illa est non advertit. De qua turpitudine dicit Augustinus. Ecce cum iniquis omnia sunt pulchra: et ipsi sunt turpes. Et Osee. viij. Factus est quasi vas immundum in nationibus. Videns etiam avarus in vita divitiarum exteriora signa leticie: gravem tristitiam que corrodit corda eorum non advertit. De hoc dicit Seneca. Horum qui felices vocantur: hilaritas est ficta: et est gravis tristitia: eo quidem gravior: quod interdum non licet palam esse miseros: sed inter cruminas corporum credentes: necesse est agere felicem. Ad des etiam avarus in vita divitiarum exteriorum abundantiam: cordis pauperiem non advertit. De qua Apoc. iij. Dicitis quod dives sumus et locuples et nullius ego: et nescitis quia miseres et miserabilis et pauper. Et Augustinus. De divite. Extra plenus: intus vacuus: carne crepat et corde medicat.

Pandecima stulticia avari est: quod cum novit terram esse eorum demonum: iuxta illud Gen. ij. dicit serpenti. Terram comedas omnibus diebus vite tue: ipse totum ea se involuit: ac si cibum diaboli desideraret esse: quod ubi est thesaurus suus: ubi est et cor suum Terram etiam in ore ponit iuxta illud Job. ij. Qui de terra est: de terra loquitur. Et Esa. xlix. De humo loquutus sum misit. Avarus etiam in auribus terram ponit: quia admodum aspiciens aurem terram obstruit: vel quod de terrenis audit libenter loqui. Pro quoniam dicit avari nobis placencia. In

oculis etiam terram ponit: quia iuxta verbum superpositum: oculos suos statuerunt decernere in terram. Et Salomon oculi stultorum in finibus terre. Terram etiam in manibus habet iuxta illud. Ab anueius in cophino feruierunt. Terra est etiam in pedibus eorum: immo sordes: secundum illud Thren. j. Sordes eius in pedibus eius.

Quomodo avarus sit stultus tripliciter.

Duodecimo: stultus est avarus circa sua: stultior circa suos. Stultissimus circa seipsum. Circa sua stultus est: quia nescit inde facere commodum suum: imo est similis cani super acervum fenise dicitur. qui inde non comedit: et in latrare si quis inde sumere vellet. Avarus quidem est bursa sue arca vita. raptorum et tyrannorum huius mundi. Arca non habet aliud commodum de pecunia quam feriat: nisi quod occasione illius interdum frangitur. Bursa vero hoc commodum reportat de pecunia quam servat: quod maculata inde remanet. et custodiendo pecuniam consumitur et rumpitur. et interdum a latronibus scinditur. Sic avarus de pecunia quam servat: macula culpe contrahit. vitam suam in custodia illius consumit. occasione illius affigitur: interdum et lugatur.

Valde etiam stultus est avarus circa suos. Facit enim avarus de filiis suis: sicut folium fieri de muribus. et sicut mures inuisantur. et inuisantur: per paleam incedendo materiam sue exultationis colligit: quod palea eis adherent. Sic avarus quodammodo inuisant filios suos. dum docet eos temporalia amare. Amor enim temporalium viscus est spiritualium penarum: sicut dicit glossa super Petrum. Et filii sic inuisantur amore temporalium. male congregant materiam sui eterni incendii. Circa se vero stultissimus est avarus: quod lucraturus cum luctatore expeditissimo impedit se divitiis quibus ab eo teneri possit: deijci. Contra quod dicit Gregorius. Quando ad agonem fidei venimus: luctamur contra malignos spiritus fumimus. Ab aliquibus autem spiritibus nihil in hoc mundo propter possidet. Audi ergo cum nudo luctari debemus: quia si quis vestitus cum nudo luctari aggredditur: citius ad terram deficiat. quia habet unde teneatur. Ideo adolescentem relicta synagoga nudus aufugit. Et ioseph relicto pal

Uo fugit ab egyptia. Stultus est etiā auarus circa se q: plantatus vult esse in aquis diuitiar. qñ nesciret salices ⁊ ceteras arbores q in aquis crescunt steriles esse.

¶ De sex alijs stulticijs auari.

Preter predictas stulticias. sunt alie sex stulticie auari. Prima est: q: ipse credit ea que somnia sunt esse veritate. An Eccl. xxiiij. S omnia extollit imprudētes. Presens felicitas que imprudētes extollit somniū vocatur. quia assimilatur ei in quatuor.

Primo in hoc q: sicut somniantes credunt se cōrectare poma aurea vel lapides preciosos. vel fumere cibos delicatos propter sola fantasmata. Sic illi qui reputantur felices credūt se habere veras diuitias vel delicias. cū sola fantasmatum pomorum aureorum a pomis aureis. Ad huiusmodi somniū potest referri. quod legitur Esa. xxix. quemadmodum somniat esuriens ⁊ comedit. cum autem fuerit expergetur vacua est anima eius. ⁊ sicut somniat finēs ei bibit. ⁊ post q fuerit expergetur lassus adhuc fuit. ⁊ anima eius vacua est. sic erit multitudo gentium qui dimicauerunt contra montē syon. Recte sicut somnians scdm visionē suam esurit ⁊ comedit: et tamē adhuc in veritate vacuus remanet. sic auarus esurit diuitias ⁊ cōgregat eas. ⁊ tamen eū vacuus est vt prius vel amplius. ¶ Secundo assimilatur presens felicitas somnio in breuitate. Unde Job. xx. quasi somnium auolans non inuenietur: transiet quasi visio nocturna. ¶ Tertio assimilatur in hoc: q: diuites finito somno presentis vite: nihil habent in manibus suis. Unde ps. Dormierunt somnum suum ⁊ nihil in uenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. Glo. quia nihil hic posuerunt in manibus christi. manus pauperum sunt manus christi: in quibus bonum est vt nostra ponamus: quia non est qui de manu sua possit eruere. Unde quidam. quas de deris solas: semper habebis opes.

¶ Quarto assimilatur presens felicitas somnio: quia illis qui reputant se felices nullis persuasionibus potest ostendi. q

somnient: sicut nec alicui cum dormit. Gen. Somnia narrare vigilātes est. sic quādo ignis infernalis excrabit eos a somno. tunc cognoscent se somniasse: sicut illi qui dicunt Sap. v. in inferno. Transierunt omnia sicut umbra. Cum erunt diuites in inferno: tunc cognoscent bona et mala huius vite non fuisse bona vera et mala vera: sed tantum vmbra verorum bonorum et malorum. Et cū enim bona et vera mala future vite sunt.

¶ Secunda stulticia est ebrietas. De qua Esa. xxvij. De corone supbie ebrijs effra in. Esdras: id est fructificans: est dies qui amore mundi ebrius est. vnde Hieremie. li. Calix aureus babilon in manu domini: inebrians omnem terram. id est amatores terrenorum Cuius ebrietatis triplex est signum. ¶ Primum signum est nuditas. vnde legitur de Mo. Gene. ix. q: bibens vinum inebriatus est: et nudatus in tabernaculo suo: sic auarus veste nuptiali charitatis nudatus est. cum egenis viscera claudat pietatis. fm illud. j. Johan. iij. Qui habuerit substantiam mundi huius ⁊ viderit fratrem suum necessitatem habere: ⁊ clauerit viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet in eo? Hanc tamē nuditatem non erubescit auarus admodum ebrijs: quia eam non cognoscit.

¶ Secundum signum est hoc: q: damna ⁊ lesiones spirituales non sentit. Gregorius. qui perēgrinationem istam pro patria appetit: dolere inter dolores nescit. Ponet. xxij. dicit ebrius. verberauerunt me ⁊ non dolui. traxerunt me ⁊ non sensi. ¶ Tertium signum est hoc: q: auarus dormit tanq: pocus. adeo q: non potest excitari a somno culpe. nec ad buccinam diuine predicationis: nec ad tonitrua diuinorum conationum. ¶ Tertia stulticia auari est: q: committit se diuitijs quas scit esse fallaces: ex verbo veritatis. Ps. a the. xij. vbi dicitur q: fallacia diuitiarum suffocet verbum. Preterea. scit eas quasi infinitos homines perdidisse: ⁊ hostibus inuisibilibus captos tradidisse. Abundantia diuitiarum vtitur illo verbo Iude Quēcumq: osculatus fuero ipse est in cenet cum vnde a diuitijs quasi a productoribus ea

uendum est. **¶** Quarta stulticia avari est: q̄ innititur labenti atq; precipitanti. scilicet mundo. vñ Gregorius. qui labenti innititur: necesse est vt cum labente labatur.

¶ Prover. xj. qui confidit in diuitijs corruet. **¶** Quinta stulticia avari est. q̄ seruitum suum ponit in eis que in summa necessitate non poterunt eū iuuare. vnde Prover. xj. Non proderunt diuitie in die vltionis: iusticia autem liberabit a morte et sophonie. j. Argentum et aurum non poterit eos liberare in die furoris domini.

¶ Sexta stulticia avari est: q̄ credit diuitijs: que non solum sunt mendaces: immo ipsa mendacia vocatur. vnde i ps. Et que ritus mendacium. Et Prover. x. qui innititur mendacijs: hic pascit v̄tos. Et Augustinus. Domine volui tecum possidere mendacium: sed te amisit: quia non dignaris cum mendacio possidere. Et mirum est quomodo iam creditur diuitijs: cum tam longum tempus transierit: q̄ mentiri inceperunt: et tot homines suis mendacijs ad infernum praxerunt: et adhuc etiam quotidie mentiuntur: nec vñco mendacio immo multiplici.

¶ Primo honorem dominij promittunt: et in miseram seruitutē hominem ponunt. de qua seruitute dictū est prius. **¶** Secundo promittunt securitatem et hominem timidum reddunt. vnde Cain qui interpretatur possessio: legitur habuisse caput tremulum. Job. xv. Sonitus terroris in auribus eius: et cum pax sit ip̄ insidias suspicaf. **¶** Tertio promittunt satietatem et faciunt esurire. vnde ps. Diuitie cogunt esurire. Quarto promittunt suauitatem et tamen pungunt. vnde Esa. xliij. Ponam babilonem in possessionem hericij. vi scilicet pungatur ab his que possidebit: sicut tenēs hericij pungitur ab eo.

¶ De ceteris malis que veniunt ex auaricia.

¶ Dicto de stulticia avarorum: ostendenda sunt cetera mala que facit auaricia subiecto suo. que in magna parte patebunt: si ostendantur mala que faciūt diuitie amatoribus suis. vnde de illis malis modo dicemus. **¶** Primum malum est: q̄ inquit

nant amatores suos: et ideo luto comparantur. Abacuc. ij. vbi dicitur. vsq; quo aggrauat contra se densum lutum? Et Eccl. xij. vbi dī qui tetigerit picem inquit. nabitur ab ea. Et Ezechiel. septimo. sterquilinio comparantur: vbi dicitur. Sterquilinum in sterquilinio vtile est. Agros enim fructificare facit. Congregatum vero non est vtile: nisi ad inquinandum et ad ferocem inferendum. sic diuitie disperse hominem iuuant: congregate vero amatores suos inquinant. quod dominus voluit in rerum natura significari: quando voluit vel ordinauit: q̄ argentum et cetera metalla preciosa contingentes se etiam corporaliter inquinarent. Ad eandem iniquationem pertinet quod legitur Proverbiorum xxij. qui festinat ditari: non erit innocens. Ditari festinat: qui in mundo hoc qui locus est paupertatis et exilij: vult ditari. vnde Eccl. vndecimo. Si fueris diues non eris immunis a delicto. et Osee. nono de amatoribus diuitiarum. Facti sunt abominabiles sicut ea que dixerunt. et Seneca. Multum est diuitiarum contubernio non corrumpi. Diuitie obliuionem dei inducunt. vnde Genesis quadagesimo octauo. effraim et manasses dicuntur fuisse fratres germani. effraim interpretatur fructificans: per quem intelligimus diuitias: manasses obliuio. Abundantia effraim diuitiarum et dei obliuio: societatem habent a diuicem. Que societas innuitur Deus. octauo. vbi sic legitur. Dominus deus tuus introducet te in terras bonas: terram riuorum. et subiungitur Abisq; penuria comedes panē tuum: et rerum omnium abundantia perfrueris. Deinde sequitur observa et caue: nequando obliuiscaris domini dei tui. valde enim turpis est inquinatio quam diuitie faciunt. vnde Tullius. Deterius auaricia nullum vicinū est. **¶** Nec solum vna macula inquinant diuitie. immo secum vniuersitatem inducunt viciorum.

¶ Et primo superbiam. vnde Ecclesiastici. xxi. Dominus que nimis ē locuples annihilabitur superbia.

Secundo iram. vnde Genesis. xij.

Facta est rixa inter pastores abraam. et pastores loth. Erat enim substantia eorum multa et nequibant habitare simul.

Tertio inuidiam. vnde Proverb. vige simo octauo. qui festinat ditari et inuidet alijs ignorat qd egestas ei supueniet: Et Gregorius. dicit de viro iusto: Per hoc quod in terris nihil appetit alie mis profectibus inuidere nescit. **Q**uarto accidiam. vnde Hier. xlvij. Sterilis fuit moab ab adolescentia sua. et requieuit in fecibus suis **Q**uinto vitium gule vnde Luce. xvj. Homo quidam erat diuites et epulabatur etc. Et eiusdem. xij. anima mea multa habes bona reposita in annos plurimos comede et bibe etc.

Sexto luxuria. vnde Eccli. xlvij. dicit ad Salomonem Collegisti quasi aurum. calchum aurum et computasti quasi plumbum argentum. Et post sequitur Inclina si femora tua mulieribus.

Secundum malum quod faciunt diuitie: est tentatio in peccato. Et ideo comparantur luto: vt supra. Et bitumini. gen. xiiij. vbi legitur qd vallis fluxitris habebat multos puteos bituminis. Vallis syluestria est vallis huius miserie. que diuersa genera diuitiarum hz que corda hominu ad modum bituminis detinent. Ad hoc pertinet quod dicit. Aug⁹. Domine: ea te nebant me longe a te: que non poteram possidere sine te. Et illud Eccli. xxxj. qui diligit aurum non iustificabitur. Et illud hier. xxij. Locutus sum ad te in abundantia tua: et dixisti: non audiam.

Tertium malum quod faciunt diuitie est: qd possessores suos spoliat. Bona enim temporalia snt Aug⁹. bona viscera sunt. Ideo dicit Sen. Quisquis inquit vult vitam agere tutam: ista viscera beneficia detinet. Sicut ergo virge viscere aues spoliant plumis suis. sic bona temporalia spoliant homines pennis virtutum: et plumis sanctarum meditationum: et sanctorum desideriorum. Sicut etiam spine oues lana spoliant: et interdum excoctant: ita vt a muscis molestantur. Sic diuitie corda hominum excoctant: et faciunt ea molestari a muscis diuersarum sollicitudinum. De quibus muscis legitur Eccli. x. Absce-

morientes perdunt suauitatem vnguenti. Et Exod. viij. venit musca grauissima in domo pharaonis et seruorum eius. Et Grego. Nihil laboriosius qd terrinis desiderijs estuare. Nihil quietius qd in hoc mundo nihil appetere. Hinc est qd israel custodia sabbati accepit in munere et egypus percussit. muscarum multitudine. Adeo autem spoliat diuitie amatores suos: qd interdum brache continentie non remanent eis. vnde Hier. xij. Computruit lumbare Hieremie ad cufraen. Adeo et spoliant eosq: etiam cor eis non relinquunt inuio vbi thesaurus est eorum: ibi cor eorum est. Abstrum est quomodo sapientes mundi vocantur illi cum mundus ita spoliaret eos. Abstrum est etiam quomodo non cessant ludere cum mundo: cum incessanter terdant cum eo. Sed de ludo calefacti nesciunt se subtrahere ludo. sic vt non pdat non cessat ludere lusor.

Quarto loco debilitat diuitie. Debitus est enim homo diues ad sustinendum et ad pugnandum et ad bene operandum. Ad sustinendum adeo debilis est: vt adhibilum vntus verbi de altitudine virtutum deficiatur: et si aliquam infirmitatem in aliquo viderit. fere insanit. vnde Sen. Regum vobis animos induimus: nam illi obliti sue imbecillitatis: alieni deseruiunt quasi iniuriam acceperint. Ad pugnandum etiam debiles sunt. vnde Hieremie. xlvj. Ad aquilonem iuxta flumem cufraee vi ci sunt et corruerunt. vnde legitur. primo Abachab. qd exercitus alexandri deus eto dario. spolijs vltra modum ditatus: paulopost cum hostibus iterum congressus deuitus est. quod videns alexander: omnia spolia que sui acquisierant iussit comburi: dicens. Quamdiu sine pecunia fuerunt: non erat qui eis resisteret: sed auro et argento onusti: defides et pigri effecti sunt: quibus amissis fortiter sic prius pugnauerant.

Debiles etiam sunt diuites ad bene operandum. De illis enim verum est qd in Ps. legitur. Abanus habent et non palpabunt. pedes habent et non ambulabunt. non clamabunt in igitur suo.

Ille qui multum poterat laborare.

anteq̃ fieret epus: cum factus ē episcopus non pōt ire nec cantare: nec aliq̃ bonum facere. ¶ Quinto loco affligunt diuitie amatores suos. vñ Eccl̃a. x. Labor stultorum affligit eos qui nesciunt in urbem p̃gere: id est in paradysum. Affligunt autem eos quasi cōtinue. Unde Eccl̃a. ij. d̃r: de auaro. Luncti dies eius pleni sunt laborib⁹ et erūnis: nec p̃ noctē mēte requiescit. Et eiusdem. v. Saturitas diuitis non sinit eū dormire. et Eccl̃i. xiiij. dicitur de auaro q̃ in tristitia erit sup̃ mensam suam. et H̃s dicit de ipso. Nihil infelicius fortunato insipiente. Item p̃hus. Nihil grātius potest imprecari cuius inimico q̃ auaricia. Qua in presentivē exatē: corpus eius dura tormēta patitur: et in futuro eterna supplīcia p̃meretur. Hoc signatum est in eo q̃ abel legitur fuisse frater cain. Abel luctus cain possessio interpretatur. Abel vero et cain fratres sunt: q̃ luctus et possessiones iuncti sunt. Idem figuratus est in hoc q̃ d̃r: Sic de diuitijs auarus non redūdat. Tyrus interpretatur angustia et afflictio: si den venatio. Venatio autē cupidō angustiam et afflictionē in eis pturit. ¶ Sexto loco faciunt diuitie quādam stultam fiduciam et p̃sumptionē. vñ. p̃s. Ego dixi in abundantia mea: non moueboz in eternum. et eccl̃i. xi. Inueni regem et nunc manducabo de bonis meis solus: et nescit q̃ tempus pretereat et mors appropinquat et relinquet omnia alijs et morietur. ¶ Ultimo interficiunt anime cōtemplationem. vñ Gene. xlvij. Jacob ingrediente iuxta fratrem mortua est Rachel. Entrates interpretatur sterilitas: et significat diuitiarum abundantiam. Ista eadem mala que diuitie faciunt: facit per consequens ipsa auaricia: que eas congregat.

¶ De duobus alijs malis q̃ facit auaricia p̃op̃rio subiecto.

A ¶ Præter ista mala sunt et alia duo q̃ facit auaricia. ¶ Primum est: q̃ conturbat auarum et totam domum eius. vnde prover. xv. Conturbat domū suam: q̃ sectatur auariciam. Domus ibi potest accipi pro domo consuetudine: vel pro domesticis.

¶ Secundū malum est ingrātudo. ¶ Ande Sc̃i. Nullum malum maius habet cupi-

ditas: q̃ q̃ ingrata est. Idem Quisquis d̃ accipiendo cogitat: oblit⁹ est accepti. Cū deberet auarus regratiari deo de bonis que iā accepit: ipse oblitus est acceptorum: et de acquirendis cogitat.

¶ De his quibus scriptura comparat auarum. Ca. viij.

¶ Primo faciunt ad detestationē **B** auaricie: ea q̃bus scriptura auarum cōparat: sc̃z inferno et mortui. vnde Abacuc. ij. Dilatauit

quasi infernus animam suam: et quasi mors non adimplebitur. Unde in plona auarorum d̃r. Prover. i. Deglutiamus eū sicut infernus viuētem. et Hiero. auarus est sicut infern⁹. Insatiabilis est cū: et quo amplius rapit et deuorat: eo amplius rapere sitit quod deuoret. Comparatur etiā auarus mari. Omnia enī flumina intrant mare: et mare non redundat: vt legitur Eccl̃a. j. Sic de diuitijs auarus non redūdat. Comparatur etiā cani. vñ Sc̃i. Vidi a liquando canem missa a domino frustra panis aut carnis aperto ore captante: quicquid excipit protinus integrum deuorat et semp ad spem vēturi ibiat Idē accidit nobis. quicquid expectantibus nobis fortuna proijcit: illud sine vlla voluptate dimittimus statim ad rapinam alterius erecti et attoniti aspiramus. Comparatur et auarus talpæ: eo q̃ niger sit per nequitiam cecus per auariciam: et habens diuersos tumulos. Tot tumulos habet auarus: q̃ possessiones amat. Comparatur etiā araneæ. Aranea telam facit vt muscas capiat Musce que pungunt: signant diuitias: ad quas capiendas totum studium est auarum Unde. Esa. lix. Telas arance texerunt.

¶ De exemplis que faciunt ad detestationem auaricie. Ca. ix.

¶ Primo faciunt ad detestationem auaricie exēpla sc̃oꝝ et phoꝝ de quibus pauca ponemus.

¶ Primum exemplū ē. Sc̃i. xliij. vbi rex sodomoz dixit ad abraam.

Da mihi aias: cetera tolle tibi. Respondit
gabriel: Leuo manū meam ad deū excel-
sum possessorem celi et terre: q̄ a filo sub-
tegmīnis vsq; ad coniugā caligē: non acci-
piā ex oibus q̄ in sunt et c. l. Scdm̄ exē-
plum ē eiusdem. xxiiij. vbi Jacob volē
dare munera clau. Ridit Esau. Habeo
plurima frater meus: tibi. l. Tertius
est Exo. xxvj. vbi artifices tabernaculi di-
xerunt moysi. Plus offert pp̄s q̄ neces-
sariū est. Dixit ergo moyses preconia vo-
ce. Nec vir nec mulier q̄q; offerat ultra
in opere sanctorū. l. Quartū est. Nume-
ri. xiiij. vbi dicit balaan. Si dederit mihi
balach domū suā plenā argenti et auri
nō potero mutare vbum dñi. l. Quintū
est. i. Reg. xij. vbi dicit Samucl. Logmi-
ni de me corā domino: si d manu cuiusq;
munus accepi. l. Sextū. ij. Reg. in fine:
vbi dicit Dauid ad Dnā. Nequaquā fiet
vī vis: sed emā p̄cio a te aream mām.
l. Septimū est in Jobāne: vbi dicit dñs
veni p̄iceps mūdī: huus: et in me nō hz
quicq;. vbi dicit glo. Noluit hīc qd̄ per-
dere: venit pauper ne haberet diabolus
qd̄ auferret. l. Octauū est. ij. ad Cor. xi.
Gratis euangelizauit vobis: et cū essem a-
pud vos et egerē: nulli onerosus fui. Itēz
Paul. Act. xx. Argentum et aurū et ve-
stem nullius cōcupiuit: sicut ipsi scitis: qm̄
ad ea que op⁹ erāt mihi et his qui me cū
erant: ministrauerunt manus istę. et idem.
Opz meminisse vbi dñi iesu: qm̄ ip̄e dixit
Beati ē dare q̄ accipe. l. Aliud exēplū
est qd̄ ponit Hiero. de quodā phō: qui p̄-
ficiēcis ad philosophandū athenas ma-
gnus pōdus auri secū detulit. In via au-
tē fecū deliberās et cōsiderās se nō posse
simul diuitias et vītes possidere: picit
a se aurū inquit. O diuitie abiit. litis p̄-
cul a nobis. l. Aliud exēplum est dioge-
nis in dolio degēis q̄ locupletē ducebat
paupertatē. Ad quē Aristip⁹ qdaz anglic⁹
cū mūdaret olera sua accedēs ait. Tu cuz
sapiēs et phs sis: si mihi credidisses et re-
gis fuisse voluisses: nō olera lanareo: sed
in aula sumi p̄ncipis manereo meū. Lui-
ridens ait: si mihi credidisses et paupertate
mediocri scires vīnō oporteret te regi-
bus adulādo mētri. Sic cuz vidisset quē

dam bibere cuz manu ad fontē ait. Nescie-
bam naturā mihi dedisse cyphum: et par-
uulum vas cū quo bibere solebat: ad lapi-
dem contregit. l. Aliud exēplū est bea-
ti Thome Cāuarici. q̄ institūc cancella-
riū suū iuramēto cuz astrinxit ne vñq;
aliquid vsq; ad capitulū in administratione
cancellarij acciperet.

¶ De spēbus auaricie. Pars. ij. Quæ ha-
bet. xv. capitula.

¶ De peccato vsure et eius detestatione
ex sacra scriptura. La. j.

Icto de his q̄ faciūt ad detesta-
tionē auaricie in cōs: dicendum
est de spēbus eius. Inter quas
p̄mo dicemus de vsura: et hoc
ordine p̄rio dicemus de his que faciūt
ad detestationem vsure. Secundo de spē-
ciebus eius. Tertio tangem⁹ aliqd̄ de re-
stitutione vsuraz. l. Ad detestationem
vō hui⁹ p̄ci faciūt testimonia sc̄arū scri-
pturarū. Quorū primū est Exo. xxij. vbi
sic legitur. Si pecuniā mutū dderis pau-
peri nico q̄ tecum est. nō vigebis cū quāsi
extractor: nec vsuris opprimis. Scdm̄ est
Leuit. xxv. Pecuniā tuā nō dabis fra-
tri tuo ad vsurā: et frugū sup̄abundantiā
nō exiges. Tertius est Deut. xxij. vbi sic
legitur. Fratri tuo absq; vsura id quo in-
diget cōtrodabis: vt bñdicat tibi dñs in
omni opere tuo: in terra quā ingredieris
possidendaz. Vbi insinuat quanta sit vtili-
tas mutuantī fratri suo. Benedicit cū do-
minus ei in omni ope suo. Quartū est. ij.
Esdrę. vj. vbi sic legit. Asuras a fratrib⁹
vestris nō exigitis. Aliud testimoniū est
In ps. vbi q̄rit dauid ad dñm. Dñe quis
habitabit in tabernaculo tuo: aut q̄ rege-
scet in mōre sancto tuo. Et dñs subiungit
Qui pecuniā suā nō dedit ad vsurā. La-
bernaculū eius ē habitatio militāniū. vñ
significat militāntē ecclīaz: in qua nō vult
deus quiescere vsurarios. An ip̄e legitur
mensas euerisse nūmulariorum: et eos effu-
disse: et eos cecidisse de templo Job. ij. nō
tñ recipiebant manifestas vsuras: sed mu-

in scula fructuum accipiebant ultra forte
Aliud testimonium est ezech. xviij. ubi sic
legitur de viro iusto. Si ad usuram non
commodeauerit: et amplius non acceperit &c.

¶ De sex stultitijs vsurarioꝝ.
¶ Secundo facit ad detestationem vsure:
sex stulticie quibus laborat vsurarius.

Prima eꝝ cupit vehementer desideret se
gerari: non vult tñ cum deo fenerari quod
posset facere sine pctō et cū magno lucro
sed ibi feneratur ubi pium lucrum est et ma
gnum pctm. Unde Augu. Miser homo
cur feneraris homini. Fenerare deo: et cē
tuplū accipies: et vitā eternā possidebis.

Secunda stulticia est. qꝫ ipse accipit pecu
niam ad vsurā cum nō egeat: et super me
lius pignus qd habet. Ab alijs pign⁹ qd
habet est aia: supra quā accipit qeqd vi
tra forte accipit: et ad magnā vsuram pe
nit. De qua vsura dicitur in ps. Ex vsuris
et iniquitate redimet animas eoz: id est pe
na et culpa. Dicitur autē pena vsura: quia
pena excedit culpā: cum peccamꝝ momē
tantū eternaliter puniatur. **¶** Tertia stul
titia est: qꝫ large expēdit super seipz. largi
us etiaꝝ qꝫ expenderet super alieni⁹ pign⁹
quod habeat. An similis est aialibus em
ptis a carnificibus que ad occisionē impi
quantur: p quibus quicqd carnifex expen
dit super ipsa expendit. Ad hoc pertinet
qd legitur **¶** Dicit. xij. Cōgrega eos quasi
gregē ad victimas: et sanctifica eos in die
occisionis: id est separa eos tanqꝫ ea que
solent immolari. et Eccl. xxvj. dī de tali.

¶ Quarta stulticia est qꝫ sciēt mortisera eꝝ xurit: et
et quodāmodo fugit. Unde pparatur san
guisugē: qꝫ membrō tumido appositā: pra
mum sanguine fugit. Et dum mēbrum a tu
more sanat: sibi ipsi est mortis occasio. Et
a quibus sibi potius deberet minuire: si iaz
ea haberet. Ad magnitudinē dō hui⁹ stul
ticie facit: qꝫ non habet inde qñqꝫ missima
culatas manus: et motum anime sue. Si
cut enim dicitur. Job. xx. Divitias quas
denotavit tu omnia: et de ventre illius extra
het eas deus. Quinta stulticia est qꝫ om
nem viam pāsi obstruit sibi vsurarius

Has misericordie obstruit cum a paup e
re petente a se mutuum: petit donum qd
plus est. et vult sibi ab homie dari: cui po
tius debuit dare. viam veritatis obstruit
cum dicit se amorem pauperi facere: cui
accommodat pecuniam: que incessanter
pauperem comedit. Sexta stulticia est
qua vsurarius laborat in fine vite sue. De
qua **¶** Dicit. xvj. legitur. Et in nouissimo
suo erit insipiens. Nec est summa stulti
cia: que est in nouissimo vite: cuz non pos
sit homo postea de ipsa penitere. Atten
ditur autem ista stulticia in hoc: qꝫ cuz de
beret vsurarius de diuitijs sibi facere me
dicamenta: vnde sibi fecit vulnera: poti
us vult inde vti in mortem filiorum suo
rum qꝫ sibi inde mederi. Aliud est etiam
insipiens vsurarius in nouissimo suo:
quia circa vitam futuram que nouissima
est insipiens est: de ipsa sibi non prouide
dens.

¶ De multiplici iniquitate vsurarij.

¶ Tercio loco facit ad detestationem
vsure: multiplex iniquitas: siue iniusticia
que est in vsurario.

¶ Prima anteq iniquitas est. qꝫ ipse ten
pus vendit: quod inter omnia transitoria
maxime voluit dominus esse commune
omnibus absqꝫ personarum acceptione.
Cum enim diues eas habeat quam pau
per. de solo tempore non potest habere.
nisi idem quod pauper. Non potest enim
esse nisi vnicum tempus simul et semel.
Magna igitur iniquitas est. cum vsura
rius pauperi vendit quod commune est.
Ideo iusto dei iudicio in temporis indi
gentia frequenter punitur vsurarius. cum
id vendiderit. vel quia viri impij non di
midiantur dies suos. vel quia differt con
uersionem suam quantum potest. Et sic
licet diu viuat. tamen semper habet tem
poris indigentiam. vnde de ipso verum ē
quod legitur Eccl. xxix. In tempore red
ditionis postulat ibi rēpus. Aliud etiā pu
nitur vsurarius p tempis venditiōe. Cum
enī vendiderit regem noctis et lucis diei
merito illis carebit. vnde sapius est. facere

dos qui cantat pro eo. Requiem eternaz
 et cum petit vsurario restituere quod ven-
 didit: precipue cum vsurarius precius sol-
 uere noluerit. Scriptum est enim, Ezech.
 vij. Qui vendit: ad id quod vendidit non
 reuertetur. Secunda iniquitas est: qd
 dicit pauperi id quod ei debet lege triplici
 id est lege nature: lege mosaica: lege eu-
 angelica. Lege nature omnes debet pauperi
 mutuum quod continetur in illo manda-
 dato. Quicquid vultis vt faciant vobis ho-
 mines: eadem facite illis: Hanc legem vi-
 dentur implere etiam creature inanimata
 fluminis enim inueniens vacuitatem fouet:
 non ptransit donec eam impleuerit. Lege
 etiam mosaica debet diues pauperi mutuum
 vt patet ex diuersis testimonijs veteris le-
 gis prius positis. Lege etiam euangelica
 qd hoc idem illi: iuxta illud Luc. vi. Date mu-
 tuum: nihil inde sperantes. Tertia inig-
 tas est qd vsurarius q non est nisi cellerari-
 vedit pauperi illud qd dñs pcepit ei dari.

Quarta iniquitas est: qd vult illud quod
 3 est cōtra naturā et rationem. Vult enim qd
 pecunia quam pauperi accommodat: ad cō-
 modum suum apud pauperē operetur. et
 sic cum accommodare sit alicui pecunia ad
 eius cōmodum dare: ipse simul vult cō-
 modum pecunie pauperi dare et sibi ren-
 nere: quod contra rationem esse videtur.
 Preterea: cum parere in rebus que non
 viuunt esse non habeat: ille tamen vult nū-
 mos suos qui non viuunt singulis diebus
 vel mensibus alios nūmos parere: quod
 contra naturam est: et frumentum in arca
 iam consumptū vult parere sibi aliud fru-
 mentum. Vult etiam illam pecuniam sibi
 operari dum quiescit. Quinta iniquitas
 est: qd vult pauperi locare pecuniam que
 iam pauperis est. Cum enim mutuum dicatur
 quasi de meo tuū: pecunia illa iam ē pau-
 peris: et si amittatur: pauperi amittit nec
 ad eandem soluedaz tenetur. Sexta in-
 quitas est: qd cōtinue deum offēdit et con-
 tinue diabolo seruit. Alij peccatores inter-
 polate deum offēdunt. Fornicatores enim
 quandoq; per mensem non cōmittit pec-
 catum suum plus qd semel: sed vsurarius
 absq; treuga vel pace deum continue im-
 pugnat: et de die et de nocte diabolo ser-

uit: cuius deus vix inueniat qui per dimidiū
 temporis ei seruire velit. Septima in-
 quitas est: qd toti curie celesti contumeliā
 facit. Nonne videtur contumeliā facere
 alicui sancto: qui in loco sibi dedicato pec-
 catum mortale cōmittit. Sic ei contume-
 liam facit: qui in die sibi dedicato peccat.
 vnde cum vsurarius peccatum vsure om-
 ni die cōmittat: manifestum est ipm con-
 tumeliā facere et deo et vniuersis ange-
 lis et sanctis eius: et ideo destitutus ē au-
 xilio omnium sanctorum. vnde cum dicit
 Domine iesu miserere huius vsurarij po-
 test respondere. Quomodo miserebor ei
 qui nec in ipsa die qua per assumptionē
 humane nature me fratrem eius feci: ho-
 nori meo pepercit. nec etiam in ipsa die
 qua pro latrocinio suo suspensus sum. Si
 mulier si dicatur sancto petro. Ora pro
 vsurario isto: potest respondere. Omnes
 festiuitates meas violauit nec in vlla eaz
 honori meo pepercit. Sic potest dicere
 beata virgo de quattuor suis festiuitatib;
 Sic cum dicitur: omnes sancti orare pro
 vsurario isto: possunt respondere. Vna fe-
 stiuitas in anno nobis psecrata est. et hāc
 vsurarius explorauit: in qua omnibus no-
 bis contumeliā irrogauit: nec honori om-
 nium nostrum pepercit. Idem possunt
 respōdere omnes angeli. Si pcepto do-
 mini interfectus est. Numeri. xv. ille qui li-
 gna in sabbato colligebat: quod toleratur
 vsurarius qui omni die etiam in natali et
 pascha facit quod peius est qd ligna colli-
 gere? Octaua iniquitas ē: qd a fratre suo
 scz christiano vsuras accipit: quod iude-
 non faceret. Iudeus enim absq; vsura iu-
 deo accommodat. Nonna iniquitas est:
 qd quicquid habet vsurarius: quodāmo-
 dentes et fauces habet: quibus homines
 comedit. Frumentus eius quod a deo cre-
 atus est vt comedatur homines comedit.
 Vni etiam eius homines comedunt. vñ
 vulgariter dicitur. Ego debeo vngiti li-
 bras vsurario. que me comedunt. Deci-
 ma iniquitas est: qd cum gaudio et risu co-
 medunt et bibunt lachrymas pauperum.
 Undecima est: qd ipsi beneficio paupe-
 ris ad eius destructionem vtuntur. dñz de
 hoc quod dedit eis pauper vltra sciem

comedat: et inde vsuras exigat. ¶ Duo decima iniquitas est: q̃ contra legem domini datam. Scilicet. ij. In sudore vultus tui vesceris pane tuo: ipse plus ceteris comedere et bibere vult et tamen sine labore. Alij laborauerunt et ipse intrat in labores eorum. Ad vsurarios pertinet q̃ dicitur in Ps. In labore hominum non sunt: et cum hominibus non flagellabunt. ¶ Tertiadecima est: q̃ peccato suo fine non ponit. Fornicator in momento peccati suum explet: sed vsurarius cum accōmodat quattuor pro quinq̃: non imponit aliquem terminum peccato suo: nec et vellet pecuniam suam sibi reddi. ¶ De duodecim alijs que faciunt ad de refectionem vsure.

¶ **P**reter predicta sunt. xij. que faciunt ad detestationem vsure. ¶ Primum est: q̃ vsurarius laico est. Unde dominus i cūa gelio: cum eijceret nūmularios de templo qui pro munusculis fructū pecuniam offerentibus accōmodabant: vocauit eos latrones: dicens. Scriptum est. Domus mea domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam speluncam latronū. In hoc etiam deterior est alijs latronibus: q̃ domesticus est. Nulla enim pestis est efficacior ad nocendum q̃ familiaris inimic⁹: sicut sapiens dicit. Et nulle sunt occultiores insidie q̃ que latent sub similitudine officij. Multo plures exheredant vsurarij et depauperant q̃ fures. Fur solū occulte spoliat homines et de nocte sed vsurarius spoliat hoies et occulte et mani feste: et de die et de nocte: tam potentes quam pauperes. ¶ Secundum est: q̃ ipse est pditor. Confert enim pauperi beneficium mutui hac intentione vt exheredet eum a vinea bona: vel alia possessione si hz Et hoc facit tam amico q̃ inimico. et ē fratri. Si habet vsurarius fratrem min⁹ discredet: primo tradit ei pecuniam mutuo super possessiones suas: post exheredat eum. ¶ Tertius est: q̃ ipse est quasi homicida: quia pauperibus aufert viā suā. Unde Eccl. xxiiij. Pauperis egentium vita pauperis est: qui defraudat illuz: homo sanguis est. Nec solum homicida est vsurarius quantum ad pauperes quibus aufert

vitam suam: im mo quantum ad filios p̃rios quos interficit spiritualiter. Unde Osce nono. Effraim ducit ad interfectionem filios. ¶ Quartus est quod i aliquo iuda est deterior. De iuda enim legitur. Ab antb. vigesimo septimo. quod penitentia ductus retulit triginta argenteos. Sz vsurarius dum viuū non vult restituere. ¶ Quintum est: quod ipse est deterior ab inferno. Infernus enim in passione domini que sua non erant restituit: vsurarius vero audita domini passione non vult aliena restituere. ¶ Sextum est: q̃ valde similis est diabolo. Sicut enim officium diaboli est peccare: sic officium vsurarij est illud quod est pure peccatum. Ipse facit peccatum negotiationem: sicut meretrices. Aliam negotiationem vel artez non nouit vsurarius: nisi vsuras accipere. In hoc etiam diabolo similis est: quod quantum ad mutuum non dormit. Denarij enim quos mutuo dedit: incessant operantur. sic diabolus non dormit. Job. decimo tertio. qui me comedunt non dormiunt. ¶ Septimum est: quod vsurarius similis est bufoni: qui terra pascitur et de vinea exit cum florere incipit non valens eius odorem sustinere. sic vsurarius terrenis pascitur et delectatur: et ab ecclesia exit ad odorem verbi diuini. Si enim presentit q̃ sermo debeat ibi fieri: fugit in aliam ecclesiam audire missam. Cum potius intrare deberet si extra ecclesiam esset. Cum scriptum sit Eccl. vigesimo quarto. De sacra scriptura. quasi balsamum non mixtum odor meus. ¶ Octauum est q̃ vsurarius die et nocte in infernum tendit. vnde mirum est si citius ceteris non perueniat: cuius continuitas ambulandi multuz faciat ad hoc vt aliquis ad locum ad quem tendit cito perueniat. vnde vetula vna aliquando ita cito venit ad sanctum Iacobum sicut vnus fortis ambulatoz. eo quod continue icedat. ¶ Nonum est hoc q̃ vsurarius videt simul. xl. peccata vsure in diuersis locis exerceret quod fornicator non facit. Fornicator enim non committit simul nisi vnam fornicationem. et in vno loco solo. ¶ Decimum est q̃ vsurarius non audet nomen

suum coram hominibus confiteri: cumq; alij hoies qui alicuius sunt officij absq; omni erubescencia illud cōfiteant. ¶ Ande cecum est hoc qd vsura quasi cancer est: & q si morbus cōtagiosus. Ande in ps. Scrutetur fenerator: omnem substantiam ei⁹. Contagiosum est: q; valde periculosum est ab vsuario aliquid acciperemsi in q busdam casibus. Ande Hieronymus. La uendum est nobis maxime ne ab his accipiamus munera quos nouimus viuere de lachrymis pauperum: ne dicatur nobis si videbas furcm: currebas cum eo. An legitur in vita beati Iulsei: q; cum mortuus esset: obdicit ei diabolus: q; vestem a quodaz vsuario accepisset: & restituit ei dominus vite: vt vitam suā corrigeret. dia bolus tamen sic cum percussit: vt per totā vitam eius vestigium aliquod percussio nis in eo appareret. Contagiosum etiaz apparet esse mortuum istum ex hoc q; tan tum creuerit. Antiquius enim in tota ci uitate vix inueniebatur vnus fenerator: & ille non fenebrabatur nisi data fide q; nō publicaretur. De quo si forte praua orie batur suspitio dicebatur: domus eius do mus diaboli: & vinea eius vinea diaboli & sic de ceteris rebus eius. Oculum pa cis ei non dabatur in missa. Ignis a vi cinis in domo eius non sumebatur. Pue ri ad eius occursum expauescebant: & ad alterutrum cum digito demonstrabant. Nunc fere nostrorum temporu sunt ho mines tam detestabiles: cubicularij prin cipum & prelatoz ecclesie: & ab homi nibus eis assurgitur.

¶ De multiplici pena qua punit domi nus vsurarios.

¶ Duo decimus est multiplex pena qua dominus vsurarios punit. ¶ Prima pe na est: q; spoliatur a tyrāia sicut ipsi spo liant pauperes. Ande Esa. xxij. De qui predaris: nonne & ipse predaberis. vnde accidit eis sicut puero paruo tenenti pa nem in manu: cui canis caput manum: vt panem habere possit. Sic tyrannus vsu rarium caput interdum vt eius denarios possit habere. vnde Dicit. xvij. Perdix sonit que non peperit: secit diuitias & nō

in iudicio: in medio dierum suorum bre linquet eas. Dicunt illi qui nouerunt rez naturas: q; perdis farrispit aliena oua & fouet sed cum puli adulti fuerint: relin quunt eam. Sic vsurarius congregat ea que sua non sunt: nec in acquisitione diuitiarum suarum habet respectum ad deū dicitū: sed et sepe in vita sua diuitias suas amittit. ¶ Secunda pena est: q; non ha bet potestatem restituendi vsuras suas. Vult enim dominus vt cum reurtia cō prehendatur & suspendatur. Et nota q; raro accidit q; vsurarius vsuras suas resti tuat: q; vel p̄dignus est & tantū expendit q; restituere non potest: vel auar⁹ est: & iō restituere non vult: vel licet non restitueret: sed forsitan pauperibus daret: nec etiam hoc faceret nisi i morte sua. Ande Sen. Auarus nunq; bene facit nisi cū moritur. ¶ Tertia pena vsurarij est q; hereditas ip sius non transit vsq; in tertium heredem vnde Eccl. xxi. Qui edificat domū suam impendijs alienis: quasi qui colligit lapi des in hyeme. Edificium enim quod fit i hyeme cito ruit. Sic diuitie male acquisi te cito dilabuntur. Et eiusdem. xli. Filio rum peccatorum peribit hereditas: & eis semine illorum assiduitas opprobrij. Et hoc est vnum de iustis iudicijs dei. q; filij vsurarium pauperes sunt & miseri: p qbus ditandis decem non timuerunt offe dere. ¶ Quarta pena est: q; vsurarij & eo rum filij in inferno sibi inuicem male dicēt Dicit enim pater filio. Maledictus sis fili: q; propter te sum in istis tormētis: tui enim vsurarius me tu esses pauper. Qui e contrario dicit filius. Immo tu pater maledictus sis nisi enim male congregas ses mihi diuitias: nō male pgregatas con seruassem eas: ad hoc pōt referri qd legū

Eccl. xij. De pfe impio queruntur. filij : qui ppter illu sunt opprobriū. ¶ Quin- ta pena vſurarium erit pena dānatiōis eterne. Cuius magnitudo infirmatur Eze- ch. xxij. vbi ſic legitur. Vſurā ⁊ ſuperbiū dāniam accepisti : ⁊ auare proxios tuos calūniabaris meis obli- es dicit domi- nus deus : ecce compoſi man⁹ meas ſup auariciā quā fecisti. Lōploſa manu ⁊ non palma aperta percutiet domin⁹ vſurariū. Et merito : q̄ ipſe man⁹ cōpoſas habuit ⁊ nō apertas ad pauperes. Super illud vbi dicit gl. iterit. Habuū iracēg affūpſi. ¶ De diabus ſpeciebus vſurarium.

A ¶ Dicto de his que faciunt ad deſectio- nē vſure : dicendum eſt de ſpecieb⁹ ei⁹. No- tandū eſt ergo q̄ due ſunt ſpēs vſure. vna eſt manifeſta : alia palliata. Manifeſta vſu- ra eſt : cū aliquis tradit pecuniā numeratā vel ponderatam vel meſuratam tali pa- tro : vt detur ſibi aliqd vltra ſortē. ¶ Vbi- ra vō palliata ſex habet ſpēs. ¶ Prima ſpecies accidit circa pignora vel obſides ⁊ hoc. v. modis. ¶ Prim⁹ mod⁹ eſt : cum aliquis habet grangiā ⁊ tractus colligit vltra ſortem. ¶ Secund⁹ mod⁹ eſt : cum pi- gnoribus vititur. Unde Amos. ij. Super veſtimētis pignoris accubuerūt. ¶ Ter- tius modus ſit cū aliquis equos hz i pi- gnore ⁊ facit eos comedere pluſq̄ poſſi- bile ſit. ¶ Quartus modus ſit : cū vſu- rarius habet obſides. ⁊ eorum expenſis vi- uit. ¶ Quintus modus ſit : cum non vult obſidib⁹ dare dilationē : niſi prius aliquid ſibi detur. Magna autem crudelitas vſu- rarij eſt : cui nō ſufficit q̄ per ſe ⁊ per ſua pauperē hoiez cōcedat niſi alienos equos ⁊ alienos hoies in auxilium ſuū aſſumat. Unde bñ pōt dñs dicere de vſurarijs : ver- bū illud. Deozant plebē meam ſicut eſcā panis. ¶ Secunda ſpecies vſure palliate eſt circa venditiōes ⁊ emptiones. Sit au- tem ſpecies iſta tribus modis. ¶ Primus eſt quando vſurarius emit aliqua poſſeſ- ſionem longo minori precio q̄ valeat : tali conditione q̄ venditor eā rehabere poſ- ſit quando precium ſoluere voluerit. Se- cundus modus eſt : cum aliquid vendit ad terminum amplius quam valeat vel vſq̄

ad terminum illum valere debeat. Tertius modus eſt : quando ante terminum emi aliquid minori precio quam valeat : ſicut bladum in terra. Tertia ſpecies vſure eſt : cum vſurarius aliquid vltra ſortem accipit ſine pacto expreſſo : ipſa con- ſuetudine ſic tacite faciente pactum : ſicut inter fatuas mulieres ⁊ peccantes cum eis : ipſa conſuetudo pactum facit ipſis ra- centibus. Et in iſto caſu palliant vſurarij maliiciā vſure : bonitatis nomine. Tales enim vſurarij bonitates vocant. Unde ſa- tis poſſunt tinere ne incurrant illaz male- dictionem Eſa. v. Ecce qui dicitis malū bo- nū : ⁊ bonum malum. Quarta ſpecies eſt : cum quis palliat vſuraz ſocietate : ſicut cum aliquis tradit pecuniam ſuam alicui negotiatori : tali conditione q̄ ſit ſocius eius in lucro ⁊ non in damno : quod eſt val- de magna iniquitas : cum pauper cuitra- ditur pecunia : laborem habeat ⁊ pericu- lum tam anime q̄ corporis : ⁊ ſuper cum adhuc ponatur pecunie periculum. vult enim vſurarius q̄ pecunia ſua ſit quo ad lucrum : ⁊ pauperis quo ad piculum. Simi- liter hec ſpecies vſure eſt : cum aliquis ani- malia ſua tradit pauperi : tali conditione q̄ ſibi ſint immortalia : que animalia vul- gariter vocantur ferrea. Incantator eſt vſurarius : qui vult q̄ animalia que pau- per ſunt mortua ſibi ſint vicia. Quinta ſpecies eſt : cum quis nomine pene pal- liat vſuram : ſicut faciunt romani : q̄ licet aliquando iuſte poſſit fieri : quia iuſtum eſt negligentiam alicuius puniri : tamen quā- tum ad multos vſura eſt : quia non inten- dunt in penis talibus vt ſibi ſoluatur citi- us : ſed vt ſoluatur amplius. Sexta ſpe- cies eſt : vbi palliatur vſura : tranſlatiōe fa- cta de re ad rem : a perſonā in perſonam. ¶ Re ad rem ſit tranſlatio cum diues non vult vltra ſortem pecuniaz accipere a pau- pere : ſed bene accipit vt operetur : in vi- nea ſua duobus diebus vel aliquid ſimi- le. ¶ Perſona vtro ad perſonam : vt cum vſurarius non vult commodare : ſed ha- bet aliquem amicum quem facit accom- modare.

¶ De reſtitutionibus vſurarium : ⁊ maxi-

mede. viij. in quibus reprehensibiles sunt
vsurarij circa restitutiones faciendas.

Sed dicto de speciebus vsure tangenduz
est aliquid de restitutione vsurarum. Et p
mo dicemus de his in quibus reprehen
sibiles sunt vsurarij circa restitutionem.
Secundo dicemus de his per que sunt ad
restitutionem inducendi. **O**cto vero
sunt in quibus reprehensibiles sunt vsura
rij circa restitutionem. **P**rimo in hoc
q non volunt restituere: sed de alieno volunt
elemosynarij esse. **S**ecundo in hoc
quod si aliquando habent voluntatez re
stituendi. tamen differunt quantum pos
sunt et auctoritate sua sibi dilationez dant
et accipiunt. absqz mora volunt sibi resti
tui gratiam a qua spoliati sunt: et tamen
in presentia restituere nolunt pauperi illud
vnde cum spoliauerunt. Prius volunt
restituere quam restituere: cum tamen prius
spoliauerint. **T**ertio reprehensibiles
sunt in hoc: quod non plene restitunt.

Quod tribus modis accidit. **P**rimus
modus est: cum nolant restituere nisi vsu
ras quas in propria persona acceperunt:
cum teneantur etiam ad vsuras paritis re
stituendas secundum portionem heredi
tatis quam habent. **S**ecundus modus
est: cum clamores exteriores pacificant:
de clamore autem conscientie proprie q
proximior est: et qui sequitur eos vsqz ad
eternum iudicem non curant. Si eniz ali
quis est de cuius iniuria remordeat eos
conscientia: ex quo ipse non conqueritur
non curant satisfacere ei. **T**ertius modus
est: cum his qui conqueruntur quandoqz
non soluit etiam quartam partem. Satis
dissimilis est restitutio nostri temporis re
stitutioni illius zachet: de qua **Luc. xix.**
Si aliquem de fraudanti: reddo quadru
plum. Ideo meruit zachens tam cito au
dire. **H**odie salus huic domui facta est.

Quarto reprehensibiles sunt vsurarij
et quod non humiliter restitunt: immo di
cunt illis qui aliquid petunt sibi restitui.
Si ego non fuissim: vos et familia vestra
fame perissetis. Si deo placuerit ego con
ualecam. Et proponunt quod si deo pla
cuauerit vt conualecant: ipsi facient pau
peri que deo non placeant. **Q**uinto

reprehensibiles sunt in hoc: q cum diffi
cultate restitunt ea que libenter deberet
restituere: quia plus sibi a deo restituitur
q ipsi restituant. **G**rati etiam deberent
esse conquerentibus: tanquam illis q sunt
adiutores proprie salutis: considerantes
quod si isti modo taceant: demones po
stea non tacebunt. **S**exto reprehensibi
les sunt in hoc: q quando infirmantur
proponunt se restituere: si contingat eos
mori. Si autem contingat eos cadere:
non habent propositum restituendi. **T**a
lem pacem volunt cum deo facere: quod
si moriantur non infestabunt eum. Sed
sciant indubitanter quod deus non facit
pacem cum eis: siue moriantur: siue viuât.
Septimo reprehensibiles sunt in hoc
quod aliquam certam summam prefigunt
vnde vsure eorum restituantur. quod non
sufficit nisi precipiant quod de alijs bonis
eo: cum restituito periciatur: si summa illa
non suffecerit. **O**ctauo reprehensibiles
sunt in hoc: q filios suos constituunt re
stitutores: quia veri simile est cum vsura
rius in vita sua plus amauerit diuitias q
propriam animam quod filius suus plus
debeat eas amare quam alienam animam
et quod nolit maledictione illam munda
nam habere. **M**aledictus qui partes sua
deteriorem facit.

De octo que valent ad inducenduz vsu
rarium vt restituat.

Sequitur de his que ad hoc valere pos
sunt vt vsurarius libentius restituat si fre
quenter ea meditetur. **O**cto sunt que
ad hoc valent. **P**rimo valet ad hoc si
sepe cogitet ad ea que sibi restituentur si
ipse restituat. sex enim sunt que sibi restitu
entur: quorum quodlibet plus incompa
rabiliter valet: quam ea que ipse restituet.
Primo restituentur ei deus. **E**nde pa
ter q nō debet credere diabolo. si ei dixe
rit. Tu pauper eris si restitues. quomodo
enim est pauper qui deum habet. **E**nde
Augustinus. Tu habes in arca diues esse
deum habens in conscientia diues non
est. **C**onungere autem dei: arcā et conscien
tiā. **C**onungere ibi sumus. p parare. **I**tes
Aug. Satis diues est xpiana religio: q
oim possessore oia possidet. quis dicere

aliquem pauperem qui totum mundus haberet. quomodo ergo pauper est qui deum habet: cum deus sit iudicium vsurarij p^o valeat q^o mundus. Secundum qd vsu rario restituitur: est regnum eternu. Quo modo, de pauperatur cui ius in tali regno acquiritur. Tercio restituntur vsurario omnes spiritalis fratres quos amiserat per peccatum. vnde Eccl. xij. que comunicatio sancti ad canem. velur canis e vsu rarius dum est in peccato: non habens aliam quam fraternitatem cum aliquo amico dei. Sed cum suras restituit: omnes amici dei eius fratres sunt. quis fratrem suum amisit. xj. denarijs non redimat. Si autem vsurarius p quolibet fratre que recipiat restituit. xj. denarios sufficienter erit restitutum. Quarto restituitur ei societas ecclesie. ex qua partem habet in omnib^o bonis ecclesie. vñ p^os. Particeps ego sum omnium timentium te &c.

Quinto restituntur ei bona que per peccatum amisit. Si peregrinationes fecit vel aliud bonum ipse amisit illud per peccatum vsure consequenter commissus qd sibi restituitur cum suras restituit. ¶ Sexto restituitur ipsemet sibi. Saltem tantu deberet restituere quantum redimeret se si captus esset ab his qui haberent capitales inimicitias cum eo. cum in peioribus sit manibus demonu. ¶ Secundo potest valere ad h^o vt vsurarius facilius restituat. si cogitet patibulum infernale sibi erectum. a quo alio modo euadere non potest nisi per restitutionem. Non enim dimittitur peccatum. nisi restituarur ablatum. quis latro videns sibi patibulum erectum non libenter restituit quid potest si per hoc euadere credat. Unde Augustinus. quis non vt viveret. continuo perdere voluit. vnde viveret. eliges potius vitam medicatam q^o celerem mortem. ¶ Tercio valet ad idē si cogitet. quod iusticia dei gladium tenet euaginatū super caput eius vt secet eum medium. licet ad tempus misericordia dei gladium icneat. quis autē potius non eligat quicquid tenet deponere q^o gladio perire.

¶ Quarto valet ad hoc si cogitet. se simi-

lem esse illi super quem cecidit domus: vel magna massa terre. quis in tali statu si non possit molē per se remouere desuper se: non roget amicos suos vt se iuuent. Pecunia per vsuram acquisita: quasi molēs terre est: vsu rarijs impediens ne ad vitam glorie possit resurgere. vnde deberet rogare omnes amicos suos vt se inuito vel nesciente pecunia illa restitueret.

¶ Quinto valet ad idē si cogitet se similem esse illi: qui molam asinariam habet ligatam ad collum trahentē eū in profundum. Pecunia male acquisita est quasi mola asinaria: sunc amoris quasi collo eius ligata: trahens eum in profundum inferni. vnde cum lachrymis rogare deberet si amicum haberet: q^o auferret sibi pecuniam illā & restitueret. ¶ Sexto valet ad idē si cogitet q^o ipse relicurus ē similiter pecuniam etiā si non restituat: & se cum ea. vñ Eccl. x. Cum enim morietur homo: hereditabit bestias serpentes et vernies. Ista tria diuidunt sibi bona vsurarij in morte eius. Serpentes id est demones habent animam. Bestie id est dominus vel amici vsurarij: qui bestie possunt dici a vastando habet pecuniam. vernies vñ hñt corpus & quilibet horum non daret partē suam p duabus alijs partib^o. ¶ Septimo valet ad idē: si cogitet vsurarius q^o pecunia sua filijs suis relicta: sit eis occasio mortis eterne. quis enī potius non eligat pecunia aliqua cōparare sibi vitam eternā q^o heredit^o suis mortē eternā. ¶ Octauo valet ad idē si vsurarius cogitet in cō passionem & duriciā que post mortē suā futura est in eius filijs erga eum. Dix enim semel in anno memores erunt ipsi. vñ c^o annuercarium faciant. In semetipso autem potest respicere quam parū boni p suis fecerit. Et sic sibi fieri non dubitet vel multo minus quia abundante iniquitate refrigescet charitas multorum vt ait dominus.

¶ De peccato rapine. vbi primo ponuntur sex que deberent homines cohibere a rapina.

¶ Capitulum secundum.

¶ ij

5 **¶** Si peccatum vlture dicendum est de peccato rapine. Sex ho sunt que debent hoies cōhibere a peccato isto. **¶** Primū est magnitudo ipsius. **¶** Secundū: est macula huius peccati. **¶** Tertiū est: rursitas vel vilitas que in peccato isto est. **¶** Quartū est magnū dānū spirituale: quod raptor incurrit. **¶** Quintū est: parua vilitas que inde sequitur. **¶** Sextū est: pena raptoris que in sacra scriptura inuenitur.

¶ De duodecim que offendant magnitudinem huius peccati: scilicet rapine. **¶** Duodecim vero sunt que valere pnt ad offendendam magnitudinem huius peccati. **¶** Primum est: qd peccatū istud ipsum fundamentum iusticie vel bonitatis destruit in hoie. Quod sit istud fundamentum ostendit sapiens dicēs. pmiū fūdamētum iusticie ē: ne cui noceatur: deinde vt cōmuni vtilitati seruiatur. **¶** Secundū est hoc: qd Exod. xx. videt lex ampli⁹ prohibere istud peccatum quam alia peccata. Postquā enim prohibuit actum rapine cum actu homicidij et ceteris malis actibus: iterum prohibet voluntatem rapiendi dicē. Non concupisces domū. et c. **¶** Tertiū est hoc: qd adeo est odiosa rapina deo. Ande Esa. xli. Ego dominus amans iudiciū et odio habens rapinā. Etiam in holocaustū quod erat dignior species sacrificij: habebat dominus odio rapinā. **¶** Quarto etiam est exosa rapina sanctis hominibus: adeo vt ipsum mundum eis exosum reddat. Ande Eccl. iij. Verti me ad alia que sub sole geruntur: et vidi calumnias pauperū: et lachrymas innocentium et consolatoreū neminē nec posse resistere eorū violentie: cunctoꝝ auxilio destitutos: et laudari magis mortuos qd viuentes: et feliciorē viroq; iudicari qui necdum natus est: nec vidit mala que sub sole fiunt. Ad idē pertinet qd legi Abacuc. i. vsq; quo domine clama- bo: et nō exaudies: vociferabor ad te vix patiens: et nō saluabis. Et subiungit. **¶** Quare respicias contemptores: et taces cōculcāte impio iustiorē se. **¶** Quintum est qd rapina inter christianos non solum

rapina est: immo proditio: et quia omnes christiani fratres sunt. Depredari enī fratrem suū innocentem non potest ali quis sine crimine prodicionis. Et etiam propter hoc: quia qui depredatur subditum alicuius: depredatur ipsum dominū. Ande qui fidelem depredatur: deū depredatur dominum suū. Ande proditor ē: cum dñm suū depredetur absq; eius culpa. **¶** Sextum est hoc: qd raptor homicida est. Ande Eccl. xxxij. qui auferit in sudore panem: quasi qui occidit proximum suū. Cum raptor vitam suā pauperi auferat: quasi quodāmodo mortē ei infert. Auferre enim vitam et inferre mortē conuertibilia sunt. **¶** Septimum est hoc: qd raptores peiores sunt furibus. Amuerfalter enim peius est peccare aperte quā peccare occulte. Sicut adulteri aperte: peius est quam occulte. Peius igit est iniuriari alicui aperte vt faciūt raptores: qd occulte vt faciūt fures. **¶** Octauū est hoc: qd peiores sunt raptores qd vsuarij. Lūius signum est hoc: qd pauperes hoies vt euadant raptorū manus ponunt se in manus vsurarioꝝ: qui tamen valde mali sūt vt ostensum est supra. **¶** Nonū est hoc: qd peccatū rapine multum assimilatur hominē diabolo. Diabolus enī fuit raptor primus. Soluit enim altitudinem dei rapere. vnde propheta in persona eius. ero similis alissimo. Et adhuc incessanter laborat: vt bona nostra rapiat. Nec solum assimilatur diabolo in rapiendo bona hominum: immo etiam torquendo hoies: vt bona eorū extorqueat ab eis.

¶ Quod raptores peiores sunt diabolo. **¶** Decimū ē: qd raptores i trib⁹ peiores sūt diabolo. **¶** Prīo in h: qd diabol⁹ eos depredat et torq; q mala agit. s; raptores eos dōdantur et torquent qui a malo rece- dunt. vnde Esa. lix. qui recessit a malo: s; de patuit. Et Prou. xxix. viri sanguinum oderunt simplicem. Diabolus poterit se iustificare comparatione raptorū in die iudicij. Poterit enim dicere. Ego solus illos in inferno affici qui te offende- runt: sed raptores isti illos depredati sūt et affligerunt qui non meruerunt. **¶** Se

cundo sunt petiores in hoc: quod diabolus d
fert angelo dei homini ad custodiam de
putato: ut corporalem violentiam ei non
inferat: quod raptores non faciunt. Ter
tio sunt petiores in hoc quod diabolus
torquet homines in inferno: qui locus tor
torum vocatur. Luc. xv. sed raptores ho
mines torquent in mundo isto: ubi hoies
deberent habere libertatem faciendi de se
et de suis secundum voluntatem suam.
Unde recte possumus intel ligere rapt
res vocatos angelos diaboli. Mat. ii.
xxv. ubi sic legitur. Ite maledicti et c. qui
paratus est diabolo et angelis eius. Ab is
si videntur a diabolo raptores ad facien
dum talia opera in mundo qualia facit dia
bolus in inferno. Undecimum est: quod
spiritus sanctus in sacra scriptura dicit ra
ptores talia facere de pauperibus qualia
nulli persecutores ecclesie leguntur fecisse
de fidelibus. Dicit enim eos excoriare ho
mines pauperes: et atterere et commolere:
et pascere. et comedere. et deuorare. De p
mo legitur. Mat. ix. Odio habetis
bonum et diligitis malum. qui violenter
tolitis pelles eorum de super eos. et car
nes eorum de super ossibus eorum. De se
cundo et tertio legitur. Esa. ij. Rapina
pauperis in domo vestra. Quare atteritis
populum meum et facies pauperum com
molitis. De quarto. Ecci. xij. Generatio
leonis onager in heremo: sic pascua diui
tum sunt pauperes. De quinto legitur.
Prouerbio. xx. Generatio que pro den
tibus gladium habet: et committit mo
laribus suis: ut comedat inopes de terra
et pauperes ex hominibus. De sexto legi
tur. Ezech. xix. Factus est leo: et didicit
capere predam: et homines deuorare.
Et eiusdem vigesimo secundo. Sicut leo
rugiens capiensque predam: animam deu
orauit inopis. Quod autem predicta
testimonia scripture de raptoribus vera
sint: constat: cum a sancto spiritu dicta sunt.
Sed qualiter intelligenda sint: non est ad
e manifestum. Possumus tamen intelli
gere raptores talia facere pauperibus: cum
ea faciunt rebus eorum: que ad sustentationem
vite eis sunt necessarie. unde quod

excoriat unum bouem quem habet paup
er homo: reputatione ipsius pauperis exco
riat eum. Bene enim idem est pauperi: ac
si excoriaret eum. Unde David secundo
Regum. xij. Lum nathã proposuit ei pa
rabolam de diuite: qui abstererat paupe
ri homini ouem unam: dixit eum dignus
morte. Secundum hunc modum etiam
mollit pauperem: qui frumentum eius ei
necessarium mollit. Aliiter etiam possu
mus dicere quod raptor pauperem exco
riat: quia aufert ei temporalia que dese
ctum intollerabilem pellunt ab eo: sicut et
pellis proprie carnis. Nec sine illis potest
vivere: sicut nec sine propria pelle. unde et
pelles vocantur temporalia. Job secundo
Pellem pro pelle: et cuncta que habet ho
mo dabit pro anima sua. Pellem inquam
temporalium: pro pelle proprie carnis.
Pellem etiam dicitur raptor auferre pau
peri: quia aufert ea que adheret per amo
rem cordi: sicut pelles adheret corpori:
immo amplius videntur adherere cordi
quam ipsa anima corpori. Lum enim
pauperes ad mortem infirmantur: poti
us permittunt animam a corpore recede
re quam a se separant dando medicis vel
aliter expendendo illud modicum quod
habent. Ex hac vero adhesionem patere
potest qualis sit dolor in eorum separatio
ne. Carnem etiam et sanguinem auferunt
raptores pauperibus: cum auferunt ea que
acquisierunt labore et sudore: et proprii
corporis consumptione: et que etiam pro
prio corpori subtraxerunt: ubi in carnem
et sanguinem conuersa essent. Immo
etiam plus videtur raptor facere paupe
ri quam si eum excoriaret. Ille enim qui
eum excoriaret: non auferret ei nisi quod
haberet pellem suam. sed raptor aufert ei
etiam illud quod non habet: quia aufert
illud quod usurariozumi est qui acco
mmodauerunt. Aufert etiam illi raptor quod
iam comedit et dedit. Expendit enim pau
per et annonam et vinum antequam colli
gat illa. Possumus etiam intelligere ra
ptores commolere pauperes: quia inter
speciem euasione et metu depredationis: quasi
inter duas molas eos affligunt. Notabile

liter autem dicitur: facies pauper comolius. Pre paupertate enim faciunt facies eorum ad tantam maciem deuenire: quod videntur gene eorum compresse fuisse inter duas molas.

¶ Que debeant hominem cohibere a peccato rapine.

¶ Duodecimum faciens ad magnitudinem huius peccati est hoc: quod ipse peiores sunt bestia quacunq. Anus enim raptor totam vnam patriam deuorat: lupus vero interdum per annum vnum non deuorat hominem vnum. Unde sacra scriptura raptorem comparat diuersis generibus bestiarum. Quandoq. lupo. Unde Sophonic. iij. Iudices eius lupi: vespere non relinquunt in mane. quandoq. vero comparat eos leoni vel vriso. Unde Propheta. viij. Leo rugiens et vrsus eliciens princeps impius super populum pauperum. Secundo deberet cohibere homines a peccato rapie hoc: quod macula huius peccati ita adheret. Quia enim aliquis restituit perfecte ea que rapuit. Videmus eos qui habent novas vestes quod diligentissime cauent eis ab oleo et ab alijs quorum macule remoueri non possunt: dicentes. Perdita esset vestis si caderet super eam aliquid tale. quanto iuuenis magis qui mundum rapuit deberet sibi cauere a rapina: et dicere intra se. Perditi sum si incepero rapere. Nunq. enim decetero restituiam. Tertio deberet raptorem cohibere hoc: quod magna ignobilitas et rusticitas est in rapiendo. Dare enim nobile est. Unde in Tobia versificator. Est dare letitiae vox verbum nobile: verbum illiolum: dantis gloria dantis honor. Et valde assimilatur hominem deo. Deus ex libertate sua fecit quicquid fecit. Et ad id aliud: alia fecit ut haberet que daret: alia vero ut haberet quibus daret. Si autem dare hominem nobilem reddit auferre reddit cum rusticum et vilem.

¶ Quarto deberet raptorem cohibere magnum damnum spirituale quod incurrit: quando aliquid terrenum rapiunt. Unde Augustinus. Lucrum in arca damnum in conscientia. Tollit vestem et per-

dit fidem: acquirit pecuniam et perdit iusticiam. Raptor lucrum habet in arca: cum lucro relicturus est: sed damnum habet in conscientia quam cum damno delaturus est. Fidem perdit quia debebat deo et fratri suo christiano: unde proditor est. Iusticiam etiam perdit: unde non habet eam in auxilium in die iudicii: sed potius erit contra eum. Quinto deberet cohibere raptorem hoc: quod paruum vtilitatem habent de rapina sua. quo ad corpus enim eis parum valet: quia cito transit. Unde. Ecci. xl. Substantie impiorum quasi flum. stecabit. Et sumit ibi flumini pro torrente: qui a pluuijs congregatur.

Quo ad animam vero nullam habent utilitatem: quia non possunt inde facere elemosynam vel oblationem. Unde Ecci. xxxij. Qui offert sacrificia ex substantia pauperum: quasi qui victimat filium in conspectu patris. Cum substantia pauperum vita sit eorum: qui eam offert dominor. Quod si vitam vel sanguinem pauperum qui sunt filij dei ei offerri. Unde substantia pauperis vocatur sanguis. Hier. ij. In alitis tuis inuentus est sanguis animarum pauperum. Ale vocantur extremitates preciosorum paliorum: in quibus alis sanguis inuenitur cum de rapinis pauperum sunt. Cum his alis non de facili volat quod in celum.

¶ Quod dominus multum puniturus est raptorem.

¶ Sexto deberet cohibere homines a rapina magna punitio quam sumpturus est deus de raptoribus. Quatuor vero sunt per que potest ostendi: quod dominus multum puniturus est raptorem.

¶ Primum est hoc: quod ipse ita districte indicat eos qui propria non largiuntur pauperibus. Si enim damnat eos: qui pauperibus sua non tradunt: quid faciet de his qui sua eis auferunt. Unde dicit glori. super Lucam. xvj. Non recipiendur duces qui aliena rapuerunt: sed qui sua non erogauerunt. quid ergo erit ei qui aliena rapit. Ad idem valet quod legitur. Ecci. i. b. xxv. Tunc dicit rex his qui a sinistris eius erunt. Discedite a me maledicti in ignem

eternum: qui paratus est diabolo et angelis eius. Esurienti enim et non dedisti mihi manducare etc. Raptoribus vero dicere poterit. Esurivi et abstulisti mihi quod debebam manducare. Ori meo subtraxisti quod canibus et aubus vestris dedi. Raptores enim ori dei subtrahunt in pauperibus: quod in ore porcorum: id est voluptuosorum hominum: vel in ore canum: scilicet detractorum ponunt. Ad litteram etiam aues et canes pascuntur de rapinis pauperum. Et etiam auferunt de ore dei: que ponunt ore diaboli. Os dei est os pauperis. Os vero diaboli est os impij. Cum enim impius servus sit diaboli: os et cetera que habet: diaboli sunt. Qui ergo subtrahit pauperi quod dat peccatori: ori dei subtrahit: quod ponit in ore diaboli. Raptoribus etiam poterit dominus dicere. Sitiivi et abstulisti mihi quod debui bibere: immo quod plus est: sanguinem meum in pauperibus bibisti. quod enim vni ex minimis meis fecisti: mihi fecisti. Poterit etiam dominus eis dicere. Hospes eram: et non collegisti me: immo quod plus est: domum in quam colligi debebam: combussisti. Et iterum. Invidus fui: et non me cooperuisti. Immo quod plus est: in pauperibus me excoarasti: et vnde cooperiri debui: mihi subtraxisti. Troces militum vestibus caudatis terram operiunt: pro quibus viri earum deum in pauperibus nudaverunt: et quandoque trahunt in cauda sua tota substantiam unius pauperis hominis. Et iterum. Infirmus fui: et non me visitasti: sed super dolorem vulnorum meorum addidisti: et quasi vulnere super vulnus me contidisti. In carcere fui: ibi me cruciastis et quasi iterum me crucifixisti. Secundo potest perpendi: quod dominus grauer puniturus sit raptores per imprecationes et maledictiones: quas faciunt eis vidue et pupilli quod ipsi spoliant. Dicit enim scriptura quod tales imprecationes a domino exaudiunt. Unde Eccli. xxv. Non despiciet dominus preces pupilli: nec viduam si effundat loquellam gemitus. Nonne lachryme vidue ad maxillas

descendunt: et exclamatio eius super deducentem eas: id est super eum qui facit eam lachrymari. Et subiungitur. A maxilla eius ascendunt vsque ad celum: et dominus exauditor: non delectabitur in illis. Dominus dicit et plus significat: cum dicit. Non delectabitur: quasi diceret: grauis sime irascetur in eis. Videtur lachryme vidue tantum ad maxillam descendere: sed in veritate ascendunt ad celum vsque ad conspectum dei quantum ad virtutem. Ad idem valet parabola quam dominus ponit. Luce. xvij. De iudice iniquo: qui deum non timebat nec hominem reuerabatur. qui nolebat per multum tempus vindicare viduam quandam de aduersario eius: sed potius dixit intra se. Et si deum non timeo: nec homines reuerentia me qua molesta est mihi hec vidua: vin dicabo illam. Et subiungit dominus. Si dete quid index iniquitatis dicat. Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte: et patientiam habebit in illis. Videtur timendum est raptoribus de propria salute: preces enim eorum propter rapinas eorum non exaudiuntur. Unde Esa. j. Cum multiplicaueritis orationem non exaudiam vos. Dominus enim vestre sanguine plenus est. Orationes etiam bonorum pro eis facite: sepe non exaudiuntur: quia aduersantur eis lachryme pupillorum et viduarum: que lachryme violente sunt in precibus. Sicut dicit Augustinus super illud. Auribus percipe lachrymas meas. Seruiores et lachrymosiores sunt et frequentiores preces pauperum contra raptorem quam sint preces bonorum pro eis facite. Unde multum timendum est raptoribus: ne exaudiantur. Non de facili obtinet quis in aliqua curia iustitia: cum habet ibi multos aduersarios et fortes qui iustitiam causant habent. Ad contrarietatem istarum precum videtur pertinere quod legitur Eccli. xxxij. Unus orans et alius maledicens: cuius vocem exaudiet dominus. Immo unus orans et multi maledicentes: vnde timendum est: ne vocem maledicentium dominus exaudiat. vnde remedium est res

ptoribus vt a rapinis cessent et oppressis subueniant prout iuste poterunt. et tunc dominum propitium habebunt. vnde Esa. i. Subuenite oppresso. iudicate pupillo: defendite viduam. et venite et arguite me dicit dominus. Si fuerint peccata vestra vt coccinum: quasi nix dealbabitur.

I Tertio potest ostendi. q. grauiter puniuntur sit eius raptores per amores que habet celestis iudex ad pauperes qui spoliant. Amos vero celestis iudicis ad pauperes tantus est. q. sibi fieri reputat quod eis sit. vnde Abatib. xxv. Quod vni ex minimis meis fecistis. mihi fecistis. Propter hos etiam venit in carnem. vnde ps. Propter misericordiam inopum et genitum pauperum: nunc exurgas dicit dominus. Et Esa. lxi. Euangelizare pauperibus misit me. In primo etiam verbo noue legis regnum suum eis communiavit dicens. Beati pauperes spiritu et c. vñ verisimile est. q. districte iudicet oppressores eorum. Ideo dicitur i ps. Iudicabit pauperes populi et saluos. faciet filios pauperum. et humiliabit calumnia torem: et prouerb. xxiij. Ne attingas paruulorum terminos et agrum pupillorum ne intro eas. Propter quoniam enim illorum fortis est: et ipse iudicabit contra te cum illorum. Et prouerb. xxiij. Non facies violentiam pauperi quia pauper est. nec conteres egenum in porta. quia dominus iudicabit causas eius et configet eos qui confixerunt animam eius. **Q**uarto potest ostendi magna pena raptorum per hoc quod pauperes quos ipsi spoliauerunt: iudices eorum erunt. vnde Job. xxxvi. Pauperibus iudicium tribuit. Tunc stabunt iusti in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerunt. et qui abstulerunt labores eorum. v. legis Sap. quinto.

Quod raptores etiam in mundo isto multipliciter puniuntur a deo.

Prima vero pena raptorum in mundo isto paupertas est. vnde Prouerb. xi. alij diuidunt proprietatem et ditiores fiunt. alij rapiunt non sua. et semper in egestate sunt. Possunt etiam assignari quinque cause huius paupertatis. Prima est hec. quod raptorem relicto deo et contempto. qui e

stis pauperum repleri volunt. vnde dominus per prophetam. Dereliquerunt me fontem aque vite. Ideo milites deberent sperare ea que sibi necessaria sunt et ei seruire. non laboribus pauperum inhiare. De paupertate enim non colligitur abundantia.

Secunda causa paupertatis est hec. q. sicut raptorem auferunt alijs. ita et alij auferunt eis. vnde Esa. xxiiij. vñ qui predaris. nonne et ipse predaberis. Et Abacuc. ij. quia in spoliasti gentes multas spoliabit te oves qui relictis fuerint de populo. Tertia causa est hec. q. oportet eos multas expensas facere. Abyssus enim rapinam abyssum inuocat expensarum. Quarta causa est h. q. dominus non dat libenter eis qui sibi auferunt in pauperibus. vnde plus amittunt quod dei liberalitas eis data erat. q. sit illud quod pauperibus auferunt. Et facilius ad diuitias peruenirent dei liberalitati seruendo q. contra dei voluntatem dei bona rapiendo: Ab ira infantia. voluit raptorem bona eius qui liberalissimus est per violentiam habere. Cum auaritia hominibus hoc solebat fieri. et non illis qui sua libenter largiuntur. Quinta causa est hec. q. creature in locis sibi a deo deputatis conseruantur et quiescunt. In locis vero ubi violentier ponuntur. non quiescunt. vt ponderosa q. in infimis locis quiescunt. leuia in supereminis. Si autem in alijs locis violentier ponuntur ad sua loca reuertuntur. Sic est de diuitijs. vnde gda. Non habet cunctis sordida preda bonos

Secunda raptorum pena est sterilitas. cum enim raptorem contra deum acquirere velint que possideant. dominus negat eis vel successibus eorum qui possideant. Non. n. dat eis heredes. vnde Eccli. xl. Ne potes impiorum non multiplicabant ramos. et Sap. iij. Adulterine plantationes non dantur radices altas. nec stabile fundamentum collocabunt. Tertia pena raptorum est. acceleratio mortis eorum. vnde Dauid. viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos et c. Et prouerb. iij. Impius de terra perdetur. et qui inique agunt auferentur ex ea. Quarta pena est. q. fre-

quenter gladio moriuntur. et anima a demonibus rapitur et corpus sepultura caret. Unde Hieremie. xxi. Et qui edificat domum suam non in iusticia. Et quibus dam interpositis subiungitur. Propter ea hec dicit dominus. Non plangent es: ve frater et ve foror: et non conerepabit super eum: ve domine et ve iherusalem. Sepultura asini sepelietur iherusalem. De hoc vero quod spiritus eius rapiatur a demonibus: dicit Gregorius. Qui mihi visibiliter rapit: subito vigente exitu invisibiliter rapitur. Et Ecce. xxi. Non effugiet rapinam peccator. Quina et sexta pene sunt. quod filij eorum mendici fiunt: et gladio moriuntur. Unde Mat. ij. Leo cepit sufficere carulis suis: et necavit leonem suis: et implevit predam speluncas suas. Et subditur Ecce ego ad te dicit dominus exercituum succedam usque ad summum quadrigas tuas: et leuculos comedet gladius: et exterminabo de terra predam tuam. Et Job. xxvj. Hec est pars unius apud dei et hereditas violentorum: quam ab omnipotente suscipient. Si multiplicati fuerint filij eius in gladio erunt. et nepotes eius non saturabuntur pane. In futuro vero pena raptorum erit. quod rapine eorum collis eorum imponentur. et sic eorum toto mundo ducuntur. deinde vero suspendentur. Raptores simili pena vel maiori debent puniri quam latrones: sed non est qui audeat hoc facere: sed celestis rex qui non timet eos hoc faciet. Unde Thren. j. Iniquitates mee circumlute sunt et ipso te collo meo. Iniquitates possunt intelligi res inique acquisite. Amos. iij. Juravit dominus in sancto suo. quia ecce dies venient super vos. et levabunt vos in cunicis. id est in periculis ad modum eorum qui suspenduntur. Rapine etiam se habebunt ad raptores: ut mole asinarie collo eorum suspense: ad inferiora loca inferni eos trahentes. Unde Proverbiorum viginti primo. Rapine impiorum detrahent eos. Ne sunt pene raptorum quas debent expectare: certi omnino quod venient super eos nisi penituerint. Juravit

enim dominus se non traditurus obliuioni rapinas eorum. Unde Amos. viij. Audite hoc qui conteritis pauperem. Et subiungitur. Juravit dominus in superbiis iacob. si oblitus fuero usque ad finem opera eorum.

De iniustis tallijs et peccati huius magnitudine.

Capitulum tertium.

Erto loco inter species avaritie dicendum est de peccato iniustarum talliarum.

A quo peccato tria deberet cohibere homines. scilicet peccati magnitudo et vilitas que est in faciendo tallias: et damnum quod provenit inde eis quod eas faciunt. Magnitudo vero huius peccati ex hoc potest ostendi. quod propter peccatum rapine est ibi peccati dominus. Est etiam ibi ingratitudo et contemptus dei et angelorum. Quod proditio sit ibi potest ostendi multipliciter. Primo sic. Si aliquis paterfamilias filium suum transiturum per aliquam viam periculo sam. bone fidei alicuius commendaret. et certam summam pecunie pro hoc ei assignaret. si ille ultra summam illam filio ei aliquid auferret. proditor esset. Et diceret paterfamilias. Ego commendaveram filium meum bone fidei illius. et ipse spoliatum eum. Sed constat quod deus filios suos commendavit potentibus huius mundi. et desinuit eis de quibus deberent esse contenti. Unde Luc. j. Cum quererent milites a Joanne baptista quid facerent. Respondit Joannes. Neminem concucias neque calumnia faciat: et contenti estote stipendijs vestris. prohibentur eis primo duo peccata per que solent potentes pecuniam a pauperibus extorquere. scilicet comminatio. et calumnia. Cominatio ubi dicitur. Neminem concutiat. calumnia vero in sequenti verbo. Deinde vero ostenditur eis quod stipendijs suis debent esse contenti. Unde si ultra stipendia sua accipiunt. sunt proditores. Spoliant enim filios dei bone fidei eorum commendatos: nisi faciant hoc in illis casibus in quibus

Pbus eis licet. ¶ Secundo offenditur ides sic. Constat quod tantam fidem debet dominus subdito: quam tantam subditus domino. Sed si subditus caperet dominum: vel alio modo male faceret ei: proditor esset. ¶ Igitur si dominus subditum capiat vel aliud malum ei faciat proditor est: nisi ille culpam commiserit que hoc requirat: nec minus indecens est: si dominus absque culpa subditum capiat quam si subditus dominum caperet. Dicit aliqui milites. Si alicui qui non esset meus subditus male facerem: bene scio quod peccarem: sed si sub dicto meo male facio: tunc non credo me peccare vel tantum peccare. Quibus dicit potest: quod secundum hoc dominatio eorum diabolica est. Diabolus enim talis dominus est: quod sibi subditis loco retributionis afflictionem et penam tribuit: et illis quod melius sibi seruiant: plura mala facit: preterea: quis sancti capitis dubitet minus licitum esse hostem esse in ciues quam in extraneos: quis nesciat crimen perditionis esse cum amicis inimicitias exercere. Subditi vero secundum sapientem sunt humiles amici. Preterea: cum certum sit quod milites iste fidem debeant pauperi homini antequam faceret sibi homagium: tanquam fratris suo christiano: nec pauper illum a fide illa absoluit: cum ei homagium fecit: immo vinculum quod inter eos erat osculo pacis confirmatum est: quomodo ergo miles immunis est a crimine proditoris cum malum facit ei: nisi ei prius significet quod non vult ei fidem illam seruare et quod non vult eum decetero tanquam subditum: sed tantam hostem habere. Peccatum etiam ingratitude est ibi. Deus enim cum honorauit alios hominibus perficiendo. Ipse vero ex hoc inhonorat: deum in pauperibus cum opprimendo: in hoc similis militibus qui deum crucifixerunt: qui de aridine de manu domini susceptra: caput eius percutiebant. In aridine significatur terrena potestas: quam milites a deo acceperunt et deinde ex ea deus in pauperibus percutiunt. Contemptus etiam dei et angelorum est ibi. Licet enim deus traderet pauperes custodien-

dos potentibus huius seculi: tamen ipse noluit eos esse absque custodiis celestibus immo vnusquisque bono habet vnum angelum sibi ad custodiam deputatum: quem contemnit qui pauperem hominem opprimit: et in ipso etiam angelo deus contemnit: cuius nuntium non reueretur.

¶ De sex malis que proueniunt alicui eo quod tallias faciat.

¶ Secundo deberet cohibere milites a tallijs: multiplex damnum quod inde prouenit. ¶ Primum autem damnum quod ipsi incurrunt est quod dominus videt eos iniquos in paucis bonis temporalibus eis commissis non vult eis ea augere. Scit enim quod qui in modico iniquus est: et in maiori iniquus est. secundum quod legitur Luc. xvj. Unde frequenter videmus milites qui tallias faciunt pauperes illos autem qui non faciunt diuites. ¶ Secundum damnum est: quod subditi eorum flagrant eos: et sit iusto dei iudicio qui plures voluerant habere quem deberent inobediunt etiam quod debent habere. vnde legitur. ij. Regum. quod roboani filius salomonis volens aggravare iugum filio israel dominum decem tribuum amisit.

¶ Tertium damnum est celestis regni amissio. Sicut enim dominus dicitur est illi qui fidelis est in temporalibus istis. Euge serue bone etc. Ita dicitur est ei qui infideliter se habuit. Ac tibi serue nequam et infidelis: quia super paucis suis infidelis. supra nulla te constituam: intra in carcerem domini tui: qui scilicet preparatus est diabolo et angelis eius.

¶ Quarta infamia est potentum huius mundi: qui cum receperunt aliquid terrenum non curant de deo quasi nihil ultra esset recepturi: et quia plus habent de terra quam alij: ideo omnino non curant de deo.

¶ Quartum damnum est. quod durum iudicium et absque misericordia merentur sibi apud deum. Ea enim mensura quam mensi fuerint illis quibus presunt remetietur eis ab eo qui preest illis. Unde non credant deum misericorditer acurrum cum eis: cum ipsi non habeant se misericorditer: nec etiam iuste cum suis sub

ditis. Ad quod pertinet qđ legitur Sap. vi. Cito apparebit vobis regibus: quoniam iudicium iurissimum in his qui presunt fiet. Exiguo enim conceditur misericordia: potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusqđ dominus: qui est omnium dominator: nec verebitur magnitudines cuiusqđ quoniam pusillum et magnum ipse fecit et equaliter cura est illi de omnibus. Fortioribus autem fortior instat cruciatio. ¶ Quintum damnum est: qđ interdum aliquis tyrannus potentior eos opprimit sicut ipsi minus potentes opprimunt. Unde in ps. Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum et c. Per dentes eorum et molas leonum: intelligitur potestas deuorandi pauperes et conterendi: quas dominus interdum auferit. ¶ Sextum damnum est: qđ odio habentur ad modum luporum. Ideo lupus odio habetur et ab hominibus et a ceteris animalibus: quia non viuunt nisi ex eis que auferit. Eadem ratio exposita sunt homines rapaces. In hoc tamen differentia est: qđ lupi rapinas non exercent contra lupos: sed contra alia alterius speciei: sed tales homines contra eos qui sunt eiusdem speciei rapinas exercent.

¶ De vilitate huius peccati. ¶ Tertio deberet cohibere milites a talibus: vilitas que est in faciendo eas. Sicut enim gloriosum est dare: sic vile est querere. Et tanto vilius videtur esse genus que rendit: quanto vilior et inferior est persona a qua queritur: et nobilior persona que querit. Unde vilitas ista querendi: repressum quoddam deberet esse militibus ne ultra vires expenderent. Plus enim ignominie est in querendo si ipsi scirent intelligere: quam sit honoris in expendendo indiserere. Sed dicit aliquis miles. Oportet nos viuere: et viuere non possumus nisi iustas tallias faciamus. Cui respondeo: qđ in valde periculoso statu sunt. Similes enim sunt illi qui in carcere esset: cui si apponerentur nisi toxicata: et sic cogitaret in mente sua: non posset viuere nisi comedam: et si comedo: mortem meam commedo. In magno animi dolore deberet

esse: qui in tali statu se vident: et totam vitam istam deberent continere.

¶ De fraudibus negociatorum.

Capitulum quartum.

¶ Quarto loco inter species auaritie dicendum est de fraudibus negociatorum. Et notandum est qđ ne

gociatio bona est in se: et hominibus necessaria. Ordinavit enim deus ut nullaterra in omnibus sufficiat: ut cum alia terra ei subuenerit: eam chariorē habeat. Subuentio autem ista mediante negociatione fit. Sed malicia hominis adeo impleuit fraudibus negociationem: qđ multi negociatores non sunt minus mali hodie rapitoribus vel usurarijs. Unde hodie ipletum est qđ legitur Apoc. xij. de bestia qđ vidit Ioānes: et faciet inquit nequis posset videre aut emere: nisi qđ habuerit characterem aut nomen bestie et numeri nominis eius. Bestia que dicitur a vastando est diabolus: cuius character sue imago est falsitas vel fraus. Ipse enim fuit primus mendax. Unde Ioā. viij. Ipse ē mendax et pater eius. Absqđ ista imagine confitentur multi mercatores qđ non possunt emere vel vendere. Et tri legatur in Apoc. xij. qđ qui acceperit characterem in fronte sua vel in manu sua: hic bibet de vino ire dei.

¶ De octo malis abundantibus in mercatoribus.

¶ Octo vero sunt mala que abundant in mercatoribus. ¶ Primum malum ē vendere quanto charius possunt: et emere qđto vilius possunt. Istud malum excludit deum a negociatoribus: et facit negotiatores idolatras esse. Ex quo enim aliquis nullum habet respectum ad deum ad fraternam charitatem in sua negociatio: ipse seruitium quod deberet deo impendere: impendit diuitijs: quod indubitanter idolatria est: sicut ostensum est prius.

¶ Secundo abundant mendacia in mercatoribus: in quibus non est parua culpa. Unde legitur. Eccl. xx. qđ potior est fur

¶ **A**ffiduitas viri mendacia. Tercio abudant ibi piuria: in quibus similiter non parua culpa est: cum sint contra illud decalogi. Non assumes nomen dei tui inuane. Propter quod cum tanta culpa sit hominem in falsum testimonium adducere: quanta culpa credenda est: cum aliquis vult deum ad testificandum suum adducere. quod sit in piurio. Per deum enim iurare est: cum in testimonium adducere. Quarto vero abundant in mercatoribus furta que furta sunt precipue per fraudes quas faciunt circa stateras et pondera et mensuras. De triplici fraude mercatorum que sit in mensuris. Et de duplici damno proueniente ex isto peccato.

In talibus vero tripliciter est fraus. Uno modo cum quis habet diuersa pondera vel diuersas mensuras: et vendit ad minorem: et emit ad maiorem. Secundo modo: cum quis habet iustam mensuram et iustum pondus sed tamen male mensurat vel poterat: sicut faciunt caupones qui mensuram implent spuma. Tercio modo. cum quis procurat: quod res quam ad pondus vendere debet ponderosior sit. ut faciat illi quam gloriā mactat. Quod vero sit que deberent homines cohibere a fraude que sit in ponderibus et mensuris. scilicet magnitudo ipsius peccati et damnum quod inde prouenit. Magnitudo ideo huius peccati tripliciter potest ostendi. Primo ex hoc quod peccatum istud dei abominatio vocatur. Prover. xi. ubi sic legitur. Statera dolosa abominatio est apud deum: et pondus equum voluntas eius. Non vocamus abominationem illud quod displicet alicui. sed quod valde displicet. Secundo potest ostendi magnitudo huius peccati per hoc. quod per mensuras et pondera et stateras deberent ea que inequa sunt et iniusta ad iusticiā et equitatem reduci. Unde sunt quasi instrumenta iusticie et equitatis: ideo magis displicet deo iniquitas in talibus. Tercio potest ostendi magnitudo huius peccati per hoc: quod mensura et pondera pertinere solent ad dominum terre. unde falsitas talium in contumeliam domini quodammodo redundat. Ideo dicitur Leuit. xix. Ego dominus deus

vestester. nolite facere aliquid iniquum in iudicio. et in regula. et in pondere. et in mensura. Statera iuste et equa sunt pondera. iustus modius equusque sextarius. Ego dominus deus vestester. Ideo cum loqueretur de mensuris et ponderibus: ubi se dominum dixit: ut timent in eis fraudem facere: cum scirent se habere dominum quem nulla fraus posset latere. Damnum vero proueniens ex peccato isto: duplex est scilicet temporale et spirituale. De temporali habetur. Deut. xxv. Non habebis in sacculo diuersa pondera maius et minus: nec erit in domo tua modius maior et minor. pondus habebis iustum et verum: et modius equalis et verus erit tibi: ut multo viuas tempore super terram quam dominus deus tuus dedit tibi. Abominabitur enim dominus eum qui fecerit hec. Et Mich. vi. Nunquid iustificabo stateram impias et sacculi pondera dolosa. Et subditur pena eius qui talia facit. Tu seminabis et non metes: et calcabis oliuam et non vnges oleo. et spirituale vero damnum est quod tangitur. Mich. i. Ignis est in domo impij et thesauri iniquitatis: et mensura minor ire plena. Quantum mensure subtrahitur tantus ire et offense diuine acquiratur: cum scriptum sit in libro Sapientie. xi. Per que peccat homo: per hec et torquetur. unde cum in statera peccent tales: in statera beati Mich. i. elis punientur: ut mala eorum in ea magni sint ponderis bona vero nulli. Qui tum malum quod abundat in mercatoribus est vendere ad terminum: quod est species usure palliate: ut dictum est prius. Sextum malum est: aliud ostendere et aliud vendere: sicut accidit in scriptoribus qui bonam litteram ostendunt et prauam deinde scribunt. Septimum malum est: tenebras facere: vel aliter procurare ut res venalis appareat alterius modis quam sit. Sicut accidit in mercatoribus qui tenebras faciunt in locis in quibus debent pannos vendere: in quo ostendit deesse filios tenebrarum. unde merito dicit de eis dominus. Projicite eos in tenebras

exteriores. Tenebras quæserunt: tenebras habebant. Ostendunt etiam se velle male agere: quia qui male agit: odit lucem. Joan. tertio.

De acceptione munerum. Ca.v.

3

4

Quinto loco inter species auaritie: dicendum est de acceptione munerum. Et primo ostendimus quod periculosa sit munera acceptio. Deinde agemus de his quod reprehensibilia sunt circa acceptores munerum. quia periculosa vero sit munera acceptio: satis apparebit si ostendantur mala que faciunt munera acceptoribus suis.

De decem malis que proveniunt ex acceptione munerum.

Et ponemus decem ex eis ad presens. Primum malum est: quod excecant eum. Secundum malum est: quod eum mutum reddunt. De his duobus legitur Eccli. xx. Exrenia et dona excecant oculos iudicum et quasi mutus in ore auerit corceptionem. De excecatione etiam legitur Exod. xxx. ij. Non accipies munera que excecant et pridentes: et subuertunt verba iustorum. Deut. xvj. Non accipies personarum nec munera: quia munera excecant oculos sapientum. et mutant verba iustorum. Quis nisi infans in hospitio suo libenter recipiat eum a quo debet excecari. Ad hoc vero quod munera hominem mutum reddunt perunt quod dicit Gregorius. Non potest constanter argui a quo accipitur. apostolus noluit accipere: ne dum acciperet auctoritatem magisterij inclinaret. Ad idem pertinet quod legitur Esa. lvi. Laqueos muti non valentes latrare. Interdum prelati aliquis venit ad aliquem sacerdotem cum tanto latratu quod videtur quod velit eum deuorare. Sed ille proijcit aliquid in ore eius: et auert eum latratum. Percutit eum de vna marcha argenti. ita quod ei auert loquelam. Tertium malum quod faciunt munera acceptoribus suis est corruptio. vnde Esa. j. Principes tui infideles socij forum. Et subiungitur causa. Omnes diligunt munera sequun-

tur retributiones. Et licet aliqui per munera non corrumpantur: tamen presumptio habetur contra eos de corruptione. Quia secundum Hieronymum. sicut matrona non est casta que cum rogatur munera accipit. ita nec iudex munuscula accipiens a corruptione inuicem iudicatur. Quartum malum est. quod munera accipientem in seruitutem redigunt. Unde. j. ad Cor. vj. Omnia mihi licent. sed ego sub nullius redigar potestate. Et loquitur apostolus de sumptibus recipiendis: et innuit quod si ab eis sumptus reciperet. iam sub eorum potestate esset. vnde quidam sapiens cum pro libertate reipublice stetit in causa contra quendam diuites. cuius expensis diu edoctus fuerat et super ingratitude a diuitibus illo in causa vocatus fuisset. Reges enim romanorum ingratos puniebant. dixit illi diuiti. Domine mi tu scis. quia nihil causa odij feci. sed pro libertate reipublice et honestate persone. immo etiam et tue steti. Nunc vero hoc video quod nihil periculosius est acceptis muneribus si ad omnem nos obligant seruitutem. Quintum malum est. quod manum susipientis inquinat. Ad quod referre possumus. quod legitur Osee. v. Efraim cepit abire post sordes. Homo cupidus cuius cor aurum affectat. videtur post aurum abire. iuxta illud Eccli. xxxj. Beatus vir qui inuentus est sine macula. et qui post aurum non abiit. Sed secundum iudicium viri spiritualis vadit post sordes et affectat in manibus recipere illud a quo deberet eas excutere si scilicet illud teneret. Ab eis enim que inquinant. solent homines manus excutere. Sextum malum est: quod munera maledictione inducunt super acceptores suos. Unde Deut. vigesimo septimo. Maledictus qui munera accipit ut percutiat animam innocentis. Et Esa. quinto. ve qui iustificatis impiam pro muneribus. Lupidus quando munus recipit. credit se benedictionem recipere. Unde munus vocatur benedictio quarto regum quinto ubi dicit naaman heliseo. Obsecro ut accipias benedictionem a seruo tuo. Sed latet ibi maledictio. quia grex sentit cum lepra

namā ei adheſit. ¶ Septimum malum eſt: q̃ munerā impediunt acceptores ſuos a melioribus donis. De illis qui ideo celeſtia accipere non poſſunt: quia manerum terrena impediūt. Ad hoc pertinet id quod legit Eſa. xxxij. Qui excuſtimanus ſuas ab omni munere: & iſte in excelſis habitabit. ¶ Octauum eſt: q̃ munerā acceptores ſuos obligant: non tantum ad ſeruitutem: ſed etiam ad mortes. Unde prouerborum. xv. Qui odit munera: uiuet. Abi per oppoſitum innuitur: q̃ qui diligit munerā: morietur. Ad idē pertinet illud Eccl. x. Sic uenalem animam ſuam habet. Et loquitur de amatore pecunie. ¶ Nono inclinant munerā acceptores ſuos ad omnem iniquitatem. Unde in Ps. In quorum manibus iniquitates ſunt. Et ſubditur cauſa. Dextera eorum repleta eſt muneribus. ¶ Decimo igne infernali eos comburent. Unde Job xv. Ignis deuorabit tabernacula eorum qui libenter munerā accipiunt. Quis niſi inſanus ea amet que amatoribus ſuis tot & tanta mala faciunt.

¶ De quinq; in quibus poſſunt reprehendi acceptores munerum.

¶ Sequitur de his que poſſunt eſſe reprehendiſſima circa acceptores munerum. Que ſunt quinq;. ¶ Primum eſt: quando aliquis qui non indiget: recipit: qđ pauperibus dari deberet. Unde Hieronymus ad Damafum papam. Clerici q̃ de bonis & opibus parentum ſuſtentari poſſunt: ſi quod pauperum eſt ſibi accipiunt: ſacrilegium proſecto committunt: & per abuſionem talium iudicijs ſibi māducant & uiuunt. Idem in quadā episto la. Monache ſi gees & accipis porius das q̃ accipis. Hoc dicit: quia obligatur ad dandum ſpiritualia que acceptis meliora ſunt. Deinde ſubdit. Si nō indiges & accipis: rapis: quia distribuenda pauperibus tibi ſurpas. Item proſper in libro de uita contemplatiua. Habentes unde ſuſtententur: non ſine grandi peccato ſuo unde pauper victurus erat accipiunt.

¶ Secundo reprehendiſſime eſt in acceptoribus munerum: quando illi qui dant tenentur reſtituere eis a quibus habuerunt.

De quibus dicit Hieronymus. Qui a p̃toribus: ſymoniacis: ſeneratoribus munerā accipiunt: ſimiles ſunt illis quiminores piſces deuorant a magnis comedit & deuorant. Sicut enim ſic deuorati nulli uſui ſunt apti: ita nec oblatio talium illi uſui: ulliue religioni apta eſt. Hoc uero laborant quidam religioſi noſtri temporis: exterius pretendentes ſanctitatem. in terius uero pleni auaricia & cupiditate. ¶ Qui quaſi mercatores ſunt pellicum anguillarum: qui indiſſerenter omnia accipiunt: & in pios uſus conuerti volunt. Qui ſignati ſunt per gedeonem. qui in aures aureas de preda madianitarum accepit: ut ſaceret inde ſacerdotes veſtes. Et factum eſt gedeonem & omni domui eius in ruinā: ut legitur. Iudic. viij. ¶ Iſti etiam ſimiles ſunt ſaul: qui regem amalech: & meliora de ouibus & armentis reſeruauit. uolens immolare domino: propter quod abiicit eum dominus ne eſſet rex: ut legitur. i. Regum. xv. Iſti etiā ſimiles ſunt achor: qui furatus eſt & anathemate hierico. ut legitur Joſue. viij. An Hieronymus. Diligenter diſcutiendam eſt & cauendum: ne quis abuſulerit de alio quo anathematice: ne propter illud multi cum eo perdantur. Iſti etiam contra prohibitionem legis moricinium comedunt & a beſtia captum. ¶ Tertio reprehendiſſime eſt i acceptoribus munerum cum habet impios miniſtros: qui procurant quocunq; modo poſſunt ut ipſi a ſubditis aliquid extorqueant: quod eſt ualde magnus peccatum: quos ſuggillamus hoc exemplo. Quidam clericus cum ad aleas omnia q̃ habere potuiſſet preter quinq; ſolidos perdidiciſſet: incepit deum blaſphemare & permutare eoſdem quinq; ſolidos homini q̃ cum doceret quomodo deum magis offenderet. Cui quidā qui aderat dixit. Si deum ſupra omnem peccatorem uolueris offendere: ſias queſtor palatii epiſcopi. Tales figurati ſunt per fuſcinulā: ſua que legitur. i. Regum. ij. Veniebat puer ſacerdotis cum coquerentur carnes: & habebat fuſcinulam tridentem in manu ſua: & mittebat eam in lebetes: & omne quod lenabat fuſcinula: tollebat ſacerdos ſibi. Quidam

plati ecclesie ad modum demonum habent fuscillas suas: quibus subditos possident. Isti etiam significati sunt p otiola: p que sacerdotes belis furabatur que ponebantur ante idolum ei: vt legitur Daniel xiiij. Isti etiam similes sunt mergulis illis quos vidit beatus Ambrosius in quodam flumine qui assidue captare piscium intendebant. Et ait. Forma ista demonum est. Et precepit eos auolare. Isti sunt velut aucupes. Unde Amos. ij. Nūquid cadet avis in laqueum terre absque aucupe. Laqueus terre est prelatas malus unde Osee. v. dicitur ad prelatos. Adificum iudicium est quoniam laqueus facti estis speculationi: et rete expansum super montem thabor. Isti etiam canes sunt: de quibus dicitur in Ps. Ipsi dispergentur ad manducandum: si vero non fuerint saturati et murmurabunt. dispergentur ministri episcoporum per eos diocesces. Si non dant eis sacerdotes accusant illos: iuxta illud michae. iij. Si quis non dederit in ore eorum quippiam sanctificant super eum: prelium. Asserunt enim rectum esse et iustum quod ab officio et beneficio suspendantur: De his legitur hie remie. v. Inuenti sunt in populo meo impij insidiantes quasi aucupes: laqueos ponentes et pedicas ad capiendos viros.

E Quarto reprehensibiles sunt acceptores munerum quando ipsi accipiunt munera pro causa pro qua non deberent accipere sicut iudices qui munera accipiunt: vel vt iusticiam deserant vel vt iusticiam faciant. quam gratis deberent facere. Stridit enim peccatum est. Sicut enim iniquus esset qui capam meam mihi venderet: ita iniquus est qui iusticiam quam debet facere ex officio non vult facere nisi sibi aliquid detur. Ad quod referri potest illud Ps. Cum accepero tempus ego iusticias iudicabo. Iusticiam venditam dominus iudicabit et pro ea venditorum damnabit. munera vero accipere vt deseratur iusticia: quasi peccatum iude est. Unde super illud Abihei. xxi. Exinde querebat oportunitatem vt eum traderet. dicit glo. Abihei hodie sunt qui factum iude execrantur et idem faciunt. Nam cum pro munere falsum testimonium dicunt deum qui veri-

tas est vendunt. Simili qui pro munere falsum iudicium faciunt deum qui iusticia est vendunt.

Quinto reprehensibiles sunt acceptores munerum: quando non faciunt illis ad quod obligantur acceptance munerum. Sicut accidit in illis qui elemosynas recipiunt: et tamen negligunt orare pro largitoribus earum. Precedem bene volunt suscipere. sed laborem recusant ferre. Quibus dicitur in Ps. Surgite postquam sederitis etc. Panis doloris vocatur panis clericorum: quia requiritur pro eo luctus et dolor. Delere enim debent peccata eorum a quibus eis datus est panis ille. Ideo postquam sederunt ad mensam surgere debent adorandum pro eis. Sed ipsi panem doloris faciunt panem risus et gaudij: iuxta illud Ecc. x. In risu faciunt panem epulantes et vinum bibentes. Conuiuia que deberent esse in luctu: faciunt esse in risu: ita quod epulantur bibentes id est potum oblivioni non tradentes. Varij enim vinis et exquisitis vtuntur. Et est alicubi verbum vsitatum cum videtur aliquis pinguis et rubicundus vt de eo dicatur. Iste vt comedit bibit: id est potum in comestione oblivioni non tradidit. Tali qui de elemosynis delicate comedit et cum saturitate dicit beatus Bernardus. Ne tibi clerice mors in olla carniū quod peccata populi constet cē que comedis: ac si tua tibi sufficere non viderentur. Mirum est quod ita audacter comedunt quod mortem continet: cum Job. vj. scriptum sit. Qui gustare quod poterit gustatum asserit mortem.

De delictis clericorum que mortes septem continent.

Notandum est quod delicta clericorum mortem continent nec vnicam mortem: immo septem mortes ibi possunt esse.

Prima mors est: mors peccatorum per quibus dantur elemosynae: quas clerici commedit iuxta illud Osee. iij. Peccata populi mei comederunt. De ista morte loquitur beatus Bernardus in predicta auctoritate.

Secunda mors est illorum peccatorum que habent sequi ex delictis: vt est luxuria et alia vitia que ex vitio gula nascuntur: vt ostensum est in tractatu de gula.

Tertia mors: est mors sanctorum qua cōparata sunt bona ecclesie. Acquisiuit enim christus ecclesiam sanguine suo et suoribus. An in recōpēsatiōe debent illi q bona ecclesiastica comedunt: glorificare deum et sanctos. Quarta mors: est mors corporalis: q̄ comedit in delictis: qz delitie mortis sūt occasio: vt prius ostensum est.

Quinta mors: est mors pauperum: qz portione quas deberent habere in bonis ecclesiasticis defraudantur. Defraudatio vō talis iudicatur esse homicidium Eccl.

xxxiij. vbi sic legitur Panis egentium vita pauper est: q defraudat illum homo sanguis est. Sexta mors: q̄ ibi comedit p̄t est mors pprie damnationis. Peccatum enim res venenata est. vnde dñi comeditur nisi sanctitas comedentis vel sequens oratio illud expellat: interdum mors eterna inde incurritur. vnde Luce. xx. Deuorant domos viduarum simulantes longas orationem. Hi percipient maiorem dānationē. Et. Berti venient venient ante tribunal christi: ibi audietur pupillorum accusatio grauis allegatio dura quorum vixere. suspendijs nec diluere peccata quibus facti sunt ceci duces: et mediatores fraudulentum. Idem Quid tibi insipiens delitie sapiunt quid diuitie ille cecos oblectant oculos: quibus tam graue meritis iudicium taz dure te obligas rōni. vniuersum siquidem vsqz ad nouissimum quadranti exegeris. Septimo comedūt mortem clerici: q comedunt elemosynas sibi datas p mortuis. et ab igne purgatorij q grauior morte est: debent eos liberare. Ad hoc enim obligantur ex susceptione elemosynarum. et verisimile est qz dñs multū offendatur euz anime q̄ igne cruciantur in tanta amaritudine ei dicant. Dñe clerici iam bona nra susceperunt et debuerunt liberare nos de angustia ista et ipsi sunt in risu et in delictis et de nobis nō curant.

Que munerum diuersitate.

Tercio circa acceptionē munerum dicendū ē de munerū diuersitate. Distinguitur aut tres spēs munerū: super illud Esa. xxxij. Qui excutit manus suas ab omni munere. Dicit enim glo. inter. sup illud. munere oris. munere manus: munere offi-

cij. munus oris est laus vel fces carnales munus manus est pecunia. munus officij est seruitium indebite impensum. Sup illud vō Hier. xlvij. maledictus q facit opas dei fraudulentier distinguuntur similiter tres species munerū: non oīno eadem cum p̄dictis. Dicit enim glo. inter. super illud fraudulentier vel p corporalis rei p̄mio: vel p laudis verbo: vel hūani iudicij gra. Glo. etiaz dicit ibidem. Tribus modis fraus ista cōmittitur: qz vel cordis hūani gra aut fauoris aura: aut cū res quelibet exterior desideratur.

De auaricia aduocatoz. La. vi.

Exto loco inter species auaricie: discendus est de auaricia aduocatoz. et notandū q officij aduocationis finis se nō est malū vnde Aug. Non licet iudici vendere iustum iudicium: s; lz aduocato vendere iustum patrociniū: et iuriconsulto iustum consiliū. Non peccat aduocatus vendendo iustum patrociniū si non sit psona cui non sit p̄bitū hoc officij: si debito mō pcedat et cā iniusta non sit vel despata: et salarium recipiat iustū et moderatū. In moderamine vō debet respectus haberi ad quantitatem cause et laborem aduocationis et qualitatem psonę aduocantis: scz ad facundiam: scientiam: et etiam ad consuetudinem regionis.

De octo que debent retrahere hoies ab officio aduocationis.

Octo tñ sunt q̄ deberēt hoies retrahere ab officio aduocationis. Primum est venalitas quam nobilis animus naturaliter exhorret. Triplici aut rōne indecens ē venalitas in aduocatis. primo cū chares empti sint a xpo nō deberent se aliū vendere. An Aug. Possqz intellexi me p̄cioso sanguine christi redemptū: nolui me venale exhibere. Secundo: q venalitas habet vilitatē quādā. vñ pugiles et alie psonę ad certamen venales se offerūt: viles reputantur. Aliud iudicium est de illis q p iusticia certant. Ab ereticis etiā est venales esse. Et cū indecētia q̄ in nobiliori pte est peior sit: venalitas que penes linguā atē-

ditur q̄ est vñi de nobilioribus mēbris et in quo magis displicet indecētia peior: videtur esse quātū ad hoc venalitate meretrici. huic vilitati vñ attestari aplūs. j. ad Cor. vi. vbi dicit. Secularia iudicia sc̄ habueritis: p̄ceptibiles q̄ sūm ecclesia illos p̄stunt ad iudicandū. Et poeta. Si fortuna vult: iudic de rhetor. p̄sul. Si vult hec cadē: fies de consule rhetor. Rhetor: ponitur ibi p̄ p̄sona vñi: cōsul p̄ nobilitate. Tertio indecens est venalitas ista: q̄ de corū esset q̄ talentū scie qd̄ gratis acceperūt gratis darent p̄cipue cum p̄hibitum sit illud vendere: p̄rouer. b. xxiij. vbi dicitur. Noli vendere sapientia et doctrinā et intelligentiā. Assimulantur enī aduocatus rarijs in hoc: q̄ sicut vsuarius talentum fortune qd̄ gratis accepit nō vult tradere primo: ita aduocatus talentū ḡe qd̄ gratis accepit: nō vult gratis primo dare.

¶ De. xij. periculis aduocatorum.

I ¶ Secundo deberet hoies cohibere ab officio aduocationis multiplex periculus qd̄ ē circa officiū illd̄. Possumus s̄o ad p̄ns nūerare. xij. picula q̄ ibi p̄nt eē.

¶ Prīmū periculū est: cū miserabilibus p̄sonis non subuenit: quib⁹ tenetur ex lege dei subuenire. vnde Esa. j. Subuenite op̄ p̄ssō t̄c. Et sicut medicus pauperi insimio potens subuenire: et non subueniens: homicida illius indicatur: ita aduocatus quasi aufert rem suam pauperi homini cū non p̄seruat eam cui possit. vnde Symacus papa. Non est grandis differentia: vix mortē inferas vel admittas. mortē enī lā gūtib⁹ p̄bat insigere q̄ hāc cū possit nō excludit. ¶ Scdm̄ piculū ē: cū sciēter cāz iniustā vel despa. ā suscipit. ¶ Tertiu piculū est: cū in p̄cessu negocij cām eē iniustāz cognoscit: et tñ adhuc eā defendit.

¶ Quartū piculū ē q̄ aduocatus monēs ad cōpositionē illi ex cuius p̄te est: quem scit. cām iniustā h̄e consulit ei vt parē suam aduersario suo relinquat et partem accipiat: p̄sulit enim ei alienū accipe.

¶ Quintū piculū ē cū p̄ infidelitate vel negligētiā vel ignorantia illius cadit a cā sua ille quem ipse tuctur: tenetur enim ei ad restitutionem.

¶ Sextū piculū est: qñ ille p̄tra quē patro-

cinum p̄stat: p̄pter p̄tinaciam illius rem suā amittit. Tenetur enim illi similiter ad restitutionem. vnde aliqui p̄ centū solidis quos h̄z de aduocatione tenetur ad restitutionem centū marcharū vel mille.

¶ Septimū piculū est: cū accipitur immoderātū salariū vñ nō deberet accipi ¶ Octauū piculū ē cū incurritur odium illoz p̄tra quos p̄statur patrociniūz.

¶ Nonū piculū est circa modū p̄cedēdi in cā: cum sc̄z p̄ leges falsas vel falsa instrumēta: vel falsos testē: vel p̄ mēdacia p̄ceditur: vel cū dicit cōtra vel p̄ponit que non valēt nisi ad dilationē cause.

¶ Decimū piculū est symonie cum aduocatus sciētiā suam vendere intendit.

¶ Undecimū piculū ē vane glorie: ex cuius amore multi timent cadere etiam a cā iniusta: nolentes infcij videri. Vñ p̄ mēdacia vel quocūqz alio mō volūt obtinere

¶ Duodecimū ē piculū infidelitatis. Infidelis enim est malus aduocatus erga dominū: qui talentū nature ei cōmisit. qñ de talento illo lucratur p̄ceptibilia cū possit lucrari p̄ciosā. Sicut nūcūs alicuius negociario: is: si veniat ad nūdinas aliqz in qd̄ eodē p̄cio posset habere buncā quo burellū: infidelis eēt dño suo: si relicta brunneta burellū emeret. Eadē infidelitate laborare videtur qm̄ sacra scriptura p̄ficere p̄nt: et ad lucrū ipalū leges vel decreta difecit. Propter picula q̄ sunt in causis. dicit aplūs. j. ad Corin. vi. Quid delictū ē in vobis: q̄ iudicia habetis inter vos. Quare nō magis iniuriā accipitis q̄re non magis fraudē patimini. ¶ Tertio deberet cohibere hoies ab aduocatōe multiplex periculus na qua dominus malos aduocatos solet punire. Multos enim ante mortē em multos efficit. Quidam etiam aduocato morienti visa est lingua celerius aura moueri quasi diceret. Lingua mea veloci⁹ et facili⁹ fuit ad peccandū sicut arundo de facili vento agitur. Alij visum est inferni labium moueri cuius labijs crocodili. Alij etiam exiit lingua extra os. Insuper etiam solent agere mali aduocati circa mortem: quando p̄cipue sapientia opus esset. Unde quidam cum offerretur ei eucharistia in extremis. ait. Iudē

cor prius vitum rectum sit quod accipiam. **I**n circumstantes dixerunt. Mos qdem rectum et iustum hoc iudicamus. qui bus ille. Non est hoc rectum iudiciū. Mō enim cum sitis mihi parce: habetis me iuste iudicare. Et alius cum in extremis admoneretur ad susceptiones eucharistie: petijt dilationem: quam cum nollet amici eius dare propter mortem quam ei videbāt imminere. appellauit a manifesto graui mine. Post mortem vero balneantur aduocati in auro feruenti. vnde legitur in qdam tragedia Senecę: qd visum est cuidā q videret neronem apud inferos balneātem: ministrosq. circa eum aurum feruēs infundentes. Et cum videret chorū aduocatorum ad se venientem. Huc inquit venale genus hominum aduocati: amici mei accedite vt in hoc vase meū balneamini: adhuc superest locus in eo quēz vobis reseruauī.

Quarto deberet homines cohibere. ab hoc officio qd p ceteris videtur esse corruptum. Inuenitur enim quandoq. aliquis morbus incurabilis ad quem curandum non inuenitur medicus qd de salute egri desperatur. Sed nulla causa adeo inuenitur iniusta ad quam tuendaz non inueniatur aduocatus. **Q**uinto deberet hoies cohibere ad hoc officio: molestia que est in audiendo lites: Propter quam dicit. Aug⁹. Christum testem inuoco qd mallem per singulos dies manibus aliquid operari. qd tumultuosas causarum prolixitates pati. Et Ambro. in li. de officijs. Dispendio litis carere non medio cre lucrū. Et Berni. ad Eugeniūz papam. Lex domini silet in sacro palatio: leges preceptū seculares. **A**d inoz si plerūq. dicere non cogaris. Narrauerunt multi iniqui fabulationes: sed non vt lex tua.

Sexto deberet homines cohibere ab hoc off. cio: qd valde simile est actibus demonum. vnde Aug⁹. Nihil est similis actibus demonum qd litigare.

Septimo deberet hoies cohibere ab hoc officio magnū dānū qd faciunt mali aduocati deo et ecclesie ipsius. Plus enī nocet alicui qd qd vnus malus aduocatus qd possent ei nocere decem fures vel etia

oēs raptōres vnus patre. **A**ufert enī alicui abbatiam suā vel archiepiscopatū suū qd nō possent facere oēs raptōres vnus patre. Omnes etiam demones non possent tantum nocere ecclesie quandoq. quantū nocet vnus malus aduocatus. cum episcopatum vnum vel archiepiscopatum subdit dñio alicuiusq. seruus est diaboli. per consequens enim ponitur cpatus vel archiepatus eius sub dñio diaboli.

Alii aduocati hereticis similes sunt et qd sunt falsarij legū et decretorum. que sacra sunt fm iudicium eorum vnde falsarij sunt sacre scripture: sicut et heretici. Et qd suadent cōtraria iusticie: sicut heretici contraria fidei. Duo necessaria sunt ad salutem: fides: et bona opera et neutrum sine altero sufficit. Hereticus homines errare facit in fide: aduocatus vero in ope. **A**lij peccatores et si mala agūt non tamē dicunt sic agendum esse: s; malus aduocatus iudici suadet: vt alicui adiudicet quod eius non est. In hoc etiam est deterior heretico: quia hereticus ignoranter peccat: putans credendum esse quod hominibus suadet: sed malus aduocatus suadet iudici vt agat quod scit non esse agendū. mali etiā aduocati hostes sunt iusticie: veritatis et equitatis: quoz tamē se amatores et defensores profitentur. Vnde hodie impletum est p eos. qd legitur Esa. lix. Conuersum est retro: sum iudicium et iusticia longe stetit: corruit in platea veritas: et equitas nō potuit ingredi. Conuertitur retrosum iudicium: cum appellatur quando sententia debet ferri. Et iusticia tunc a longe stat: q an appellatōem p̄xima erat. Oportet enī vt p iusticia eatur romani: vbi forte iusticia etiam non inuenitur s; solum iudices dabuntur. Corruit veritas in platea: cum aliqd crimen qd populo notum est alicui plato obijciatur: et tamen impediētibz hoc malis aduocatis: de illo non punitur. Equitas vō ingredi non potest cum corruptio in aliquo claustro inchoatur: et opponentibus se aduocatis nō pficit. mali aduocati quasi ingulatores sunt iusticie: iuxta illud Ps. Tota die cogitauit iniusticiam lingua tua: sicut nouacula acuta seculi dolū. Nouacula acuta dolū facit qd

hoteles scindit: cui decorado eū seruire debuit.

De fraude mali aduocati.

P Ad modū ergo nouacule mal^o aduocatus doli facit: qñ iusticia strangulat cui militare debuit. qualiter expectare audet illud districtissimū iudiciū qđ tenebit iusticia: qui se ingulariores iusticie intelligit. Ali etia aduocati quasi hostes dei sūt. et quasi antichristi. Thullus enim in mūdū venit vt pacē faceret. vñ apłs ad Eph. ij. Ipse est pax nostra: qui fecit vtraqz vnus ipi vō discordia et litē amat et querunt. Eni sicut de christo dictū ē. In pace fact^o est locus eius. Ira de malo aduocato pōt dici. In lite factus est locus eius. Aduocati ad litē cōueniūt: sicut corui ad cadauera. Vnus p omnibus discordiam detestatur: qđ pōt haberi ex illo vbo Proverb. vj. Sex sunt que odit dñs et septimum detestatur anima eius. Et est illud septimū detestatur inter fratres discordias. Aduocatus vō eā optimā arbitrat^o. Ali aduocati deū fugant ab ecclesia. diabolū vō introducunt et custodiunt ibi. Si eniz aliqđ hō sanctus eligatur in abbatem vel episcopum: tunc cito aduocati se opponūt nec decum in sancto viro in ecclesia intra re pmittunt. Si vō electus sit aliquis malus: qui simonia nō timet cōmittere adiuvant eum. mali ēt aduocati quasi picipitati na: diaboli sunt: iuxta illud ps. Dilexisti oia vba picipitationis lingua dolosa. Aduocate q es lingua dolosa: id est linguosus et dolosus. vba picipitationis sūt verba aduocatoz. Ad modū enim illius machine q dicitur picipitiū destruit ecclesia dei. Quoz pena innuitur cū subdit. Propterea deus destruet te in fine et c. Ista picipitativa orat dāuid a dño destrui vbi dicit. Precipita dñe. diuide linguas eoz. quoniam vidi iniquitatem et seditōem in ciuitate. Solet picipitiū pira picipitiū fieri. et fin hūc modū loquitur hic dāuid. Tunc picipitiū pira picipitiū efficit: qñ aduocati ad inuicē corripantur. Non videtur ecclesiaz dei amare q pmittit diaboli ibi ponere picipitiua sua ad volūtate suā. Aduocati enā sunt sagittarij diaboli. En dñe. ix. Exiēderūt lingua suā quasi arcū mēdaci

et non veritatis. Nec solū alijs s; etia vñ hispsa damni faciunt aduocati: vñ in officio aduocatiōis seipos psumūt vñ dñe vij. Comederūt alieni robur eius et ipse scuit. alieni: id est demones in legibus et decretis robur multoz psumūt. Sen. Lautiliano verboz multū ipis nobis eripuit. morit etia eternā acgrit aduocati in officio suo. Ad videtur signatū Sen. xxvij. vbi siche ad amant dñā: que interpretatur eā: cuius occasione deinde occisus ē. Notabiliter sō siche dicitur fuisse filius emoz q interpretatur asinus. Moies enim duri et asinini q in alijs sciētijs nequēt plicere: plicuerūt decreta et decretales audire.

Quidam deberet homies cohibere ab hoc officio: lamoz legis diuine et cōditiōes scie decretoz. De amore legis diuine dicit Grego. q diligit regē: diligit legē. Et ps. Palpebre eius interrogāt filios hoim. Palpebre que quādoqz sunt clausę. qñqz apte significant sacra scriptura: q alicubi ē obscura: alicubi est apta. Que interrogat filios hoim: vtrū ament deū. Signū enim diuine dilectionis est: cū q laborat libenter in studio sacre scripture. Sacra vero scriptura multū contemnitur ppter sciām decretoz. vñ pōt dicere: qđ dicit sara ad abraham Sen. xvj. Inique agis cōtra me: ego dedi ancillam meā tui sinui tuū: que videns q conceperit despectui me habet. Ancilla sacre scripture despectui habz ppter fructum tucri quod ex ea psequitur. Et Sen. xvj. signata est oppressio quaz facit sciētia lucratina sacre scripture: p lūdū quo opprimebar hīsmact isaac. Unde sicut pcepit dñs: Ejice ancillā et filiuz ei^o. Sorte si necesse esset sciētiā illaz in magna parte ab ecclesia excludi. Nec solum contemnitur sacra scriptura p sciētiā illā immo etia blasphematur: et in ea ipse deus qui legislator est. Ad vñ figuratum esse. Gen. xxij. vbi legitur filius mulieris israelitis que peperat de viro egyptio iurgatus est cū viro israelitico et blasphemauit deū israel. Sic decretiue q israelite sūt in pie quo ad illam ptem sciētie quam a lege diuina accipiunt et egyptij quo ad illam ptem quam habent a sapientia mun-

dana blasphemant deum israel: dum legē quā ipse dedit paleā vocat quasi inutilem: cū tñ legat Esa. xlvij. Ego deus tuus doceō te vtilia. Ipi poro palee sūt: de qbus matth. iij. Paleas autē igni cōburet incēstinguibiles. Et Aug. Si paleae sequeris paleara efficiētis.

S De conditionibus scientie decreto et simili.

Conditiones etiam scie illius debent hoies cohibere ab ipsa. Nobilis effi est et terrena tumultuosa inflantia et absq resectōe. mobilis ideo est: qz p similitudines remotas pcedit. Agellius. Leges nostre sunt tele araneaz q fortia aialia trāsmittūt minus fortia et debilia retinent. Etia ea de quibus est ipalia sunt. Vñ cam opoz fm varietatē tempoz variari. Et qz decreta quodāmo in corde dñi pape sunt: sicut quidā ait: p̄ica interpretetur sicut sibi videbitur. Canon autē derogatur canone contrario vel tacito p̄sensu romane ecclesie: et vsu facientū in p̄trariū. Ad hanc mobilitatē referri potest qd legitur Hier. ij. duo mala fecit populus meus. Derelinquerūt me fontē aque viue: et foderunt sibi cister nas dissipatas: que aquas p̄tinere nō valent. Listera nō valens continere aquas est decretū qd hodie aquam sapientie continet et cras nō continebit: qz abrogatum erit. Aliter est de lege diuina. vñ David dicit dño. Iusticia tua iusticia in eternum et lex tua veritas. Non solum verisimilitudo Et in euangelio. Eclum et terra transibūt vba autē mea non transient. Terrena est etiam scientia illa. vñ sicut terra aquis cōmixta impedit ne ibi videatur ita terrenitas multos decretis illas impedit ne recte iudicent. Sx lex dei que contemptum, terrenoz p̄dicat: quasi aqua clara est. ideo dicitur illi qui lucratuū scias sectas hie. ij. Quid tibi vis in via egypti vt bibas aquā turbidam. Tumultuosa etiam est et inflantia. vnde per siliquas porcorū intelligitur: de quibus filius p̄digus cupiebat implere ventrem suum. Luc. xv. Siliquae em porcorū resonant et inflant.

A Proppter tumultū quē hz scientia illa signantur aduocati p ranas de quibus legitur Exod. viij. Et in ps. Edidit terra co

rum ranas in penetralibus regum ipsorū. Sed sacra scriptura est pacificavñ David Pax multa diligentibus legē tuaz domie et. Et iter. Contritio et infelicitas in vjs eoz et via pacis non cognouerūt et Esa. xlvij. Quā attendisses in data mea facta fuisset sicut flumē pax tua. Scia etiā decretū animam non reficit sed potius famē tpaliū immittit et quodammodo hoies inanit dñi exteriorē apparentiam querere facit. Ad quod potest referri quod legitur Esa. lv. Quare appenditis argentū non in panibus et laborem vestrum non in sarturitate et vt breuiter dicamus alie scientie cōparatione sacre scripture scientie non sunt. vnde hiero. A fas non nouit qui sacras ignorat.

C De auaricia ministrorum ecclesie. Et ordine dicendorum de illa. Et pmo de symonia. et de octo que faciunt ad eius detestationem.

Ca. vij.

Equitur de auaricia ministrorū ecclesie Circa quam hoc modo pcedemus.

Primo dicem⁹ de symonia. **S**ecundo de peccato edificantium sion in sanguinibus.

Tertio de peccato choiritarū. **Q**uarto de peccato mercenariorū. **Q**uinto tangemus de signis auaricie q appet in ecclesia dei. **S**exto de peccato indigne conficientū. **S**eptimo de vitio pprietatum in claustralibus.

Octauo de auaricia scientie. **D**e symonia primo hic duo dicemus. **P**rimo ponemus ea que pertinent ad detestationem symonie. **S**ecundo diuisiones que pertinent ad symoniam. **O**cto v'o sunt que faciunt ad detestationem ipsius.

Primū est illud verbū Damasi pape Omnia crimina ad cōparēdem symoniace heresis: quasi p nihilo reputantur in quo verbo dupliciter detestabilis ostenditur et qz ostenditur excedere cetera crimina: et quia heresi computat. In multis etiam alijs locis vocatur heresis peccata: vñ illud vnde Nicolauus papa. Statuimus decretum de symoniaca tripartita heresi et sup illud matth. xxi. Et cathedras vendētū

columba se evertit. dicit glo. Vnde ē q' he-
reſis ſymoniaca damnatur. Et ſup illud
Job. ij. Et his qui columbas vendebant
et dicit glo. interli. Specialiter damnaſ
ſymoniaca heretis. Et Act. viij. vbi dicit
petrus ſymoni mago. Penitentiam age
ab hac nequicia tua. dicit glo. interli. id eſt
a duplici malo cupiditatis et prave fidei.
Et in veritate ſymoniaci q' ad hoc he-
retici ſunt q' eſtimant mente vel facto qd
imprecabile eſt ſubvili precio cadere et ſe
parant corp' eccleſie a ſuo capite ſicut he-
retici: vt inferius oſtenditur.

¶ Secundo vero facit ad deteſtationem
ſymonie hoc q' ipſa eſt ſpiritualis ſodo-
mita. Sicut enim in ſodomia corporali fa-
cit contra naturā ille qui eſt opus nature.
ſic in ſymonia facit contra gratiam ille q'
eſt opus gratie quia a gratia eſt redempti-
o. Et ſicut in die iudicii obmutefcet ſodo-
mita ſm interpretationem ſui nominis:
quia hoſtis fuit nature que cum ſecerat:
quantum enim in ſe eſt: ſodomita genus
humanum deſtruit. ſic obmutefcet ſymo-
niacus qui hoſtis gratie fuit a qua redem-
ptio fuerat. Et ſicut ſm legem naturalem
ſodomia vel maximum peccatum vel nū
de maximis iudicatur: quia eſt contra na-
turam. Ita in tempore gratie ſm legem
euangelicam maximum peccatum iudica-
tur ſymonia: que p'rie eſt contraria gra-
tie. P'prie enim facit contra illud mat-
thei. x. Gratis accepit: gratis date. An-
de recte ſignificati ſunt ſymoniaci per ſo-
domitas volentes infringere fores loth.
de quibus Gen. xix. Iſaq' p'p'e erat vt in-
fringerent fores loth et c.

¶ Tertium quod facit ad deteſtationem
ſymonie eſt magnus zelus quem leguntur
ſancti habuiſſe contra peccatum iſtud. vii.
iij. Regū. v. dixit heliſeus ad giezī. Le-
pra naaman adheret tibi et ſemini tuo
in ſempiternum. et dominus in ſuo primo
aduentu non legitur contra aliquod pec-
catum ita exaſſiſſe ſicut contra iſtud. vñ.
de his legitur eieciſſe ementes et venden-
tes de templo. De prima clectione habet
Job. ij. De ſecunda Matth. xxi. Gene-
rat dñs iudicare non iudicare et vt in man-
ſuetudine peccata toleraret non vt ea pu-

niret et tamen contra iſtud peccatum. im-
mo figuram iſtus peccati manſuetudine
ſervare noluit: ſed quaſi iratus cum ſu-
gello de ſuniculo facto menſas numula-
riorum et carbedras vendentium colum-
bas evertit. et licet primus aduentus eſſet
miſericordie tamen de hoc peccato iuſti-
cia ſe intromiſit. Unde Bern. ad Euge-
nium papam loquens de peſte ſymonie.
Intuere inquit magiſtrum: non parat au-
res vt audiat ſed flagellum quo ſeriat ver-
ba nec facit nec recipit: nec em ſedet iudi-
cans ſed inſequitur puniens. Cauſam ta-
men non tacet: q' ſciz domum orationis
domū negotiorū ſciſcit: Ergo et tu
faciſ ſimiliter. Erubefcant vultus tui iſtus
modi negotiatores ſi fieri poteſt ſi non ti-
meant. Timeant nummularij: non conſi-
dant in nummis: ſed diſſident. Abſcondat
eo ſuum a te ſcientes effundere q' accipere
paratiorē. P'p'pter zelum quez habuit
dominus contra hoc peccatum: ſcriptum
eſt in Ps. in perſona eius. Zelus domus
tue comedit me. Etiam peccatum iudeo
luit dominus patienter tolerare ſed iſtud
peccatum noluit. Petrus etiam magnus
zelum habuit contra iſtud peccatum: quā-
do dixit ſimoni mago. Pecunia tuareſci-
ſit in p'ditione vt legitur Actū. octavo.
Quantum etiam zelum habeat eccleſia: cō-
tra hoc peccatum: ſatis patet illis qui ca-
nonici iuris peritiā habent.

¶ De. xij. contumelijs ſymonie.

¶ Quarto facit ad deteſtationem ſymo-
nie multiplex contumelia quam facit iſtud
peccatum deo. et ponemus ad pñs. xij. de
contumelijs iſtis.

¶ Prima eſt: q' deum vendit Et hoc du-
plex. ¶ Primo: q' vendit gratiaz ſan-
ctiſpūs. vñde ſuper illud Job. xij. His q'
columbas vendebant et dicit glo. Spi-
ritus in columba apparuit. Unde per co-
lumbam ſpiritus accipitur: quem ſymo-
niaci vendunt: ſed ſpiritus ſanctus deus eſt
vendant ergo ſymoniaci deus. Aliter etiā
vendant deum: dum chriſtus in ſacramen-
to altaris vendunt pro pecunia celebran-
do. Nec eſt parua contumelia iſta. Nō ē al-
qs ita pauper in mundo qui non multum

indignaretur: si qd vellet ducere eū ad forū: ⁊ ibi eum venale exhibere tanq̃ in mentū suū. quanta ergo cōtumelia est deo cū ipse venalis exponit ab his a quibus precipue honorandus esset. Sufficere deberet talib⁹ q̃ christ⁹ semel p peccatis eorum venditus est. Cōditores isti deteriores videntur esse iuda in his quinq̃. Cōdunt immortalē: ⁊ iā glorificatū: quē iudas vendidit mortalem et in statu humiliat⁹. maior autem contumelia est q̃ sit alicui in statu honoris q̃ in statu humiliat⁹. vnde cōtumelia illata militi maior est: q̃ si inferatur domnicello. Nec semel tantum cum vēdunt vt iudas: sed plus q̃ centies. minor etia precio cum vendunt q̃ iudas. Credunt etiā cum deū esse: qd non credebat iudas cū vendidit. xxx. denarijs. Iudas etiam cuz de hoc peccato penituit: penitentia ductus reddidit. xxx. argenteos quibus christum vendiderat: sed symoniaci ad penitentiam induci nō possunt vt ea restituant que per symonias acquisierunt. ¶ Secunda contumelia est q̃ deum venditorē estimat: qd non est parua contumelia. Si enī aliquis rex vel comes valde liberalis requiratur sup vēditione vestium suarum vel armorum: p magno malo habet. quid mirū ergo si p malo habeat ille qui est liberalissim⁹ largitor omnīū: qui omnia que fecit ad largiendum fecit: quedam vt eis largirentur: alia vt ea largiretur: qui munera sua dat bonis et malis: gratis et ingrat⁹: amicis et inimicis: qui rogat ut ab eo petat. Hāc cōtumelia innuit petrus vbi dicit symoni Quia existimasti donū dei pecunia possideri: q̃si diceret: donatorē estimasti venditorē. Et Job. ij. dicit dñs. nolite facere domum patris mei domū negociationis Domū dei domū negociationis facit: qui deum negociatorē estimat. ¶ Tertia contumelia est: q̃ domū dei contemnit: cum illud qd adeo preciosum est: qd precium est regnī celoz: luto spaliū parificat: in q̃ etiā ipsum dñatorē contemnit. Non solet parum displicere hominibus cū aliquis bona eo p cōtēnit: vt patet in mercatoribus et artificibus: precipue vero cū donorum cōtēnunt. Et hoc multum solet

retrahere etiā ipsos liberales hoīes a largiendo. vñ dñs mat. b. vij. p̃buit ne dona ei⁹ largiatur talib⁹. Voluit ingrat⁹ caritas spargere ante porcos: id est p̃cepta dona dare cōtemptroribus. ¶ Quarta contumelia est: q̃ symonia auferit deo ostiū ecclesie: q̃ dñs maxime voluit seruare: ppter qd ostiū se dixit. Job. x. sicut aliquis solet se ponere in medio ostij: cū vult seruare ne qd ingrediatur nisi de voluntate ei⁹. In quo vbo significauit dñs q̃ quasi violentia ei faciet: q̃ nisi p euz intrabit. Ad ostendendū etiā hoc q̃ ingressum ecclesie maxime seruari voluit: intrauit ipse ad discipulos ianuis clausis. qui enī ingressū bene vult seruare: solet aperire volenti ingredi quācum minus pōt de ostio. Et multū placeret ei si ille qui debet ingredi ostio oīno clauso ingredi posset. Ad idē ostendendū iussit dñs. Exo. xij. posses ostij sanguine agni intingi: quasi diceret: salte ostiū eccleie quod pprio sanguine emithē volo. Hāc de cōtradictio ipse clauas eccleie petro: quia amabat euz ardentius ceteris. Per sile etiā pōt idē manifestari in munitionibus: dum guerre sunt: porte solent precipue custodiri. vñ turres consueverunt fieri super eas.

¶ Quinta contumelia est: quia symonia pcurat vt ecclesia que sponsa dei est: aliu de grāuida sit q̃ a sponso suo. Ecclesia de solo spiritus scō p̃cipere deberet: quod figuratū est in beata ṽgine. que inuēta est habēs in vtero de sp̃itu sancto. mat. b. Sed symonia facit q̃ ipsa p̃cipiat de spiritu maligno. An mirū est q̃ sp̃s eius nō deserit eā. Ioseph enī voluit dimittere beatā ṽginē: dū dubitaret vñ ipsa p̃cipisset. ¶ Sexta contumelia est: q̃ deū facit nutrire filios adulterinos. ¶ Septima contumelia est: q̃ filios dei exhereditat a p̃mōnio xp̃i: ⁊ filios diaboli ibi heredes p̃stituit: iuxta illud Eccl. xxiij. Omis mulier relinq̃ns virū suū peccabit: statim hereditatē ex alieno matrimonio. ¶ Octaua contumelia est: q̃ deū idolancum facit idolo auaricie ei offerēs. ⁊ in hoc de testatior est symonia alijs speciebus auaricie. symonie enī nō sufficit q̃ aliū deum p̃stituat: sed ppriū deū idolo suo immo-

latē p pecunia celebrat. Magna p̄tine-
lia est dñō alicuius castri: si subdit eius
aliū dñi p̄stituerit: sed longe maior cēt
si dñō p̄stituto verū dñi capiti offerrent
B ¶ Mona p̄tinetia est: q̄ illud p̄cū nulli
loco: nulle p̄sone deseri. Alia peccata san-
cturati loco p̄deserūt. Nullus enī fornicā-
retur in ecclesia vel iuxta altare: sed symo-
nia ipsa etiā altaria inuadit. vñ Hieremie
xviij. dicitur: peccatū iuda exaratiū esse in
da peccatum ararum eoꝝ. Per peccatū in
da peccatum clericorū intelligitur: qui de-
bent vacare p̄fessionī diuine laudis. Ista
est que iuxta illū v̄ginis ponit idolum cu
piditatis: vt videat̄ impletū illud Daniel
ix. Et in templo erit abhominatio deso-
lationis. Symonia nō deseri deo: nec an-
gelis eius. Interest enī cū diuina celebra-
tur: licet christus p̄sens sit in quātum de-
us et in quātum homo cum angelis suis.
In hoc simoniaci demonib⁹ deteriores
sunt: quia demones timēt christū et ange-
los eius: ipsi vō non. ¶ Decima contu-
melia est: q̄ cōsidētur simonia ad hoim
inquinacionē q̄ christus instituit ad corū
sanctificacionē. vnde bene videtur triū
phasse diabolus de ecclesia: qñ ecclesiam
impugnat p̄p̄rijs armis: et quasi p̄prio
baculo percutit eam. ¶ Undecima cōtu-
melia ē: q̄ latrones et sacrilegos facit ob-
tinere locum et vicē dei. Simoniacus enī
latro est. vnde Job. x. qui non intrat per
ostium in ouile ouis: sed ascendit aliunde
ille fur est et latro. vnde sup illud AB aib.
xvi. Vos autē fecistis illam speluncam la-
tronum. dicit Glossa. Latro est qui lu-
era secretatur: qui nō dantes corporaliter p̄-
sequitur et dantes spiritualiter necat. Et
dum lesione p̄ximi cogitat: quasi latro se-
det in spelunca. Sacrilagus etiā est simo-
niacus: q̄a sacra sunt ea circa q̄ latrociniū
suū exerceat. Absurdū enī est dicere cum
sacrilegum qui furatur vel rapit calicem
alicuius ecclesie: et non dicere cum sacri-
legum qui furatur vel rapit totam ecclesi-
am cum calice et alijs que ad eam perti-
nent. Dupliciter autē potest dici simonia
cus fur: et respectu illi⁹ cum bona p̄treat
eo nolēte. et respectu pauperū q̄s bonis
ecclesie defraudat: vnde cum prelatus vi-

cem dei obtineat: qñ simoniacus prelatus
efficitur: latro et sacrilegus vice dei in ec-
clesia fungitur. ¶ Duodecima contume-
lia est: q̄ ecclesia dei iumentis et reptilib⁹
replet. suffodit enī muri ecclesie: sed p̄ci-
latum p̄cipue si terrenus sit: iuxta illud
Gen. xlix. Symeon et leui fratres vasa ini-
quitatis. Et subiungitur. Voluntate sua
custodierunt murum. Et in terponit ia-
cob: quāda orationē: que frequenter faci-
enda esset prelatis ecclesie. In cōsilio eo-
rum non veniat anima nica. Minus enī
periculosum esset prelatis ecclesie habe-
re in cōsilio suo homines demoniacos
q̄ simoniacos. Suffocato vero muro ec-
clesie: intrat multitudo reptilium et iumē-
torum: iuxta illud Ezec. x. Ingrederet et
vide abhominaciones pessimas. Et sub-
ditur. Et ingressus vidi: et ecce omnis si-
miludo reptilium et aliarū abominatio-
um aliquis luxuriosus i aliqua ecclesia
beneficiatur: porcus tunc in ecclesia igre-
ditur. Cum aliquis amans lites et rixas p̄re-
ficiat: tunc canis in ecclesiam ingreditur
¶ De multiplici damno quod prouenit
de simonia.

¶ Quinto facit ad defestationē simonie
multiplex dānū quod inde prouenit deo
et ecclesie eius. ¶ Prīmū autē dānū ē q̄
de⁹ p̄ eā qñ ecclesiam amittit dñi amittit
ingressū et egressum eius. Non enī est do-
minus alicuius castri qui nō habet ingres-
sum et egressum in eo. Ideo dicebat ps.
Dominus custodiat introitum tuum et
exitum tuum etc. Aliud dampnum est:
q̄ ecclesiam q̄ deberet esse habitaculum
filiorū dei: conuertit in speluncā latro-
num: iuxta illud AB aib. xvi. Scriptum ē
Domus mea domus orationis vocabit̄.
vos autē fecistis illam speluncā latronū
In hoc deteriores videntur esse prelati ec-
clesiarū p̄ncipibus secularibus: quia illi in
potestate sua speluncas latronum non to-
lerant: sed illi sustinent claustra in que si-
moniace intratur. Iudicio dñi sunt spe-
lunce latronum. Satis latrones sunt qui
patibulo inferni iam sunt adiudicati. Ali-
ud dānū est. q̄ vbi deus debuit honora-
ri: ibi exerceat idolatria. Illi enī quos
aurum et argentum introduxerunt: argē-

id et auro quasi deo seruiunt. **Uñ** **Osee** viij. **Ipsi** regnauerunt et non ex me prin-
cipes extiterunt et non cognoui. **A**gentus
suum et auri sui fecerunt sibi idola. **Q**ui
dignitate emit. vult postea vedere que ad
dignitate ptinet. vñ sup illud **Act.** viij. de
simone mago dicit **Glo.** Spiritum eme-
re volebat ut aliis vedens plus accipere
posset. **E**t sicut beatus **Bern.** dicit. qui in
infidelit intrat et non per christum: qd nisi
in fideliter agit et ptra christum? **E**x q xps
no introductus aliquis in ecclesia. post no
cognoscit eum. **U**nde petrus introductus
ab ancilla ostiaria in atriu pncipis sacer-
dotum. dixit se christu non cognoscere.
Ancilla ostiaria caro est q habet quinqz
sensus quasi ostia anie. **A**ncilla ergo ostia-
ria illu introductu: que carnalitas introdu-
cit. **A**uferet etiam simonia ecclesie spiritui
sactu. qd videt esse signatu in hoc q ignis
sacer q p. lxx. annos babilonice captiui-
tatis vixerat sub aquis. extinctus est anti-
ocho vendente sacerdotiu isaroni. sicut di-
cit **Augu.** **P**er que igne figurabat spūsa
crua. et hoc est maximu damnu qd possit
fieri eccleie dei sicut maximu danu qd pos-
set corpi nostro est. si auferatur ei spiritus
a quo habet totu suu valore. **S**imonia et
facit ut ecclesia que sponsa dei est. et debe-
ret deo filios generare: generet inostruo-
se talpas serpentes et etiam asinos cornu-
tos. **C**u in aliqua ecclesia canonicatur vel
psitetur aliquis auarus. **P**ossunt dicere
canonici illius ecclesie. mater nra cuz fra-
trem nobis generare debuit. p fratrem no-
bis talpa generauit. **C**um vero canonica-
tur aliquis detractor: tunc serpentem ge-
nerat illa ecclesia iuxta illud **Eccs.** x. si mor-
deat serpens in silentio. nihil eo min⁹ ha-
bet qui occulte detrahit. **C**u ho indiscre-
tus aliquis episcopatur in aliqua ecclesia.
tunc asinus cornutus in xia nascitur. **N**il
est aliud est stolidus mitram q asinus
cornutus. **A**sinus est per stolidita-
te. cornutus p mitram. **S**exto facit ad
detestatione simonie hoc. quod peccatus
hoc reddit hominem exosum deo et ho-
minibus. vnde **eccl.** xx. **Q**ui potestate si
blasphemit iuste. odietur **Glo.** dicit. **A**d
et hominib⁹. **F**requenter em licet simonia

sit occulta. tamen homine reddit exosus
hominibus. **P**unt em de⁹ cu in hoc q
apud homines gratia non habet. **S**e-
ptimo facit ad detestatione simonie hoc.
q ipsa vitia radice. vnde ea q sequuntur
venenata vel salte inutilia reddit. **A**d qd
referri pot illud **Osee.** ix. **R**adix eoz exi-
cata est: fructu nequaquam faciet. **S**exto.
uo et vltimo facit ad detestatione simo-
nie hoc: q symoniaci difficile saluantur.
et hoc duabus de causis. **P**rimo pro-
pter magnitudinē peccati. **S**ecundo: q opor-
tet resignare beneficiu qd symoniace acq-
sierut. vñ sunt qsi nassa diaboli. **P**iscis q
nassa ingressus est: no defacili p locu per-
que intravit regredit: et p aliu locu no exiit
nisi capt⁹. **S**ic no de facili renunciat ho-
mo beneficijs q symoniace habet: et non
aliter saluat. vñ qsi vñs pedē tā habet in
inferno. **U**ñ diligēter debet homo cauere
quod intret in ecclesiam. nisi em caueat sibi
in inferno quasi ponit pedē suu. **I**deo di-
citur **Eccs.** iij. **C**ustodi pedē tuu ingredi-
ens domū dñi. **Q**ui emut bñficiu ecclesia-
sticu: silis est illi qui emeret p magna mo-
les terre sup eū caderet que eū opprime-
ret et no pmitteret eum surgere. **A**d diffi-
cultate saluandi q est si symoniaci: potest
referri illud **Hiere.** xvij. **P**eccatu iuda
scriptum est filo ferreo invngue adamati
no exaratus sup latitudinē cordis eorum
Per iudā clerici intelligunt: quoz est in-
tendere pteffioni diuine laudis. **A**d quos
pertinet pctiū simonie: qd inuult scripturaz
esse quasi indelibiliter p hoc qd dicitur:
filo ferreo qui idoneu instrumentum est
ad scribendum: et p hoc q scriptū est in
adamatino fili vngui id est nitido et pla-
no. **S**criptura em in tali materia facta di-
utus durat. **S**ed quia scriptura que inde
libilis est: pot amitti: id subditur. **E**xaratu
sup latitudinē cordis eorum. **E**t ostē-
ditur q hec scriptura sit in tabula cordis
que no potest ab eis vel amitti vel relin-
gi. **A**d eandē difficultate ptinet qd dicit pe-
trus symoni mago **Act.** viij. **P**enitentia
age ab hac nequitia tua: et roga deum si
forte remittatur tibi hec cogitatio cordis
tui. **I**n selle enim amaritudinis et obliga-
tione iniquitatis video te esse.

¶ De diuisionibus symonie.

¶ Post ista ponende sunt diuisiones q̄ faciunt ad detestationē symonie: et que pertinent ad symoniam. De quibus: tres tantum ponemus. Et est prima diuisio: q̄ inter eosq̄ simoniam committunt: alij committunt eam emendo: vt simon magus: q̄ p̄prie simoniaci dicuntur. Alij vero committunt eam vendendo vt giesi q̄ giesi te vocantur. Aliquando tamen large vocantur symoniaci et isti et illi.

¶ Secunda diuisio est fm diuersitatem munerum per que symonia committitur.

¶ De quadruplici symonia.

¶ Committitur autē simonia quadruplici munere. videlicet cū q̄s obtinet aliquod spirituale per pecuniā: vel per adulatio nem: vel p̄ preces carnales: vel per obsequiū sordidū. De primo legit. iij. Regum xij. q̄ quicunq̄ volebat: implebat manū hieroboā et fiebat sacerdos excelso. et sequitur q̄ ppter hanc causam domus hieroboam cūersa est et deleta de superficie terre. Si venditio sacerdotij idoloꝝ sic vendicata est a dño: quomodo vendi cabitur venditio veri sacerdotij. adulatio vero valde timēda est: Penetrat enim cor hominis et quasi insensibiliter ppter qd̄ oleū vocatur in s̄b. Oleum autem peccatoris non impiguet caput meum. Et alibi. Intraui sicut aqua in interiora eius: et sicut oleum in ossib⁹ eius. Et sit sermo de maledictione. adulatio enim oleum ē et maledictio oleum tuquātum delectat: maledictio inq̄nātum tormenta parat. vñ glo. super illum locū: que male delectant dicuntur maledictio q̄ tormenta parant a precib⁹ autē carnalib⁹ diligēter cauēdū est. vñ Bern. Abi nō licet facere: q̄s loc⁹ roganti? ali⁹ pro alio ali⁹ sone. p se rogat pro alio rogans sit suspectus: qui rogat pro se iam iudicatus est. Exemplum nō acquiescēdi precibus carnalib⁹ dedit nobis dñs. Jos. ij. vbi dicit matri sue volenti et faceret miraculū. Quid mibi et tibi est mulier? Innuēs se non habere ex ea plātem faciendū miracula. et Matthei. xx. Non exaudiuit materterā suam petētem: vt daret hanc dignitatē iacobo et iohanni: vt vnus sederet a dextris in regno

eius et alius a sinistris. Exemplum etiam non rogandi pro beneficio nepotibus obtinendo: habemus Gen. xviij. vbi abraā rogauit dñm. ne sodomam destrueret. nō em̄ voluit eū rogare specialiter de nepote suo loth: vt cum ab incendio liberaret. Et dicebat cantor parisiensis bone mēorie q̄ vix rogasset p beneficio nepoti suo impetrando: qui noluit rogare dñm: vt nepotem suum ab incendio liberaret. De illo vero qui per obsequium vult obtinere beneficiū dicit bñs Bern. Circū sedulus explorator: sequit et obsequatur: simulat et dissimulat: manibus ac pedibus repens s̄t quomodo possit introducere in patrimonio crucifixi. ¶ Tertia diuisio est scdm diuersitatem eorum que vendere simoniaci volunt: quia inter bona spūalia q̄ ipsi vēdere volūt qdā sūt spūalia: q̄ illis acquirunt spūsanctus: vt oratiōes ecclesie. Quedā vero spūalia: quia illis cōfertur vel augetur gratia spūsancti sūt sacramenta ecclesie: preterq̄ matrimoniū et societas ecclesiastica: et officia vel dignitates ecclesie. Quedā vero dicunt spūalia: q̄ ipsis habet spūsanctus: vt scientia et viri. Scientia enim habet inq̄tum illum nans: et ideo phibetur vendi sciētia. puer. xxiij. vbi dicitur. noli vēdere sapientia doctrinā et intelligentiam. Virtute vero habetur spūsanctus inq̄tuz afficiens aiam. quedā vō dicunt spūalia: q̄a per ea ostenditur haberi spiritūsanct⁹: vt miracula. quedā vero dicunt spūalia large sumpto nomine: quia spūalib⁹ exercitijs deseruiunt: vt sunt vasa et vestes ecclesie. Quedā vero dicuntur spūalia a quibus illi sustentantur qui spūalibus exercitijs sūt intēti vt sunt decime. Sed ista duo vltima genera potius dicenda sunt annexa spūalibus q̄ spūalia.

¶ De peccato edificantium syon in sanguinibus: et de tribus que faciunt ad ei⁹ detestationem.

Cap. viij.

¶ Est peccatum symonie dicendum est de peccato edificantium syon in sanguinibus. ¶ Tria vero sunt que facere possunt ad detestationem huius peccati. ¶ Primum est maledictio: quam facit talibus spiritūsanct⁹

Abacuc.ij. Ne inquit qui edificant ciuitatem in sanguinibus et preparant urbes in iniquitate: id est per iniquitatem Collatio beneficiorum facta consanguineis quedam preparatio est ut habeant urbem ecclesie: concordem ad omnem iniquitatem quam facere volunt. **Secundo** valent ad detestationem huius vitij: diuersa exempla et verba scripture. Et de exemplis sufficiat ponere octo.

Octo exempla contra carnalem amorem.
Primum est quod legitur de Latone quod nullum dilexit priuato amore et nullum odiuit puato odio. **Secundum** est exemplum abrahe: cui precepit dominus Gen. xxij. quod offerret ei unigenitum suum in holocaustum. Idem volens ostendere in facto illo quod postea docuit verbo: ubi dixit. Qui non odierit patrem et matrem propter me non potest meus esse discipulus. Abrahā figurā tenet prelatorum: quos non vult deus carnalem amorem habere ad parentes suos immo vult patos esse ad interficiendū eos si ipse preciperet. vnde Exod. xxij. dicit moyses filiis leui: cum commississent peccatum idolatrie. Occidat unusquisque fratrem suum et amicum et proximum suum.

Tertium exemplū est melchisedech: de quo apłus ad Heb. vij. Melchisedech rex salē sacerdos dei summi. Et subiungitur. Sine pfe: sine matre et sine genealogia. Non facit mentionem de patre vel de matre melchisedech: quod proprie figurat sacerdotes noue legis: ut ostendat carnalem amorem longe debere esse a sacerdotibus.

Quartū exemplū est moysi de quo habetur Exo. iij. quod cum iret ad liberandem populum et duceret uxorem suam et filios suos cum esset in itinere in diuersorio: voluit eum dominus occidere. Sciebat enim deus uxorem et filios sibi fore impedimento.

Quintū exemplū est Exo. xvij. ubi dicit Petrus moysi. Prouide de omni plebe viros potentes et timentes deum in quibus sit veritas: et quod odierint auariciā: et constitue ex eis tribunos. De omni plebe et non de consanguineis posuit tribunos positum et viros potentes: non puerulos: sicut fit hodie in ecclesia. Pueris enim traduntur ecclesie qui non eas possunt secundare: sed vicarios ponunt: cum

valde ridiculosum sit aliquem matrimonium trahere qui non potest secundare propter solā fiduciā ponendi vicarium.

Sextum exemplū est in Numeris. xxvij. ubi dicit dominus moysi. Lotēplare terrā quam daturus sum filiis israel. Quis videris cum ibis tu ad populum tuum. Qui respondit moyses. Prouideat dominus deus spirituum omnis carnis hominem qui sit super multitudinem hanc. Et deus ad eum. Tolle ioseph filium Numi in quo est spiritus domini. Non potest moyses aliquem de filiis suis posui ducē. An dicit. Quod oves amicus dei cum facie ad faciem locutus est deus: potuit viuis successoris principis filios suos facere et posteris propriam relinquere dignitatem sed extraneus de alia tribu eligitur ioseph: ut sciremus principatum in populos non sanguini deferendum esse: sed vite merito. Dominus etiam innuit ibi quales sint eligendi ubi dicit. Tolle ioseph in quo est spiritus domini. **Septimū** exemplū est in petro cui dedit dominus principatum ecclesie Mat. xvi. quod ardentioris amoris erat. Debat dominus cognati germani magis litterati scilicet iohannem non minores honestate quod virgo erat: et inter ceteros magis dilectus non tamen dare ei principatum ecclesie matrē suā commendauit ipsi iohanni quasi carnē carnis: sed ecclesias commendauit petro quod eum ardentius amabat. **Octauū** exemplū est in actibus apostolorum. ubi legitur quod apostoli statuerunt duos: scilicet ioseph et matthiam: ut alter eorum apostolatū inde suscipiet. Et cum ioseph in illis esset et haberet tres fratres apostolos scilicet iacobū minorem et simonē et iudam et duos cognatos: scilicet iacobū maiorem et iohannē: et ipse dominus apostolo eius cognatus esset: tamen matthias ei placuit.

De verbis sacre scripture: que valent ad detestationem carnalis amoris.

Sequitur de verbis sacre scripture quod valent ad detestationem carnalis amoris.

Primo ponamus illud quod legitur Deut. xxxij. ubi moyses benedixit filiis leui. Quid dixit patri suo et matri sue: nescio vos: et fratribus suis ignoro illos et nescierunt filios suos: hi custodierunt eloquium tuum. Illi qui habent carnalem amorem: vix possunt mandata dei seruare. Alii enim quod per se non facerent faciunt pro parentibus suis. Tales

non pcedunt intrare p angustia por. I cu p
amore liget se simul: vix n intrare: no pos
sit nisi oēs intrēt. Inuāt cñ se inuicē etiā
in malis. Quō intrabūt. xl. simul pgregati
p angustia porā: p quā vix vnus intrat.
Seco ponem⁹ illud vbi. ps. Mō pgrega
bo pucticula eoz de sanguinib⁹: id est nō
erunt carnalis puentus ecclesie: sicut fuerūt
synagoge. Terno illud Job. i. Qui nō ex
sanguinib⁹ neq ex voluntate t. c. et loquit
de illis q credūt in noie xpi. Quarto il
lud Mathei. xvj. Btūs es sumo bariona
ga caro et sanguis nō reuelauit tibi. Qui
cōtrariū p̄t dici plato q ex carnali amore
p̄fert bñficia sua. De tibi simoni nō barto
na sed sathana: ga caro et sanguis reuela
uit tibi: nō pater meus qui in celis est.
Quinto illud vbi dñi. Mat. x. qui
amat patrē et matrē p̄ q̄ me nō est me
dignus. Sexto illud Mat. viij. qd
dixit dñs vni de discipulis suis rogāt vt
pmitteret eū sepelire patrē suū. Scq̄ me
ingit dimitte mortuos sepelire mortuos
suos. Voluit discipulū exhibere p̄i suo
officiū sepulture: cū illd officiū sit vni
de officiis maxime debitis inter amicos
viero. Ob amorē christi obmittēda se
pultura p̄i: p cui⁹ etiā amore nullus re
linquēdus est inhumatus. Septimuz
est illud Mat. xviij. si man⁹ tua vel pes
tuus scādalizat te: abscide eū t. c. iteruz
si oculus tuus scādalizauerit te: erue eum
t. c. Manus est adiutor: valde necessari⁹
vel pes: oculus p̄siliari⁹ valde necessarius
a quibus tolerabilis est separari q̄ a do
sepāremur. Nec mirū: cū deus caput ani
me sit. Abscisio dō capitis indubitanter
magis t̄mēda est q̄ abscisio man⁹ vel pe
dis. sed multi semimortui v̄ semimui: iux
ta illud Luc. x. Semimui relicto: de ab
scisione veri capitis spiritualis nō curant
sicut corp⁹ mortuū de abscisione capitis
eo: poralis nō curat. Octauū est illud
Mat. xij. qd dixit dñs turbe dicēt. Ec
ce mater tua et fratres tui foris stant: q̄ren
tes te: que est ing mī mea et fratres mei?
Et respiciēs eos qui in circuitu sedebant
ait. Ecce mater mea et fratres mei. q̄ cñ
fecerit voluntatē patris mei q̄ in celis est
ipse meus frater et foror et mater est.

Nonum est illud Gen. iij. Gōbē relinq̄
hō patrē et matrē et adheret vxo: iue
Amor: filioz spiritualiū q̄s generat plat⁹
de ecclesia: adeo deberet amorē ei⁹ attra
here: vt parentū carnaliū obliuiscatur. a q̄
instruitur. Arbor: cñ humorē naturaliter
mittit ad ramos et nō ad radicē.

De multiplici malo quod prouenit ex
carnali amore: in ecclesia dei.

Tertio valet ad deflectionē carnalis
amoris i ministris ecclesie multiplex ma
lū qd facit hoc p̄cū in ecclesia dei. Et
est p̄mū malū: q̄ oculi ecclesie in multis lo
cis sanguis operit: ita q̄ in multis locis nō
plus videt ecclesia de oculo q̄ de calcaneo
Ocul⁹ ecclesie cler⁹ ē: quē carnalis amor: al
cubi sic exerceat vt muliercule meli⁹ vide
ant in spūalib⁹ q̄ ipsi: vt videat illud pro
phete ipletū. Erit sicut p̄p̄s sic sacerdos.

Secūm malū est: q̄ inuile reddit cōsti
tutionē illā ecclesie q̄ est de cōtinentia ser
uāda ab his qui sacros bñs ordinēs. hoc
cñ statutū est ad carnalē amorē excludē
dū ab ecclesia. sed sicut dicit alexāder pa
padeus abstulit nobis filios: sed diabol⁹
dedit nobis nepotes. Tertiu malū est:
q̄ carnalis amor est q̄i quoddā bitumen
quo arca ecclesie bituminata est bodie ne
spiritus sanctus intret. iuxta illud Job pe
nul. vbi loquit de behemoth. Corpus ei⁹
quasi scuta fuliū cōpactus squamis sese
p̄mentibus. vna vni coniungitur et nec
spiraculū quidē incedit per eas. Hoc be
ne apparet: cum aliqua correptione vel ele
ctio debet fieri in aliq̄ ecclesia. Quar
tum malum est: q̄ carnalis amor est qua
si quedā catena: qua ligatos simul custo
dit diabolus ministros ecclesie ne ei eua
dant: sicut due que solent simul ligari vt
vna aliā custodiat: si cñ eo p̄ vñ qui amo
re carnali ligati sunt ad religionem vel it
transuolare: amor parentū retinet cum.

De triplici iniquitate carnalium.

Quintum malum est infidelitas magna
quam facit hoc peccatum in ministris ec
clesie. que infidelitas tripliciter potest esse
di. Primo sic. si princeps aliquis pere
gre proficiscens tradidisset alicui de sub
ditis suis terram suam: compore oportu
no filijs suis diuidēda: et subdit⁹ terram

illam p[ro]p[ri]a filijs diuideret & filios dñi exheredaret: n[on] quid non infidelis valde efficit? Sic p[re]latus ecclesie valde infideles sunt qui patrimonium christi: quod filijs christi deberent diuidere: consanguineis suis tribuunt. ¶ Secundo potest ostendi infidelitas ista per illud verbum beati Berni. Ab ira res inquit est. Episcopi habent ad manū cui credat animas: cui autem credant facultates suas non inueniuntur. Et subdit. Ande liquido datur intelligi q[uo]d patenti[us] ferimus iacuraz christi q[uam] nostram. quandoq[ue] aliquis episcopus alicui nepotulo suo quinq[ue] milia animarum cōmittit: cui decem pira non committeret. ¶ Tertio potest ostendi infidelitas ista p[re]latorum per hoc: q[uo]d ipsi infideles sunt erga consanguineos suos: quibus beneficia ecclesiastica conferunt. q[uo]d sic potest ostendi. Nunquid dauid iniquus fuit & infidelis erga vrian[um] quem fecit p[ro]ni ex aduerso belli vbi fortissimum erat p[re]lium: vt legitur. ij. Reg. xj. Sic infidelis est episcopus qui nepotulo suo p[re]latione cōfert: cū sciat eum imbellem: & sci at totum pondus filij spiritualis versum super p[re]latos. Ande. j. Regū. xj. legitur q[uo]d totum pondus p[re]lij versum est in saul. Nunquid Pharaon iniquus fuit in paruulos iudeo[rum]: cum precepit populo suo vt quod nasceretur de iudeis masculini sexus in flumen p[ro]iiceretur. Sic iniqui sunt p[re]lati in nepotulos suos quos in flumen deliciarum et diuitiarum p[ro]ficiunt vbi spiritualiter submergantur. Ande nepotuli h[uius]m[od]i consueuerunt esse leccatores. P[re]terea: que maior impietas q[uam] super puerulum vnum ponere pondus ipsius angelicis humeris formidandū. gigantibus vix portabile. Ad primū pertinet illud Berni. Parati sunt filij hominum ad honores: ad celsitudines graduum ecclesiasticorum ipsi angelicis humeris formidandos. vnde cuiuslibet anime legitur vnus angelus deputatus esse. Ad secundum pertinet illud Job. xvj. Ecce gigantes genuit sub aquis: id est perfectissimi viri sub populis. que maior impietas. q[uam] illi qui adeo imbecillissimi est q[uo]d stare non possunt quin ad ventum temptationis cadat

supponere vnum magnum castrum vel vnam magnam molam. De onere isto videtur conqueri moyses numeri. xj. dicens. Cur imposuisti pondus vniuersi populi huius super me. Fortem oportet esse columnam super quam ponitur domus vna: quanta ergo satuitas est super virgulam vnam etiam aridissimam villam vnam ponere. ¶ Sexto peccatum istud facit p[re]latus ecclesie amittere amicum fidelissimum & propinquissimum p[er] amicos carnalibus: qui verius inimici dici possunt iuxta illud prophete. Inimici hominis domestici eius. Amicus fidelissimus christus est: quo nullus maiorem charitatem habuit. De hoc amico legitur Eccl. vj. Amico fideli nulla est cōparatio: & non digna ponderatio auri et argenti. Ande v[er]baliter dicitur. Amplius valet amicus in platea q[uam] aurum in arca. Valo[rum] huius amici in morte apparet: quando ceteri amici hominem relinquunt. Nescit homo quid amittat amittendo istum amicum donec post mortem arguet eum conscientia sua: dicens. Deum qui te genuit dereliquisti et oblitus es dei creatoris tui. vnde Hier. ij. arguet te malicia tua: & auersio tua increpabit te. Scito & vide: quia malum est et amarum reliquisse te dñm deum tuum. Ideo dicitur Eccl. vj. Noli fieri p[ro] amico inimicus proximo: christo scilicet qui propinquior est inter amicos tuos. vñ primū vocat Luc. x. vbi dicit. Quis horū primū tibi videt fuisse illi q[uo]d incidit in latrones. Et subditur. qui fecit miam in illis. Quicquid ceteris amicis ad herere debemus. Ab hi autē ad herere deo bonū est: ait dauid. ¶ Septimo peccatū istud est radix & occasio multorum magnorū peccatorū. vñ in iuda fuit hoc peccatū initium malicie eius. Ex amore enim carnali quē habebat ad vxorē & liberos suos: murmurauit ipse de effusione vnguenti. vñ Joh. xij. Quare hoc vnguentū non vendit p[er] ccc. denarij & danti est egenis. Et subditur. Dixit autē hoc: non q[uia] de egenis p[re]mebat ad ipm: sed q[uia] fur erat & latro & loculos h[ab]ens: ea quemittebantur portabat. vñ vñ d[icit] dñs dñs vult illud damnum recompensare: sicut dicit

Slo. super illud Math. xxi. Tūc abijt vnus de xij. t. c. Dānū de effusione vngue-
it: vult magistri p̄icio cōpensare. Dicit
interlin. Nō timuit iudas dñm suū tra-
dere vt acquireret qđ daret eis quos car-
nāliter amabat. Sic p̄lati quibus dñas
amor: carnis: nō timet cōmittere symoni-
am: vel alia enormia peccata vt p̄sanguin-
cos suos pmoueat. Et si iudas meruit
puenire ad suspendiū: q̄ loculos dñi ha-
bens: dabat vxori ⁊ filiis quod dandum
esset pauperib⁹: licet paucis eis daret: qđ
meretur ille qui nō vxori sed p̄cubine dat
quod pauperibus dandū esset: ⁊ p̄sanguin-
icis q̄bus minus tenet q̄ filiis: dat offici-
um dispensandi res pauperū: quos scit ex-
pensuros eas in vāitates ⁊ voluptates.
nō sic faciebat dñs: de q̄ dicit Slo. sup
Math. xxi. Eū q̄ p̄mo ascēderit tolle-
⁊ aperto ore iuuenies staterē. Iudas cōia
habebat in loculis: sed res pauperū puer-
tere in suos vsus: nefas duxit: idip̄m dās
exemplū nobis. Si ananias q̄ retinuit ea
q̄ pauperib⁹ danda erant sic punitus est
q̄ habuisset ea de vēditione. p̄prij agri
vt legit Act. v. qualiter puenit illi q̄ sibi
⁊ suis retinēt q̄ pauperib⁹ danda essent.
que nō de suo patrimonio habent: sed ex
patrimonio xp̄i. Itē si septē viri q̄ electi
ab apostolis vt p̄cessent mēsis furati fu-
issent ea que danda erant pauperib⁹: nū
qd verisimile est q̄ petrus in eos vindi-
casset: sicut in anania vidicauit? Et vt bre-
uiter pcludamus: plus nocet amor carna-
lis ministris ecclesie q̄ symonia: triplici
ratione.

¶ Quod in ministris ecclesie plus nocet
carnalis amor: q̄ symonia.

S ¶ Primo q̄ peccatū symonie magis
exofum: est hoibus q̄ carnalis amor. vñ
multi sunt qui dedignarentur symoniam
cōmittere: q̄ tñ nō dedignarentur nepo-
tulū intuitu cōsanguinitatis beneficia ec-
clesiastica p̄ferre: imo inuenitur hoc pec-
catum in viris qui sancti videntur esse.

¶ Secūdo q̄ p̄latus q̄ carnalē amorē
habet: pluribus vult acquirere beneficia
q̄ symoniacus inq̄stū talis: ⁊ ideo opor-
tet eū plura capere. Vñ septē episcopi
nō sufficerent ei: cū plures cōsanguineos

habeat. Symoniacus vero nō curat nisi
tū de vno. ¶ Tertio quia citius liberat
qs a pctō symonē q̄ a pctō carnalis amo-
ris. In morte em̄ saltē symoniacus resig-
nat bñficio symoniace acquisito: sed p̄-
latus carnalis etiam in morte sua vult ne
portulos suos retinere beneficia quib⁹ in
digni sunt. Nota arcā dei reductā fuisse
a terra philisti ino: vaccis non reflectis
ad fetus suos: licet eos haberēt: vt legit. j.
Regū. vi. Sic ecclesia de malo statu in q̄
est p̄ magna sui p̄e: nō exibat nisi illi quo-
rū est trahere eā: carnalē amorē deposue-
rint.

¶ De peccato choritarū: quod malus est
symonia.

Ca. ix.

¶ Est peccatū edificantiū syō in 2

p sanguinib⁹: dicēdū est de pctō
choritarū: qđ cōmittit cū alijs
intrat i ecclesia dei p̄ violētiā vel p̄ fides. ar-
mātas p̄ncipū vel maiorū platorū ecclesie
Archiep̄us em̄ vel ep̄us nō pōt p̄cipere
minori plato vt det ecclesiasticū bñficiū:
nec etiā pōt dare illud. cū minoris plati
sit p̄rio illud dare: nisi in casu in penā ma-
le dāne: sicut maior dñs terren⁹: scudam
nois dñi non pōt dare nec p̄cipere ei vt
det. Primo ergo ostendē q̄ detestabi-
le sit peccatū istud: p̄ penā q̄ legit dñs pu-
nisse hoc pctm̄. Scđo p̄ diuersas similitudi-
nes. Tertio p̄ malū qđ puenit in ecclesia.
Inuenit aut̄ dñs punisse pctm̄ istud tripli-
citer: scz exustione: terre absorbtione et te-
pra. De exustioe legit Nūeri. xxi. q̄ cho-
re cū ducētis qnq̄gita de maiorib⁹ leuiss
igne diuino succensī sunt: q̄ sacerdotū fa-
pere voluerūt. Et legit ibidē de dathan ⁊
abiron qui ducatus moysi inuiderūt cum
essent de tribu rubē: cui iure p̄mogenitu-
re videbatur deberi: q̄ dirupta est terra
sub pedibus eorū: ⁊ apertis os suū de-
norauit eos cum tabernaculis suis: et vi-
uerſa substantia eorum: descenderūtq̄ vt
ui i infernū. Legit vō de lepra. j. p̄ ara.
xvi. de ozia q̄ in festinitate propitiatiois
indutus stola pontificali intrauit in tem-
plum vt incensum poneret: et factus est
terremotus: ⁊ percussus est lepra in facie
⁊ nūq̄ leprosus toto tēpore vite sue. p̄cc

catum istud maius est q̄ peccatum symo-
nie: sicut asserit Augu. dicens. quis dubi-
tet deterius eē cōmissū q̄d grauius est iu-
dicatum? quod etiam per simile pōt ostē-
di. Grauius enī peccat raptor qui facit vi-
olentiā q̄ fur. et graui⁹ peccat qui alicui
mulieri violentiā facit q̄ qui pecunia fa-
cit eam consentire sibi. sic grauius peccat
qui per violentiā intrat in ecclesiā dei q̄
qui per symoniā. Quanta autem contu-
melia deo fiat in peccato isto: pōt manife-
stari p hoc q̄ principes p tāta contumelia
habent: cū aliquis vxores eorū exhonorat
contumeliā et violentiā eis inferendo: vix
enī pacificari possunt. quanta ergo contu-
melia est regi celesti cū ostiū ecclesie que spō-
ta eius est frangitur et violentia ei fit. Val-
de possunt timere tales ne in eo in quo
peccant puniantur: ne ab ingressu trium-
phantis ecclesie omnino prohibeantur.
Non est parua contumelia q̄ dñs oim a
suis in terra inferat violentia. Accidit
aut̄ propter peccatū istud quod in ecclesia
oim indigni pmoventur. Unde legit. ij.
Abachab. iij. de menelao: q̄ acceptis a
rege mādatis venit nihil hñs dignum sa-
cerdotio. Ex hoc etiam peccato accidit
destructio ecclesiarū. Unde legit. ij. Aba-
chab. viij. de alchimo: quē rex demetri⁹
constituit sacerdotem: q̄ multo plus ma-
lefecerit filiis israel q̄ gentes. hoc pecca-
tum dissuadet apostolus ad heb. v. dicens
Mō sibi assumat honorē: sed q̄ vocat a
deo tanq̄ aaron. Aaron ostensus est di-
gnus sacerdotio per virgam que floruit et
fronduit et fructum fecit.

Et hic est primus modus quo quis vo-
catur a deo ad honorem: cum aliquo mi-
raculo ostenditur dignus honore. Se-
cundus modus est: cum aliquis ostendit
dignus dignitate aliqua voce lapsa de ce-
lo: vt ioh̄s: de quo Numeri. xxvij. Et bea-
tus nicolaus. Et christus de quo Math. b.
xvi. Hic est filius meus dilectus ipsum
audite. Tertius modus sit per sortem:
q̄ matthias ostensus fuit dignus aposto-
latu. Quartus modus sit per canonica
electionem. Sed hodie electio, canonica
facta ē dyabolica: q̄n cū in ecclesiis plu-
res erant boni q̄ malitunc electio que est

scōz pluralit̄ atē p̄ctorū bona: bona erat
Plures enī erāt illi q̄ eligebāt deo illis q̄
eligebā. diabolo: sed modo ecōrario est
Cū enī plures sint mali q̄ boni in ecclesijs:
plures eligūt sibi volūtatē diaboli: q̄ sibi
volūtatē dei: Et sic frequēter est potius
electio diabolica q̄ canonica. Contra il-
los qui per principes seculares volunt in-
trare in ecclesiā: est illud Eccl. vij. Mōlti
ab homine querere ducamini: neq̄ a prin-
cipe neq̄ a rege cathedram honoris. Isti
non sunt grana dei id quod sunt sed poti-
us gratia hoim. vnde in litteris que feri-
buntur eis: non debet apponi dei gratia:
sed grana hoim et dei furor. vnde Ecce
xij. Dabo tibi regem in furore meo et c.
Isti sunt simulacra gentium: argentum et
aurum: opera manuū hoim. Et sunt qui
colunt personam potentis vt deum suū
vnde ad eum verbis vtuntur quibus ad
solum deum vtendum est. Hos fecistis me
inquit ex nibilo in quo eum creatorem
constitunt. Creare enī ē ex nibilo aliquid
facere: Non solū institutio p̄latorum ec-
clesie: sed etiam institutio principum secu-
larium pure a deo debet esse. Deuſ. xviij.
Cum dixisset: constitua super me regem
sicut habent omnes per circuitum regio-
nes: cum constituas quē dñs deus tuus
elegerit.

De auaricia mercenariorum que mul-
tum nociua est ecclesie dei: et q̄ sex faciūt
ad eius detestationem. La. x.

Equitur de auaricia mercenari-
orum q̄ multū nociua est eccle-
sie dei. Sapientis. Nullum viciū
deterius est auaricia in p̄ncipibus et rem-
publicam regentibus. Ad detestationem
hui⁹ vicij. Primo facit maledictio quas
scriptura predicat his qui sunt in peccato
isto. Eccl. ij. vbi dicitur. Ne peccatori in-
gredienti terras duabus vjs. Terram du-
abus vjs ingreditur: qui in ecclesia vult
seruire deo et māmone. cum tamen dñs
dicat Math. viij. nō potestis deo seruire
et māmone. De hac maledictione legi-
tur Ezech. xxxij. Ne pastores israel
qui pascebant semetipsos.

CSecundo facit detestationem huius peccati pena qua dominus puniuit figurā huius peccati. **Leuit. x.** Abi cum dominus ignem celestem misisset in quo solo sacerdotes ei offerrent: nadab et abiu filij aarō acceptis thuribulis impoluerunt ignem et incensum desup offerentes coram dño ignem in altarium egressusq; ignis a dño de uocauit eos coram domino. Ignis de celo missus: dei amorē designat: ex quo pure debent offerre sacerdotes. Ignis vero alienus ignis ambitionis est vel cupiditatis. vnde Bern. habet aduersarius noster vtpote puerus diuinorū opoz emulatoz ignem ambitionis quez saluator in nobis non accendere sed extinguere venit. si quis aut alienum ignem in diuino spūserit offerre sacrificio: morietur in iniquitate sua: etiam si patrem habeat aaron.

Tercio facit ad detestationem huius peccati multiplex malū qd facit platus ecclesie. **Primum** est: qd oculum intentionis ledit in eis et sic consequenter fere oia que faciunt in ecclesia mala sunt. vñ mart. vi. Si oculus tuus fuerit simplex. totū corpus tuū lucidū erit. id est tota congeries opoz lucida erit. Si autē neq; fuerit totū corpus tuū tenebre erit. Tunc oculi intentionis est simplex cū aliquis sola eter na petit in ecclesia iuxta illud ps. vnā petij a dño hanc requirant. et. vnde **Ab. ant. vi.** primum querite regnum dei et. et apostolus. Que iustus sunt sapite: non que sup terram. Et tunc totus corpus id est tota congeries operum lucida erit. Si autē oculi intentionis lesum est: tunc tota congeries operum tenebrosa est.

CSecundo facit cū amittere christum: quod figuratum est Gen. xxvj. vbi cum labā misisset ad tōdendās oues fugit iacob: sic dñi mercenarij tōdunt greges intēdūt xps recedit ab eis. Judas cū ascenderet ad fores ouium suarum incestū cōmisit cum ihamar: vñ legitur Gen. xxxvj. sic p̄lati non querunt nisi tōdere et mulgere oues in ecclesia dei: sepe a deo deferuntur adeo vt incestū cōmittant pp̄ias filias eorum pendendo. Absalon etiam cū tonderentur oues eius: interfecit fratrem suum amon cū esset temulentus. Et nota qd iudei

in tōsione ouium solennis abant: in quo figuratum est gaudij mercenarij de cōmōdo tpali: qd facit in ecclesia dei. vñ zach. xj. pascite pecora occisionis q̄ qui possederant occidebant et non dolebant: et veni dabant ea dicentes. Benedictus deus: dñi uires facti sumus. Tercio facit illud peccatum ecclesiam cum diabolo inire illud ignominiosius: dñs de quo legitur. i. Regum. xj. qd naas amonites dixerit viris isabes galaad. In hoc feriam vobiscuz sed vt crua oim vestru oculos dextros. eruebat oculos dextros his quos in bello ca piebat vt sinistros scius celantes ad bellū fortent inuiles. Oculi dexteri in multis locis erupis est ecclesie qz ibi non est itaq; aliquis spiritualis sed solus terreni hoies adeo occupati circa defensionem tpaliuz qd ad bellum spirituale sunt inuiles.

Quartus malū est ariditas brachij dextri. vñ zach. xj. O pastor et idoli derelinquens gregem gladius sup brachius ei? et oculus dextrum eius. Brachius eius ariditate siccabitur et oculus eius dexter ob tenebre scens obscurabitur.

Quarto facit ad detestationem huius peccati: multiplex malū qd puenit ex peccato isto gregi. vnde Job. x. Mercenarius et qui non est pastor: cuius non sunt oues pprie videt lupū venientem et dimittit oues et fugit et lupus rapit et dispergit oues. Lupus dicitur diabolus vel persecutor: violentus. Et Aug. loquēs de mercenario: dicit. Si omis eius deuot non reuocat si infirmatur nō medetur si deuoratur non lachrymatur. Si fugiant tpalia q̄ ipse amauit: fugit ipse animas quas ipse amare simulauit. hoc bene apparebit in tēpore antichristi: quando temporalia auferent ecclesie. tunc enim implebitur illud Esai. j. Et derelinquetur filia sion sicut vñ braculum in vinea et sicut tuguriū in cuniculario. In vñ braculo vinee nullū habirāt nisi qd sunt ibi racemi: nec in domitilio hori qd sunt ibi fructus. Sic mercenarij non habitant in ecclesia: nisi dñi ibi lcrantur. quō mercenarij se habeant ad gregem osiditur Ezec. xxviij. vbi sic dicit eis. Lac comedebatis et lanis operiebamini et qd crassum erat occide-

batia: gregem autem meum non pascebatis. quod infirmus fuit non consolidastis: et quod egrotus non sanastis: et quod fractum non alligastis: et quod obiectum non reduxistis: et quod puerat non quesistis sed cum austeritate impabatis eis: et cum potentia.

¶ Quinto facit ad detestationem huius peccati: pueritas quam facit hoc peccatum in ecclesia. Altaria enim ecclesie in mensas nūmulariorum conuertit. unde super illud **¶** Barth. xxi. mensas nūmulariorum et c. dicit. **¶** Glo. Altaria enim dei sic vocat propter auariciam sacerdotum. Altare in mensas nūmulariorum conuertit quia in eo celebrat potius nūmo quam deo. Et de tali potest dici illud **¶** Quiddam. Nummi nūmum nobis hunc stat honorem. Turbula etiam ecclesie quod deberent esse interius clausa: superius vero apta pueritiam hoc peccatum cum ea quod deberet fieri per eternitatem sunt in temporalibus. Et ut breuiter dicam hoc peccatum facit ut seruicium ecclesie in multis locis deo non placeat. unde **¶** Malact. ij. quis est in vobis qui claudat ostia: et incendat altare meum gratuito. Et subdit. Non est mihi volūtas in vobis dicit dominus: et munus non suscipiam de manibus vestris.

¶ Sexto facit ad detestationem huius peccati hoc: quod christus ita diligenter cauit sibi ab auaricia mercennario quod potest ostendi primo ex hoc quod legitur matth. viij. quoniam scriba dixit christus. **¶** Ab agister sequar te quocumque ieris. Et noluit hoc dominus: quia propter lucrum volebat eum sequi. unde dixit ei. Vulpes foueas habent et volucres celum: sed volucres celum id est homines astuti habent foueas: id est loca infima in ecclesia dei: sed volucres celum id est nobiles: habent nidos: id est loca alta scilicet dignitates.

¶ Secundo potest ostendi per hoc: quod dominus dixit **¶** Job. vi. turbe que propter lucrum secuta est eum. Queritis me inquit: non quod vidistis signa que feci: sed quia panem meum manducastis: et saturati estis. **¶** Tercio potest ostendi idem per hoc quod dicit **¶** Aug. **¶** Noluit dominus per baptismum amoueri penam et mortalitatem nostram sicut in culpa ne delicate crederetur in deum. Preterea. **¶** Job. xlii. peccatum in nauigij dextera mitti rete. **¶** Ibi dicit et postquam dixit petro. **¶** De ascende meas non subiungit mercedem quam habiturus esset:

quod petrus alliceretur: sed subiungit de morte quam per gregem erat passurus dicens. **¶** Amicis meis dico tibi: cum essem iunior et c. quasi ad terrendum ignauos. Simile habetur in missionem apostolorum: dixit enim eis. quod paupertatem et persecutionem passuri essent. **¶** Ande **¶** Barth. x. ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum. Et **¶** Luc. ix. Vbi tuleritis in via et c. **¶** Ibi dicit habetur in missionem apostolorum **¶** Luc. x. Ecce ego mitto vos sicut agnum inter lupos nolite portare sacculum et c.

¶ Quare deus in primitiua ecclesia noluit temporalia contuncta esse spiritualibus.

¶ Sed potest querere aliquis: cum spiritus carnis conexus sit in hominem: quare noluit dominus in primitiua ecclesia temporalia spiritualibus esse conexa. Preterea: nunquid temporalia puocatiua sunt ad spiritualia. Ad quod respondetur quod temporalia puocatiua sunt illorum quod christus noluit habere ecclesiam sanctam. **¶** Contemptores enim temporalium voluit esse rectores ecclesie sue et non amatores. Qui vult sibi cauere a muscis: cauet sibi a lacte et melle que amant musce. Preuidebat christus quod amatores temporalium auferrent ecclesiam: si spiritualibus officiis temporalia lucra neciterent. Qui vult a canibus dilacerari aliquid inuoluat illud carne. **¶** Ande beatus Antonius precepit cuidam monacho qui pecunia habebat ut emeret inde carnes et super se nudus eas sibi afferret: quod faciens monachus a canibus dilaceratus est. **¶** Pisces ferrum transglutiant: quia esca inuolutum est: licet mors sua lateat ibi. Similiter et milui in testina. Sic amatores temporalium officia ecclesie quibus terrena annexa sunt assumunt ad damnationem suam: et videntur sequi christum cum sola temporalia sequantur. **¶** Secundo. **¶** Vult aliquis committantur: mel musce sequuntur: cadavera lupi: frumenta formice: predam sequitur turba ista non hominem.

¶ Preterea sciebat christus quod temporalia spiritualibus officiis annexa terrori essent virtus pietatis. quis enim sane mentis non timet dispensator terrenorum esse in ecclesia: quoniam legitur primum dispensatorem temporalium in ecclesia furem fuisse et perditorem et homicidam suipsum. quis non timeat per locum illum ire in quo clauos positos esse scit: quomodo

non timeat terrena ista qui legit. Job. xvij. q. abscondita est in terra pedica dia boli.

Tertio preuidebat dñs tpalia putrefa-
tura. immo submersura multos in eccle-
sia dei. Propter qđ vocantur aq. Apoc.
xij. vbi sic legitur. Et misit serpens ex ore
suo post mulierem aquam tanquā flumen
vt eam faceret trahi a flumine. mulier ista
ecclesia est quam serpens antiquus tpaliū
abundantia querit submergere.

Quarto pñdebat dñs supbia que na-
scitura erat in ecclesia ex abundantia ipa-
lium. De qua videtur loqui dñs Ezech. ix.
Ponā inquit te in supbia seculorū gaudiū
in generatione et generatōem: et sages lac
gentiū: et mammilla regū lactaberis. Su-
pbia seculorū id est talis qñs est hodie in
secularibus est hodie in ecclesia dei. vnde
Bern. ad eugenium papam. Vides totū
ecclesie zelum pro dignitate seruere tuēda
dignitati datur totum sanctitati nihil vel
parum. Gaudiū cui maledixit dñs Luce.
vj. dicens. Ne vobis qui ridetis: pñfert ec-
clesia luctū benedictioni. De quo ibidem
Bern. qui nunc stetit: qđ aut sequitur. Et
in amilla regum lactaberis pōt intelligi di-
ctum in derisionem ecclesie: que in senectū
te sua lac transitōrie solationis nō cessat
sugere. Ecclesia effi quasi in infantia sua
fuit sub veteri lege. An dominus pñitte-
bat sibi terram fluentē lacie et melle. Lac
enim et mel cibis sunt paruulorum. In
aduentu vero christi a lacte separata est.
Sed modo qñm ad maiorem partem
sui ad lac rediit: quod signum est pueri-
tatis. Superbia et diuitie quasi cōtra sūt
Ande opes vocantur superbe Proverb.
xvij. **Q**uinto nolebat dñs q. ecclesia
haberet fiducia suā in alio qđ in ipso. vo-
lebat potius fundare eam supra petrā qđ
supra terram vnde Matth. xvj. Super
hāc petrā edificabo ecclesiam meam. Si
fiducia suā habuisset ecclesia in deū et nō
in diuitijs non ita elongasset se ab eo. Le-
gitur in vita patrum: q. quidam venerūt
in ciuitatem quandā vt distribuerent ibi
elemosynas: et venientes ad domum cu-
tusdam pauperis vidue: que cum esset can-

didatrix: exierat ad opus suū: quandam
inueniunt filiam que apparuit eis quasi
tota nuda et voluerunt ei dare vestes que
noluit accipere eas mater etiam cum ve-
nisset noluit eas accipere sed dixit. ego ha-
beo pcuratorem meum deum et vos cum
a me vultis tollere hodie et illi audientes
glorificauerunt deum.

Sexto sciebat dñs oculum ecclesie in
pediendum esse temporalibus istis ab offō
suo. Hodicum enim pulueris vel palce:
oculum omnino cessare facit ab offō suo
Et ideo voluit duces ecclesie pauperes ēē
eo q. paupēs expedita est sicut dicit. Isai.
Et subdit Si vis animo vacare aut paup-
sis oportet aut pauperi similis. Esti cete-
ra membra corporis ad plura officia con-
ueniant vt lingua ad gustum et locutionē
et manus similiter ad multa: oculus tamen
vacum hīs et contrarium terre maxime ti-
met. sic oculus ecclesie contemplationi le-
gis diuine debuit intendere et a terrenis
istis separari. Licet pes hominis a ceteris
membris eius separatus non sit tamen ha-
bet separatim artem que ei deseruit. et arti-
fices qui totaliter circa calciamenta eius in-
tenti sunt. quanto magis deberent esse ali-
qui totaliter spiritualib⁹ sint inerti. S.
magis occupata est hodie ecclesia in tem-
poralibus quo ad magnā partem sui qđ
fuerit synagoga. vnde quando datus fuit
a constantino occidentale imperiū eccle-
sie: facta est vox de celo dicens. Hodie
infusum ēueniunt ecclesie dei.

Circennarij mali latrones sunt alij
de enim intrant in ecclesiam qđ per xpm
vnde super illud Job. x. qui non intrat p-
ostium et c. dicit Glo. Aliūde quis intrat:
vel non bene de christo sentiendo vel non
dei gloriam sed suam querendo. Ipsi enī
non abhorrent spoliare crucifixum sum-
les militibus qui spoliauerunt christum:
crucifigendum. Isti indaizant in ecclesia
dei potius eligentes esse discipuli moysi qđ
christi. iuxta illud Job. nono q. dixerunt
iudei ceco. Tu discipulus illi⁹ sis nos dis-
cipuli moysi sum⁹. Discipuli moysi sūt q
tpaliu volūt q. pñ sit moyses discipulus re-
ro christi sunt qui contempti terrena:

ecclesia volunt habere que christus promissit. Mercenarij enim quodammodo parituntur penam illam qua deus solet punire insores blasphemantes. Habent enim faciem cordis quodammodo prosperatam. Cui enim deberent posteriorum obliuisci et ad anteriora se extendere. iuxta verbum apostoli ipsi potius iuxta verbum prophetarum in retro et non in ante. Faciem enim versam habent ad temporalia que retro debet esse et dorsum ad spiritualia bona que deberent esse ante. Unde figurati sunt per. xxvj. viros habentes dorsa ad templum quos vidit Ezechiel. Ipsi deberent attendere quid acciderit sibi et populo cuiusque per ipsos spiritualia opus fecerunt: circūcidentes se pro filia iacob et utilitate quam sperabat ab iacob et filiis eius. vnde Gen. xxvij. dicit iacob substantia eorum et primogenita eorum et omnia que possident erunt nostra. Occisione enim illius circūcisionis interfecit sunt. Sic qui pro terrenis spiritualia faciunt timere possunt ne eternaliter occidantur.

De septem signis auaricie in ecclesia dei apparentibus. La. xj.

Equitur de signis auaricie que apparent in ecclesia dei.

Primum signum est cum vnus habet plura beneficia ecclesiastica: quorum sufficeret sibi vnus secundum statum sue persone. Secundum est: cum aliquis in die multas missas celebrat nisi in casibus a iure exceptis. Tertium est: cum aliquis in eadem missa multiplicat officia. Quartum est cum quis multiplicat altaria non necessaria. Quintum est promotio ad sacros ordines vel dignitates eorum que sunt infra legitimas etatem. Sextum est reservatio fructuum et congregatio ab eis qui habent annuos redditus. Septimum est concursus ad funera et processionem et nummos honorarios et breuiter ad omnia ad que esca alieius lucri terrent alieius eos. et neglectus eorum in quibus nullum lucrum speratur. Et licet aliqua ex his interdum ex deuotione fiant: cupiditas tamen ea adinuenit. De pluralitate beneficiorum. et primo

quod non liceat habere plura beneficia ecclesiastica.

Multa sunt alia signa sed cum breuitas tantum de his tangemus: incipientes a pluralitate beneficiorum. De qua quidam de presilio auaricie dicunt quod meritoque potest habere plura beneficia ecclesiastica: sed vnum eorum sit ei sufficiens secundum statum sue persone. De quorum numero quidam cum longo tempore affirmasset hoc esse mortale peccatum dum vnici beneficiorum habebat: dato sibi secundo beneficio asseruit quod licet te posset quis plura beneficia habere. Et addidit quod nullus posset hoc intelligere nisi qui haberet ea. Locus rei talis potest assignari causa: sicut legitur iacob. v. Impietas est oculus luxuriosus. Auaricia est oculus auarus: et sic de ceteris impietatum. vñ accidit quod alicui luxurioso videtur aliqua fatua mulier quam nimio diligit amorem pulchra cum in veritate turpis sit: et hoc est: quia oculo luxurie eam intuetur: nimis enim amor luxuriosus qui in eo est facit eum sic iudicare de pulchritudine illius. Alius autem qui non habet huiusmodi oculum non videt illam pulchritudinem in illa muliere. Sic ille in quo est oculus auaricie: videt quod aliquis posset habere plura beneficia ecclesiastica sufficientia visioni falsa vel fantastica. Illi autem qui non habent oculum auaricie: non vident hoc. vñ dicunt malum esse habere plura beneficia talia ecclesiastica: quod multipliciter potest ostendi.

Primo sic. Tria distinguuntur principia operationum nostrarum: scilicet natura gratia et vitium. Igitur cum aliquis vult habere talia plura beneficia: vel natura est principium huius operationis vel gratia vel vitium. Et videtur quod non natura. Natura enim paucis contenta est. vnde Seneca. exigui natura desiderat. et. i. ad Timotheum. vi. Habere ea alimenta et quibus regamur: his contenti sumus. Gratia etiam non videtur esse principium huius operationis. Quod multipliciter potest ostendi. Primo per hoc: quod gratia paucioribus contenta est quam natura: quod patet per hoc: quod ipsa est aqua sitim terrenorum extinguens. vnde Iob. iij. Qui dederit ex aqua quam ego dabo cinis sitiet in eternum.

Super qđ verbum dicit Aug⁹. Qui bibe-
rit ex flumine paradisi: de quo gutta vna
maior est qđ oceanus: restat vt in eo ex-
tincta sit sitis mundi.

¶ Secundo potest idem ostendi per hoc
qđ dñs p̄sultit contrariū. Consilium enīz
dei est summa paupertas. Vnde non esse
rissimile: qđ gratia ipsius contrarium con-
sular. Si enī gratia ipsius multiplicationē
sp̄alium consuleret: ipse deus hoc consu-
leret. Dicitur enim hoc deus facere quod
gratia ipsius facit: et sic deus p̄suleret con-
traria: et sic esset in eo est et non. Lū⁹ con-
traria dicit beatus Bern⁹. super illud
Ducius est iesus in desertum et c. Absit in-
quit vt sp̄s veritatis qui te adduxit huc
te reducere velit: qđ nō ē i ore eius ē et nō.

¶ Tertio potest idem ostendi per hoc qđ
in fine vite cum dominus venturus est ad
eos: non auderent retinere multitudinem
beneficioꝝ talium. Si enim gratia dei et
amore ea possederūt: desiderare debent
vt in statu tali a dño inuentantur vt ab eo
dignā mercedē accipiant. Et si vñctio gra-
tie in statu sanitatis docebat eos benefi-
cia multiplicanda esse: ipsa in statu infir-
mitatis cum maior est deuotio non pmit-
teret eos de hoc dubitare. Non videt esse
consilium diuine gratie qđ aliquis in statu
illo viuere audeat in quo non audet mori.

¶ Quarto potest ostendi hic auctoritati-
bus que sequuntur Aug⁹. Quis veram fidē
habet non cupit in his miserijs fieri di-
ues. Non videtur ergo habere veram fi-
dem que est p̄ma gratia ille qui desiderat
habere plura talia beneficia: Quomodo
ergo consulit ei gratia quā nō habet. Itēz
veritas non volat ad muscas. Charitas
etiam cum ignis est: non tendit deorsum.

¶ Preterea cum charitas deum sup̄ omnia
amet: ip̄a non desiderat multiplicationēz
terrenoz: quibus euz amittat vel impedia-
tur ne ei intendat. vnde Aug⁹. Scitum san-
ctum querit charitas veritatis. Idem. Al-
detur quidem mihi animi plurib⁹ actio-
nibus intēti deo: quodamō vacuari. Mō
est verisimile qđ charitas querat que cam
deo euacuet: s̄ potius querit pacem in q̄
factus est locus eius. Ipsa etiam est palliū
breue quod vtrumq; operire non potest.

De quo legitur Esa. xxiij. vnde Aug⁹.
Dñe ego paupertas meam te amittere no-
lui: sed volui tecum possidere mendacium
Itaq; te amisi: quia non dignaris cū men-
dacio possideri. Preterea: charitas plus
diligit legem dei qđ milia auri et argenti:
non est ergo verisimile qđ ipsa consulat
multiplicationem temporalium: que regit
multiplicationem actionum: que impedit
homīnē a studio sapientie diuine. vñ eccl̄.
xxxvij. Sapientiam scribe in tempore va-
cuitatis: et qđ minoratur actu: sapientiam
p̄cipiet. Patet ergo qđ operationis p̄dictę
cre non est p̄ncipium naturæ vel gratiæ. vñ
sic patet qđ vni homīni non sit licitum ha-
bere plura talia beneficia. Et hoc satis po-
test manifestari si considerentur cause pro-
pter quas aliqui credunt hoc sibi licere.

¶ Cause plurius beneficiorum sed ineffi-
caces.

¶ Alij enī credunt hoc sibi licitum: eē: qđ
beneficia illa bene expendunt. Alij qđ no-
biles sunt. Alij qđ vicarios ponunt. Alij
quia ad ministratiōem temporalium vti-
les sunt: vel propter sapientiam hui⁹ mun-
di: vel propter potentiam. Contra illos qđ
credunt qđ bene possunt illa habere: quia
bene expendunt illa: dicimus qđ non suffi-
cit medico bene expendere ea que sibi dā-
tur ab infirmo: et nullam curaz habere de
infirmis illius. Similiter non sufficit ad
uocaro bene expendere salarium: et se nō
intrōmittere de causa. Nec stipendiario:
sufficit stipendia sua bene expendere: et de
guerra se non intrōmittere. Sic clerico
habenti beneficia ecclesiastica: non sufficit
bene ea expendere: nisi faciat officia qui-
bus illa annexa sunt. Contra illos vero qđ
credunt se posse habere plura talia bene-
ficia: quia vicarios ponunt. Primo dici-
mus qđ eadem ratione laicus vnus: imo
etiam mulier possit habere decem benefi-
cia ecclesiastica: possit enim ponere vica-
rios. Preterea: ridiculum est maritum
vno contrahere spe ponendi vicarios et qđ
hoc facit videtur incidisse in illam male-
dictiōem Deut. xxiij. Aro: ē habebit tali⁹
dormiet cum ea. Tertio querimus de vica-
rio illo: vtrum sit pastor vel mercennarius

Si mercennarius est: latro est: sicut prius ostensum est. Lū ergo dicit aliq: bñ possum habere hoc beneficium: q: ponam ibi vicarium pene idem est ac: si dicat bñ possum illud habere: q: ponam ibi latronem qui furetur et mactet et perdat. Job. x. si vero pastor est: que ratio est vt in habeas duas ecclesias: ipse vero nulla. Nunquid dicit tibi iohannes: id est gratia dei: vel i quo est gratia dei. Non lz tibi habere vxorem fratris tui. Quarto querimus a tali: vtrum vicarius ille sit minus bonus: vel eque bonus: vel melior q: ipse. Si minus bonus: tunc naturalis ratio dicitur. q: non est recipiendus pro eo. Operarius enim in vineam alicuius conductus: nō potest vicarium minus bonum ponere. Si vero eque bonus est vel melior: que causa est. q: ille habeat duo beneficia: et ille nullum. Quinto q: ipse deberet attendere quid acciderit de primo vicario synagoge. Sic etiam legitur Exo. xxxij. Moyses relinqns populum: satis parua moram facturum cū dñō dimisit vicarium satis bonum aaron et tñ in reditu populum quem reliquerat fidelem: infidelem et idolatram inuenit. Preterea dicit apostolus q: si quis non laborat non manducet. Quo iure ergo pascitur aliq: de beneficio illo: vbi ipse nō laborat. Ordinavit deus vt qui seminat spūalia: metat carnalia. qua ratione ergo pauper vicarius spūalia seminat: et alius carnalia metet. Et cum dominus dicat. Quos deus coniunxit homo non separet: quo iure denarius ille quem subditus offert vicario pauperi: sibi spūalia seminati. accipietur a patrone male viuente. Et si quo ad forum contentiosum ius ibi videtur habere: tamen quo ad iudiciū sacre scripture ipse raptor est vsurpans sibi alterum eorum que a deo coniuncta sūt sine reliquo: id est mercedē sine labore. in mo etiam homicida reputatur: et respectu mercennarij quem defraudat: et respectu pauperum subditorum quorum sudorem comedit. De primo legitur Eccli. xxvij. Qui effundit sanguinem: et q: fraudē facit mercenarij: is es sunt. De secundo legitur ibidē. qui auferit in sudore panem: quasi q: occidit proximum suum. Altimo dicimus q:

illi qui vicarium ponunt. qui sola cupiditate lucri seruiunt et non amore dei: talem amorē faciūt matri sue ecclesie: qualem amorē aliq: faceret sue matri carnali: si pedes verū ei auferret: et loco eius pedē ligneū substitueret. Idem lignus nō viuūt nec eorum porci adheret. Sic vicarius q: charitatem non habet: non est membrum viuū vitæ spiritali: nec adheret corpori ecclesie. Sola enim charitate viuūt quies: et adheret ceteris membris ecclesie.

Contra illos qui dicunt q: possunt habere plura beneficia ecclesiastica quia sūt nobiles: dicimus q: si filij dei sunt et ecclesie dei viles: non volentes excedere mensuram nobilitatis sue forsitan iustum ē vt de beneficijs ecclesiasticis p: ceteris accipiant si fieri potest absq: iactura animarū. Sed si filij diaboli sunt quā ratione d: bonis dñi accipiant. Nunq: dñs debet nobilitatem filiorū diaboli honorare. Sūt si inutiles sunt ecclesie dei. vel nociui suo prauo exemplo: non videtur iustum q: p: ceteris cōmodum habeant ab ecclesia ex quo ecclesia cōmodus non habet ex eis. Dicit Lombardus: q: ipse non vult habere accipitrem q: capiat alaundam et comedat gallinaz. Sic dñs nō vult hñe in ecclesia sua: q: multū constet ei et nihil ei p:stet. Similiter si aliq: nō est contentus illis q: bus cōtentus esset si clericus nō esset et cū paterna hereditate exheredatus sit: supior iñ vult esse q: frater suus q: est heres non videtur iustum esse q: dñs eius superbiam pascat vel sustentet. Eum enim superbia filia diaboli sit: nō p:inet ad dñm pascere eā. Contra eos q: credunt se posse habere multa talia bñficia quia sapientes vel potentes sunt quo ad seculum. Dicimus q: auaricia et cupiditas docet eos in hac pte In dolosa cūi statera cupiditatis sibi nihil ponderant spūalia sed sola temporalia. vnde Berni. loquens de auaris platis Optimi dispensatores rerum qui de maximis minimā: et de minimis maximam curam gerunt.

Tertio loco potest ostendi non solum q: malum sit plura talia beneficia habere sed etiam q: nulli nisi ceco debeat hoc in dubitationem pēire. Tertium enim est q:

nollus est pnceps secularis in cuius curia licitum sit illi qui nō habet nisi vñū equū auctam querere ad opus duorum vel ad plures equos: nec inuenitur aliquis armiger ita simplex qui hoc adducat in dubitationem. Que causa ergo est: vt in curia deus id est in ecclesia in qua tot sunt qui de aucta ecclesie non possunt habere ad necessitatē: licitū sit alicui qui non habet nisi vñū equum auctā querere ad plures equos: quomodo est dubium est inter litteratos: qđ certum est inter armigeros. Nunquid potest dñs bene dicere illud propheticum. quis cecus nisi seruus meus. Preterea et si licitū ēēt alicui habere plura talia beneficia: tñ non expedit. vnde. j. Cor. vj. Omnia mihi licent sed non omnia expediunt. Licet ab apostolo sumptus a subditis sumere: s; non expedit: q; pfecto apostoli haberent inde occasionem querendi et lucrandi. Sic licet licitum ēēt alicui viro honesto et discreto habere plura talia beneficia: tñ q; amatoris spūm accipiunt inde exemplū cupiditatis et auaricie: nō expedit. Sicut māducare idolo-
thitū in se licitū est homini discreto. qui non comedit illud cum veneratione idoli tamen coram infirmis et simplicibus: peccatum est comedere idolo-
thitū: ipsi enim credentes illud comedi cum veneratione idoli: scandalizabātur inde. vñ beat⁹ bern⁹. Spūalis hō q; omnia dii iudicat: vt ipse a nemine iudicetur. omne opus suū: trina qđā p̄sideratione preuenit.

¶ Primo qđem an liceat: deinde an deceat: postremo an expediat. Licitum dicitur aliqđ in respectu ad dei prohibitionem. Deceat dicitur in respectu ad p̄ditiōem persone. Expedit s; in respectu ad offensionē p̄ximi. Cōsiderare ergo d; sapiens an illud qđ facurus ē licitū sit: id ē a deo nō prohibiti: deinde an deceat psonā eius. aliquid enim decens esset in aliqua psona qđ tñ indecens est in alia. Precipue vero in viris litteratis: qui debent spiritualiter cō oculus ecclesie: indecens est terrenitas et macula cupiditatis et auaricie. a talib⁹ enim p̄cipue sumitur exēplū: et ad eos spūaliter p̄inet illd apostoli. j. Thessal. v. Ab omni spē mala abstineat. Et illud Ro. xij.

Providentes bona nō tantū corā deo s; etiā corā oib⁹ hominib⁹.

¶ Que faciant ad detestationem plurimū beneficiorum.

¶ Ad detestationem vñ huius pcti. Por-
mo facit maledictio quam facit dñs illis q; sunt in peccato isto Esa. v. dicens. Ne q; coniungitis domum ad domum. quomodo q; absq; peccato habet quod cū maledictōe dñi h; s; s; mulario ecclesie q; inde puenit. Nō videtur innocens esse: q; matrē suā vñ mēbro mutilat. Sic innocēs nō ē q; matrē suā ecclesiā mutilat: pcurādo q; minus heat vñ mēbrū q; debeat hēre. qđ si dicat q; ecclesia s; nō hēat omnia mēbra: quo ad substantiā: tñ h; quo ad officia: vñ cū h; officiū plurimū. Rndem⁹ q; s; in monoculo vnus oculus supplicat vice duorum: nō tñ tantum v; habere vnus oculum sicut habere duos. Nec bñ seruaret matri sue carnali: q; pcuraret loco duorum oculorū vnū: vñ vñ habere. Tertio facit ad detestationem huius pcti: monstruositas et confusio que inde puenit in ecclesia dei. Prouenit em̄ ex hoc pctō q; diuerse ecclesie hñt eundē oculū. Inauditiū ē diuersa corpora idē habere membrum. Ex hoc etiam peccato accidit: q; eadem psona simul et semel diuersa replet loca quod videtur esse contra naturā. Item accidit inde q; oculus vnus ecclesie os est in alia ecclesia: quia archidiaconus vnus ecclesie cātor: est alterius. Accidit enim q; oculus vnus ecclesie distat ab ea plus q; per dictam vnam. Si aliq; cecus reputatur: et si oculos suos heat in bursa sua: nunqđ talis ecclesia reputāda est ceca: a qua oculi eius tantū distant. Oculi enim sapientis in capite eius: stultus autē in nebris ambulat: vt dicit salomon Eccl. ij. Oculi stulti in sinibus terre. Proverb. xvj. Peccatum istud etiam intro ducit quod animō in ecclesia dei heresim fabellij: qui dicebat partem esse filium. Contra quod dicit Aug⁹. q; hoc nō inuenitur nec in natura nec supra naturā: q; eadē pso na sit pater et filius: intellige respectu eiusdem. Sed sic vult facere peccatū istud. Accidit enī q; duo sunt decani in duabus ecclesijs: et vterq; canonicus est in vtroq; et sic

inter q̃ est pater ⁊ filius respectu vtriusq̃. Preterea: istud peccatū facit: q̃ eadē arbor simul ⁊ semel in diuersis hortis plantata sit. Sed non vult dñs in aliquo de hortis suis arbore esse que fructū nō faciat. Vñ Luce. xij. dicit de ficulnea nō faciente fructū. Succide illā: vt qd terrā occupat. vñ videt q̃ in vtroq̃ hortio fructū facere debeat arbor talis: ⁊ sic q̃ duplex officiū facere debeat: q̃ duplex officiū sufficiens habet. Qua rōne cū pmo beneficio ad vñ officiū obligat: eadē rōne secundo ad scdm. ¶ Quarto facit ad detestatiōē huius peccati vilitas que ibi est. Alium cū psonariū ⁊ abiectionis est: cā lucris periculo se exponere: vnde viles se videtur ostendere: qñ p nimio desiderio lucris incedunt per illā viā: quā tot boni viri asserunt latronibus plenā: precipue cum videant litteratos viros: qui p eam ceperunt ire ad vltimū relinquere eam: ⁊ non audere vltra transire. Resignant cū nec audent mori cū multitudine talium beneficiorū. Preterea: si aliquis cibis asseretur venenatus a multis bonis viris: licet alij essent qui contrariū assererēt: tamē qui aliter haberent cibos sufficienter: nō cōmitterent se discrimini vt cibum illū comederent. Virum est ergo: quō ille qui habet vñ beneficiū sufficiens: audeat suscipere aliud: cum tot boni viri asserāt ibi periculum esse. Preterea satis possent erubescere illi ad quos pertineret querere qualiter deo seruire possent gratius ad placitū suum. quō hoc solo contenti sunt vt seruiant sic et ne ipse interficiat eos. Non curant enim quid sit illud qd faciunt dñmo do mortale non sit: nō attendentes qd dicit Bern. loquens ad viros pfectos. Nō est vestrum inquit languere circa cōia precepta: nec attendere qd de⁹ precipiant: sed quid velit: probantes que sit voluntas dei bona: bene placent ⁊ pfecta. ¶ Quinto facit ad detestatiōē huius peccati hoc: q̃ talis multiplicatio beneficiorum circa vnam personā frequenter generat apostemā superbie in illa persona: sicut in corpore humano nimia collectio humorum circa aliquod mēbrorum solet apostema generare. Superbia cū sibi est illi apo-

stematis: qd vocatur. Noli me tangere: nō potest enim sustinere superbus q̃ vitia ei⁹ reprehendantur. ¶ Sexto faciunt ad detestatiōē huius peccati diuersa exempla ⁊ de multis pauca ponemus testimonia. Sen. in li. de beneficijs ait: q̃ quidā cum illi ob virtutē ⁊ rempublicā bene gestam tantum agri decerneretur quantū vna die arando circumire posset. Non est opus ingratū mihi ciuiplus q̃ vni cui op⁹ sit. Et subdit seneca. Quanto maioris virtutis putas respuisse munus q̃ meruisse. Et dicit vñ in ps. A fructu frumenti vini ei olei sui multiplicati sunt. Et subiungit de se. In pace in idipsum domū ⁊ requiescam. Quasi diceret. Alij multitudinē tēporaliū querunt: sed mihi adherere deo bonū est. Consuluit ietro moysi: onus sum partiri in plures vt secum esset de⁹. Isti vero congregare volunt multa onera in vnum: vt ab eis recedat deus. Isti nō possunt dicere illud ps. Unicus ⁊ pauper sum ego: cū trini in personis volunt esse nō vni ci. Ille qui trinus vult esse in psonatibus cum vn⁹ sit in substantia videtur dicere. Illud verbū diaboli. Ero sibi altissimus. ¶ Sex reprehensibilia in habētibus plura ceclesiastica beneficia. Et quod presentia pastoris sit gregi necessaria: tripliciter ostenditur. ¶ Sex autē videntur reprehensibilia esse specialiter in talibus personis. ¶ Prio est reprehensibilis absentia. cum officij eorū requirat presentiam tribus de causis. Prio. ppter gregis pestilentia. vñ ad cū potest dici illud verbū. Sen. Tantum habes negocij quantum medicus in pestilentia. Secundo ppter luporū infernalium importunā seuitiā. Alij enim lupi solo clamore exterruntur: sed de lupo infernali legitur Job xij. Nō fugabit euz vir sagittarius: in stipulam versi sunt ei lapides funde. Pauci sunt quos lupo infernalis singulis diebus non teneat. vel per aurem vel per linguam: vel p aliud mēbrum. Illi membro tenetur quis a lupo infernali q̃ cōmittit peccatū. necessaria ē ergo pastoris presentia: que onus de ore lupi eruat vnde legitur Amos. iij. Quō si eruat pastor: de ore leonis duo crura aut extremū

auricule: sic erue mini filij israel. ¶ Tertio necessaria est presentia pastoris: propter simplicitatem et indefinitionem ouium. Tertium enim est quod inter omnia alia aialia vniu de simplici ouibus et minoris defensionis est ouis. Cetera ei aialia vel velocitate vel alacritate vel fortitudine et dentibus et unguitibus quasi gubuldam armis secuta sunt ab hostibus suis: sed ouis nihil horum habet: ideo necessaria est ei presentia pastoris qui eam defendat. Similiter est in ouibus spiritualibus. Multi enim maioris simplicitatis sunt quam ouis vel capra ouis est vel capra naturalis fugit lupum. oues vero spirituales: voluntarie in ore lupi infernalis se ponunt. ¶ Secundo respondibile est in talibus promissis: quod supra sua virtute spondent. Contra illud Ecclesiastici. viij. Non spondeas super virtutem tuam. quod si sponderis quasi restituens cogita. Supra virtute sua spondet qui aiam suam in susceptione primae ecclesie impignorauit. et ad hanc aiam ecclesiam suscipit: cum aiam aiam non habeat quam in pignus pro secula ecclesia ponat. Vis aiam suam posuit pro ouibus suis et si ex culpa pastoris eas amiserit: super aiam pastoris periculum erit. ¶ Tertio respondibile est circa habentes plura beneficia hoc: quod ipsi se offerunt ad fiduciosum onem periculo sistimam et instanter rogant ut ad eam recipiant: et si recepti fuerint: de ea gaudent quasi inuenerint thesaurum solent prudentes huius seculi vitare: quod non fideiubeant pro aliquo: propter pericula que ex fidei iussione solent euenire. Ad fidei iussione vero longe periculosior multi se offerunt. Unde Proverbia. xxiij. Noli esse cum his qui desigant manus suas: et qui vades se offerunt pro debitis. Si enim non habes unde restituas: quid cause est ut tollat operimentum de cubili tuo. ¶ Qui curam aiarum suscipit manus suas desigat: est obligatus.

¶ Sex sunt ad que se obligat qui curam pastoris suscipit.

- S** Primo ad excolendam terram ecclesie. Hieremie. i. Ecce posui te hodie super gentes et super reges ut euellas et destruas. et dispdas et dissipas et edifices et plantes. ¶ Secundo ad liberationem. vñ Proverbia. xxiiij. Erue eos qui ducuntur ad mortem. ¶ Tertio ad spiritualium infirmitatum curatio

ne. An dominus in euangelio Matthaei. ix. non est opus valentibus medicis: sed male habentibus. Et videntur medici spirituales deterior res esse spalius medicis: tribus de causis. Primo: quia nullorum eorum curas recusant: quanticumque incurabiles videntur. Secundo: quod licet de arte spiritualis medicine nihil nouerint: tamen curam recipiunt. Tertio: quia mercedem ab infirmis recipiunt: et de infirmis se non intromittunt. Nec enim tria in medicis cor porum quantuncumque mali sunt: non solent inueniri. Quarto obligat ad passionem eorum que spirituali vite sunt necessaria. vñ Matthaei. xxiiij. quis putas est fidelis seruus et prudens: quem constituit dominus super familiam suam ut det illi in tempore tritici mensuram. Bene enim deberet promereri: qui tantam familiam suscipit: vñ habeat unde ei possit prouidere. ¶ Quinto obligat se ad pbendum ducatum. vñ Job. x. dicitur de pastore. Eum propterea oues commiserunt: ante eas vadunt. et oues cum sequuntur. ¶ Sexto obligat se ad placandum deum: propter quod oportet quod ipse placeat. Quomodo eum placabit qui non placet. vñ Grego. quod ideo qui dei placet ad intercedendum etc. ¶ Sequitur in predicto verbo. si enim non habes unde restituas etc. Experimentum quo cubile conscientie debet esse ornatum ut deus ibi quiescat: est gratia dei. Hoc experimentum amittit: qui supra vires suas curam animarum suscipit. vñ Proverbia. xx. Tolle vestimentum eius qui fidei iussor extitit alieni: et pro extra neo aufer pignus ob eo. Idem vocat hic vestimentum quod prius operimentum. Et est sensus. Tolle vestimentum. id est tollendum predicam. Et subditur ibi. suavis est homini panis mendacium. sed os eius implebitur calculo. Panis mendacium vocat qui acquiritur ex mendaci promissione cupidum: qui curam animarum suscipit: sed os eius calculo ardenti implebitur. vñ Proverbia. xj. Affligetur malo qui fide facit pro alio. De illis qui post fidei iussione gaudent: dicitur Proverbia. xviij. Sinit plaudet manibus suis: cum sponderit amico. Cuius causa est hec: quia non intelligit quid fecerit. Pro infirmis enim de quorum aluit desperauit se responsorem constituit cum curam aiarum

tum mortale. q̄ autē cupiditas pluralitas missarū adinueniri: videri p̄t ex hoc q̄ ille qui habet duas tenues ecclesias: in utraq̄ vult missa celebrare: eaz̄ horas canonicas vix in altera eaz̄ velit dicere. cuius rei alia cā nō videt esse: nisi q̄ ad missam offertur: ad horas canonicas non.

¶ Multiplex malū ex pluralitate missarum.

¶ Potest autē ostendi multipliciter q̄ hoc sit malū: scz̄ aliquē in die plures missas celebrare. **¶** Primo p̄ illud v̄bū Aug. quotidie eucharistiam sumere: nec laudo nec vitupero. qui nō audebat laudare q̄ tidie semel sumi eucharistia: nunq̄ laudasset eam bis in die sumi. imo forsitan grauius plures sumentē puniūset. **¶** Secundo p̄t idē ostēdi p̄ hoc: q̄ maius est cōficere q̄ simpliciter cōicare. v̄cū non liceat alicui clerico plures cōicare: nō est licitū alicui plures celebrare. Et forsitan si nihil offerretur celebranti: sicut nihil offertur laico communicanti: nunq̄ fuisset pluralitas missarum introducta in ecclesia dei. Tertio potest idē ostēdi per hoc qd̄ dicit Mo. sup̄ illud ad hebre. vj. Terra sup̄ se venientē imbrem bibēs &c. Predicatio si rara est non sufficit: si assidue vilescit. Idē verus est de celebratiōe missarū. si enī aliquis plures celebrat: vile sciret op̄ illud sup̄ agelico. nō enī cōcessū est angelo: vt ad plationē talis v̄bōz: sub specie panis gloriofum xpi corpus incipiat esse: nec exhibet reuerentiam presentie creatoris sui quā deberet. **¶** Quarto potest idē ostēdi per hoc: q̄ filij israel nō colligebāt de manna nisi gomoz vnus per singula capita. Anna enī p̄pria si gura fuit dñici corporis. De hoc habet Exo. xvj. **¶** Quinto p̄t ostēdi idē p̄ hoc q̄ agnus pascalis semel in anno immolabatur. De quo legitur Exo. xij. **¶** Sexto p̄t ostēdi idē p̄ hoc: q̄ verus agnus xps: semel tantum immolatus est: et sacerdos in veteri lege n̄i semel in anno cū sanguine intrabat sancta sanctorum.

¶ De pluralitate officiorum in eadem missa.

¶ Sequitur de tertio signo auaricie: scz̄ de pluralitate officioz̄ in eadē missa, qd̄

licet interdum ex deuotione fiat: verius tamen videt q̄ cupiditas hoc adinuenir. In eisdem enī matutinis null' laudes triplicat: in missis vero cupiditas hoc adinuenit: vt si non offerat ad vnū officium: ad aliud saltem offeratur.

¶ De multiplicatione altarum. sine necessitate.

¶ Quartum autē signū est multiplicatio altarū absq̄ necessitate facta: non ex deuotione sed ex cupiditate. Unde **¶** Hec. vij. Multiplicauit effraiz altaria ad peccandum: sacre sunt ei are in delictum. Hostias offerent: immolabunt carnes & comedent. & dñs non suscipiet eas. mira in sania est q̄ altaria multiplicentur ad peccandum. que pure debent fieri ad deum placandum. Corpus dñici super huiusmodi altaribus ex cupiditate immolati a deo non suscipitur: q̄m ad operationē immolantis. simile legitur **¶** Hier. ix. vbi sic legitur. Nūquid carnes sancte auferent a te malicias meas.

¶ De cōseruatione fructuum.

¶ Quintum signum auaricie est cōseruatio fructuum: in his qui habent annuos redditus sufficientes: quoz̄ satietas multipliciter potest ostēdi. Primo per hoc q̄ ipsi videntur esse similes cuidam stulto. qui videns quendam magnum flumē impetuosē currentem. cogitauit q̄ cito p̄transisset & mutuatus est vasa a vicinis suis. & retinuit in eis de aqua illa: ne cum p̄transisset aqua flumij indigentiam haberet. Annuū redditus quos habent clerici sunt velut flumē iugiter manans. sed diuitie laicorum qui non habent ita annuos redditus sunt velut torrens. qui quandoq̄ siccatur. Unde non est mirum si ipsi reseruant de fructibus suis.

¶ Secundo potest ostēdi satietas talis per hoc q̄ ipsi de portione pauperū volunt thesaurum sacre. vel possessiones acquirere. cū ipsi pauperes fame & frigore moriant. Cōtra quos dicit **¶** Hiero. Accipisse pauperibus erogandum & esurientibus plurimis. vel cauti esse vel timendi. apertissimi sceleris est. aliqd̄ exinde sub

trahere: omnium psonū crudelitatem su-
perat. Item. Optimus dispensator est: q-
nihil sibi reservat. Suspecta est mihi cha-
ritas que aliter diligit p̄ximum: aliter se-
ipsum. Portionem suam de bōis ecclesia-
sticis integre accipit sc̄z: et victum et vesti-
mentum suum: pauperes vero esurientes et nu-
dos dimittens: diuites thesaurizare facit
de sua portione: non attendens quāta ini-
quitas sit: qd pauperum est: successori suo
diuiti referuare: cum vniuersaliter diffusa-
deat dñs in terra thesaurizare. **Ab** athel.
vi. non videtur esse concessum platis eccle-
sie q exēplo suo debent alios ad contēptū
terrenorū prouocare: qd ipsi in terra the-
saurizant.

Tertio potest famitas eorum ostendi p
hoc: q ea que ipsi subtrahunt pauperib⁹
auferit eis tyrannus vel maior prelatus:
iuxta illud Aug⁹. Hoc tollit sicut qd non
accipit christus.

Quarto potest famitas eorū ostendi p
hoc: q ipsi ignorant qualem successorem
habitura sint. Unde Eccl̄. ij. Detestat⁹ suz
omnem industriam meam qua sub sole stu-
disissimē laboraui habiturus heredem
post me: quem ignoro: vtrum sapiens aut
stultus futurus sit. et dominabitur in labo-
ribus meis etc. Congruum esset vt platus
qui bona ecclesiastica pure a christo rece-
pit: membr̄is christi ea impenderet iuxta
illud Eccl̄. j. Ad locum vnde exeunt fla-
mina reuertentur. Fatuum autem videtur
esse hoc q homo qui bene potest dispen-
sare reseruat eius dispensationi: qui so: sita
in voluptates et vanitates expendet. Illud
etiam erit materia peccati: quod potuit ēē
materia virtutis. Contra illum qui sic fa-
cit: videtur esse illud Hieronymi. Da in-
quit pauperibus: non locupletibus nō su-
perbis. De quo necessitas sustentetur: nō
quo augeantur opes. Pars sacrilegij est:
non dare pauperibus res pauperum.

Quinto potest ostendi famitas eorum p
hoc: q melius esset q ipsi de eis que sibi
abundant elemosynas facerent ante mor-
tem q fieret elemosyna illa postq mortui
essent. Elemosyna enim ante mortem fa-
cta: est velut lucerna que prefertur homini
custodiens eum ne cadat in foueam infer-

ni. Elemosyna vero post mortem facta ē
quasi lucerna que fertur homini post ter-
gum que non custodit eum a casu fouee.
Sic enim in peccato mortali decesserit: nulla
elemosyna que pro eo fiet liberabit eum
ab inferno. vnde elemosyna facta pro ali-
quo in vita ipsius: valde melior est q illa
que fit post mortem. Illa que fit post mor-
tem non valet ei ad plus nisi ad liberatio-
nem a pena purgatorij: illa autem que fit
in vita: potest homini mereri gratiā et glo-
riam: et liberationem a debito pene eterne
et a pena purgatorij: et abundantiam bo-
norum tp̄alium et multa alia. Pietas enim
ad omnia utilis est: promissionem habens
vite que nunc est et future: vt legitur. j. ad
Timoth. iiij.

De promotione puerorū ad sacros ordi-
nes et dignitates.

Sequitur de sexto signo auaricie qd ē
promotio puerorum ad sacros ordines et
ad ecclesiasticas dignitates. Ad quod pecca-
to valde est cauendum ecclesie dei. Valde
enim est nocuum: quod inuauit salomon.
Eccl̄. x. dicēs. ve tibi terra: cui⁹ rex puer
est. Et dñs Esa. iij. cōminatur hoc syna-
goge tanquā penā magnā dicens. Dabo
pueros p̄ncipes eorum.

Multiplici autem ratione cauendum
esset ecclesie ab hoc peccato.

Primo propter defectum sapientie q
est in pueris. vnde aristoteles. Nemo iuue-
nes eligit duces: eo q non constet eos esse
prudētes. Et Job. xij. In antiquis esset sa-
pientia: et in multo tpe prudentia. Et etiā
si scientia esset in talibus personis: non ta-
men habent experientiam: que valde ne-
cessaria est rectoribus vnde Eccl̄. xxxiij.
qui non est temptatus quid scit. vir in mul-
tis expertus cogitabit multa. Et deinde
subditur: qui non est expertus: pauca reco-
gnoscat. **S**ecundo propter defectum
virtutis. vnde Eccl̄. viij. Noli querere fieri
iudex nisi valeas virtute irumpere iniqui-
tates. vbi dicit Glo. Debet quisq virtu-
tes proprias perpendere: et pro quantita-
te virium curam aliorum suscipere: ne
dum delectatur loco glorie fiat subditus
aucto: ruine. Oportet piam ecclesie inflexi-
bilem esse. Etas iuuenilis vel puerilis te-

nera est in iudicium: sicut virga ante q̃
adulta sit flexibilis est. vñ glo. sup illud
Eccl̃s. x. **A**c tibi terra cuius rex puer est
Cuius etas leuitati ⁊ inconstantie prima
est. ¶ Tertio cauendū est ecclesie a p̃moti
one iuuentū quia incertū ē quales futuri
sint. vnde Prover. xxx. **T**ria sunt diffici
lia mihi: ⁊ quartū penitus ignoro. viam
aquile volantis in celo: viam colubz sup
petram: viā nanis in medio mari: ⁊ viam
viri in adoleſcentia sua. Et si valde incertū
sit volatus aquile in celo: eo q̃ diuertat
se ad cadauer: ⁊ incessus serpentis quia
toruose incedit: ⁊ via nanis in medio ma
ris: quia variatur fin q̃ vētus variatur:
nullū tamen horum se dicit salomon pe
nitus gnozare: nisi solum viā viri in ado
lescentia sua: vnde sapientiores salomōe
se videntur facere illi: qui ppter signa ali
qua bona que videntur in iuuentibus: asse
runt eos futuros bonos: ⁊ faciunt eos p
moueri: non attendentes q̃ oportet collū
nam prius robur suum accepisse q̃ po
naur in iudicio. Ibi enim non acciperet
robur. Illi ē q̃ dā boni sūt: iplatio ē boni
tates suā amittūt: vel p supbiā ṽl aliquod
alioz vicioz. Ande de supbia habetur. j.
ad Timothei. ij. **N**on neophytum: ne
in superbiā elatus: in iudiciū incidat dia
boli. Ande dicit glo. in arrogātiā: que
est ruina diaboli incidunt: q̃ puncto ho
re nodum discipuli fiunt magistri. Tales
voluptatibus vacant. vñ post illud Eccl̃s
x. **A**c tibi terra cuius rex puer est. Sub
ditur. Et cuius principes mane comēdūt
Et super illud Eccl̃s. xij. **A**doleſcentia et
voluptas vana sunt. dicit interlin. q̃ vo
luptas carnis comes ē adoleſcentie. ignis
concupiscentia: ⁊ quasi naturaliter i iuueni
bus est. cui igni materia ministratur: quan
do pzelan efficiuntur. Habent enim diui
tiasque sunt materia gulositatis: habent
etiam mulieres quarum castodes sunt.
Ande consequens est vt gule ⁊ luxurie in
tendant. Ex quo gallo nō succincto lum
bos galline traduntur: bene potest quili
bet cogitare quid ex hoc possit sequi. pri
us temptandū esset qualiter ipsi regerent
se: priusq̃ alij regendi cōmitterentur eis.
vnde Augu. Prius vide si nosti diligere

teipsum: ⁊ cōmitto tibi primum. Si au
tem non nosti diligere te tunc ne decipi
as proximum sicut te. Attendendū etia
esset ante q̃ cōmitteretur alicui familia ad
pascendum: an habeat vnde eam pascat.
ridiculū est q̃ famelici ⁊ nudi vestimenta
⁊ alimoniam alijs promittant: ⁊ plerosq̃
medicos se facient. Potius deceat sa
les verbū illud Esa. ij. **N**on sum medic⁹
⁊ in domo mea non est panis ⁊c.
¶ Quarto cauendū est a promotione iu
uenum. ppter derisionē hostium. Deride
ri enim potest ecclesia ab inimicis suis: cū
ipsa senuerit si nubat puero: ⁊ p sponso
habeat quem deberet portare in gremio
⁊ lactare lacte simplicis doctrine. Et pōt
et dici illud. Pro patribus tuis nati sunt
tibi filij. Qñ enim debuit nubere illi q̃ pa
ter posset esse: ipsa nubit illi cui opus est
matre. ¶ Quinto cauendum est ecclesie
a promotione saluum: quia scandalizatur
populus de saluum promotione subita.
vnde super illud. j. ad timoth. ij. **N**on
neophytum ⁊c. dicit glosa. **N**eri in bea
tro: hodie in ecclesia: vespere in circo:
hodie in altari: dudū fauor: histrionum
nunc consecrator: est virginū. Et quod le
gitur ibi. Cui opus est patrono: mihi pa
rant defensores: et cui opus est pedagogo
mihi institunt doctorem. ¶ Sexto cauē
dum esset ecclesie a tali p̃mone: quia si
cut senect⁹ exornat quodammodo eccle
siasticas dignitates: sic puericia quasi de
turpat eas. Ad primum pertinet quod le
gitur Eccl̃s. xxv. q̃ speciosum canicie iu
dicium: ⁊ p̃sbyteris cognoscere consilia
unt: q̃ speciosa veteris sapientia: et glo
riosa intellectus et consilium. Corona se
num nulla peritua. et gloria illoz timor
dei. Ad secundum pertinet illud vbum qd̃
dicit qdā de nerone. **M**ero cū quosdam
ornare vellet non ipsos ornauit. sed orna
mēto deturpauit. Et in vitare cum p̃sby
ter idē sit qd̃ senio: ordo sacerdotalis ad
senes videtur pertinere et qñ cōtraria de
aliquo videntur dici: cū dicitur esse iuue
nis p̃sbyter. Idē enī est ac si diceretur
iuuenis senioz. vnde dauid i p̃s. cathedrā
senio attribuit: dicēs. In cathedra senio
rum laudent eum. ¶ Septimo cauendū

esset ecclesie ab hmoi pmoitione: gamul
tis exēplis moneat ad hoc. Prio exēplo
dñi: qui. xxx. anno incepit facere opera q̄
ad p̄latos p̄tinent. Et ezechiel describi
tur in. xxx. anno fuisse quando vidit visio
nes. Petro etiā t̄ nō: iohān p̄mendauit
xps ecclesiā. Una potuit eā esse: q̄a iohā
nes erat adolescēs. Apud hebreos etiā
p̄hibita ē lectio p̄ncipij geneleos: t̄ finis
Ezechiel: t̄ cantica canticor̄ ante. xxx.
annus. Et alia exempla ad idē p̄nt addu
ci. Sz forte aliquis obijciat: q̄ hieremias
puer ad p̄dicandū missus sit. Et timothe
us ad olecēs ep̄us ordiat̄ sit. Et salomō
ante. xxx. annū in regē p̄motus. Cui re
sponderi potest: q̄ hieremias anteq̄ p̄
dicaret audiuit. Ego dedi te hodie in ci
uitatem munitam t̄ in columnā ferream
vt legis. Hier. i. Si dñs virgā vnā i vnā
magnā columnā cōmutaret. iā posset po
ni p̄ columnā in edificio. Nō tñ ex hoc
sequitur q̄ virgā simpliciter sit vtilis ad
hoc vt ex ea columnā fiat. Sic licet hic
remias quasi miraculose sapiens t̄ robu
stus factus ante etatē solitā ad predican
dū sit missus: non tamē hoc ad cōsequen
tiā est trahēdū. De timotheo vero respō
det beatus Bern. Da mihi talē timothe
um: t̄ ego cibo i vis cū auro et poto bal
samo. Pauci inueniūtur hodie siles timo
theo. De salomone vero dici pōt: q̄ for
sitan ideo male accidit salomōi: q̄ a deo
iuuentis factus est rex. Diuitie eisi t̄ deli
tie quasi infatuauerūt eū. Preterea sp̄alis
gratia est ei facta. Dedit eisi ei dñs subi
to cor ita sapiēs q̄ nullus filius ei fuerit.

¶ De libenter currentibus ad nummos
horarios et.

¶ Sequitur de vltimo signo auaricie: qđ
est cōcursus ad nummos horarios et ad
p̄cessionē: t̄ ad cetera loca in quibus so
let offerri. Hoc signū auaricie in multis
locis apparet in ecclesia dei. Vidimus ei
clericos cōcurrere ad horas illas, ad q̄s
de cantandas constituta est certa pecunia
sicut piscis concurrat ad panem in aqua
picetum: de alijs vero horis non curant.
Unde in quibusdam eccl̄ijs vocantur a
laicis hore: illē in quibus nummi dantur.

hore nūmi. Ad satis indecēs est. Simile
ter si aliquid sumus est in aliqua villa cō
currunt illuc sacerdotes t̄ clerici de circū
sacientibus villis: vt possit dici de illis qđ
dicit dñs. Ab atib. xiiij. Abicunq̄ fuerit
corpus ibi congregabuntur et aquile. Et
Job. xxix. dicitur de aquila. Contempla
tur escam: t̄ oculi eius de longe p̄spiciūt
Et subdit. Abicunq̄ fuerit cadauer: statim
adeit: pisces escā nō sentiūt nisi eis p̄tia
fuerit: sed tales sumus sentiunt: etiam si de
stat ab eis per vnā leucam vel per duas
et statim concurrunt. vnde similes sūt vul
turibus: de quibus dicitur: q̄ exsistentes
in regione vna sentiunt cadauera in alia

¶ De peccato indigne conficiendi. Ca
pitulum. xij.

Alia symonia t̄ alia peccata: de
q̄ quibus p̄mo loco dictum ē:
frequentius solent comitari pec
cati indigne conficiendi. ideo subiunge
mus hic tractatum de peccato isto. t̄ p̄
mo agemus de his que p̄tinent ad digni
tatē conficiendi: deinde agemus de his q̄
faciant ad detestationē huius peccati.

¶ Ad hoc vero q̄ aliquis digne confici
at. P̄mo necessarium est vt probet seip
sum homo: t̄ sic de pane illo edat et de
calice bibat. Sicut ille q̄ vult infundere
aliquem p̄ciosum liquorem alicui vasi:
prius probat vel temptat vtrum vas sit
mundum vel immundum: sanum vl̄ cor
ruptum: sic debet videre de se sacra men
tum altaris suscepturus. Ista probatio
vocatur diiudicatio in eodē capitulo:
vbi dicit apostolus. Si nosmetipsos di
iudicauerimus: non vtiq̄ iudicauerimur.

¶ Secundo in mundicia inuenta in se
neceste est vt homo eam abluat. Ad anti
bus enim illotis accedere ad mensam dñi
valde indecēs est. t̄ in hoc peccant mul
tum aliqui sacerdotes: qui cum singulis
diebus bis manus corporis lauent vt ad
mensam corporealem accedant: tamen ad
mensam dominicā in qua dominus p̄sens
est: t̄ cui angeli assistunt: p̄ vni mensem vl̄
duos accedunt manibus illotis: ad ē ope
ribus: non attendentes quod dicitur i p̄.

Secū puritatem manū mearum retrihuet mihi. Non sū pluralitatem missarū sed secundum puritatem manuum retrihuet dominus sacerdotibus. Ad istam ablationem manuum pertinet quod dicitur in ps. Lauabo inter innocentes manus meas. &c. Tercio necessarius est lumen fidei: ad quod lumen sacerdos cōfideret virtutem sacramenti: vt scilicet habeat fidem de effectu sacramenti illius q̄ est collatio vel augmentum gratie. Ad lumen etiam istud debet inspicere que latet sub specie panis et vini. Indecens ē mensam talem esse sine lumine. et timere possūt qui habent ibi oculos obsecratos ne videant ne illa mensa fiat illis in laqueū. Ioco dicitur in ps. Emite lucem tuam et veritatem tuam. Et post subditur. et introibo ad altare dei.

¶ Quarto necessaria est fames de percipiēdo effectu istius sacramenti: quam famem sacerdos non habebit. nisi per humilitatem: cogitando de se suis se uicium et pauperem inuenit. Satiū osos et plenos non vult dominus saturare: sed esurientes et sitientes. vnde Ambrosius. v. Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam: quoniam ipsi saturabuntur. Et ista quatuor sunt ex parte ipsius qui debet cōficere. ¶ Exprie vero tibi qui sumendus est: necessaria est preparatio. Modus autē preparandi tāgitur Exo. xij. vbi sic legitur de agno pascale. Non comedetis ex eo crudū quid nec coctum aqua: sed assum tantum igni. Crudum comedit ille: in quo ignis charitatis non est. Coctum aqua comedit: qui in delictis viuit. Assum vero ille comedit qui passionem dominicam: cuius figura est sacramentum illud: diligenter recolit: ita vt meditatione eius exardescat ignis. Sed sunt nonnulli qui in preparatione cibi corporales quem sumpturi sunt: volūt q̄ laboraret a mane vsq̄ ad tertiam: sed in preparatione huius cibi spiritualis nolent laborare per diuinū horam.

¶ Secūdo necessaria sūt azima cū lactucis aggressibus: cum quibus agnus comedat. Inconsuetum enim est carnes crudas comedere. In lactucis aggressib⁹ que amarē sunt: dolor et amaritudo p peccatis in-

telligitur: q̄ debet ēē īficiēti. vñ Augu. Panis iste salus est egriis: quē lachrymē faciūt dulciore. In azimis intelliguntur opa vt sūt elemosine: orationes et siliq̄ debet pcedere iustione dñici corporis. Tercio necessaria est dijudicatio dñici corporis: vt cum magna reuerentia recipiatur. De quo tangit apostolus. i. ad Cor. xi. dicens. Qui manducat et bibit indigne: iudicium: id est damnationem sibi manducat et bibit. non dijudicans corpus domini. ¶ Quarto necessaria est diligēs custodia post suscepiōē. et precipue custodiēdū est in quo dñicum corpus susceptum est. Si quis in pixide vbi dñici corp⁹ posuit est secundum lūm pōneret: infidelis iudicaretur. Qualis ergo iudicandus est ille: qui os suum in quo corpus dñi recepit: detractioe vel ebrietate vel alia spurcia polluit: cum spurcia spiritualis lōge maior sit immundicia corporali. Ad hoc pertinere potest quod legitur Prover. xxvij. Qui seruat sicut comedet fructus eius: et q̄ custos est dñi sui. gloriabitur. De dijudicatione et custodia similiter habetur. Prover. xxvij. vbi sic legitur. Qui sedet in throno ante faciem tuā. ecce dijudicatio. et subdit. et statue culturā in gutture tuo. Hoc pertinet ad custodiam oris. In ore cultum discretionis ponendū est: vt nō admittat homo in ore suo vnde ipsum possit inquinari. ¶ Quinto necessaria est: et in consecratione forma tradita obseruata. De hoc habet i. glo. super illud i. ad Cor. xi. quicūq̄ manducauerit hūc panē vel biberit calicē dñi indigne reus erit corporis et sanguinis dñi. vbi sic dicit. Indignus est q̄ aliter celebrat q̄ a xpo traditum sit. et q̄ non deuota mente accedat. vel in voluntate peccandi manens. In summa ergo colligi potest. q̄ ea que pertinent ad hoc q̄ aliquis digne cōficiat. vel p̄tinent ad ipsum p̄ficiēti vel ad ipsū cibū qui sumendus est: vel ad formā p̄ficiēdi diuinitus traditā. Ille vero q̄ debet p̄ficere vel etiā cōficere deberet esse preparatus quasi transiurus esset de mundo isto ad patriam. Ad mensam enim domini debet accedere: sicut et ille q̄ mo-

uturus est. vnde Exo. xij. precipitur qd comedentes agni pascalis sint preparati ad eundem. vbi sic legitur. Reneruitros ac tingetis: et calcamenta habebitis in pedibus vestris: tenentes baculos in manibus. Hec est forma hois parati ad eundem.

Propter ista leguntur quedā alia in sacra scriptura que ad dignitatē ei⁹ qui de bet cōficere vel cōficare p̄tinere videntur. Sicut illud qd legitur Gen. xij. de melchisedech: qd promulerit panem ⁊ vinum abraā renib⁹ deuictis. Post victoriā cū peccator⁹ ad sacramētū altaris acceden dum est. ad idē p̄inet hoc qd Exo. d. xij. precipitur agnus pascalis tolli decima die. In quo figuratur: qd verus agnus p̄ impletionē decalogi sumendus sit. Ea ēē que de sepultura dñi in euangelij legunt: indicant nobis qualiter corpus dñicum sit sumēdum. sepultus efficit in monumēto in quo mundū q̄q̄ posuimus fuerat. Nō ponat ergo aliquis dñū vbi iā est diabolus: qz nulla cōuentio christi ad bellat. ij. Corin. vj. Recipitur etiā in sydone mūdā: id est cordis puritate. sicut ioseph legitur fecisse. Barth. penul. assint. etiam myrrha et aloē. q̄ nicodemus amulit: vt legitur Job. xix. amaritudo contritionis ⁊ mortificatio carnis. assint vnguentā que mulieres preparauerunt: id est opa q̄ p̄nēt ad deuotionē dei ⁊ p̄ passionē p̄ximi. Qualiter sit preparandus sacerdos ad sumendum corpus christi.

Nesses etiā sacerdotes instruit nos circa idē. Preparatio cū quā facit qui celebraturus est sacras vestes induēdo: significat qualiter p̄paratus esse debeat interi⁹ ad idē p̄nēt qd legitur Leuiti. xvi. vbi sic dicit. Locutus est dñs ad moysen: ⁊ p̄cepit ei dicēs. Loquere ad aaron. fratrem tuū ne ingrediaur oī tpe sanctuariū qd est intra velum corā p̄piciatorio q̄ legitur arca vt non moriatur: quia in nube apparebo super oraculū: nisi hec ante fecerit. Et subditur. Tunica lineā vestietur: seminalibus lineis vberenda celabit: accingetur zona lineā: cydarium lineam imponet capiti. Non loquitur de quolibet ingressu sacerdotis in sc̄tā sc̄rōz: sed de ingressu q̄ intrabat cum sanguine: ⁊ ideo recte signi

ficatur per hoc ingressus sacerdotis eundem gelicet: ad p̄fectionē dñici corporis ⁊ sanguinis. Qd etiā videt per hoc qd ibi dicit. In nube apparebo super oraculum. Quasi cū in quada nube sacramētū: apparet dñs su p̄ altare. nō itret ergo sacerdos ad altare nisi tunica habeat lineā innocentie: vt sit absqz peccato odij. Et seminalia lineā cōtinent: vt sit absqz p̄tō carnis. Et zona lineā p̄ sobrietatem: vt sit absqz peccato in glorie v̄tris. Et cydarium lineam p̄ puritatem intentionis: vt sit absqz peccato culp. ditatis. Alioquin timere pōt: ne mori moriatur. Ad dignitatē etiā cōficiendū vel cōficandū p̄rinet quod legitur. Exo. xij. vbi sic dicitur. hec est religio p̄base. Omnis alienigena non comedet ex eo. Omnis aut seruus empicius circuncidetur ⁊ sic comedit. aduena ⁊ mercenari⁹ nō comedit ex eo. alienigena est: qui fili⁹ diaboli est per imitationē. q̄ sc̄z est in certo p̄tō mortali. vñ Job. viij. vos ex patre diabolo estis. Peccato: succedit diabolus quasi patri a noie ⁊ hereditate. In noie. vñ dñs dicit de iuda. vñ ex vobis diabolus est. In hereditate. vñ Barth. xxv. Discedite a me maledicti in ignem eternū: q̄ paratus est diabolo ⁊ angelis eius. Seruus empici⁹ est qui a certis mortalib⁹ cauet: q̄ sanguine christi efficaciter redēpt⁹ esse videtur. qui circūcidendus ē si agnū verū vult sumere: vt linguā suā refrenet a v̄bis illicitis: ⁊ sobrie cibo ⁊ potu utatur. Supbie etiā ornatus deponat. Non videt se cur esse illi q̄ eque superbus vult esse sicut prius: detractor ⁊ gulosus sicut prius: accedere ad sacramētū altaris aduena est ille qui de nouo cōuersus est: cui non est securum ad sacramētum altaris accedere. In quo nō parum videntur errare multi in ecclesia. qui illos q̄ manserunt in peccato carnis p̄ totū annum vsqz ad dñicā in ramis palmarū: de quib⁹ certum est eis: qd de annis vel amplius post tertiaz diē pasce ad p̄tū carnis redierūt cōicant indifferenter: non attendentes qd h̄ dicitur. aduena nō comedit ex eo. In terliis. illum aduena vocat qui nuper veniat ad fidē: nec adhuc firmus ē. Alii mercenari⁹ p̄o ē q̄ plucris tpalibus christo ser-

uit: qui agnū verum comedere non debet: quod valde male obferuat in ecclia dei. ¶ Que faciunt ad detestationem indigne conficientium.

Primo ostēdū ostensum est in q^o dignitas cōficiendi attendatur: subitūgēde sunt auetoritates et rōnes et exēpla que valēt ad detestationē hui⁹ p^octi. ¶ Et primo valet ad hū illud Greg⁹. De quolibz indigne cōficiēte vel sumēte corpus xpi: sicut de iuda dicit dñs. Veritatem ecce man⁹ tra dentis meū est in mensa. Sicut iudas tradidit ch: istum persecutoribus: sic conficiētes vel sumētes corpus xpi idigne: tradit eum quantum in se est demonibus dū ponit eum in loco qui est in potestate demonum. Secūdo facit ad hoc illud augustin⁹. Ab agis peccant qui tradunt christum peccatoribus membris diaboli: quā qui tradiderunt eum crucifixorib⁹ iudei.

¶ Tertio facit ad h^o quod dicit Glo. super istum illum. Dederūt in escā meā fel. vbi sic habetur. Hoc adhuc facit cōtēptio: se dentis in celo. et grauius peccat q̄ qui crucifixum ambulāte in terra. Ab verum est ad min⁹ quo ad circūstantias multas.

Prima est: q^o indigne sumētes corpus xpi scienter contumeliā xpo inferunt: quem verum deum esse credunt: detiores in hoc iudeis. qui si cognouissent nunq̄ dñs glorie crucifixissent. i. cor. ij. Eū non potest dominus rogare pro indigne sumētibz. sicut pro iudeis rogauit dices. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Luc. xxiij. Secūda: q^o cōtemnūt xpm regnātem: quem iudei contempserunt mortalem. Ab aio: autem contumelia est que inferitur alicui in statu honoris quā que inferitur ei in statu humilitatis. ¶ Quia contumelia que inferitur alicui cum miles est maior est q̄ que inferitur ei cum domesticus est. Tertia circūstantia est. q^o contumelia crucifixionis tantum semel a iudeis illata est. ab indigne vero conficientibus vel sumētibz quotidie inferitur.

Quarta: q^o vilitas et macula culpe magis deo displicet q̄ vilitas pene quēcūqz sit: sed indigne sumētes corpus christi. faciunt quantum in se est ad hoc q^o christus polluiatur. sicut infra patebit. Ergo quan

tum in se est faciunt illi. vt videtur. quod magis sibi displicet q̄ quod fecerunt ei iudei. ¶ Preterea. quam maiorē contumeliā potest quis inferre domino suo quā si eum capiat et in carcerem immundissimum proficit. Non esset maior contumelia si eum occideret. licet maior dolor ibi esset. Contumelia vero ista satis insinuat ad Heb. x. vbi conculcatio vocatur. Sic enim ibi legitur. ¶ Irritam quis faciens legem moysi sine ulla miseratione. duobus aut tribus testibus. moritur quāto magis putatis deteriora mereri supplicia qui filium dei conculcauerit. Abi dicit glo. Christum cōculcat qui libere peccat absqz timore et penitentia. Et indigne eo participat. Idem insinuat nobis. Ioh. xij. vbi dicitur. qui manducat panem meum leuabit super me calcaneum suū. Calcaneo conculcatio fit. Et vbi nos habemus in ps. Ab agnificauit super me supplantationem. Alia littera habet. Amplauit super me calcaneum suū. id est exiit pedem v^o me conculcarer. ¶ Ad detestationem huius peccati facit quod legitur. i. ad Cor. xj. quicūqz manducauerit hunc panem et biberit calicem domini indigne: reus erit corporis et sanguinis domini. Abi dicit glo. Id est reus erit ac si christum occideret. Si quis qui fidem haberet sciret semel se christum crucifixisse ipse vellet nudis pedibus per totum mundum toto tempore vite sue penitentia agere. quid ergo deberent facere illi qui totiens commiserunt peccatum simile illi peccato. Item dicit Ambro. qui indigne christum sumit idē est ac si interficiat. Talis itē xpm crucifigit iuxta illud ad Heb. vj. Rursus crucifigentes filium dei et ostentui habentes. Ipsi q̄tū in se ē xpm itē crucifigunt: eū ostentui habentes id est derisioni. Illudunt enim ei dum simulāt se eum adorare quem in veritate inhonorant. vnde pōt xps dicere de eis q^o super dolorē vulnē suoz ei addiderunt. Tales q̄tū in se est corpus xpi polluant: v^o nō alac⁹. i. Dicit dñs exercitūz ad vos o sacerdotes qui despexitis nomen meū. Et subdit. Offeret super altare meū

panem pollui. Ubi dicit Glo. Panem
idest corpus xpi polluit: qui indignus acce-
dit ad altare et ad mensam dni. Talis sor-
didus et excommunicatus corpus xpi oscu-
latur. De excommunicatione eius. j. ad cor.
vlt. Si quis non amat dnz nostrz iesu xps
sit anathema. Ad aliud uero pertinet qd
dicit quida sanctus indigne pficiet. Quo
labijs illis oscularis filius uirginis: quibus
S osculatus es labia meretricis. Attende
re deberet talis etiam forma uerborz qua
xps admonet eū vt aduertat hoc esse cor-
pus suū qd sic p̄tercat. Hoc inquit ē cor-
pus meū: super quod os tuū fetidū aperis
quod cū sis fera pessima denotare presu-
mis. Et idolothituz facies: qz canē vsqz
eo apponis. In cuius faciem expus: qn
in lutū platearum pisces. Ad primū pōt
referri qd legitur in ps. Os peccatoris et
os dolosi super me apertū est. Hoc uere p̄t
dicere xps qn indignē efficiens os aperit
ad suscipiendū eū. Ad secundū potest re-
ferri quod dicit iacob Gen. xxxv. Seta
pessima comedit eum. Tercio de corpo-
re xpi idolothitū facit qz cupiditate ce-
lebrare presumit. Cui vel porco appo-
nit illud: qui illud assumit: cū porcus sit p
luxuria: immo porco immundior: vel ca-
nis per detractionem. Unde uidet dicere
illud quod dicit gossas ad danid. j. Reg.
xxij. Veni ingra ad me: et dabo carnes tuas
volatilibus celli et bestijs terre: cū ipse sit
volatile celli et superbiā: et bestia terre
per cupiditatem et auariciā. Ad duo ve-
ro vltima pertinet quod dicit quida san-
ctus. Sacerdos luxuria inquinat: iuxta
filium virginis ponit idolum veneris. Et
dū scāz faciē bñdicit: qn in faciē ei⁹ spuit.
dum sumit filium dei: quasi in lutum pla-
tearum proicit. Cum de sarracenis dica-
tur. Deus uenerunt gentes in heredita-
tem tuā et c. De indigne efficiētib⁹ po-
test amplius dici. f. q. polluerunt filiū san-
ctū suū. Ad magnitudinem etiam con-
tumelie facit: b. q. indigne efficiētes deo
contumeliam inferunt: quasi coram curia
sua congregata. Adest enim ibi de⁹: assūt
homines et angeli. Unde Grego⁹. Quis
fidelium dubium possit habere in ipsa in

molationis hora ad sacerdotis voces ce-
los aperiri atqz in illo iesu christi myste-
rio angelorum choros adesse: summa ima-
sociari terrena celestib⁹ iungi. Ad magni-
tudinem etiam contumelie facit hoc: q. ta-
les inferunt deo contumelias in p̄pria do-
mo eius. Unde Dier. xi. Quid est q. di-
lectus meus i domo mea facit scelera in-
ta. P̄ter predicta sunt quattuor: que
faciunt ad detestationem huius peccati.
Primū est magna ingratitudo que ēz
ibi. Venit enī diuina maiestas uisitare ho-
minē in sacramento altaris: et hoc cum
plenitudine charismatū: unde eucharistia
vocatur sacramentum illud: et miser ho-
mo non timet contumeliā ei inferre: quē
pro posse suo debuit honorare. Sās ad-
mirari possumus in hac parte bonitates
diuinā et perversitatem humanā. quid
est homo (ait dauid) quia magnificas eū
aut filius hominis quia uisitas eū. Et az
latrones illis ad quorum mensam come-
derunt: seruauit fidem per annos indigne
vō conficiens vel cōmunicans in ipsa mē-
sa ad quam eū domino comedit: ei p̄uile-
giū facit. An bene potest dici de domi-
no illud Eccl. xxix. Pasceat et potabit in-
gratos: et adhuc amara audiet. Ad ma-
gnitudinem ingratitudinis facit hoc: q.
in sacramento illo mors dni figurat. An
j. ad Cor. xi. Quotienscūqz manducabitis
panem hunc et calicē bibitis: morietz do-
mini annuntiabitis. Magna uero ingra-
tudo est aliquam ei contumeliam infer-
re que recordatur mortuū pro suo amo-
re. Secundo facit ad detestationē hu-
ius peccati hoc q. indigne conficiētes
cōmunicantes: infeliciores videntur eē ce-
teris peccatoribus. Ipsum enim summū
bonū eis est noxiū: et ex ipsa uita moriun-
tur: et ex ipso antidoto incurrūt infirmi-
tatem ad mortē. Quis locus curationi: qn
quod debuit curare hominem ipsum in-
terfecit. Unde in libro. Prosp. Sacra-
mentum summū pictatis sibi in iudicium
sumit indignus. Bene esse non potest ma-
le accipiēti quod bonum est. Tercio
facit ad detestationem huius peccati: pe-
na quam dominus accipit etiam in p̄sentē

is de indigne fumentibus corpus xpi. An
j. Cor. xi. postq̄ dixit apostolus. Qui
manducat & bibit indigne iudicium sibi
manducat & bibit. Subdidit. Ideo inter
vos multi infirmi & imbecilles & dormi-
unt multi. Et exponit Glo. Infirmi febri-
bus: imbecilles longis vilitudinibus & in-
firmatibus: & dormiunt morte corporis
Legitur etiam in libro. Palsasij: q̄ qui-
cunq; idigne comunicat: nisi bonitas xpi
eius iudicio omnia pendent: gladium su-
spenderet: & tempore alem iudicem ut peni-
teant remoueret: ab angelis ad hoc postq̄
perimeretur. Nec mirum. Si enim p̄ior
te xpi gens iudeoz pessimi debuit: & pec-
catum indigne p̄ficienti simile est peccā
eoz qui crucifixerunt xpm: sicut p̄ior offē-
sum est: iustissime p̄nt tales a dño interfici.
¶ Ultimo facit ad detestationē hui⁹
peccati diuersa exēpla. Et de multis pau-
ca ponamus. Jo. baptista in utero matris
sanctificatus: a puericia in heretico puer-
fantis: & inuitatus a domino simul tange-
re verticem dominis: suis angelis reueren-
dum & tremendum. An canit ecclesia de
eo Baptista contremuit & non audeat tan-
gere sanctam dei verticem: sed clamat cū
tremore. Sanctifica me saluator. Qñ eo er-
go aliquis inmundus non timet sumere
totum corpus christi tā glouificatum. Itē
beata magdalena que tāto feruore domi-
num diligebat: & tā deuote eiuius & mor-
tuos fervebat: non ē permissa tangere pe-
des dominico q̄ non crederet filium eq̄-
lem esse patri. Item beatus marcus sibi
abscedit pollicem: ut reprobis esset sacer-
dorio: tantū reuerbatur dominici cor-
pus conficere. Et quidam senior inter he-
renitas: cū ab illis eligeretur in sacerdo-
tem: & ab episcopo egypti ordinat⁹ ēēt:
ait. Ego licet sim sacerdos: in vita tamē
mea non p̄ficiā. Legitur etiaz. ij. Reg. vi.
De oza: q̄ cum bobus recalcitrantib⁹ ar-
ca declinaretur: ipse extendit manum suā
& tenuit eam. Et trans indignatione do-
mini contra oza percussit: cum super te-
meritate: qui mortuus est ibi. Tradunt he-
brei q̄ ea nocte dormierat cum vxore sua
Si oza interfectus est a domino: quia p̄e-

sumpsit tangere arca q̄ erat figura dome-
nici corporis: cum ea nocte iaculisset cum
proptia vxore: qd meretur ille qui iacuit
cum sua concubina: & tamen ipsum verū
corpus domini tenere vel sumere presu-
mit. Item legitur. i. Reg. vi. quod bethsa-
nue percussus fuit a domino: eo quod vs-
dissent arcam domini: & percussus fuit. lxx.
viri & quinq; milia plebis. Si tot homi-
nes percussus fuit quia attemptauerunt cir-
ca arcam domini quod eis erat prohibi-
tū se videre arca dñi nudā: quid merent
illi qui attrectant aliquid circa corpus do-
mini quod eis prohibitum est. Preterea
sancta maria egyptiaca penitentiam agēs
in deserto: semel tantum hoc sacramentū
accepit a zofyma heremita loci illius. Et
licet singulis diebus fuerit lachrymā: ita-
men tunc amplius quasi vsq; ad effusio-
nem oculorum. Legitur etiam Math.
viij. q̄ centurio dixit domino dicenti sibi
Ego veniam: & curabo puerum tuum.
Domine non sum dignus vt intres sub te-
ctum meum. Et Luc. v. legitur: q̄ petrus
dixit domino. Exi a me: quia homo pec-
cator sum. Legitur etiam Exo. iij. cū do-
minus apparuisset in rubo moysi: q̄ di-
xit ei dominus. Solue calcamentum de
pede tuo: locus enī in quo stas: terra san-
cta est. Sic cum dominus adest in sacra-
mento: omne morticinū remouendū ē.
¶ De peccato eorum qui non curant co-
municare.

¶ Post peccatum eorum qui indigne co-
municant vel comunicant. dicendum est
de duobus peccatis que videntur esse an-
nexa huic peccato scilicet de peccato co-
rum qui nunquam curant comunicare:
& de peccato eorum qui postquam domi-
num in sacramento altaris sumpservnt.
per peccatum mortale eam a se expel-
lunt. ¶ Ad detestationem vero primū
peccati. triplex testimoniuū scripture po-
test adduci. ¶ Primum est in veteri lege
Numeri nono. Vbi sic legitur. Homo
qui fuerit inmundus super anima: siue i
via procul. faciat phasē domino mense se-
cundo. Si autem mundus est: & in itine-
re non fuit & tamen non fecit phasē: ex-

terminabitur anima illa de populis suis
Immundus super anima dicebatur ille:
q. immundus erat ex contactu mortui.

¶ Secundū testimonium est in noua lege.
Joh. vi. vbi dicit dominus. Nisi mandu-
caueritis carnem filij hominis. et biberis
eius sanguinem. non habebitis vitam in
vobis. ¶ Tertium testimonium est consti-
tutio ecclesie: que dicit: q. quilibet postq.
ad annos discretionis peruenit: saltem
semel in anno consiteatur omnia peccata
sua: et suscipiet recreantem ad minus in
pasca eucharistie sacramentum: nisi forte
de consilio proprii sacerdotis ob aliqua
rationabilem causam ad tempus ab eius
perceptione duxerit abstinendum. Alio
quin viuens ab ingressu ecclesie arceatur
et mortuus christiana carcat sepultura.

3. ¶ Vultum autem dolere debet ille qui nō
comunicat saltem semel in anno. ¶ Pri-
mo debet esse causa doloris hoc: q. dñm
multum offendit. Non enī parum offen-
ditur deus: qñ a suis negatur ei hospitium
semel in anno: in quibus deberet habere
continue hospitium. Quod autē de multū
ex hoc offendatur: potest offendi ex hoc
quod legitur Luc. x. de his qui non essent
recepturi discipulos eius. Dico vobis q.
sodomis in die illa remissius erit qñ illi ci-
uitati: que non receperit vos. Si tantum
offenditur deus quando discipuli eius nō
suscipiuntur: quantum credendus est of-
fendi quando sibi ipsi hospitium negatur:
et precipue quia a suis. Unde. Joh. i. In
propria venit: et sui cum non receperunt.
Qui domino hospitium negant: timere
possunt ne dicatur eis illud verbum: qd
legitur Mat. x. Discedite a me ma-
ledicti in ignem eternum qui paratus est
diabolo et angelis eius. Et subditur cau-
sa. Hospes eram et non collegistis me.
Timere etiam possunt ne accidat eis sicut
sodomitis. qui inhospitaliter erant quos
ignis et sulphur succendit. Unde origenes
domos hospitales ingressi sunt angeli. s.
domum abiam et loth. Domos vero
hospitibus clausis ignis et sulphur succe-
dit. Talem vindictam volebant iacobus
et iohannes fumere de samaritanis qui nū-
cios christi non susceperant: vt legit Luc.

ix. Unde dixerunt dño. His dicamur vt
ignis de celo descendat et consumat illos.

¶ Secundo debent dolere de indignita-
te sua. Sunt quidam qui sibi applaudunt
dicentes: q. melius est corpus christi non
sumere quam indigne sumere. Quibus
dicimus q. in hoc bene faciunt q. non in-
digne sumunt. q. non est bonum sumere
indigne panem filiorum. immo panem
angelorum. et dare canibus. tamen dolo-
re debent. quia se canes inueniunt: qui filij
dei esse deberent. Dolere etiam deberent
de hoc q. vident se esse vasa mortis et ire
et receptacula immundicie. qui deberet ee
receptacula gratie et vite. De hoīe qui in-
differenter sordes peccatorum in se reci-
pit: deo vero locū preparare negligit po-
test dici illud verbum. quod legitur Esae
viij. Israel factus est quasi immundum in
nationibus. Israel est christianus qui per
fidem deum videt. Verus christianus de-
beret dicere illud verbum David. Si de-
dero somnum oculis meis: et palpebris
meis dormitationem donec inueniam lo-
cum domino supple male mihi accidat.

¶ Tertio potest dolere qui saltem semel
in anno nō comunicat: q. non facit quod
dominus precepit discipulis suis: cum re-
cessit erat ab eis: volens illud infigi ma-
xime memorie eorum. Hoc facite inquit i-
meam commemorationem. Hoc quasi si-
gnum sui amoris reliquit dominus eccle-
sie sue. Et v. illi qui non habet memoria
le a tanto amico sibi relictum. ¶ Quar-
to dolere posset talis de diaboli presen-
tia. Vbi enī est dei absentia. adest diabo-
li presentia. ¶ Quinto dolere posset. q.
fraudatur utilitate que consequitur ex ad-
uentu domini in aliquod hospitium. Nō
enī est aduenus eius absq. magna utili-
tate. Unde cum zachheus dominus in ho-
spitio suo recepisset: audiuit a domino.
Hodie salus huius domui facta est: vt legi-
tur Luc. xix. Raab etiam saluata est: quia
suscepit nuncios domini: vt legitur Josue
vi. Et vidue que heliam suscepit: non de-
fecit farina: et oleum non est diminutum:
vt legitur iij. Reg. xviij. Si adeo vtile
sunt seruos de in hospitio recepisse: quā
vtile est credendum esse ipsum dominum

in hospitio suo recepisse. Non modica securitas est talem sociū habere. An Dauid. Si ambulauero in medio vmbre mortis: non timeo quoniam tu mecum es. et iter Dominus protector vite mee: a quo trepidabo. Et subditur. Si consistent aduersum me castra non timebit cor meum. De illo vero qui dominum non suscipit: potest intelligi illud quod legitur Eccl. s. iij. Et soliti: q. si ceciderit non habet subleuāse. Talis cū mensa altaris indignus sit: etiam est indignus mensa celesti. Et cū domino hospitium negauerit: merito tanua celestis regni ei clausa erit.

De peccato illorum qui per mortale peccatum deum a se expellunt.

B Sequitur de peccato eorū qui dñz quē in sacramento altaris suscepērūt per peccatū mortale a se expellunt. Cuius peccati magnitudo pōt ostēdi multipliciter. Primo per hoc q. turpius eīcīt quā non admittitur hospes. Si enim peccatū tantum est. dño negare hospitium: manifestum est magnū valde esse peccatū: iaz susceptus expellere ab hospitio suo. Secundo potest ostēdi magnitudo hui⁹ peccati per hoc: q. talis similis ē iude q. post q. ad mensam dñi comederat: eū tradidit hostibus suis. Etiam latrones timent cōtumeliā inferre eis ad quorū mensā comederunt. De tali potest intelligi illd qd legitur Eccl. vi. Est amicus socius mense et non permanet in die necessitatis. Tales etiam similes sunt iudeis: qui i die qui dñs dominica in ramis palmarum: christum honorifice suscepērunt et post eum elecerunt euz contumelia magna. Sunt aliqui qui septem septimanis christo hospitium parant post quam vero suscepērunt eum nullam reuerentiam sibi exhibent immo tot contumelias ei inferunt q. eum oportet inde exire. Venturo magnaz reuerentiam exhibent: presenti vero nullam. Unde Bern. admirans dicit. Quid minus senti q. venturo debetur. Quid minus reuerentie temporis resurrectionis exigit q. passionis. Tales etiam ad modum iudeo rum barabam latronem filio dei preponunt: dum filium dei a se expellunt: et in-

fernalem latronem introducunt. Expellunt eum qui eos protegebat et introducunt eum qui eos iugulet. Unde Job. x. Sur non venit nisi vt foretur et maciet et perdat. Quantum autem dispiccat deo tale peccatum inuit dominus in s. vbi dicit. Si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem vtiq. Tu vero homo vniuersis dux meus et notus meus: qui simul mecum dulces capiebas cibos et c. Et subditur. Veniat mors super illos et descendant in infernum viuentes. Et alibi. Homo pacis mee in quo sperauit: qui edebat panes meos et c. Et subditur. Domine re suscita me et retribuam eis.

De vitio pprietatis i religiosis. Ca. xij. l.

Equitur de vitio pprietatis i religiosis. Ad cuius peccati testationem possumus ponere xij. exempla. Primum est. Bern. xij. vbi legitur: q. vxor loth post se respiciens: versa est in statuiam salis. vir religiosus tunc post se respicit: quando diuinas hui⁹ mundi quas reliquit concupiscit. Statua corporis est sine spiritu. Unde claustralis tunc statua efficitur: quando solo corpore in claustro conuersatur. corde vero in mundo. Statua similitudinem habet hominis et non est homo: sic talis similitudine monachi habet: et monachus non est. notabile enim est q. vxor loth versa est in statuiam salis: quia talis monach⁹ exemplo suo condit alios: sed sibi vtilis non est. Hoc exemplū reuocat dominus ad memoriam. Luc. xvj. dicens. Memores esto te vxoris loth. Ad idem pertinet illd Luc. ix. Memo mittens manum suā ad aratrum et c. Secundum exemplū exēplū est Bern. xxj. vbi legitur rachel furatā fuisse idola laban. Labā candidatio interpretatur siue candidus: et significat mundum qui hz quēdam candore exteri⁹. Rachel vero virum contemplatiū figurat. Rachel ideo idola furatur laban: quando claustralibus diuitias huius mundi amplectitur amore. Notabile vero est in hoc exemplo: q. iacob tanta pena iudicauit esse puniendū qui hoc fecisset. Est enim. Apud quemcūq. inueneris deos tuos. necetur corā fra-

tribus nostris. Notabiliter et diuitie. q̄s claustrales illicite possident: idola vocant: et q̄ inutilis sunt eis: sicut aur̄ et argentū idolo inuilia idolatri et q̄ fidē et spēs et amorē qui in solo deo ponere deberēt ī pecunia ponunt. An nec verā fidez nec veram spēm nec verā charitatem habēt. Prīmū patet ex eo q̄ ait Aug⁹. Qui ve raz fidē h̄z de deo nō cupit in his miserijs fieri diues. Non enīz pl⁹ est mūd⁹ q̄ deus. De spe vero idē pōt ostendi: quia dicit Aug⁹. q̄ de deo despare est: spēm in creaturis posuisse. Proprietari⁹ fiduciaz q̄ deberet habere in deo: ponit in nūmo et dū ī diuitijs suis p̄fidit: fallit cum diuitie: et ipse corruit in infernum: iuxta illd̄ Prouerbio. xj. Qui confidit in diuitijs: corruet. Amorē et qui in solo deo ponendus est: ponit pprietari⁹ in pecūia. amāt enim pecūia plus q̄ deū. Quod patet ex hoc q̄ cū ipsi nō possint siml habere deū et pecūia: potius eligunt amittere deum q̄ pecūia nō h̄re. Sed illud deus est vniūscuiusq̄ quod p̄ ceteris diligit: sicut superius ostensum est. Pecunia igit pprietari⁹ deus eius est. Unde ipse idolatra est.

E Tertium exemplum est Exo. xvj. Abi deus qui p̄uisor erat filiis israel: noluit q̄ aliquis eorū de māna immane relinqueret. Qui non audierunt eū: sed reseruauerunt inde: et quod reseruauerunt computruit. Quartū exemplū est Josue. vij. vbi legitur q̄ cum prohibuisset dominus ne quis acciperet sibi de anathemate hie rico. Achor: tamen tulit inde chlamydem coccineam: regulam auream et ducentos syclos argenti. Hiericho qd̄ interpretatur luna: significat mūdū istū: qui mutabilis ē ad modū lune: qui anathema debet ēē vris claustralib⁹. Sed aliqui sunt q̄ anathema illud cum achor: furantur: dū pecūia sibi p̄hibitam habere volunt. In illo vō tribus qui furatus est achor: tres spēs p̄ p̄uicias figurantur. In regula aurea: intelligitur proprietates interior: s. proprietates sensus et voluntatis. In auro autēz p̄pter splendorem: sapientia solet intelligi. Regula vō que a regendo dicit b̄i. p̄ripit ad voluntatem q̄ h̄z regimen et imperiū in hoīe. In pallio vō coccineo: intelli

gitur p̄uersatio exterior hīs peccatū. In coccineo enīz peccatū intelligitur sicut et in principio Eccl̄e vbi d̄r. si fuerint peccata vestra vt coccinū: quasi nix albabitur. Palliū coccinū furatur claustralis: q̄n aliquid retinet de exteriori p̄uersatione seculari: vel in habitu vel in consura v̄ in aliquo tali. Notabiliter autē d̄r ibi palliū valde bonū. Multis enim claustralibus v̄ valde bona p̄uersatio secularis. Hoc est palliū illd̄: de quo legitur Eang. v. Tulerunt palliū meum custodes mutorum. Quinq̄ autē notabilia sint in isto exemplo. Prīmū est hoc: qd̄ d̄ns dixit filiis israel. Nō ero inquit vltra vobiscū donec p̄teras eū qui hui⁹ sceleris reus est. In quo innuitur: qd̄ d̄ns p̄ra totaz vnā abbatiā iratus est q̄nq̄ p̄pter vnū pprietariū quē tolerant. Unde oēs qui sunt in aliqua tali religione: deberent p̄sequi illum quem sciunt pprietariū esse. Secundū vō vbi legitur. Anathema in medio tui israel est: non poteris stare coram hostibus tuis donec deleatur ex te q̄ contaminatus ē hoc scelere. In quo vō innuitur qd̄ p̄pter illud peccatū p̄tātē habet d̄a bolus p̄cipit adī claustrales in multa alia p̄ctā. Tertiiū notabile est: qd̄ ea q̄ achor furatus est non p̄suerunt illi. Nullū lucrum inde habuit: nisi peccatū et penā peccati. In terra ea abscondit: et cū moritur erat ea manifestauit. Sic pprietari⁹ sepe aliud lucrum nō habent de pecunia sua: nisi qd̄ si stodes sunt dum viuūt: et in morte manifestant eam. Quartū notabile etiā ē: qd̄ legitur Josue dixisse ibi. ga turbasti nos exturbe te dominas in die hac. In quo innuitur: qd̄ p̄pter turbationē pprietari⁹ nō debet diminui quin ei p̄p̄riū auferatur.

Quintum notabile est qd̄ subdit. Lapidauitq̄ eū oīs israel. et cūcia que illius erant igne p̄sumpta sunt. In igne intelligitur magn⁹ zelus quem debēt h̄re claustrales p̄ra illud vitium. In lapidib⁹ vō intelliguntur increpationes q̄bus lapidand⁹ est pprietari⁹. Quintum exēplū est de iuda: qui in p̄gregatione d̄ni loculos habuit: qui figuram tenet pprietariorum. Notabile vō est in isto exemplo: qd̄ amor lucris occasio fuit Jude tot et tantoz ma

forum et tñ parua vel nulla vtilitate inde habuit. Penitentia. n. ductus reulit. xxx. argenteos. ¶ Barib. xxij. nūq̃ comedit vel bibit ide. Sic propietarij multa mala cōmittunt vt pecuniam habeant : et qñ q̃ nullam vtilitatem inde consequuntur. ¶ Sextum exemplū est. j. Reg. xv. vbi legitur q̃ dñs p̃buit saul: ne ex reb⁹ amalech aliquid concupisceret: et non obedivit saul: immo reservata sunt meliora de omnibus : et armentis : et adeo offensus est dñs: vt hac de cā regnū abstulerit sauli. ¶ Septimū exemplū est. ij. Macha. xij. vbi legitur. q̃ iudas machabeus venit quadā die: vt tolleret corpora quorū dā de suis qui prostrati fuerant in bello : volens ponere ea in sepulchris paternis : et inuenerunt sub tunicis interfectorum de dñarjz idolorum: a quibus lex prohibet iudeos et omnibus manifestū factū est ob hanc causam corruisse eos. Si enim in talibus qui professiones nō promiserant deus morte puniunt hocq̃ acceperant dñarios sibi a lege prohibitos: quanta pena dignum est puniri peccatum tale in viris perfectis. ¶ Octauū exemplum est in anania et saphira vxore eius: qui fuerunt primi p̃prietarij in nouo testamento . qui p̃pter peccatū istud morte subita interfecti sunt: vt legitur Act. v. ¶ Nonū exemplū est in vitis patrum: de quodam hortulano: qui omnia dabat in elemosynas que de suo labore acquirerebat: p̃ter tenuerictū Tandē suggestum est ei inspiratione spūs maligni: vt colligeret aliquam pecuniam quā cum senex esset vel egrotaret possz expendere: et fecit sic. Contigit autem eum infirmari in pede et expendit quicquid habebat in medicos: et curari non potuit. et tandem vnus de expertis medicis dixit ei nō posse curari nisi per pedis abscisiōez. Et cū die sequenti medic⁹ allaturus esset instrumenta ad pedem abscidendū : notē precedente hortulanus ille penituit de nimis: collectis et q̃ non dederat pauperibus. Et assistit ei statim angelus domini dicens. Vbi sunt nummi quos collegisti: et vbi est spes quam traxisti. Qui cum peniteret et misericordiam peteret: angelus

domini tetigit pedem eius et sanatus est. In mane vero medicus veniens : inuenit hortulanum in agro sanatum atq̃ operātem: et glorificauit deum. ¶ Decimū exemplum est de quodam fratre: qui renuntiāns seculo: et sua dāns pauperibus: venit ad abbatem antonium: quēdam tamē sibi retinuit. Quod cū p̃perisset antonius dixit. Si vis monachus esse: vade compara tibi carnes: et ipone corpori tuo vido: et veni sic ad me. Qui cum hoc fecisset tam canes quāz aues corpus suum p̃p carnē rapiendā : dētib⁹ et vnguib⁹ dilacerauerunt: et sic dilaceratus venit ad antoniū Cui antonius. Quicūq̃ renunciauerit seculo: et vult adhuc habere pecuniam: sic a demonibus laceratur. ¶ Undecimū exemplum est de quodam fratre qui referauit sibi duos aureos. Et cum infirmetate penitentia ductus manifestasset hoc: Gregorio tamen Gregorius noluit parcere ei: quin et infirmum et mortuum puniret. Subtraxit enim ei in infirmitate visitationem fratrum: et post mortem voluit cum multis diebus carere christiana sepultura: exemplo suo docens p̃elatos ecclesie: quantum zelum debeant habere cōtra peccatum istud. ¶ Duodecimum exemplum est in vitis patrum: de quodam q̃ erat heremita in egypto: cui diabol⁹ ostēdit magnum thesaurum sub terra: qui fuerat pharaonis. Cui ipse respondit. Pecunia tua tecum sit in perditionem. In hoc q̃ diabolus thesaurum istum ostēdebat heremite: satis apparet quantū diabolo placeat viros perfectos habere diuitias. et per consequens quantum deo displiceat.

¶ De. xij. stulticijs religiosi propietarij.

Secundo possunt valere ad detestatiōem huius peccati. xij. stulticie: quib⁹ ostēditur laborare. p̃prietarius. Prima ē q̃ ipse est valde fatu⁹ mercator. Similis enim est homini negociatozi: querēti boas margaritas. Inuenta at vna p̃ciosa margarita: vendit oia que habet et emit eam:

Deinde margaritam illam conculcat ⁊ p nihilo dat. Margarita ista de⁹ est: pro quo claustralis quidē mūdū dedit totū: ⁊ etiam seipsum. Quā quasi p nihilo dat: cū pro aliqua re spali deū amittit. Ad cū multū etiam huius stulticie accedit: q eādem margaritaz quotidie non cessat emere: scilicet ieiunijz vigilijz ⁊ orationibz: cū tamē in tali statu nullo pcepto possit eā emere. ¶ Secūda stulticia est: q cū dñs eripuerit eū de naufragio huius seculi: ⁊ quasi collocauerit eū in loco tuto sez i nau religionis: ipse furtiue aliquantuluz de mari in nauē ponit: in quo ipse se submergit. Ande accidit ei sicut barbari dixerūt accidisse paulo. Act. xxvij. cū euasisset de naufragio: ⁊ adhesisset vipera manui ei⁹. Atqz homicida est homo hic: dixerūt ipse: qui cum euaserit de mari vltio nō sinit eum viuere. ¶ Tertia stulticia est: q cum ipse iam mortu⁹ sit: tamen timet fame mori. Et cū solam vitam eternam deberet q̄rere. A mortuis enim solauit eterna queritur: ipse tamen adeo cupidus est. vt cupiditate acquirēdis: fur efficiatur. Si similis monstro est auaricia. sicut Sen. dicit. quid dicendum est de auaricia mortui. religioſi dicantur mundo mortui. De morte ista legitur ad Col. iij. Mortui estis: ⁊ vita vestra abscondita est cum xpo i deo. De morte etiam ista legitur in vultpatrū: q cūz quidā senator reliquisset abbati arsenio magnam hereditatem: ⁊ delatū fuisset ad cum testamentum: ipse ait. Ego prius mortuus sum quam ille. Ipse autē modo mortuus est: quomodo me fecit heredem. Et remisit testamentum: nihil accipiens. ¶ Quarta stulticia est: q ipse in loco saluationis facit sibi locum perditionis. Ande quodam specia^l modo potest dici filius perditionis: sicut iudas. Ande dñs. Nemo ex vobis perijt nisi filius perditionis. Bene fuit iudas filius perditionis: q cum saluatoze ⁊ societate in qua soli saluandi erant: solus se perdidit. ¶ Quinta stulticia est: q videtur habere magnā uoluntatem q̄ furetur ⁊ per consequens q̄ suspendatur qui vendidit sua ⁊ dedit pauperibus: vt in monasterio furaretur alie-

na. ¶ Sexta stulticia est q ipse locum illum quem declinant boies scelerati ne scelerata sua ibi cōmittant: ipse itrat vt ibi malam vitā ducat. Et qui cauebat sibi a furto in seculo. non timet furari in loco sancto. De quo videtur admirari dominus Hieremie. ix. dicens. Quid est q̄ facit dilectus meus in domo mea scelerata multa. ¶ Septima stulticia est: q cū dñs ab eo remouerit iram suam: ipse tamen conatur ad hoc: q̄ habeat aliquid de ipsa. Ira domini effusa est super abundantiam diuitiarum. Ande legitur 2poc. xviij. q angelus effudit phisalam suam in illud flumē magnū eufratem. A qua ira liberatur q mūdo renūciat. Sed pprietarius de ira ista vult habere: dum diuitias vult possidere. Ande Iaco. vltimo dicitur de diuitiis. Theſaurizastis vobis iram in nouissimis diebus. Ibi dicit glo. Nescit miser theſaurum ire cum theſauro pecunie pariter cumulari. ¶ Octaua stulticia est: q ipse aliena colligit: ⁊ propria negligit. De his que propria esse non possunt vult facere sibi propria: ⁊ iusto dei iudicio amittit omne proprium. Aliena sunt nobis temporalia ista: sicut offensum est prius. Quia fm Amb. non sunt hominis bona que ferre secum non valet. Nec possūt esse propria cum sint separabilia: que duz proprietarius colligit ⁊ sibi appropriare querit: ipse omne propriū amittit. ¶ Prius mo amittit propriū dei: cuius propriū ē misereri ⁊ parcere: q̄ iuxta verbum beati Berni. monacho habenti proprium negabit dominus proprium suum. Nec est parua amissio ista: homini peccatori. ¶ Secundo amittit seipsum: quia sicut communiter dicitur ⁊ verum est. Adonachus habens de proprio obolum non valet obolum. ¶ Tertio amittit bona interiora: que pprie possunt dici nostra: sicut offensus est prius. ¶ Quarto amittit bona eterna que proprie possunt dici nostra: quia non possunt homini auferri. ¶ Quinta stulticia est q ipse sua facit pecciosiora seipso. Lumenis se deo dederit: suam tamen dare non vult: cum tamen se dando de luce sua dederit. Ande non debet se excusa-

re per ignorantiam. Ius enim naturale videtur dicere ei: cum ipsum a se alienaverit: nihil proprium habere possit. Proprietarius quod plus est pro eo quod minus est amittit. Cum enim seipsum deo dederit: non est ista oblatio deo accepta: p ista modica pecunia deo retinet. Ex quo se deo dedit: ipse debet providentia sui ei relinquere. Decima stulticia est: quod ipse de scala celi facit scala inferni. Immo cum iam multos gradus in scala celi ascenderit: ipse vult precipitare se: et quasi saltare in infernum. Scala celi est crux religionis de qua scala legitur Gen. xxviii. quod iacob vidit in somnis scalam stantem super terram. et cacumen eius tangens celum. Unde decima stulticia est: quod ipse de porta celi facit sibi portam inferni. Porta celi religio est. Unde Gen. xxviii. Non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Duodecima stulticia est: quod ipse laqueum cupiditatis in quo tot homines ad infernale pambulum trahuntur: qui iam contritus erat reparat: et molam asinarum a collo suo amotam iterum sibi alligat. Huius laquei figura fuit laqueus quo iudas se suspendit. Idem enim quod ad litteras in iuda accidit: qui dum sitiit lucrum peruenit ad laqueum: et suspensus crepit medius: et effusa sunt viscera eius: spiritualiter accidit in proprietario. Amor enim pecunie laqueus est: quo occasionaliter suspensus datur in inferno. Lasciatur quod amodo: dum projicit interiora bona: et dum per terrenorum sollicitudinem cor eius quod sedit ab eo: iuxta illud Eccl. x. Projecit enim in vita intima sua.

De multiplici peruersitate huius peccati proprietatis religiosozum.

¶ Tertio potest valere ad detestationem huius peccati: multiplex peruersitas quam facit peccati hoc in ecclesia dei. Prima peruersitas est: quia illam partem ecclesie que debet esse proximior celo facit hoc peccatum adherere terre. Illum etiam qui debet esse stella fixa in firmamento celi et lucere hominibus bono exemplo: facit hoc peccatum fixum in limbo profundi. Astra celi viri claustrales sunt.

Unde Job. xxviii. Cum me laudarent simul astra matutina: et tubilarent omnes filii dei. De stelle cadunt de celo in terras: per peccatum proprietatis: ut videatur esse impleum illud Apoc. vi. Stelle celi ceciderunt super terram. Hoc peccatum etiam facit: ut in celo ecclesie quod est religio: in quo deberent esse angeli dei sint talpe: immo etiam diaboli. Diabolus est qui malus est inter bonos. Job. vi. Ego vos elegi: et vnus ex vobis diabolus est. Hoc etiam peccatum facit illos qui aues deberent esse: circa terram ista reperire. unde etiam immundi sunt iuxta illud Deut. xlii. Omne quod reptat et pennulas habet: immundum erit. Proprietarii in claustris sunt velut vespertilioes inter aues. Et sicut vespertilioes in ecclesiis habitant sic et clerici. Non tamen ad idem. Clerici enim sunt ad deum glorificandum sed vespertilioes sunt ibi ad oleum bibendum. Sic proprietarii licet sint cunctis qui deum glorificant: ipsi tamen deus sua mala blasphemant vita. In illis impletur quod legitur Job. i. quod cum assisterent filii dei coram domino: affuit inter eos etiam sathan. Proprietarius inter bonos claustrales est velut sathan inter filios dei.

De multiplici malo quod est in proprietario.

¶ Quarto potest valere ad detestationem huius peccati: si mala colligantur simul que sunt in proprietario. Notandum ergo est quod proprietarius fur est. Unde domus proprietarii plena iudicio scriptura est: velut spelunca latronum. Et de mera iusticia posset eos dominus omnes interficere subitanea morte: sicut ananiam et saphiram interfecit. Vel posset ignem mittere de celo qui omnes combureret. Nec solum fur est: sed etiam sepe sacrilegus: quia furtum suum sepe in loco sacro committit. et quia res pauperibus consecratas furatur. Secundum Micro. pars sacrilegi est: res pauperum non dare pauperibus. eadem rone res pauperum furatus est: sacrilegium erit. Est etiam propa-

rius proditor: et in deū et in proximum. In deum: quia cum peccado impugnatur cum expensis eius uiuat. In proximum quia fratres suos defraudat bonis illis quod sibi appropriat. Quarto proprietarius uoluntatis transgressor ē. Solūtaria. n. paupertatē uouit quam modo a se repellit. Est etiam apostata. Si. n. apostata indicatur qui habitum deponit. cum paupertas uoluntaria magis sit de substantia religionis quā habitus: proprietarius potius indicandus erit apostata qui uoluntariam paupertatem a se expellit. Iudicio etiam scripture homicida est: quia ea inutiliter custodit quod pauperum deberent esse: et que pauperes deberent comedere. Unde. Eccl. xxiii. Panis egentium uita pauperum est: quod defraudat illum homo sanguinis est. Est etiam proprietarius idolatra. ut offensus est paus. Et est hipocrita. Sub habitu enim claustrali animum gerit secularem. Extra uidetur esse aureus: intus autem luteus est. Est etiam mendax ananias. Cur temptauit sathanas cor tuum mentiri te spiritui sancto. Et subditur. Non es mentitus hominibus: sed deo. Alia littera habet. Cur impleuit sathanas cor tuum. Plenus enim fuit primus proprietarius sathana. De iure etiam naturali uidetur esse excommunicatus. Cum enim ipse bona sua alijs non communicet: ipse indignus est communicare bonis aliorum. Est etiam maledictus iudicio scripture: iuxta illud Iosue. vi. Maledictus uir coram deo qui recedificauerit hiericho. Frequenter enim indigne cōsistit uel communicat proprietarius. quod quantum sit peccatum. satis offensum est prius. Preterea proprietarius peccat in patrem: peccat in filium peccat in spiritum sanctum. In patrem peccat. dum de sua potentia dubitare uidetur. Dum enim timet mori fame. si ea que uouit deo seruauerit uidetur facio dicere illud Ps. Aliquid et pauperem poterit nobis dare: aut parare mensam in deserto. In filium peccat: dum sapientiam eius deridet. iuxta illud Pro. uerbis. xv. Stultus deridet disciplinam

patris sui. Sapientia christi fuit paupertatem diuinitus proponere. et molestias delectas. Unde ad Hebræos. xij. legitur. Idipso: quod proposito sibi gaudium sustinuit crucem. Super quem locum dicit Augustinus. Omnia terrena bona contempsit. homo christus: ut continentia monstraret. Omnia mala terrena sustinuit que sustinenda precipiebat: ut nec in illis querebatur felicitas nec in istis timeretur infelicitas. Et istam sapientiam deridet proprietarius. In spiritum sanctum peccat. quia de bonitate dei male sentit. dum credit quod si seruerit deo ad eius uoluntatem. ipse debeat permittere cum mori fame. Aliter etiam peccat contra spiritum sanctum quod facit contra charitatem que spiritui sancto est et quia mentitur spiritui sancto. Sicut offensum est prius.

Quod religio maxime persequi debet at hoc vitium.

Ad ultimum notandum est. quod religio maxime deberet persequi vitium istud. Primo quia detrahunt fundamentum religionis quod est paupertas. Hoc fundamentum posuit filius dei quando doctrinam a paupertate inchoauit dicens. Matth. quinto Beati pauperes et cetera. Matrem etiam religionis iugulat et suffocat: que similiter est paupertas. Etiam paces auferit que totum bonum est religiosorum. Unde super illud. Pax super israel. dicit Glossa. Uno uerbo omne bonum dixit. Scilicet. qui uisissime uiuerent homines: si hec duo pronuntia tollerentur: necum et tuum.

De auaricia scientie.

Capitulum. xliij.

Primo loco inter species auaricie que pertinent ad ministros ecclesie dei: dicendum est de auaricia scientie que uidetur deterius esse quā auaricia pecunie. Quod decem uerbo sunt per que potest ostendi: quod ualde detestabilis sit auaricia ista. Primum est hoc: quod scriptura in multis locis monet: ut comuni-

centus sciam nostrā alijs. Prouer. v. Sic
legitur. Deriuent fontes tui foras ⁊ i pla
teis aquas tuas diuide. Eccl. xj. Ab de se
mina semen tuum: ⁊ in vespere non cess
manus tua. Et Eccl. xxi. Quod habes
in manu ciba deuorabis. In manu habz hō
que opere impletur: vel que habet ad ma
num vel in promptu. Talis enim multo
amplius proficeret in docendo qui bene
sciret ea que doceret: ⁊ qui ea opere im
pleret. ¶ Scdm est. q. eniam nā ⁊ psuetu
do idē suadent nobis: q. sol ⁊ alia corpo
ra luminosa lumē suū oibz cōicant: quā
tum virtus cor se extendit: nisi aliqua re
interposita phibeanur. Consuetudo etiā
bz: vt hoies adinuicem lumen gratis cōi
cent. Inauditum est lumen exhiberi vena
le. Et miser valde reputatur: qui lumen
candele sue candelis aliorum nollet cōica
re. Qui similis est ille qui lumen sapie non
vult alijs cōicare. ¶ Tertium est: q. ille q
scientiā bz pōt esse largus ⁊ ea absq suo
detrimento. qui diuitias terrenas bz non
est mix: si largus non est de eis q. eas lar
gitur non potest nisi eas desinat possidere.
Unde Boetius in libro. psol. S angustas
iopesq diuitias q. nec habere totas plu
ribus licet: ⁊ ad quenilibet sine ceterorū
paupertate nōveniunt. In hoc habent p
eminētiā spūales diuitie: q. in largitate nō
minuunt cū corpalia vī minuunt vel oīno
desinant haberi. Hoc ē vñ est in quo at
tenditur similitudo spūs nostri ad deum
q. sicut ille bona sua largitur absq pōi
tione vel detrimento: ita spūs noster bōa
sua cōicat absq detrimento. Est ēt quod
dam bonū spūale. s. summū bonū: i qd pōt
simul totū a multis haberi. Et quāto pl⁹
habet tāto ab eis mel⁹ habet. ¶ Quar
tū est hoc: q. dū scia dāno solū nō amit
tatur: immo ēt augeat radicatur ⁊ melio
ratur. Unde sapiens. Scientia distribu
ta recipit incrementū: ⁊ auaz dedignat
posse fore: nisi publicetur elabatur. Et Au
gu. in lib. de doctrina xpiana. Sia res q
dando non deficit: dum habetur ⁊ nō da
tur: mōdū habetur quomodo habenda ē.
¶ Quintū est hoc q. elemosyna ⁊ ipa fa
cia valde preciosa ⁊ valde necessaria deo

⁊ primo. Unde sicut valde miser repu
tandus ēt: ille qui in tempore in quo ē ma
gna caristia ⁊ famēs haberet thesaurum
qui diminui nō posset: sed ex largitione sē
per cresceret. si paupes pmitteret mori fa
me: ⁊ eis nō subueniret: sic valde miser ē
qui de scientia sua auarus est. q. preciosū
donū sit scia vel verbū diuinum innuitur
zach. ix. vbi dī. quid est bonū ei⁹: ⁊ qd ē
pulchrum ei⁹: nisi frumētū electorū ⁊ vinū
germinans virgines. Frumētū electorum
dī frumētū verbū diuinū. Quod electi ad re
gnū eternū vscuntur. Unde quasi cib⁹
regius est. Frumētū materiali amplius ve
scuntur reprobi q. electi. Frumentum autē
vocatū illa pars scripture que ppter sui
difficultatē fractione indiget. vinum autē
germinans virgines: dī verbum diuinum
qd virginales ⁊ castas generat affectiōes
Et dicitur hoc ad differentiā vini mātis:
quod luxuriosas reddit mentes. vñ pro
uerb. xx. Luxuriosa res est vinum. quaz
vtilis sit elemosyna ista proximo: insinuat
Sēd. dicens. Non minus pium est doce
re anime scientiam q. corpori dare escāz.
Et Augu. Non est magnū pascere ven
tres mortuos. sed magnū ē pascere ani
mas in et: nū vīcturas. Et Grego. Aba
ius miraculum est verbo cōsolationis pec
catores conuertere quam carnē mor
tuam suscitare. Deo etiā honorificum
est. Unde Tobie duodecimo. Opera
dei reuelare honorificum est. ¶ Sextum
est: quod ille qui largus est de scientia. be
nedicitur ab hominibus. Unde Eccl. tri
gesimo primo. Splendidum in panibus
benedicent labia iustorum. Et in futuro
benedicetur a deo. cū dicitur ei. Euge ser
ue bone ⁊ fidelis ⁊ c. Ab attib. vig. simo
quinto. ¶ Septimū est hoc q. scia
que ē in homine auaro: est quasi pōita. vñ
Eccl. xli. Sapiētia abscondita ⁊ thesau
rus inuisus. que vtilitas in vtriusq. Et
Hieronymus. Bona absco ndita in ore
clauso: quasi appositiones epularum cū
cūpōsit sepulchro. Jte Eccl. xx. Melior
est qui abscondit iustitiam suam q. qui
abscondit sapientia suā. Ande bene dī sapi
entia melius esse pōitaz in auaro q. pecu

ut qz pecunia pōt auarus in morte pau-
peribus errogare qd de scia tunc fieri nō
potest. ¶ Sciaū est hoc: qz nō soluz in
utilis est scientia in homine auaro: inso-
etiā noxia est ei. Scaturit enim vermib⁹
sicut legitur Exod. xxi. Anus vermib⁹ p-
cedens ex scientia vnde apostolus pmo
Cor. viij. Scientia inflat. Alius est inu-
tilis: alius indignatio. vnde Eccl. i. In mul-
ta sapientia multa indignatio: et qui addit
scientiam addit et dolorem. ¶ Nonum
est qz ad literam interdum auarus amit-
tit in presenti scientiam suam. vnde Ma-
th. xxv. Omni habenti dabitur et abunda-
bit: et ei qui non habet. et quod videt ha-
bere auferetur ab eo. Super quem locuz
dicit Glo. Habenti studium verbi erogā-
di: dabitur gratia super gratiam. Et alia
Glo. Multi naturaliter sapientes et acu-
ti: si sunt desides perdunt bonum. Et in
eodem ca. iubet dominus talentum tolli
et dari ei qui habet. x. talenta. ¶ Decimū
est: qz talis odibilis est hominibus. vnde
Prover. xi. Qui abscondit frumenta in
tempore necessitatis: maledicetur in po-
pulis: benedictio autem super caput ven-
dentium. ¶ Undecimū est: qz inuoriosus
est proximo. vnde Bern. Rem pfecto p-
ximi retines si donis scientie et eloquē-
tiē adornatus verbū bonuz qz possz prodesse
multis inutili. immo damnabili silentio li-
gas. Lerie maledictus qui frumenta ab-
scondit in populis. ¶ Duodecimū est
qz ipse est valde dānosus deo. Quia sicut
dicit beatus Ber. modica seminis detra-
ctio: non modicū est messis detrimentū.
vnde sicut agricolis facit maius damnuz
ille qui furatur semencorum quam si aliā
rem furaretur: quia nō solum auferit eis
semen: sed etiā et fructuz qui debuit exi-
re a semine: sic multum damnificat deum
qui semen diuini verbi quod seminare de-
bit: inutiliter abscondit.

¶ De predicationibus sibi: solum viuere
eligenibus.

¶ Et nota qz illi qui officio predica-
tionis idonei esse pnt. et tñ sibi solū viuere
eligunt. licet ex bona intentione faciant et
timore deit: sed vt cū prioris scientia de vi-
uat: multū timendus videt eē. eo qz ille ser-

uus qz pecunia sibi pmissam abscondit in
sudario: vocatus est a dño seru⁹: nequā in
sudario puritas pscientie intelligit. In su-
dario ergo talitū abscondit: qui amore
puritatis pscientie officii predicationis deserit.
Et dicit glo. Super illuz locū. In suda-
rio pecuniam reponit: qz ad predicandū
idoneo officii predicationis suscipere re-
nuit: vel susceptū nō bñ gerit. Ad idēz p-
tinet quod dicit Grego. qui scia et tñ
pōt secessum speculationis appetunt: tot
aiarum rei sunt: quot aiabus in publicum
pducendo pdesse potuerunt. Tales vt qui
dam dixit ligant sibi pedes et manus: ne
oculus possit ex eis se inuare. Vnde timere
pnt illud Ma. attib. xxiij. Ligatis manib⁹
et pedibus mittite eū in tenebras extero-
res. Et Ma. attib. xxv. Inutilē seruū eijci-
te in tenebras et c. Tracundiam enī inuti-
lis sustinebit vt legitur Prover. xxiij. Ma-
tñ de illo intelligenda: nō sunt qui tante in-
firmutatis est: qz nō videt saluem suam
in mundo. Ad qd videtur pertinere illud
quod dicit dominus. Quid pdest homi-
ni si totū mundū lucretur et detrimentum
sui faciat. Ma. arc. viij.

¶ De peccato lufor: et de his que faciūt
ad eius detestationē.

Lap. xv.

¶ Primo loco inter spēs auaritie
dicimus de peccato luforū: quia
frequenter in luforib⁹ est peccatū
cupiditatis vel auaricie. Et primo pone-
mus ea que possunt facere ad detestatio-
nē huius peccati: deinde aliqd tangemus
de his qui miscent se luforibus. et de his
qui locant eis necessaria ad ludū: et de his
qui permittunt eos ludere in domib⁹ suis.
¶ Quinqz sūnt que possunt facere ad
detestationem huius peccati.

¶ De. xvi. peccatis que circa ludum ac-
cidere possunt.

¶ Primo potest facere ad hoc multitu-
do et magnitudo pctorū qz in ludo accidunt.
¶ Possūt dō ibi accidere. xvi. pcta. ¶ Pri-
mū ē cupiditas: qz est radix oim malorū.
Nec ē ibi quecūqz cupiditas sed rapina.
Aut. n. spoliare proxmū suūz reb⁹ ipsius.
¶ Secūdū peccatū est pditio. vult enīz
spoliare illū cū quo cōcedit et bibit. ¶ Ter-
tium est iniū. ¶ Delet enim spoliare ip-

sum si posset carnis et brachis: quod non faceret vnus de latronibus illis qui spoli-
ant peregrinos in nemoribus. ¶ Quartum
peccatum est vsura valde magna: scilicet
xj. pro. xij. non in anno vel in mense: sed
in eadem die. ¶ Quintum peccatum est
afflictio dei patris: scilicet quem ibi cru-
cifixus ille qui amittit. blasphemando et
laniando eum. ¶ Sextum peccatum est
contemptus ecclesie: cuius preceptum co-
tenit. Ad ista duo peccata vltima potest
referri illud quod legitur Proverb. xix.
Qui affligit patrem et fugit matrem: igno-
miniosus erit et infelix. Ignominia ista
vel infelicitas satis manifeste videtur in
luforibus. Contra lufores in canonibus
apostolorum sic habetur. Episcopus aut
presbyter aut diaconus: alee aut ebrieta-
ti deseruiens: aut desinat aut certe damne-
tur. Subdiaconus aut lector: aut cantor
similia faciens: aut desinat aut comuni-
one priuetur. Similiter et laicus. ¶ Se-
ptimum peccatum est scandalum proxi-
mi. Corumpuntur autem multi qui ad
ludum inspiciendum conueniunt. ¶ Octa-
uum est omiffio bonorum: que deberet fa-
cere lufor tempore illo. ¶ Nonum e peccatum
periurij. Sepe enim iurat lufor: di-
cens se lucratum fuisse: cum in veritate per-
diderit. ¶ Decimum peccatum est frau-
dis. Sepe enim vnus defraudat alium ibi.
¶ Undecimum est peccatus ire. ¶ Duo
decimum peccatum est conuittationis.
¶ Tertiumdecimum peccatum est verbe-
ris. ¶ Decimumquartum peccatum est
fractio solennitatum. In precipuis enim
solennitatibus precipue committunt lufores
peccatum suum: non attendentes quod le-
gitur. Numeri. xv. de illo qui collegerat li-
gna in sabbato. Aboriatu homo ille: ait
dominus lapidibus obruat eum omnis
turba. Constat quod peius est cum blasphe-
mijs et preiurijs ludere quaz in sabbato li-
gna colligere. ¶ Decimumquintum est homi-
cidij. Interdum enim vnus lufor pro obo-
lo interficit alium. ¶ Decimoseximum est
idolatria. Lufor enim ludum deum suum
facit: dum ludum deo. in amore suo spo-
nit. Hoc enim ab homine colitur quod p
ceteris diligit. vt dicit. Solo. super illud

apostoli. Phil. iij. Quoru deus venter est
Preterea ipse subijcit se iurisdictioni ta-
xillor: vt qd illi dicat ipse faciat. Et sic
ti deus dedit. xj. litteras cultoribus suis
quibus tota scriptura est scripta: per qua
voluntas dei fidelibus indicatur: sic taxil-
lus habz. xj. puncta quibus lufor cogno-
scit voluntatem dei sui. Diabolus enim q
si finia est domini.

¶ Quod transgressio totius decalogi in
ludo accidere possit.

¶ Preterea: pot accidere in ludo trans-
gressio oium mandatorum decalogi.

¶ Primum mandatu lufor transgredit: qm
deu negat et idololat. Primum enim man-
datu e. Mo habebis deos alienos coram
me.

¶ Secundum mandatu transgreditur
qm inutiliter vel false iurat. Sedm enim
mandatum est. Mo assumes nome dei tui
inuanu. Nome dei sui nuanu assumit: qui
per nome dei iurat pro falso vl pro nubi-
lo.

¶ Tertium mandatum est: Memento
vt diem sabbati sanctifices. qd mandatu
lufor transgreditur: dum diebus solenni-
bus in ludo deu blasphematur.

¶ Quarto at
transgressio alioz mandatorum ibi acci-
dat: defacili pot videri: excepto hoc. Mo
mechaberis. Sed in veritate illud mada-
rum spiritualiter lufor transgreditur: deu
dum negat. Infelicitas enim spiritualis
est fornicatio secundum iudicium scriptu-
re.

¶ Secundo potest facere ad detesta-
tionem huius peccati. multiplex malum
quod ex ludo sequitur. Sequitur enim in-
de ira parentum ipsius luforis: si ipse est
filius familias. Si vero est pater familias
sequitur inde ira vxoris et totius familie:

et interdum etiam verbera. Remanent
etiam quandoq odia inter lufores. Seq-
tur enim et quandoq exhereditatio et filia-
rum prostitutio. Sequitur etiam interdum
furtum. qui enim calefactus est de ludo fu-
raretur etiam super altare si posset. Surtu
vero sequitur suspensium quandoq.

¶ De duodecim stulticijs luforum.

¶ Tertio faciunt ad detestationem huius
peccati. xj. stulticie que possunt assignari
in luforibus.

¶ Prima stulticia est: q lufor
vltissime feruituti se subijcit dum ta-
xillum dominum suuz constituit. ad hoc

astringens se vt faciat quod ipse iusserit. Si videas ait Seneca: murem velle dominari alij muri: nunquid risum teneas. Quanto magis ridiculum est quādo os canium quod minoris valoris est quam mus: homini dominatur. ¶ Secunda stulticia est: quod ipse ad preceptum taxilorum largitur quod non largiretur ad preceptum dei. Ipse largior est ad preceptū taxillorum quam fuerit beatus martinus ad preceptum domini. Ipse enim dat nō solum palliatum: sed etiam tunicas et carni stam: et nudus sequitur dominum suum nudum: scilicet diabolum. Etiam ea que nō habet dat ipse. Multa enim accipit ad vsuras vel furatur. ¶ Tertia stulticia est: q postquam cognouit maliciam domini sui: cum ipse deberet abnegare ipsius et que illius sunt: ipse potius verum deum negat qui nihil ei nocuit: sed omnia bona ei fecit: et se vindicat de eo qui absq culpa est. ¶ Quarta stulticia est: quod ipse voluntarie iurisdictioni illius se subiecit qui nunquam iuste iudicare nouit. Taxill⁹ enim tribuit alteri illorum luforum quod eius non est. ¶ Quinta stulticia est: quod delectationem que est in contractatōe trium ossium caninorum diuine glorie preponit: quod non solum stulticia est: sed et insania videtur esse. ¶ Sexta stulticia est q ipse ne ociosus sit ociosa agit. Unde Bern⁹. Pro vitando ocio oia sectari: ridiculum est. ¶ Septima stulticia luforis est: q ipse consentit vt hostis ipsius furetur ei preciosiorem rem quam habet: vel vnam de preciosioribus scilicet tempus. Furemur aiunt lufores tempus: non attendentes temporis preciositatem. Nihil est enim preciosius tempore: sicut dicit beatus Bern⁹. Donec hora pretereat iquit verbum irrevocabile transit tempus non reuocabile: quod tibi concessum est ad impetrandum veniam et gratiam: et ad agendam penitentiam et promerendam gloriam. Dominus enim dicit: q si sciret paterfamilias: qua hora fur veniret vigila ret et c. Sed lufor affectat vt fur veniat q fureretur ei vitam suā. ¶ Octaua stulticia

est q ipse proprijs manibus se consumit et perdit: quem filius dei manibus cruci affixis redemit. Unde beatus Bern⁹ loquens in persona domini ad talē dicit. Ego acquiui te manibus cruci affixis: et tu consumis te manibus decijs dedicatis. Et ē magna ingratitudo: quod hō impugnet eum in ea parte corporis sui in qua dñs pro amore ipsius tantum dolorem sustinuit. ¶ Nonā stulticia est: q ipse ludit et in curia celestis iudicis lata est contra ipsius sententia mortis. Unde bern⁹. Ludebam ego foris in platea: et in secreto regalis cubiculi super me ferebatur iudicium mortis. ¶ Similis stulticia fuit in hierosolymis qui in leticia erant non precidendes mortem suam: cui adiudicati iam erant: ppter peccata sua. Quam mortem deus fleuit. vt legitur Luc. xix. Lufor ludendo currit ad mortem suam. Unde Job. xxi. Infantes eorum exultant iusibus. Et de inde subditur. Ducti in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Secundum Augustinū: nihil aliud est temp⁹ presentis vite quam cursus ad mortem. In quo nemo vel paululum stare vel tardius ire permittitur: sed omnes pari motu urgentur. ¶ Unde quicquid ludit ludendo ad mortem suam vadit et diabolus de eo quasi de satuo seruo ludum facit: et quicquid ibi perdat diabolus ibi non perdit. ¶ Decima stulticia est q lufor quando posset facere aliquid ad propriam vtilitatem et proximi edificationē et dei honorem: ipse facit quod est sibi dānosum et proximo scandalum et deo cōtumeliosum. Hec seruus nequam et maledictus: si cum venerit dominus eius: inuenerit eum sic facientem. De tali seruo legitur Matth. xxiii. Si dixerit malus ille seruus in corde suo: moram facit dominus meus venire: et cepit percutere conseruos suos: manducet aures et bibat cum ebriosis: veniet dominus seruus illius in die qua non sperat. et in hora qua ignorat. Aborte enim subitanea sepe moriuntur tales. ¶ Undecima stulticia ē: q cum puer non sit puerilibus: tamen gaudet. Scē. Pleriq est cum puericia: sed

quod grauius est puerilitas remanet bñ.
Sed & hoc quidē peius est q̄ auctorita-
tem habemus senum: q̄ vitia pueroꝝ. nec
pueroꝝ tamen: sed etiam infantum.
Dubium non est puerilitatem magnā esse
exercitum militibus & peditibus lignis
fingere. Que puerilitas hodie in multis
seminibus reperitur: quod est quasi quedam
infantia: vt ludere: par & impar: equitare
in arundine longa: sed quem delectat bar-
batum infanta verat. ¶ Duodecima stul-
ticia est. q̄ nullum opus credunt habere
aliquid iocunditatis. nisi tale sit quod ni-
hil habeat vilitas: quod magne corruptio-
nis indicium est. Salomon Prouerbio-
rum decimo quinto. Stulticia gaudium
est stulto. Sen. fūdamētum bone mentis
est non gaudere vanis. Ad summā per-
uenit: qui scit quogaudet. ¶ Nec so-
lum vanis gaudent multi homines: im-
mo etiam in his que diabolica sunt: vt pa-
tet in his qui in aubus celi ludunt. q̄ gau-
dent quando vident vnam auiculam ab
alia capi vel interfici. Qui satis dissimiles
sunt beato martino: qui cum vidisset mer-
gulos i quodam flumine captiōni pisciū
intendentes dixit. Formā ista demonum
est. Et cum posset hoc tolerare iussit mer-
gulos inde auolare. De beato benedicto
etiam dicitur. q̄ si ipse videbat accipitrē
insequi aliam auem: ipse faciebat signum
crucis post auem & capi non poterat.
Idem faciebat quando videbat canem in
sequi aliquam feram: ipse habebat cor hu-
manum non ferreū sicut multi habent.
¶ Quarto potest valere ad detestationē
huius peccati hoc: q̄ quocunq; vertat lu-
sor oculos cordis: ipse potest inuenire qd
sibi peccatum suū dissuadeat. Si ipse ver-
tat oculos suos ad id quod supra se est:
occurrit seueritas dñi serui inutilem eter-
naliter condemnans. Unde Matih. xv.
Inutilem seruum eijcite in tenebras exte-
rior. Quomodo ludere audet seruus q̄
tam seueri dominum habet. Occurrit
etiam liberalitas dñi seruos fideliter labo-
rantes abundantiissime remunerans. qua-
si vtrāq; manu plena. Unde Prouerbio.
ij. Longitudo dierum in dextera eius. &

in sinistra eius dāuit & gloria. Similiter
si lusor vertat oculos suos ad ea que sunt
contra se scilicet ad vitia & demones oc-
currit ei quod sibi ludum dissuadet. Ad
enim locus ludendi est cum gladius tenet
hostis vt cum perimat. Unde Sen. Lum
hostis a tergo inflat: & mouere se iussus
est. miser. necessitas excutit quicquid paz
ociosa collegit. Idem Demens quasi me-
rito videretur qui cum saxa in munimen-
tum senes femineq; congererent cum iuue-
tus intra portas armata expectaret. sede-
ret ociosus. Similiter si lusor vertat ocu-
los ad id quod est iuxta se: scilicet ad pro-
ximum. occurrunt ei multiplices miserie
que ludum sibi dissuadent. vnde Sen. qd
luforia componis. Non est iocandi loc⁹
ad miseros aduocatus es. opem te laturu
naufragis egris egentibus pollicitus es:
quo diueris. quid agis. succurre omnes
vndiq; ad te manus tendunt. p̄dite vitē p̄
tureq; auxilium implorant. loquitur sen.
ad sapientes. qui de lege naturali astricti
sunt ad subueniendum illis qui in pericu-
lo sunt. specialiter tamen potest hoc ver-
bum dici illis qui curas animarū suscepe-
runt. Illi enim naufragis auxilium promi-
serunt. vnde mirum est quomodo non re-
mordeat eos conscientia. cum eis differunt
subuenire. si enim aliquis promississet se
uenturu alicui qui cecidisset in rhodanū
& hac de causa conductus esset. multum
remorderet cum conscientia sua. si ei di-
ferret subuenire quem in toto periculo sci-
ret esse. Quō ergo non remordeat eū p̄sci-
entia qui non subuenit ei quem scit esse in
periculo. lōge maiori. si si lusor vertat ocu-
los ad id quod est infra se. id est ad inferio-
res creaturas. potest ei occurrere. quod si
bi dissuadet peccatū suū. Nullus eligit
seminare agrū suū potius inutilibus quā
vtilibus. quāta ergo fatuitas est seipsius se-
rere inutilibus occupatiōibus vel noxijs
cū tot occupatiōes inueniri possint viles
compi & aie. ¶ Quinto potest facere ad de-
tationē hui⁹ p̄ci hoc. q̄ dñs ē in p̄m vin-
dictas iterdū accipit de lusorib⁹. q̄nq; n.
dñi ipsi blasphemant. preposterant eis
facies. Quidā ē milis. dum occasione lu-

di per oculos dei iuraret: propius oculis a capite exiliit: et in alcaarium cecidit. Quidam etiam sagittarius cum valde iratus esset ex hoc quod in ludo perdidisset: sagittam direxit versus celum quasi vellet se vindicare de deo. Sequenti vero die cum idem sagittarius eadem hora sederet ad ludum: redijt sagitta et super altarium cecidit sanguinolenta.

De his qui se luxoribus immiscunt: et qui eis necessaria locant: et in quorum domibus luditur.

B Nec solum cauere debet aliquis ne ipse ludat: sed etiam ne ludentibus se immisceat. Sicut enim sedentes ad ignem calefiunt: sic qui stant ad ludum cum spectant: de ludo calefiunt. Unde legitur Tob. iij. Nunquam cum ludentibus miscuime: nec cum his qui in leuitate ambulant participem me prebui. Cauere etiam debet homo ne locet taxillos vel alia ad ludum necessaria. Sicut enim valde malus reputatur: qui alicui scelerato gladium locaret unde aliquem sanctum virum interficere deberet: sic valde malus reputatur qui locat taxillos si credat eorum occasione deum esse blasphemandum et quasi crucifigendum.

Illi etiam non videntur omnino esse innocentes: qui in domibus propriis permittunt inferri domino suo contumelias infinitas: et non prohibent cum tamen possint prohibere.

De his que dant occasionez auaricie.
Pars. iij

C **b** Icto de speciebus auaricie: dicendum est de his que dant occasionez auaricie. Que sunt sex.

Primum est familiaritas cupidorum et auarorum. Sicut enim carbonem vini carbonem mortui accedunt si eis immisceatur: sic diuites verbis et exemplis igne cupiditatis igniti familiares suos inflamant. Unde Ecclesiastici. xij. qui tetigerit picem inquinabitur ab ea: et qui communicauerit superbo induet superbiam. Ex subditur: Dimoz te ne focius fueris. Ad idem facit quod dicit Scriptura. Animi exemplum auaricie vel luxurie multum malum facit. Vicinus de

ues cupiditatem irritat. Secundum est consideratio diuitiarum. Ideo dicit Prover. xxiij. Ne erigas oculos ad opes quas habere non potes. Tertium: quod homo attendit in diuitijs illa solum per quam potest videri preciosiora: hoc per que in veritate contemptibiles sunt non attendit: sicut fugacitatem earum et similia. An Gregorius? Ideo temporalia diligunt: quod fugitiua sint non attendunt. Quartus est amor mundane glorie. Unde talibus qui diuitias amant: quod vident gloriam mundanam eis annexam: primo predicandum esset de contemptu mundane glorie quod de contemptu diuitiarum. Scuris enim predicationis ad radicem malicie ponda est. Quintus est amor filiorum. Talibus qui diuitias amant propter amorem filiorum: ostendendum esset in predicatione: quod hoc non sit amare filium: sed potius odire: diuitias ei male congregare. Ostendendum etiam esset in predicatione quod duri sint filij patribus defunctis. Ad ostendendum vero quod non sit amor: sed potius odium filijs male congregata relinquere: potest induci tale exemplum. Erat quidam vsuarius his duos filios: quorum alter nolens succedere patri in male acquisitis: factus est heremita. Alius vero volens succedere patri suo remansit cum patre suo. Et mortuo patre ei successit. Et post non nullum tempus ipse etiam decessit. Cum autem nuntiatus esset heremite de morte patris et fratris doluit valde: credens eos damnatos esse. Et cum rogasset dominum ut reuelaret ei statum eorum: raptus est: et in infernum ductus: et non inueniebat ibi eos. Sed ad ultimum exierunt de quodam puteo inflama: primo pater: deinde filius: mordentes se: et litigantes adinuicem patre dicente filio. Male dictus sis tu: quod pro te vsuarius fui. Filius autem contrario dicebat: imo maledictus sis tu: quod nisi iniuste acquisisses: ego non retinuissem iniuste: nec damnatus fuissim. Sextum est hoc quod homo sibi longam vitam promittit. De qua promissione dicitur Ecclesiastici. xix. Repromissio nequissima multos perdidit. Talis erat ille cui dixit dominus: Stulte hac nocte animam tuam repenta te.

De remedijs contra auariciam.

Par. liij.

Acto de his que dant occasio-
nem auaricie: dicendum est de
remedijs ptra auariciam. De
quibus sufficit ponere octo.

Primum est mortis consideratio. hoc
remedium insinuat Hiero. in magno pro
logo bible in fine dicens. Facile cōtemnit
oia: q se semper cogitat esse moriturum.
Sicut iumenta se descendunt ab importu-
nitate mulcarum cauda sua et aues et pi-
sces cauda sua regunt se. Sic homo con-
sideratione finis scz mortis: defendit se ab
auaricia: et etiam a ceteris vitijs: et regit
se in mundo isto. Unde Job. xij. Interro-
ga iumenta et docebunt te: et volatilia celi
et indicabunt tibi. **M**ors quasi ad oculi
demonstrat contemptibilia esse quecuq;
queruntur in hoc mundo. scz delicias: di-
uitias et gloriā: et vanū esse laborem eo-
rum q talibus intendunt. Labor quere-
ntium diuitias vanus ostenditur: cū homo
nudus in terram reuertitur. Labor quere-
ntium delicias vanus ostenditur: qn co-
pus nutritum in delitijs vermibus esca datur
Tunc enim apparet eos quasi coquos ver-
mium fuisse qui delicate vixerunt: escam
enim vermibus sparauerunt. **M**ira in sa-
nia. Erubesceret aliqui et indignaretur co-
quus esse vnus communis: et non dedignat
esse coquus vermium. Labor etiam eorū
qui querunt esse super alios vanus offen-
ditur: qn ille qui volebat esse super alios
sub terra ponitur: et a iumentis calcatur.
Ad hoc pōt referri illud qd legitur. eccl̃s
xj. Homo meminisse debet tenebrosi tem-
poris et dierum multorum qui cū venerit
vanitatis arguentur pterita.

Scđm remedium est consideratio dñice
paupertatis. vnde Bern. Magna siquid-
em est abusus et nimis magna q diues
velit fieri vermiculus vilis pro quo deus
maledictus et dñs sabaoth pauper fieri vo-
luit. et Thren. iij. Recordare paupertatis
nec et transgressionis abstinij et sellis.

Tertium remedium est consideratio peri-
culi in quo sumus. Et insinuat nobis il-
lud remedium. Job. xxxj. vbi sic legitur.

Quasi tumentes super me fluctus timui
decum et pondus eius ferre non potui. vbi
dicit Grego. Cum fluctus tumentes desu-
per eminent: tunc de nauī p̃iiciunt pro q-
bus longa naufragia sumpterunt. Ad idē
pōt referri illud qd legitur. j. **M**achab.
iij. Non concupiscetis spolia: qz bellum
contra nos est. Ad litteram: qn piculosum
bellum imminet inter dicitur exercitū. ne
spolijs intendat: et si spolijs iam oneratus
est: iubetur ea deponere sic periculum in
quo sumus debet cohibere nos ne diuitijs
nos oneremus. Si vero id habemus eas
mouere dz nos ad hoc vt eas relinquamus.

Quartū remedium est consideratio
misericordie que annexa est diuitijs: sicut diffu-
se ostensum est p̃ius. De qua miseria di-
cit beatus Bern. Si habes cor: si est tibi
lumen oculorū p̃ tuorū desine ea sequi: que
assequi miserum est.

Quintum remedium est qd hō elonget
se a cupidis et auaris et familiaris sit illis
qui terrena contēnunt. Unde in **P̃s.** Cum
sancto sanctus eris et c. Sanctus in greco
dicitur agios quasi sine terra. vnde sens
est: id est cum eo qui absq; terrenitate est:
absq; terrenitate eris. Sic accedit ei q cō-
uersatur cum auaro sicut dicitur accidisse
cuidam puulo qui a lupa nutritus est: qui
alium modum gradiendi ad discere ab ea
non potuit q ipsa habebat. vnde duabus
manibus p pedibus vtebatur Sic ille qui
cum auaro conuersatur exemplo eius cir-
ca terrena ista repet. Ille vero qui conuer-
satur cum illis qui terrena contēnunt ere-
ctus incedet: contemptisq; terrenis cele-
stia appetet. **S**extū remedium est conside-
ratio eternarū diuitiarum. Unde Grego.
Vilesunt tpalia cum desiderantur eterna
Et **P̃roner.** j. Frustra tacitur rete añ ocu-
los p̃natorū. vbi dicit in perliū. Laqueum
in terra facile euadit q oculos hz in celis.
Ad idē pertinet qd dicit Scñ. Nō pōt
contēnere laqueū in eborē et argentū: deri-
uata in domos fluminarū: donec terrarum
orbē supne despiciens sibip̃s. dixit. Hoc
est punctum illud qd inter gentes ferro et
igne diuiditur: cū in corporibus sphericū
illud qd ē in medio se habet velut pūctū
respectu circūferentie: terra se hz velut pū-
ctū respectu celi. Ex quo p̃z salutis ama

torum huius mundi. qui querunt in punito latitudinem qm circūferētia querēda est. An Aug⁹. Noli pati angustias. cuola in sublimē in amplitudinē celoz. Cum terra centrū mundi sit: ex necessitate angustia est respectu circūferētie. An dicit Scn. amatorib⁹ hui⁹ mundi. Pūctū ē illud in quo nauigatis: bellatis: regnatis. Idē. Ab ultimis littorib⁹ hispanie vsq⁹ ad indos: paucissimoz diez spaciū iacet si nauez ferat vēus. At celestis illa regio p. xxx. annos velocissimō syderi viā pstat. Ex agustia terre accidit pressura illa de qua dicit dñs. Job. xv. In mūdo pssurā habebitis.

¶ Septimū remediū ē: q⁹ hō fiduciam suā in deo ponat q⁹ deus ei necessaria prebebit: si ipse ei seruiret fmi q⁹ dñs sciet ei expedire. An Abatib⁹. vj. post illud vbi nō potestis deo seruire t⁹ māmone. Subiūgit dñs. Ideo dico vobis: ne solliciti sitis aie vestre qd manducetis: neq⁹ corpori vestro qd induamini. Deinde monet ad hoc: vt in eo fiducia ponatur. Abāmona syra lingua interpretatur diuitie. Vt etia hoc nomē esse demonis q⁹ pceet diuitijs. ¶ Octauū t⁹ vltimū t⁹ summū remediū ē: q⁹ hō elemosyns t⁹ ofonibus t⁹ oibus alijs mōis quib⁹ poterit grām dei subī impetret: q⁹ sola sufficit hoīem liberare a laqueis cupiditatis t⁹ auaricie. An matthei xix. cū dixisset dñs Difficile diues intrabit in regnū celoz: t⁹ discipuli admirarentur: dicētes. Quis poterit saluus esse. Rēdit dñs. Apud hoies impossibile est. Et supplet interlū. At p se a cupiditatib⁹ suis puerantur. Ideo valde timēdū ē cupiditatis pēti vel auaricie que cū tanta difficultate hoīem dimittit. Sicut terra quādā stabilitatē videtur habere quaz nō hz aq⁹ t⁹ aer: iuxta illud Eccl. j. Terra in eternū stat sic pēti auaricie qd ē pēti terrenū: diuturnū v⁹ ē pēti vanitatis t⁹ voluptatis. Et forte ppter hāc diuturnitatē dicit Ihdous de hoc pēti. Omni genere pēti⁹ peior est auaricia.

¶ De pdigalitate que est vitiū contrarium auaricie. Pars. v.

Que habet. iij. capitula.

¶ De ordine dicendorum in ista parte.

Et de distinctione prodigalitatis a liberalitate.

Cap.

¶ Ost remedia auaricie: dicendus est de pdigalitate: que est vitiū contrarium auaricie. de quo hoc ordine dicemus. Primo distinguemus pdigalitatem a largitate. Scdo ostēdemus q⁹ mala ex pdigalitate pueniunt. Tertio assignabimus quasā stulticias pdigi. Ultimo tangemus aliqd spāliter de pdigalitate clericoz. ¶ Quadrupliciter vō possum⁹ distinguere pdigalitē a largitate. ¶ Primo in hoc: q⁹ pdig⁹ sua non pferit s⁹ vētus vanitatis ei auferit. Sicut aliq⁹ nō dicit larg⁹: si vētus palliū suū ei auferat. Nec arbores liberales dicuntur: si ventus ab eis fructū excutiat. Sic nec pdigus largus dicendus est vel liberalis: cui inuito vel volenti frequenter ventus auferit suā: eo q⁹ stultas mōis habeat sicut accidu in illis qui ex frigore dicuntur stultas manus habere.

¶ Scdo possumus in hoc pdigū a largō distinguere. q⁹ pdig⁹ sua nō tribuit s⁹ pdit. In tribus casibus videtur aliq⁹ res suā velle pdere. Primo cū liquorem vasi pleno supfundit. Scdo cū in vase corupto vel immundo ponit. Tertio: cū dat p nihilo. Et his tribus modis possumus dicere q⁹ pdit pdigus sua. Quasi enim ea pleno vasi infundit qñ dat ea diuitibus vñ prosper in lib. de vita contēplatiua. Ita bētib⁹ dare nihil aliud est q⁹ pdere. ideo monet dñs Luc. xiiij. ad dandū paupib⁹ dicens. Cū facis paupem voca pauperes debiles t⁹ claudos etc. Itē in eodē pauperes ac debiles: cecos t⁹ claudos introduc huc. Et Luc. j. dicit beata virgo dñs esurientes impleuisse bonis. Et David etiam dicit in Ps. Pauper eius saturabo panibus. Et. iij. Reg. iij. legitur: q⁹ sterit oleū cū vasa plena essent. Sz quorundam oleū tūc solū fuit: qñ vasa plena sunt: vasis autē vacuis stat: diuinibus autē panī sunt dare: paupib⁹ vō nō. Prodig⁹ ē qñ vasi corrupto sua infundit: qñ dat ea distronib⁹ vel alijs in honestis psonis. Cōtra illud Eccl. xij. Benefac hūili t⁹ ne dederis impio. et iter. Si bñ feceris scito cui bñfeceris. In

duobus casibus scipue non est dandum impio: scz cum credatur qd ppter hoc inficiam debeat negligere: vel cu ppter aliquod officiu inhonestum hoc querit sicut faciunt histriones. Dico. Paria sūt dare histrionibz & saci sicutare demonibus. Prodigus etiam p nibilo rem suaz dat: qñ dat ea p vana glia: que nihil est in valore. vnde Job. viij. Si ego glorifico meipz glia mea nihil est.

3 Tercio pōt distingui pdigus a largo in hoc: qd largitio ipsius quedā est aucupatio. vnde sicut aucupes non dicuntur largi nec liberales in aues qñtūqz frumenti circa laqueos apponant nec aliqs dicit liberalis in pisces vel mures quos capere vult & si escam delectabilem apponat in hamo vel muscipula sic liberales dicendi nō sūt: qui iō sua largiuntur hominibz vt eos capiant vt p eis sint si venerit aliq electio. vñ Dico. v. Inneti sūt in populo meo impij: infidētes qñ aucupes: laqōs ponētes & pedicas ad capiēdos viros.

4 Quarto pōt distingui pdig⁹ a largo. qd de larg⁹ de suo largus ē: pdigus vero de alieno frāqñter. Sen. Magni animi nō est ille q de alieno liberalis est.

¶ De malis que sequuntur ex pdigalitate. Ca. ij.

1 Alia dō q sequitur ex pdigalitate hec sunt scz paupitas vsq ad mediocritatē. vñ Luce. xv. de filio pdigo q cupiebat implere vētrē suum de siligs qz porci māducabāt: & nemo illi dabat. Segt ēt inde q pdig⁹ incidit in man⁹ vsurarioz: q totū cū comedūt vt vi deat incidisse in illā impcatōem: pō. Scrutet fenerator oēm subam ei⁹. Quāta sūt seruut⁹ vsurarioz illi soli nouerūt: q qñqz in manib⁹ eoz fuerūt. Segt ēt inde pctñ rapine. Frāqñter enī aliena aufert q pdigē pferit. vñ pdig⁹ filis ē aranec q muscas de uozat: & texēdo telas inutilis euiscerat se Segt ēt inde pctpt⁹ bonoz spūaliū. Ille enī q pdigē iterdū dat oia bona sua spūalia p. xi. solidis ex qb⁹ puluū aliqd facit: similis esau q pmo genita sua dedit p lēti rula: & abijt pūipēdēs q pmo genita sua

vēdidisset vt legit Gen. xxi. vñ. Thren. i. Dederūt quoz pēciosā p cibo ad refocilandā aiām. Prodigus adeo spūalia cōtēnit vt magnum reputet vētres pascere: & opprobriū credat ēē aīas pascere: cū tñ dicat Aug⁹. Mō ē magnū pascere vētres morietes: s; magnū ē pascere aīas in eternā victuras. pdig⁹ honorē reputat pascere porcos: id ē hoies gulosos & luxuriosos: q iudicio scripture porci sunt. vñ legitur de filio pdigo. Adh: sitenū ciuitatem gloriose illi⁹ & misit illū in villā suā vt pasceret porcos suos. Ad agnū dō dedit⁹ reputat filios dei pascere: i hoc absq dubio filio dei magnā faciēs cōtumeliā dū offm illud pēnit qd fili⁹ dei pātr sibi assumere voluit. vñ in ps. Ego aut pstitur⁹ sum rex ab eo sup sion mōtē sanctū ei⁹. qd ē contra illos platos q dedignāt pdicare: q comites sūt: s; cñ essent reges nō tñ indignum ēēt eis offm pdicatōis: cū fili⁹ dei spūaliter ad pdicādū venerit: vt haberi p ex eo qd dicit Marc. i. In vicos. pmos camus & ciuitates vt ibi pdicem⁹. Et Luce. j. visita uit nos oriēs ex alto: illuminare tē. & Job. xviij. Ego ad hoc nat⁹ suz: & ad hoc vent in mūdū: vt testimoniū phiberē veritati.

¶ De stulticijs pdigi. Ca. iij.

Equitur de stulticijs prodigi. 2.

1 Et ē pma stulticia ipsius q ipse sciēs & volēs pte suā facit de terioze: qñqz ēt nullā: s; maledict⁹ ē. An Bern. Si maledict⁹ ē q pte suā deteriorē facit: qd ille q penit⁹ se reddit expertez Expertē se reddit q de bonis suis nullam pte sibi reseruat. Secda stulticia pdigi est: q ipse rē illā quā sup oia amat facere: ita vult facere qd diu facere non possit. Hāc stulticia ostēdit nobis phus dicens De re familiari impiendū est: s; moderate. Quid enī stultius qd qd libeter facias curare: vt diu facere nō possis. Tercia stulticia: pdigi ē q ipse p trarōne de modo multū vult largiri nō attendens quod legitur Tob. iij. Si multū tibi fuerit abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit libenter impartiri stude. Illud ordinatum est: vt qui modicum habet modicūz tribuat

Ab ij

Sed bona voluntas suppleat modicitate muneris. Grego. Nō est vacua manus a munere si arca cordis plena sit bonavoluntate. Scñ. Non quid deur refert: sed qua mente. Regū equauit opes. animo q̄ exiguum tribuit sz libenter.

¶ Quarta stulticia prodigi est: q̄ ipse non videtur de diuitijs querere nisi pctā. peccat em̄ et in acquisitione cap̄ et in largitione: et alius h̄ inde vtilitatem. Ipse sibi ē canali ex aqua retinente feces et limositatē Berni. Si recte sapio conchāte, exhibebis non canalem.

¶ Quinta stulticia prodigi est: q̄ ipse quodammodo vult largior esse deo. vñ Berni. Non deo largior esse velis. Concha imitetur fontē. Non ire in riuum fons pmitit: donec suis satientur aquis. Nō pudeat concham non esse fonte suo p̄fiosorem. Prodigus videtur plus diligere proximum q̄ seipsum: cum tñ in veritate nec proximum nec se diligit. sz ex stulticia sua effūdat. Ipse quasi dolum est sine fūdo: et iō non est mirum si effundat quicquid accepit. Et vt breuiter dicam: insipientior videtur esse prodigus q̄ auarus q̄m ad hoc q̄ auarus insipiens est q̄m ad deum soli prodigus vero q̄m ad deum et q̄m ad mundum. Prodigus deest sapientie fundamentum qd est sibi ipsi sapientem esse. vnde Berni. Non sapiens est qui sibi ipsi sapiens non est. Et prouerb. ix. si sapiens fueris: timet ipse eris. Iniquior etiam videtur esse prodigus q̄ auarus q̄m ad hoc q̄ prodigus iniquus est in seipsum sz auarus iniquus est. in proximum. Vnde Eccl. xiiij. quis tibi nequam est: cui bonus est. Et iterum qui sibi inuidet nihil ē iusto nequius.

¶ De prodigalitate clericorum.

Ca. iij.

¶ Equitur de prodigalitate clericorum. Et notandū q̄ sex sūt q̄ deberent cohibere clericos: ne de bonis ecclesiasticis prodigi essent.

¶ Primum est: q̄ bona ecclesiastica bona pauperū sunt. vñ pauperibus eroganda sūt: sicut manifestū esse pōt ex verbis sancto-

rum que sequuntur. Hiero. quicquid habet clerici pauper est. qd de bonis ecclesiasticis intelligimus. Berni. Facultates ecclesiarum patrocina sunt pauperum: et sacrilega crudelitate eis subripitur quicquid sibi ministri et dispensatores non vtq̄ domini et possessores vltimum et vltimum accipiunt. Idem. Res pauperum nō pauperibus dare crimen esse sacrilegij dinoscitur. Hieronymus. Pars sacrilegij est: res pauperum non pauperibus dare. Idem. Accepisse pauperibus erogandum et esurientibus plurimum cautum esse vel timidū vel apertissimi sceleris est: aliquid exinde subtrahere: omnium p̄donum crudelitatem supat. Idem. Maximum piculum est: de patrimonio christi non pauperibus dare. Idem Berni. Clamant nudi: clamant fame lici et conqueruntur. Et ponit verba pauperum conquerentium de clericis sic dicentibus. Nobis fame et frigore laborantibus miserabiliter: quid conferunt tot mutatoria: vel extensa in petricis vel picata in matricis. Nostrū est qd effunditis: nobis crudeliter subtrahitur qd inaniter expenditis et nos dei plasmatores: et christi nos sanguine redempti sumus. vos ergo fratres mei videte: quale sit peccatum de fratris portione pascere oculos vestros vita vestra cedit vobis in supfluas copias. Nostris necessitatibus detrabitur quicquid accedit vanitibus vestris. Idem. Vanitas vanitatum: sed non vanior q̄ insantior. Sulget ecclesia in parientibus et in pauperibus eget. Lapides suos induit auro et filios suos nudos deserit. De sumptibus egenorum seruit oculis diuitum. Inueniunt curiosi quo delectentur: et non inueniunt nisi feri quo sustententur. Et si deuotio in talibus possit deo accepta esse: curiositas tñ vel superbia ex qua multi talia faciunt: deo detestabilis est. Idem Berni. loquens de illo verbo Esa. xviij. In terra sanctorum iniqui gessit: et nō videbit gloriā dñi. Timeant inquit clerici timeant ministri ecclesie: qui in terris quas possident tā iniqua gerunt vt stipendijs que sufficere deberent: minime contenti: supflua quibus egent sustentandi essent impie sacrilegę retinent: et in ipsius superbie atq̄ luxurie victum pauperum

cōsumere nō verētur. Duplici pfecto ini
quitate peccātes: qd̄ ⁊ aliena diripiunt: ⁊
sacris in suis vanitatib⁹ ⁊ turpitudinib⁹
abundant.

¶ Quid rapina talium est piculosa.

¶ Valde enī piculosa est rapina quā ta-
les faciunt tribus de causis.

¶ Primo: qz nō agnoscitur vñ accidit q
multi eā nō pteantur tñ nō pponit ab-
stinere a tali rapina. Et ē alig simplices
pfectores nō dicūt eis vt restituat paupib⁹
ea qbus defraudauerūt eos: s; patrimoni-
um habeant vñ restituere possint. Ab ira
cecitas. Si qs dānificasset diuitē vnū in
quinq; solidis: si ipse psteretur ⁊ habe-
ret ppositū cauendi decetero: restitueret
sibi pro posse suo: aliter sciret nō valere pe-
nitentiā sibi. Ille s; q paupes dānifica-
uit in centū libris vel amplius: nihil tale
facit: ⁊ tñ credit se agere verā penitentiā.

¶ Scdo piculosa est ppter magnitudi-
nē culpe q ē in rapina tali. Quā oñdit no-
bis glo. sup Abatib⁹. v. vbi dicit dñs pe-
tro. Hade ad mare ⁊ mitte hamū: ⁊ cum
piscē qpm̄ ascēderit tolle: ⁊ apto ore ei⁹
inuenies staterē. Glo. Judas quidē cōia i
loculis hēbat: s; dñs res pauperū in suos
vsus puertere nefas duxit: idipm dās exē-

¶ plū nobis. **¶** Tercio piculosa est: qz multū
impedit hoīem a salute. Et si ille q hz bo-
na ecclie: paupib⁹ fideliter portione suā
redderet: pientus victū ⁊ vestitū sibi necē-
sarijs: vix accideret: qñ ipse ad salutē pueni-
ret. Quō enim mīa dei larga illi non esset:
grām suā largiendo: q sibi largus eēt pau-
peribus subueniendo. vñ Aug⁹. fluit riu⁹
⁊ fons siccabitur. Ab misericordia enī dei
velut fons ē: misericordia enī nostravelur
riuulus. Nō ē vñ simile q fons non fluat.
ex quo riuulus fluit. vñ Ambrosius sup. j.
ad Timotheū. iij. vbi sic legitur. pietas ad
oīa vtilis ē. Qui pietatē sequit. si lubricum
carnis patiatur: vapulabit quidem s; non
pidet. Ad intelligēdū nō est de illo q con-
sidens de elemosynis suis: ideo diutius
⁊ securius peccat. Talis enī vtitur elemo-
synis ad dei impugnatiōem: nō ē dign⁹
peccatoꝝ suoz remissione s; potius eter-
na dānatiōe. Sed de illo intelligendum est
hoc: qui videns incontinentiā suā elemo-

synas facit: vt misericordia dei gratiā sibi
pferat p quā ptingere possit. Talis enī se-
quetur ad bonū finē venit: vñ Hiero. nō
memini me mala morte vidisse mortuū: q
liberalem ante duxerit vitā De illi vero
qui de bonis ecclesiasticis paupes defrau-
dāt: non est mirū si peccant ⁊ damnantur.
Quō enim mīa dei dabit illis gratiā q
pingere possint: qui bona dei potius volūt
pdige expēdere q deo in paupib⁹ dare.
Et cū hoib⁹ nō solū largi s; etiam pdigi
sint tñ soli deo sunt avari de bonis ipsius
q subtrahūt ori dei ea q ponūt in ore po-
cissimo: ore diaboli. cū enī mal⁹ sit seru⁹
diaboli ⁊ eos ⁊ cetera mēbra ipsi⁹ diabo-
li sūt. preterea misericordiā dei quō cōse-
quent illi de qbus tot iniurie pauperum a
deo postulat: ipsi dāntur. Tales homi-
nes sūt oues diaboli cū diabolo cōstori-
deat singulis annis: vestes qas ipsi deponūt
accipied o imēbris suis. Nō solū piculosa
est rapina ista: s; et ignominiosa. Ignomi-
nia enī magna ē paupib⁹ rapere. Verbi
gratia. Si facta esset vniuersalis donatio
paupib⁹ alicui⁹ ciuitatis: valde miser ⁊ vi-
lis reputaret ille q paupibus elemosynas
eis datas auferret: s; etiam post expēde-
ret eas faciēdo magna cōmūia: Sic valde
viles sunt q de bonis ecclesiasticis q bona
pauperū sunt: cōmūia supflua faciunt: Tot
enim paupib⁹ ea auferunt: quot inde ha-
bere poterūt. etiā ignominia magna erit
i die iudicij: qñ paupes pquerēt. vno dicē-
te. Ille mihi abstulit vñ p ad iū. Alio di-
cēte. Ille mihi abstulit vñ denarium vel
aliud. **¶** Scdm̄ est hoc: q bona clericoz
freqnter a paupib⁹ sunt oblata ⁊ sangui-
ne xpi cōpata. Quā incōgruū est de elemo-
synis pauperū supflua cōmūia diuitib⁹ fa-
cere. Accidit enī interdū q in. xx. solidis
quos clericus pdigus expēdit in puilio
vno: multi paupes posuerūt qd̄ pprio ori
subtraxerūt: ⁊ talis posuit ibi vñ oboli
cui alt⁹ obolus nō remāsit. S; valde in-
cōgruū est: ea q sanguie christi empta sunt
supflue expēdere. vñ sup illud dñere. xxiij.
⁊ facit laquearia cedrina Et pigrit ea sy-
nopideid est christi sanguine: dicit glo.
¶ Tertiū ē hoc: q clerici debēt eē forma
gregis: ⁊ bonū exēplū alijs dare. ⁊ valde

incognitū est qñ suis supfluis pñtūis illos
corripit quos sanare debuerunt et alios
maculat quos debuerit emundare et san-
tificare. vñ dñ de illis in epla Jude. Hi
sūt in epulis suis macule putuātes. Nō so-
lū sunt maculati: s; etias macule sunt alios
maculātes suo malo exēplo et materiam
ministrando suis supfluis cōmūis. gulosi
tati et ebrietati: et multis alijs peccatis.

¶ Quarto deberet cohibere clericos a vi-
tio pdigalitatē multitudine et magnitudo
peccatorū q sequuntur in eis ex vitio isto.
Ex pdigalitate accidit in multis q ipsi
sunt raptores synoniacti: opiflores pau-
perum excoiati: et subditoz.

¶ Quintū est hoc q hoc vitium multū
impedit eos ab officio suo. Nō possunt
enī illi officio suo intēdere debitis aggra-
uati. Et visitatio eoz potius est subditoz
corruptio ppter nimias expēsas: q̄ eozū
correctio. ¶ Sexto deberet cohibere dis-
pensatores bonoz: ecclasticoz: a pdigali-
tate p̄sideratio districti iudicij. Si enī ex
isto verbo. Esuriui et non dedistis mihi
manducare: illaturus est dñs in iudicio.
Itē ergo maledicti in ignē eternū quid di-
cturus est pdigis dispensatoribus: qui nō
solum ipsi esurienti non dederunt mandu-
care: sed etiam ipsi esurienti abstulerunt:
qđ debuit manducare.

¶ Tractatus quintus de accidia.

¶ De his que valere possunt ad detesta-
tionē accidie. Pars. f.

Que habet quatuor capitula.

¶ De ordine dicendo: ut in isto tractatu
Et de dineris exemplis que valere pos-
sunt ad detestationem accidie. La. f.

R

¶ Si peccatum auaricie
dicendum est de pecca-
to accidie: quia pigritia
interdum ex auaricia se-
quitur. Etñ Luc. xij. di-
cit ille diues cuius ager
fructus vberes attulit.

¶ Aia mea: multa habes

bona reposita in annos plurimos: reque-
re et comede et bibe. dicimus autē hoc or-
dine de vitio isto.

¶ Primo ponemus ea que pñuāle ad
detestationē huius vitij. ¶ Scđo tāgēn^a
de diuersis generibus pctōz q pñent ad
hoc vitij. ¶ Tercio tāgēn^a aliqd de re-
medijs contra vitium istud. ¶ Quarto d
indifereto feruore q accidie videtur eē cō-
trarius. ¶ Ad detestationē vō hui^a pecca-
ti possunt valere diuersa exēpla. Et possu-
mus pmo sumere exēpli a reb^a q non ha-
bent sensum: nec vitā nec ratiōem: sicut a so-
le Scđo ab his q vitā habent et non sen-
sus: vt ab herbis et arborib^a et hmōi. Ter-
tio ab his que habent vitā et sensum: et nō
ratiōem vt a brutis animalibus. Quarto
ab his que habent sensum et ratiōem et
grām vt a sanctis viris. ¶ Et pmo prose-
quimur de pmo. Posuit dñs pceptum
soli: vt singulis diebus ab oriente veniat ad
occidē: et nūq̄ p̄terijt sol illud pceptum.
Nō pigritatur nec de die nec de nocte: nec
estate nec hyeme: implere illud pceptum.
Quantūcūq̄ laborat in pno die: nihilomi-
nus in summo mane surgit in sequenti die
et tñ non expectat talem remunerationem
laboris sui: nec talem penam negligentie
sue: qualē homo Ad hoc vñ habuisse res-
pectū Aug^o. cum dicit Indecēs ē xp̄iano
si radius solis cum inueniat in lecto possz
enim dicere sol si p̄tatem loquendi habe-
ret. Amplius laboranti heri q̄ tu et tñ cuz
ego iā surrexerim: tu adhuc dormis.

¶ Possumus et acc p exēpli ad detesta-
tionē accidie. ab eis q ex terra nascuntur S
videmus enī herbas et arbores q tā mi-
nimū hñt initū crescēdo ad magnā quā-
titate deuenire. habent tñ tot aduersitatē:
sibi vt hyemē et alia aeris intemperie. Sin-
gulis et annis auferit eis labor floz et fru-
ctū: et frōdit: et tñ nihilomin^a oportuni-
tate inuenta opandi operantur. qui vide-
ret nuditatē eaz in hyeme vix crederet q
rata pulchritudine indur possent: nisi idē
als vidisset. qui videret q̄ parua arbor sit
nucis in initio sui. vix crederet q̄ ad tāā
magnitudinē puenire deberet: nisi simile
als vidisset. Nō d; igitur pigritari homo
nec diffidere: et si defectū bonoz in se vi-
det: vel si aliqua sibi resistant. Plus enim
pō; homo q̄ credat. Tali exemplo pñtur

dn̄s Matth. vi. dicens. Considerate lilia
agri quō crescūt. Et subditur. Dico autē
vobis: quī nec salomon in omni gl̄ia sua
coopus est: sicut vnum ex istis.

Tertio vero exemplo videtur salomon
prover. vi. dicens. Ne ad fornicam o
piger: et p̄sidera vias eius: et discē sapien
tīā q̄ cū nō habeat ducē nec p̄ceptorē:
nec p̄ncipem: par est ate cibū sibi et cōgre
gat in messe qd̄ come dat. Et sūt ḡnq̄
attendenda in isto exemplo.

Primo paruitas fornice: quam salo
mon pponit quasi magist̄a homini. mul
tū est p̄t confundi hō q̄ videt se tā p̄
scientie qd̄ a tā paruo animali p̄t doceri
Sicut accidit in scholis q̄n aliqs magn⁹
a puero puo docetur: ex quadā crubescen
tia debet ardentius addiscere. Ad hoc
p̄t referri quod dicit Seneca. Pudeat
ab exiguis animalibus nos trahere mo
res. Erubescere potest homo q̄ tam p̄uū
animal melius morigeratū est q̄ ipse.

Secundo attendendum est: quod dicit
salomon. Considera vias eius et nō viā
vias vocans discursus quos faciunt pro
querendo cibo. Plurcs enim in die va
dunt adquerendū frumentū. vñ satis pos
sent erubescere illi hoīes: q̄ semel in septi
mana grauantur venire ad sermōē ad q̄
redū anīme sue cibū. **T**ertio attendēdū
est: q̄ fornicā in hoc opere nō h̄z hoīem
ducē cuius exemplū sequatur nec p̄ceptorē
cuius verbo ad hoc doceatur nec p̄n
cipem a quo puniatur eius negligentia:
homo tñ oīa ista h̄z. **Q**uarto attenden
dū est: q̄ ipa purū grānū eligit vt de ipso
pascatur. Unde multi possent in hoc con
fundi illi: q̄ sp̄ritus et imūdicias alieno
rū p̄etōz eligūt vt illis os suū pascant:
iuxta illud prover. xvi. Os stulto et pa
scitur imperitiā.

Quinto attendēdū est in hoc exemplo
q̄ fornicā adeo se onerat frumento vt in
terdum videatur nimis esse suo onere. In
quo possent satis p̄fundi illi: q̄ a sermōe
redcunt vacui. nec vñ verbum repozitan
tes secum. **P**otest etiā valere ad deie
stationem accidie: exemplum eorum qui
amant mūdum. Si enī respiciamus quot

et quantis laboribus quotidianis crucia
tibus ip̄i merentur: cruciatz eternū satis
poterim? cōfundi q̄ adeo sum⁹ pigri labo
rare p̄ regno eterno. vñ Aug⁹. S̄ si posse
mus excitare hoīes et cū ip̄is pariter ex
citari: vt tales effici⁹ amatores vite p̄ma
nētis: quales sunt hoīes amatores vite su
gientis. quis nō vt vinceret: cōtinuo p̄dere
voluit vnde vinceret: potius eligere vitam
medicantem q̄ celerem moriē. Cui dicit⁹
est: Maniga ne moriāris: et distulit: Cui di
ctū est. Labora ne moriāris et piger fuit.
Leuia iubet deus. vt eternum viuan⁹ et
obedire negligim⁹. Ad idem potest addu
ci quod legitur in vñspatru: de quodam
sancto patre: q̄ cū vidisset ornatū cuiusdā
mulieris: scens inq̄t. Ignosce mihi oīpo
tens deus: q̄ vnus diei meretricis huius
ornatus: sup̄auit totius vite mee indūstrie
ornamenta. Et abbas p̄mo vidēs mu
licrem in alexādria ad quā descēderat de
heremo: fleuit. Et interrogantib⁹ causam
sui fletus: ait. Ductes me mouerūt. Ana
de illius perdicionē: alla q̄ nō habeo tale
studium placendi deo quale studiū h̄z ista
vt hominibus placeat. **A**d delectatōz
etiā accidie possunt valere exempla bono
rum viroꝝ. Et de multis pauca pone
mus. Ait dauid. pauper sum ego et in la
boribus a iuueniue mea. Et de sapiente
muliere legitur in fine prover. q̄ panem
ociosa non comedit. Et ap̄lus dicit de se
Plus omnibus laboraui. De christo le
gitur Job. iiii. q̄ ipse fatigatus ex itinere
sedit super fontē. Et in multis alijs locis
in euangelijs legitur de labore ipsius. S̄n
Berū. quā diu vixero memoz ero laboꝝ
quos christus sustinuit predicando. fatiga
tionum in discurrendo. temptationum in
ieiunando. vigiliarum in orando lachry
marum in compatiendo. Recordabor et
dolor conuulsiōis. sp̄utor. colaphoz. sub
sannationū. exprobrationū. clauoz. horū
q̄ similia. Alio q̄n requireretur a me san
guis iustus. qui effusus est super terrā. Le
gitur etiā q̄ beatus Zircenius p̄mo palati
nus: postea heremita maximus. querenti
bus a se in quo cōsideret. R̄spondit. In hoc
q̄ homines fugi aliquandiu taci. fleui.
P̄missime in hoc gaudeo q̄ manib⁹ la

horant. Et quedam vidua moriens recusat sepeliri i camisia sibi data dicēs. Sepelliar in camisia elaborata pprio mantibus et nō alienis. Et de beata vrgine legitur Lucc. i. q. abiit in montana cū festinatione. Legit etiam Sen. xviij. festinavit abraham in tabernaculū ad sara: dixitq. ei Accelera: tria sata simile cōmiske: et fac subcinericios panes. Ipse vero ad armē tū cucurrit: et tulit inde vinū tēnerrimū et optimū: deditq. puero. q. festinavit etc. De q. vbo loqns Ougen. ait. Senex currit: sara accelera: puer festinat: nullus piger inuenit in domo sapientis.

¶ De verbis sacre scripture q. laborē suadent et ocium vel pigritiam dissuadent. Cap. ij.

¶ De temptatione etiam accidia possunt valere illa verba sacre scripture: q. suadēt laborē vel dissuadēt ocium vel pigritiā. vñ Eccl. vlti. Verba sapiētū q. stimuli: et q. clauī in altū defixi. Stimulus valet p. tarditatez iu mentoz: sic vba sapiētū p. pigritiā hoīz. **¶** Et notandū q. hō laborat q. contra rīz vitij. Est cū lenius ad bonū et p. ceptis ad malum. Sed vba sapiētū sunt velut stimuli q. excitāt hominē ad bonū. Et sunt velut clauī in altū defixi: dum retinent hominē ne se precipitet in malis. De multis vbo verbis quibus suadet nobis labor: et dissuadetur nobis pigritia: pauca ponem. An Hiero. sup illud Ezechie. xvi. Hec sunt iniquitas sodomie fororis tue. supbia: saturitas panis: abūdātia et ocium ipsius: et filiar eius. Semp ingit est alig. agendū: ne ager nostri pectoris manu cessante: malaz cogitationum sentibus occupet. Eccl. viij. Nō oderis laboriosa opera: et rusticationē a deo creatam. Rusticationē de. creatū q. ade dixit. Sen. iij. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. vel cū posuit hominē in paradiso voluptatis vt oparet: vt legitur Sen. ij. et Eccl. xliij. Nō defrauderis a die bono: et pericula dici boni non te ptereat. Et ibi dē. Ante obitū muni opare iusticiā: quia nō est apud mīseros inuenire cibū. Hoc

manifestū est in diuine epulone: q. apud inferos guttā aque nō potuit inuenire quā digito Lazari qui leprosus fuerat petijt. Tunc non erat ipse ita indignantis natura: sicut in seculo isto fuerat. Adhuc nō impetrauit ille guttā illā aque: et tamen plus q. mill eanni transferunt ante quā petijt. Itē Eccl. ix. Quidq. pōt facere manus tua inslanter oparet: nec opus nec ratio nec scia: nec sapiētia apud inferos est quatu pperas. Apud inferos nō est opus sed merces opis. Nec ratio. q. n. p. sūt ibi argutie: Nec sapiētia nec scia sunt ibi ad excusationē vel defensionē: sed potius ad accusationē. Seruus est: scia voluntatē dñi sui et nō facies vapulabit plagis multis. Itē Eccl. xi. mane semina semē tuum et vespere nō cesser manus tua. Et aplos ij. ad Timo. iij. In oibus labora: opus fac euangeliste. Itē ij. et heffat. iij. Si q. non vult opari nō manducet. Ideo dedit dñs diuersa mēbra hominē vt ex omnib. ei seruiret. vnde q. debet homo seruire deo ore cantando: q. manu scribendo: et sic de ceteris mēbris. Itē ad Gal. vi. Bonū faciētes nō deficiamus. tpe est suo metemus non deficiētes. ergo dum tempus habemus operemur bonum ad oēs. Et Eccl. vi. Ne accederis i vinculis eius. et loquitur de sapientia. Vincula sapiētie sunt diuina precepta: quibus ligat est homo qui ex morsu pomi phibiti q. venenati incidit in spiritalē insanā. Lutus infante sunt hec signa: q. mente quasi aliena loquitur fama cogitando: q. gaudet inde vnde flendus esset. vñ puer. xx. Multitudo est gaudij stulto. et Augu. dicit sup Job. Risum talium: risum esse frenicor. Signum etiam huius insanie est hoc: q. homines exquirunt pericula quibus se perimant. vñ Prover. xxvij. Cor iniqui exquirat mala. Sicut oculos laq. os vsure vel symonie quibus se perimat. Item in ps. Labores manū maris quā manducabis etc. **¶** Quārum peccatum accidia deo displicet. Cap. iij.

Errō potest valere ad detestat. et tione accidia: si ostendat q. hō hoc peccatū deo displicet: di

abolo placet: et hominib⁹ nocet. Quanta
deo displiceat: pot⁹ ostendi primo ex illo
vbo Apoc. iij. Et itaz frigidus es: et aut
calidus: sed quia tepidus es: et nec frigi
dus nec calidus: incipiam te euomere ex
ore meo. alidus est qui feruens est ad bo
num. Frigidus est qui simpliciter desinit
abono. Tepidus vero est qui medio mo
do se habet. Et dicit glo. iterl. q⁹ maior
spes est de frigidis q⁹ de tepidis. Cuius
rei hec est causa: q⁹ tepidi quando fiduci
am et securitate accipiunt de hoc q⁹ aliqd
boni agunt: et ideo se non corrigunt. Te
pidus vero de ore dei euomitur: qui per
predicatores in quibus deus loquitur: de
consortio sancto yremouetur per execo
catione. vel tunc tepidus euomitur: q⁹ in
deiora precipitatur. vel quando impe
nitens moritur. De hac tepiditate dicit
Hieronymus. Tepiditas sola est: q⁹ solet
deo vomitum puocare. ¶ Sed autem ac
cidia multum deo displiceat: potest iteru
ostendi per hoc qd legitur Luc. xv. vbi
sic habetur. dico vobis q⁹ maius gaudiu
erit in celo super vno peccatore peniten
tiam agente: q⁹ super nonagintanouem
iustis qui non indigent penitentia. quod
exponit Grego. de iustis illis qui desidio
se se habent: et de peccatore feruente ad
penitentiam. vnde dñs feruentem pecca
torem nonagintanouem iustis accidiosus
preponit. Sicuti dux in prelio plus eum
militem diligit: qui post fugam reuersus
hostem fortiter premit q⁹ eum qui nunq⁹
fugit: nec vnq⁹ fortiter egit. ¶ Plus amat
ager qui post spinas et tribulos fructus
vberes reddit: q⁹ ille qui spinas et tribu
los nunq⁹ tulit: et semper sterilis existit.
Ad idem ostendendum induci potest qd
legitur Luc. xij. de siculnea fructum no
faciente. Succide illam. Et quid etiā ter
ram occupat. Et quod dicitur Matih.
xv. Tollite ab eo talentum: et loquitur
de seruo pigro. Et subditur: et inutilem
seruum illum eussite in tenebras exterio
res. Et Matih. iij. Omnis arbor que
non facit fructum bonum excidetur et in
ignem mittetur

¶ Quod peccatum accidie multum pla
ceat diabolo.

¶ Sed autem peccati multu placeat diabo
lo: pot⁹ ostendi ex hoc qd legit⁹ Job. xl. cir
cundan: cu salices torrentis. Per torren
tem cuius aque cito deficiunt: intelligitur
voluptas preces que cito finitur. In qua
diuites huius seculi plantati sunt velut sa
lices: que sunt arbores infructuose: et hu
iusmodi salices circundant diabolu qua
si faciendo ei vmbzam. In hoc vero q⁹
hoies qui nihil faciunt: salices vocant: in
sinuatur quanta sit fatuitas eoz q⁹ se meli
ores alijs iudicant: et honorabiliores: ga
nihil faciunt. Salix est fatuitas est: ac si al
quis diceret. Salices amygdalinis arbo
ribus preualere. eo q⁹ steriles sunt. Ad o
stendendu etiā quantu hoc pcti placeat
diabolo: pot⁹ adduci qd legitur Iudic. j.
de Abonibesech q⁹ apudauerat. lxx. regi
bus manu ac pedu summitates Adoni
besech interpretat dñs fulgurās: q⁹ ampu
tat illis q⁹ hñt regere alios summitates ma
nuū ac pedu. dñ. pcurat vt tales ad opa
utilia sint q⁹si impotētes. qui habet sumita
tes manuū ac pedu apudatas: inutilis est
quo ad vsum mebroz istoz: et si mebroz
ista habeat. Sic multi ad utilia opa sunt
impotētes: sed ad inutilia vel noxia poten
tia hñt. Ad idē ostendendu valet: qd legi
matthe. xij. de imūdo spū: q⁹ inuenies do
num a q⁹ exierat vacatē: vadit et assumit
septē alios spūs neqores se: et intrātes ha
bitāt ibi: et eiusdē. viij. legi de demonib⁹
q⁹ dixerūt dño. Si eijcis nos hinc: in gre
ge porcoz mitte nos. Porci sunt q⁹ nihil
faciunt. nisi qd voluptari corporis deser
uiunt. qui sūt q⁹si ppriuz hostiputuz demo
num. In accidiosus hz diabolus q⁹si ho
spitiū getis. vñ Job. xl. dñ. dormire in se
creto calami. Calam⁹ q⁹ vacu⁹ est. figurat
hominē vacatē et octosum: in quo diabo
lus quiescit et dormit.

¶ Quātu accidia nocet ppo subiecto:
et q⁹ ipsa repleat hominem malis pene.

¶ Sequi videre q⁹ter noceat peccatu acci
die hoī. Hocet aut ei mala inferēdo tā
pene q⁹ culpe. et plurima bona auferēdo
et pmo ostēdem⁹ quō hoīem repleat ma
lis pene. mala vō pene tria sunt. paupias
vilitas et afflictio siue dolor. q⁹ paupias
pcuū accidie se q⁹ manifestum pot⁹ esse ex

his vbi scripture q sequunt. Prover. xx. Propter frigus piger arare nolu. medi cabi ergo estate et nō dabit ei. Itē Prover. x. Egessatē sibi opata ē manus remis sa: man⁹ autē fortium diuitias parat. Et xxvij. qui opas terrā suā saturabit panibus: qui vō sectabitur oculū. replebitur ege state. et xxij. Accidit pānis dormitatio. et xxij. Et quo piger dormis: vsquo d somno surgēs. Par inquam dormies: modicū dormitabis: paululū cōseres ma nus vt gescas: et viciat tibi qsi cursor ege stas tua: et medicitas quasi vir armatus. Paup⁹ mō qsi in hermis est: et qsi lē te incedit: nō multi fugiūt et vel resistunt ei: sed in futuro erit qsi armata: vt hō nō possit ei resistere: et viciat qsi cursor: vt hō nō possit eā effugere. et Prover. xxi. Lo gitationes robusti sp in abūdātia: oīs aut piger semp in egestate ē. et Eccl. x. In pi gritijs hūilabif cōtiguatio et in infirmi tate manū pssillabit dom⁹. Tigna vocāf ligna illa q vulgariter dicunt capiones: eo q se mūto capiūt. vñ domoꝝ contiguatio: est cōiunctio q sit in superiori pte recti: quā pigri ex pigritia pmittūt hūilare. Hoc em ppiū est pigri: nō subuenire piculis tpo oportuno. ¶ Qd vō utilitas sequat peccatū accidie: manifestū pōt esse ex his vbi scripture q sequent. Eccl. xxij. In lapide luteo lapidabit piger: et oēs lo quēt sup aspersionē ipsius. Itē i codē De stercore boiū lapidandus est piger: et oīs q tetigerit eū excutiet manus. Tūc pi ger lapide luteo lapidat: qn increpatione dura et puitijs plena increpat. Dis q euz tetigerit man⁹ excutiet: qz onerosus est ho minib⁹: et libetēr boies se expediūt ab eo. Itē Prover. x. Qui pgregat in messe fili us sapiēs ē: q autē stertit: estare fili⁹ pūso nis est. Ab essis in q colligēdus est cibus spūalib⁹: ē doctrina. vñ Prover. xxij. In doctrina replebunt cellaria: vniuersa sub stātia pciosa atqz pulcherrima. Vel mes sis pōt intelligi pns vitas: in q merita colli genda sunt. ¶ Qd autē afflictio sequatur pēni accidie pōt ostēdi. Prio ex hoc: q accidiosus ē qsi tor⁹ famelic⁹. Et em qva cat et vacu⁹ est: qsi totus esuriēs est. Dēs censu ei⁹ esuriunt: vt apres ei⁹ esuriūt su

mores: visus vanitates: tactus et gust⁹ vo lupratos ca. nales. vñ Prover. xxi. Des deria occidit pigrū. Molerit em gēq man⁹ ei⁹ opari: tota die pcepit et des derat. Acc diosus laborat paralysi spūali vñ nō est murū si affligat. et est figuratus p palyticū illū de q d. cit. Euturio Ab anth. vij. Puer me⁹ tacet in domo palyticus et male torquet. qui torquet laborādo: bene torq. qz vult torq. Sz q torq. gescēdo male torq. qz iunlit. Accidios⁹ ē i tedio vite. vñ habet quādā tristitiā que ad mo dum vermis corrodit cor eius. vñ Pro uer. xxv. Sicut tinea vestimēto et vermis ligno: sic tristitia nocet cordi. Scñ. Tradi tiōe bonaz artū occupādi sum⁹: quotiēs male habet inertia impatiens sui. ¶ Quomodo accidia replicat hominē malis culpe.

¶ Sequitur videre quō accidia replicat hominē malis culpe. Hoc autē pmo pōt ostēdi ex illo vbo Prover. xxij. Per agrū pigri bois trāsit et p vineā viri stul ti: et ecce totum repleuerāt vitice: operue rāt supiciē eius spine: et maceria lapidū destructa erat. qd cum vidissim: posui in corde meo: et exēplo didici disciplinā. Si cut ager spinas. pferit et tribulos: et cete ra inutilia nisi vilius seminatus fuerit: sic homo spinas et tribulos germinabit vitiorum nisi vilius occupationibus se repleuerit. vñ e Bern. hec est maledictio ade: et in terra laboris nri et in agro cor dis et corpis nri: vt noxia vel inutilia gra uito passim. pueniat: vtilia vō vel neces saria cū labore. Pōt etiā idē ostēdi mul tis alijs exēplis. Corrupti em aqua ge te. vñ Docta. Et capiunt vitium: nō mo ueantur aque. Vinū ex se etiam feces gene rat: et nisi a fecib⁹ illis mundetur: totum corrumpit. Idē accidit in homine. vñd Hier. xlvij. dicit de Ab oab. Requirit in fecib⁹ suis: nec transiuit est de vase in vas. et in transmigrationē nō abiit. Idcir co pmāsit gustus ei⁹ in eo: et odor ei⁹ non est inmutatus. Sapor corruptus et odor prauus non recedit a vino si supra feces remanserit: imo interdū totaliter corrum pitur. Idem accidit de accidiosus: qui to tus quasi acidus et acetosus efficitur.

Adeo enim corumpitur ut bona ei displiceat: que debebat sibi placere. Homo in presenti vita est similis illi qui est in flumine impetuoso: qui in vno loco stare non potest: et nisi ad summam conuertitur ad inhabitabit. Eo enim quod omnis homo ex nihilo est: ad nihilum tendit: et ad nihilum culpat: et citam ad mortem. unde nisi conetur progredi et proficere: regreditur et deficit. unde Bernardus. In via vite non progredi regreditur est: cum nihil adhuc in eodem statu permaneat. Homo similis est castro plurimum dominorum: inter quos ille qui remissior est totum amittit: alius cum paulatim auferat ei ius suum. Sic si spiritus remissus fuerit: caro que aduersus eum concupiscit quotidie aliquid acquirit super spiritum. unde Proverb. xij. **Q**uando fortitudo dominabitur: que autem remissa est tributis periret. **H**ominus candidissimus quasi impenetrabiliter niger efficitur: unde frequenter abluti de indiget. **H**ominus etiam corporis quasi insensibilis post ablutionem sordide efficitur. unde frequenter indies lauari oportet. Sic nisi homo frequenter se lauet a sordibus spiritualibus: illis repletur. Negligentia igitur et accidia hominibus replent malis culpe. Homo ad modum vince putatione indiget: et non semel tantum. sed frequenter sicut ostendit Bernardus. super illud **1** Cor. ij. **T**empus putationis aduenit dicens. quis ita ad vngues omnia a se superflua resecauit: ut nihil se habere putatione dignum. **C**redite mihi: et putata repullulant et effugata redeunt: et reaccendantur. **I**uncta: et sopita denuo excitantur. **P**arum est ergo semel putasse. Sepe putandum est. immo si fieri possit semper. quia semper quod putari oportet: si non dissimulas iuuenis. quantumcumque in hoc corpore manens preceperis. erras si vitia putas emorua: et non magis compressa: velis nolis inter finis tuos habitas hiebuscus. Subiugari potest sed non exterminari. unde in tanto discernit: ne consilium est observare diligenter. et mox ut resurgentium vitio: um capita apparebunt. promota severitate succidere.

Quomodo accidia auferat homi bonam

glorie gratie et nature.

Consequitur videre quod accidia auferat homini bona. **A**d quod ostendendum adduci potest quod legitur **1** **Ab** atib. xxv. de seruo pigro: **T**ollite ab eo talentum et date ei quod debetis. **S**i enim habetis dabit et abundabit: et qui non habet etiam quod videatur habere auferetur ab eo. **E**i qui non habet studium vel voluntatem operandi: sepe auferuntur facultas. **I**usto enim dei iudicio fit ut ille qui non vult bene operari cum possit: postea non possit cum velit. **E**t **Luce** xix. dicitur similiter de seruo pigro. **A**uferite ab illo minam. **E**t subditur. **D**ico vobis quia omni habenti dabitur et abundabit: ab eo autem qui non habet supple voluntatem operandi. et quod habet auferetur ab eo scilicet facultas.

Auferit autem accidia homini et bonam gloriam: bona gratie: bona nature. **B**ona glorie auferit quia illa promittuntur solis strenuis et vigilantibus. **U**nde **Luce** xij. **B**eati serui illi quos cum venerit dominus inuenerit vigilantes. **A**men dico vobis quod precinget se et faciet illos discumbere et transiens ministrabit illis. **E**t **Ab** atib. xi. **R**egnus celorum viz patitur et violenti rapiunt illud. **C**ontrario accidiosi et pigri amittunt illud. **S**uper quod verbum dicit glo. **G**randis violentia est in terra nasci. et celum capere et habere per virtutem. quod per naturam non possumus. **N**on est verisimile quod accidiosus talem violentiam celo faciat. **A**ccidiosus adeo lente incedit quod in celo locum suum amittit. **A**uferit etiam accidia bona glorie. **U**nde **Grego**. **N**emo in huius vite itinere torpeat: ne in patria locus perdat. **I**ustus ut celestia capiat. cauet ne inanis dies eat.

Quod autem accidia bona gratie auferat. potest ostendi ex hoc quod gratia spiritus sancti est sicut ignis. qui non potest esse ociosus. **D**efinit enim esse si definit agere. **S**ic gratia dei quandoque amittitur. quod homo ex ea non operatur. **U**nde super illud **Iob**. xij. **Q**ui non diligit me. sermonem meum non seruat. dicit **Grego**. **N**isi quod est dei amor ociosus. **O**peratur enim magna se est. si autem operari renuit. amor non

est. vñ aplūs. j. Corin. xv. Gsa dei i me pa
cua nō fuit. Nec solū gřaz aufert homini
accidia: s; et fructū q a gřa deberet. pec
dere: et sic aufert totā vtilitatē huius vite:
qđ nō est parū dānum. vñ Bern. quaz
mitius me puare o amara mozo vite vsu
q fructu: nā vita sine fructu grauior mozo
Dēniq duplex dānū paratur ligno infru
ctuoso: securis: et ignis. ¶ Aufert etiā ac
cidia bona nature. Naturale enī ingeniu
et cetera bona naturalia deteriorat. Et si
nullū aliud dānū faceret accidia homini
nisi de amissione tps non parz damnisca
ret hominem.

¶ De octo quēvalere possunt ad tēporis
conseruationem.

Primo multi sunt q dānum istud nō re
putant. Ideo agemus hic de his que debe
rēt mouere hoīs ad tps pseruatōem.

¶ Et sunt octo q valere possunt ad hoc.

¶ Primo possunt valere ad hoc verba
scripturę quibus mouemur ad tempozis
pseruatōem. Sicut est illud Ecci. iij. Sili
pserua tps et declina a malo. Et illud pro
uerb. v. Sili ne des alienis honorē tuum et
annos tuos crudeli. Satius est qui rē ita
pseruas sicut est tempus dat hosti suo cru
delt: expendendo illud in seruitiū demo
nū.

¶ Secūdo pnt valere ad hoc exēpla
creaturaz: que quodāmodo vident tēpus
pseruare quantum possunt. Accepta enī
oportunitate operandi operantur: nec p
mittūt tps vacuus trāsire. vñ Eccē. iij. oīa
tempus habent. ¶ Tertio dz mouere ho
minē ad tps pseruatōem ipsa natura tps
Tps enī breue ē: et velociter trāsīt: et post
q trāsierit: recuperari nō pōt. Ad p̄mum p
tinet qđ legitur Job. xliij. Breues dies
hoīs sūt. Et debemus intelligere breuita
tem istam respectu vite eterne: cui debem⁹
puidere tpe isto. De breuitate etiam ista
tangitur in ps. vbi dī. Ab ille anni aī ocu
los tuos tanq dies hesterni q pterijt. De
hac ē breuitate dicit Sen. Si multū era
tis effert: parce dispensandū erat vt suffice
ret necessarijs. Aliūque dāmetia ē supua
cia discere in tps egestate. De velocitate
tō legitur Job. vij. Dies mei veloci⁹ trā
sierunt. Et Sen. Infinita est velocitas tē
poris. P̄dictū ē qđ vniū⁹ et p̄dicto nū⁹

Jñ Job. ix. Dies mei velociores cursore
fuerunt. De irrenocatoe tēporis dicit bea
tus Bern. Nō parū estimes tps quod in
factus vel in dictis expenditur ociosus. vo
latem irrenocabile verbū volat tps irre
uocabile nec aduertit insipies qđ amittat.

¶ Quarto pōt valere ad hoc p̄ciositas tē
poris. De q Bern. Nihil p̄ciosius tēpo
re: sed heu nihil hodie vñ reputat. Qñ
dicitur aut p̄ciositas tēporis tripliciter. pri
mo per hoc q possessio tps valde rata est
qñ ad hoc q vniū⁹ tempus est semper
sicur de senice dicitur: q est senex vnica sp
avis. vñ cū oē rarum p̄ciosum sit: valde p̄
ciosum dz esse tempus. Scđo ostenditur
ex hoc: q aliquis locus est in quo plus ama
retur vna hora tps ad agendū penitētiāz
q tanta massa auri quantum est totus mun
dus. Locus ille infernus est. Tertio ostēdi
tur ex hoc: q in vna hora tps pōt homo
pmoueri dimissione pene eterne et pecca
toz suor remissione dei gratiā et eternaz
gloriā.

¶ Quinto pōt valere ad hoc si cō
sideremus nos debitores esse totius tēpo
ris nostri. Nec debemus etiā illud solū cre
diti: s; plurib⁹. Satius enim est: qui mul
tis debitis obligat⁹ est: si p̄dige expendit
debita nostra ostēdit nobis beat⁹ Bern.

¶ Si cognouisses q mīsta et q mul
tis debeas: videres q nihil est quod facis
primo christo debes oēm vitā tuā: quia
ipe p tua posuit suā. Secūdo exigunt pre
terita pctā mea futurā vitā meā: vt faciam
fructus dignos penitentie: et recogitē oēs
annos meos in amaritudine anime mee.

¶ Quid si tertio debitorē ostendā: qui cam
vendicit sibi. Puto q desideres gloriāz
quam oculus non vidit. Nonne ad hanc
emendam. totum te. et quodcūqz pote
ris. dare oportebit. Et cū oīa cōpleueris.
non sunt condigne passionē huius tem
poris ad futuram gloriāz que reuelabit
i nobis. Roma. viij. Quarto debitor: de
bes totū quod es a quo totū habes. q te se
cit et benefecit. et cūcta ministrat. Cui hoz
pponis reddere quod debes.

¶ Sexto deberet hominem mouere ad
conseruationem temporis hoc: q oportz
bit. districtā rationem de eo reddere corāz
deo. Qñ enī tēpus ubi impensum. requiet

a te qualiter sit expellum: sicut dicit beatus Bernardus. Et sicut capillus non peribit de capite: nec momentum de tempore peribit. Vnde Iohannes. Luz accipero tempus: ego iustitias indicabo. Et Hieronimus. Vocant aduersus me tempus: ut coterat electos meos. Beneficium temporis multum erit aduersus homines: ena aduersus eos qui boni videntur esse. Valde enim ingrati apparebunt illi: qui bus dominus istum beneficium dabat singulis momentis: quantum est beneficium ipsis: qui tanto beneficio non cessauerunt ab impugnatione ipsi. ¶ Septimo debet mouere homines mouere ad idem hoc: quod ipsi quodam speciali modo est nostra possessio. Vnde Seneca. Reliqua nobis aliena sunt: tempus istum non est tali modo ipse noster est: quod si tempus amittimus: quidam nosmetipsos amittimus. qui medietatem sui tempus amittit: quodammodo dimidium se amittit. ¶ Octauo debet mouere nos ad temporis considerationem hoc: quod temporis amissio quodammodo est. Est enim amissio vite. Vnde Seneca. quem mihi dabis qui aliquod precium temporis ponat: qui intelligat se quid tempore mori. Ideo. quotidie morimur: quotidie enim demitur aliqua pars vite. Et tunc quoque cum crescimus: vita decrescit. quem admodum cleydra non extremum nulli elidit exhaurit: sed quicquid ante defluerit. sic ultima hora qua esse desinimus: non solum mouere facit sed sola consummat. Et cōseruatio ipse in hoc attenditur: ut in dei seruitio expendatur: et sic ex tempore quodammodo seminato eternitas in futuro colligatur. Illi homo qui perdit tempus expendit. frequenter accidit quod citius tempus amittat. Viri enim impij non dimidiabunt dies suos. Et implebitur in eo illud Ecclesiastici. xxix. In tempore redditionis postulat tempus.

¶ De alijs sex que valere possunt ad detestationem accidie. Cap. iij.

Rever predicta sunt sex alia que possunt valere ad detestationem accidie. ¶ Primum est hoc: quod ipsa inquinat pulchriorem partem ecclesie scilicet viros contemplativos. Et est mirum quod illi sunt magis accidiosj: qui minus esse debuerunt. Christum prelatum quorum esset

non solum currere: sed volare. Quos enim spirituales sunt: admodum testudinum letissime incedunt. Vnde ista non potest dici de illis istud verbum. Isa. xl. qui sunt illi qui vt nubes volat sed velut mortui immobiles stant. Vnde necesse habent frequenter orare exemplo David: vt in via domini viuificentur: et vt pene columbe eis dentur: vt volare possint et requiescant. ¶ Secundo potest valere ad detestationem accidie hoc: quod ille qui hoc vitio a diabolo capitur: ignominiosus capitur ceteris peccatoribus. sola enim ignavia capit eum: et quicquid solus timor. Vnde Prover. xvij. Idcirco desici timor: et aie effemina torum ciurient. Multum posset erubescere ille: quem solus timor decit de equo virtutis: cum timor non sit nisi quedam pictura terribilis. Idcirco cum timor sit de malo futuro: ille quem timor vincit: quodammodo vincit ab hoste qui nondum est sed futurus: et quicquid etiam futurus non est. Vnde Seneca. Illud tibi precium: ne sis miser ante tempus. Illa que velut imminetia expauit: fortassis nunquam ventura sunt. ¶ Tertio potest valere ad detestationem accidie hoc: quod homo accidiosus valde ignominiose detinetur captus. Homo enim ligatus est vinculis ferreis: imo nec stupet: sed potius nullus. Sola enim desidia detinet: nec habet aliquem carcerem quo claudat vel custodes quibus custodiat nisi perisomat. Vnde Prover. xv. Iter pigrorum quasi sepes spinarum. Homini pigro videtur quod vite sibi spinis clausa sint: et quod nullo modo fingere possit de manibus diaboli. Videtur sibi quod si conuertatur ad dominum statim debeat mori. Vnde Seneca. iij. dicit Lanius quod inuenerit me occidet me. Idem legitur Prover. xxij. Dicit piger. Leo est toris in medio platearum occidendus sum. Et xxvj. Dicit piger. Leo est in via: in timentibus leona. Virum est qui ita timent pigri conuertit ad dominum: cum videat eos qui ad dominum perueniunt diutius vivere et pulchriores esse. ¶ Quarto potest facere ad detestationem accidie hoc: quod vitium istud solum vel maxime homines infestat et impugnat: qui sunt in seruitio dei. Vnde perit dei nuntius ei auferret: nec pax deterroret eam. Quicquid enim efficit vt psalterium vnum cum fastidio et accidia dicitur: minus sit gratum deo quam psalterium cum deuotione

et hilaritate dicitur. vñ Hiero. Abalo psal-
mū vñū cū hilaritate et mētis decātare qđ
totū psalteriū cū saltidō et torpore et ac-
cidia. ¶ Quito pōt valere ad detestatio-
nē accidiē hoc: qđ accidia ē valde grauis
infirmetas. Tria autē faciunt ad grauitates
istā. Prīmū est hoc: qđ illi q laborāt hac
infirmetas: nesciunt se infirmos ēē. vñ se
sapientes ēē reputāt: et alios iudicāt. 3do
dicitur. Prouer. xvi. Sapiētior sibi videt pū-
ger: septē vīris loqntib⁹ snias. Periculo-
sa vō solet ēē infirmetas q nō agnoscitur
qđ ei⁹ remediū nō qritur. vñ Bern. Scio
lōg⁹ a salute abfistere mēbū qđ obstup-
uit: et egrū se nō sentiētē piculof⁹ labora-
re. Scdo facit ad grauitatē hui⁹ infirmi-
tatis eius plicitas. Est enī accidia velut
sebris lassā. An de illa pōt intelligi qđ dicit
Eccl. x. Lāguor. plicior granat medicū
Tertio facit ad grauitatē hui⁹ infirmetas:
hoc q reddit hoīem ipotentē ad opan-
dum. vñ significat p psalms Ab arth. viij
et Ab arth. ix. p ariditatē man⁹. Ab arth.
xij. vbi legit sic. et ecce hō hīs manū ar-
idā et c. Accidiosus manū dextrā aridā hz
sed nō sinistrā: q impotēs est ad bñ ope-
randū: sed nō ad male opandū. vñ zach.
xj. dicit de malo pastore. Brachiū ei⁹ aridi-
tate siccabit: et ocul⁹ ei⁹ dext. tenebre scēs
obscurabit. Tūc oculus dexter obscurat:
qn pastor ad spūalia ecc⁹ efficit. Accidia
est velut sebris illa q dicitur ethica: q puenit
ex psumptōe naturalis humiditatis. Sic
accidia ex defectu hūoris grātē. ¶ Sex-
to pōt valere ad detestationē accidiē hoc
qđ accidiosus iniquus est i deū: qđ defrau-
dat eū in lucro talenti qđ ei pmissit. Iniqu⁹
est in primum: et quia eum scandalizat:
et quia defraudat eū in hoc q vult come-
dere et bibere sicut et ipse: et tñ nō vult la-
borare sicut ipse. In seipm etiā iniquus ē
quia hostes suos nutrit a quibus pima-
tur: scz vitia.

¶ De diuersis generibus peccatorū que
ad hoc vitium pertinent. Pars. ij. Que
habet. xviij. capitula.

¶ De tepiditate et malis que in homine
tepiditas facit. Cap. j.

¶ Icto de his q faciunt ad detestatio-
nationē accidiē: psequēter dicē-
dum est de diuersis spēs vitio-
rū q ad accidiā ptiēt. Videt autē ista. xvi
vitia ad accidiā ptiere. Tepiditas: molli-
tudo: somnolentia: ociositas: dilatio: tarditas:
negligentia: imperfectio siue imperfecta-
tia: remissio: dissolutio: incuria: ignauia:
indeuotio: tristitia. sedium vite: despatio.
¶ Tepiditas est paruus amor boni. Et
videt esse tepiditas prima radix in pctō
accidiē. et ex hac vidētē nasci cetera vitia
enumerata. Facit autē tepiditas multa ma-
la in hoīe. ¶ Primo deo vomitus ppo-
cat: vt prius ostensum est. Tūc tepidus a
deo euomit: cū in deteriora labi pmitit.
vel ipentēs moritur. ¶ Scdo fiduciam
tēptadi et accedēdi diabolo pstat. De
multis enī vitis tēptat diabolus hoīem
tepidū: de qbus nō auderet tēptare hoīes
seruentē. vñ dicit auctās. Ille seruētū
sue nō insident. Tertio reddit hoīem qđ
impotentē et tētū: vt patet in illis q cum
valde fortes sint: nō pnt sextā partē pnie
facere quā facit vetula vna: qđ accidit p-
pter tepiditatē: scz q paruū habēt deside-
riū agendi penitentiā. vñ Bern. Forsitan
ideo nō possumus. qđ nō multū volumus
Tepiditas etiā facit vitio petat et nō ac-
cipiat. Accidit enī q aliqui. xx. annis non
accipit qđ in orōne petit: qđ petit tepide:
qđ alius q seruenter peteret: vna die ipe-
traret. vñ Aug. Seruat tibi deus qđ non
vult cito dare: vt et tu discas magna ma-
gne desiderare. Tepiditas etiā facit vitio
semp pugnet: nec vnq vincat: nec illā sub-
limem pmissionē vincetium vnq accipit
at: q habetur Apoc. ij. Vinceti inq dabo
manna absconditū. Tepid⁹ autē a deo re-
misse agit: q nūq puenit ad retributionē
q ē i custodia mādato. Que tāta ē q nō
pōt dici sicut dicit glo. sup illud. In custo-
diē illis retribuit multa. Tepid⁹ sili-
est homini auaro: de quo dicitur galiter: q
tantū expēdit quātū largus: et tñ non hz
inde grātā nec mercedem: qđ p modico
multū perdit. Tepidus sp seminat in pnti-
vita: et nunq metit: q ad pacē animi nō
peruenit. Ideo dicit bñs Bern. Tepidi-
tatē istam. Si incipis: incipe pfecte: si im-

pectus eo hociā pfecte age: si pfectionis aliqd attingit: teipm in temetipso metire.

¶ De mollicie.

Cap. ij.

Equitur de mollicitate: q̄ est ipatiētia rei dure. De q̄ legitur Prover. xviij. Qui mollis est et dissolutus in opere suo: frater ē sua opa dissipantis. Molliis est ille q̄ cedit duris: id est tribulationib⁹ succubit. An qm̄ in opere inchoato aliqd durū occurrat: ipse ab ope desistit. et talis frater ē sua opa dissipans. Idē est et ac si ea dissiparet. Mollicitas ista est velut q̄da culcitram in qua diabolus in hōie quiescit. Homo etiā mollis est velut homo niueus: q̄ ad ignē tribulationis q̄si liquefit et ad nihilū redigitur. Ad h̄ tam miseriam deueniunt sint q̄ molles sūt: insinuat Deut. xxviij. vbi sic legitur. Nō delicatērie et luxuriosus valde inuidebit fratri suo: et vxori q̄ cubat in sinu suo. ne det eis de carnib⁹ filioꝝ suoz q̄s comedet: eo q̄ nihil habeat aliud. et paulo p⁹ Tētera aut mulier et delicata q̄ sup terrā ingredi nō valebat: nec pedis vestigiū s̄gere ppter molitiē et reueritiē nimitā inuidebit viro suo q̄ cubat in sinu suo sup filij et filie carnib⁹. Sānum remediū cōtra molitiē istā ē ignis sp̄s sancti: q̄ lucē et solidat. valet etiā istā molitiē. assuetudo duroz. vñ Bern. Rusticus duros habet nervos: fortes lacertos. Exercitatio hoc fecit: sed cū corpore mollescit. Dissolutus pōt vocari i vbo pposito. q̄ mollis est: et q̄ nullo amore ligatus est ad opus bonum: vel q̄ paralyticus est. Paralyticus est dissolutio nēsonat.

¶ De somnolētia: vbi ponunt duo exēpla q̄ valēt cōtra eos qui noie cōtemplationis palliāt pigritiā suā. Ca. iij.

Equit de petō somnolētie q̄ ad accidia p̄tinet. Quis sicut legitur Prover. xix. Pigredo imittit soporē: q̄ pōt intelligi de sopore p̄tēplationis pigredo imittit in illos: q̄ noie cōtemplationis palliāt pigritiā suā nolētes operari aliquid. Cōtra quos p̄t valere hoc

duo exēpla q̄ subiungim⁹. ¶ Legit in vitiis patrum: q̄ qdam peregrinus venit ad abbātē siluanā in mōie sina. Et euz videret fratres opantes dixit. Quare opantini cibuz qui perit. Ab̄aria cū optimā partem elegit et c. Tunc senex fecit ei dari codicē vt legeret. includens eum in cellula. Cum igitur transisset hora nona. circūspiciebat ille viruz q̄s vocaret illum ad cibum. et veniens ad senem interrogavit vtrum fratres comedissent. Cui respondit senex. Tu homo sp̄ialis es. et nō necesse habes hanc escam. Nos autē tanq̄ carnales comedimus et ideo operamur. q̄s cum audisset cepit penitere. Cui abbas. Ergo necessaria est martha marie. Item abbas Johannes dicebat fratri suo maiori. Mellem semper esse securus sicut angeli securi sunt. nihil operantes: sed sine intermissione deum collaudantes. Et p̄iecto pallio suo intravit in heremū. Et post septimanā reuersus est. et pulsavit ad hostium fratris sui. qui quesivit. Quis es tu? Et ille respondit. Ego sum Johannes. Et frater dixit. Johannes angelus fact⁹ est. et vltra inter hōies non est. Ille autē pulsabat dicens. quia ego sum. et nō aperuit sed dimisit eum dissiigi. Tandem aperuit ei dicens. Si homo es iterum habes necesse operari: vt viuas. Si autē angel⁹ quid queris intrare in cellam. Et ille statim penitentiam egit.

¶ De somno corporis.

¶ De sōno vō corporis satis planuz est. Quia pigredo imittit euz. Multi est ex pigredine conantur ad dormiendum. euz tamen dormire nō possint. ¶ De somno vero corporis ad p̄ns tria ostendemus. ¶ Primo ostendemus ea que sunt reprehensibilia circa somnū. ¶ Secūdo ea q̄ deberent homines cohibere a nimitate somni. ¶ Tertio q̄ sint necessaria ad hoc q̄ aliquis dormiat put debet.

¶ Quinq̄ reprehensibilia sūt circa somnum corporis.

¶ Quinq̄ vō reprehensibilia sunt circa somnū. ¶ Primo nimitas somni. ad q̄ p̄tinet illud Prover. xxiiij. Alq̄quo piger dormis. ¶ Secūdo reprehensibile est circa

somnū brutalitas: videlicet qñ aliquis dor-
mit vtporcus. vñ Bern. Carnalis sonus
et brutalis: et sicut dicitur lethe: abominādas
est sermo dei. Idē. Laue inqñtū potes ser-
uē dei: ne sit somnus tuus vt reges lassī: s;f
sepultura corporis suffocati. Tercio rep-
rehensibilis est tristitia in surgēdo a sōno.
vñ Eccl. xxij. Hora surgendi non te tri-
stet. Quarto reprehensibilis est pigri-
tia in surgendo a somno. vñ legit Eccl.
xxvij. Sicut ostiū vertitur in cardine suo
ita piger in lecto suo. Quinto repren-
sibilis est circa somnum inopportunitas
somnia: vt quando aliquis dormit qñ non
esset dormiendum: vt in tēpore orōnis.
Contra illud. j. Per. iij. Esote pūdētes
et vigilate in orationibus. vel cū aliquis
obdormit in sermone vel lectione: iuxta il-
lud Eccl. xxij. Cum dormiente loquitur
qui narrat stulto sapientiā. Si stult⁹ non
habuisset voluntatez dormiendi p duos
dies: tñ tēpore lectionis vel sermonis dor-
miret. Xps etiā in quo dormiendū non ē.
tempus matutinum est. Illud etiā tempus
non est somno occupandū. q; valde vtile
est et studio et orationi et diuine laudi: et
dei consolatio frequēius tpe illo recipit.
S Ad primum pertinet quod dicit in ps.
mane affabo tibi et c. Et ad secundū per-
tinet qd legitur Job. viij. Si diluculo cō-
surrexeris ad deum: et oipotentēz fueris
deprecatus. statim euigilabit ad te: et pe-
ccatū reddet habitaculum tuū. Et Sap.
xvi. Sportet preuenire solem ad benedi-
ctionem tuam: et ad ortū solis te adorare
Primo pauperi q eis occurrerit consue-
uerunt diuites dare. sic dñs libentius eos
exaudit: qui mane valde orant cum. Ad
hoc autē q matutina hora sit idonea ad
laudandum deum: pertinet illud quod le-
git Job. xxxvij. Cū in laudarent simul
astra matutina: et iubilarent omēs filij dei
Astra matutina sunt vñ cōtemplatiui: q
horis matutinis precipue laudāt deū. ad
hoc hō q consolatio dei materis ho-
ris precipue recipiat: pertinet illud Job
vij. Astitas eam diluculo. Et illud Esa.
xxvi. De mane vigilabo ad te. Et Exo.
xvi. Filij israel colligebāt māna hora ma-
tutina. Ad significandum q tūc dulcedo

spiritus sancti colligenda est. Sicut corpo-
rum amatores stabilunt corpus: aliquid
in mane gustant: sic dulcedine spiritus
sancti in mane stabilēdas est spūs. Unde
ad Hebr. xij. Opimum est gratia stabili
re cor.

De tribus que deberent homines co-
hibere a nimietate somni.

Tria autē sunt que deberent homines
cohibere a nimietate somni. **P**rius ex
empla ad quod pertinet illud vñ Augu-
stini postum Indecens est christiano si
radius solis inueniat cum in lecto. **S**e-
cundo hoc q somnus absq; necessitate:
est tps amissio. vñ Bern. qm ad debi-
tum continet pfectus. nihil ita deperit
de vita nostra q qd somno deputat. In
veritate somnus est quasi quedam spec-
es vel imago mortis. Tercio deberet
cohibere homines a nimietate somni: mul-
tiplex malum quod in scripturis legit ex
somo accidisse. Et de hoc sufficiat pone-
re quinq; exempla. **P**rimū exemplū est
iudic. iij. de sylara: qui cum bibisset lac-
obdormiuit et interfecit est a tabel: claud
in cerebro eius defixio. **S**ecundū exēplū
est iudic. xvj. de sampsonē quem valida
fecit obdormire super genua sua. et rasis
septem criminibus captus est et exocular.
Tertium exemplum est in iudic. xij. de
holoferne q dormiens. a muliere hebreā
interfectus est. Quartum exemplum est
Matth. xxvi. vbi apli somnolenti legun-
tur xpm amisisse. Quintū exemplum est
Act. xx. de quodam adolescente nomine
euthico: qui cum disputante paulo. graui
mergeretur somno. cecidit de tertio cena
culo deorsum. et sublatu est mortuus.

De tribus necessarijs homini vt debi-
to modo dormiat.

Tria autem necessaria sūt homini ad
hoc q debito modo dormiat. **P**ri-
mo necessarium est ei vt vigilando labo-
ret. vñ Eccl. v. Dulcis est somnus ope-
ranti. siue parum siue multum conedat.
Homo ociosus affligitur non solum dor-
miendo sed etiam vigilando. **S**ecūdo
necessarium est ei: vt sobrie pota et cibo
vratur. Tercio. vt sensus suos sobrios
custodiat. vñ Bern. Sobritum cibum;

sobriam sensum: sobrius sequitur somn⁹.

¶ De ociositate: et q^d stultus sit ociosus.
La. iij.

¶ Egitur de pctō ociositatis. Circa q^d peccatum. **¶** Primo ostendimus q^d stultus sit q^d ociosus diligit. **¶** Sec^{do} ostendimus q^d ociosus h^{ab}et semper reprehensibiles sint: p^{ri}ncipue in tpe q^d se reprehensibiles sunt. **¶** Tertio tangemus ea que attendenda sunt alicui in occupatione quam vult eligere. **¶** Stultus vero ille sit q^d ocium diligit ostenditur nobis prouer. xij. vbi sic legitur. Qui opatur terras sua satiabitur panibus: qui autem sectatur ocium stultissimus est. Nō solum stultus ē talis vel stultior: s^{ed} etiam stultissimus.

¶ De tribus gradibus stulticie.
¶ Primus gradus stulticie est vitā suā negligere et necessaria non querendo.

¶ Secundus gradus est: vitam suā hostib⁹ indefensam exponere. **¶** Tertius gradus est: hostes q^d interminat pascere hostes gradus stulticie h^{ab}et qui sectatur ocium. Ante enim eterne q^d futura est nō p^{ro}uidet hostibus etiam suis scz vitijs et demonibus se exponit: vt ita ostendat. Hostes et suos nutrit: q^d ocio vitia nutriuntur et impinguantur: sicut et anseres et etiam equi solent ocio impinguari.

¶ De. xij. stulticijs hominis ociosi.
¶ Et possumus assignare. xij. stulticias q^d sunt in hoie ocioso. **¶** Prima stulticia ē: q^d ipse diabolo locū facit. Contra illud apli. Ep^h. iij. Nolite diabolo locum dare. vñ videtur diaboli societas amare. Ap^o hō minem occupatū nō h^{ab}et diabolus vbi possit esse: q^d res pfecte occupata nō ē capax alterius rei. ideo dicit hiero. Semp aliquid boni op^{er}is factio vt te diabolus inueniat occupatū. Ex hoc vñ q^d alijs in se diabolo locum facit: nam est indignus omni loco pterq^d inferno. vñ p^{ri}us locus ociosi est infernus sicut et diaboli. Q^d sic potest ostendi. Costat q^d ociosus celo non recipiet. Celū enim merces erit in corp^{or}is op^{er}is fuerint. vñ Ab^h. x. Voca oparios et redde illis mercedē. In paradiso et terrestri nō recipitur. vñ Sen. ij. Tult dñs deus ho-

minē et posuit eū in paradiso voluptans et opareitur. In purgatorio etiā non recipitur. An in p^{ar}adiso. In labore hoim non sit et cū hoibus non flagellabuntur. Ociosi nō laborant cū hominib⁹ et tō non flagellabunt cū hoib⁹ in purgatorio: s^{ed} cū demonib⁹ in inferno. Ociosus etiā indign⁹ est eē in mūdo isto. vñ Luc. xij. de ficulnea sterili: Succide eā. vt quid terrā etiam occupat. Relinquitur ergo q^d solum inferno digni sunt ociosi.

¶ Sec^{da} stulticia ē q^d ociosus in tali statu se ponit q^d brutis animalib⁹ inferior est quo ad hoc q^d brutis animalib⁹ licitū ē comedere homi vñ ocioso phibet hoc apl^{us}. ij. Th^{es}. iij. dicens: si q^d non vult opari nec māduer. hō ociosus est velut hō mortu⁹ vñ Sen. Ocium sine l^{ib}is mors ē et vni hominis sepultura. Et Ec^{cl}. ix. Melior est canis viuus leone mortuo. Leo mortuus est aliq^d magnus ociosus: cui p^{ro}ualet canis viuus: id est aliquis vilis strenue operans. Imo et hō ociosus est plus q^d mortuus. vñ in epla. Jude d^{icit} de gbulda: q^d sint arbores autūnales infructuose: bis mortue. Arbor in autūno plantata q^d fructum facit: sero facit illum. Sic aliqui dum sani sunt ociosivolunt esse. sed in articulo mortis tunc p^{ri}mo volunt fructum p^{ro}uicere facere. Ideo frequenter accidit q^d absq^d fructu decedūt. Et tales hoies infructuosi quasi bis mortui sunt: q^d non solū mortis ipalis s^{ed} etiā eterne sunt debitor. In quo deterioris conditōis sunt q^d brutia animalia. Illa enim solā mortē temp^{or}alem debent.

¶ Tertia stulticia est: q^d ex negligentia excolēdi se fructum suū p^{ro}pus amittit. Si q^d vineā h^{ab}eat in q^d mille asinatas vini possit colligere: valde reputaretur fatuus et infelix ab oib⁹ si ex negligentia excolēdi eā fructū illū amitteret. Fructus quē q^d in se colligeret si se diligenter excoleret: p^{ro}ualet vno regni vnus. Quā satū⁹ est ergo qui ex negligentia tantū fructū amittit: quē in se colligere posset. Multū deberet p^{ro}uidē talis. Ideo dicit Sen. Turpissima iactura est q^d negligentia sit Turpissimam ideo vocat eā q^d est erubescētia plena. Nemo ē ita paup^{er} q^d de fructu oris sui ditari non posset si bene excoleret illud. vñ prouer.

xij. De fructu oris sui: unusquisque replebitur bonis.

C De octo fructibus oris.
B Ex ore suo possit homo colligere octo genera fructuum valde preciosorum: non solum per annum vel per mensem: sed etiam, singulis diebus si quis bene excoleret os suum.

C Primus fructus est dei laudatio.

C Secundus est gratiarum actio. preciositas vero horum fructuum ex hoc manifesta est: quod celestes arbores tales fructus ferunt. Ibi enim sonat gratiarum actio et vox laudis iuxta verbum prophetarum. **C** Tertius fructus est oratio. Locus fructus preciositas manifesta est ex hoc: quod ab angelis in celis deferretur. unde Job. xij. dicit angelus. Quia orabas cum la-
chrymis et sepeliebas mortuos ego obtuli orationem tuam domino. Non est vile exequium: vel donum quod a tantis ministris deo prestatur.

C Quartus fructus est confessio. Locus fructus preciositas patet ex hoc: quod deus vult fructum istum spiritum suum habere. Unde in psalmo. Confessio et pulchritudo in conspectu eius. Consequenter divites quod diversi fructus portant animam eos illi retinere animam se quem per ceteris amat. Ideo autem dominus ita amat confessionem: quod confessio efficit et custodit pulchritudinem. preciositas etiam huius fructus ex hoc patet: quod nullus deo adeo displicet quod non placeat ei: si fructum humilis confessionis ei offerat: vel etiam offerre proponat unde psalmista. Dixi confitebor: adversum me iniquitatem meam domino. et cetera. Alio dum in cruce humilem confessionem deo obtulisti: partibus inferni se absoluit: et regnum eternum meruit.

C Quintus fructus est modestia quam in hoc attenditur ut homo modum ponat in verbis. suis quo ad qualitatem: et ut loquatur qualiter: de quo loquitur scriptura: et quod ad dei similitudinem et per modum utilitatem et ut loquatur qualiter de quo loquitur scriptura: et quod ad dei similitudinem et per modum utilitatem. Preciositas huius fructus patet ex hoc quod legitur proverbia. xvij. Qui moderat sermones suos prudensissimus est.

C Sextus fructus est abstinentia: cuius fructus preciositas patet ex hoc quod tante virtutis est abstinentia: quod vitam hominis prolongat unde Eccli. xxxvij. Qui abstinet est adiutus vitam

Talis virtutis dicitur fuisse fructus arboris solis et lune De quo legitur in historia Alexandri. Sacerdotes enim solis et lune fructibus illis rescentes referuntur vixisse annis quadringentis absque lesione.

C Septimus fructus est fraterna crudelitas. Fructus istum spalius ferre voluit ipse lignum vite scilicet ipse filius dei. Ad arcum. i. Eamus in civitates et vicos priores ut ibi predicem ad hoc enim venit. **C** Octavus fructus est fidelis reclamatio quam hominibus iniurias inferri deo vel proximo. Preciositas vero huius fructus manifesta est ex eius raritate. pauci enim inveniuntur qui istum fructum habeant. unde psalmista. xx. multi miseros: des vocatur: viri autem fidelem quasi inveniunt. Videmus quotidie fratres nostros a canibus dilacerari et non est qui reclamet: id est a detractoribus. Immo quod plus est videmus ipsum deum a latoribus crucifigi: et non est qui de loquat. Illi qui solo verbo possent has dei promissiones impedire non curant de hoc loqui.

C Quarta stulticia ociosus est: quod ipse se exponit absque defensione hostibus suis. ociosus est sicut signum ad sagittam. **C** Primum enim ad monibus undique sagittari. An potest dicere illud. Thie. iij. Extendit arcum suum et posuit me quasi signum ad sagittam. Occupatio velut quidam clypeus est contra sagittas diaboli unde psalmista. Ociosa sit tollas pierem cupidinis arcus. Est et ociosus velut castrum absque muro. An Ezech. xxxvij. Ascendit ad terram sine muro. verbum est diaboli. Mentis ad ge-
scientes habitantesque secure. De quo occu-
patus est velut castrum bene clausum unde Augustinus. Non facile capitur a temptatore qui bono vacat exercitio. Non ociosus non tantum non sit expositus est: sed etiam plurimum. unde habet in vitis patrum: quod dixerunt senioribus: operantem monachum demone uno pulsari ociosum vero innumeris spiritibus decursari.

C Quinta stulticia est quod cum ipse valde pauper sit: et nihil lucratur: tamen large expendit res valde preciosas scilicet tempus suum et bona sua naturalia. unde in hoc negotio nihil est deterius ocio: quod non solum nova non accipit sed et peritiam consumit. **C** Sexta stulticia ociosus est: quod ipse se facit quasi receptaculum omnium sordium. An Bernardus. Omnis temptationum et cogitationum malorum et inutilium: semper est ociosus. In

lentina sordes recipiunt in nauib⁹ mari
nis: Sic cor ociosi quasi omnes sordescere
cipit vitiorum. Licet autem ocium origo
possit esse oim pctōz: spūaliter tñ occasio
est istoz peccatoz scz luxurie: obositatio:
nugarū & curiositatis: & supbie. De pctō
luxurie habem⁹ exēplū in Dauid: qui dñi
occupatus fuit bellis: continens fuit po-
stea vō ipe ocij adulteriū cōmisit: vltigif
ij. Regū. xi. Salomō etiā dñi occupat⁹ fuit
circa templū. & alia edificia: nō ita infatua-
tus fuit in amore mulierum vt postea quā
do factus est ociosus. Proca etiā dicit.
Queritur egistibus quare sit factus adul-
ter. In pmpū cā est: desidiōsus erat. Et
Ezech. xvj. Hec fuit iniquitas sodo me so-
roris tue supbia: saturitas panis: abundan-
tia & ocium. De verbositate & curiositate
legitur. j. ad Timoth. v. Adolescentes vi-
duas deuota. Et subditur. discūtenim cir-
care domos: non solū ociose. sed etiā ver-
bose & curiose loquentes que non oportz
De nugis vō dicit beatus Berni. Ociosi-
tas est mater nugarū: nouerca virtutū. De
supbia vō dicitur in ps. In labore hoim
non sunt & cū hoibus non flagellabūtur
i deo tenuit eos supbia.

Septima stulticia ociosi est: q̄ ipe secū
vult habere q̄ eū de malicia instruat. vnde
si sapiens sit non faciet mala. Ociositas q̄
si qdā magistra malitie est. vnde Ecclesia.
xxxij. Seruo malinolo toritura & compe-
desimite eū. in opatōem neuaet. Ad ultā
em malitiā docuit ociositas.

Octaua stulticia ociosi est: q̄ cum ipe
sit submersus in p̄fundo stulticie siue ma-
litie nō vult tñ porrigere manū ad labo-
rem: h̄ aliter euadere non possit. vñ Sen.
Et stulticia nemo emergit nisi manū porri-
gat ad laborem. hō ociosus qui non vult
se occupare vt a pctō possit exire: tati stul-
ticia laborat q̄ laboraret ille q̄ cecidisset:
in aquā. p̄fundam: & pigritaretur manūz
porrigere ad arborem sibi. primā euz in
aliter nō posset a naufragio liberari. occu-
patio bona. lignū vite est his q̄ apprehen-
derint eā. Et frustra laborat ociosus ad
excūdū a peccatis nisi se occupet.

Nonā stulticia ociosi est. q̄ ipe gescit:
qñ laborandum esset: scz in p̄senti. & ideo

laborabit quando esset quiescendum: scz
in futuro. In quō similitas est illi qui dicit.
Esa. xliij. Sedebō in monte testamenti in
lateribus aquilonis. Cui dicit beatus ber-
nard. O impudēs & imprudens. milia mi-
lium ministrant ei: & decies centena mi-
lia assistebant ei: & tu sedere p̄sumis. mun-
dus iste locus laboris est. vnde Job. v. hō
nascitur ad laborem: & auis ad volandū
Ande dicitur est ad adam quādo erat eijē-
dus de parad so & ponendus in terra ista
In sudore vultus tui vesceris pane tuo.

Decima stulticia ociosi est: q̄ ipe vult
deum quodammodo p̄ire: dam solus
vult quiescere & non laborare: cum domi-
nus sex diebus operatus sit: & in septima
requieuerit. Ande Gen. ij. Lōpleuitq̄ de
die septimo opus suū quod fecerat. et
requieuit ab omni ope qd̄ patrarat.

Undecima stulticia ociosi est: q̄ ipe re-
fugit illud qd̄ est iocūditas & sanitas tam
anime q̄ corporis scilicet moderatum la-
borem.

Duodecima stulticia ociosi est: q̄ ipe
diligat illud vnde dei maledictionez incur-
rit: & inde in vniuersitatem vitiorum inci-
dit. Ad p̄mū ptinet vitiū dñi. Ad arth.
xxj. de ficulnea quā domin⁹ maledixit iō
q̄ esset sine fructu. Ad secūdū ptinet illō
verbū Berni. Summa mentis malitia est
ocium iners.

Quā reprehensibiles sint ociosi tempo-
re grane.

Segur videre quare potius reprehē-
sibiles sint qui tempore gratie sunt ocio-
si. q̄ qui fuerunt anie ociosi. Quod patet
ex hoc quod legitur Matthei. vigesimo.
Quid hic statis tora die ociosi. Illos re-
prehendit paterfamilias quos ociosos in-
uenit vndecima hora. Per quos signifi-
cantur illi qui sunt ociosi in tpe gfe.

Et possunt super hoc quattuor cause
assignari.

Prima causa est hec: q̄ domin⁹ dedit
nobis formam iam laborandi & exemplū
Ande ad Philp. secundo. Exinam
vit semetipsum: formam serui accipiens.
Ad agna superbiā esset si vellet quiesce-
re.

re seruus ex quo laborat dñs. vñ **Ab** ant. x. **N**ō est discipulus sup magistrū: nec seruus super dominum suum.

Secunda causa est qz tpe gratie sumus serui emptij: et ideo magis ad laborem tenemur. vñ apostolus. i. **Cor.** vi. Empti estis precio magno. **T**ertia causa est: qz melior merces nobis pmittitur. **I**udeis enī pmittebatur terra: nobis vō pmittitur celū. vñ **matth.** iij. penitentiam agite. ap propinquabit enim regnum celoz.

Quarta cā est. qz tñ spiritualibus. qui erant in veteri lege pmitteretur regnum celoz sub figura terre. pmissionis: tñ illa multum illis differebatur. **N**ō enim acceperūt mercedē suā vsqz post passionē xpi. **N**imis erat longaria in padisū: qñ oportebat ire p infernū: sed modo in momento vno lucratur alijs paradisi: vt cum post verum baptismum decedit: vel cum post tantam contritionē q sufficiat ad deletionem culpe et pene. vñ **Bern.** in psona ecclesie. Labor meus vix est vnus horre. et si amplius: pze amore non sentio. vñ **Luce.** xij. **A**b ist dñs seruum suū hora cene dicere inuitatis vt venirent: quia iam parata sunt omnia. hora cene est tempus gratie: in quo omnia sunt parata qz nihil amplius necesse est ad hoc q aliquis ad eternam cenam introducat: nisi q manus suas lauerit: id est: purgatus perfecte fuerit.

Quō tria sint attendenda circa occupationem.

Sequitur videre quid attendendū sit in occupatione quā alijs eligit. **T**ria autē attendenda sunt circa eam: scz qz occupet **Q**ñ **Hiero.** Semper aliqd boni facito: vt te diabolus inueniat occupatū. Et vt te diūm remoueat: iuxta illud verbū **Seneca:** Occupatione bonarum artū occupandi sumus: quotiens male hz inertia impatiens sui. Et vt vilitatē habeat. **P**ro vitādo enim ocio: ociosa sectari ridiculum est vt dicit **Bern.** **I**dē. **N**ō tantūmodo agendum est: vt cū aliqua delectatione vel sine grandi nausea dies transigatur: s; vt etiaz de peracta dieta ad perfectū mentis semper aliquid in conscientia resideat: aliqd in thesaurum cordis quotidie cogeratur.

Aglio attendendum est etiam in occupatione quod occupet animū qz qd occupet corpus. **I**tem fm **Bern.** **A**belloz sūt: exercitia spiritualia qz corporalia. Et inter corporalia melius est qd similis ē spiritualibus: vt scribere. Et notandū qz qui dāni nolunt opari: qz hoc sibi dedecus reputant. **E**redit enim honorabiliores burgenses esse illos q nihil agūt nisi qz comedunt et bibunt: et alijs delitijs intendunt. Sed eadem ratione porcos possunt pferre equis et ceteris animalibus: qui nihil agunt nisi qz comedūt et bibunt. Et in veritate tales hoies q porcos etiam significantur **matth.** viij. vbi dicunt demones dño. Si ejcis nos hinc: mitte nos in gregem porcorum.

De vitio dilationis. Et pmo de dilatione cōuersionis. **Ca. v.**

Equitur de vitio dilatois: quo h vitio multū laborat genus hūanum. **Q**ñ **Sen.** **N**emo quicqz hz facti. **I**n futurū enim nostra

dilatamus: **E**t nocet hoc vitium multum homini. vñ versus. Et nocet et nocuit semper differre paratū. **I**tem: qui non est hodie: cras minus aptus erit. **E**ue autem sunt spēs dilationis que multū nocent hominibus: scz dilatio cōuersionis: et dilatio confessionis: de quibus modo psequemur. **D**e prima legitur **Ecci.** v. **N**ō tardes conuerti ad dñm: et ne differas de die in diē. **S**ubito enim veniet irā illius et in tēpore vindicte disperdet te. Et eiusdem. **xvij.** **N**e demoreris in aroze impiorū. et. **xxi.** **S**ili peccasti: nō adijcias iterum: sed de pñis deprecare dñm vt tibi dimittantur. **A**d eandem dilationem potest referri illud **Esa.** **xxvij.** **E**rit eis verbum domini manda remanda: manda remanda: expecta reexpecta: expecta reexpecta: modicus ibi modicus ibi vt vadant et cadant retro sumi et conterantur. **V**erbum domini multis est occasio huiusmodi derelictionis. multi enim quando admonentur de sua cōuersione respondent domino ad minus facio sic. **A**nda remanda et c. **H**oc pcurat diabolus: vt dum differunt venire ad deū;

vadant ad infernum: et cadant retro: sum id est improprie moriantur: et conterantur: id est irrecoverabiliter damniuntur. ad eandem dilationem pertinet illud verbis Augustini loquentis ad dominum. Non erat quod tibi responderem dicenti mihi surge qui dormis: nisi verba somnolenta et lenta: modo: ecce modo: sine paululum. Sed illud modo non habebat modum: et illud paululum ibat in longum. Item Augustinus de eadem dilatione: Differebas de die in diem vivere in te: et non differebas in memetipso mori. Et illud Sefi. Quidam tunc vivere incipiunt: cum desinendus est. Quidam autem desierunt antequam inciperent. Et illud Sophonie. ij. Vox cantantis in fenestra: et coruus in superluminari. Dominus stat ad ostium domus peccatoris et pulsat. Unde Apoc. iij. Ecce ego sto ad ostium et pulsasti quis audierit vocem meam: et aperuerit mihi ianuam: introibo ad illum.

De duobus que impediunt ne deus intret ad cor peccatoris. Et de repromissione ne eius qui dilert converti.

L Duo vero sunt que impediunt ne deus intret ad peccatorem.

Primum est hoc: quod peccator habet oculos ad prospera et leta: cum potius deberet habere ad tristitia: scilicet pericula que sibi imminent. Unde Ecc. viij. Cor sapientis ubi tristitia est: et cor stultorum ubi leticia est. Et ista cogitatio dicitur in predicto vbo Sophonie. ij. Vox cantantis in fenestra. Et impedit ne dominus ad peccatorem intret. Exemplum habemus de hoc in civitate hierusalem que oculum habebat ad leta. unde gaudebat cum fleret dominus pro ea. unde Luce. xix. Videns iesus civitatem sicut super eam dicens. Quia si cognovisses et tu: et quides in hac die tua que ad pacem tibi.

AB Secundum quod impedit ne dominus intret ad peccatorem est procrastinatio. Et ista procrastinatio est velut comus in superluminari: dicens domino pulsanti ad ostium cras: cras. Provenit autem ista procrastinatio ex hoc quod peccator repromittit sibi longam vitam. unde Ecci. xxix. Repromissio nequissima multos perdidit

Repromissio qua peccator sibi repromittit longam vitam. non solum nequam est sed etiam nequior: et nequissima. Nequam est ideo quia sibi et usurpat peccator hoc quod proprium dei est scilicet de futuro tempore disponere unde Act. j. Non est vestrum nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate. Et Bernardus dicit ei qui de futuro tempore disponendo presumit. Quid de futuro miser tam temerarie disponere presumis: tamquam pater tempora et momenta in tua et non magis in sua posuerit potestate. Nequior vero est repromissio ista quia cum tempus infiniti valoris sibi a domino datus satius expenditur: adhuc tamen presumit quod multum temporis sibi sit daturus. Talis autem laborans qua laboraret ille qui thesaurum magnum sibi a patre deditum ad negociandum satius expendisset et adhuc large expendere vellent: dicens Bene possum expendere: quia pater meus satis adhuc mihi dabit. Qui responderi posset. verum est quia ita bene custodisti que mihi ita dedisti. Tales deberent advertere hoc quod dominus tempore. Hoc recidit de tempore penitentie hominibus promisso. Item Strabum. xx. annos: eo quod videbat quod homines penitere nolebant. Si vero dominus tempus promissum nolentibus penitere abstulit: quid faciet de his quibus nullum tempus promissit. Nequissima vero est repromissio ista. quia talis non tantum tempus sibi datum perdidit: immo etiam in contumeliam ipsius largitoris expendit: et futurum tempus in contumeliam eius expendere disponit. Qua fronte ergo presumit quod deus qui ista novit: debeat sibi longam vitam dare. Ad hanc dilationem potest etiam referri quod legitur. Proverbio. tertio. Me dicas amico: nunc vade et cras reuerere: cum statim possis dare.

De octo que mouere deberent ad accelerationem conversionis.

Octo vero sunt que deberent homines mouere ad accelerandam conversionem.

Primum est mortis incertitudo unde Luce. xij. Estote parati quia qua hora non putatis: filius hominis venit. Et matth.

Al. veniet dominus serui illius in die qua non sperat & hora qua ignorat. Et iterum **Luce. xij.** dicitur illi qui dicebat aie sue. **N**ia mea multa bona habes reposita in annos plurimos: requiesce: comede &c. Stulte hac nocte repentem animam tuam a te: que aut parasti cuius erit. Et **Eccs. ix.** Nescit hō finē suū. sed sicut pisces hamo: & sicut auea cōprehenduntur laqueo sic capiuntur homines in tempore malo. Et **Sen.** Nescis quo loco te mors expectet: ideo in eam omnino loco expecta. Cum nesciat homo quo loco mors debeat ei occurrere: nesciat homo quo loco eam magis debeat expectare in omni loco expectanda est. Unde **Sen.** Iuuenes mortem habent: a tergo: senes ante oculos. Licet illud non videatur quod a tergo est: imbi loquimur tamen nocere potest: & etiam amplius q̄ quod est ante oculos. Sic mors iuuenibus timenda esset v̄ sensibus licet illi non adueriant. Et hoc est vnum qd̄ multum deberet homines mouere ad accelerationem conuersionis: q̄ tot homines defuncti sunt qui bene proponebāt se quandoq̄ facturos penitentiam & preoccupati morte non fecerunt nec decetero vñq̄ facient. Minus est thesaurus quem fati⁹ homo tanto discrimini subiicit dū differt conuersionem suam.

Secundo deberet homines mouere ad accelerationē conuersionis multiplex bonum quod prouenit inde. De quo bono legitur **Thres. ij.** Bonum est viro cuius portauerit iugum domini ab adoleſcentia sua.

De octo bonis que sequuntur accelerationem conuersionis.

Octo vero bona sunt que sequuntur ex hac acceleratione.

Primum est q̄ bonitas alius & p̄fūdus instigatur: eo q̄ inuenit subiectū magis tenerum. vnde versus Quo semel inbuta est recens seruabit odorem. Testa diu.

Secundum est: q̄ homini iocundum est bene viuere. vnde **Sapiens.** Optima

forma viuendi eligenda est: quam locūda reddet assuetudo. Ante assuetudinem molestum est equis ambulare: adeo vt oporteat vincula poni in pedibus eorū: postq̄ vero consueti fuerint: facile est eis. Similiter pueris in principio molestum est addiscere: adeo q̄ verberibus oporteat eos ad hoc compelli: postq̄ vero consueuerit amore litterarum patriam suā relinquit & multas paupertates & molestias sustinent vt addiscere possint. Sic bene viuere qd̄ p̄mo hominem molestat: p̄ assuetudinem fit homini iocundum.

Tertium bonum est q̄ homo securus uit. Unde **Sen.** Pulchriū est ante mortem consummare vitam: deinde expectare securē reliquam temporis partem. De hac securitate legitur **Proverb. xv.** Securus mens quasi iuge coniugium.

Quartum bonū est: q̄ hō deo diuini seruit & diutius bñ viuit. **2a. Aug.** Quid differs in crastinū. Longa vita erit si ipsa vita bona sit. Aliq̄ si longa erit melius bona erit. In veritate quanto habiturus es longior: cū vitā tanto amplius desiderare debes vt bona sit. Sicut aliquis: quāto amplius habet de vino: tanto amplius desiderare d̄ vt bonū h̄eat & ampli⁹ displiceat sibi si corumpatur.

Quintum bonū est q̄ grātius est seruitium cor deo q̄ cito ad eum conuertunt. Illi enī de puro & optimo vite sue & quasi de flore & rigore deo offerunt. qui ast̄ tarde volunt conuerti quasi feces deo reseruant. Qui timere possunt ne de fecibus calicis tre dñi bibant: iuxta illud ps̄. **Ser eius non est exinanita: bibent omnes p̄ciō res terre.** Illi deuota sua p̄mo offerunt qd̄ pulchrius est & melius in ca diabolō vel mundo tanq̄ domino reliquias vero volunt dño offerre: illud: sc̄z de quo mundus non curat: cum tamen ea optima & electa debeant esse. Unde **Eccs. xij.** Sili si habes benefac tecum & dignas deo oblationes offer. Et in libro **Numerorū. xviij.** P̄ia q̄ offertis de decimis & in donaria domini separabis: optima & electa crunt. De illo qui qd̄ deterius est deo offeri dicit dñs. **Malach. i.** Offer illud duci tno si placet.

rit et: ac suscepit faciem tuam dicit dñs exercitus. Et iterum ibidem Abaledict⁹ qui habet in grege suo masculum: et votū faciens immolat debile domino qui rex magnus est: dicit dominus exercituum. p̄cipue placet deo seruitiū iuuenum. vnde dominus matth. xix. Sinite paruulos & venire ad me: et nolite phibere eos. Et. xxi. Nunq̄ legistis: quia ex ore infantium & lactentiu p̄cessit laudem.

¶ Sextum bonum est. q̄ homo moritur certus certitudine spei de salute sua. Ecōtrario incertus moritur qui in fine penitet. An̄ Aug⁹. Si quis positus in vltima necessitate voluerit accipere penitentiam & accipit & hinc vadit fateor vobis non ei negamus quod petit sed non presumimus Penitentiam dare possumus securitatem vero non. Non dico damnabitur sed nec dico liberabitur. vis ergo a dubio libera ri. Age penitentiam dum sanus es. Si sic agis: ego dico tibi q̄ es securus: quia penitentiam egisti eo tempore quo peccare potuisti. Si vis agere penitentiam quādo peccare non potes: peccata te dimiserunt non tu illo. Item Aug⁹. Due res sunt: aut ignoscatur: aut non ignoscitur: quid horū futurum sit tibi: nescio: tene certum & dimitte incertum.

¶ Septimum bonum est: q̄ ignis purgatorij cūctatur. Et ille q̄ tarde p̄uertit saluetur sic tamen saluus erit quasi per ignem. Iad. Lxxi. iij.

¶ Octauum bonum est q̄ maior p̄m̄ium recipit. Habere enim deus vnde melius remuneret eos qui sibi diutius seruiuerunt. Et h̄ saluet q̄ tarde p̄uertit si vere tñ sicut ille q̄ cito p̄uertit: tñ in domo patris celestis mansiones multe sunt.

¶ De periculis male consuetudinis.

¶ Tertio deberet hoies mouere ad accelerationem conversionis magnum p̄iculum male consuetudinis. Quod p̄iculum manifestari potest ex diuersis testimonijs scripturarum que subiungentur. Legit Job. xx. Ossa eius implebuntur vitijs adolescentie eius: & cum eo in puluere dormient.

Vitia adolescentie si homo in his perseveret: sunt similia gurgite que ossa subintrat que vix curatur. vnde talia vitia non relinquunt hominem dum viuunt. vnde Proverbium est. Adolescentes iuxta viam suam etiam cū senuerit non recedet ab ea. vnde narrat historia grecorum: q̄ alexander magnus carere non potuit moribus & incesu leuicidius pedagogi sui: & vitijs quibus parafuerat infectus. Et Hier. decimotertio. Si mutare potest ethiops pellem suā: aut pardus varietates suas & vos poteritis bene facere cum didiceritis malum. A medicis etiam dicitur: q̄ consuetudo sit altera natura. De natura autem dictum est. Naturam expelles furca tamen vltis recurret. Et fm̄ Augusti. dum consuetudini non resistitur: sit necessitas. Quamvis sit periculum male consuetudinis ostēdit nobis glosa super Ab̄ arthe. vigesimo sexto vbi petrus in prima negatione dicit. Nescio quid dicis. In secunda cum iuramento negat. In tertia detestatur. & iurat q̄ non nouerit hominem Perseuerare in peccato: vt dicit tibi glo. dat incrementum scelerum: & qui minima spernit cadit in maiora. Ad ostendendum etiam pericula male consuetudinis: valere possunt que de lazaro leguntur Joannis vnde cimo Lazarus enim figuram tenet eorum: qui sunt in peccato male consuetudinis: de quo dicit. Ab̄ artha. Domine iam fetet. Lapis etiam ei erat superpositus. Ligatus etiam erat manus & pedes insistis: & facies eius erat velata sudario. Et ista quattuor: spiritualiter reperiuntur in homine qui est in peccato male consuetudinis. Natura enim ipsius quasi corrupta est adeo: vt ei sapiant que debuerunt ei desipere: & ea disipiant que debuerunt ei sapere. Unde fetidi sunt coram deo & angelis eius sicut corpa corrupta hoib⁹ fetent. Ande in ps. Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in iniquitatibus suis. Minis tarde adhibetur sal vel myrrha penitentie hominibus qui in peccatis consueuerunt: sicut carnes tarde sale condiantur que iam scarturiunt vermicibus.

Homo etiam qd est in peto male consue-
tudinis: habet velut magnū lapidē supra
scipsum positū. scz ipsam malā p̄suetudinem
vnde sup Job. xi. dicit glo. qd dñs fremu-
it: lachrymatus est: et clamauit: qd diffi-
le surgit quē moles male cōsuetudinis pre-
mit. Homo qui in peccato male consue-
tudinis est: similis est illi qui in puteum ce-
cidit: super cuius os magnus lapis est po-
situs. vñ in ps. Nō me demergat tēpestas
aque: neqz absorbeat me profundum neqz
vigat super me puteus os suum. Tempe-
stas aque hominem demergit in consen-
su peccati mortalis. Profundū absorbet
cum peccatū peccato addit. Puteus vi-
get os suū: qñ homo in seruitutē male cō-
suetudinis redigitur. An? vñ et pedes
habet talis ligatos inhiis: ppter magnā
difficultatē ad bene operandū que in eo
est. vñ Angl. Ligatus erā. nō ferro alie-
no: sed mea ferreā voluntate. Faciē etiam
habet velatā sudario: quia ex hoc qd diu
in tenebris peccatorū fuit: spirituales vi-
sum amisit. Homo peccatis assuet? ē ve-
lut equus effrenis qui est in cursu: nec de-
facili pōt retineri. An? Hiero. viij. Nullus
est qui penitētiam agat super peccato suo
dicens: quid feci? sed omnes cōuersi sunt
ad cursum suum quasi equus impetu va-
dens ad prelium. In quāto periculo sit ta-
lis homo: ostēditur ps. lvi. Sic illoz tene-
bre et t̄bricitū. et angelus dñi p̄sequēs eos
Ab̄irum est si nō cadat: qd p viā tenebro-
sam et precipitē et lubricā vadit et inces-
sāter impellitur a forti temptatore: cum ip-
se sit debilis. Acce potest dicere illud. Do-
mine vim patior. Et trahi videtur ab ipsa
consuetudine ad interitum. vñ Prouer.
xxix. Et qui trahuntur ad interitum: libe-
rare ne cesses. Peccatum ante p̄suetudi-
nem est vt funiculus: immo vt filum flu-
peum respectu status in quo est post con-
suetudinem. vnde Esa. v. Ne qui trahitis
iniquitatē in funiculis vanitatis: et quasi
vinculum plaustrī peccatum. Peccatum
consuetudinis est velut vinculū plaustrī:
qd decē boves id est decem predicatorēs
vix rumpere possunt. vnde dicit glo. sup
illum locum. Ab̄erito iniquitas in funicu-
lis vanitatis trahitur: quia peccata pec-

catis cōnectūtur: et inania sunt vt fila gra-
nearum. Sed si extire volumus tanqz vin-
culis solidissimis teneamur. Peccata etiā
consuetudinis est velut languor inuetera-
tus qui difficile curatur. vñ Eccl. x. Lan-
guor pluxior grauat medicū: sed breuiem
languorem p̄cedit medicus. 3tes Eccl.
xviij. Ante languorem adhibe medicinā
Et Seneca. Minus negocij haberet me-
dicus: si ad recens vulnus aut vitii adhi-
beretur: sequerentur teneri: et rades tecta
monstrantem. Nemo difficulter ad natu-
ram reducitur. nisi qui ab illa defecerit. et
Bart. ix. legiūtur: qd discipuli non po-
tuerunt expellere malignum spiritū a quo-
dam: in quo fuerat ab infantia. et Basili-
us magnus dicit: qd sicut non pōt aliquis
dediscere maternam linguā. sic vix lōgā
peccati consuetudinem. Tanta est vis cō-
suetudinis: vt qd homo consueuit facere
vigilans: quandoqz facit dormiens: et qd
consueuit facere viuens: interdum faciat
moriens. vnde refertur de quodam medi-
co: cui debebantur. xij. libze ad tres. an-
nos soluende: qd cum laboraret in extre-
mis: et admoneretur vt confiteretur et eu-
charistiam fumeret: nihil aliud ab eo po-
terant extrahere: nisi. xij. libras ad tres
annos soluēdas. Et sic loquēs expirauit.
De conuersione dilata. Et de. xij. que
faciunt ad hoc qd conuersio dilata sit dif-
filiōz.

Quarto deberet mouere homines ad
accelerationē conuersionis hoc: qd cōuer-
sio dilata difficilior est: accelerata vero fa-
cilior. vñ Beda super Lucam. Diabolus
quanto diutius possidet: tanto difficilior
dimittit. Et iterum. quanto citius tanto
facilior diaboli dominium cuitatur. Si-
cut optimus modus occidendi serpentes
materialē est per contritionem capitis:
sic optimus modus vincendī serpentem
infernalem est per contritionē capitis ip-
sius. Tunc caput eius conteritur cū in pi-
cipio confictus ipse deuincitur. An? dñs
dicit ad serpentem de muliere. Ipsa con-
teret caput tuum. Et Hiero. Lubricus ē
antiquus serpens: et nisi capite teneatur.
statim illabitur. et Eccl. xxv. non est caput
nequius sup caput colubī. et Lang. ij. Ju

bet dñs capi vulpeculas. z. j. Regū. xvij. legitur dāuid percussisse goliath in fronte: z. sic eam interfecit. In fronte diabolus peccat qui in principio vite sue cū deum cit. Sed velut in calcaneo vult cum peccare: qui in fine vite sue querit cum vincere. Pharaō autē pphā iudeorum in morte primogenitoꝝ dimisit. vt legiſt Exo. ij. p alias plagas non dimisit eum. nec diabolus populum christianum perfecte dimittet: donec ecclesia studeat correctiōi par-

Primo: z. laboret ad interficiendū peccata. dñm recentia sunt. **Q**uoddecim vero sunt que faciunt ad hoc. q. conuersio dilata sit difficilior. **C**onuersio ē induratio. Puerilis enī etas tenera est z. susceptibilis impressionis: senilis vero dura est: vñ Eccl. xxx. Curua cervicē filij tui in iuuentute z. tunde latera ei⁹ dñi infans est. ne forte induretur: et ne credat tibi. Virgula dñz tenera est: potest ad rectitudinē adduci. si curua est. Trabes vero postq. desiccata ē: si curua sit: impossibile est ad rectitudinē reduci. Sic paruuli corrigi possent: si diligentia debita adhiberetur. De senibus vero in malicia sua indurati: nō multū sperandū est. Dis malus anim⁹ priusq. indureſcat malicia ei⁹ molliri pōt. sed postq. indurauerit despandū est. id ē si multū sperandū. **S**ecundum faciens ad difficultatē puerionis est hoc. q. p. trariū gratie dei iā occupauit hoīem. ideo dei gratia difficilior in eo recipit. sicut materia que habet aquā difficilior accipit ignē: q. ignis iuueni ibi q. sibi repugnet: sicut est manifestum in candela madefacta. De facili capitur castrum in q. null⁹ repugnat z. de facili vestis rectā formam suscipit. q. nondū prauam suscepit. In paruulis vitia nondum sunt: vel si sunt parua sunt. iō de facili pōt extirpari. Ideo dñr in ps. Beatus q. tenebit z. allidet paruulos suos ad petram. **T**ertio facit ad hanc difficultatē hoc q. illeg diu diffult pueri. diffipauit in se bona nature. Virtutes enim naturales quas habebat in puericia amisit: scz virginatē. innocentia humilitatē. Propter q. s. vñtes dicit dñs Matth. xix. Sinite paruulos venire ad me z. nolite phibere. Talium enī est regnū celoꝝ

sez illorum qui habēt p. gratia. ea que hñt paruuli per naturā. Facilior est aliq. dñtari quantū ad diuitias huius seculi. q. habet multa bona sibi dimissa a parentibus. q. illum qui bona paternā iam plūm p. sit. Sic paruulus q. bona nature habet. facilius dñtari potest diuitijs spirituah⁹. q. ille qui peccando bona nature consumit. **Q**uarto facit ad difficultatē hāc hoc q. ille qui differt pueri hz vas min⁹ idoneū. cui dñs libet infundat balsamū gratie sue. Verisimile enim est q. vas cordis quod diuitius immunditiam peccati continuit ad gratiam suscipiendā minus sit idoneum. Nullus libenter infundit balsamū vasi quod diu cōtinuit lutum. **Q**uinto facit ad difficultatē istā hoc q. quanto aliquis diuitius in peccato manet. tanto amplius oneratur peccatis. q. peccatū q. per penitentiam nō diluitur. suo pondere ad aliud trahit. An onus z. pene z. culpe crescit in peccatore. z. ideo minus sp. potest surgere a pctō. precipue cum ipse semper debili⁹ fiat. Et hoc est vñ vnde multum apparet. q. stulti sine illi q. differunt cōuerſi. Ille enī qui nō pōt leuare onus peccatoꝝ q. minus est. quō leuabit illud q. maius erit. An legitur inuirtis patrū. q. beatus Arsenius qui habitauit in heremo scythie. talē vidit visionem. Venit ad eū vox dicēs. Egredere z. ostēdā tibi opera hoīm. et egressus vidit ethi opēnigrū cū securi cedentē ligna. z. faciētem grandē sarcinā. z. temptabat leuare eam z. h. magnitudine nō poterat. z. itez cedebat alia ligna. z. addebat sarcinē. exposuit ergo ei hanc visionē dicens. Qui cedebat ligna. z. adhuc sup. sarcinā addebat. homo est q. est oneratus multis peccatis. z. sēper addit alia peccata. cū oportet ea deponere z. demere. Tali famula te laborat qui differt agere penitentia vsq. ad senectutē. q. laboraret ille qui haberet quattuor iumenta z. onera eis sufficientia: z. imponderet onera quattuor iumentoz. debili⁹ ex illis. Sic homines senio quod est debili⁹ pars vite hominis totum onus vite volunt imponere. **S**exto facit ad difficultatē conuersionis hoc q. quāto aliquis in peccato dñs

tius moratur: tātō amplius a deo clōga-
tur. Nō est verisile: q̄ ille qui non cessat se
elongare a deo p̄ xl. annos: posset defaci-
li in octo vel quidecim diebus in quibus
durat infirmitas: ad deum redire. Licet
hoc possit accidere ⁊ interdū accidat qñ
vetus spūssanci placuerit afflare alicui.
Sed raro accidit: iō scriptum est. qui clō-
gant se a te peribunt. Et Esa. ly. Inuoca-
te cum dum prope est. Solet dici q̄ tan-
tum est a sancto dionysio vsq̄ ad urbem
parisiensem: quantum ab urbe parisiensi
vsq̄ ad sanctum dionysium. Sic qui lon-
go tempore se a deo elongauit: nō nisi lō-
go tempore ad deum redit: nisi deus val-
de magnam gratiam ei facere voluerit.

¶ Septimo facit ad difficultatem cōuer-
sionis hoc: q̄ homo circa mortem nūl-
ta habet impedimenta scz infirmitatem
⁊ sollicitudinem de dispositione domus
sue: que non permittunt hominem cogita-
re de animasua. vnde Hiero. Dum infir-
mitate opprimeris: nihil aliud potes co-
gitare q̄ sentis. ⁊ Aug. mors v̄get pec-
cata terent vxo: ⁊ filij quos amauit ad se
vocant. ¶ Octauo difficile conuertitur
talis: q̄ iustum est: vt a deo contemnat mo-
riens. ille qui cum contempsit viuēs. Vñ
Esa. xxiiij. Ne qui spernis. nonne ⁊ ipse
sperneris? ⁊ Job Chrysostomus Hanc
animaduersione percutitur impi⁹. vt mo-
riens obliuiscatur sui. qui dū viueret obli-
tus est dei. ¶ Nono difficile conuertitur
homo qui differt conuerri vsq̄ ad mortē
quia tunc magis diabolus impugnat ho-
minem: sciens q̄ si tunc hoīem amiserit
de cetero cum nō recuperabit. vñ Gen. iij.
dicitur serpenti. Tu insidiaberis calcaneo
eius. In calcaneo qui ē extrema pars ho-
minis: intelligitur finis vite: cui diabolus
maxime insidiatur. Tunc enim summum
studium ⁊ laborē apponit vt hominem
deuincat. Interdum. xx. annis prouidet
diabolus ante mortē vnde hoīem in mor-
te detineat. Faciet enim hominem aliquid
inuisse acquirere: quod in morte non vult
restituere. vñ. Qd̄ agna est fatuitas eorū
qui ita presumunt q̄ in morte cōuertātur
⁊ q̄ tunc diabolū deuincat: qñ ipse me-
lys p̄paratus est ad p̄lium. Silces vidē

tur ē illi q̄ ludēs ad schachos ⁊ pax de
ludo sciēs: cogitare ap̄ se. ego p̄mittam
mibi familiā auferri: deinde in fine mac-
tabo illum cum quo ludo in angulo: cum
tamen sciret illi cum quo ludat p̄missum
esse luforem. Velut imperit⁹ lufor est pec-
cator: q̄ sp̄ in tēptationib⁹ succubit: q̄ fa-
miliā virtutū amittit. Velut p̄missus lufor
est diabolus: q̄ ab initio mundi exer-
citus est in ludo tēptationū. Qua p̄sum-
ptione ergo p̄didit p̄ctōr q̄ in angulo de-
beat cum mactare: id ē in fine vite sue vi-
cere: precipue cum sine deo nihil possit
facere: ⁊ dei auxilio adeo indignū se fece-
rit: vt nō solū nō sit dign⁹ a deo adiuari
sed irrideri. Vñ Prover. i. vocant ⁊ re-
nuistis. ⁊ subiugit. Ego quoq̄ in interitu
v̄ro ridebo. ¶ Decimū facies ad hoc q̄
ille cū difficultate p̄uertat q̄ p̄suevit pecca-
re est amaritudo quā inuenit euz at̄ptat
bonū opari. ex diuturna enī infirmitate ī
qua fuit amaritudine iuēnt: vbi debuit in-
uenire dulcedinē. vñ. Aug. Palato egro
pena est panis: q̄ sano ē suauis. Et oculis
egris odiosa est lux: q̄ sanis est amabilis
Inuenta autē amaritudine in bono ope
q̄ at̄ptat: statim dimitit illud p̄ctōr ad
modū simit: q̄ gustata exteriori amari-
tudinē nucis: tā cito eā p̄icit: ⁊ iō ad dulce-
dinē nuclei nō puenit. Sic p̄ctōr ad dulce-
dinē p̄mij vel sp̄ualis p̄solationis nō p̄-
uenit: q̄ dimitit bene operari: qñ inuenit
aliquā difficultatē in bono ope. Amaritudo
doliſta significata est p̄ amaritudinē illaz
aquarū. q̄s inuenerūt filij israhel d̄ egypto
reueritēs vt legit Exo. xv. Que dulcora-
te fuerūt cum lignum misissent in eas. In
quo ligno significata est memoria dñice
crucis. q̄ valet ad dulcorandū penitētib⁹
amaritudinē. quā sustinet: iuxta illud Gre-
go. Si passio domini ad memoriā reuo-
cetur: nihil adeo durum q̄ non equo ani-
mo toleretur. Propter difficultatē quaz
habet aligs in bono opere post peccatū
dictum est eue possq̄ peccauerat Gene.
iij. In dolore paries. ¶ Undecimū fa-
ciens ad difficultatē p̄uersiōis est tristitia
quā inuenit peccator: qñ cogitat se se
parari a vita in qua diu fuit. Et hec est cā-
quare ipsa memoria mortis amara est di-

ultibus: q: nō possunt sustinere etiam qd cogitent se separari a diuitijs quas amauerunt. vnde Eccl. xij. Omnis q̄ amara memoria tua homini inultor: et pacē habent in substantijs suis. ¶ Duodecimū faciens ad difficultatem pueris. est qui dā magnus timor qui est in peccatore d̄ in experientia bone vite: q: omnis peccator ad modum cain habet caput tremulum: trepidans vbi timendum non esset. Credit enī q: mori debeat si deo seruiat iuxta illud prouer. xxiij. Sicut piger. Leo est foris in medio platearū occidēdus. ¶ Quod ille qui differt cōuerſi sit iniquus in deum.

¶ Quinto debet monere hominem ad accelerationē pueris hoc: q: ille q: differt cōuerſi iniquus est in deum: in angelum: in seipsum: in proximum: et etiam in inferiores creaturas.

¶ In deū sex modis inique agit. Primo q: q̄st apponit fel in esca et. iuxta illud. ps. Dederunt in escam meam fel. Velut esca domini est bonum opus: q: in eo dñs delectatur: iuxta illud Cant. ij. Qui pascitur inter lilia. id est inter munda opera. Et ecce ergo dñi apponit fel: qui bonis operibus que agit amaritudinem peti admiscet. valde peruersus esset coquus aliquid principi: si in esca dñi sui absinthium poneret. Secundo inique agit in deum: quia illud differt ante oculos ei: qd maxie dō displicet. scz pccū. qd pccū maxime displicet deo. offensum ē in principio tractatus. ¶ Tercio inique agit in deū: q: cōtemnit eū se misericorditer vocantē: et eterno regno volentē pccz eius emere: cum ipse meruerit mortem eternāz vnde Esa. xxxij. Audiēt aures tue verbū post tergum monentis: scilicet dñi. Et ad Roma. ij. An diuitias bonitatis dei et patientie et longanimitatis contemnis: Gre go. Debemus dei miām salte erubescere si nolimus eius iusticiam fōundare. qui tanto amplior: et improbitate cōtēnuit: quanto cōtempnus vocare non designat. ¶ Quarto inique agit in deū: q: deū q̄ ex pectat vt pius p̄: quātū in se ē affligit tarditate sua. Ad quod possumus referre illud Tob. ix. Scis qm̄ dico cōputat pater

meus. et si tardauero vna die plus cōtribabitur anima eius. verba sunt minoris tobie ad angelum. ¶ Quinto inique agit in deum: q: deteriorē partē vite sue deo reservat: meliorē partē diabolo immolat. ¶ Sexto inī agit in deum: quia ex misericordia dei traz sibi prouocat: et ex hoc vnde debuit sumere occasionem dño seruendi. sumit occasionem deū impugnā dī. Ex eo enī q: sperat q: deus cum misericorditer debeat expectare proponit diutius eum offendere. vñ aplūs ad Ro. ij. Ignoras qm̄ bonitas dei ad penitentiam te adduxit. secundum autē duritiā tuā et cor impenitens thesaurizās tibi iram in die ire et reuelationis iusti iudicij dei. talis de bonitate dñi maliciā colligit.

¶ Quomodo differens cōuerſi sit iniquus in angelum.

¶ In angelū etiam peccat tripliciter. A

¶ Primo: quia quantum in se est cum affligit: in expectatione gaudij de cōuersione ipsius. vt dicitur prouer. xij. Spes enim que differtur affligit aīam. De gaudio vero legitur Luce. xv. Gaudium est angelis dei super vno peccatore penitentiam agente et c. ¶ Secundo quia frustratur angelus fructu laboris sui: cum peccator cui deputatus est ad custodiā. ad eius admonitionem se non corrigit.

¶ Tercio vero. quia angelo sibi deputato reuerentiam debitā nō exhibet dñi ante eū abominationes suas committere nō veretur. vel in ipsis iam cōmissis manere. Et tra quod dicit Bern. quouis angulo. quouis diuersorio reuerentiam habet angelo tuo. Nec audeas illo p̄sente facere quod me vidente non auderes.

¶ Quomodo differens cōuerſi sit iniquus in seipsum.

¶ Inique etiā agit in seipsū: dñ se potius vult habere malū q̄ bonū. infirmū q̄ sanū. mortuū q̄ viuū. seruū pessimū q̄ liberū. in statu latronis q̄ in statu regis. nihil habentem q̄ omnium bonorum ecclesie participem. inutilem q̄ multū valentē. Ad ille qui differt pueri potius amet se malū q̄ bonū. manifestū ē ex hoc. q: nullis admonitionibus maliciā vult relin

quere et bonitate recipere in quo seipsum viliozem habet omnibus rebus suis. **E**t enim res suas potius vult habere bonas quam malas. unde Augustinus dicit ei qui talis est. bonas vis habere et malis vis esse. Quod talis potius amet se infirmum quam sanum: patet ex hoc: quod peccatum mortale infirmitas est ad mortem. quod etiam potius se amet mortuum quam vivum: patet ex hoc verbo augustini: pus posito. Differenda inquit vivere in te: et non differenda in memetipso mori. quod etiam talis potius se amet servum quam liberum: patet ex hoc quod penam esse pessima servitus. unde quod facit penam est servus peccati. bernardus. An non servus cui dominatur iniquitas. Ita et maxime nisi indignus forte iudices homines ubi. quam vitium dñari. In statu etiam latronis plus se amat quam in statu regis: quia gestus in peccato mortali: ad modum latronis adiudicatus est patibulo inferni. qui vero est in statu gratie ad regnum eternum iunctus est. Item qui est in mortali nihil habet immo et nihil est: iuxta illud. j. ad Cor. xij. Si habuero omnem fidem ita ut montes transferam charitatem autem non habeam: nihil sum. Qui vero est in statu gratie: princeps est omnium bonorum ecclesie. unde David. Particeps sum ego omnium timetium te. Item quoniam in mortali est: inutilis est. An psalmus. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt. Qui vero in statu gratie est: multi valoris est. Unde Ecclesiasticus. xvi. Melior est unus timens deum quam mille filij impij.

Quod differens converti sit iniquus in proximum.

In proximum etiam inique agit qui differt converti tripliciter. Primo: quia corrumptum suo malo exemplo unde manthei xvij. Si peccaverit in te frater tuus etc. Dicitur aliquis peccare in eum: quo sciante peccat: quod cum suo malo exemplo corrumptum. Secundo peccat talis in proximum: quod debito auxilio eum defraudat. Cum deberet eum iuvare in pugna contra diabolum ipse potius nocet ei. Magna iniquitas est socium suum in bello deserere: et ad partem inimicorum severtere. Ecclesiasticus. iij. Melius est duos esse simul quam unum. Habent enim emolumentum societatis sue. Si unus ceciderit ab altero suscipitur.

Tertio inique agit in proximum: quod peccato ipse sepe punitur proximum unde legitur Josue. vij. quod propter peccatum achor: populus israel punitus sit. Erga enim verterunt hostibus suis. et xxxvi. ex eis corruerunt.

Quod differens converti sit iniquus in inferiores creaturas.

In creaturas irrationabiles peccat ille qui differt converti: quod propter peccatum hominis: creature irrationabiles quodammodo puniuntur. Unde possent conqueri de homine in die iudicii. Sol posset dicere ego propter hominis peccatum claritatem meam amisi Irrationabilia enim animalia possent dicere si facundiam haberent loquendi. Nos propter ipsum in diluvio perimus. Terra etiam posset dicere. Ego propter ipsum maledicta fui: et spinas et tribulos germenavi. Sexto debet movere homines ad accelerationem conversionis hoc: quod difficile est aliquem vere converti. Unde Gregorius. Plures invenio innocentiam baptisimali servasse: quam veram penitentiam egisse. Propter hanc difficultatem securus est ut homo cito convertatur et frequenter peccat de peccatis suis et frequenter peccetur illa si forte una inter multas confessiones inveniat placem deo. non enim prima vice qua homo cibariarum vel viclarum bene scit cibariare vel viclarum idoneus sit coram rege opus illud exercere: et dignus sit stipendio. Ita nec prima vice qua aliquis peccatur: interdu bene peccetur: immo pauci sunt qui non faciant sibi perizomata. vel legunt fecisse parietes nostri bernardus. ij. Excusant enim homines peccata sua. Ideo dicitur ad aiam peccatrice Esa. xxij. Summe cibarias circui civitates meretricis oblivioni tradita. Non canes: frequenter canitum: ut memoria tui sit. Cibaria ista pressio est qua sumpta: circumcunda est civitas aie: ut homo omnia peccata sua confiteatur. Et oportet bene cantare: quod peccato coram rege celesti cantatur. Et cantus ille si homo bene cantet celesti regno remuneratur.

Quod peccator sit in periculoso statu.

Septimo debet movere homines ad accelerationem conversionis hoc quod statim peccatoris est periculosus. Unde gen. ij.

legit quoniam dicitur ab adā cum peccasset: ubi esset ad significandū qd consideratio pculosi stat: in qd est peccator: possit et debeat moueri eū ad deserendū peccatū.

C In quāto autē periculo sit peccator: ostendi potest multipliciter. Primo ex hoc qd iusticia dei tenet gladiū euaginatū super caput eius qd secet eū mediū: aīam a corpore separando: qd meliōre partē scz aīam in igne inferni ponat. Sed misericordia dei gladium illum aliquāntulum detinet: si forte peccator penitentia agere velit. Ad gladiū istū possumus referre qd legitur Job. xix. Fugite a facie gladij: quia vltior iniquitatis gladius est scitote esse iudiciū. Ad idē pōt referri qd legitur Job. iij. qui incredulus est filio: nō videbit vitā sed ira dei manet super eum. De ira velut gladiū manet sup caput peccatoris. In statu eū periculoso est peccator: quia est in terra inimicorū suorū. vñ Baruch. iij. quid est israel: quod in terra inimicorū es. In terra inimicorū suorū morari periculo sum est: ex quo sciunt inimici eius eū ibi esse: et sunt fortiores eo. Item in periculo est peccator: qd ex solo pariete vitreo hostes eius phibentur ne habeāt eum in manu sua. Paries iste corpus est. post istum parietem stat diabolus malis hominibus: sicut deus in Lams. dicitur post pariete istum stare quo ad bonos. Paries iste de facili dissipat. vñ nō est necesse erigi magnas machinas ad ei⁹ destructionē. An⁹ enī paruis lapidis manualis ad eū destruendum sufficit. vñ nitrum ē: quō peccator securus est qui capitales inimicos habet adeo potentes: sicut sunt demones: et est in castro ita debilis. Itē in magno periculo est peccator: qd ad mortē vadit. Vnde Eccli. xij. Aīa peccatorū plantata est lapidibus: et in fine eorū inferi et tenebre et pene. Debet ergo peccator cogitare vias suas quo tendant: et puertere pedes suos iuxta illud ps. Cogitauit vias meas et conuertit pedes meos in testimonia tua. In magno etiā piculo est peccator: qd quodammodo ad portā inferni est. iuxta illud. Ap propinquauerunt vsqz ad portas mortis porte mortis vel inferni sūt peccata mortalia. Sic enī vocantur Ad arb. xvj. vbi

dicitur Porte inferi nō preualebunt aduersus eam. Ad portā inferni dicitur esse qui in peccato est mortali. qd inter ipsum et infernum nihil est mediū nisi transitus corporis. Si enī aīa a corpore separatur: qd in pūcto inferni intrat. vnde Job. xxi. Ducunt in bonis dies suos: et in puncto ad inferna descendunt.

C De magna stulticia differentium conuertit.

C Octauo et vltimo deberet hoies mouere ad accelerationem conuersionis magna stulticia que ostēdit esse in dilatione conuersionis. patet autē hec stulticia sic. Manifeste fatuus esset qui in vitulo caudā querebat equinam: cū talis cauda nō sit de vitulo. Simili fatuitate videtur laborare: qd malā vitā vult ducere: et bonas mortem habere. Lauda enī ista nō est de hoc vitulo. Talis erat balaam qd dicebat Numeri. xxij. Ab orat aīa mea morte tu suorū: et sicut nouissima mea horū similia. Ille qui vsqz ad mortē differt conuerti: p totam vitā suā parat mansionem in inferno: cū in nullo modo ibi manere velit. sed in paradiso. Item seminat maledictionē: et inuit metere eternam benedictionē. nō aduertit illud apli Gal. vi. que enī seminauerit hō hec et metet. et illud prover. xxv. quod in iuuentutē tua nō cōgessisti: quō inuenies in senectute. Itē tali vult colligere de spinis vias: et de tribulis ficus. querit enī bonum finem in via spinis peccatorum plena.

C Octo casus in qbus fatua est dilatio.

C Et notandū est qd octo casus sunt: in quib⁹ fatua solet reputari dilatio: qui oēs satis concordant proposito. **C** Primus casus est: qn aliquis aggressurus est iter. Ibi enī solet fatua esse dilatio. Sic cum conuersio quēdā inchoatio sit vie que ducit in celum: fatui est differre eam. et hoc multis de causis. Primo: qd breue est tempus. iuxta illud Job. xij. Breues dies hominis sunt. **C** Secundo: quia tōga est vita. vnde. iij. Regum. xix. dicunt ē helie. Surge: comede: grandis enim tibi restat via. Terto a magnis expectatururia enī celestis nos expectat. Quare to: quia ad magna expectamur scz ad res

gnum. Unde **Matth. xxv.** Venite benedicti patris mei percipite regnum &c.
¶ Quinto propter impedimenta que in via possunt accidere. Potest enim locus penitentie auferri: dum homo nimis differt puerit. vnde ad **Hebr. xij.** dicitur de esau. q. non inuenit penitentie locum: quia cum lachrymis inquisisset euz. **¶ Sexto**: ne forte sanus clausa inueniatur: secundum q. legis de fatuis virginib. **¶ Matth. xxv.** **¶ Septimo**: quia quando aliquis tarde inchoat dietam suam: oportet cum amplius laborare: et in tempore minus idoneo labori. Sic necessarium esset illis quosq. ad senectutem differunt conuerti: ut tunc amplius laborarent: et illa etas minus est idonea labori penitentie. Scilicet. faciamus q. in itinere fieri solet: qui tardius exierit velocitate moram copensant. Et ut vno verbo dicamus: omne bonum illi deficit: q. de nocte ad hospitium venit. Satis malum hospitium habebit: cuius hospitium infernus erit. In hoc autem hospitio hoc precipue timendum est: q. decetero mutari non poterit. **¶ Malum** etiam hospitium habebit: qui in igne purgatorij hospitabitur. **¶ Secundo** fatua est dilatio in rerum repetitione: propter periculum prescriptionis. quando enim aliquis rem aliquam diu possidet: ratione diuturne possessionis vult postea detinere eam. Sic diabolus quanto diutius hominem possidet: tanto difficilius dimittit: ut dicit **Beda.**
¶ Tertius casus est: si quis in locum immundum cecidit: fatuus est si voluntarie inde differt exire. Nulla enim immundicia est maior q. immundicia peccati. **¶ Ad** patet ex hoc q. luciferum q. nulla creatura pulchrior erat: vnica macula peccati a deo deturpauit: ut absq. horrore ab homine conspici non possit. quanta ergo fatuitas est: q. homo de peccato differat exire. **¶ Ira** infantia: si asinus alicuius in lutum ceciderit: cito vult eum extrahere. Si vero ipsemet in peccato ceciderit. non curat exire inde. Unde **Berni.** Cadit asinus et est qui subleuet: perit anima et non est qui recogitet. Et dominus **Luce. ij.** Qui vestrum asinus aut bos in putrum cadit et non continuo extrahit illum die sab-

bati. **¶ Quartus** casus in quo fatua est dilatio: est quando aliquid magnum alicui offertur et ille differt recipere: cum ex dilatione possit impedimentum interuenire. Valde fatuus esset ille cui rex francie vellet ciuitatem parisiensem dare: si differret eam recipere. Cito enim posset rex consilium suum mutare. Sic valde fatuus est ille: quem deus vult inungere vunctione gratie sue ad regnum celestis: si ille differat vunctionem illam recipere. cum ipse sciat: q. diabolus p. posse suo conabitur impedire eam. **¶ Quinto** fatua est dilatio in preparatione eorum que fecit homo tibi fore necessaria: et nescit q. hora: et precipue quando illa non possunt in breui preparari. verbi gratia. Si quis transfricare debeat: et incertus est qua hora nauis a litore debeat discedere: fatuus est si ea que sibi necessaria sunt: differat preparare. Sic cum sine charitate que vestis est nuptialis. nemo possit in paradysum intrare: et incertum sit qua hora debeat homo de vita ista discedere: fatuus est qui differt ea sibi preparare. Si enim tunc quando mors vigeret: primo querat lanam et linum et nere incipiat et ordiri et texere: forsitan ad tempus preparata non erit. Et frequenter cuncti illud q. ille qui creditur cum charitate discedere: discedit cum sacco scruius timoris: cui qua aulaui celestis regis non poterit intrare. vnde legitur **Iester. iij.** q. non erat licium: inducitur sacco: aulaui regis intrare.
¶ Sexto fatua est dilatio in rebus illis: quarum tempus et oportunitas transit: ut in transportatione plantarum: directione virgarum: edomatione animalium: instructione puerorum: curatione infirmorum: resistentia hostium: lotionem vestium: salitione carnum: formatione vestium. Fatuus esset qui transplantare vellet arbores iam inueteratas vel dirigere trabes magnas iam desiccatas. Argere tenere tras plantari solent et dirigi. Sic homines dum in tenera sunt etate: transplantari possunt in hortum ecclesie: et ad rectitudinem vite reduci. In senectute vero valde difficile est. vnde **Eccl. ij.** Est tempus plantandi: et tempus euellendi quod plantatum

est. Satius etiam esset q diceret Nolo equi
meum assuescere ambulationi donec in-
senuerit: et donec in fouea me precipitaue-
rit: et mihi collum fregerit. Sic satius e-
st qui corpus suum nō vult domare per pe-
nitentia: donec in foueam peccati spiritū
precipitauerit: et qsi fregerit ei collum:
dando ei occasionem mortalis peccati.

Equus inueteratus non assuescit ambula-
tioni: nec vetus canis vinculo: nec vetusta
pellis tenet futuram. Tarde adhibet medi-
cina infirmitati: cum ex diuturnitate incu-
rabilis facta fuerit. Tarde etiam abluuntur
vestes: cum ex diuturnis sordibus ita cō-
putruerunt. Satius esset qui haberet vas
aurcum et balsamū sibi oblatum in co po-
nere nollet: donec lutum multis annis in
eo tenuisset. sic satius est qui in se gratiaz
dei in purgicia non vult recipere: sed vult
vsq ad senectutē vas esse peccati et imun-
dicie. Tarde etiam reficitur hostibus: quā-
do iam totum occupauerunt. Tarde sal
adhibetur carnibus: quando iam scaturi-
unt vermicibus. Tarde etiam informantur
vestes: quādo prauam formā iam susce-
perunt. In his et in similibus nouerūt ho-
mines tēpus oportunū eligere: de tēpore
vero oportuno sue correctioni non curāt.

Nihil enim est eis seipsis vilius: iuxta il-
lud verbum Senecæ. Sotulares suos stu-
dent hoies in nouitate recte informare: s
seipsis vō recte informandis in sua noui-
tate nō curant. Chariores habentes soti-
lares suos seipsis. Diligenter instruunt fi-
lios suos de informatione vestium. de in-
formatione vō ipso p filiorum non curant.

¶ Septimo fama est dilatio: quādo sub-
ueniendum est alicui rei in qua aliquid cō-
tinue deperit. vt quando subueniendum
est domui que succensa est igne. Ignis ei
qui non est octosus. incessanter aliquid de
domo destruit. sic ignis peccati bona na-
turalia consumit. Et ideo factus est q dis-
fert euz a se excutere. vnde Berni. Absco-
di ignē in sinu meo. et exusto iam latere:
nudatis iam visceribus iam sanie deflue-
te. adhuc consulendum est an excutiam
illum. **¶** Octauo fama est dilatio. qñ ali-
quis debet subuenire rei q in periculo est
vt si quis ceciderit in aquā p fundā et ad

huc supenatar. sed incertum sit qñ debebat
descendere in profundū sicut lapis. fam⁹
est qui differt tali subuenire dum potest.

Et precipue ille satius est qui est in peri-
culo si petat dilationem sui succursus: di-
cens. Nolo adhuc mihi subueniri vsq ad
annum. Qui in peccato mortali ē. cecidit
in aquā p fundā. qñ icer⁹ qñ ad profun-
dum inferni descendere debeat. Et cum
ad penitentiam monetur. quasi quedā ta-
bula ei porrigitur: in qua de naufragio
euadat. Penitentia enim est secunda ta-
bula post naufragium. vt dicit Hierony-
mus. Unde valde satius est peccator si
differt tabulam istam recipere. vel si ni-
mis paruam eam querit. que euz a naufra-
gio liberare non possit. vñ si postq super
eam ascenderit. illam dimittit. donec ad
securitatem portus peruenerit. Mira in
sancta est q homines postq tabulas ascē-
derunt. iterum in mare voluntarie insili-
unt.

¶ De dilatione confessionis. Et de satui-
tate eo p qui differunt confiteri.

¶ Dictio de dilatione confessionis. conse-
quenter dicemus aliqua specialiter de di-
latione confessionis. Et primo ostendem⁹
communiter de satuitate eorum qui diffe-
runt confiteri. Secundo tangemus de
his qui nolunt confiteri. donec infirmen-
tur ad mortem. Tertio tangemus de sa-
tuitate eorum qui ante pascha nolunt cō-
fiteri. donec tota quadagesima vel maio-
pars quadagesime transierit.

¶ Potest autem satuitas eorum ostendi
qui differunt confiteri. Primo per hoc.
q ipsi volunt se deo abscondere. Ille enim
qui peccatum suum homini confitetur. il-
lud deo proprie confitetur. Et qui euult
abscondere peccatum suum. illud vult
abscondere deo. similis ade. qui domino
querent vbi esset ait. vt legitur Gene. iij.
Vocem tuam domine audiui in paradiso
et timui. eo q nudus essem et abscondi
me. Quanta autem iniquitas sit abscon-
sio huiusmodi. ostenditur Job. xxxi. vbi
sic legitur. Numerus meus a iactura sua
cadat et brachium meum cū ossibus suis
conteratur. si abscondi sicut homo peccā-
tum. et celauit in sinu meo iniquitatem meā.

Aira fatuitas est: q̄ homo velit deo abscondere mala sua: q̄o vidente ea cōmisit. Ad cumulum etiā fatuitas facit hoc: q̄ si homo abscondit mala sua: a deo deteguntur. Si v̄o detexerit a deo abscondentur vñ Haim. iij. Reuelabo pudenda tua in facie tua. Et sup illud ps. Iniusicias meas non abscondi. dicit glo. Cum hō detegit: deus tegit: cum homo tegit: deus nudat. cum homo agnoscat: deus ignoscit.

Secundo ostenditur fatuitas talium ex periculo obliuionis. Homo enim qui differt confiteri: multa tradit obliuioni. An Bern. Cōputano dilata: multa facit obliuisci. Ea que obliuiscitur ille qui differt confiteri. non obliuiscitur diabolus: nec etiam ipse deus. **T**ertio ostenditur fatuitas talium qui differunt cōfiteri p hoc q̄ minus amant seipsos solumaribus suis. Singulis enim diebus volūt solumares suos tergere: ne si lutum in eis fuerit decicatum. postea de facili illud remouere nō possint: a seipsis v̄o differūt remouere fordes vitiorum per dimidium annum vel amplius. Stabulum etiam suum vult purgare homo anteq̄ lutum fenestras occupauerit: seipsum vero non vult purgare p confessionem: licet videat se inquinatum per peccatum vsq̄ ad fenestras oculorum et aurium.

De sex bonis que ex confessione proueniunt.

Primo potest ostendi fatuitas talium per hoc: q̄ illa bona amittunt que proueniunt ex confessione. **P**rimum bonum quod ex confessione prouenit est. q̄ diabolus non ita libenter temptat eum qui per confessionem eius secreta reuelat. Ande Eccl. xxvij. qui denudat arcana amici. fidem perdit. Et Hieronymus. potestas et virtus traditoris adhibetur reuelata traditione. Latrones infernales ad modum aliorum latronum scientes se deprehensos fugiunt. Ande Job. xxiij. Si subito apparuerit auroz arbitramur vmbriam mortis. **S**ecundum bonum est. q̄ peccatum homini interdum redditur exorsum ex erubescencia quam sustinet cōfitendo illud. peccata enim turpia sunt: et nudata turpitudine eorum. quasi erube-

scerent denudatione sue turpitudinis reuolare non audent. **T**ertium bonum est consilium ipsius sacerdotis. vnde prouer. xxiij. Erit salus vbi multa consilia.

Quartum bonum est suffragium orationum ipsius sacerdotis. Debet enim sacerdos orare pro eo qui se confitetur. Quintum bonum est. q̄ pars penitus debitor: est peccator. ibi dimittitur. et exproclamum et ex erubescencia que magna est pena. Sextum bonum est: q̄ accedenti eo modo quo debet ad sacramentum confessionis. datur gratia si eam nō habet. et augetur si eam habet.

Quinto potest fatuitas talis ostendi p hoc. q̄ ille differt deo confiteri. differt deo aperire. petit sibi deus aperiri. dicens. **L**anq̄. v. Aperi mihi foros mea. et tunc ei aperitur. cum aliquis peccata sua humiliter confitetur. Expulsus enim vitiorum obstaculis. deus cor hominis ingreditur. qui autem differt confiteri. differt ei aperire. Si quis de subditis archiepiscopi per horam differret aperire ei. ad ostium eius pulsanti. non parum offenderet eum. quātum ergo potest deus offendi: quando aliquis de subditis suis differt ei aperire. per dimidium annum vel amplius. quod frequenter ei accidit. Ande Joban. j. In propria venit et sui eum nō receperunt.

Sexto potest ostendi fatuitas eorum per hoc q̄ pessimum hospitem cuius societatem experti sunt esse valde noxiam. per dimidium annum vel amplius apud se detinere volunt. Hospes ille diabolus est. qui hospitium suum omnibus bonis euacuat. Ande Jobel. ij. quasi hortus voluptatis coram eo. et post eum solitudo deserti. Anteq̄ diabolus veniat ad aiam ibi est abundantia bonorum: et post aduentum. eius magna vacuitas. **A**ira fatuitas. Si christus in se vel in membris suis hospitatus fuerit apud aliquē. vix per mittitur ibi esse per diem vnum. diabolus vero permittit ibi esse plus q̄ per annum. Ande hospes qui christi nomine recipit. non solum fetet hominibus cum est quatruiduanus sed etiam cum est triduanus vel biduanus. **S**eptimo potest ostendi fatuitas talium per hoc. q̄ cū ipsi sunt

in ore diaboli. luxia illud Job. xxxvj. Saluabit te de ore angusto latissime: ne scit tamē clamare: immo nec submisit peccatum suum dicere vt euadat os diaboli Os diaboli latissime recipit. angustius in est ei qui vult inde exire. Insuperiores videntur esse tales brutis animalibus que clamant cum a fortioribus animalibus rapiuntur. ¶ Octauo potest ostendi fatuitas talium per hoc: qd ipsi nesciunt ostium aperire quod est sine sera: vt euadant de miserrimo carcere peccati. Ostium sine clauis & sine sera est os. quod ipsi nolunt p confessionem aperire.

¶ De fatuitate differentium confiteri vsq ad mortem.

Specialiter potest ostendi fatuitas eorum qui confiteri nolunt: donec infirmetur ad mortem multis modis. ¶ Primo per hoc quod tales tunc primo medico spirituali infirmitates anime sue ostendunt. cum iam consilium eius implere nō possunt. Dum enim infirmi sunt impotentes sunt ad agendam penitentiam. Ideo dicitur Eccli. xvj. Eius & sanus confiteberis & laudabis deum: & gloriaberis in miserationibus eius. ¶ Secundo potest ostendi per hoc: qd confessio que fit morte urgente: non est preciosa deo. Est enim velut confessio latronum. Latrones non solent confiteri mala sua: nisi prius tormentis interrogati fuerint & nisi mortem sibi paratam viderint. ¶ Tertio potest ostendi fatuitas talis per hoc: qd interdum hominem pudet confiteri in morte quādo senex est peccata que fecit in iustitia sua. ¶ Quarto per hoc qd interdum tales loquelam amittunt. & qui noluerunt confiteri dum poterunt. non possunt cum volunt. ¶ Quinto per hoc qd infirmitas & sollicitudo quam habent de d. spositio ne domus sue non permittit eos cogitare de peccatis suis. Preterea sacerdos de consuetudine praua in locis multis: accedit ad infirmum. simul confessionem ei auditurus & viaticum daturus: & multi s. populo conuitantur cum: coram quibus infirmus peccata sua non vult confiteri. Erubescit enim qd illi a domo exeant ne redatur enormia commisisse. Et si forte

illi exterint. erubescit infirmus quod nūmum faciat eos expectare.

¶ De fatuitate differentium confiteri donec fere tota quadragesima sit transacta.

¶ Sequitur de fatuitate eorum qui i quadragesima nolunt confiteri: donec transierit fere tota quadragesima. ¶ P. dicit aut ostendi talium fatuitas multipliciter.

¶ Primo ex hoc quod ipsi sunt prepositi. Solunt enim ultimo facere quod dominus vult primo fieri. Vult enim dominus qd illi qui ei seruiunt incipiant a confessione. Unde Ps. Proccipite domino in confessione. Et iterum. Preoccupate faciem eius in confessione. Et Prover. xviij. Iustus in principio accusator est sui.

¶ Secundo potest ostendi fatuitas talium per hoc: qd tales laborem septem manarum amittunt in magna parte pro labore vnius horæ: scilicet quod nolūt in principio quadragesime confiteri peccatorum suorum facere que in vna hora fieret. Plus enim valeret ieiunium vnius diei post veram penitentiam: quam valeat ieiunium totius quadragesime ei qui remanet in peccatis suis. Et licet peccata dimittantur sola contritione. cum proposito confitendi: tamen frequenter homines qui instructi non sunt: nesciunt peccato renunciare: donec in confessione instruuntur. Unde frequenter non dimittuntur eis peccata ante confessionem. Fatui etiam sunt tales: qui tunc primo manū ablucere volunt: quando iam cibum sumperunt. Cibum quo anima reficitur & deus delectatur. bonum opus est: vnde Joan. iij. Quia cibum est vt faciam voluntatem eius qui misit me. Post cibum ergo manus abluit: qui postq in quadragesima sua bona opera fecit: tunc post peccata sua confitetur. Tales etiam tunc primo vineam suam putant: quando maior pars vindemiata est: quia putatio preparat ad hoc vt vinea melius fructificet. Ideo valde fatuus esset qui putationem differret: donec maior pars fructuum cetera collecta. Sic cum confessio preparat ad fructum bonorum operum. fatuus est qd confessionem vult differre donec maior:

parte fructus quadragesime collegerit.
¶ **¶** Aliud facile est videre in purgatione
 segetum. Nullus enim differt purgatione
 segetum in agris: donec maiorem partem
 frugum mesuerit. Item tales tunc pri-
 mo medico spirituali infirmitatem ani-
 me sue ostendunt: quando casualiter sibi
 medicinas exhibuerunt: et quando tempus
 aptum curationi vel ex toto vel ex maiori
 parte pertransiit. Item tales tunc primo
 volunt ferri remouere de vulnere: quoniam iam
 curationem impediunt: cum tamen dicat
 Zuienna: quod dum ferri est in vulnere
 non est malagina apponere: serpens est in vulnere
 dum peccatum est in homine: et dum hoc est
 non valent opera que homo facit ad vitam
 eternam. Tales etiam in cibo domini fel
 apponunt: iuxta illud ps. Dederunt tu clem-
 entiam: id est amaritudinem peccati. In
 escam domini fel ponit: qui bonis operi-
 bus quibus deus habet delectari peccatum
 admiscet. Et ut breuiter dicam tales qua-
 do iam ieiunium amiserunt: tunc primo
 ad illud preparare se volunt. Satius re-
 putaretur si quis crucem transmarinam ac-
 cepisset et nollet cōfiteri donec perfectus
 peregrinationem suam. Si preuenienda
 est peregrinatio confessione. ut sit ideo gra-
 tior: quare non similiter ieiunium. Tales
 etiam tunc primo vas lauare volunt: cum
 iam vinum infuderunt: et non euacuata
 materia morbi curare presumunt. Tales
 etiam prius redemptionem suam in ma-
 gna parte exoluunt. quam de liberatione
 sua tractauerint. Unde accidit: quod soluta
 magna parte redemptionis sue adhuc equi-
 capti sunt a diabolo sicut prius. Tales
 morsum serpentis infernalis volunt sana-
 re: adhuc veneno in eis remanente.

¶ De vitio tarditatis. Et de sex que hoc
 vitium dissuadeant.

Capitulum sextum.

¶ Equitur de tarditate: que est se-
 xtum vitium pertinens ad acci-
 diam. Sicut enim accidiosus
 differt inchoare opus quod fa-
 cturus est: sic tarde procedit in opere iam incho-
 ato. **¶** Sex vero sunt que potest dissuadere

nobis vitium tarditatis. **¶** Primum est
 ipsa angustia siue breuitas temporis pre-
 sentis. Unde Eccl. x. Moli cunctari in te-
 pore angustie. **¶** Secundum est velocitas
 ipsarum rerum: que velociter et quasi cur-
 sum pertranseunt: unde Sap. v. Transie-
 runt omnia illa tanquam ombra. et tanquam
 precurrens nuncijs. **¶** Tertium est velo-
 citas et strenuitas quam mali habent in
 eis que sibi iniustia vel noxia sunt. Unde
 Proverb. i. Pedes eorum ad malum cur-
 runt et festinant ut effundat sanguinem et in-
 pedes veloces eorum ad effunden-
 dum sanguinem. Item Horatius. Impi-
 ger extremos currit mercator ad indos.
 Per mare pauperem fugiens: per saxa
 per ignes. Et Bern. Magna consilio.
 Ardentius desiderant seculares permissio-
 sa quam nos vitia. Illacius currunt ad
 mortem quam nos ad vitam. Unde cum im-
 minente passione domini. ceteri apostoli
 somnolenti essent: ut legitur Mat. xxvi.
 solus iudas somno non opprimebatur: sed
 procurabat ut eos adduceret. qui dominum
 comprehenderent. **¶** Quartus est magna
 offensa dei que ex tarditate illa incurritur.
 Unde Proverb. i. Sicut acetum dentibus
 et fumus oculis: sic piger bis qui miserum
 est in via. Acetum molestum est dentibus
 et fumus oculis. Sic deus molestatur in
 nimia tarditate eorum qui sibi seruiunt.
 Nec mirum: cum videat eos qui strenui
 erant antequam ad seruitium eius venirent:
 tunc tardos et pigros fieri quando ad ser-
 uitium eius veniunt: cum volare deberent
 iuxta illud Esa. xl. Qui sperant in domi-
 no mutant fortitudinem: assument pen-
 nas ut aquile: volabunt et non deficient.
¶ Quintum est magna gratia quam ha-
 bent apud deum seruientes deo: qui ei ve-
 lociter et strenue seruiunt. Unde Pro-
 verb. xxij. Vidisti virum velocem: in opere suo
 coram regibus stabit: nec erit ante igno-
 bilis. **¶** Sextum est utilitas quam ha-
 bent tales ex sua velocitate et strenuitate.
 Opera enim illorum non impediuntur vel
 tedio vel alia de causa: quin perficiantur.
 Unde Eccl. vigesimo secundo. In omni
 opere esto velocis: et omnis infirmitas non

occurreret tibi.

De vitio negligentie.

Capitulum septimum.

Equitur de negligentia que est
septimum vitium pertinens ad
accidiam. Et attenditur negli-
gentia in hoc qd homo nō cu-
rat qualiter opus inchoarum faciat vtruz
bene vel male: sed hoc solum curat: vt ab-
onere laboris inchoati se expediat. Negli-
gentia vero hoc modo sumpta contraria
est diligencie. Et attenditur diligentia in
hoc: qd homo ad hoc studeat: vt opus in-
choarum bene fiat. De hac diligentia cō-
mendatur mulier habens decens drach-
mas. Luc. xv. vbi legitur de ipsa: quod
amissa drachma vna accendit lucernam
et evertit domum et querit diligenter do-
nec inueniat. Ad hanc diligentiam mone-
mur. pue. xxiii. vbi sic legitur. Diligenter
exerce agrum tuum. Et vigesimo septimo
vbi sic legitur. Diligenter agnosce vultu
pecoris tui.

De sex que faciunt ad detestationem
negligentie.

Sex vero sunt que possunt valere ad
detestationem negligentie. Primum
est illud Hier. xlvij. Maldictus qui fa-
cit opus dei fraudulentē: vel negligenter
secundū aliam litteram. Quam litteram in-
mit hic interli. super illud verbū fran-
denter vel desidiose. Secūdo facit ad de-
testationem huius negligentie: diligentia qd
habent creature irrōnabiles circa opera
sua. Diligentia quam hz nā circa fructus
arborū: satis patet per hoc: qd eos ita ob-
uoluit duris vel amaris exterius: dulcedi-
nē et teneritudinem interius reponens.

Diligentia etiā quā habent animalia ad
seus suos: satis manifesta est. Tertio
potest valere ad detestationē negligentie:
diligentia quam habent hoies circa ea qd
pertinent ad vtilitates corporis: vel ad ho-
norem mundi: vel circa ea quibz intēdunt
placere alicui hoī. De illis autem solum
que ppter deum sunt non curant homi-

nes qualiter fiant. De diligentia maioris
habetur Mat. ij. vbi sic legitur de he-
rode. Diligenter didicit ab eis tempus
Nelle. Et subditur. Ite et interrogate dilige-
ter de puero. Quarto facit ad detesta-
tionem huius vitij sublimitas personarū
coram quibus negligentia talis commu-
titur: quia coram deo et angelis eius com-
mittitur. Magna diligentia adhibenda
esset in psallendo: et alijs operibus que fi-
unt specialiter coram deo et angelis eius.
Unde in Ps. Quoniam rex omnis ter-
re deus psallite sapienter. Et Sapiens.
Tanto maior studio placendi opus est:
quanto maior est cui placendum est. Et
David. In conspectu angelorum psallam
tibi. Et Cant. viij. Qui habitas in hor-
tis. amici auscultant te. Amici isti angelj
sunt qd psallēte auscultāt te. Quinto pōt
valere ad detestationem negligentie: vtili-
tas magna que prouenit ex diligentia in
seruitio diuino. Plus enim valet vna
oratio bene facta quam mille cum negli-
gentia facte: tanta potest esse negligentia
Plus etiam valet dies vna ieiunij si fiat
eo modo quo debet: quam ieiunia decem
annorum si in mortali fiant. Sexto fa-
cit ad detestationem negligentie hoc qd
diligentia in seruitio dei: valde honorifi-
ca est deo. Unde Proverbio. xij. Mu-
lier diligens corona est viro suo. Anima
que debitam diligentiam adhibet in dei
seruitio: glorificat christum qui est spon-
sus animarum: sicut corona que reddit
illum gloriosum cuius capiti imponitur.
Precipue autem videtur facere ad de-
testationem negligentie hoc: qd ex negligē-
tia ista prouenit quod ex seruitio illo vñ
deberet acquirere apud deum gratiam: re-
portat eius offensam.

De remedijs contra negligentiam.
Contra hanc negligentiam duo spiri-
tualia sunt remedia. Primum est ti-
mor. vnde Eccl. vij. Qui timet deum ni-
hil negligit. Secundum est amor dei.
Qui enim perfecte deum diligit: diligen-
tiam adhibet in eis que ad deum pertinet
sicut ille qd aliquē recipit in hospitium quē
multum amat: et ad cuius susceptionē let-

est cum magna diligentia preparat que ei necessaria sunt. Unde Eccl. xx. Splendidi cor bonum in cupulis. Epule enim illius diligenter sunt.

¶ De tribus que impediunt diligentiam studij.

¶ De negligentia studij specialiter notandum est: q̄ tria sunt que impediunt illud.

B Primum est nimia velocitas. Quidam enim sunt qui quasi cursu considerant ea in quibus student: nec possunt expectare donec veritas quam querunt sibi occurrat. Similes pilato: de quo habetur Job. xviij. q̄ cum quaesivisset a domino quid esset veritas: exijt ad iudeos: nō expectata domini responsione. Quod talis velocitas diligentiam studendi impedit: ostendit nobis Sapiens dicens. Nihil magnum rerum natura cito effici voluit: preposuit q̄ pulcherrimo operi cuius difficultates nascendi quoq̄ hanc legem fecit: vt maior animalia visceribus parentum diutius continerentur. Sic tardior dum diligens sit stilus: queramus optima: non proptinus gaudeamus se offerentibus. Repetenda sepius erunt scriptorum proxima. Sic namq̄ melius iunguntur prioribus sequentia. Omnia nostra dum nascitur placeant. Sed redeamus ad iudicium. Cito non sit vt bene scribatur: et bene scribendo non sit vt cito. ¶ Secundo impedit diligentiam studij: curiositas: que vult videre omnia que sequuntur. Contra quam remedium est animo velut quoddam frenum imponere: et non permittere vagari illum ad sequentia. Unde Sapiens. Resistamus et pvideamus vt effrenatos equos frenis quibusdam coerceamus. Oculus cordis semper noua videre appetit: sicut et oculus corporis: iuxta illud Eccl. j. Non satiatur oculus visu: nec auris auditu. Iō q̄ refrenandus est. ¶ Tercio impedit diligentiam studij: fagatio. Unde bonum est: vt quando aliquis videt se fagatum circa materiam aliquam studendo q̄ ipse queat: et post quietem ad eandem materiam redeat. Unde Sapiens. Oblat diligenti scribendi etiam fatigatio. Nō dubium est optimum emendandi genus esse a scripta in aliquod tempus reponantur:

vt ad ea post intervallum aliquod velut noua atq̄ aliena redeamus: vt nobis tanq̄ recentes setus blandiantur.

¶ De vitio inconsummationis.

Capitulum octauum.

Equitur de octano vitio pertinēte ad accidiam: quod possumus vocare vitium inconsummationis seu imperseuerantie. Hoc vitio laborat illi qui raro ad perfectionem ducunt aliquid opus quod incohant. ¶ Ad detestationem huius vitij primo potest valere exemplum christi: de quo habet Mat. th. xxvij. q̄ obdulerunt ei iudei q̄ crederent in eum: si de cruce descenderet. Ipse vero pro tanto munere sibi oblato: noluit opus redemptionis nostre inconsummatum relinquere. Ad idem potest referri q̄ ipse dicit Job. iij. Libus meis est: vt faciam voluntatem eius qui me misit: vt faciam opus dei. Et Job. xviij. Ego te clarificavi super terram: opus consummaui quod dedisti mihi vt faciam. Legitur etiam Deut. xxxij. q̄ dei perfecta sunt opera. ¶ Secundo potest valere ad detestationem huius vitij hoc: q̄ hoc vitium adeo placet diabolo. Quis signum est hoc: q̄ ipse tantum conatur ad hoc vt homines non perseuerent. Unde dictum est serpenti Gen. ij. Tu insidiaberis calcaneo eius id est fini: cui precipue diabolus insidiat. Scit enim finem optimum esse in re: et q̄ cetera habent ab eo bonitatem suam: ideo finem precipue impedire conatur. ¶ Tercio valere potest ad detestationem huius vitij hoc: q̄ vitium istud valde nocuum est homini. Quasi enim perditā sunt cetera que facta sunt nisi finis sequatur. Parum enim prodest fundamentum et parietes fecisse: tecum non sequatur. Parum etiam prodest per mare laborem se nauigando: si tunc nauis perierit quando portui proxima fuerit: per leucāvna. Ideo dicitur Prover. xviij. Qui mollior est et dissolutus in opere suo: frater eius opera dissipantis. Quasi enim idem est ac si dissiparet: quia ea non perficit. Hoc so

iam est damnosum istud vitium homini:
sed etiam verecundū: et irrisione dignū. di-
citur enim. *Isle hō cepit edificare et non
potuit psumare: fin quod legitur Luce.
xiiij. Indecens est animal sine cauda et ri-
diculosum: ut patet in summa. Sic op^o sine
consumatiōe. Ultimo pōr valere ad d-
testationē huius vitij magna utilitas q̄ p-
uenit ex perseverantia. Tantum enim va-
let vltimus dies quo aliquis bene vivit: q̄
totum omnes dies precedentes: q̄tū ad h:
q̄ si illo die male vixisset: tota vita prece-
dens perditā esset. Sola perseverantia
hominem salvat. Unde Bern. Perseve-
rantia est singularis filia summi regis. Fila
enim sola heres est regni eterni.*

De vitio remissionis.
Cap. ix.

Equitur de vitio remissionis:
quod est non vltimum pertinēs
ad accidiam. Hoc vitio labo-
rat ille qui quotidie deterior ef-
ficatur. Si inchoat aliquid opus: primo
die aliquantulum strenue operatur: secun-
do die minus: ad vltimum nihil. De tali
dicit Eccl. xxij. filia fatua in deminoratio-
ne fiet. Filia fatua est anima sale sapientie
non condita: que semper decrecendo p-
cedit: sicut e contrario vita iusti procedit
a crescendo. Unde Prover. iij. Iustorū
semita quasi lux splendens pcedit: et cre-
scit vsq; ad perfectū diem. Et Prover.
xxi. Cogitationes robusti semper in abū-
dantia. Robustus aliquid quotidie lucra-
tur super hostes suos: sed remissus quoti-
die aliquid amittit. Remissionē vero istaz
sequitur pauptas: primo. Unde prover.
x. Egessatē ope rata est manus remissa:
manus autē fortis diuitias parat. Secū-
do sequitur remissionē istā seruitus vitio-
rū. vnde puer. x. Ab anus fortis domina-
bitur: que autē remissa ē tributis seruet.
Sequitur etiam remissionē istā frequens
fractio propositi. Unde Sen. Arcus fran-
git in iēso: animum remisso.

De vitio quod potest vocari dissolu-

tionis.

Cap. x.

Equitur de decimo vitio qd̄ p
tinet ad accidiam: qd̄ possum^o
vocare dissolutionē. Hoc vitio
laborat ille: qui inueniens diffi-
cultatem in sui regimine se dimittit oīno
absq; gubernatione: luxa illud Prover.
xxij. Eris sicut dormiens in medio mari
et quasi sopit^o gubernator amisso clauo.
Talis animū suū nō recolligit. Dispersus
enim est et diuisus adeo quod nō tenet d-
sei. so vnū frullū euz alio. vii Eccl. xxij.
Qui docet farum quasi qui conglutinat
testaz. Testa in minutas partes contracta
non de facili conglutinatur: nec anim^o ho-
minis dissolutudē facili recolligitur. Est
enim tanq; puluis quem proficit ventus
a facie terre. Si aliquid bonum: vt scien-
tia vel aliud illi infunditur nihil in eo re-
tinetur. Est enim velut doliū non ligatū
vnde Eccl. xxi. Cor sanū quasi vas cōfra-
ctum: et omnem sapientiam non tenebit.
Ex hac dissolutione sequitur penuria om-
nium bonorum. vnde prover. xxi. Anima
dissoluta esuriat. Solet autem vitium istū
prouenire ex quadam dissidentia de deo.
videntes enim aliqui infirmitatem suam:
diffidunt posse seipsos regere: quia de di-
uino auxilio non confidunt. vnde Eccl.
ij. ve dissolutis corde: quia non credunt
deo: et ideo non protegentur ab eo.

De vitio incurie. **Cap. xj.**

Equitur de vndecimo vitio qd̄
pertinet ad accidiaz: quod pos-
sumus vocare incuriam. Hoc
vitio laborat ille: qui suoz de-
bitam curam non habet. Talis sua nō ex-
colit: culta non colligit: collcta nō custo-
dit. Notandum q̄ sapientia conseruandā
non minus valet ad hoc q̄ aliquis dicitur
et abundet: quā sapientia acquirendi.
vnde quidam. Non minor est virtus quā
querere paria tueri. Parua vasa que non
tenent: licet abundanter recipiant: nō in-
implentur: vt patet in cribro. vasa vero
magna que tenent: licet non ita abundāter

recipiant paulatim replentur. Scriptores vniuersa rotam biblia scribendo in annovno sibi acquirit quia aliquis per totam vitam suam addicere non potest. Et in aliquis citius vnam propositionem addiscit quam scriptor scribat vnam dictionem. Sed hoc ideo accidit quia illud quod addiscitur non memoriter retinetur. Unde ei qui in studio vellet proficere: summe necessarium esset ut illud quod addiceret per posse suo memorie infigeret: deinde quod memoriam laabilis esset scriberet illud: et quasi de pergameno aliam sibi memoriam faceret. parum enim prodest quod aqua ita de facili inpressiones recipit: cum eas non custodiat.

De vitio ignavie. Cap. xij.

B

Equitur de duodecimo vitio: quod pertinet ad accidia: quod possumus ignaviam nominare.

Hoc vitio laborat ille qui potius eligit in miseria magna permanere: quam aliquantulum laboris subire. Et possumus assignare duodecim ignavias que solent inueniri in hominibus accidiosis. Prima est: quod homo accidiosus potius elegit carnes suas comedere: quam labore acquirere quod habeat ad comedendum. Unde Ecclesiasticus. iij. Stultus complicat manus suas et comedit carnes suas: id est: cens. Alio est pugillus cum requie: quam plena virga manus cum afflictione et dolore animi. Accidiosus quodammodo carnes suas comedit cum potius vult castigare paupertate et inopia: quam labore proprio acquirat quod sibi necessarium est. Secunda est: quod potius eligit fame perire quam laborem ascendendi se velit sustinere. Unde Proverbia. xxvj. Abscondit piger manus suas sub ascella: et laborat si ad os suum converterit. Acciosus totus famelicus est: ut offensum espiarius. Famem autem eius sedaretur si operaretur. Unde cum pigritatur operari ut famem repellatur: quodammodo vult potius se famelicum esse: quam laborem ascendendi se sustinere. Tertia est: quod ipse po-

tius eligit non lotis manibus manducare quam in ablutione harum aliquantulum laborare. Nec ignavia manifeste potest videri in eis qui per totum annum comedunt immundi: quia manus suas ad est opera sua per confessionem abluere nolunt. Quarta est: quod cum ipse a demonibus ad patibulum infernale trahatur non tamen vult se signare cruce penitentie ut ab eis liberetur. Quinta est: quod cum stillicidum pravarum cogitationum super oculum cordis cadere sentiat: pre nimia pigritia oculum non avertit: sed a stillicidio eum corrumpi permittit. Sexta est: quod si ignem pravi desiderij super pedem affectus cadere senserit: ipse potius eligit quod ignis pedem suum exurat: quam ut ipse laborem excutiendi ignem sustineat. Septimum est quod cum dominus offerat ei bona gratie et bona glorie: ipse tamen ex pigritia suscipiendi ea remanet in sua paupertate. Unde Ecclesiasticus. xxv. Ante hominem vita et mors: bonum et malum: quod placuerit dabitur illi. Octava est: quod ipse potius eligit in luto per annum permanere: quam inde surgendo aliquantulum laborare. Non ira ignavia est: quod aliquis ex pigritia iacet in luto: qui potest iacere in lectulo florido. Unde Cantica. i. Lectulus noster floridus. Non est: quod postquam ipse posuit unum pedem: scilicet intellectus vel boni perpositi in via mundicie: alium tamen pedem scilicet affectus vel operis differt movere per duos annos: vel amplius: remanens in immundicia ex pigritia remouendi pedem illum. Multi enim sunt qui postquam iudicauerunt bonum esse inchoare novam vitam et proposuerunt vel voverunt: se ingressuros religionem: tamen differunt multis annis implere illud. Decima est: quod cum ipse in profundum stulticie ceciderit: tamen potius eligit ut stulticia submergat eum quam ut ad occupationem per quam evadere possit: manum extendat. Unde stulticia nemo emergit: nisi manus porrigat ad laborem. Undecima est: quod potius eligit per aquam divitiarum et deliciarum ire ad mortem suam: quam aliquantulum laborando per terram siccam pau-

pertatio: ad portum peruenire vite. **D**ivinitas delitit in aquis sunt tendentes ad mare inferni. Ideo prohibemur ponere pedes nostrum super aquam in Ps. ibi. Divinitas si affluant: nolite cor apponere.

Duodecima est: quod ipse potius eligit in carcere immundo in quo ad mortem servatur remanere: quam pro evasione sua laborem excundi sustinere. Mundus iste carcer est peccati.

De vitio indevotionis.

Cap. xliij.

3

Equitur de vitio indevotionis quod est tertiumdecimum. Et est indevotio quedam ariditas spiritualis. Unde ps. Anima mea sicut terra sine aqua nbi.

Et Hummeri. xi. Anima nostra est arida: nihil respiciunt oculi nostri nisi manna. **P**rovenit autem ista ariditas multis de causis. **Q**uandoque ex superbia que est mons gelboe: in quo nec ros nec pluvia descendit. Unde Bern. loquens in persona illius qui devotionem amisit occasione superbie: dicit: ab heri et nudius tertius inuasit me languor anime. et inde hebetudo insolita: quedam inertia spiritus. Superbia inuenta est in me: et deus declinavit a servo suo in ira. Non compungi ad lachrymas queo: tanta est duritia cordis ut non sapiat psalmus. Non legere libet: non orare delectat: meditationes solitas non invenio. Ideoque ad opus manuum piger: ad vigiliis somnolentus: ad iram preceps: ad odium pertinax: lingue et gula indulgentior: securior et obfusior ad predicationem. **D**eu omnes montes in circuitu meo visitat dominus: ad me autem non appropinquat. **Q**uandoque autem provenit ariditas ista ex defectu cibi spiritualis. Unde Ps. Aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum. **P**rovenit etiam quandoque ex accidia. Cum cetera creature ex ocio impinguntur et ex labo

re attenuentur: anima humana e contrario ex labore impingatur: et ex ocio et delictis attenuatur. Unde Proverbiorum. xiiij. Sult et non vult piger: anima autem laborantium impinguabitur. **Q**uod ideo accidit: quia opera bona cibi sunt eorum qui ea faciunt. unde vita spiritualis sustentatur et roboratur. **D**ominus vero qui patiuntur illam spirituales ariditatem: duri sunt frequenter ad ea que sunt pietatis: et inflexibiles ad ea que sunt obedientie. **D**ura facilius franguntur quam stectantur. Si ad ignem tribulationis ponantur nihil spiritualis pinguedinis emittunt: quia nec gaudent nec gratias agunt: sed statim ardent et exuruntur per impatientiam. **A**d modicum statum temptationis igne peccati succeduntur. **A**d bona opera sunt steriles. **Q**ue alijs facilia sunt vel etiam iocunda: videntur eis imbecillitatis: sicut panis aridus quandoque transglutiri non potest: qui tamen ad introitum liquoris delectabilis efficitur.

De vitio tristitie in divino servitio.

Cap. xliij.

Equitur de tristitia que est xliij. vitium pertinens ad accidiam. Et notandum quod tristitia est vitium valde detestabile in

servitio divino. Valde enim displicet deo et placet diabolo: et homini valde nocet. **P**rimum patet per illud. ij. Cor. ix. Dilare enim datorem diligit deus. **E** contrario. Tristem datorem odit deus. Et merito. Tristitia enim in servitio dei est quasi absinthium positum in esca dei. bonum enim opus est esca dei: sicut offensum est prius. **P**roterea: cum omnia bona nostra dei sint: et solum ea que de manu eius accepimus: demus ei sine tristitia debere mus esse: cum oportet nos ei dare. Item cum eis que nulli vel pui valoris sint: pua vel qsi nulla occasione adeo leti efficiamur fas potest deo displicere: et in eius obsequio ubi sunt tot cause leticie: iustificari non possumus. **C**ause leticie quas debemus

habere in diuino seruitio he sunt scz q
tanto domino seruimus: scz cui seruire re
gnare est: q in domū dei imus. Ande
David. letatus sum in his que dicta sunt
mibi &c. Et q tantum lucratur: scz glo
riam eternam. Ande ps. Et cācēt in vījs
domini: quoniam magna est gloria domi
ni. ¶ Quod vero tristitia ista valde dia
bolo placeat potest ostendi per sūi ira
rium: scz per hoc q leticia spiritualis val
de ei displicet. Ande. j. Regum. iij. dicit
philistei. Ne nobis: non enim fuit tanta
exultatio heri & nudius tertius. Ne no
bis &c. Et beatus antonius dicit: q vni
ca ratio vincendi inimicum est leticia spiri
tualis. Legitur etiā. j. Macha. iij. de iu
da q preliabatur paelum israel cum leti
cia. Et subditur quod dilatavit gloriam
populi sui. ¶ Nocet etiam homini tristi
cia tripliciter: scz est affligendo. vñ Pro
verb. xxv. Sicut tinca vestimenta & ver
mis ligno sic tristitia viri nocet cordi. No
cet etiam homini eum excecando in his
que ad eum pertinent. Ande in vitispa
trum legitur. Vincula pedum impedin
ta sunt cursoris & tristitia impedin
tum est diuine visionis. Nocet etiam tristi
cia spiritualiter occidendo. Frequenter
enim est alteri peccati occasio. An Eccl.
xxx. Tristitiam longe expelle a te. Vul
tos enim occidit tristitia.

De tedio vite.

Ca. xv.

De Equitur de tedio vite: quod ē
vitium. xv. pertinens ad acci
diam. Et puenit ex longa tristi
cia in diuino seruitio. postquā
enim aliquis tristitiam patitur: paulatim
corruit adeo vt non solū displiceat ei deo
seruire sed etiam viuere. ¶ Notandū nū
est q tedium huius vite prouenit ex diuer
sis causis. ¶ Quandoq; prouenit ex dei
amore & desiderio celestis patrie. Ande
Greg. Sanci grauius tolerant quicqd
non sonat id quod amant. ¶ Quis etiam
puenit ex consideratione malorum quib;
mundus plenus est. Ande Eccl. ij. Teduit
me vite mee videntem mala vniuersa esse

sub sole & luna: & cunctam afflictionem &
vanitatem spūs. Et eiusdem. iij. Audi ca
lūnias que sub sole geruntur & lachrymas
innocentium: & neminem consolatorem:
& non posse resistere eorum violentie &c.
¶ Quis puenit tedium vite ex vehemē
tia tribulationis. vnde Job. x. Tedet aiaz
meā vite mee. Et. ij. ad Cor. j. Supra mo
dum graui sumus: ita vt tederet nos et
viuere. ¶ Quis etiā puenit ex accidia. ad
quod possumus referre quod legitur. iij.
Regū. xix. de helia: qui petijt anime sue
vt moreretur: piecitq; se subier vnam in
niperū: & obdormiuit: & ecce angelus do
mini tetigit eum. Et subditur quibusdam
impositis: q iterum obdormiuit.

¶ De desperatione: & vnde prouenire cō
suevit.

Cap. xvj.

Equitur de desperatione: q est
ultimum vitii pertinens ad ac
cidia. Solet autem prouenire
desperatio ex nimia tristitia.

Ande Prover. xv. In microze animi desij
citur spiritus: scz in profundū desperatio
nis. Et eiusdem. xvij. Spūs tristis exie
cat ossa. Tristitia etiam fortē animū exie
cat ab humore gratie: vt per peccatū de
sperationis frangatur. vnde Eccl. xiiij.
Felix qui non habuit animi tristitia & nō
excidit a spe sua. ¶ Et notandum q pec
catū desperatiōis valde displicet deo. vñ
dicit Hieronymus super ps. cvij. q ma
gis offendit iudas deum in hoc q ipse se
suspendit q in hoc q dominū tradidit.
valde etiam diabolo: qz ille qui dicit ver
bum desperationis dicit malum verbū
quod dicit illi: qui victi sunt. Et ideo dia
bolo valde gratum est: qui est aduersarius
noster. vnde puer. xiiij. Si desperaueris
in die angustie lapsus minuetur fortitudo
tua. ¶ Ultimum valet spes seu fiducia i deo
ad fortitudinem. vnde Esa. xl. qui sperāt
in domino mutabunt fortitudinem. For
titudo enim dei quodāmodo eorum effi
ciur: quia de ipsa eis subueiuntur. Ideo in

Ps. dicitur. Sperans in domino nō in firmabor. Cum fortitudo dei sit corū qui sperant in deo: sicut deus non infirmat: ita nec illi qui in deo sperant. Hec de causa dicitur: est illud ps. Non derelinquet omnes qui sperant in eo. Sicut vanitatis est fulcimentum negare innitenti. ita veritatis est non negare. vnde cum veritas deus sit: confidenti de se non negat auxilium. Ideo ipse dicit in ps. Quoties in me speravit: liberabo eum.

De remedijs contra desperationem.
Summum remedium contra peccatū desperationis: est memoria dominice passionis. vnde Bern. Peccaui peccatum grande: conscientia mea turbabitur s; nō perturbabitur: q; vulnere domini recordabor. Quid tam ad moriē qd non morte xpi solvatur. Si in mente venerit tam potens tanq; efficax medicamentum nulla iam possum morbi malignitate terri. **S**ecundum remedium est consideratio magnae virtutis quā habet penitentia. Est enī penitentia medicina contra quā nulla spiritualis infirmitas prevalet. Eccl. x. Si spiritus potestatem habentis super te ascenderit: locum tuum ne dimiseris: q; curatio cessare facit peccata maxima. Et beatus **A**rtinus legitur dixisse diabolo. Si veram penitentiam posses habere: adhuc veniam posses consequi. **T**ertium remediū est consideratio illarum psonarum cum quib; dominus legitur misericorditer egisse. Vnde Bern. Minimo ppter mansuetudinem que in te predicatur currimus post te discipuli: audientes q; nō spernas pauperē: peccatores non horreas. Non horruisti continentem latronem non lachrymantē peccatricem: non supplicantem chananeam: non deprehensam in adulterio: nō sedentem in theloneo: nō supplicantem publicanum: non negantē discipulum: non persecutorem discipulum: non impios crucifixoꝝ tuos: ideo in odorem vnguentorum tuorum currimus. **P**otest etiam valere contra desperationem illud quod legitur Luc. xv. Di co vobis q; gaudium est angelis ꝛc. **A**d idem valet quod legitur de filio prodigo

de quo dicitur: quod cum adhuc longe esset videns eum pater eius: misericordia motus est: ꝛ occurrens cecidit super colum eius: ꝛ osculatus est eum. **P**reterea. Quis dominus exheredatus a terra sua ꝛ hominibus suis: non gaudeat de eorū recuperatione. Quomodo ergo non gaudebit dominus de conversione peccatorum. **A**d idem potest valere: si attendatur magnitudo odij: quod habet deus contra peccatum: de quo dictum est supra in principio. **E**x hoc patet q; destructio peccati plus placet deo quā ipsi peccatori.

De accidia claustralium ꝛ. xij. malis que ex ea proueniunt.

Capitulum. xvij.

Reter istam diuisionem peccatorum: cuius membra iam psecutus sumus: sunt multe alie diuisiones: pertinentes ad peccatum accidie quas pretermittimus: nisi q; de vna breuiter tangemus. **N**otandū est ergo q; accidia potest diuidi in accidia secularium: ꝛ accidia claustralium. **D**e accidia secularium nihil dicemus. **S**ed contra accidia claustralium ostendemus xij. mala: que in claustralibus solent inueniri ex peccato accidie. **P**rimū ē: q; licet die ꝛ nocte in ore habeat cibū regis qui de ore dei procedit: s; verbum dei: tamen ex pigritia terendū cum famelici remanent: nec reficiuntur de cibo illo. **I**nter aromata nocte ꝛ die versantur: ꝛ in ex pigritia applicandi olfactum odore: corꝝ non confortantur. **S**acra scriptura apotheca est spiritus sancti. vnde Eccl. xxiij. dicitur de sapientia. Sicut cinamomū ꝛ balsamum aromatizans odorem dedit. **S**ecundum est: q; cum ipsi sint de nocte ꝛ de die in colloquio cum deo permittunt tamen multos dies transire q; non aperiant oculos cordis: ꝛ videant quis loquatur cum eis: vel quid loquatur. **S**i cut dicit **O**reg. cum oramus ipsi cū deo loquimur: cū vero legimus loquitur nobiscum deus. **B**agna ergo pigritia ē nō attendere cū quo loquimur qñ cū deo loquimur: precipue cū ipse moneat ad h di-

ens. Accate et videte quoniam ego sum deus.
Tertium est: quod ipsi non proficiunt in his que
 religionis sunt: immo quanto diutius in religi-
 one sunt tanto magis dissoluti sunt. Quod
 valde verendum est sicut in scholis diu
 esse et in scia non proficere. Tales religio-
 sos non inuast assuetudo: ut faciant meli-
 us ea que sunt religionis: sed potius nocet
 quanto enim orant diutius: tanto orant in-
 deuotius. **Q**uartum est: quod quanto diutius
 deo seruiunt: tanto minus certi sunt quod ha-
 beant gratiam ipsius. Et in veritate satis
 dolere potest qui reliquit mundum ut deo
 seruiret: et diu seruauit: et nullam cum eo fa-
 miliaritatem habet. Paucis vel nulla signa
 habet: quod seruitium eius sibi placeat. Inter-
 dum accidit quod dominus minus bonos
 consolatur tanquam infirmos: et tanquam eos qui
 propriis expensis non sufficiunt ei seruire.
 Meliores vero in consolatos relinquit tan-
 quam fortiores: et tanquam eos qui propriis expen-
 sis sibi seruire sufficiunt. Unde **2. uce. xv.**
 ait maior filius patri. Ecce tot annis ser-
 uio tibi etc. Et respondit pater: fili tu sem-
 per mecum es etc. **Q**uintum est: quod qua-
 to diutius in camino paupertatis existit
 tanto molliores et delicatiores existunt.
 Cuiusmodi vasa lutea consolidat: sic paup-
 eres claustrales illos qui molles et delicati
 erant in seculo consolidare debet. Sed meli-
 us eorum deberet consolidari: potius dissol-
 uuntur. Quod tribulationes paupertas
 et huiusmodi excoquant et consolident: po-
 test haberi ex vinis patrum: ubi legitur: quod
 si cruda regula ponatur in flumine dissol-
 uitur: cocta vero non. Ita et homo car-
 nalem habens sapientiam: qui non erem-
 ptionum igne decoctus. **3. Regum 3. 1. xvij.**
 Ecce excoxi te: sed non quasi argentum ele-
 gi te in camino paupertatis. Non quasi
 argentum excoquitur: qui de eo quod exco-
 quitur feces assumit: non deponit. In ca-
 mino paupertatis dominus seruos suos
 vel eligit vel assumptos alibi reponit.
Sextum est: quod quanto diutius soli ius-
 titie approximaerunt: tanto frigidiores
 existunt. Et satis admirandum est unde
 hoc accidit. quanto enim proximiores fiunt
 tanto videtur quod seruentiores esse debe-

re. Sed timendum est: ne nubes alseu: peccati
 interposita hoc impedit: vel ne plati
 que errores fiat: ut cum progredi debeant re-
 grediantur: et cum deberet appropinquare
 terre promissionis: ab ea elongent. Sicut ac-
 cidit filiis israel: qui triginta octo annis in
 deserto errauerunt. Qui cum crederent ap-
 propinquare terre promissionis: ab ea elo-
 gabantur. **S**eptimum est: quod quanto diu-
 tius existunt in loco impinguationis et sagi-
 nationis spiritualis: tanto macilentiores in-
 ueniuntur. Locus in quo anime repleri de-
 berent pinguedine et adipe spirituali: est
 pax et tranquillitas claustrum. Sed accidio
 si quanto magis ibi sunt: tanto magis in-
 ueniuntur macilenti. Quod bene ostendit
 ignis tribulationis quem fuit nescire non pos-
 sunt: quoniam statim per iram exurant. **O**ctauum
 est: quod in statu in quo non solum currere
 sed etiam volare deberent viri contemplati-
 ui: cum aues spirituales sint pigri et tar-
 di efficiuntur. Etiam illi qui strenui erant
 in seculo: interdum desidiosi efficiuntur in
 claustro. **N**onum est: quod in loco ubi est
 maior consuetudo securi et somnolenti effi-
 ciuntur. In maiori consuetudine belli spirita-
 lis sunt claustrales quam alij. Plus enim gau--
 deret diabolus quandoque cum claustralem
 aliquem ad hoc deducit ut mulieres ma-
 la intentione tangat: quam gaudeat de adul-
 terio virtutis hominis secularis. Sicut ostendit
 sum est prius in tractatu de luxuria. Unde
 claustrales non deberent esse securi: sed
 cum timore et sollicitudine salutem suam
 operari. **D**ecimum est: quod ipsi volunt
 esse ociosi ubi minime locus est ocij. Li-
 cet aliquis toleret quandoque arbores ste-
 riles in terra sua deserta: tamen in terra
 bene culta: sicut in horis: non tolerat eas
 villo modo. Sed constat quod claustrum est
 velut hortus conclusus: iuxta illud **Canta-
 tici. 4.** Hortus conclusus fororis mea sponsa.
 Unde in claustro minus sunt tolerabiles
 homines ociosi: qui sunt velut arbores
 steriles quam in alijs locis. **U**ndecimum est
 quod ibi procrastinantes et differentes fiunt
 ubi deberent omnino esse parati. **E**t fa-
 ma est procrastinatio siue dilatio seru-
 in his que pertinent ad salutem eorum: qua-

io magis in claustralibus: qui tam sunt mortui iudicanda est fatua procrastinatio proprie correctionis vel melioratiois eorum. ¶ Duo decimum est: qd ibi precipue tristes sunt: vbi precipue vel solus leti esse deberent. In diuino se nuntio precipue locus est gaudij in vita ista: quia ibi precipue facit homo vtilitatem suam.

¶ De octo remedijs contra accidia

Part. iij.

R **f** Equitur de remedijs contra accidia: De quibus sufficiat ponere octo sz sint multo plura. ¶ Primum est diuersitas occupationum. Hoc remedium habetur in vitis patrum: vbi legitur: qd beatus Antonius temptatus fuit a spiritu accidie: et residens in heremo dicebat: Domine saluari desidero. sz vane cogitationes non permittunt me: quid facias in tribulatione vel quomodo debeam saluari: dignanter offende. Et respiciens vidit quedam astantem torquentem funiculum: qui sibi similis erat: deinde ex opere surgentem et orantem: et iterum sedentem et plectas facientem de palma: et inde ad orationem rursus surgentem. Erat autem ille angelus domini: et dixit ei. Et tu ita faciens antonius saluaberis. ¶ Secundum est consideratio pene future. Hoc habemus Hier. i. vbi legitur. Quid tu vides hieremia. Et dixit. Virgam cuiuslibet ego video. virga cuiuslibet a somno accidie vel pigritie est consideratio pene future. ¶ Tertium est consideratio eterni premij. vnde Aug⁹. Labor te terret. vide mercedem. Et Gen. xv. Factus est sermo domini ad abraham per visionem. dicens. Noli timere abraha: ego protector tuus: et merces tua magna nimis. Si terret pigrum labor: attrahat eum merces. Secundum et tertium similiter habemus in vitis patrum: vbi dicitur qd quidam frater interrogauit abbatem Achilem: dicens. Cur sedens in cella mea

patior accidia. Cui senex ait. Quia nondum vidisti requiem quam speramus. neque tormenta que timeamus. Si enim ea inspiceres diligenter: et si vermibus plena esset cella tua vsq ad collum. etiam in ipsa permaneres sine accidia iaceas. ¶ Quartum est societas bonorum. Hoc remedium possumus habere ex isto verbo. Exod. xvij. vbi dicitur: qd pugnante ioseph contra amalech orabat moyses leuans manum ad dominum. cuius manus graues erant. sed huius et aaron sustentabant manus eius ex utraque parte. Per quos signantur duo genera hominum. quorum societas amanda est. Per huius qui interpretatur: lumen significantur illi qui ministrant lumen doctrinae. Per aaron qui interpretatur: mons fortis: significantur illi quorum interfectionem venit homini auxilium. iuxta illud Leu. naui oculos meos in montes vnde veniet auxilium mihi. Illis ergo qui manus habent graues ex accidia. necessarium est vt habeant tales in societate sua qui eos exemplo suo et doctrina illuminent et orationibus iument. ¶ Quintum est exemplum illius qui piger non fuit. sed exultauit vt gigas ad currendam viam. Hoc remedium habemus Math. xvi. vbi dominus dixit discipulis. Non potuistis vna horam mecum vigilare. Cum domino vigilare: est exemplo eius a somno accidie cauere. Hoc remedio vtitur apostolus ad Heb. xij. dicens. Recogitate eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersus semet ipsum contradictionem vt non fatigaretis animis vestris deficientes. ¶ Sextum est consideratio periculorum in quibus sumus in presenti. qd dominus insinuat Math. xxvj. vbi dicit. Vigilate et orate ne intretis in temptationem. Tria genera periculorum persueuerunt spiritus homines excitare a somno. Periculum aquae ignis. et latronum. que pericula specialiter nobis imminet. Non enim est dies in quo fluctat malorum cogitationum super caput cordis nisi non ascendant. Non est et dies in quo ignis prauorum desideriorum in domo periculi nostri non succedat. Latrones et semper assunt. Etiam illi qui deberent esse sancti nostri depraedantur nos. vnde 2 Thim. iij.

Oculus meus depredatus est animam meam. ¶ Septimum: remedium ē amor dei. quod docet nos dominus 2. cor. vj. vbi dicitur: Ignis in altari meo semper ardeat quem nutrit sacerdos subiciens ligna mane per singulos dies. Deus vult qd semper in altari cordis ardeat ignis fervoris. Hunc ignem debet nutritre sacerdos in suis subditis: vel quilibet in semetipso: subijciendo ligna per singulos dies: recollendo beneficia dei. quibus debemus respondere: vel mala nostra recordando: pro quibus deo satisfacere debemus: vel pmissa premia que promereri debemus. Precipue deberent in nobis istum fervorem accendere: beneficia que nobis christus exhibuit in carne mortali assumpta. Unde Berni. Quid nobis non suave cur recordati fuerimus infantiliū necessitatum christi: laborum in predicando & ceterorum. quis amplius gemit dicens. nimium seivnamus: nimium vigilamus: cum nullissime parti debitorum respondere non valeamus. ¶ Octauū & summum remedium est gratia dei. Hoc remedium insinuat nobis. Bernar. super 2. cor. vbi. Trahe me post te dicens in persona eorum qui perigrini sunt. Opus habemus trahi: quia refrigit pariter ignis amoris tui: nec valeamus a facie frigoris huius currere: sicut heri & nudius tertius: curremus post eam cum reddideris leticiam salutaris tui: cum redierit melior temperies gratie. vnde cum aliquis sentit se segnem vel accidiosum: instare debet orationi coram deo: vt orando impetret gratiam que ab eo expellat accidiam. Et notandum qd omnia que dicta sunt ad detestationem accidie: possunt esse remedia contra accidiam: ideo de remedijs accidie hic finem facimus.

¶ De indiscreto fervore: qui accidie videtur esse contrarius.

Pars. iij.

¶ Que habet quinque capitula.

¶ De fervore indiscreto: & de his que extinguntur ad hoc vt aliquis deo discrete seruiat.

Cap. i.

Sicut in vitio auaricie tractamus de vitio prodigalitate eo quod auaricia & prodigalitas vitia sunt opposita: sic cum accidia tractabimus de indiscreto fervore.

Accidia enim & indiscretus fervor quodammodo videntur esse vitia opposita. Ad cuius detestationem valere possunt.

Primo testimonia scripturarum: sicut illud ad Roma. xij. Rationabile sit obsequium vestrum. ¶ Tria sunt que exigunt ad hoc vt homo cum discretionē & rationaliter deo seruiat. ¶ Primum est nobilitas persone cui seruitur. Unde honoris iudicium diligit. s. iudicium discretionis. Secundum est humana natura.

Homo enim rationalis creatura est. & ideo rationaliter operari debet. Plus debet inniti sapientie quam fortitudini. Belinum enim est viribus decertare. sicut dicit psalmus. Tercio requirit hoc ipse hostis contra quem pugnam habemus. diaboli enim contra hominem pugnat: potius astutia & sapientia quam viribus: ideo & nos sapiastra cum pugnare debemus: non viribus. vires enim non sufficerent resistere sapienti: quia melior est sapientia quam vires: & vir prudens quam fortis. Sap. vi. ad signandum qd deo non placeant opera sine discretionē facta non offerebatur in lege animalium: cecum. Ideo etiam in omni sacrificio offerebat sal. Sale conditur cibi vt hominibus sapiat. per quod significatur discretio que facit opera grata deo. Ad idem. Prover. iij. Palpebre tue pcedunt gressus tuos id est considera opera tua. Et illud apostoli. j. ad Timoth. v. noli adhuc agere bibere: sed vino modico vtere. Glo. prouidenter sibi vult deus seruire: non in nimietate ne debiles fiant: & post medicorum susfragia querant. Temperandum est enim: vt si fieri potest ceptum obsequium gradatim prouocatur: potius quam in considerandis minuat. Ad idem. j. Pet. iij. Bariffimi nolite peregrinari in fervore qui ad reprobationē vobis sit. Et Eccl. vj. Moli esse tuus multū. Ibi dicit glo. interli. qd summa iusticia: summa iniusticia est. Sunt aliqui qui in nullo volunt concedere carni q

ram iusticia magna iniusticia est. Ad idēz potest valere illud pbi. Arbitror primo invita vtile esse ne quid nimis.

¶ De multiplici malo quod ex indiscreto seruire prouenit.

Capitulum secundum.

Ecundo potest valere ad detestacionem indiscreti seruioris: si ostendamus mala que ex eo sequitur. Et ostendit beatus Bern. quatuor mala et eo sequi: dicens. qui ex indiscretiōis vitio: ieiunia et vigilia et huiusmodi sic agit vt deficiente spiritu vel corpore languente: spiritualia impediuntur: abstulit corpori suo boni operis effectum: spiritui affectus: proximo exemplum: deo honorem. Sacrilegus est: et omnium bonorum in deum reus. Sacrilegus talis dicitur: qui violat templum domini scilicet corpus suum. Salomon etiam ostendit qd malum sequitur ex indiscreto seruire pro uerb. xix. dicens. Qui festinus est pedibus offendit. Ille ex festinatione offendit: qd ex indiscreto seruire infirmitatem corporis sui seu anime incurrit. Et licet ex festinatione sequi posset casus in quocunq; ambulante: tamen precipue in eo qui per scalam vadit. Preterea talis casu suo multum descendit. Unde cum conuersio viri religiosi sit quasi ascensus per scalam: cui discretione debet ascendere. Si enim per infirmitatem corruat: ipse descendit vsq; ad initium scale. Oportet enim eum comedere carnes: et talia facere que faciebat in seculo. Unde dicit beatus Bern. Nemo repente fit summus. Ascendendo non volando apprehenditur summitas scale. De indiscreta etiaz festinatione legitur Proverbio. xij. qd substantia festinata minuetur. Et eiusdem. xx. Hereditas ad qm festinatur in principio. in fine benedictio ne: carebit. Et licet ista festinatio in omnibus timenda sit: precipue tamen in nouicijs. Ille qui equum suum nimis fatigat in mane: non videtur velle facere in die bonam dietam. ¶ Sequitur etiam ex indiscreto seruire: peccatum superbie et vane glorie. Unde quidam: corpus nō fran-

gendum: sed regendus est. Sint ergo moderata ac sancta et simplicia in omni: militare ieiunia: que ita corpus attenuent ne animam eleuent: ne res humilitatis gignat superbiam et vitia de virtute nascantur. Que supererit spes salutis: si ipsa ante remedia venena sint. De superbia et talium dicit Bernar. que maior superbia quam vt vnus homo toti congregationi iudicium suum preferat: tanquam ipse solus habeat spiritum dei. De vana etiaz gloria dicit Bernard. ad fratres suos. Non legistis in regula nostra: qd quicqd sine voluntate et consensu patris spiritus huius sit: vane glorie imputabitur non mercedi. Et Matih. vi. Exterminant facies suas vt appareant hominibus ieiunantes. Sequitur etiam ex seruire indiscreto sedalium altorum: et maxime in congregatione. Bernar. de talibus. Hi sunt vitantis diuisores inimici pacis. Casus etiam vnus talium multos exterrit: et tepescere facit a desiderio proficiendi. Et cuius exemplum debuit alios attrahere: facit eos formidare austeritatem religionis: vt ad impleatur illud ps. Posuisti firmamentum eius formidinem. Et dicitur etiam seq ex seruire indiscreto quedam idolatria. Unde Bernar. Scelus est idolatrie non acquiescere: et quasi peccatum ariolandi nolle obedire. Et subdit. Eant nunc qui se faciunt religiosos alijs: qui non sunt sicut ceteri hominum: ecce pagani et idolatre sunt. Et. i. Regum. xv. dicit Samuel qd peccatum ariolandi est repugnare: et quasi scelus idolatrie nolle acquiescere. Sequitur etiam ex indiscreto seruire qm rapina. Iudicium enim quod debet esse apud patrem spirituales: vsurpant sibi tales persone: et id cui renunciauērunt: ite p sua auctoritate reassumunt. vnde Bern. Qui vestri curam semel nobis comissistis quid rursus de vobis vos intromittitis. Et vt breuiter dicam. Non habet callidus hostis efficacius machinamentum ad tollendam de corde dilectionem quam si efficere possit vt in ea incaute et non ratione ambuleret: sicut dicit beatus Bernar. ¶ De duodecim stulticijs indiscreti seruioris.

Cap. iij.

Eritio possunt valere ad detestationem huius vitij stulticie: que ostenduntur in his esse qui laborant hoc vitio. que sunt. xij.

Prima est: q. ipsi contra ordinem ecclesie cruce lumini preferunt vel potius sine lumine ferunt. Ordinatum est in ecclesia q. lumen crucis preferat: ad significandum q. lumen sapientie cruci penitentie preferendum est. Unde legitur in fine puer. de sapiente muliere: q. ipsa operata e co silio manuu suarum. **M**anus sunt qui non solum habent cognitionem: sed etia operationem bonam: quorum consilio scilicet acquirendum est. Ex hoc vero q. tales crucem penitentie sine lumine consilij serunt: accidit frequenter q. ipsi innocentem crucifigant qui latrones crucifigere debuerunt: scilicet nouu hominem: qui debuerunt crucifigere veterem. **V**etus homo intelligitur ex peccatis compositus: velut ex membris. vnde ad Col. ii. **M**ortificate membra vestra que sunt super terram &c. **H**omo nouus intelligitur compositus ex virtutibus velut ex membris. **N**ouus ergo tunc crucifigitur quando per nimiam afflictionem abstinentie virtutes operari non possunt. **S**ecunda stulticia est: q. ipsi assumunt arma nimis ponderosa: que perdere suo eos desciunt: & que debuerunt eos ab hoste protegere: potius eos capi ab hoste faciunt: non attendentes quod fecit dauid. j. Reg. xvij. qui saul nimis ponderosa arma deposuit: quibus depositis goliath deuicit. Sic aliqui deuinceret diabolum cum mediocritate ieiuniorum & vigiliarum: q. cum nimietate per iram vel impatientiam deuincuntur. **T**ertia est: q. cum ipsi habeant equum valde impetuosum: non curant tamen frenum imponere ei: sed solum calcaribus sunt contenti: cum tamen conflet frenum non minus necessarium esse equo quam calcaria. **N**on minus periculosum est alicui inter hostes esse sine freno quam sine calcaribus. **B**ernardus. **B**one voluntati non semper credendum est: sed frenanda & regenda est: maxime in incipiente. **I**ac. ij. **F**rena in equorum ora mittimus ad conseruandum nobis &c.

Quarta est: q. cum infirmitas que e ex calida causa periculosior sit quam illa que est frigida: ipsi tamen se sanos omnino putant licet ex calida causa infirmetur. **A**ccidia enim velut infirmitas est ex causa frigida. vnde tepiditas vocatur. **I**ndiscertus vero feruor: est velut infirmitas ex calida causa: & ideo periculosior e videtur.

Quinta est: q. cum ipsi habeant dominum ditissimum & liberatissimum: credit tamen placere ei: si seruientes illius adeo fame affligant q. impotentes fiant ad seruendum ei: cum tamen sciant hoc non placere hominibus pauperibus atq. auariis etiam de iumentis suis. **N**ullus enim vult q. iumentum suum tantum ieiunet quod et seruire non possit. **S**exta est: q. cum magis periculosum sit nauem esse nimis oneratam q. vacuam: ipsi tamen non curant cauere navi sue a periculo nimij oneris. **H**omo in mundo isto est velut nauis in medio mari. Unde & cetera est quasi nauis iustioris. **H**oc dicitur de sapiente muliere prouerbio. in fi. **I**mmineat autem huic naui duplex periculum: scilicet submersiois ex nimio onere: & versationis per fluctus temptationum ex vacuitate. **S**ed tales periculo submersiois non curant subuenire. **S**eptima est: q. ipsi iudicant cibum esse subtrahendum filijs dei qui digni sunt cibari auro & argenio & potari balsamo iuxta illud **B**er. **D**a mihi aleximothecum: & ego: cum si vis cibo auro: & potu balsamo. **A**d cumulum huius stulticie facit hoc q. ipsi vident tot filios diaboli q. omni bono sunt indigni: ita large bona domini sui expendere. **O**ctaua est: q. cum ipsi velint multum deo seruire: ita tamen volunt ei seruire: q. non possint ei diu seruire. **S**apienter. **Q**uid stultius quam quod libenter facias curare: & diu facere non possis. **N**ona est: q. cum equis suis subtrahunt aueniam: volunt facere maiorem diem tam male proportionantes ea que asino debentur scilicet cibaria virga & onus. **V**irgam & onus duplicant: cibaria autem dimidiant. de his habetur **E**cci. xxxij. **C**ibaria virga & onus asino &c. **D**ecima est: q. ipsi se perfectos non estimant:

nisi magistrum suum christum excedant cum scriptum sit Luc. vi. Perfectus omnis erit si sit sicut magister eius. Constat cuiuslibet fidei christum perfectissimum fuisse: et tamen comederat et bibeat medio crite. Undecima est: qd ipsi credunt se ipsos esse sanctos non posse: nisi prius fuerint homicide. Si ille qui auferret vitas alieni qua victurus esset per annum. homicida reputaretur. Quanto magis ille qui nimis ieiunijs et afflictionibus efficit ut decem annis citius moriatur qd esset mortuus. Duodecima stulticia est qd cum ipsi alij boni sint: et caueant a nocumeto oim. tamen subijpns mali sunt et in misericordes. Sed qui ibi nequaz: cui bonis. Ecc. xij.

De malis que faciunt delicata cibaria.

Capitulum quartum.

Sciendum est qd in cibis qui sumuntur valde timenda est delectabilitas: qd frequenter nimis sumitur de cibis delectabilib.

Preterea. Consolatio in cibis delectabilibus: quandoq; prohibet hominem a diuina consolatione. Secundum Bern. nimis delicata est diuina consolatio que non datur admittentibus alienam. Sed si qs in cibis quos sumit in quantitate et in ardore caueat: et creatori de creaturis quas sumit gratias agat non solum absq; peccato: sed etiam meritoze potest habere de cibis illis quantum necesse est. Ad sustentationem corporis sui. Deus enim creauit cibos ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus. s. ad Timoth. iij. Et vtriusque dicam: sic debemus habere corpus sicut egrum comedentem: cui multum volenti inuilia sunt neganda: vilia vero etiam nolenti sunt ingerenda.

De condescensione patrum spiritualium circa fratres.

Capitulum quintum.

Notandum qd sicut apud religiosos viros precipue oportet nouicios cauere ab indiscreto

sermone: sic oportet patres spirituales condescendere fratribus quandoq;. Unde legitur de beato antonio qd quidam renator vidit eum gaudere cum fratribus suis: et displicuit ei. Cui antoni⁹ volens ostendere: qd quandoq; oporteret euz condescendere fratribus: ait: pone sagittam in arcu et trabe. Et fecit sic. Et rursus dixit: Trabe. Et traxit. Et rursus trabe dixit. Et respondit sagittarius. Si supra me suram traxero: frangetur arcus. Et respondit antonius. Ita est de opere dei si supra mensuram tendimus: fratres deficiunt. Expedit ergo aliquando laxare rigorem. Simile est de chordis cithare: qd si parum tendantur: raue sonant: si nimium: rumpuntur: si moderate dulcem sonum reddunt. Impetus animi obice inueto intumescit: ideo aliquid libertatis concedendum est interdum fratribus ne sicut accidunt in dolis ferratis circuli in eis rumpantur: et fundus exiliat. Castanea non in cisa in igne posita: aut crepat aut exilit. Dicitur etiam qd terremotus fiat ex multis vaporibus inclusis in viscerib⁹ terre meatum non habentibus: ideo oporteret homines ab hominibus non nimis coartari: immo aliquis locus relinquendus est gratie dei et libertati arbitrij.

Tractatus sextus de superbia.

Quare vitia sic ordinantur: et de radicibus vitiorum. Et de ordine dicendorum de superbia.

Idars prima.

Ordo de vitio que luxuriciantur: et accide: dicendum est de tribus vicij sequentibus: scilicet vitio superbie: inuidie. et ire. Cuius ordinis ratio sic potest manifestari. Sicut virgilius finit Augusti.

amor est ordinatus: sic vitium est amor inordinatus. Amor vero duabus de causis potest esse inordinatus. Est enim inordinatus si sit amor mali. Licet etiam amor boni sit: est tamen inordinatus si sit nimis vel nimis parvus: et hoc secundum duas species bonorum. quedam autem bona sunt parua: scilicet temporalia seu corporalia: quedam vero magna ut sunt bona gratie et bona glorie. Bona vero gratie intelligimus ipsam gratiam et opera meritoria. Amor ergo magni boni inordinatus est si sit parvus. Et talis amor videtur esse radix in vitio accidie. Accidia enim videtur esse parvus amor magni boni: unde et tepiditas vocatur. Amor vero parvi boni inordinatus est: si sit minus. Et iste amor videtur esse radix in vitio gule luxurie et auaritie. Et diuersificatur amor iste: quia bona parua amari possunt quo ad dominum seu possessionem: vel quo ad vsum delectabilem. Primo modo amat ea auarus. Secundo modo gulosus et luxuriosus. Vitium vero gule et luxurie in hoc differunt: quia vitium gule est amor inordinatus delectationis que est secundum gustum. Vitium vero luxurie est amor precipue illius delectationis que secundum tactum est. Amor vero qui est inordinatus: eo quod est amor mali: videtur posse distinguere in amorem proprii mali et alieni mali. Sed quia nullus proprium malum amat in quantum tale: sed quandoque ideo quia estimat illud esse bonum corpori: non tantum alieni mali amor: radix est in tribus vitijs que sequuntur. Et diuersificatur per hoc quod in superbie peccato est amor proprii boni cum alieno malo. Amat enim superbus sui exaltationem et proximi deiectionem. In peccato vero ire et inuidie est amor alieni mali pure. Sed in hoc videntur differre illa duo vitia: quia in peccato ire amor alieni mali ortum videtur habere a malo alterius. Ille enim qui irascitur alicui: ideo ei vult malum: quia malum ab eo recipit. Ira enim est appetitus vindicte. In peccato vero inuidie amor alieni mali ortum habet a propria malicia. scilicet a superbia. Inuidus enim ideo vult malum alterius: in ille sibi parifice-

tur. Unde peccatum inuidie in materia communicat cum peccato ire: sed finem recipit a peccato superbie. His habis de facili potest videri ratio quare de superbia: ira et inuidia posterius tractentur: quia hec tria vitia amorem nostrum inordinatum reddunt ad proximum: quattuor precedentiia inordinatum reddunt ad nosipsoes: inordinatio vero alicuius in se prior est quam inordinatio ipsius ad alium. Preterea prius est quod animale: deinde quod spirituale. Unde cum quattuor: prima vitia humana sint: et ita quodammodo carnalia: in ordine doctrine priora sunt. Tria vero que sequuntur: que diabolica sunt: et spiritualia: posteriora sunt. Et inter ista tria: prius est vitium superbie: quia est occasio aliorum. Et quia precedentibus magis assimilatur. ideo de ipso primo dicemus. Et hoc ordine. Primo ponemus ea que valent ad deiectionem superbie. Secundo ponemus diuersas diuisiones pertinentes ad hoc vitium: et de membris eis prosequemur. Tertio tangemus aliquid de remedijs contra superbiam.

¶ De his que valent ad deiectionem superbie in coi. Pars. ij. Que habet duodecim capitula.

¶ Quomodo se habeat superbia ad

Capitulum primum.

De deiectionem vero huiusmodi. Primo ostendemus quomodo ipsum se habeat ad bona: quomodo ad cetera mala. quomodo ad diabolum quomodo ad proximum. quomodo ad deum. quomodo ad proprium subiectum. **¶** Notandum ergo quod vitium superbie si ita sunt bona in aliquo expellit si non sint ea intrare non permittit. si qua remanent falsificat et inquinat. Ad primum pertinet illud Augusti. Alta siccantur. et ima replentur. Et illud Bernardi. Superbia siue iam existens siue non semper causa est subtrahere gratie. Nunquid qui humilibus dat gratiam humili aufert datam. Ergo argumentum est superbie subtrahit gratie. Et illud

Orego. Sicut hūilitas omnia vitia eneruat omnesq; virtutes colligit et roborat: sic supbia omnes virtutes destruit et eneruat. Ad secundum p̄inet illud. Tumor in fusa repellit. Sicut humilitas non solum gratia est: sed etiam vas aliarum gratiarum sic supbia non solummodo est malum: sed impedimentū etiā bonoꝝ. An quidam sapientis ait alexandro: cum agnosceret eum superbū. Deus p̄so est largiri sapientiaz sed non habes vbi eam recipias.

S Quod autem superbia bona falsificet patet p̄ hoc: q̄ ea que sunt de genere bonorum si ex superbia p̄cedant: vt scz tiant p̄pter vanam gloriā: non sunt meritoria immo demeritoria et videntur homo diues esse et nihil habet vnde Bern. Magna virtus humilitas: sine cuius obrentur: non solum virtus non sit: sed etiam in supbiāz erumpit. qd̄ etiam superbia bona ingnet patet per illud Poete. Ingnat egregios adiuncta superbia mores. vnde quidam. Si tibi gratia: si sapientia: formaq; datur. Inquinat omnia sola superbia si comitē. Superbia est velut quedam velle maculata: qua superbi se et suos induunt vnde Eccl. xiiij. Qui communicauerit superbo induet superbiam. Et valde mirum est de superbo qui super omnia amat honorem quomodo vestem ita maculatam vult induere: que quicquid in eo est maculat: p̄terea cum ipse vestem istam pallio humili tans operiat: iuxta illud Orego. Gloriosa res est humilitas qua se palliari appetit superbia ne vilescat. Aliū est: quomodo superbus vestem superbie ex toto nō deponit: et vestem humilitatis non assu- mit.

¶ Quomodo vitium superbie se habeat ad alia vitia. Ca. ij.

S Equitur videre quomodo vitium superbie se habeat ad alia vitia. Morandū ergo q̄ vitium supbie quasi rex est vitiorū. vnde maximū peccatū vocatur in ps. vbi dicitur. Eum daboꝝ a delicto maximo. id est a superbia dicit Glo. Et coronā dicitur habere: sed maledicta. De qua legitur Esa. xxiij. ve

corone superbie. Et ad modum regis qñ hoc vitium venit ad aliquem: non solum venit sed adducit magnam societatem vitiorum. vnde Eccl. x. Initium omnis peccati est supbia. Qui tenuerit illas adimplebitur maledictis id est vitijs. vbi dicit Glo. De superbia nascuntur hereses: scismata: detractiones inuidia: verborum sitis: iactantia p̄tentiones: et huiusmodi. Bern. Initium ois peccati et causa totius p̄ditionis est superbia. Propterea quisquis est qui salutem tuā studes opari aduersus hanc super caput tuū coram crucis habere memento vt non eleueris in superbia. Hoc vitium etiā ad modū regis magnas expensas regit ita q̄ superbis hoib⁹ non sufficiūt ep̄atus archiep̄atus vel regna vñ Eccl. xxi. Domus q̄ nimis locuples est: admirabilius superbia. Et cum supbia maiores expensas regat: q̄ cetera vitia tñ minus vitia tis habet. Ex vitijs que p̄tinent ad concupiscentiam carnis vel concupiscentiam oculorum: cōsequitur vitia salte corporis: supbia autē aie nocet: corpori vero nō videtur p̄desse. vnde Sap. v. dicūt dānati in inferno quid p̄fuit nobis superbia: aut diuitiarum iactantia quid p̄tulit nobis Et tūm superbie postquā dominium habet in aliquo: nō amittit illud defacili: sicut reges defacili nō amittunt castruz qd̄ semel possident. qz potenter illud defendunt vñ Eccl. iij. Synagoge superboꝝ non erit sanitas. Si in tanto timore et angustia sunt infirmi: cum infirmitas eoz incurabilis esse dicitur in quanto timore deberent esse qui vitio superbie laborant: cum spiritus sanctus dicat eis eis: q̄ vitium illud non sanctur. Virium etiam superbie caput est antiqui serpentis: cuius capitis p̄titioni maxime est insisterendum. vnde dictum est. Gen. iij. serpentis de muliere: que ecclesie tenet figuram. Ipsa conteret caput tuum. Serpens modica p̄cissione capitis extinguitur. Si autē capiti parcat: frustra cetera mēbra eius p̄cutiuntur: amputata autē cauda: nihilomin⁹ viuit. Similiter frustra alia vitia a se amputare nititur: qui superbiā in se relinquit. vnde Hiero. Lubrica est antiquus serpens: et nisi capiti teneatur totus statim illabitur. Et Eccl. xxi. Quasi

a facie colubini: fuge peccatū. In colubio caput scipue fugimus. sic superbia scipue fugienda est: que est caput vitiorum. De hoc capite potest intelligi illud **Ecci. xxx.** Non est caput nequius super caput colubini. Contrito hoc capite: cetera vitia facile extirpantur. vnde **Ioannes Chrysost.** Solle hoc vitium: vt non velint homines apparere hoibus ⁊ sine labore omnia vitia rescantur. Altium superbie est primo genitus pharaonis: in morte cuius filij israel liberantur. Solias in fronte percussus a dauid cecidit in faciem suam: ⁊ preua-
luit dauid aduersus eum vt legitur. **j. Regum. xvij.** Sic q supbia que caput diaboli est in se viriliter percussit aduersus diabolū preualebit. Superbia etia turris est babel. De qua legitur **gen. xj.** cuius culmen attingit celum: q hoc vitium etiā celestes viros ⁊ spirituales impugnāt: iuxta illud **1. cor. vj.** Superbia natione celestis celestes appetit mentes. Cetera vitia quādo sunt cū superbia se habēt sicut dom⁹ iuxta turrim: que non de facili expugnat: q: turris defendit eam sicut vitia que sūt cū superbia de facili non expugnantur: q: ea superbia defendit: sicut pater in vsurarijs ⁊ raptoribus qui ab vsuris ⁊ rapinis cessare nolunt. quia si ab eis cessarent interuicinos suos hono: ificerē vt nec non possent vt ipsi dicunt. vnde manifestum est. q supbia peccatum rapine ⁊ vfure conseruat in eis. Ideo necesse esset vt pdicator conaretur diruere turrim superbie in talib⁹ personis: q diruta nulla ps casti roꝝ hmoi se teneret. Supbia pmo aiam aggreditur: et vltima cessat ab eius impugnatione. vnde super illud **ps.** Si mei non fuerint dominati ⁊ c. dicit glo. Vitij supbie vltimū est rede unitibus ad deū ⁊ pmi recedēbus Alijs vitijs in fugam conuersio: sola superbia in capō remanet: nō cessans ab impugnatione hominis dū ipse uiuit. vnde quidam cum bene pugnat cum cuncta subacta putaris. Que prius infestat vincenda superbia restit. Supbia fuit pmi peccatū iuxta illud **Ecci. x.** Initij ois peccati est supbia. Etiam non videtur aliqd peccatum esse absq superbia: quia omne peccatum est: spt ex omissione aut ex transgressionē. ⁊

in vtroq casu non videtur esse sine inobedientia: que non videtur esse sine superbia. vnde nullum peccatum videtur esse sine supbia. Et vt breuiter dicamus. Superbia est causa omnis peccati. vñ dicit **1. Mo.** super illud **ps.** Si mei non fuerint dominati ⁊ c. Superbia est initium omnis peccati ⁊ causa: quia qui caret: vere est immaculatus.

¶ Quomodo superbia se habeat ad diabolū.
Ca. iij.

Equitur videre quō se habeat superbia ad diabolū. **¶** Notandum ergo: q supbia signū est quo diabolus suos distinguit ab alijs. Sñ legitur **Job. xij.** de ipso. q ipse est rex sup omnes filios superbie. Et **gregorius.** Euidētissimum signum reproborum superbia est: humilitas electorum. Cum ergo quam quisq hēat cognoscit sub quo rege militet inuenitur. Unusquisq quāsi quendam titulum portat operis: quo facile ostendat sub cuius seruiat potestate rectoris. vnde in magno dolore ⁊ timore esse deberet: qui se cognoscit superbū. Superbia est velut quedam imago diaboli. vnde homo superbus expresse est similis diabolo: iuxta illud **grego.** Apostate agelo similis efficitur homo: dum homo hominibus similis esse designatur. Diabol⁹ etiam in homine superbo quiescit quasi ad vmbra. Superbia enim velut mons est: soli iusticie oppositus: lumen gratie repellens. vnde vmbra facit diabolo. De qua vmbra legitur **Job. xl.** Sub vmbra dormit. Superbus est etiam munitio diaboli fere inexpugnabilis eo q in altitudine montis supbie situs sit.

¶ Quō se habeat superbus ad proximū.
Capitulum. iij.

Equitur videre quō se habeat superbus ad proximū. **¶** Notandū ergo q superbus coangustat primum dñm se dilatat ⁊ dū se ei spōnit quasi quoddā onus ei impōit. De dilatoe superbi legitur **EB altb. xxiij.**

Dilatant enim philatras sua & magnificanc similitas. Et Prover. xxiij. Qui se faciat & dilatat iurgia peccat. De onere vero superbi dicit Sapiens. Qui se supra modum extulerit: premere ac depmervetur. Supra modum ille se extollit qui ex tollit se supra debitam mensuram. De tali dicitur vulgariter. Iste homo sedet mihi sup meū colūm. Superbus etiam pxi mū corde contēnit verbus molestat & factis. Ad primum pertinet illud Eccli. xij. Sicut abominatio superbo est humilitas sic execratio diuitis est pauper. verbis autem molestat superbus pxi mū multipliciter. & se iactando: & cum eo ligando: & contumelias ei dicendo. Ad pxi mū pertinet illud Amos. vi. Nunquid in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua. & illud Eccli. xi. sicut cruciatur geordia feterū sic & superborum cor. Ad litteram stomachus ventositate inflatus eructare solet sic & homo superbia inflatus ventosa verba emittit. Ad secundum pertinet illud Prover. xij. Inter superbos semper iurgia sunt. Ad tertium pertinet illud Prover. xi. Abi fuerit supbia: ibi & contumelia. Factis similiter molestat superbus pxi mū multipliciter: & corporaliter eū affligendo & suis eum spoliando. Ad pxi mū pertinet illud Prover. xxij. Arma & gladij in via supbi: custos autem animae suae longe recedit ab eis. Et illud Eccli. xxvij. Effusio sanguinis in rixa superborum. Ad secundum pertinet illud Prover. xvi. Melius est humiliari eū mītibz q̄ dividere spolia cum superbis. Nec solum superbi molestant pxi mos inimo etiam occasio sunt ut ab alijs molestantur vnde illud quicquid delirant reges plectuntur achiui: Et illud Ps. Dum superbit impius incendit panem. Quomodo superbi se habeant ad pxi mū: satis ostendit ps. dicens. Superbi inique agebant vsq; quaq; & iterum Con fundatur superbi: quia iniuste ini iustitaz fecerunt in me: ego autē exercebor in mandatis tuis.

D Descriptio sapientis: quō se habeat superbus ad pxi mū.

Sapiens etiam describit quō se hēat superbus dicens. Sīs supbus est intolerabi-

lis: habitu superfluous. incesu pomposus huic ceruix erecta: facies torua: truces oculi. Pro loco supiori decertat: & melioribus se preferri affectat: sententias suas & facta & verba iactat: reuerentiam in obsequio non feruat. Non solum malā tem porale inferi supbus pxi mo: sed & spūale. Corrupti enī eūz suo malo exemplo vnde superbus dicitur sedere in cathedra pestilentie. & superbia vocatur pestilentia super pxi mū psalmum: vbi dicit Bō. Pestilentia est morbus late peruagatus: oēs aut pene oēs inuolucens. & subditur. Sic est amor dominandi: quo vix caret aliq; fornicatores. & vsurarij & alij pēdores occultant peccata sua quantū possunt: sed superbus peccata suā publice cōmittit nec de seipso erubescit. & ideo peccatum superbie adeo mundum corripit ut iam nō reputetur superbia peccatum qd qñq; magnū peccatum fuisset reputatum. vnde or natus ille vestium qm pxi mū ecclesia p magno peccato habitus fu. scilicet: hodie non reputatur peccatum.

Quomodo se habeat superbus ad deū.

Ca. v.

Equitur videre quō se hēat ad deū superbia. **N**otandum ergo qd superbia pxi mū deo contumeliam intulit q̄ ei illata est in pxi mo angelo. Unde Tobie. iij. Superbia nunquā in tuo corde: aut in tuo facto aut in tuo verbo dominari pmitas. Ab ipsa enim intū sumpsit omnis perditio. Mala contumelia inferit deo qn assū supbia: qe nullū petiti cōmittit sine supbia sicut ostēdū ē pxi mū. supbia deū ignat in omni loco oī tpe: omni psona. fornicatio aut nunquā aut raro in loco sacro cōmittitur: sed supbia potius cōmittit in loco sacro q̄ in alio. Sic enī magis supbe induit incedit mulieres: qñ ad ecclesias vadūt. Multa etiā sunt pēta a qbus cauetur in pxi mū solen nitatibus sed supbia tunc maxime exercetur. Multe enī sunt persone quae fornicari dedignantur: quae tamen peccatum superbie recipiunt. supbia enim latitat sub cinere & caligine: iuxta verbum beati Grego

D ij

Item cetera vitia deo auferunt pauperes & ignobiles: sed superbia auferit ei potentes nobiles & diuites. Unde in montibus gelboe saul & ionathas interfecti sunt. **¶** Ut legitur. ij. Regul. in principio. Item alia quecumque iniquitas: in malis opibus exercetur & sicut superbia vero bonis operibus insidiatur & pereant: sicut dicit beatus Augustinus. Unde opera de genere bonorum que in partem dei cedere deberent: non timeat sibi usurpare superbia: imo opus bonum bona intentione inchoatum quod iam est in manu dei nititur sibi auferre: & quando quod diuidit illud opus cum deo ita ut ipsa habeat illius operis finem: unde dominus habuit principium. Item sumit inde occasio ne deum impugnandi unde occasione sumere debuit ei seruendi. Ideo enim superbit & premitur deum: quod deus de bonis suis plus contulit illi quam quibusdam alijs. Et quod fecit illum gloriosum: ipse vult facere cum ingloriosum. Superbus deus odit inquam deus dictus est. Nulli enim vult subesse: & ita non vult sibi deus preesse: nec dominum suum esse. De hoc odio habetur in psalmo. Superbia cor qui te oderunt: ascendit semper. Altissimo equalis esse cupit: dum affectus preesse: & nulli subesse. Altissimus est qui omnibus preest & subest nulli. Si non solum primus superbus equalis vult esse altissimo: sed etiam quicumque superbus. Nec solum equalis: sed etiam superior deo vult esse. Si Bernardus loquens de illo verbo. iij. Theofal. ij. Qui extollitur & aduersatur super omne quod dicitur deus aut quod colitur. Horret inquit humanus intellectus verbum hoc: nam horre fecerit similiter cognatum malignum pariter & affectum. Dico enim vobis quod non ille tantum sed omnis etiam superbus extollitur supra deum. Vult enim deus fieri voluntatem suam: & superbus fieri suam. Videtur iam equalitas sed vide malam proportionem. Deus enim in his que ratio approbat suam fieri vult voluntatem: superbus vero cum ratione & contra rationem. Superbus etiam apostata est a deo. Si enim ecci. x. Initium superbie hominis apostatare a deo: si uerisimile est quod finis superbie sit valde malus: ex quo initium ita malum est. Incipit enim ab apostasia. Superbus tunc apostatat: quia

ad illius rei in qua solum habet administrationem: sibi usurpat officium bona fidei commissa. pditione sua faciens & quod debuit esse fidelis seruus: vult esse dominum deum negat in quantum deus est. **¶** Item illud quod dominus specialiter vult habere superbus non timet sibi assumere videlicet gloriam. vñ Bernardus. Fornicator semetipsum dehonorat. inuitiosus proximum violat: clatus quantum in se est deum inhonorat. Gloriam meam ait dominus alteri non dabo. Et superbus. ego mihi & si non dederis: eam usurpabo. Sicut humilitas dicit specialiter deum honorare: sic superbia cum inhonorat. ecci. iij. vbi sic legitur. **¶** Magna potentia dei solius: & ab humilibus honoratur. Superbus deum specialiter modo inhonorat. Humilis solam potentiam dei magnam reputat: & ei bona sua attribuit & eam laudat: & si non exterius saltem interius. vñ Gregorius. dicit de eo: quod laudes suas tacitus clamat. vñ dicitur manus suas osculari. Job. xxxj. vbi sic legitur. si osculatus sum manum meam ore meo: que est iniquitas maxima: & negatio contra deum altissimum. et dicit Glossa sibi. **¶** Ab animum suum ore suo osculatur: quod facit laudat quod est iniquitas maxima: quia auctoris sui gratiam negare conuincitur quisquis attribuit sibi quod operatur. Superbus seipsum glorificat de bonis que a deo recipit vel que deus per eum operatur quod deus unde seipsum quodammodo deificat: dum seipsum prefert deo. & est idolatra sui ipsius & idolum seipsius colens. Item sicut dicit Gregorius. Cum omnia vitia fugiant a deo sola superbia se opponit deo. Si Job. xv. legitur de superbo. Trecidit aduersus deum manum suam: & contra omnipotentem roboratus est. Currit aduersus deum erecto collo & pingui ceruice armatus. Vbi dicit glossa. Contra deum manum tendere: est in operatione praua: despectus eius indicio pseuerare. Contra deum roboratur qui prosperat in sua mala actione pernititur. erecto collo aduersus deum currit deum que creatori displicent cum audacia preterat. Pinguis ceruix: est opulenta superbia affluentibus rebus. Sicut amplius displicet alicui principi & maiorem perniciem re

putat: quando ab eo qui minoris potencie & nobilitatis est: ipse depredatur castrum: in quo est ipse fensio: q̄ si depredetur alia castra vel rapiat ea que ipsi p̄ncipi appropinquata sunt ut p̄prium equum vel p̄prias vestes: sic contumelia quam infert deo superbia magis displicet ei q̄ contumelia illa quam infert cupiditas vel aliud vitium. Alia em̄ vitia deum fugiunt conuertendo se ad aliam creaturam: ut cupiditas ad aurum & argentum: luxurie precipue ad delectationes: que sunt f̄ni tacti sed superbia vult usurpare sibi q̄d dei est: scilicet dominari & p̄cesse hominib⁹. Si aut nō est muris p̄cesse vel dominari alijs muribus: sic non est hominis p̄cesse vel dominari alijs hominibus. vnde Sc̄i. Sivi deris murem dominari velle ceteris muribus nunquid risum teneas. ¶ Superbia peccat directe in deum & hoc multipliciter. Deus enim ad creaturas comparatur vt p̄ncipium & vt finis. Est enim alpha & ω: vt legitur Apoc. i. Est etiam dominus vnde David. qui ascendit super occasum dñs nomen illi. Ille q̄ habet potestates super mortem: scilicet qui potest restaurare que pereunt: vere dominus est. vnde sepe dicitur in veteri lege. Ego sum dñs deus. Hoc est nomē meum. Largitor etia omniū bonorum est. Superbia peccat in deū inquantum deus p̄ncipiu est dum operatur quorum deus p̄ncipium est sibi attribuit: non attendens illud verbum Job. viij. Ego p̄ncipium: qui & loquor vobis. hoc modo peccauerunt in deum p̄bi: qui dixerunt. Linguam nostram magnificabimus labia nostra a nobis sunt. Peccant etia supbi in deum inquantū est finis: dum oia opera sua faciunt vt videantur ab hominibus: vt legitur Es̄a. attib. xxiij. In deum vero inquantum ipse est dñs peccant: dum in se & in rebus suis volunt habere dñiū vbi deberent habere dispensationem solū. Sic peccabant illi qui dicebant. Quis non flet dñs est: In deum vero inquantum ipse est largitor: peccant: cum per dona dei impugnant eum: accipientes materiam supbiendi & deum contemēdi. vnde debebat sumere materiam scriuendi ei humiliter & deuote. Peccant etiam in deum inquantū

ipse largitor est: dum bant ad voluntates suam q̄d dispensare debuerunt f̄ni voluntatem dei.

¶ Quomodo se habeat deus ad superbū Capitulum. vi.

Ita qualiter superbus se hēat ad deum: videndum est quomodo deus se habeat ad superbū.

¶ Notandum ergo q̄ deus vispendit superbū: & detestatur: odit & abominatur. Ad primum pertinet illud Gregorij. Quanto coram hominibus gloriosior: tāto coram deo & angelis suis eris vilior. Signum huius contemptus est hoc: q̄ deus supbū deponit & pauperes & humiles exaltat loco eius. Vnde beata virgo. De posuit potentes de sede & exaltauit humiles. Et Eccl. x. Sedes ducum superbiorum euertit dñs & sedere facit mites pro eis. Preterea Aliis impugnat deus superbos: ad eorum ignominiam. vñ Aug⁹. Potuisset deus visis & leonibus domus se superbū populi sed ranas & muscas immisit vt rebus vilissimis domaretur humana superbia. Aliis etiam curat eos. Quandoq̄ enim p̄mittit deus superbos cadere in aliq̄ turpe peccatum vt turpitudine illius peccati: curetur superbia. Vñ Grego. qui se de virtutibus extollit: ad his militatē per vitium redit. qui acceptis virtutibus se extollit: non gladio sed medicamento sibi vulnus facit. quia ergo de medicamento vulnera facimus: facit ille de vulnere medicamentum. vt qui de virtute peccatur: de vicio curetur. Ad q̄d possumus referre illud q̄d legitur Job. elis. ij. Ascendet fetor eius & ascendet putredo eius: quia superbe egit. Permittit enim dominus aliquē diffamari super aliquo peccato: vt superbia eius humilietur. ¶ Quod autem dominus superbū de testetur: habetur Amos. vj. legitur. Iurauit dominus deus in animam suam. Dicit dominus exercituum ego detestor superbiam Jacob. & Prover. viij. Arrogantia & superbia & viam prauam: & os viliū egre detestor. De odio vero q̄d habet deus ad superbū: habetur Prover. vj. vbi sic

legitur. Sex sunt que odit deus et septimū detestatur anima eius. Oculos sublimēs: id est superbiam oculorum. Et Eccl. x. Odibilis est coram deo et hominibus superbia. Merito superbia est deo odibilis et homini: quia deo et hominibus est iniuriōsa. Deo: quia sibi insuperat quod est eius. scilicet dominium. Homini vero: quia vult eum sibi subicere: quem natura ei coequalit. Autem superbie adeo est odibile: quod etiam a suis odio habetur. Anus enim superbus odit alium superbum: et eius superbiam: cum tamen duo superbi velut duo fratres sint in hoc vitio eiusdem patris: alij se diaboli. Unde in superbo videtur falsum esse: quod legitur Eccl. xij. Omnis homo simili suo sociabitur. Et illud etiam quod legitur eiusdem. xxvij. Volatilia ad sibi similia conueniunt. Anus enim superbus non amat societatem alterius. Humiliem vero fere omnes diligunt tanquam res que omnibus se subdit. Et qui duntaxat sub alijs humiliat: quodammodo eos exultat. Superbus vero in hoc: quod se supra alios exultat quodammodo alios deprimat: et ideo intolerabilis est eis. An phisus habet mens nostra sublimē quoddam et cretum et impatiens superioris. Scilicet. Natura primum est animus humanus: et in primum atque arduū nitens.

De signis specialis odij quod habet deus ad superbū.

Multa autem signa odij spālīs sunt quod habet deus ad vitium superbie.

Primū signum est hoc: quod in presenti admirat eos. Unde Eccl. x. Perdidit deus memoriā superborum. et ibidem. Radices gentium superbarum arefecit. Et in ps. vidit impiū superexaltatū et eleuatū super cedros libani: et transiit: et ecce non erat: quoniam et non est innēus locus eius.

Signū etiam huius odij est hoc: quod deus auxiliū suū ab eis subtrahit. unde vitium superbie specialiter dicitur auferre deū hominī: quia deus superbū non iuuat ideo dicit magister Hugo de sancto victore. Superbia auferit mihi deum inuidia proxiimi: ira in ipsū. Contrario humilitas deum habet paratū: sibi ferre auxiliū. Quis causa est: hec: quod humilitas totā

gloriā deo attribuit: et ideo per consequens totū pondus laboris et prelij in eum pōit. Eiusdem enim gloriā est et pugna. Dicit David. Dominus virtutum ipse est rex glorie. Humilis habet deum et regē glorie: quod gloriā ei reddit. Ideo dñs se huius ad eum ut dominus virtutum quod per eum virtutem operatur. Superbus vero se regē glorie pōnit: et ideo deus ei rēnuat esse dñs virtutum. Non solum deus superbo auxiliū subtrahit: immo etiam superbis resistit humilibus vero dat gratiam. sicut natura nil vacuum esse patitur quin repleat illud: sic gratia non patitur vacuum humilitatis: quin repleat illud. Si superbus sibi relinqueretur: nec a deo iuuaretur: nec ei resisteretur: ipse non posset ascendere celum quanto minus cum deus ei resistat. Nec tamen miremur si dominus superbū sinat ascendere ad aliquam dignitatem. Tollitur enim in altum ut lapsu grauiore ruat. Signū etiam huius odij est hoc: quod vterque aduentus dñi contra superbū ē spāliter. In primo aduentu venit ipse ut medietas oim leniter sanans superbiam: exemplo humilitatis sue. vñ Diego. Propter magnum peccatū superbie deus humilis venit. Ille ingens morbus antinarum omnipotentem medicum de celo deduxit: quod ad formam serui humiliat: et humilij egit ligno suspendit. ut salute tante medicene curetur hic tumor. Jam tandem erubescat ab homo esse superbus. propter quod factus est humilis deus. Secundus etiam aduentus erit contra superbiam non sanandam sed puniendam. unde Esay. ij. Dies domini exercituum super omnes superbū et excelsum et super omnem arrogantem: et humiliabitur. Signum etiam huius odij est hoc: quod dñs tot cōminationes facit superbie. vñ michę. j. Calcabit dominus super excelsa terre. et Esay. xxvij. ve corone superbie. Et in eodem. Conculcabit corona superbie. et Hierę. j. Ecce ego ad te superbe dicit dominus exercituum: quod venit dies tua: tempus visitationis tue: et cadet superbus et corruet: et non erit qui suscitet eum. Itē. ij. eiusdem. Ecce ego ad te mons pestifer: quod corumpis totā terrā extendā manū meā super te. et Abdię. l.

Si exaltatus fueris vt aquila ⁊ inter sidera posueris nidum tuum inde extraham te dicit dominus. ⁊ Job. xx. Si ascenderit in celum superbia eius ⁊ caput eius nubes tengerit quasi sterquilinum in fine perdetur. ⁊ Amos. vi. Iurauit dominus in superbia iacob: si oblitus fuero vsq; in fine omnia opera eorum. Signum etiam humilis specialis odij est hoc: q; dominus minus misericorditer puniet supbos q; alios peccatores. vnde in ps. Retribuet dominus abundanter facientibus superbiam ⁊ Sap. v. exiguo conceditur misericordia: potentes autem potenter tormenta patientur. Et ibidem. Fortioribus fortior instat cruciatio. Signum etiam huius specialis odij est hoc: q; superbos qui inferiores suos opprimunt: facit dominus a suis opprimi fortioribus. vnde eci. vndecimo. Abulti potentes oppressi sunt valde: ⁊ gloriosi traditi sunt in manus alterorum.

¶ Duodecim exempla sacre scripture: quibus ostenditur: q; deus multum odiat superbum.

¶ Ad ostensionem etiam huius odij valere possunt exempla personarum que leguntur in sacra scripture deiecte propter suam superbiam. De quibus exemplis sufficiat ponere duodecim.

¶ Primum exemplum est in lucifero. de cuius deiectione sic habetur. isa. xliij. quod cecidisti lucifer qui mane oriebaris. ⁊ Luc. x. videbam sathanam quasi fulgur de celo cadentem. Adco autem deiectus est lucifer propter superbiam suam: vt cum esset angelus. factus est diabolus: cum esset nobilissima creatura: factus est sanguisuga sanguine peccati semper sugens. Proverb. xx. Sanguisuge due sunt filie: dicentes. Effert asser. De celo precipitatus ē in abyssum: ⁊ de primo ordine creaturarum positus est in nouissimo.

¶ Secundum exemplum est in homine: qui voluit esse sciens vt deus: ⁊ inscius factus est vt pecus. vnde Berni. Puto iumenta dicerent si loqui fas esset. ecce ada factus est quasi vnus ex nobis. ⁊ dauid. Homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus ⁊ similis factus est illis.

¶ Tertium exemplum est in saule: qui cum humilis esset: in regem sublimatus est. i. Regum. decimo quinto. Nonne cum parvulus es in oculis tuis: caput in tribubus israel factus es. Superbus autem factus a regno deiectus es. vnde subditur ibidem. Quia proiecasti sermonem domini: proiecit te deus ne sis rex super israel.

¶ Quartum exemplum in roboam filio salomonis. De cuius superbia legitur. iij. Regum. duodecimo. Ab initus digitus meus grossior est dorso patris mei. Pater meus aggravauit iugum vestrum ego autem addam iugo vestro. Pater meus cecidit vos flagellis: ego autem cedam vos scorpionibus. Est autem scorpio rubus cum aculeis vel flagellum virgarum nodosum vel scutica habens in summitate glandes plumbeas. De humilitatione vero roboam subditur ibidem. misit enim rex aduram qui erat super tributa ad populum post responsum istam: ⁊ lapidauit cum omnis populus ⁊ mortuus est. ⁊ rex roboam festinus ascendit currum: ⁊ fugit in hierusalem recessus israel a domo dauid vsq; in presentem diem.

¶ Quintum exemplum est de sennacherib. De cuius superbia legitur Esa. trigesimo septimo. Superbia tua ascendit vsq; ad aures nicas. Ponam ergo circulum in naribus tuis ⁊ frenum in labijs tuis. ⁊ reducam te in viam per quam venisti. Et subditur ibidem de eius deiectione. Egredietur autem angelus domini percussit in castris assyriorum centum. lxxv. milia. Et cum adoraret in templo deum suum filij eius percusserunt eum gladio.

¶ Sextum exemplum est in nabuchodonosor. De cuius deiectione sic legitur. Danielis quinto. Quando eleuatum est cor eius ⁊ spiritus eius obfirmatus est ad superbiam depositus est de solio regni sui: ⁊ gloria eius ablata est a filiis hominum.

¶ Septimum exemplum est in holoserne ⁊ exercitu cui preerat. De cuius superbia legitur Iudith. vi. Factum est autem cum cessasset loqui achor indignatus holoser. dixit ad eum. Quoniam propheta

casti nobis dicēs: q̄ gens israel defendat a deo suo: vt ostendam tibi q̄ non est de-
us nisi nabuchodonosor: cum percussere-
mus eos quasi hominē vnum tunc ⁊ ipse
cum eis affriorum gladio interibis. De
superbia vero exercitus sic legitur Iudith
xiiij. Excitate illum q̄si mures progressi
de cavernis suis. ausi sunt prouocare nos
ad prelium. Pre magnitudine superbie
iudeos mures vocabat. De deiectione eo-
rum legitur Iudith. xv. Cū omnis exer-
citus decolati holofernes audisset: fugit
mens ⁊ consiliū ab eis. Solo timore ⁊
metu agitati: fuge presidium sumūt: ita vt
nullus loqueretur pximo suo.

¶ Octauū
exemplū est de amā. De ci^o supbia legit
heller. iij. Cū vidisset mardocheū seden-
tem ante fores palacij: ⁊ non solum non
assurrexisset sibi sed nec motum quidē de
loco suo: indignatus est valde. De deiectione
ho ei^o legitur in fine eiusdem capituli.
Suspensus est itaq; amā in patibulo
q̄d parauerat mardocheo. ¶ Nonus exē-
plum est in antiocho. De cui^o supbia legit
ij. Mā achab. ix. Locut^o est superbe anti-
ochus se venturū iherusalem ⁊ congeriē
sepulchri iudeoꝝ eam facturum, ⁊ subdi-
tur de eius deiectione. At finivit hunc ser-
monē apprehendit eū dolor diuus visce-
rum. Et iterū q̄busdā interpositis. Is qui
sibi videbatur fluctibus maris impare:
supra humanū modū supbia repletus: et
montium altitudines in statera appendēs
mox humiliatus ad terram in gestatorio
portabatur ⁊ c. ¶ Decimū exemplum est
in iudaico populo: q̄ pre superbia repu-
tabat gentilem populū: quasi nullā situle
vnde Esa. xl. Ecce gentes q̄si nulla situle:
⁊ quasi momentū staterē reputate sunt:
⁊ tamen deus gentilem populū: populo
iudaico superbo pretulit. ¶ Undecimū
exemplum est in supbo phariseo: qui nō
erat sicut ceteri hominū: vt ipse dicit luce
xviij. Sed ipsa veritas publicanū peni-
tentem ei pretulit: dicens. Descendit hic
iustificatus in domum suam ab illo: vt ibi
dem habetur. ¶ Duodecimū exemplum
est in petro: qui pre ceteris presumpsit di-
cens. Et si oēs scandalizabo ⁊ vt legitur matth.

xxvi. Et nullus ceteris cecidit: cū ad vocē
ancille negauit: vt legitur eodem cap.

¶ Ad ostensionem autem huius odij va-
lere potest illud. ps. Oculos superbiorū
humiliabis. ⁊ illud. Dñs percidet ceruices
peccatoꝝ. Potius dicit ceruices q̄ ma-
nus ⁊ pedes: q̄ in ceruice pendit spec
aliter superbia. Ad idem valet q̄d legitur
Numeri. xv. Anima que p supbiāz aliqd
cōmiserit: siue cuius ille sit siue peregrin^o
q̄si aduersus dñm rebellis fuit. peribit d
populo suo. Unde dñs peccatum per su-
perbiā cōmissum: tanq̄ valde exosum
morte punit: alia vero peccata per obli-
onem precipit explari.

¶ De diurnitate huius odij.

¶ Odium vero illud quod est dei ad su-
perbiā: quasi inueteratum est. Incepit
enī: q̄cūq; superbia incepit. vnde Iudith
ix. Superbi vero ab initio nō placuerunt
tibi. sed humilium ⁊ mansuetoꝝ placuit
tibi deprecari. Causa vero huius odij
in magna parte patere potest per ea que
dicta sunt prius: vbi ostensum est qualiter
se habeat superbia ad deum.

¶ De causis q̄re supbia ita exosa sūt deo
¶ Potest et adhuc idem ostēdi alijs ra-
tionibus. ¶ Ande notandum est: q̄ pec-
catum superbie ideo est ita exosum deo:
quia cum exheredat in quantum in se est:
Dominū autē quod habet deus in crea-
turis vsurpat superbus sibi. Preter hec
non erubescit superbus de peccato suo.
Impudētia vero peccatoꝝ multū deo
displicet. Vñ Bern. Quantum displicet
deo impudētia peccatoꝝ: tantū placet
deo erubescētia penitētis. Itē alijs pecca-
toꝝ ex peccatis suis humiliantur: super-
bus vero non: q̄re multum displicet deo.
vñ Augu. nil aliud adeo deo displicet: si-
cut ceruix erecta post peccatū. Superbus
etiam deū multū premit: quia vanuatis
ei preponit. Itē maximum peccatum est
supbia. Sic enī vocat in ps. vbi dicitur: ⁊
emundabor a delicto maxio. ⁊ Job. xxx
vbi sic legitur. Si oscularus sum manū
meā: quod est iniquitas maxima. Preter
ea homo multa habet deborātia a sup-
bia: ⁊ ideo magis displicet deo supbia in
hoīe q̄m ad hanc conditionē q̄ in di

abolo. Quis enim nesciat tolerabiliorē esse superbiam in diuine q̄ in paupere. Homo quasi pauper creatura est respectu angeli vnde Eccl. xvj. Tres species odiunt anima mea: et aggrauor valde eorum anime. Pauper enim superbum mendacē diuites et senem fatuū et insensatum. Paup̄ hō est ex parte corporis: immo et pauperimus. Oportet enim cum mendicare victū et vestitum a ceteris creaturis. Quis in tanta verbum angustini mandatum euangelicum implens de duab⁹ tunicis: dat vnā nō habenti. Quā ab herbis medicat vestimentū suū homo. vt patet in vestibis lineis. vñ multum displicet deo: si homo ex parte corporis ex quo ita pauper est superbiat. Diues potest hic dici spūs mēdax: cuius mendacium multum displicet deo: vt cū dicit se a corpore vinci: nec pos se continere. cum tamen dñs melius sciat potestatem eius qui ei corpus subdidit et continentiam ei precepit. Senex fatuus et insensat⁹ est mundus iste: q̄ quanto amplius senescit: magis diligit vanitates et puerilitates: et magis decipitur mendacis rerū tpalium. licet infinitis vicib⁹ mendacia corp⁹ experius sit. Quasi cōtra naturā videt esse peccatum supbie in homine precipue ex pte corporis. vñ Eccl. x. nō est creata in hominibus supbia. Hiero. quō superbiat q̄ senis secum sententiā portat. Virum est: quō homo superbit: cui⁹ cor suū qd est nobilissimū membrum eius su per stercore iaceat. et licet in omni hoīe superbia multum displiceat: precipue tñ in christians qui in ipso ingressu christiane religionis abrenunciant spāliter supbie cum dicunt. Abrenuncio sathane: et oībus pōpis eius. Preuidebat spūssact⁹ q̄ multi christiani q̄ alijs peccatis renunciarēt. pōpā superbie retinere vellent. ideo ordinauit vt specialiter psterentur hanc abrenunciationē. Preterea: dñs ecclesie christus. seruus esse hoīm voluit. Humil⁹ autē enī se vsq; ad ablationē pedum. vñ in nullo christiano locus superbie relinquitur debet. Inordinatū vero valde est q̄ seru⁹ velit esse dñs. cū dñs efficiat seru⁹. Ioh. xij. Si ego laui pedes vros dñs et magis vros debetis alter alteri⁹ lauare pedes: et

Ab anth. x. Non est discipulus super magistrum. nec seruus sup dñm suū. vnde q̄ primus est in ecclesiis: scz dñs papa. seruus seruorū se vocat. et ppter hec et mltā alia habet deus speciale odium. Superbiam precipue in christians. vide in principio huius cap.

De abominatione superbie.

Sequitur de abominatione superbie.
De qua Prover. xvj. Abominatio dñi ē oīs arrogas. et luce. xv. Quod altum est hoībus. abominatio est apud deum.

Quod superbia hominem inflat: inflicem reddat. arefaciat et bona eius consumat.
Cap. vij.

Equitur videre quomō se habeat supbia ad p̄p̄s subiecti

Vñ notandū est q̄ supbia inflat hoīem. De q̄ inflatio legit Sap. iij. Dirumpat dñs illos inflatos. et Aplo. j. Corin. vij. Sciētia inflat. charitas autē edificat. Reddit etiam hoīem valde inflicem. Cōsistit autē infelicitas superbi in his octo. Primo de bono semine paruus messiem colligit. Qd semē mel⁹ est q̄ gratia dei. Ex hoc semine oritur ei vitia supbie. Ipse colligit de vite spinas. et de tribulis ficas. Superbia est quasi monstrū qd qñq; ex suo p̄trario nascitur. Aliquid nō monstruosum esset: si ex muliere dūfo nasceretur. Sic monstruosum est qd ex ali qua gratia a deo data homo superbus efficitur. Secundo bona. ei mala fiunt et sicut de viro iusto legit q̄ nox sicut dices ei illuminabitur: ita econtrario dici pōt q̄ superbo dices in noctē vertitur. et lūmē eius in tenebras. vnde Ab anth. vj. Si ergo lumen qd in te est tenebre sunt. ipse tenebre quante erunt. Tūc lumen tenebre sunt. cum opera de genere bonorū mala sunt: eo q̄ sunt ppter vanas gloriā. vel alia mala intentione. Tertio superbus de vita moritur. de sanitate egrotat. d me dicamine interficitur. Vnde Grego. Quis de virtutibus se extollit. nō gladio sed me dicamine se interficit. Superbus de hoc q̄ se viuere credit et sanum esse superbi⁹ et sic ex sanitate infirmitatē recipit. et ex

vitam moritur. ¶ Quarto superbus ab eo
quē vincit vincit. et q̄si de ictu suo corru
it. Et Grego. Difficile est qdē valde vita
re peccatū. qd ex victoria vicio nascitur
¶ Quinto superbus a mortuo occiditur
vnde super illud. j. Achab. xi. vbi elea
sar elephante legitur occidisse. dicit Gre
gorius. sub hoste quem occidit moritur. q
de culpa quam superat eleuatur. ¶ Sex
to superbus sua preciosa viliter vendit:
dū p laude vel gloria humana: se et sua
consumit. Et Greg. valde bona sua dīsu
dicant. qui ad mercedē corū sufficere fauo
res hūanos putant. Idem. Cum p recto
opere laus transitoria querit: res eterna
retributione digna p vili precio venundat
¶ Septimo superbus villa care cmit: dū
p vento superbie regnum celoz amittit.
De hoc v̄to dicit Aug. Qui nō timet. p̄
to superbie: nō cremabitur igne gehenne
¶ Octauo infelix est superbus: qz ignomi
niose a modico vento deijcitur. vñ Job
xx. Tolle eum ventus vrens et auferet eū
turbo de loco suo. Gentis omnia bona
vrens est superbia. ¶ Item superbia are
facit hominem et omnia bona que in ho
mine sunt: quasi preparat eum interna
li incendio. vñ Ecci. vi. Mō te extollas in
cogitatione anime tue velut taurus: ne for
te elidatur v̄tus tua per stulticiam: et fo
lia tua comedat et fructus tuos perdat:
et relinquare velut lignū aridum in he
remo. Ex elatione quandoqz eliditur vir
tus corporis: quia homo claus presumit
quandoqz opus quod supra vires suas ē:
vnde rupturam quandoqz incurrit: vel de
bilitatē tantaz qz inutilis effici. Sed fre
quentius virtus ai eliditur per elationez.
Debiliorem enim inuenit se homo sepe:
postqz se de aliq opere extulit. Exempluz
habemus de hoc in Petro Amb. xxi. q
se extulit supra alios aplos dicens. Et si
omnes scandalizati fuerint in terego non
scandalizabor. Sed nō multo post: valde
debilem se inuenit. vñ habetur ex eodem
capitulo. ¶ Superbia etiam folia et fru
ctus comedit: dū quo ad meritum verba
et opera hominis consumit. Ipa est que
hoiem et bona hois q̄si impenitibiliter
occidit. vñ Job. xxiij. Consumat brachia

illi pmo genita mors. Glo. Primo gen
ita morsē superbia: initū oīs peccati.

¶ Quod superbia hominem decipiat: ex
ecet et infatuet. Cap. viij.

Item superbia hoiem decipit et
excecat et infatuet. De pmo di
cit Aug. Superbia meret illud.

vñ oēs hereses et oēs alij periculosi erro
res ex superbia pueniūt. vñ sup illud Die
re. xlix. Arrogantia tua et superbia cordis
tui decipit te: dicit Glo. Dis hereticus ar
rogas: qz superbia facit hereticū: nō ignorā
tia. Ad scdm ptinet illud Apoc. iij. dicit
qz diues sū et locuples et nullus egeo: et ne
scis qz tu es miser et miserabilis et. Job.
ix. In iudiciū ego in hūc mundū veni: et
q nō vidēt videāt: et q vidēt ceci fiāt. su
p illud. Qui nō vidēt. dicit interlin. hūiles
ceci. et sup illud. q vidēt ceci fiāt: dicit alia
Interlin. Supbi sapiētes. Humiles ergo
ceci illuminant: superbi sapiētes excecant
Ad tertiu pertinet illud Bern. Dis super
bia stulta: quāuis nō oīs stultitia superba
et illud ad Ro. i. Dicētes se esse sapiētes.
Stulti facti sunt. et dicit Aug. Si dicēdo
te sapiētē stultus factus es. dic te esse stultum
et sapiens fies. Idē. Qui sibi placet: stul
to placet: superbus sibi placet. vñ Psēns
est: vt ipse sit stultus. Nec est pua stulticia
ista: qz sibi placet: cū ipse deo: āgelis et ho
minibz displiceat. Itē legit Prover. xi. J
vbi hūilitas ibi sapiētia. ergo e p̄rio: vbi
superbia ibi stulticia. ¶ Et hoc manifesta
ripōt in tribus speciebus superbie: scz p
sumptioe et arrogātia: et appetitu excel
lentie. Ad psumptio stulta sit patet: cū su
pra vires suas presumat. vñ illud Hiere.
xlvij. Audiuim? supbiā moab. Superb
est valde. Sublimitatē ei? et arrogantiā
et superbiā et altitudinē cordis illi? ego
scio. ait dñs. Factatā ei? et arrogantiā
q nō sit iuxta eā ei? ei? et. Diero. Super
bia plus audet qz possit. De appetitu ex
cellentie et arrogātie: legit Prover. xxi.
Superbus et arrogans vocat indocē. Super
bus h sumit p illo q appetit esse super ali
os. arrogans ē ille q sibi falso aliqd attri
buit. vnde vtrqz vocat indocē: et de ar
rogante est. hoc platum: cum arrogātia

videatur esse qdam error. De appetente vero piam excellentiam quod ipse stultus sit: inferius patebit. signum vero quod superbus sit: sit et cecus: potest esse hoc quod seipsum non agnoscit. Nec enim se hominem esse id est de humo. Si enim de humo se cetera facit cognosceret: nouissimum locum cōtenderet tenere ad similitudinem terre: et humilis esset. vñ rogat ps. Sciant gētes quā boies sunt. Signū etiam cecitatis est hoc: quod superbus nescit discernere, inter aliqd et nihil: putās se aliqd magnū esse: cum nihil sit in valore. iuxta vbum apostoli dicentis. Ad Gal. vi. Qui putat se aliqd esse: cum nihil sit: ipse se seducit.

De quinque modis quibus superbia hominem infatuat.

Infatuat autē hominē superbia quinqz modis. Primo ad modum ebrietatis. vñ Abacuch. ij. Quod vinum potantē decipit: sic erit vir superbus. Annum hoc modo decipit potantem. Ingressus enim blande ut legitur Prover. xxiij. Postq̄ vero receptum est in cōmensuratio: ipsum domiat in homine: et facit eum fatue credere et fatue loqui. sic postquā superbus recipit excellentiam in affectu per amorem: ipse postea eam defacili recipit in intellectu: ut alta de se credat: et in ore: ut de se alta loquatur: et est velut ebrius. Altitudo enim quam appetit: facit eū fatue credere et fatue loqui. Exemplum habemus de hoc Esa. xliij. in lucifero dicente. Similis ero altissimo. qd non dixisset nisi amore illius altitudinis ebrius fuisset: cum certum sit: illud quod dicitur per superlationem: vñ soli conuenire. Secūdo infatuat superbia eo modo: quo inflatio faciei solet ipsum visum impedire. superbia enim est inflatio faciei interioris. vnde Job. xv. Operuit faciem eius crassitudo. et Aug. Facies mea inflata non sinebat me videre. Tercio modo aufert superbia sensum hominico modo quo frensis vel paralytis: q̄ valde magna solet homini sensum auferre. Ad primum pertinet quod dicit Gregorius loquens de illo verbo Luce. viij. Videns autem hoc phariseus qui vocauerat eum: ait intra se. Sic si esset ppheta:

sciret utiqz que et qualis est mulier que tangit eum. Inter duos egros medicus aderat: sed vnus eger in febre integroz. et sensum tenebat alter vero in febre et sensum perdidit mentis. In egritudine sensus perdidit: qui hoc ipsum quod longe esset a salute: ignorabat. Nec solum velut freneticus est superbus: sed etiam velut paralyticus. Cum enim humilitas sensus sit proprie paupertatis. superbia est insensibilitas proprie paupertatis. Unde velut quedam paralytis est. Quarto modo infatuat superbia hominem: quia facit eum alta solum respicere. ex quo enim homo alta amat. ipse ad alta oculos habet. quia vbi amor ibi oculus. Unde Prover. vi. sex sunt que odit deus. et septimum dicitur statur anima illius. Oculos sublimis et c. vnde superbus que sunt infirma in se et infirma non videt. Quinto modo infatuat superbia hominem. quia est velut moles soli iusticie opposita. non permittens lumen iusticie ad superbum venire. Unde Math. x. abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis. et Gregorius dicit de superbis. Tāto a dei lumine longe sunt: quanto apud se humiles non sunt.

De stulticijs quibus laborat superbus.

Nec sola vna stulticia laborat superbus. sed multę. quaz. xij. ponere sufficiat.

Est autem prima stulticia superbi: quod ipse vult altum edificium constitucere. et absqz fundamento. et ideo certus potest esse de ruina sui edificij. Unde dicit Gregorius de superbo. soli ruine crescit quod edificat. quia ante molem fabricę fundamenta humilitatis non parat. Prover. xviij. Qui altam facit domum suam. querit ruinam. Augustinus. Magnus ceteris a minimo incipe. Cogitas magnam fabricam construere celsitudinis. De fundamento cogita humilitatis. Quanto altius erigitur edificium. tanto altius foditur fundamentum. Quo superuenturum est cacumen edificij? Ecce dico vsqz ad conspectum dei. Qualiter autem aliquis fundamētū debeat facere. habet esay. ij. vbi sic legit. Abscondere i fossa humo. ad litte

ram fundamentum in terra absconditur. Et sapiens vitā suā abscondit scilicet in principio. An Prover. x. Justus quasi fundamentum sempiternum. Istam sicut ciaz supbi ostendit. Aug⁹ alijs verbis dicens. Arborē attendite: sicut radicem in hūili v^o vertice tendat ad celum. Sine humilitate vis exalta apphendere: sine radice auroras petis. ruina est illud non incrementū.

C Scda stulticia superbi est: q^d ipse appetit exaltationem: que sit ad maiorem eius scipitationem. Legitur Luce. iij. q^d cum dominus venisset nazareth. et dixisset prophetiam illam. Spiritus domini sup me etc. hodie esse impletam in auribus corū ipsi duxerunt cum ad supercilium mōtis super quem ciuitas eorum erat edificata: vt scipitarent eum. Nunquid ista exaltatio bona erat et appetenda domino que fiebat ad eius precipitium. Talis est exaltatio ipsius superbi. Tollitur enim in altum vt lapsu grauiore ruat. Diabolus facit sicur cornix que eleuat nucem in altum: et p^o mittit eam cadere vt cōminuatur et statim descendit et cōminutam comedit. Sic diabolus quando in statu humilitatis non potest aliquid frāgere: pcurat vt eleuetur ad aliquam dignitatē: et deinde vt de ipsa cadat vel in futuro in infernum vel citam in presentia p^o depositōem: et tūc contractū deuoratiuel ad penā eternam ducit: qz cadit in odium vel inuidiam erga eum qui sibi succedit. Ad istā contractionē potest referri illud Job. xxix. Eleuasti me et quasi superuentum tollens allisisti me valide. De precipitio superbie dicit Bern^o. loquēs ad superbum. Paulatim et quasi per gradus ascendis: sed nō paulatim descēdes: s3 tanquā fulgur in spiritu vehemēti. Et cum lxij. discipuli dicerent dño. Dñe etiā de monia subijciuntur nobis in nomine tuo: ipse ait illis. Videbā sathanā sicut fulgur de celo cadentē insinuans eis: q^d q^d ad modū sathane supbiunt: ad modū eius precipitātur. Ad illud scipitium pertinet illud Job. xxij. Eleuati sunt ad modicum et nō subsister. Et hoc quod legitur matth. iij. q^d cum dñs esset super pinnaculum tēplis: ausus est diabolus ei persuadere precipitiū: dicens. Si filius dei es mitte te deor

sum. Fiduciam autem accepit diabolus ex hoc: q^d multos in altitudine positos precipitauerat. Ad idem etiā pertinet illud Luce. xviij. Omnis q^o exaltat humiliabitur etc. Sepe enim in p^onti hoc accidit. Lulus rationem insinuat nobis sapiens dicens. Abieccos et submittentes se libenter alleuamus quia hoc facere tanquā maiores videmur. Et qui se supra modum extulerit p^omere ac deprimere videtur: nec tam se maiorem q^o ceteros minores facere: et ideo alij libenter eum humiliant. In futuro etiā qui se exaltat humiliabitur. Est em̄ ex violentia q^d superbus in alto ē cum locus eius p^o prius infernus sit. Similiter quasi ex violentia est: q^d humilis ē in loco infimo: cum dignus sit regno eterno. An cessante violentia superbus descendet in infernum: et humilis aduolabit in celū. Sic fit de superbo sicut de vase quod cōfringi debet: qz eleuatur vt p^opectus frangatur. vnde Prover. xvi. An ruina exaltat cor. Et etiā qñq^o nō expectat dñs: q^d supbus in dignitate quā appetit eleuat: sit s3 dñs in ipso ascensu est: dñs eū deijcit vnde in ps. Deiecasti eos dñs alleuarentur.

C Qd mons supbie sit locus infelicitissimus quadrupliciter ostenditur.

C Tertia stulticia est: q^d ipse eligit mansiōnem suam in loco infelicitissimo. Locus infelicitissimus est mons superbie: quadruplici ratione.

C Prima ratio est: q^d bone p^oditiones q^o solent esse in ceteris montibus ibi desunt. Ceteri montes celo sūt proximiores alijs locis: sed mons superbie remotissimus est a celo. Ab axime em̄ distat ab humilitate cum superbia et humilitas sint contraria. Contraria autem a se maxime distant. In celum autem non fit via nisi per humilitatem. vñ matth. xviij. Nisi conuersi fueritis: et efficiamini sicut paruuli: non intrabitis in regnum celorum. Et Apoc. iij. dicit dñs humili. Ecce dedi corā te ostium apertum: quod nemo poterit claudere: qz modicam habes virtutem: id est humilitatem. Sic e contrario dicere potest superbo. Ecce dedi corā te ostium clausum: quod nemo poterit aperire: quia maximā habes vitium: scilicet superbiam. **Q**uoniam

tes etiā fortiores solent esse ceteris locis: eo q̄ hostes nō habent defacili ad eos accessus. Sed ad montē superbie omnes hostes sp̄iales et vitia et demones facili me accedunt, vnde Eccl. x. legitur de superbia: qui tenuerit eam: adimplebitur male dictis id est vitij. Si montes solent esse mundi et sancti: q̄ ibi sordes confluere nō possunt. Sed mōs superbie immundior est et minus sanus ceteris locis. quasi cū contra naturā: ad eam oēs sordes cōfluunt. Unde quasi mons pestifer est: scdm illud Hier. ij. Ecce ego ad te mons pestifer: qui corumpis vniuersam terram.

Secunda ratio est: quia fere omnia bona fugiunt mōtem superbie. Est cū mōs gelboe in quo nec ros nec pluuia descendit. Si omnes mōtes qui sunt in circuitu ei⁹ visitaret dominus: a monte tamen superbi transiret. Desuper non recipit mons iste: nec rorem gratie: nec pluuia interioris doctrine. Simius etiā humane doctrine non potest ad eum ascendere. Superbie cū impatientes sunt eruditionis vel correctionis. Due vero sunt cause huius spiritualis siccitatis que est in monte superbie. Una est hec: q̄ mons iste situs est in lateribus aquilonis: iuxta illud quod dicit primus superbus Esa. xiiij. Sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis. Ventus enim aquilo dissipat pluias vt legitur Prover. xxv. Alia causa est ipsa altitudo. Aqua enim gratie vel doctrine confluit ad loca humilia. Unde in ps. Inter medium montium pertransibunt aque. **T**ertia ratio est: quia si qua bona sunt in monte isto: in periculo sunt. Unde Sapiens. Superbia omnia habet in periculo: humilitas in tuto. **Q**uarta ratio est: quia fere omnia mala accidunt in monte isto. Perstant ibi diuersa genera ventorum: quia perstant altissima venti. Corda etiam eo rum qui morantur in mōte isto: congelantur. Unde Eccl. xliij. Frigidus ventus aquilo flauit et congelant crystallus ab aqua. Status aquilonis: intelligitur suggestio diaboli. Ad quem statim congelantur corda superbiorum: et q̄ inducantur: et quia sunt absq̄ dilectione dei et proximi. In mōte isto angelus factus

est diabolus. vnde Berni. Quē sequimini miseri homines: quem sequimini. An non videris sahanam tanquam fulgur cadentem? Nonne iste est mons in quem ascendit angelus et diabolus factus est. Augu. super ps. Superbia angelum fecit diabolum: humilitas hominem deum. In isto monte saul demoniacus siue arreptus factus est. vnde. j. Regū. xvj. Ecce spiritus domini malus exagitat te. In hoc etiam monte nabuchodonosor in bestiam est cōuersus: vt leo eēt in posteriozibus: bos in anterioribus: ad minus fmi q̄ sibi videbatur. Ista eadē hodie accidunt multis in monte superbie. Alij enim ibi diaboli efficiuntur: per inuidiā: ad modum diaboli gloriā alij inuidentes. Alij arrepti per iram. Alij vero bonos: solū de pabulo sui corporis curantes. ps. Abiit auris gloriā suā in similitudinē vituli comedētis fenum. alij vero leones per cupiditatē et rapinā. Prover. xxvij. Leo rugiens: et visus esuriciens: pnceps impius sup populum pauperē. **Q**uarta stulticia superbi est cū ipse possit descendere cū facilitate et maxima utilitate: potius elegit ascendere cum magno damno: et cum magna difficultate. Berni. **A**busus: o puerilitas filioz adam: quia cum ascendere difficultum sit. descendere autē facillimū: ipsi et leuiter ascendunt: et descendūt difficultē: parati ad honores et celsitudines graduum ecclesiasticorū ipsi angelicis humeris semidados. Idē. Conat q̄ mōte potestatis ascendere: quātos putas dictatores habebit: quātos inueniet repulsores obstacula quāta: difficilem viā. Nec est ista stultitia superbi parua: cum potius vult per ardua viā ire ad moriē suā q̄ per humiles ad vitā. Potius vult ascendendo ire ad suspendium: q̄ descendēdo ad regnū eternum. **Q**uinta est: q̄ ipse ad dignitates tendit per indigna. et ad dñationē per miserrimā seruitutē. De pmo dicit Sen. nō sit tibi ambitio: q̄ ad dignitates nisi p indignate non adducet. Ad scdm ptinet hoc q̄ diabolus cū offēdisset dño gloriā mūdici: dixit ei. Nec oīa tibi dabo si cadens adoraueris me. **A**t ibi. iij. In quo facto insinuat. q̄ diabol⁹ eos qui appetunt

dominationem. anteq̃ eam obtineant. redigunt in miseriam seruitutem. que enim nisi ferioz seruitus q̃ seruitus vitiuz. Berni. an non seruus cui dominatur iniquitas. ita & maxime nisi indignus iudices hominem ubi q̃ vitium dominari. **S**exta est q̃ ipse tantum appetit exaltationez q̃ nō videtur curare quaho sit exaltatio illa: vitū sit ad malū vel ad bonū suū. In terdū cū dñatur homo homini ad malū suū: vt legitur Eccl̃. viij.

De sex speciebus exaltationis.

Et autē apareat quāta sit stulticia hec **I**tem species exaltationis ponemus. Quarum vnica appetēda est. **P**rima ē ad dei honorem. & ecclesie edificationem: vt cum aliquis habens eminentiam vite: ponitur in eminentia dignitatis: vt sit quasi lucerna lucens ad dei gloriā & proximo rum exemplum. vnde Luce. xj. Nemo lucernā accendit & in abscondito ponit nec sub modio: sed super candelabrum: vt q̃ ingreditur lumen videant. **A**d Phil. ij. Inter quos lucetis sicut luminaria in mūdo. Et matth. v. Sic luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona. & glorificent patrem vestrum q̃ in celis est. **S**ecunda est ad detectionem seu precipitium: de qua satis dictum ē prius: quam constet non esse appetendā.

Tertia est ad supplicium: hoc modo exaltantur qui suspenduntur. Et talis ē exaltatio superbi. **A**d hoc cū procurat diabolus: q̃ ipsi exaltentur vt amplius cruci entur: & in presenti & in futuro. **A**d p̃mū pertinet illud Berni. **A**mbitio ambientium crux: quō oēs torques & omnibus places. Et illud: q̃ dominus coronā spineam habuit. **O**mnis enī corona spinea est: quia non habetur dignitas absq̃ cruciatu. **D**e secundo. **S**api. vi. Potentes autem potenter tormenta patientur.

Quarta est ad opprobrium. Talis est exaltatio facinorosoꝝ q̃ ponitur in paulacro vel in scala p̃ reatu facinororum suoz. Talis est exaltatio: cū aliquis in manifestello peccato existēs p̃fecit alijs. quanto enim in altiori loco ponitur: tāto p̃ctis eius pluribꝫ ostēdit. vñ Sen. **E**oz q̃ i turba sunt q̃ nō excedū: latet virtutes: vt ap

pareant diu luctatur: & vicia tenebras habent: nostra facta dictaq̃ accipit rumor. & ideo nullis magis curandū est qualem famā habeant: q̃ qualescūq̃ habuerint: magnā habiuri sunt. **B**oetius in li. cōso. **E**o lata improbiū dignitas. non mō non efficit dignos: sed potius p̃dit & ostendit indignos. **Q**uale est hoc: vt ille qui mortuus est in peccato: nō solū quadratū: sed etiā quadragenarius: vt fetore suo alios corumpat: in alto loco velit poni. q̃ potius desiderare deberet vt sub terra absconderetur: sicut corpora mortua absconduntur. ne fetore eoz homines corumpant. **S**exto: iste figuratus est in fetore antiochi. **A**d matth. ix. vbi dicit: q̃ fetore eius exercitus grauebatur. Talis est velut lucerna extincta: iterum sumū de se emittens. vñ abscondendus esset. nō sup candelabrum ponendus. **Q**uinta est ad ludibrium: vt qñ aliquid famo traduntur insignia regia vel episcopalia: qui tamē nō ē rex vel episcopus. Et talis est exaltatio hominis superbi: q̃ signū habet libertatis: cū seruus sit omnium vitiuz. **T**ullius. **D**is stultus. seruus. ois sapiens liber. **P**utetur ne impator hoc noie dignus: quo enim libero imperabit q̃ non potest cupiditibus imperare? **R**efrenet prius libidines: spernat voluptates iracundiam teneat: cocceat auariciam: ceteras animi lades repellat: tūc incipiet imperare: cū ipse turpitudini ac dedecori parere desierit. **D**um. his obediēt. non mō imperator: sed liber oīno habendus non est. **S**uperbus habet signa dignitatus: cū ipse omni bono sit indignus. **I**ndignus etiam est panis quo vescitur: & etiam vita. vnde prelati qui non habet ea que pertinent ad prelatus. non est prelati: sed simia prelati: iuxta verbum berni. dicentis. **S**imia in tecto: rex satius sedens in folio. Simia non est in tecto ad suum honorem: sed ad hominū derisionem. Sic prelati in honestus. derisio est hominū. **Q**uasi prelatus est & nō est vere prelati. vñ **E**sa. xxij. dicitur ad sobnā p̃positum templi. Tu qs hic: aut quasi qs hic? quasi diceret ei. non es qs: sed qñ quis. **I**llusio ista figurata est in illius dñi. matth. xxvj. vbi dicit. **E**t exuentes cum: chlanidē coccineam eis

cūderūt ei: et plectentes coronā de spinis posuerunt super caput eius: et arundinem in dextera eius: et genu flexo illudabant ei dicentes. Huc rex iudeorū. Et expuentes in eum: acceperunt arundinem et percutiebant caput eius. Omnia ista sunt spāliter indigno qui alijs pfectiur. Nescit enim innocentie exultare: et rapacitate et crudelitate: que est velut vestis coccinea pauperū sanguine cruentata induitur. Corona ei: a de spinis plectitur. qz dignitate illius multiplex punctio comitatur. Arundo que est exterius lucida et interius vacua in manu ei⁹ ponit: ga ipse potēs est in alios. sed in se infirmissim⁹ est: nulli vitio resistere valēs. Genu flexo ille a ministris suis illudit: ga ab illis vocatur dñs: quorum vere est seruus: cum sollicitudo de vicu et vestitu eorū ad eū pertineat. Saluta tur citā ab eis. qui procurant mortē eius. Spauit etiā ministri in facie eius dñcum facinoribus suis possunt. Arundine caput eius percutiunt: dum in potestate ab eo recepta animas eius ledunt. ¶ Sexta species exaltationis est: que sit ad ventilationē et dispersionē. Sic palea exaltatur vt a grano separet. Puluis etiam exaltatur: vt a vento dispergatur. et talis est exaltatio superbi: qui diabolo procurante in sublimitate dignitatis ponitur vt a bonis separetur et elongetur Job. xx. Tollit eū ventus vrens. et in p̄. Nō sic impij nō sic: sed tanq̄ puluis. quem p̄icit ventus a facie terre. Non est ergo omnis exaltatio appetenda. cū non omnis sit ad honores. Unde super illud Job. xix. Plectentes coronas de spinis. dicit Glo. Loco ignominie est apud indignum dignitas.

¶ Septima stultitia superbi est. qz cum ipse super omnia appetat ascendere. tamē viam refugit per quam solum est ascensus scilicet humilitatē. Ber. Per humilitatē ascendite ad sublimitatem. quia hec ē via et non alia preter eam. qui aliter vadit. potius cadit q̄ ascendit. Christus cū per naturam diuinitatis non haberet quo ascenderet. quia ultra deum nihil est. per defectum quomodo crederet inuenit. ¶ Octaua est: qz cū ipse sublimitatem appetat. in loco tamen infimo se ponit. et cum credit

ascendere descendit. Locus valde altus est humilitas. cū sit vicina altissimo. Ambrosio. Nihil excelsius humilitate. que tanq̄ superior nescit extolli. Superbia vero locus valde infimus est. cum maxime distet a deo. vnde super illud p̄. Iuxta est dñs his qz tribulatio sunt corde. dicit Glo. Alitius quidem dominus est. vicinarius tamē humili. et non se erigunt. Et Gregorius loquens de illo verbo. Deiecasti eos duz alleuarentur. ait. non dicit postquam cleuati sunt. quia ipsum cleuari extrinsecus: interius cadere est. Idem. Omnis qui teporaliter erigitur. eo ipso quo extollitur inclinatur.

¶ Nonā est. qz ipse potius elegit esse in tempestate q̄ in tranquillitate. Tempestas est ipsa potestas: Gregorius. Quid est potestas culminis. nisi tempestas mentis.

¶ Decima est: qz cum ipse ingredi velis per humile ostium. collum tamen extendit et caput cleuat. Job. xv. Lucurrit aduersus deum erecto collo. Ostium paradisi christus est. et est valde humile ostium. Unde super illud Joban. x. Ego sum ostium. dicit Glo. Hoc ostium est ianuā humilis. Qui per hanc vult intrare. oportet vt se humiliet. ne si erectus sit offendat in humilem ianuam.

¶ Undecima est. qz illos quibus p̄esse cupit sibi superponit. Unde Gregorius super Job. xxvi. Tanto iū pondera vnus quisqz ferre compellitur. quantus in hoc mundo principatur.

¶ Duodecima stulticia superbi est. qz ipse per viam arduam incedere querit: qui per viam planam. incedere nescit: non attendēs illud Poete. Qui cadit in planum: vix hoc tamen euenit vnquam. Si cadit vt tecta. surgere possit humo. Mirus est: qz ille qui ita se videt in plana cadere via. ita appetit ardua loca. et qui nescit operari in plano loco. appetit operari in turribus ecclesiarum. non attendens illud bern. Facile est in alto se conuenientem obstupescere et de vita periclitari.

¶ Quod superbia sit valde periculosa infirmitas. Cap. ix.

Tem facit ad detestationē etiā
superbie hoc q̄ ipsa est valde
periculosa infirmitas. ⁊ valde
magna deformitas. Habet etiā miseram
seruitutē ⁊ magnam debilitatē. Est autē
superbia periculosa infirmitas. quia defa-
cili incurritur: ⁊ nō defacili curat. Post
curationē etiā defacili in eam reciduat
q̄ defacili nō curetur. patere pōt ex co.
q̄ null⁹ sine ea perit: vnde glo. super illud
Job. vi. Hec est voluntas ei⁹ q̄ misit me
patris ⁊ c. De tūmētib⁹ pariter. de pusil-
lis nihil. ⁊ Ab autb. xviij. Hō est vōltas
ante patrē veltum q̄ in celis est vt peccat
vnus de pusillis istis.

Triplex ratio q̄ defacili in superbiā
incurritur.

Triplex autem ratio potest assignari
quare aliquis defacili incurrat infirmita-
tem supbie. **P**rima est. quia non putat
esse tanta infirmitas q̄ia est: ⁊ ideo non
vitatur sicut vitanda esset. vñ Gregorius
Cum minus turpis superbia creditur mi-
nus vitatur. Luxuriā eo magis erubescit
homines. quia omnes turpem eam eē no-
uerunt. **S**ecunda est: quia manifestiora
inueniuntur exempla superbie q̄ aliorum
vicioꝝ. Fornicatores enim ⁊ alij pecca-
tores occurrant peccata sua. sed superbia
palam committitur. **T**ertia ppter mul-
tiplicem materiam a qua superbia oritur.
Potest etiā oriri ex quocūq; bono. q̄ au-
tem non curatur defacili. patet ex illo vbo
Eccl. iij. Synagoge superboꝝ nō erit sa-
nitas. ⁊ ex illo verbo Job. xv. Lunctis
diebus vite sue impius superbit. q̄ aliq̄
infirmatur: si ipse sit i peccato odij vel lu-
xurie. ipse confiteatur et dimittit illud pec-
catum. peccatū vero superbie nec confite-
tur nec pponit dimittere.

Multiplici ratione offenditur q̄ sup-
bia non defacili curetur.

Multiplici autē ratione potest offen-
di. q̄ nō defacili curetur hec infirmitas.

Primo per hoc q̄ infirmitati diabo-
li que est incurabilis omnino assimilatur
Peccatum enim luciferi fuit superbia.

Secundo per hoc. q̄ non cognoscitur
hec infirmitas. Etiā illi qui pleni sunt sup-
bia vsq; ad oculum. qui superbe come-

dunt ⁊ bñunt. incedunt et do: misunt. nō
cognoscunt eam. ⁊ quia non cognoscitur
ea defacili nō curatur. qd̄ autem non ita
defacili curetur. quia non agnoscitur pa-
tet ex his testimonijs scripture que sequi-
tur. Nemo insanabilior eo. qui sibi sanus
videtur Bern. Scio longius esse a salute
membrum quod obstupuit ⁊ egrum se
se non sentientem periculosius laborare.
Ambro. Grauius peccas ⁊ ignoras.

Sen. Initium salutis est cognitio peccati
Idem difficulter ad sanitatē peruenim⁹.
quia nos egrotare nescimus. Idem. In
his morbis quibus animo afficimur. quo-
uis peius se habet minus sentit. Som-
nia sua narrare vigilantis est. ⁊ vita sua
confiteri sanitatis indicium est.

Tertio
per hoc q̄ remedio non inuatur. immo
deterior fit. Superbia causa fuit quare
iudei de predicatōe christi deteriores fa-
cti sunt. vnde Job. ix. Ego in iudiciū ve-
ni in hunc mundum vt qui non vident.
videant. et qui vident ceci fiant. Interliū.
super illud. qui non vident humiles ceci
Et super illud. Qui vident alia Interliū.
Sapientes superbi. Venit ergo dominus
in hunc mundum. vt humiles ceci illumi-
narentur. ⁊ superbia sapientes exccecaren-
tur. vnde ⁊ subdit in eodem ca. euangelij
dominus. Si ceci essetis non haberetis
peccatum. id est. si vere cecos vos esse re-
putaretis. nunc vero dicitis quia videm⁹
ideo peccatum vestrum manet. quod si-
gurarum esse videtur Ab autb. xxvj. vbi
legitur petrus amputasse auriculam ser-
uo principis sacerdotum. Petrus enim
id est cognitio auferit multis literatis au-
ditum predicationis: vel aurem obediē-
tie. ad quod videatur pertinere illud Pro-
uer. xxvj. Audisti hominem sibi sapiētem
videri. magis spem illo habebit insipiens

Quarto. quia pietas dei non ita respi-
cit superbum sicut alios peccatores. vnde
Gregorius. Celestis medicus egros non
respicit. quos etiā de medicamento de-
teriores fieri videt. **Q**uinto. quia sup-
bia maxime distat ab humilitate. quia est
ei contraria. sola autem humilitas est via
ad curationem vnde sup illud Job. xxxi
Si letatum est in abscondito cor meum.

dicit Grego. Superbia iquanto longius ab humilitate: tanto grauius est in desperatione: id est tanto minus potest haberi spes de futura correptione eius. Ad ostendendū et q̄ de facili in eam recidimur: ea de possent adduci q̄ posita sunt ad ostendendū q̄ de facili non curatur.

¶ Quid superbia est deformitas magna. Capitulum decimum.

¶ Si autē superbia magna deformitas: q̄ gibbus est quo alius a sacerdotio dñi repellitur. Leuiti. xxi. Loq̄re ad aarō. Homo de semine tuo p̄ familias qui habuerit maculam: non offeret panes dño deo suo: nec accedet ad ministerium eius. Si cecus fuerit: si claudus. si paruo vel grandi et torto naso: si fracto pede vel manu si gibbosus: si lippus: si albuginem habens in oculo: si iugē scabiē: si impetiginem habuerit vel herinosus. Cecus est homo illiteratus vñ. Esa. xli. Quis cecus nisi seruus meus. Eritas ista multum nocet hodie in ecclesia dei. vñ. Esa. v. Propterea captiu⁹ ductus est populus meus: quia non habuit scientias. et cūsdē. lvi. Omnes bestie agri veni te ad deuorandum vniuersę bestię salus. Speculator: res eius ceci oēs. Claudus est q̄ quēq̄ inclinatur ad seruicndū deo: quēq̄ diabolo. De q̄ claudicatōe. iij. Reg. xviij. Alq̄ quo claudicatio in duas partes. Si dñs est deus sequimini eum: si autē baal sequimini illū. Paruum nasus habet: cui parum setent peccata. Grandē nasum hz sz torum: cui multum fetet peccatum. sed ipsi p̄sonę peccatū indignantur. Contra q̄b dicitur ad ep̄s. iij. Omnis amaritudo et ira et indignatio: et clamor: et blasphemia tollantur a vobis. Fractum habet pedem vel manum: q̄ impotens est ad ambulādū in via dñi: vel bene operandum. Gibbus hz: q̄ superbus est. Lippus: qui terrenam sollicitudinem hz: quā visus eius impedit Albugo in oculo: est oppositio pprii candoris vel innocentie. Iugē scabiē habz qui in corde suo immundas cogitationes ingerit versat. Impetigo ad literā: ē sicca scabiē: sine dolore sedans decorem. vnde

impetiginem habet: qui est infamis. Herinosus est: cuius interiora nimis desecundant. Unde signat auarum qui p̄iecit in tota intima sua. Superbus etiam in vili feruitute est. Cū em̄ omni iudicia timeat omni seruus est. j. Corin. iij. Qui autem me iudicat dñs est. Scñ. Quid inus q̄ seruus est: qui seruos timet.

¶ Quod superbia arundinē et vento comparatur.

¶ Tante etiam debilitatis est superbus: vt ppter eā arundini competat. Mat. xxi. Quid exitis in desertū videre: Arundinē vento agitatā. Comparatur etiā arundini: eo q̄ interioris sit vacuus Aug⁹. Extra plenus intus vacuus. carne crepat: corde mendicat.

¶ De diuersis rebus quibus superbi cōparatur. Ca. xi.

Alere etiā possunt ad detestatōnem superbie diuersę creaturę: gubus superbia vel superbi

comparatur. Comparatur enim v̄to fumio: paleę: spume: corniculę: vesicę. Tonto autē comparatur multiplici ratione.

¶ Primo vt ostendatur quantū timēda sit homini: cū ipsa sit ventus homo vero puluis. vnde Scñ. iij. Puluis es et in puluerem reuerteris. **¶** Secundo vt ostēdat quantum noceat superbia luci sapientię et rozi gratie. V̄tus em̄ extinguit lucē et siccāt rozē. Aug⁹. Lucerna v̄t non extinguitur v̄tū supbie non patiatur.

¶ Tercio: vt ostēdatur superbia sc̄ipue eē timēda his q̄ in alto sunt. Perflant enī altissima v̄tū. Jo dicit ap̄lus. i. Timoth. vi. Precipe diuitibus huius seculi: non sublimē sapere. Superbia in alto orta est p̄mo sc̄z in celo: et ideo libenter in alto moratur. **¶** Quarto: q̄ supbi sicut v̄tus sonant. Sūt enī frequenter garruli et tumultuosi. Ps. Perij memoriam eoz cū sonitu tuo si. Ps. Perij memoriam eoz cū sonitu tuo si.

¶ Quinto: q̄ facit in homine quandam tēpestatē: sicut ventus in mari. Ps. Ascēdit vsq̄ ad celos: et descendunt vsq̄ ad abyssos: Cū laudantur tunc ascendunt ad celos: cū autē vituperantur descendunt vsq̄ ad abyssos. Esa. lvij. Lo: impij quasi ma

re fruens qđ quiescere nō pōt. Sumo etiā comparatur supbus: qđ ad modū sumi quanto plus ascendit tanto plus evanescit. ps. Inimici vero dñi mori vñ honorificati fuerint: et exaltati: deficientes quēadmodum fumus deficit. Et sicut superbus fumus ē in culpa: sic erit in pena. Et sive. lxx. qui dicunt recede a me: nō appropinquas mihi: qđ immundus es. Mi fumus erit in furo. Sre meo: ignis ardens tota die. Et spume etiam cōparatur sine bulle que est super aquam: que cito transit. Et sive. xij. Trāire fecit samaria regē suū: quasi spumā super facie aque. Populus superbie principii cōsentiens. qñqđ est cā vt cito pñceps trāseat de vita ista. Et corniculē etiam comparatur superbi: que dicitur affluisse pēnas aliarum animā: et inde superbiisse: qbus ablatis mansit turpis et nuda. Sic si a superbo aliena auferas: pulvis et cinis remanebit. Comparatur etiā vesice vento plene que vesica ad nihilū redigitur dñi mortis aculeo vel egritudine pungitur. Cōparatur etiā palee ppter leuitatē et incōstantiā. Et sicut nō facit ad valōrē sumi vel spume: vt facit qđ supiorē pñdūt hñe locū. sic nō facit ad honorem superbi qđ super alios vult esse: immo in hoc se ondit spumā vel paleā esse: qđ si granū esset. infimū locum teneret. Et surum qđ inter cetera metalla ē pñciosius: infimū locū suū pōderositate cōtendit habere. Ad idē nos monet dominus Luce. xiiij. Cū inuirtatus fueris ad nuptias recūbe in nouissimo loco.

Et qđ diligenter dñs velit suis a vitio superbie cauere. La. xij.

S Et nō pōt valere ad detestatiōem supbie hoc: qđ dñs inuult di ligēter cauere seruis suis a vitio isto. Poti⁹ vult hñe stultos seruīcōs ignobiles: infirmos et cōscriptibiles: paupes: peccatores: et pauciores. qđ hñat eos superbos. Omnia ista ex verbis scripture que sequitur possunt esse manifesta. i. Corin. j. que stultia sunt mundi elegit deus et c. Et sup illud Job. j. vbi loquitur de nathanacle dicit Glo. qđ nathanacle quia doctissimus erat nō est in apostolatu electus. Et c. et

apli de indoctis afflūpi sunt: vt pfundant sapientes. Et Aug. Mihi humiliter et fide liter pcederet pñcaroz. nō hūiliter seqret orator. Et i. Corin. j. Ignobilia et cōtemnibilia mūdi elegit deus et ea qđ nō sunt vt ea qđ sūt destrueret. vt nō gloriaretur ois caro in cōspectu eius. Et sup. ij. Regū. di cit quedā Glo. que mūdus p fastum elationis spernit: deus p deuotiōē hūilitatis acgrit. Et i. Corin. i. Infirma mundi elegit deus et c. Iaco. ij. Nonne de⁹ elegit paupes in hoc mundo: grego. Nōnquā dñs quibus magna tribuit: quedā parua reprehensibilia relinquit vt semper habeat pira qđ bellū gerāt: et diuitis magnis hostibus: mentes nō erigāt: qñ eos adhuc ad uersarij minimi fatigāt. Sz quid mirum: quando illa superna regio in ciuibz suis ex parte damna pulvis et ex parte fortiter stent: vt electi angelo et spū: dñi alios per superbiam cecidisse cōspicerent ipsi tanto robusti: quāto humilius starent. Permisit etiam deus dauid et petrum mortali ter peccare vt sic humiliarentur. Permisit etiam iudā oino pñre: qđ erat de ordine et numero apostolorū et societate dominū: vt nullus in quocūqđ ordine staret: inquit superbiat. Et breuiter omnes miserie qđ viri sancti sustinent ad hoc sunt ne superbiānt. An. ij. Corin. xij. Ne magnitudo reuelationum extollat me: datus est mihi stmulus carnis mee: angelus sathane qđ me colaphizet. grego. Duz vitia temptāt nos: proficientes in nobis virtutes humiliant. Aug. O venenū supbie: nō nisi veneno temptationis curandū. Et grego. super Job. Diebuscū israel tolerat: vt humana mens de se humilia sentiat dum nimia nō supat et tñ neq; p omnia ista domatur superbia humani cordis. An Bernard. Omnia fatuitas cordis nostri: cuius elationem pfecte dimittere: cuius ceruicofos motus omnino domare humilitatis. tantamateriā nō sufficit: quin adhuc superbiat terra et cinis. Et absq; modo videt dominus persecutus fuisse superbiam: doctrina scz et exemplo. Doctrina cū consulu Luce. xiiij. Recumbe in nouissimo loco. Nō dixit in mediocri loco: sed in nouissimo. Et. Mat. xvi. Nisi conuerſi

fuertis & efficiamini sicut paruuli non in
trahitis in regnum celorum. Et ibidem.
quicunq; humiliauerit se sicut paruulus iste
hic maior est in regno celorum. Exemplo
etiam videtur persecutus esse superbiam
sine modo in formatione hominis cum
quasi in eadem veste sociant purpuram
cum sacco: animam carni contingendo &
ex brutali natura & anima que similis est
angelice nature homine constituit dignis
simam creaturam immo limo terre copula-
uit: & iuxta verbum Esa. l. celos induit te
nebris: & posuit saccum operimentus eo
qđ constat esse factum specialiter tra su-
perbiam. Item absq; modo videtur sup-
biam persecutus fuisse: cū ad ipsam destrue-
dam semetipsum exinanuit: formam scrui
accipiens & cū pedes discipulo p lauit. vñ
Job. xij. dicit ei petr. Domine. tu mihi
lauas pedes quasi dicat. Non lauabis mi-
hi pedes in eternus: qđ nima esset hec hu-
militas que precipue videt extitisse in pas-
sione. Unde passio eius excessus vocatur
Luce. ix. Dicunt aliqui qđ nimis potest cē
humilis homo: sed quantuncq; humi-
liauerit se tamen humilior christo nō erit
cum ipse nouissimus viroꝝ fuerit. Esa.
lij.

De diuisione supbie.
Par. iij.
Que habet. xl. capitula.

De diuisione superbie. Et de illa spe-
cie supbie qñ quis credit se bona sua hñe
a se. Ca. j.

3 Oñis his que pertinent ad de-
testationē superbie consequens
est vt diuisiones ad idem vitii
pertinentes ponamus & prosequamur.
Et notandum qđ superbia pmo diuidit
tur in superbiam interioꝝem & exteriorē.
Interior autem diuiditur in superbiam
intellectus & superbiam affectus. Super-
bia intellectus quatuor habet spēs. Prima
est quando aliquis credit sua bona habere
a se. Secunda est: cum aliquis credit a
deo sua bona habere: s; suis meritis. Ter-
tia quando credit se habere quod non hz.

Quarta quando in opinione sua prefert
se alijs. vñ versus. Ex se. p meritis: falso:
plus omnibus inflant.

Prima specie laborabant philosophi
qui dicebant. Labia nostra a nobis sunt.
De hac specie Job. xj. Air vanus erigit
in superbiam & quasi pullum onagri se li-
berum natum putat. Superbus nihil cre-
dit se tenere ab aliquo. Videtur tamen qđ
nullus habeat hanc speciem supbie. Mul-
tus est qui non credat bona sua a deo
habere. vñ Bernard. super illud. Bletū
effusum nomen tuum. quis tamen infans
erit vt aliunde qđ a deo aliqđ habere presu-
mat. Nemo sane etiam infidelis videtur
esse in hoc errore. Bern. Inexcusabilis ē
infidelis si non diligit deum ex toto cor-
de tota anima tota virtute. Nempe clamat
intus ei innata iusticia: quia ex toto se dil-
gere debet illum cui se totum debere non
ignorat. Ad quod dici potest qđ ideo dici-
tur superbus credere bona sua a se habere:
qđ facit acsi crederet. Simili modo lo-
quendi dicitur de aliquo: qđ nō credit xp̄s
filiū dei esse: cum nec terreitur eius comina-
tionibus. nec attrahitur pmissionibus:
nec pceptis obtemperat nec consilijs ac-
quiescit: vt dicit Bern.

De sex que facit superbus: quasi cre-
dat bona sua a se habere & non a deo.

Ex vero sunt quantum ad hoc
qđ dicitur superbus facere qua-
si credat bona sua a se hñe & nō
a deo. Primo qđ de bonis

suis gloriatur in corde. Unde Apostolus
i. Cor. iij. quid hēs qđ nō accepisti.

Secundo qđ de bonis suis tactat se.
Job. xxxi. Si osculatus sum manū meas
In manu intelligitur operatio: in osculo
quod est contactus oris laudatio proprij
operis.

Tertio: quia de bonis suis gratias non
agit deo. vñ ingratus dicitur nō cogno-
scere beneficiū acceptū eo qđ faciat quasi
non cognosceret. Et illud vitii valde no-
tiuū hominū. Bern. Ingratitudo est ven-
tus vrens: siccans sibi fontes pietatis: o-
rem misericordie. fluente gratie. Grego.

Non est dignus dandis qui non agit grates de datis. ¶ Quarto quia non habere similia bona: contemnit. unde Bcril. loquens phariseo. Frustra in flaris aduersus publicanū q̄ ideo non habet vt tu: q̄ nō accepit vt tu. Gratias agendo probas te nihil tibi tribuere ceteros aspernando p̄dis qd̄ in corde locutus sis. Non enim iudicares publicanum: contemnēda p̄ te: si nō p̄ illo honorandū te censes.

¶ Quinto: q̄ sibi vult viuere et non deo. Vera recognitio dñi: est redditio cēsuus s̄ feruit. vnde cum supbus seruire deo renuit: ipse bona sua se habere a deo nō recognoscit: nisi recognitione verborū que ē ridiculosa. Ridiculū est dicere aliquē dñm in aliqua arbore: sola folia habere. Contumeliosum est etiam domino: q̄ aliquis cum dominum fateatur: qui ei seruare dē dignatur. ¶ Sexto facit superbus q̄ si non crederet bona sua se habere a deo q̄ de bonis suis deo non tribuit que ipse requirit p̄ pauperes suos: sed potius oburgat querentem: dicē vos queritis quasi nobis comodassitis: non attendens. q̄ deus illi bona dedit: qui per pauperē ea regit grego. Gratuitum putas quod impendit primo: velis nolis debito: es. Aug⁹. Dicit tibi christus: da mihi ex eo qd̄ dedi tibi de meo quero: et mihi non donas.

¶ Supbia ista valde nocua est homini. Homo enī superbus aliter viueret: si bona sua a deo sibi data recognosceret q̄ viuat. Et hoc quo ad multa.

¶ Primo si hostem suū se fortiozem videret ad dñm suū p̄ succursu orationez quasi quēdā nunciū mitteret: et de impetrandō succursu valde consideret. Scīens illud apostoli. i. Corin. x. Fidelis de⁹ qui non patitur vos temptari supra id qd̄ potestis: sed faciet cum temptatione p̄uentum vt possitis sustinere. ¶ Item si videret q̄ castrum corporis sui defendere non posset dño suo reddere: vt ipse defendenderet illud. Sicut quidam cum temptaretur de peccato fornicationis multū resistere vitra non posset: p̄sternens se ante crucifixum dixit Domine terras corporis quam a te teneo amplius tueri non possum: ego reddo cam: tibi defende eam

Et statim recessit temptatio. ¶ Item qui bona sua a deo recognosceret: ipse de iniurijs sibi illatis se non vindicare: sed expectaret q̄ dñs suus sibi iusticiam faceret. prouerb. xx. Ne dicas: reddam malū pro malo: sed expecta dominum et libera bit te a labore seꝛ vindicandū: et a debito gehenne: quo te obligas vindicando.

¶ Item q̄ deum solum omnium bonorū suorū dñm recognosceret tantum eius iudiciū formidaret. Non enim timenda ē sententia a non suo iudice lata. Sic nec iudicia hominum sunt timenda. i. Cor. iij. Mihi pro minimo est vta vobis iudicet. Deinde subditur. qui autem me iudicat dñs est. Item deo tanquam domino non hominibus placere studeret. Aplūs Gal. i. Si hominibus placere christi seru⁹ nō essem. Figuram vero illorū qui sibi attribunt bona sua: tenent illi qui volebant iohānem vocare nomine patris sui. Figuram vero illorū q̄ bona sua deo attribuunt tenet elisabeth: que ait. Nequaquam s̄ vocabitur iohānes. Et merito iohannes id est gratia: vocatur: q̄ natus est de sterili scdm naturā. Sic bonum opus gratie dei debet attribui cum aia ex se sterili sit: nec habeat nisi ex deo q̄ bona agat. ps. qui habitare facit sterilem in domo matrem filiorum letantem.

¶ De illa specie superbie qua quis credit se habere bona sua a deo sed tantum pro meritis suis.

Ca. ij.

Equitur de illa specie superbie: qua quis credit habere pro meritis suis bona que a deo habet.

Ad cuius vitij detestationē p̄mo facit hoc q̄ vitium illud contrarium est gratie dei: et quodammodo euacuat eam. Si enim dantur hominibus bona pro meritis eorum: q̄ gratia dei erit. Sicut si paterfamilias soluat operario opationem quā ipse meruit: in hoc nullam gratiam ei facit.

¶ Secundo q̄ liberalissimum largitorē reputat venditorē: dum ea q̄ dñs ei dat credit se pro meritis emere: quo deo magis contumelia facit. Tercio facit ad detestationem huius vitij hoc q̄ vitium illud

omnino obstruit homini fontem misericordie. Si enim laborantes hoc vitio. peccant aliqd sibi dari a domino: merito dicit eis dominus. Nite potius ad vendentes et emite vobis. sicut dicunt virgines prudentes fatuis. **Matth. xxv.**

¶ Quarto facit ad detestationem huius peccati magna fatuitas. que committatur hoc vitium. **¶** Multiplici vero ratione potest ostendi fatuus qui hoc vitio laborat.

¶ Primo quia quantuncumq; conet hō. tamen non sufficit solvere quod deo debet.

Unde Berni. in libro de diligendo deo.

Sitotum me debeo pro me facto: quid addam pro me recto. Nec enim tam facile refectus ē factus. Si quidem non solū de me. sed etiam de quocumq; quod factus est scriptum est. Dixit et facta sunt. Et sō in reficiendo et dixit multa: et gessit misera et pūlit dura. nec tantum dura: sed etiam indigna. In pmo opere me dedit in secundum de se. Et vbi se dedit me mihi reddidit.

Datus ergo et redditus. me pro me debito et bis me debeo. quid deo retribuam p se. Nam etiam si me millesies rependerem possem. quid sum ego ad dominū. quāta ergo fatuitas est. q; homo credat pro meritis suis bona sua habere. cum nō sufficiat solvere deo qd debet. Solutio enim debiti. recipientem non obligat sed debitorum absoluit. **¶** Secundo potest ostendi fatuus q bona sua credit habere p meritis. quia bene operando facit ipse ppriaz utilitatem. et non dei. Deus enim bonorum nostrorum non eget. **Luce. xviij.** Cum feceritis omnia que pcepta sunt vobis: dicite serui inuitiles sumus. quod debuimus facere fecimus. In quo verbo innuuntur nobis due dicte rationes. scilicet q; bene operando soluimus qd debemus et q; deo inuitiles sumus. vel ad minus reputare debemus. vnde timere debemus quasi serui inuitiles. illam sententiaz domini matth. xxv. Inuitilem seruū. piciate in tenebras exteriores. quid ergo debetur homini ex hoc q; propriam utilitatem facit.

¶ Tertio potest ostendi fatuus per hoc. q; ipse nihil dat deo nisi prius hoc deus dederit illi. vnde dominus **Job. xij.** quis dedit mihi vt reddam ei. Et dauid ad do-

minuz. i. **¶** Paral. vltimo que de manu tua suscepim⁹. dedimus tibi. **Esa. xxvj.** Dia opa nostra operatus es in nobis domine Aug⁹. Domine supererogatur tibi vt debeas. et quis habet quicquam nisi tuum. Reddis debita nulli debens. dans debita nil perdens **Et Berni.** Non sunt talia merita: vt ppter ea vita eterna debeat ex iure: vt deus eis iniuriam faceret nisi eam donaret. Mā vt taccam q; multa dei sunt dona: et ita hō magis propter ipsa debitor: ē domini q; deus homini. Quid sunt omnia merita ad tantam gloriam. Non enim sunt condigne **et c.** **¶** Quarto q; opa bona nostra ex se sunt velut moneta absq; argento. A gratia enim dei valor est in opibus. sine ea sunt opera velut falsa moneta qua nihil potest emi ab eo qui falsitatem illam agnoscit. **¶** Quinto fatuus est talis quia in oculis nostris frequentē videntur merita. que in oculis dei sunt demerita. **Job. iij.** Ecce qui seruiunt ei non sunt stabiles et in angelis suis reperit prauitatem. Quanto magis hi qui habitant domos luteas **et c.** **et Esa. xliij.** Facti sumus vt in mundi omnes nos: quasi pannus mēstruas. et vniuersę iusticie nostre. grego. Sepe iusticia nostra ad examen iusticie diuine deducta iniusticia est: et sordet in conspectu iudicis: qd fulget in extimatione operantis. Nullus ergo de suis meritis confidat. nō modicum valet ad meritum scire q; non sufficiant merita. **Berni.** Exaggera quantum vis merita: et extolle sudores. melior est misericordia domini super vitas. **Idē.** Deum meritum est miseratio domini. **Idem.** Capulem sane vt male operans: si forte immerita verbera computentur: forte miserebitur flagellato: qui in me nō inuenit meritum quod remuneret. **Idem.** Nemo se seducat: quia si bene cogitare voluerit inueniet proculdubio: q; nec euz decem milibus possit occurrere ei qui cum viginti milibus ad se venit. Et est sumptus de **luca. xliij.** **Idē.** Spiritus sanctus illos quos repleuerit: et spiritu feruere et in veritate agnoscere facit: quia sola misericordia est que homines preuenit et perducit. Et subdit. **¶** Vltimum sibi de hac misericordia vndiq; attraxerat dauid cum dice-

et. Misericordia eius preuenit me et misericordia tua subsequetur me et misericordia tua magna est super me: et misericordia tua ante oculos meos est: et qui corripit me in misericordia et in miseratione et deus meus et misericordia mea.

De superbia qua quis credit se habere quod non habet. Ca. iij.

Equitur de tertia specie superbie pertinente ad intellectum. qd est quando quis credit se habere bonum qd non habet. Ad cuius vitij de testationem. Primo potest valere comendatio eius contrarij. vnde Berni. magna et rara virtus profecto est: mirabilem te apparere: et contemptibilem reputare. Ego ceteris virtutibus mirabilis hoc iudico. Sic e contrario dici potest: qd valde magnum vitium est: te miserabilem apparere et laudabilem reputare. Hoc ceteris vitij mirabilis iudicandum est.

Secundo: maledicere que sit laborantibus hoc vitio. Eia. v. Et qui sapientes estis in oculis vestris. Tercio qd hoc vitium impedit hominem a gratia dei. pro. uer. xxvi. Et idisti hominem sapientem sibi videri magis illo spes habebit insipiens. Est aut triplex ratio: qd hoc vitium impedimentum sit dei gratie. Prima est qd laborans hoc vitio gratiam dei non petiit cu credit se ea habere: et quia non petit ideo non accipit. Scilicet. Ideo mutari non sumus: quia nos optimos credimus.

Secunda est qd tali non libenter dominus dat gratiam suam: quia scit qd non est gratus cum ipse iam credat eam habere: et sic quasi perderet dominus gratiam suam si illi eam daret. Berni. Nunquid non perit quod datur ingrato. Tercia est: qd ille quasi plenus est de nihilo: ideo non potest capere aliquod Berni. Non est quo se imitaret vanitas: ubi totum occupat veritas. Ita non est quo se inmiscuat veritas.

Quando aliquem occupat falsitas. Quarto facit ad detestationem huius delusio magna que fit laborantibus hoc vitio. Deluditur enim eis sicut delusum est euidam rustico possidenti agnum venalem

ad forum quem quidam leccator videns: dixit socijs suis. Aultis habere agnum que ponat rusticus. Illi dixerunt. Volumus. Et ipse disposuit per diuersa loca socios per que rusticus erat transiturus: dicens qd libet eorum quereat si rusticus ille vellet vendere canem illum. Et cum primus quereat. Respondit rusticus: qd non esset canis: sed agnus. Sed cum quessissent alij similiter deinde credidit de agno qd canis esset. Sic superbus plus adulatoribus sibi credens deinde credit se habere bonum illud qd prius certissime sciebat se non habere. Scilicet. monstrabo tibi qd omnia possidentibus desit ista se hominem qui vix sibi dicat: et hominem inter mientes stupentem ipsa consuetudine proiectionis blanda audientes: aduersa producat. Sic adulator facit de superbo sicut de vesica pueri: quam vnus aliquannulum inflat alius plus. et tertius plus: donec bene inflata est. Sic vnus adulator inflat. supbum alius vero amplius inflat. Scilicet. Omnium adulatorum vnum officium vna intentio est: quis blandissime fallat.

Quinto facit ad detestationem huius vitij hoc: qd hominem in tanta cecitate ponit ut etiam cecitatem suam agnoscere non possit. Alij ceci saltem cecitates suas agnoscunt licet alia cognoscere non possint.

Ultimo facit ad detestationem huius vitij hoc: qd diabolus facit de tali faciem non solum ad pertinendum vilia sed etiam ad pertinendum nulla.

De remedijs contra superbiam.

Triplex autem potest esse remedium contra hoc vitium. Primum est frequens meditatio proprii status. Berni. meditatio quid desit doctore: quid desit obtinet. Et est illud valde utile homini: et deo valde placet qd homo se inspiciat sepe. Berni. Illa animam diligit deus: que sine cessatione se considerat: et sine simulatione se considerando iudicat. Idem. Si noueris mysteria omnia noueris alta celi: lata terre profunda maris si te non noueris cris similes hominis edificati sine fundamento: ruina non struere faciens. Secundum: ut corrigenti exhibeat facies hilaris adulati tristis. Sic enim fiet ut a multis corrigaris et a nullis adu-

latozibus decipiaris. Nemo enim inuito auditori libenter narrat. ut ait Hiero. E contrario aut multos inuenit adulatoribus glubenter eos audit. prouer. xix. Princeps glubenter audit verba mendacij oēs mini stros habet impios. Tertium est ut speculum sacre scripture faciei mentis sepe opponatur Grego. Sacra scriptura tanquam speculum mentibus nostris opponitur: ut si quid in ea sedum fuerit verius videatur.

De superbia intellectus qua quis preponit se alijs in estimatione sua.
Capitulum. iij.

Equitur de quarta specie superbie: que est quādo aliquis in estimatione sua preponit se alijs.

Que est magna rusticitas et magna famulitas: et magna iniquitas. qd sit magna rusticitas. patet per hoc qd laboras hoc vitio quasi vult sedere altior alijs in hospitio. p. prio: et ibi maxime inhonorat homines vbi debuit maxime honorare eos: scilicet in propria domo. Non sic faciebat abraā qui dicit Gen. xvij. Loquar ad dominum nunc cum sim pulvis et cinis. vbi dicit Gregorius. Aperte cernimus in quo loco se posuerat: qui se pulcrem et cinerem et cum domino loqueretur extimabat. qua ergo pena ferendi sunt qui ad summa non proficiunt: et de minimis se extollunt.

Ad stultum sit se alijs preferre.

Ad aut magna famulitas sit se alijs preponere patet. Primo per hoc quanto quis magis se appreciat tanto minus appreciatur a deo et tanto minus valet. Exemplum in saule: qui cum esset parvus in oculis suis factus est rex. E contra aut cum magnus esset a regno deiectus est. j. Regū. xv. Despicientem aut se deus appreciat. ps. Lor corritū et humiliatū deus nō despiciat. Secundo p. incertitudine quā habet homines in presenti vita de bonitate sua vel aliena. Eccl. ix. Sunt iusti et sapientes quorum opera sunt in manu dei: tamen nescit hō utrum amore an odio dignus sit. Et hō homo presentialiter certus sit de bonitate sua

vel malicia aliena: finaliter tamen incertus est. qui enim hodie est homicida forsitan in dei providentia est de ordine cherubin. et licet tu modo sis bonus tamen in dei providentia iam es affixus infernali parabulo. Eccl. viij. Auid impios sepultos qui cum adhuc viverent in loco sancto crant et laudabantur in civitate quasi iustorum opes. Auid salomō spiritū ppheticū sepultos in inferno: qui in mundo isto sancti credebantur. Ideo nulli debet se homo comparare. Bern. Noli te comparare maioribus noli minoribus: noli aliquibus: noli vni. Memini te non dico preponas sed nec sumas comparare. Idem in anima plane non est timenda quantalibet humilitatio: horren. Ia autem nimiumq. paucenda vel minima temere suspia erectio. Et ē cōpētens exemplum de illo qui ingreditur per ostium bassum: cui non nocet quantūcūq. se inclinet: sed si eleuaverit se plus debet: sed et caput suum. quod accidit his qui per humile ostium paradisi volunt ingredi. Aug. Ostium paradisi est humile: qd si sano capite volumus intrare oportet nos caput demittere.

Tertio per hoc qd extimatio qua aliquis preferit se alijs apud deum cui cogitatio locutio est: quedam offensatio est proptiarum diuitiarum et obstruit sibi fontē diuine misericordie. Bern. Phariseus. exufflat diuinam misericordiam dum dissimulat misericordiam.

Quarto per hoc qd talis vult esse iudex superius: cui proprius amor homines fallat in iudicio superius. Bern. Amor sicut nec odium veritatis nescit iudicium. Idem de legibus humanis statim et in causis tam ecclesiasticis q. secularibus scio seruati. homines speciales amicos causantium non debere admitti in iudicium ne fallant vel fallantur amore suorum. quod si culpa amici mo iudicio illius amor aut minuit aut proptius abscondit: quanto magis amor tui: tui contra te iudiciū fallit. Gen. Ita fere comparata est omnium natura hominum ut aliena melius iudicet q. sua. Tali potest dici. In iudicium de seipso facis: iudicium tuum non est verum.

onis. **T**ripliciter potest ostendi q̄ val-
de timenda est presumptio. **P**rimo p
hoc: q̄ dñs. cum tanto damno ⁊ iactura
anarū voluit huic morbo mederi: Ideo
enim disulit incarnari longo tempore vt
presumptio in homine destrueretur. No-
luit enim venire donec homo de lege na-
turali ⁊ scripta conuinceretur q̄ neutra
iunari potuisset. **S**ecundo per hoc q̄
dñs aliquando viros sanctos permittit
cadere in aliquod manifestum peccatum
mortale: ne de se presumant. Aug. Audco
dicere superbum esse vtile cadere in ali-
quod apertum ⁊ manifestum peccatum.
vñ sibi displiceant: qui iam sibi placendo
cecidissent. Salubris enim sibi petr⁹ quā-
do flectit displicuit: q̄ placuit quando pre-
sumpsit. **T**ertio p hoc: q̄ mltiplex dā-
num prouenit ex presumptioe. ⁊ est tri-
plex damnum q̄ inde prouenit. De⁹ effi
presumentis de se: auxilium suum subtrahit:
subtrahit deī auxilio homo in bono nō
proficiet ⁊ tandem in malo corrumpit. De
primo Iudith. vi. Presumentes de se ⁊
de suā virtute glorientes humilias. De se-
cundo sup illud ps. Infirmata est in vero
perfecisti eam. nō firmaret inqt Aug⁹. ni
si infirmaretur. Idē. Multos impedit a
firmitate presumptio firmitatis. De ruina
quam facit presumptio pater in petro. q̄
vilius omnibus corruit: quia pre ceteris
presumpsit. De presumptione eius marci
xij. Etsi oēs scādalizati fueris in te sed nō
ego. ⁊ Luc. xxi. Dñe para⁹ sus tecus in
earecerem: ⁊ in mortem ire. De ruina ei⁹
matth. xxvi. qualiter ad vocē ancille chri-
stiani negauerit. Ande Augu. loquens ei.
Vbi dixisti sufficio: ibi defecisti. vbi tibi
placuit: tibi perisisti.

De fatuitate illius qui de se presumit
fatuitas vero de se presumētis ostē-
ditur. **P**rimo per verba scripture que in
firmitatem humanam ostendunt. ij. Cor.
ij. Non q̄ sufficientes sumus aliquid co-
gitare ex nobis ⁊c. Si non sufficit homo
ad bene cogitandum quod minimum est
inter bona opera: quomodo sufficiet ad
alia. Job. vi. Nemo venit ad me nisi pa-
ter me⁹ traxerit illum. Item dicit Ecclia
Lang. j. Erabe me post te. vbi dicit berū

in persona ecclesie. Domine scio me. ne-
quaquam esse perueniendum ad te nisi gra-
diendo post te. Sed neg hoc quidem ni-
si adiut⁹ a te. Ideo precor vt trabas me
post te. Beatus siquidem est cuius auxi-
lium abs te. Ascensiones in corde suo dis-
posuit in valle lachrymarum: peruenit⁹
quandoq̄ ad te in montibus gaudiorum
Ps. xij. Perditio tua israel: tantummo-
do ex me auxilium tuum. Et ps. dicit. ho-
mo spiritus vadens ⁊ non rediens. quia
per se vadit homo ad peccatum: sed per
se non redit. nam per se descendit in sa-
pida aqua: sed per se non ascendit. Pi-
scis per se intrat in nassam: sed non per se
exit. Terra spinas ⁊ tribulos per se pro-
fert sed nō p̄fert p se triticū. Sic hō p se
pōt facere malum sed non bonum. Job.
xv. Sine me nihil potestis facere. Augu.
loquens de negatione petri. Sic cogno-
scitur p̄verum sit. Sine me nihil potestis
facere. Ecce ad vnus aure impulsus fir-
missima columna cōcreuit. **S**ecun-
do per collationem i imbecilitatis nostre
ad fortitudinem hostium nostrorū. nos
enim sumus quasi locuste gigantibus in-
fernalibus comparati: qui sunt hostes no-
stri. Valde ergo fatuus est qui de se presu-
mit. In deo tamen possumus etiam giga-
tes vincere. vnde Origenes super numeri
vbi loquitur de exploratoribus missis a
moysē. Vult dominus iēsus res mirabi-
les facere. vult de locustis superare gigan-
tes ⁊ de his qui in terra sunt celestes vin-
cere nequitas.

Tertio exemplis viroꝝ fortium: qui
corruisse leguntur. Sicut exemplo pe-
tri: dauid salomons. ⁊ similium. Ore-
go. Dauid cadente nemo superbiat. mul-
tos legimus in monte presumptionis cor-
ruisse. vnde multum fugiendus esset mōs
iste. Augustinus Multum instrenuis est
qui illuc ire contendit. vbi multos corru-
isse conspicit. In monte hoc ceciderunt
qui operantur iniquitates. Precipue po-
test agnosci fatuitas presumētum de se
per experientiam propie imbecilitatis.
Reuem enim correctionem vel modicus
verbum sustinere nequimus. Quomodo
ergo magna presumimus: qui modicum

non possumus: fatuitatem presumptiū de se influat nobis Salomon Prover. xliij. dicens. Sapiens timet et declinat a malo: stultus transiit et confidit.

¶ De quattuor speciebus presumptiōis

¶ Sequitur de speciebus presumptio- nis. Et possumus distinguere quattuor species ipsius. **¶** Prima species est quādo aliquis presumit: qđ alijs nō presumūt. Si cut illi q noua presumūt pterēas se antecel soribus suis: et qui coram aliquibus sibi equalibus: vel maioribus presumunt qđ non ipsi. Ad hanc speciem presumptio- nis videtur referri illud Eccli. xxxij. Audi tacens simul et querens: et in medio ma- gnatorum loqui non presumas. **¶** Secūda est: quando aliquis presumit: de quo presumendum non esset. Et cum aliquis presumit de virib⁹ suis vel de amicis car- nalibus vel de diuitijs. Contra videtur p- tinere quod dicitur Psal. xviij. **¶** Maledi ctus homo qui confidit in homine: et po- nit carnem brachij sui sum. Et subditur. Benedictus vir qui confidit in domino et c. Et illud Esay. xxxvi. Ecce confidis super baculum arundineū cōtractū istū. super egyptum: cui si innixus fuerit ho- mo intrabit manū eius: et pforabit eam. Et illud Prover. xi. Qui cōfidit in diuiti- is suis: corruet. **¶** Tertia est: cū quis pre- sumit aliquid ante tēpus. vt cum quis pre- sumit de victoria qui est adhuc in pugna. Ad quod refertur illud Job. xij. **¶** Me ē- ro bellus: nec vltra addas loqui. Et illud iij. Regum. xx. Non gloriētur accinctus eque vt discinctus. et vocat glo. accinctus illum qui indutus est armis: et adhuc est in acie. Discinctus vero qui victor est: et iam arma deposuit. Ad idem potest refer- ri quod dixit quidam pater curdam fra- tri dicenti. Ego sum mortuus mundo: et si tu mortuus es: ait pater: diabolus ta- men mortuus non est. Ad hanc speciem presumptionis pertinet quando aliquis presumit de perfectione qui adhuc est in inchoatione. Quantumcumq; aliquis pro- fecerit: semper reputare se debet incipien- tem. vnde Eccli. xxiij. Cum consummaue-

rit homo: tunc incipit et c. Gregorius in moral. **¶** Hec incipiens per torporem vetera scire: que semper studet per desiderium inchoare. Idem. Si a bonis incl: oatis volumus lacerare: valde necesse est: vt se per ea credamus nos inchoare. **¶** David. Et dixi nunc cepi. **¶** Psal. iij. Patrem vo- cabis me et post me ingredi non cessabis. Et Eccli. xliij. Alium signum diei festi qđ luminare minuitur in consumatione mē- sis. Sic vir iustus quanto perfectior effici- tur: tanto in oculis suis minuitur.

¶ Quarta species presumptionis est: qñ aliquis presumit q: est supra vires suas. Sicut cum aliquis presumit q: exhibet a peccato cum voluerit: cum tamen casum in peccatum modo cauere non possit. de qua presumptione Eccli. xxix. Repromis- sio nequissima multos perdidit. De hac presumptione dictum est amplius vltimo capi. circa finem de luxuria. Ad hanc eti- am speciem pertinet quando aliquis in- sufficiens recipit curam animarū. et pro- mittit se alios a lupo infernali liberare: cum ipse iam sit in ore ipsius. Ad destru- endum vitium presumptionis posuit do- minus hominem. iam formatum in para- diso: vt legitur Gene. ij. Ipse homo non posuit se ibi: immo etiam posuit a deo ibi stare non potuit. Quomodo ergo in celesti paradiso se viribus suis ponet.

¶ De appetitu proprie excellentie. que in tres species distinguitur. Et primo de appetitu dominij: et eius detestatione.
Capitulum. vi.

¶ Ictum est de speciebus presum- ptionis: consequenter dicēdū ē de appetitu proprie excellē- tie. Et cum sit triplex excellē- tia: scilicet excellentia dominij: et excellē- tia magisterij et excellentia simplicis ex- cessus. quando scilicet aliquis excelsit ali- um in aliqua gratia: ita tamen q: non est superior ad eum. Adhuc poterit distin- gui appetitus proprie excellentie in tres species: scilicet in appetitum dominij: in appetitum magisterij et appetitum simpli- cis excessus. De appetitu vero dominij:

primo prosequemur. Qui ideo peccatum est: quia locus dominij proprie excellentie locus dei est: nec debet ab homine appeti. Naturaliter enim inter homines: equalitas esse debet: nec est homo subiectus homini: nisi per peccatum in bestiam sit conuersus: et sic quodammodo homine inferior sit factus. Unde Gregorius in moralibus. non est homini data prelatio. ut dominetur hominibus: sed bestiis terre et volucris et piscibus: id est hominibus in eo quod induunt faciem hominum: ubi enim non delinquimus pares sumus. et est sumptum illud de Beate. j. super hoc verbo. faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram etc. Et subditur. et preest piscibus etc.

C De his que faciunt ad detestationem huius vitij.

Ad detestationem vero huius vitij. Primo possumus vii diffusionibus quasi faciunt scriptum de hoc vitio. et de multis pauca ponamus. unde Ecclesi. vij. Noli querere ab homine ducatum neque a rege coronam honoris. Sicut ad regem specialiter pertinet ponere aliquem in regno suo qui loco eius sit: et regi iniuriaretur: qui ab alio quam a rege sine eius consensu obtinere vellet. Sic deo iniuriam facit qui ab alio quam a deo dignitatem querit. Item ecclesi. vij. noli querere fieri iudex nisi virtute valeas irrumpere iniquitates. sicut in conflictu corporali: hostes precipue irruunt super regem: sic hostes spirituales sci licet vitia et demones irruunt precipue super illum qui in dignitate est. Unde oportet eum virtutem habere dirumpendi eos Hieronymus. Laue honores quos sine culpa tenere non potes. Sublimitas hominum magnitudo scelerum est. Gregorius in pastorali. Pollens virtutibus inuitus et coactus accedet ad regimen animarum. Si ille qui virtutibus pollet inuitus debet accedere. quid de illo qui vitijs sordet. Ille nullo modo debet accedere: et si accedit: damnosum est et sibi et populo. De damno populi Proverbiorum. xxvij. Regnantibus iniquis ruine hominum. Item leo rugiens et visus cluriens princeps in

stus super populum pauperes. Item. Dux indigens prudentia multos opprimit per calumniam. et Proverbiorum. xxix. Qui impij sumpserint principatum: generet populum. Damnum autem quod incurrit qui cum indignus sit: sublimatur dicit Augustinus. In nullo sentio deum ita iratum mihi quam in hoc: quod cum indignus essem poni ad regnum: positus sum ad amplius: siue ad gubernaculum in capite regiminis ecclesie. **S**ecundo ad detestationem huius vitij valent exempla. et de multis exemplis pauca ponamus. et primo exemplum christi de quo dicitur Iob. vi. quod cum quidam vellent eum regem facere fugit. querentibus autem eum ad mortem. ultro se obtulit. Iob. xvij. Querentes autem se ad regimen fugitivi ostenderet quod quidam potius expediret esse mortuos quam esse in loco dignitatis. Hoc ipsum consuetum aliqui nobiles et potentes: quod potius expedit eis esse leprosos quam esse in statu in quo sunt. Hoc exemplo vitatur apostolus Hebr. xij. Curramus ad propositum nobis certamen: aspicientes remunerationem fidei: qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem. De Augustino. similiter qui fugiebat ab omni ciuitate que non habebat episcopum: ne i episcopum raperetur. Inuenitur etiam de quodam nomine gaufredo priore clare ualensis: quod cum electus esset in episcopum tornacensem. et ab eugenio papa: et abbate suo sancto. berni. cogeretur onus episcopatus subire. ipse prostratus ad pedes abbatum et clericorum qui se elegerat in modum crucis ait. Monachus fugitiuus si me ciscitis esse potero. episcopus vero nunquam ero. Qui laboranti in extremis: quidam monachus ei charus assidens ait. Chare mi oro te ut si potes: statum tuum mihi post mortem reuelas. Qui orati post mortem eius: coram altari apparuit in visione gaufredus: dicens monacho. ecce assidens gaufredus frater tuus. Qui ille. Chare mi quomodo est tibi. Qui ille. bene: sed nescitum est mihi a sancta trinitate: quod si per motus essem in episcopum: fuisset in nunc meo reproborum.

C Ad ambitiosus sit male: peius pessime

215 dum tendunt ad dignitatem.

¶ Tertio potest valere ad detestationem huius vitij hoc: qd ambitiosus male est duz ad dignitatem tendunt: peius est eis cum ipsam iam acquisierint pessime erit eis cuz punient de hoc qd in dignitate male se habuerunt. qd male sit ambitiosus dñ ad dignitatem tendunt. Primo patet ex verbis Scñ. dicentis quicqcs eminere videntur qñis pusilla sunt & tantumò comparatio ne humillimoz exerent per difficiles & arduos transites. aducuntur: cū fragosa fastigium dignitatis via est. Item philosophus. Hoc maximum maluz hz ambitio qd nō respicit vel deū vel se vel alios sed p fas & nefas & mille pericula ad dignitatem tendit quā appetit. Ambitiosus semper est pauidus. Timet enim ne quid dicat: vel faciat: quod in oculis hominum displiceat: honestatē mentitur: humilitatem simulat: cunctis adulatur: cunctis inclinat: om̃s est seruus & tributarius grauē pugnat hz in se dñi iniquitas pulsatur animum & ambitio pñet manū. **¶** Quod autem valde male sit ambitiosus cū iaz hz dignitatē multipliciter potest ostendi. Primo ex vrbis Scñ. dicentis. **¶** Ambitio ambicentium cruz: quomodo omnes torques & oibus placeo. Nil acerbius cruciat: nil molestius inquietat: nil tamen apud miseros mortales celebrius negocijs eius. Idem. Scñ. Nemo ex his quos purpuratos vides felix est: non magis qd ex illis qbus sceptrū vel clamidē in scena fabule assignat. qui in loco dignitatis sunt: sunt in maiori periculo & quo ad corpus & quo ad animā frequēter. Hiero. Honores secū pñcula trahūt: cito periclitatur potestas & quanto maior honor: tanto maiora pericula. Idē Altissimi montes crebris fulminibus feriuntur. Aug⁹. quanto in loco superiori: tāto in periculo maiori versatur. Interduz pñcipes ppter magnum periculū in quo sunt: non audent etiam ire in pñciam ciuitatem nisi ab armatis circundentur quod non est parua miseria. Tullius nōne miles melius est perire: qd in sua ciuitate sine armatorum presidio non posse vivere. In maioribus etiam criminibus sunt frequenter qui pñsunt: vnde Hieremi. v. Ibo ad

optimates & loquar eis ipsi enim cognouerunt viam domini & iudicium dei suū: & ecce magis hi simul confrēgerunt iugū ruperunt vincula. Et in eodem cap. in fine. Inuenti sunt in populo meo impij infidiantes: quasi aucupes laquos ponētes & pedicas ad capiendos viros. Sicut de cipula plena auibus: sic domus eozuz plenae dolo. Ideo magnificati sunt & ditati in terra. Incrassati sunt & impinguati: & pñerunt sermones meos pessime. Scñ. Abstrahunt a recto diuitie honores & potentie & alia que in opinione nostra sunt chara pñcio sui vilia. In maiori etiaz la bore sunt tales vnde signati sunt per duo operimenta supcriora que in tabernaculo erant de pellibus arietum propter eorum & imbrum defensionem: de quibus habetur Exo. xxv. Operimenta illa custodiebant operimentum inferius quod erat valde pñciosum. Sic illi qui pñsunt custodiunt filios dei quos ipse tenere diligit: nec vult incommoditatibus & vexationibus exponi vnde Grego. Misericos deus quos tenere diligit. ab extremis acti onibus abscondit. Nam & pater familias ad eum laborem seruos mittit: a quo subtile filios suspendit. Et inde filij sine vexatione decori suū: vnde serui in puluere deturpantur. Lapa pluuialis non ideo superponitur ceteris vestibus: quia charior habeatur: sed vt potius sola deturpetur nec sit hoc principaliter ad vtilitatem capessendā ceterarum vestium. Sic qui superior est: non debet se reputare ceteris meliorem. Debet etiam credere se in statu illo positum propter vtilitatem populi: nō propter suū honorem. Expedit eniz vt vnus homo moriatur pro populo: id est laboriose vite & periculose exponatur: qd est velut mors quedam. Multi tamen sic fati sunt vt mortem istam appetant: et dulcedinem quiete vite fastidiant. Gregorius. Cessationem a laboribus mundi dominus imperat: sed vesana mens plus assequi aspera carnaliter qd tenere blandas spiritualiter gaudet. Habentes manna fastidiunt: & cepe desiderant que non sine lachrymis comeduntur. Preterea ambitiosi ex dignitate quam appetunt:

non obtinent honorem quē intendunt. nō
enī ipsi honorantur ex dignitate: sed po-
tius dignitas ex honoratur & deturpatur
ab ipsis. Ideo egregie de cesare tullius
ait. Cesar cum quosdam honorare voluit
non ipsos honorauit: sed ornamēto de-
turpauit. Hoc. quāto maior est dignitas:
tanto despectiores improbos facit. Et si
impune. Reddunt nāq; improbi parem
dignitatibus vicem quas ipsi sua conta-
gione maculāt. Et licet valde male sit am-
bitiosus dū sunt in dignitate: deterius tū
erit eis cū p abusione sua punient. He-
ro. In maiori gradu maior sine dubio
pena. Sap. vi. Potentes autē potenter
tormenta patientur. Apoc. xvij. quantus
glorificauit se & in delicijs fuit tantū da-
te illi tormenta & luctum. ¶ Quarto pō-
tētā ad huius vitij detestationem facere
hocq; vitium istud est valde efficax ad
hoies capiendos. vnde quidāz. Plurima
cum soleant hoīm corrūpere mores. For-
tius euertunt femina cēsus & honor. Idē
Quē res nec femia placere pnt: subiugat
ambitio. ¶ Quinto possum⁹ etiā vti ad
detestationē huius vitij parabola illa. In
dic. ix. Fuerunt ligna vt vngerent super
se regē. Dixeruntq; oliue. Impera nobis
quē respōdit. Nunqd possū deferere pin-
guedinem meā q̄ dīj vtunt & hoies: & ve-
nire vt inter ligna pmouear. Dixeruntq;
ligna ad arbozem sicutum. Veni & sup nos
regnū accipe. quē rēdit eis. Nunqd possū
deferere dulcedinem meam fructusq; sua
uissimos & ire vt inter cetera ligna pmou-
ear. Locutūq; sunt ligna ad vitē. Veni
& impera nobis. quē respondit eis. nūqd
possum deferere vinum meum. qd letifi-
cat deum & homies: & inter cetera ligna
promoueri. Dixerūtq; oīa ligna ad rhan-
nūz. Veni & impera super nos. quē respō-
dit eis. Si vere me regem vobis constitu-
istis: venite & sub vmbrā mea requiescite.
Ligna super se regem vngunt: quādo ali-
qui aliqū eligunt: vt eis dominetur. no-
tabiliter autem dicuntur cum vngere. Oc-
casionem enim dant vt vnctē & mansuete
debeat se habere erga eos in hoc q̄ cum
sibi pfectiunt & sibi preponunt. valde enī
peruersum est eos ex honore: q̄ cum in

honore posuerunt: & potestate de manu
alioz accepta in oppressionē eozum vti-
que peruersitas ē figurata. Mat. xxvij
in hoc q̄ milites presidis accipies arā
dinen de manu christi: percutientes inde
caput eius. In arundine enim que vacua
est intelligitur terrena potestas que nihil
soliditatis habet. Per oliuam cuius pin-
guedine deus hominesq; vtuntur: signat
aliquē viri misericordis: qui oleo misericor-
die sue paupertatem aliozū condit et q̄
si impingnat: & lucem diuine gratie eodē
oleo in se nutrit & conseruat. Talis prela-
tionem refugit: timens ne occasione eius
bonum amittat quod accepit. In ficu in-
telligitur aliq; cōtemplatiuus iam dulce
dinem dei per p̄dilationem sentiens: quā
p̄dilationem refugit: quia timet dulcedi-
nem quam sensit perdere. Scit enim q̄
oportebit eum per sollicitudinem exte-
riozū extra se ire. vñ Luce. xiiij. villā emē
& necesse habeo exire. & dicit Interlū.
ad interna contemplationē. & ibidem di-
cit Glo. Aug. In emptā villā domina-
tio notatur & superbia. Villam possidere
homines sibi subdere: vitium malū: vitij
primum. Per vitē ppter vini feruores
intelligitur aliquis p̄fecte charitatis & fer-
uentis qui p̄dilationē similiter recusat: ti-
mens ne feruor charitatis in eo tepescat:
propter aquam mundane cure superin-
fusam. Rhanus autē est genus rubi alpe-
rū nimis & aculeatū sicut sentes. & secun-
dum iosephum: ad ipetum vti ignē natū
raliter pducit: & est primo molle & post
durefcit. vnde signat aliquē malū ambitio-
sum: qui spinis vitioz spinosus est: q̄ spo-
liat subditos suos: sicut spine lana spoli-
ant oues ptingentes eas: qui ex se emittit
ignem peruerse p̄uersionis quo se & sub-
ditos comburat incendio infernali. Qui
primo se subditis suis mollem exhibet &
mansuetum. Deinde vero durum: q̄ tyrā-
nidē exercet. Talis regimen non recusat.
¶ Responso contra illud verbum apo-
stoli. Si quis episcopatum &c. qd ambitio-
si pro se allegant.
¶ Oterit tamē videri alicui q̄ appetitus
dñij malus nō sit. cū dicat ap̄s. j. Timot.
iij. si q̄ ep̄atū desiderat: bonū opus de

siderat. Sed nulla ē obiectio ista: si quis
verbum apostoli consideret diligenter:
nō cū dicit apostolus qd si quis desideret
episcopatum: ipse bene faciat: vel qd de
sacerdotio est bonum sit: sed vult ostendere
qd significetur hoc nō ē episcopatus: qā
nomen grecum est. vñ dicit glo. sup illum
locum. Exponere voluit apostolus quid
sit episcopatus: quia nō ē opus: nō
honoris. Breuius enī est et inde dictum
vocabulū. qā ille qui fitur supintendit
curā eorū gerens. Scopos enī intentio ē.
vnde episcopus grece supintendēs latine
dicitur: vt intelligat se nō esse episcopū
qui pcesse dilexerit nō pdesse. Episcop⁹
enī est super sua et aliorū vitam intentio.
nec valet hoc argumentum. Si qd episco-
patum et ergo desiderius episcopat⁹ est
bonum: sicut nō valet: latro qui vult fura-
ri bonā capam. desiderat bonam rem: qz
bonā capā: ergo desiderius ei⁹ bonum est
ibi eadē glo. locus supior: sine qd popul⁹
regi nō potest: et si ita teneat atqz admi-
nistretur vt debeat: tamen indecenter appe-
titur. Hiero. Scium sanctum querit cha-
ritas veritatis: negocium iustum suscipit
necessitas charitatis: quam sciam si
nullus imponit: percipiende atqz intuen-
de vacandum est veritati. Si autē impo-
nitur suscipienda est ppter necessitatem
charitatis: sed nō deferenda ē delectatio
veritatis: ne subtrahatur ipsa suauitas: et
opprimat ista necessitas. Patet ergo qd si
appetendus est locus dignitatis. j. Lori.
xij. Charitas nō est ambiciosa. quid autē
in dignitatibus hoies appetat: vtrū lucrū
animarū: vel lucrum burisarum: vtrum la-
borē vel honorem: satis apparet: si hono-
res et diuitie ab officiis ecclesiasticis sepa-
rentur. vñ legit qd moztuo sexto papa: diu
vacauit papat⁹: neqz inuentus est qui subi-
ret illud onus: qm non habebat ecclesia
diuitias nec pompam secularem. His ad-
tuncqz tēpore siluestri illico ambitio nasce-
batur et late peruagabatur.

R

¶ De appetitu magisterij. Cap. vij.

Item est de appetitu dñij. cōse-
querer dicendum est de appetitu
magisterij. De qd hoc ordine dic-

mus. Primo ostēdem⁹ ex quibus causis ap-
petitus magisterij possit esse culpabilis.
Secundo ostēdem⁹ de magisterio curioso
quantē sit vexatiōis et afflictionis. Tertio
ostēdem⁹ quid meriti sit ministeriū ma-
gisterij qd hñt viri qd regit timor et cha-
ritas dei. ¶ Primo igitur notandum est
qd appetitus magisterij culpabilis potest
esse quinqz de causis. Primo ppter ignorā-
tiam. qm scis aliquis presumit docere qd
non addidit. Enī Jac. iij. Nolite plures
magistri fieri fr̄es mei. Mo. nisi mñ di-
scerit et in scripturis docti. Prouer. xviij
qui prius ridet qd audiat: stultus se esse de-
monstrat et p̄sione dignum. Salustius.
Postqz honores adepti sunt: tunc p̄mū
acta et p̄cepta maiorū legere incipiunt
p̄poseri homines. Eccl. xxij. Audi ta-
cens: et p̄reuerbia accedet tibi bona gra-
tia. Hiero. Eteri qui variā supellectilem
et vilia opuscula fabricant sine doctore eē
non possunt qd cupiunt. quod medicorū
est promittunt medici. tractant fabrilis fa-
bri. Sola scripturarū ars est quas sibi pas-
sim omnes vendicant. Et subditur. hanc
vniuersi presumunt: lacerant docent ante
quam discant. Grego. Turpe est tunc so-
lutionē querere cum debemus questionē
enodare. Socrates eadē interroganti
quō posset optime discere: ait. Si nihil
dixeris: nisi qd bene scieris. ¶ Secundo
potest esse appetitus magisterij culpabilis
ppter inhonestā vitam. Indignum enī
est celestē doctrinā esse in vase immūdo
vñ David. Peccatōi aurē dixit de⁹. qre tu
et. et Prouer. xxvj. Quomodo: si argu-
to sordido ornare velis: vas fictile: sic tu
mentia labia cum pessimo corde sociata.
Dignus irrisione esset q argento vas ficti-
le ornare vellet: et cum vellet ornare lutū
sordidaret argentū. sic irrisione dignus
est qui cum malis sit: tñ ad superbiam et
vanam gloriā bona vba dicit. Docens
qdāmo obligat se ex doctrina sua ad be-
nefaciendum. vnde sup illud Job. xxxix.
Aut circūdabis collo eius hinnitum. di-
cit Grego. Lollo equi hinnitus circūdat:
qz ne ad peruersa opera pdeat: suis voci-
bus vita p̄dicant: obfideatur. Et super
illud Prouerbi. iij. Circūda eas gutturi

mo dicit Ho. Virutes docet circumdari gutturi: cū vox post in gutture fieri soleat: quia scz p dicationis vox de interi⁹ manas: sed exteri⁹ circumdar: nā quo aliquos ad bene operandum & viuendū excitat: eo ad bene agendum opera p dicationis seipsum ligat. Gregor. Qui verbum dei loquitur prius studeat qualiter viuat: & p^o ex actu colligat que & qualiter dicat. Et Eccl. xxix. Que in manu habes ciba ceteros. Ea in manu habem⁹ que opere implemus: & talia debemus predicare alijs & Eccl. xxix. Confirmaverbū & fideliter age cum illo: & in omni tempore inuenies quod necessarium est. Bona operatio est verbi confirmatio: mala vero operatio in firmatio est verbi. Fideliter agit cum verbo: qui quod predicat credere se ostendit quidem opere implet. Qui predicat delectationem aliquam venenatam esse & toxicatam: & tamen eandem sumit: non videtur credere quod predicat: nec fideliter agit cum verbo.

¶ De doctrina bona & vita mala.
¶ Et notandum q^d habere doctrinam bonam & vitam malam: ipsi habenti valde est verecundum & erubescencia plenū & deo displicet: & ecclesie multum nocet.
¶ Primum multipliciter potest ostēdi. Primo ex hoc q^d ille qui bene docet & male viuut: quasi deserit lucernam ante se qua immundiciam suam alijs ostēdit. David. Lucerna pedibus meis verbum tuum &c. Prover. vi. Mandatum lucerna est: & lex lux ē. Sic talis de bello fugit: & tamen ad pugnandum strenue alios exhortatur. litteras etiam p^oprie damnationis publicat. vnde Ap^ls Ro. i. In quo alium iudicas teipsum condēnas. Item in libro Prosperi. Bene loqui & male viuere: nihil aliud est q^d seipsum sua voce damnare. Talis sibi ipsi contradicit: & se ipsum confundit. Hiero. non confundat opera tua sermonem tuum: ne cum in ecclesia loquaris tacitus quilibet respondeat. Cur ergo hoc q^d dicis ipse facis? De licatus magister est qui pleno ventre de ieiunijs disputat. Accusare auariciam etiā latro potest. Sacerdotis Christi mēs manūq^{ue} concordet. Talis opere destruit: q^{uo}

verbo edificat Eccl. xxiiij. Quis edificans & alius destruens? quid prodest illi nisi labor. Talis habet linguam longe maiorem manu: quod sine dubio monstruosum est. Grego. Obstruosa res est manus remissa & lingua magniloqua. De talis irrisione solet dici illud Genesis. xxiij. Vox quidem vox iacob est. sed man⁹ sūa esau. Qd hoc autem multum displiceat deo: potest ostendi ex hoc q^d dominus maledixit ficulne habenti folia sine fructu. vt legitur Gen. xxi. Ficulnea enim habens folia sine fructu: est predicator habens verba sine bonis operibus. Item ostendi potest ex hoc q^d dominus tot maledictiones faciebat scribis & phariseis: qui habebant folia verborum sine fructu bonorum operum. Quas maledictiones habes Gen. xxiij. Quod autem valde nocet hoc ecclesie dei: multipliciter potest ostendi. Primo per hoc q^d contra na ecclesie in eis non habet talem virtutem qualem deberet habere. Unde auctoritas. Qui nō ardet non incendit. Gregorius. Ab ipso valet ad p dicanum sancti amoris conscientia q^{uo}d exercitati fmo nis scientia. Item. Nulla est dulcedo lingue nisi condiamur sapore vite. Item Gregorius super Ezech. Sermo dulcedine non habet quem vita reproba intra conscientiam remordet. Idē. Illi soli de deo dulciter loqui voluerunt qui cum cordis visceribus dilexerūt. Idē. Sermo dei cōtempnibilis redditur hominibus per vitam malam predicantium. Unde grego. ius. Cuius vita despiciatur restat vi eius p dicationis contemnat. Ipsa etiam veritas suspecta: redditur hominibus. Quis enim crederet alicui qui aliquam viam assereret latronibus plenam esse & neminem posse transire per eam absq^{ue} spoliatione & auguratione: post assertionē illam eandem viam eligere vellet. Item quis non haberet suspectā exhortationē insequendi hostes factam ab eo quē sciret esse ex parte hostium. Propter malā viam eoz qui habent instruere alios: multa mala cūcunt ecclesie dei. Unde Thren. iij. Non crediderūt reges terre: & vniuersi habitatores vrbis: quoniam ingrederetur hostis

et inimicus per portas hierusalem. propter peccata prophetarum et iniquitates sacerdotum. eius qui effuderunt in medio eius sanguinem iustorum. effuderunt inquam suo malo exemplo. **T**ertio potest esse culpabilis appetitus magisterij propter hoc quod appetitur quod proprium est dei scilicet magisterium. Occasionem ad discendum potest dare homo homini: sed proprie non docet nisi deus. unde Augustinus. Magisteria forinsecus adiutoria quedam sunt et admonitiones: sed cathedra habet in celo quod corda docet. Aliud est oculis materiam ministrare que videtur et aliud est visum conferre oculis. Ad doctores forinsecos pertinet materiam ministrare illis qui ad discendum sentium cordis aperiat. ut ad videndum sentium cordis sufficiat et sicut oculus et res obiecta non sufficiunt ut visus in actu fiat nisi oculus illuminet: sic prater discipulum et forinsecum doctorem necessarius est sol iusticie a quo intellectus illuminetur. unde postquam aliquis audiuit a doctore forinsecos: ipse antequam acquiescat consulat magistrum interiore. **Q**uod autem dei sit proprie magisterium multis testimonijs scripture potest ostendi. De quibus pauca sufficiat ponere. Legit matth. xxiij. Nolite vocari rabbi. unde est enim magister vester. ubi dicit Glo. interli. Ne quod deo debetur: vobis presumatis attribuire. Glo. Unus est qui illuminat hominem: quod non alius homo sed tantum exercet docendo non intellectum prestat. Item glo. Magister ex sortio veri magistri tanquam eius nuncius: et per reverentia ipsius a quo mittitur honoratur. Item Prover. ij. Dominus dat sapientiam et ex ore eius prudentia et scientia. et Ecci. j. Omnis sapientia a domino deo est: et Job. xj. et erunt omnes docibiles dei. ubi dicit glo. Testatur prophetie omnes homines illius regni: id est christiani fidei esse docibiles dei: et quod si homines foris loquuntur: in solus deus sententias aperit intus. Item Job. xij. deus de spiritus sancto. Ille vos docebit omnia. et xvi. Docebit vos omne veritate. Interli. Intus si ne sono. Sic fit et alia factis. Item Job. ij. non necesse habetis ut aliquis doceat vos: sed sicut puctio eius docet vos de om-

nibus. glo. Nemo docet tributum quod ex ore docet intelligit. Nisi enim intus sit quod doceat: lingua doctoris exterius in manu laborat: nec tamen doctor taceat: sed quod potest agat. Ad idem ostendendum valet quod dicit phib. q. studij est exp. ciatio divine illuminationis. Idem. Impossibile est de pellibus caprarum aut ovium haurire sapientiam. Ideo oratio premittenda est ab his qui studere volunt. Sapientia enim dei donum est. Nec debet aliquis temptare rapere eam violentia laboris vel studij in requisito domino. Iaco. i. Si quis idiget sapientia: postulet a deo. et Augustinus. Gratia melius solvitur dubia quam inquisitione alia. **Q**uarto potest esse culpabilis appetitus magisterij: quia homo appetit esse superiorem illo quem natura genuit sibi equalem. unde Augustinus. Hominem homini subditi: non natura est hominis bene institutum: sed pena danti. Equalitas multum placet deo. unde David. mirabile templum in equitate. **Q**uinto potest esse culpabilis appetitus magisterij si propter vanam gloriam appetatur. Sic faciebant scribae et pharisaei. Unde matth. xxiij. Amant primos recubitus in cenis: et primas cathedras in synagogis et salutationes in foro: et vocari ab hominibus rabbi.

De afflictione magisterij curiosorum. **D**icendum est ex quibus causis possit esse culpabilis appetitus magisterij. nunc dicendum est quante afflictionis magisterium curiosorum sit. quod satis ostendit nobis salomon Ecclesi. i. dicens. Propositum in animo meo querere et investigare sapienter de omnibus que fiunt sub sole. hac occupationem pessimam dedit deus filiis hominum ut occupentur in ea. Alia translatio habet hanc diffensionem pessimam Studium curiosorum dici potest occupatio mala: peior et pessima. mala propter afflictionem tam corporis quam anime que est ibi. et precipue ista afflictio ubi parva vel nulla utilitas est. unde seneca. quid te torques in ista questione: quam utilitas est commotum esse quod solvere. Idem. Nullius rei difficile est invenire: nisi illius cuius inveniendae nullus est fructus invenisse. Petiore vero est propter contemptum sapientie: et

fastidiosos auditores. De pteptu sapie habetur Prover. i. Sapientia atq; doctrina stulti despiciunt. Ideo despiciunt sapientia a stultis: q; ab eis non cognoscit. Sicut aurum et argentum a brutis animalibus conculcantur: q; ab eis non cognoscuntur. De contemptu etia; sapientie dicit Seri. Ad sapientiam quis accedit: q; dignam iudicat: nisi quam in transitu no perit. Quis philosophum aut vllum libe rale studium respicit: nisi cum aliquis p uuius interueniat dies quem perdere libet. Nihil itaq; inuenitur ex his que parum inuestigata antiqui reliquerunt. Et si hic iuuentus sobria incumberet: hic maiores docerent: minores addicerent: vix ad suum veniret ubi veritas posita est: quā nunc summa et leui manu querimus. Dicit ite; Seneca. Fastidientis stomachi est multa degustare. Quidam auditores ad eo fastidium sunt: q; non possunt sustinere q; aliquid eis dicat quod alias audierunt: sicut illud nesciant. De quibus mirum est quomodo ipsi possint audire missam: de beata virgine quam totiens audierunt.

B C. Pessima vero occupatio est propter multiplex periculum quod ibi est. Difficile enim est docētes a superbia et vana gloria non seduci. Etiam pedibus apostolorum: id est effectibus dicitur pulvis vane glorie adhesisse. De hoc periculo habet Matih. iij. super illud. Et statuit illi suā pra pinnaculum templi. Ibi enim dicit Glo. In eo loco christum templat i quo multos deceperat. Et alia Glo. Ibi erat sedes doctorum: vnde populo loquerentur: vbi multos cepit vana gloria honore magisterij inflatos. Aliud periculum est infidelitatis in deum. Frequenter enī magistri deo infideles sunt in talento sibi commisso. Eodem enim precio quo ipsi emunt cupunt: quandoq; possunt emere aurum. Et eodem labore possunt habere edificatua: quo ipsi acquirunt inflatua. C. Terium periculū est impietatis in proximū. Frequenter enim magistri p uuius volunt cauillationibus inutilibus intendere: quā fratres suos qui ad mortem trahunt eripere. Ser. Securitas est munita conquire re cū hostis iustat a tergo. et mouere ius

sus est se miles et: Necessitas excutit qd pax ociosa collegit. Demens merito videt si cum saxa in munimentum fences terminetq; congereret: cum inuent' inra portas armata expectaret: sederem o ciosus et huiusmodi questuunculas ponerem: q; non perdidisti habes: cornua non perdidisti: ergo cornua habes. Non vacat ad istas ineptias. Ingens negotium in manibus est: mors me sequitur: fugit vita. aduersus hec me doce.

C De merito bonorum doctorum et triplici genere hominum.

C Sequitur videre quanti meriti sit ministerium bonorum doctorum: quos timor dei et charitas regit. Ad cuius rei euidenciam notandum est: quod triplex ē genus hominum. Alij enim sunt indocti: alij sunt docti: non tamen adeo vt sufficiat docere alios. tertij vero adeo docti sunt vt docere possint. Primi miseri sunt in ista ista. Quodammodo enim brutis inferior res sunt. Vnde Boetius in libro consol. Humane nature ista conditio est vt tantum ceteris rebus excellat cū se agnoscat: eadem tamen infra bestias redigitur cum se nosse desierit. Hāc ceteris animabus sese ignorare nature est: homini bonum non conuenit. Ad idem facit quod legitur Cant. j. Si ignoras te o pulcherrima iter mulieres: egredere: et abi post vestigia gregum tuorum. Sponsa si se ignorat: post greges vadit: quia quodammodo iumentis inferior: sit. Miseriores autem sunt indocti quando moriuntur. Proverbio. x. Qui indocti sunt in cordis egestate morientur. De merito vero eorum qui docti sunt: legitur Daniel. xij. Qui docti fuerint fulgebunt quas splendor firmamenti: et qui ad iusticiam erudunt multos q si stelle in perpetuas eternitates. Sicut enim stelle valde splendide: oēs sunt quas firmamentum: sic maior est gloria docentium alios quam eorum qui non docent. Precipue tamen vtile est docere eos qui alios possunt docere. Vnde ser. tuus pigro et nequam obijciunt Matih. xx. quod oporuit pecuniam domini sui committere nummularijs: vbi dicit Glo. Nummularij sunt qui predicationem audiam vo

sunt verbis et opere exercere. Et quod valde
vile sit docere tales quam docere alios ho-
mines si bene et fideliter doceantur. ma-
nifestum potest esse ex hoc quod maior vili-
tas potest sequi ex eruditione unius talium
quam ex eruditione mille aliorum.

C De appetitu simplicis excessus.

Capitulum octauum.

D

Actum est de appetitu dominij
et de appetitu magistris. Nunc
dicendum est de appetitu sim-
plicis excessus. Hoc vitio labo-

rant illi qui volunt excedere alios in diui-
tijs: vel in pulchritudine vel in aliquo alio
bono: nec vellent aliquem sibi equari. ad
hoc vitium videtur pertinere illud quod
legitur Luc. xxiij. Facta est contentio in-
ter eos quis eorum videretur esse maior.

C Ad detestationem vero huius vitij.
Primo videtur facere hoc: quod hoc vitium
peccatum est malicie. Maliciam enim
hic intelligimus affectionem alieni mali.
Qui enim vult excedere alios: per conse-
quens vult excedi alios: et sic vult malus
aliorum. Vult enim aliorum paruitatem
quia quodammodo facit ad hoc ut sua
magnitudo vel sic appareat. Secundo
potest valere ad detestationem huius vitij
hoc quod ipsum reddit animum valde mu-
tabilem. Quando enim ille qui laborat hoc
vitio respicit aliquem quem ipse excedit:
ipse inaniter letatur quando vero aliquem
a quo exceditur: tristatur: et sic modo in
met: modo dolet: modo inflatur: modo tri-
statur. Hanc mutabilitatem insinuat no-
bis Seneca dicens. Magnitudo certius mo-
dum non habet comparatio autem tollit
eam aut depimit. Nautis que in flumine
magna est in mari parua est. **T**ertius
vitium est quasi quedam fames insatiabi-
lis. Nunquam enim impletur desiderium
ei qui omnes alios vult excedere: quia
si excedit unum: exceditur ab alio. Pre-
terea: si excedit aliquem in aliqua gratia
exceditur ab eodem in alia gratia. Pre-
terea excessus quem ipse appetit ad ma-

lum suum est. Sicut enim abundantia huius
moris. in aliquo membro apostema solet
generare: sic excessus in hominibus apo-
stema generat superbie. Et sicut fatuus
est qui vellet unum oculum alium excede-
re: cum secundum naturam debeant equa-
les esse. Sic fatuus est qui desiderat ut ip-
se alios excedat. Profectum proprium
potest quis desiderare: sed etiam debet ei
placere profectus aliorum quo ei equetur.
Debent omnes filij dei velut fratres
amare equalitatem et similitudinem. An
de legitur de ipso filio dei. Ad Heb. ij. quod
debut fratribus per omnia assimilari. et
Eccli. xxxij. Rectorem te posuerunt: noli
extollere in eis quasi vnus ex ipsis.

**C De speciebus superbie exterioris. Et
primo de superbia in corpore.**

Capitulum nonum.

Actum est de superbia interiori
consequenter dicendum est de
superbia exteriori. Vocat au-
tem superbia exterior: aliquid
extrinsecum quod a superbia interiori pro-
cedit et eam ostendit. Et potest distingui
ista superbia secundum diuersitatem re-
rum. in quibus superbia hominum potest
apparere. Potest autem apparere su-
perbia hominum vel in ipso corpore: vel in
lectis: vel in equis. vel in ornatu vel amplitu-
dine familie: in conuiuijs: in edificijs in
deauratis libris et in cantu. Et primo pro-
sequamur de superbia illa que in ipso cor-
pore apparet. Que potest distingui secun-
dum diuersitates membrorum que sunt in cor-
pore: scilicet oris oculorum: natum: collis:
et sic de ceteris membris. Ad superbia
oris pertinet illud psalmi. Disperdat domus
nua vniversa labia dolosa. Et illud pro-
uerbiorum. xiiij. In ore stulti virga super-
bie. Stultus enim verbis superbis quasi
quadam virga homines cedit. De super-
bia narium Esa. ij. Quiescite ab homine
cuius spiritus est in naribus eius. De su-
perbia oculorum Eccli. xxiij. Extollentias

5

oculorum ne dederis mihi. Et p[ro]uerb.
vi. Oculos sublimēs dēscendat dominus
p[ro] nob[is] elati sunt oculi mei. De superbia
colli vel ceruicis. Job. xv. Currit aduer
sus deum erecto collo. Et p[ro]b. Dominus
iustus condecit ceruicis. De superbia alio
rum membrorum. Esa. liij. Pro eo q[uod] ele
uate sunt filie sion: et ambulauerunt collo
extento et nutibus oculor[um] ibant et plau
debant et ambulabāt pedibus suis et cō
posito gradu incedebant: de caluabit d[omi]n[u]s
verticem siliariū sion et d[omi]n[u]s ceruicem ear[um]
nudabit. Contra Ezech. i. Pedes eor[um]
pedes recti s[un]t. Et loquunt de quattuor
animalibus quattuor euangelistas p[re]figu
rantibus. Doctores enī veteris legis ha
buerunt pedes curuos: dum pro terrenis
deo seruiebant. Sed doctores noue legis
habent pedes rectos: qui celestia promit
tunt. ¶ Unde: beati pauperes spiritu.
Item Ag te penitentiam et c. Unde de eis
dicitur Esa. liij. Quas speciosi pedes e[un]t
gelizantis pacem: annunciantis bona.
In veteri lege annunciantur verba bona
scilicet eterna. Similiter doctores noue
legis pedes habent rectos. Lanf. vij. q[uod]
pulchri sunt gressus tui in calciamentis.
Ecclesia filia principis: id est ecclesia re
gis: cuius ancilla fuit synagoga. Ecclesia
etiam recipit spiritum adoptionis filio
rum: synagoga vero spiritum seruitutis.
In calciamentis autem sunt pulchri gres
sus ecclesie: quia calciati sūt exemplo xp̄i
et apostolorum. Nota q[uod] sponsus ecclesie
volens totam ecclesiam pulchram esse. la
uit pedes eius: de quorum iniquatione
precipue timebat. Unde diligenter debet
pedes: id est affectus custodire. Lanf. v.
Lau pedes meos quomodo inquinabo
illos: nō dz tam ecclesia vel fidelis aīa pe
des suos ponere: nisi vbi sunt florida et
viridia. Florida sunt merita. In floridis
enī est spes fructus. Arida sunt eterna
premia. In virore enī intelligitur eterni
tas. Unde pedes sanctor[um] suorum serua: pe
des enim custodiendi sūt ne calore adura
tur: quod malo exēplo frequēter accidit:
et iō discalciandi sunt. Exo. iij. Solue cal
ciamenta de pedibus. et c. Qui tpe negli

gentie frigescent: exēplis scōr[um] calcia
di sunt. Exo. xij. Calciamenta in pedibus
habebis. Qui agnum pascalem comedit
dominica imitatur passionē ad q[uod] multi
valent exēplia sanctorum. Si pedes col
lisi sunt per iram vel odium ad proximū:
tunc butyro diuine sunt misericordie vn
gendū: et considerationes misericordie q[uod]
nobis deus exhibuit et est exhibiturus s[ecundu]m
misericordiam proximo impendamus
Job. xxix. Lauabam pedes meos buty
ro: et petra fundebat mihi riuos. Nec
petra christus est: qui riuos misericordie
multiplicis nobis fundit. Si luto volu
ptatis inquinati sunt pedes: lauandi sunt
aqua lachrymarū vel tribulationis peni
tentialis. Job. xij. Vos debetis alter al
terius pedes lauare. Si pedes aspersi fu
erint puluere inanis glorie: excuriendi sūt.
Matth. x. Excute puluerē de pedib[us].
Legitur etiam de iacob Gen. xlix. q[uod] col
legit pedes suos super lectulum.

¶ De superbia ornatus. Et his quibus
vbi possumus contra cam.

Capitulum decimum.

Equitur de superbia ornatus.
Et cum ornatus possint esse d[omi]n[u]m
uerfarum rerum decor: vbi ho
minum vellecorum et multo
rum alio: vbi. ¶ Primo ponemus ea q[uod]
bus possumus vbi contra superbiam or
natus humani et viro[rum] et mulierum.
Contra hanc superbiam primo possum[us]
vbi verbis sanctorum et sapientum. De
quibus pauca ponere sufficiat. Eccl. xi.
In vestitu ne gloriaris inquam: nec in
die honoris tui extollaris. i. Timothe. ij.
Volo mulieres ozare in habitu ornato
cum verecundia et sobrietate ornantes se
nō in tortis crinibus aut auro aut marga
ritis vel veste pretiosa: sed q[uod] decet mulie
res p[ro]minētes pietatē p[er] opa bōa habitū
ornatū in quo vult apostol[us] mulieres ora

re: vocat **Bio.** religionem earum ornante
 eas. **Ault** et eas ornatas esse alijs virtu-
 tibus: cum verecundia vultus: vt non sint
 attrite frontis: vt meretrices. **Ault** eas esse
 sobrie mentis. **Ault** etias eas esse ornatas
 non in crinibus toris: id est crispis. **tc.**
Et non ornantes se auro. **tc.** scz vt sem-
 per hec crinibus intor: queantur. **Item. f.**
De. ij. **Ab**ulere subdite sint viris suis.
Et subditur. Quorum tamen non sit ex-
 terius capillatura aut circudatio auri aut
 indumenti vestimentoꝝ cultus: sed q
 absconditus est homo cordis in incorru-
 ptibilitate modesti et quieti spiritus. **Sup**
 quem locum talis **Bio.** habetur sicut cy-
 prianus ait. **Serico** et purpura idute: xps
 induere non possunt. **Auro** et margariz
 et molibus adornate: ornamenta cordis
 et pectoris perdidit. Quod de illis in
 dubitanter veru est: que ad capiendas ani-
 mas ornant se. **Et** subditur in **Bio.** q si
 petrus, etiam mulieres admonet coercede-
 das: et ad ecclesiasticam disciplinam reli-
 gioſa obseruatione moderandas: que ex-
 cufare possunt cultus suos per maritos:
 quanto magis id obseruare fas est virgi-
 nem cui nulla ornatus sui competit venia
Item. f. ad **Timoth. vj.** **Ab**identes alimen-
 ta et quibus tegamur: his contenti sum.
 Contenti debemus esse tegumento: non q
 rere ornamentum. **Item Apoc. xviij.** **De**
 pe ciuitas illa magna que antiea erat pur-
 pura, et byſſo et cocco: et deaurata est au-
 ro, et lapide precioso et margaritis quo-
 niam vna hora destitute sunt tante diuicie
Item Aug. **Libi** vestis purpurea circu-
 demur non ad pulchritudinem: sed ppter
 necessarium tegumentum ne dum exquisi-
 tis vestieris: altera turpitudinem assumas
Idco dicitur. vestis purpura. **tc.** q for-
 des potest homo in vestimentis vitare.
Ande dicitur de **Aug.** Vestimenta eius et
 et calciamenta nec nitida nimium: nec ab-
 lecta plurimum. **Hiero.** Ornatus et for-
 des pari modo fugienda sunt: quia alte-
 rum delicias: alterum gloriam redolet.
Sen. Non splendat toga. nec fordeat q
 dem. **Hiero.** Nec affectate sordes: nec
 exquisite delitie laudem parant. Si ta-
 men vestem sordidam pro christi amore

quandoq oporteat ferre: non est curan-
 dum: cum propheta viderit iesum sacer-
 dotem magnum indutum sordidis vesti-
 mentis. **Et** cum dominus immundiciam
 corporalem non reputet immundiciam
Abatib. xv. Non quod intrat in os coin-
 quinat hominem. **Et** iterum. Non lotis
 manibus manducare non coinquinat ho-
 minem. **Et** in veritate immundicia corpo-
 ris, vera immundicia esse non videtur: cu
 spiritum quasi mundum iudicatur dum est
 in ore quam cito e extra: immundum iu-
 dicatur. **Sen.** Argumentum bone volun-
 tatis grabatus et pannus: vbi apparue-
 rit aliquem non necessitate hoc pati sed
 velle. **Idem.** Nemo nascitur diues: quis
 quis exiit in lucem visus est lacte et panno
 esse contentus.

De exemplis que dissuadent ornatum
 superbum: et humilem suadent.

Cap. xj.

Ecundo possumus vti contra
 superbiam ornatus exemplis. **B**
Abulta autem sunt que exem-
 plo suo dissuadent nobis sup-
 bum ornatum et suadent humilem habi-
 tum. **Primo** suadet nobis hoc ipse deus.
Et hoc dupliciter. **Primo** in plasma-
 tione hominis. **Voluit** enim deus precio-
 sum spiritum vili sacco carnis absconde-
 re. **Nec** est verisimile quod voluerit cor-
 pus quod vile est preciosum tegumentum
 habere qui preciosum spiritum vile tegumen-
 tum voluit dare. **Secundo** in hoc: q
 parentibus nostris post peccatum tui-
 cas pelliceas se cit vt legitur **Gen. ij.** **Ad**
 idem etiam monemur diuersis exemplis
 hominum. **De** quibus licet sint multa pau-
 ca ponere sufficiat. **Aug.** de seipso dicit. **fa-**
teor: de preciosa veste erubesco. **Hester.**
xiiij. Domine: tu scis q abominer signus
 superbie et glorie quod est super caput
 meum in diebus ostentationis mee: et de
 hester illud quasi pannum mensurate
 et non porrem in diebus silentij mei. **Ab**ert
 to abominabatur hester signum superbie
 q: signum est diabolice subiectionis. **Dia-**
 bolus enim est rex super oes filios super

hic ut dicitur Job. xij. Et sic dicitur Gregorius euidensissimum signum reproborum est superbia: humilitas electorum. si cum ergo aliqua nobilis persona merito de dignaretur: si vilis persona signum seruitutis poneret in capite eius: et sic duceret eam per civitatem. Sic regina hester que cor nobile habebat: abominabatur si gniam superbie quod in capite suo erat.

I Notabiliter dicitur quod est super caput meum in diebus ostentationis meae: ornatum enim suum non ferebat nisi quando regi marito suo se ostendebat. In quo mulieres nostri temporis multum sunt et dissimiles: quod cum sunt cum maritis non curant de ornatu: quando vero in publico volunt procedere: volunt esse ornate: et tamen dicunt quod ornate se propter maritos suos detestabatur etiam hester ornatum capitae sui quasi pannum menstrui. Et merito Melius enim esset ferre vitam sanguine alicuius animalis cruentatam quam ad vanam gloriam vel superbiam: croceatam excepto scandalo. Vita enim ad vanam gloriam croceata peccati sanguine quodammodo intincta est: qui sanguis deterior est quocumque sanguine animalis. Item Job xv. Sacrum consui super cutem meam. Talis deberet esse vestis ad minus penitentium. Unde Ione. iij. Vestiti sunt nini uite faccie a maiore usque ad minorem. Et peruenit verbum usque ad regem ninive. Et surrexit de solio suo et abiicit vestimentum suum a se et indutus est sacco. Item Barth. iij. Ipse iohannes habebat vestimentum de pilis cameloarum. Antiqui etiam tegebantur vel sacco vel cilicio.

Maria etiam egyptiaca nuda in nemo relatuabat. Si obijciatur de pellibus tabernaculi rubricatis et hiacynthinis. ad hoc respondet Hieronymus sic. Quia ista approbabantur quando sanguis pecudis remissus fuit peccatorum. Nunc autem pauper dominus suam paupertatem et simplicitatem in ecclesia consecravit. Et subdit. Si hoc iudicando reuocas in exemplo: reuocemus cruorem immolatorum. Ad idem etiam monemur exemplo meritorum: qui quando torsellum est depa-

no, precioso: faciunt ipsi cooperturam de burello. Quis fatuum non iudicet illum qui vili torseello preciosus faceret cooperaturam. Ad idem etiam monemur exemplo ipsius Sapientie: que in personis contemptibilibus sepe se abscondit. Unde Sapientia. Sepe enim sub pallio sordido sapientia. Hade et tu: fac similiter: ut sub humili habitu abscondas te. Ad hoc et monet nos ipsa natura: que sub terre vilitate aurum et alia preciosa abscondit et sub vilitate corticis dulcedinem nuclei habet.

De duodecim stulticijs se ornantium.

Cap. xij.

Ertio valet contra superbiam ornatus. si offendantur multi- plices stulticie ornantium se.

Prima est: quod exteriora sua vilia: interioribus que preciosa sunt preponunt. Unde quasi paraturus poni ipsi primo preeligit. Quandoque vnum pomus datur duobus: aliter parat: nonne stultus esset si paraturam detineret: alij vero daret totum. Item si paraturam daret suo socio et sibi retineret totum residuum: fatuus esset qui portionem acceptaret. Sed portionem a diabolo factam isti similem multi acceptant. Ornatum enim exteriorum qui paraturae pomi similis est: que quodammodo est depicta. Habet enim candorem et ruborem: multi preponunt anime sue: et sic quasi vilem cooperturam precioso torseello preponunt. Diabolus enim non curat nisi de torseellis: id est de anima. Gen. xij. Dicit rex sodomorum: qui figuram tenet diaboli ad abraam. Da mihi animas cetera tolle tibi. Item stulticiam superbie innuit. Ioseph. super illud Ioan. vi. Eum qui venit ad me non eijciam foras. Superbi est foras eijci qui nihil habet in interiori bono: nec hic nec in futuro. Secunda est quod ipsi ordinem dei peruertunt in seipsis. Volunt enim quod acilla habeat ea que do mine sunt: et cetera

R iij

trario. Carnem enim que ancilla est or-
nant et delictis pascunt: et oportet ut fiat
quod ab ea imparatur: licet mors anime i-
de debeat sequi. Et contrario anima que
domina est fame et siti affligitur et male in-
duta est: et ad preceptum carnis operatur:
quod est valde magna peruersitas. Bern.
Domina ancillari: et ancillam dominari:
magna abusus et nimis magna est. Si quis
assereret se fuisse in terra aliqua: in qua do-
mine omnino se haberent ut ancille: cum
diccretur: crederet sibi. Sed i verita-
te terra illa patria ista est. In ea enim fere
per totum annum fit festum ancillarum:
quod alicubi consuetum est fieri in festo
beati vincentij. Tunc enim accipiunt an-
cille vestes dominarum suarum. Ista per-
uersitas similis est illi quod ponit salomon
Eccl. x. Vidi seruos in equis: et principes
quasi seruos ambulantes super terram. et
pueritas ista est valde magnas: ne cuius ec-
clesie dei. Unde Proverb. xxx. Per tria
mouetur terra et quartum quod sustinere non
potest: per seruum cum regere cepit. Et Tertia: quod
ipsi valde ebare emittit quod nihil valere sci-
unt: scilicet vanam gloriam: que non valet eis
nec quo ad aias cum aiabius sit valde noci-
ua: nec quo ad corpora. Job. viij. Si glo-
rifico me ipsum gloriam meam nihil est: nihil
inqua in valore.

Quarta est: quod ipsi plus expendunt ut
pascant oculos aliorum quam ut pascant ven-
trem suum. Seneca. Non sunt homines ad
pompa dentibus et ore et ventre contem-
ti oculis quoque gulosi sunt. Si quis eat per
aliquam civitatem preses artifices inveniet ope-
rantes ut pascant oculos quam qui pascant ven-
trem. Unde dixit quidam mundum esse aial
mirabile: qui maiores habet oculos quam
ventrem. Potius volumus homines bona
sua perdere et diuitibus hominibus qua-
si per oculos ponere: quam os dei in pauper-
ribus famelicum pascere. Bern. inueniunt
curiosi quo delectantur: et non inueniunt
miseri quo sustententur cum periculo anime sue
acquirunt: unde oculos hominum delectant.
Ira satiras est: cum videns in pul-
chritudine rei visse habeat delectari nam-
raliter potius quam res visa: eo quod videt

melius pertinere ad inspicientes pulchri-
tudinem eorum: quam inspiciunt providere
quam ad eos qui inspiciuntur. Debet ergo
homo pulchritudinem exteriorum ne-
gligere: procurare autem eam si voluerit quod
habet eam inspicere. Quinta stulticia
omnino se esse: quod ipsi similes sunt illi qui
ex deco: e selle et freni equum extimat. unde
Bern. Quodammodo stultus est qui equum
empturus non ipsum aspicit: sed stratum
et frenos: sic stultissimus est qui hominem
ex veste circumspectat extimat. Idem. Cum vo-
les estimationes in re scire qualis sit: nudus
inspicit. Et sicut quidam ait. Ex auro fre-
num non meliorat equum. Sexta est quod
omnia sua volunt habere pulchra: et se tur-
pes. Aug. Ecce omnia pulchra sunt cum ini-
quis et ipsi sunt turpes. Ita accidit pecca-
toribus ornantibus se extrinsecus: sicut ac-
cidit cuidam regi qui convocatis magnanibus
terre sue fecit convivium magni: et non erat
locus in domo qui non esset operius pur-
pura: et alijs preciosis. Et affuit quidam pater
qui volens ispungere: spuit in faciem regis
Et cum ministri propter hoc vellent eum li-
spendere: non permisit rex: sed quesivit ab
eo: quare hoc fecisset. Qui ait. Vidi alta
loca plena argento et auro et gemis: pur-
pura: et ideo in barbaram regis que increas-
cata est ciborum pinguedine: quam imundam
vidi expui. Non enim vidi locum minus
mundum. Et circumspexit rex. Sic dia-
bolus videns hominem qui debet esse deus
aliam creaturam minus pulchrum ceteris
creaturis: in faciem eius spuit: vel eum con-
tendendo: vel animam eius maculando. Quod
figuratum est ex spuitione facta in facie domi-
ni. Et illa que fiebat ei qui nolebat susci-
tare semen fratris defuncti. Deut. xxv.
Frater hominis defuncti sine semine diabolus
est: qui sine spe dominatus est. Qui homo
debet suscitare semen: quod ex hominibus angeli-
ca ruina est reparanda. Erubescat ergo
homo videns se malum et turpe inter suas res
bonas et pulchras: sicut domine habentes
ancillas pulchras: cum ipse sint turpes eru-
bescunt. Aug. nonne vides debere erube-
scere te de bonis tuis: si domus tua plena
est bonis: et te habes malum. Septima est: quod

q̄ cū morte dānati sint: & iam ducuntur ad illam: potius in cogitant de ornatu q̄ quō libenter animas suas. Seneca. Des capitali supplicio cōdēnati sumus: & icel santer ad mortē tendimus. Aug⁹. Nihil aliud est tempus presentis vite q̄ cursus ad mortem: in quo nemo vel paululum vel tardius ire permittitur: sed pari motu omnes eurgentur. Unde cū ornat⁹ superborum sit ornatus hominū mortis adiudicator: potius est illuso quā honor. Sicut purpuratio christi post q̄ adiudicatus fuerat mortis illuso fuit Bern. Dis purpura illuso est: postquam domino iesu i purpura illusum fuit. ¶ Sciana est: q̄ inde gloriatur: unde deberent crubescere.

¶ Triplici ratione potest ostendi q̄ homo de veste debet crubescere. ¶ Primo q̄ vestis signū est peccati parentum nostrorum. Bern. Qui gloriatur de veste: si milis est furi gloriati de cantorio: q̄ propter peccatum ad introductus est vsus vestium. Quis latronem non irrideat si videat eum gloriari de signo sibi facto pro latrocinio suo: quod in fronte portat.

¶ Secundo: quia vestis remedium est turpitudinis & crubescencie quā per peccatū contraximus. Ante peccatum sufficiebat homini pulchritudo sua: nec habebat aliquid causā crubescencie. Unde non oportebat q̄ absconderet se sub veste. Sic sol vestem non eget: sufficit enim sibi pulchritudo sue lucis pro vestimento.

¶ Similiter rosa non eget ornatu: sufficit enim sibi pulchritudo coloris ad vestiendum: & sic de ceteris floribus. ¶ Barth. vi. Considerate lilia agri quomodo crescunt. Non laborant neq̄ nent. Dico autem vobis quoniam salomon in omni gloria sua cooperit⁹ non est sicut vnū ex istis. Sed per peccatū in currit homo turpitudinem & crubescenciam: necessarium est vestimentum quod est remedium turpitudinis & crubescencie. Sicut ergo ad gloriam loripedis non credit quod habet pedem ligneum: cum sit remedium infirmitatis: nec ad gloriam scabiosi quod scabium velatisse nec ad gloriam hominis ornatus: & si alicui videa-

tur. Augustinus. Qui superbit ex abundantia temporalium: est tanquam egrotus qui superbit ex superabundantia medicamentorum vel emplastrozū. Quis non irrideat aliquē si videat eum depingere domum que minatur ruinam. Dominus talis est corpus hominis. Vir enim staret per quinq̄ dies nisi cibis & potibus susceiretur. ¶ Et irridendi sunt qui varijs ornatibus illud depingunt. ¶ A simile possumus dicere: quod ille qui superbit ex pulchritudine vestium: est tanquam egrotus qui superbit ex pulchritudine emplastrozū. ¶ Et sicut ridiculum esset loripes pedem ligneum depingueret: vel deauraret. Sic ridiculum est cum homines se ornant. ¶ Tertio ostenditur per hoc: quod ornantes se mendicant pulchritudinem suam a creaturis vilioribus quam ipsi sunt. Mobilis homo crubesceret a vilibus hominibus mendicare: & potius indigentiam sustineret quam mendicaret ab eis: sic debet homo: crubescere a vermibus & muribus suum mendicare decorē. Unde frater Guido cartusien. Quomodo non gloriabitur de pulchritudine: qui gloriatur de turpitudine. ¶ Beates te ornant pulchritudo esset si tu eas ornares. ¶ Non a stulticia est: quod ipsi credunt se bene indutos & ornatos: cum equus eorum: scilicet corpus bene ornatus est cum tamen omnino nudi sint. Unde Apoc. decimo sexto. Beatus qui custodit vestimenta sua ne nudus ambulet & videant homines turpitudinem eius. Et Ezech. xxiij. Denudabunt te vestimentis tuis. Et ibidem. Dimittent te nudas & ignominiosas plenam. Ipsi sunt similes cuidam clerico qui in festo stultorum induit equum suum scarleto: & ipse indutus erat mata vna. ¶ Decima stulticia est quod ipsi turpitudinem suam derogunt quando tegere debuerant: quia qui vident superbum ornatum eorum: male suspicantur de eis. Unde super illud primo Thimor. secundo. Non in fortis criminosi dicit glo. Superbus habit⁹ non recta facit de se credi. Et Eccli. xix. Amicus cor

poris: et rufus dentium: et ingressus hoies: enunciant de illo. Sinus relinquat cor-
ticem exteriorum ante tempus: signum
est interioris corruptionis. Sic si christia-
nus non habet exterius habitum quem
christiana religio requirit. signum est q
vernus alicuius peccati intus lateat: ma-
gis erubescibilis culpa est quam nuditas
hominis: cum nuditas hominis a culpa
habeat quod est erubescendus. Unde ma-
gis erubescere deberent illi quorum pec-
cata apparent hominibus: quaz si ipsi nu-
di hominibus apparerent. Illi ornantes
se dum volunt vitare turpitudinem corpo-
ris: turpitudinem assumunt mentis: et dū
se ornare volunt: ingnant se ad minus quo
ad vitia superbie: que inquināt omnia bo-
na que sunt in homine. Unde illud. Si
tibi gratia si sapientia formaq; detur. In-
quinat omnia sola superbia si comitetur.
Undecima stulticia est: q mulieres vo-
lunt videri fatue: licet nolint esse: et potius
volunt similari status quaz matronis. Si
equus venalis non est: quare signa venali-
tatis porat in fronte. Quare circulus
est ante domum: si ibi non est vinus vena-
le. Quis dei quare vult habere signū omis
diaboli. Nunquid non merito dicit ei
pastor ecclesie. Non novi te: et rapitur a
lupo infernali. Signo crucis debent eē si
gnati omnes fideles: id est signo peniten-
ti. Unde apostolus ad Gal. vi. Stigmata
domini iesu in corpore meo porto. Pre-
cipue enim debent habere in capite si-
gna penitentie et humilitatis. Et iō illis
qui baptizant vel confirmantur imprimi-
tur signum crucis in fronte. In capite eni
ieiunij asperguntur cinere capita fidelium.
De signatione ista legitur Apoc. viij. No-
lite nocere terre et mari quousq; signemus
seruos dei in frontibus eorum. Et Eze-
ch. ix. Transi per mediam ciuitatem i me-
dio hierlm: et signa thau super frontes vi-
rozum gementium. Thau figura fuit crucis
Crux enim tribrachia habuit tū ad fi-
guram thau: postea addita est quedam ra-
bula a parte superiori ad scribendum titu-
lum. Crucem ergo que per thau intelligi
vult dñs figi in frontib; fidelium. s; mulie-

res abiecto signo dñi posuerunt signum
diaboli in frontibus suis. Unde Ps. po-
suerunt signa sua. Et Apoc. xviij. Qu-
lier circumdata est purpura et coccino: et
inaurata auro et lapide preciofo. Et sub-
ditur. Et in fronte eius nomen scriptum
mysticum. Unde timendum est eis illis qd
legitur Ezech. ix. de nō habentib; thau.
Percutite: et non parcat oculi vestri nec
misereamini. Et subditur. Omnem super-
quem videritis thau ne occidatis: et a san-
ctuario meo incipite. ¶ Duodecima stul-
tia ornantium se est: q ipsi habent eba-
ram pulchritudinem corporis: que adeo
parua est vt pellibus murium et stercori-
bus vermium adinnetur. Decorem autē
anime qui similis est diuicie sic vilipendit
q etiam non reputant: cum demones eis
aures et nasum precipiant: iuxta illud Eze-
ch. xxiij. Nasum tuum et aures tuas pre-
cident et c. Quod non fit sine magna con-
tumelia dei: cum homo potius velit esse
similis in decore muribus q deo. Pul-
chritudinem etiam solutarium suorum be-
ne custodiunt homines: singulis dieb; eos
tergendo: de pulchritudine autem ani-
me que dei imago est vix semel in āno co-
gitant: imo q pl; est: pctor facies q si faci-
es demonum superinduant. Ps. Faci-
es peccato: um sumitis. Non attendētes
illud Eccli. iij. Non accipies faciē aduer-
sus faciem tuam. Nec offenditur parum
deus in hoc pceptu imaginis sue. Unde
super illud Ps. In ciuitate tua imaginē
ipsozum et c. dicit glo. Merito imaginez
ipsozum ad nihilum rediget deus in cele-
sti ciuitate: quia ipsi in sua terrestri ciuita-
te imaginem ipsius ad nihilum redege-
runt.

¶ De alijs que debent homines cohi-
bere ab amore superbi ornatus.

Cap. xij.

Peter ista sunt alia multa que
dberet hoies cohibere ab amo-
re superbi ornatus. ¶ Primū
est dei ordinatio: que vult vt in
presenti tempore intendatur reforma-
tioni animarum: et ad hoc specialiter fuit

primus aduentus filij dei in mundus. In futuro vero vulget fiat reformatio corporum et ad hoc erit secundus aduentus. Tunc enim resurgent corpora sanctorum et gloriam suam habebunt: qui hic sine gloria fuerunt. Bern. Noli h corpus percipere te pora: potes enim impedire anime tue salutem suam operari non potes. Omnia tempus habent patere ut nunc anima pro se laboret: magis autem collabora ei quia et si compateris et pregnabis. Secundum est: quod ornatus iste tunc deciet quado magis esset necessarius quando scilicet anima venire debet ad illam magnam curiam in qua congregata erunt: qui in terra: et que sub terra: et que in celo sunt. Unde Esa. ij. Decaluit dominus verticem filiarum sion. Et ibidem. In illa die auferet dominus ornamenta calciamentorum et lunulas et torques et monilia et armillas: et mitras et discriminialia et pichelidas et miurennulas et olfactoriola et inaures et annulos et gemmas in fronte pendentes et mitatoria et pallia et lintheamina et acutus et specula et syndones et vittas et thetristra etc. Armillas vocat glo. ornamenta brachiorum. Pichelidas vocat ornamenta talorum similia armillis. Miurennule sunt catene circa collum. Olfactoriola vocat illa in quibus continebantur musci et similia. Theristra vocat vestes estiuales valde subriles: visui peruias que dicuntur a theron quod est estas. Tunc enim mulieres que se alienis plumis quasi cornix pulchras faciebant: amittent plumas et turpissime apperebunt: et non solum de facie gloria ornatus tunc: sed etiam mutabitur in ignominiam: et que plus habuit de gloria: plus habet de ignominia. Osee. iij. Gloriam eorum in ignominiam commutabo. Esa. iij. Erit pro suauis odore fetor: et pro zona funiculus: pro crispaticine calcitium: et pro fascia pectorali ellicium. Tertium est hoc: quod corpora que hic fuerunt superbe ornata: a domo tunc non ornabuntur. Unde Bern. Nunc eant: nunc rideant: qui corpora sua pelli bus murium et stercorebus vermium in formant: qui cum dominus ad iudicandum

venerit: non reformabit nisi quod abiectionis et humilitatis inuenit. Unde apostolus ad Phil. ij. Saluatorem expectamus qui reformabit corpus humilitatis nostre etc. Super quod verbis dicit Bern. Requiesce in hac spe misera caro: qui propter animam venit: propter te quoque venturus est: qui reformauit illam: tui quoque non obliuiscetur. Quartum est magnus contemptus eterne glorie in eis qui se ornant. Multum enim contemunt eternam gloriam: qui ei preponunt gloriam et laudem hominum. Charius enim habent verpulchri dicantur: quod quod regnum eternum consequantur. Nec etiam laudem semper habent quam habere intendunt. In arca enim non serata thesaurum suum faciunt: et ideo leuiter illum amittunt. Unde Bern. Inspiciens tu qui congregas merces in sacco pertusum. Qui thesaurum tuum in alieno ore constituis: ignoras quod arca ista non clauditur: nec seras habet. Quintum est ingratiudinis magna: que est in eis qui superbe se ornant. Valde enim ingrati sunt qui deum inhonorant in hoc in quo ipse voluit eos pre ceteris creaturis honorare. In hoc specialiter deus honorauit pre ceteris hominibus: quod cum ad imaginem et similitudinem suam creauit. Unde multum ingratus est ei qui in imagine sua ei contumeliam facit. Quis enim non timeat irreuerentiam aliquam facere imagini beate virginis vel imagini christi hominis scilicet crucifixi. Quomodo ergo non timeant homines imaginem beate trinitatis irreuerenter seruare. Illi qui se ornant exterius similes sunt sepulchris dealbatis: que foris plena sunt omni spurcicia et ossibus mortuorum. Corpus enim peccatoris anime mortue est sepulchrum: ut dicit Augustinus. Unde dominus Math. xxij. Evobis scribo et pharisei qui similes estis sepulchris dealbatis que a foris apparent hominibus preciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcicia. Ad quod potest iduci quod dam exemplum barlaam. Rex quidam magnus habuit in itinere duos viros ob

niam in veste attrita et sordida: et facie, at
tenuata et psallebant domino. Rex autē
de curru exiliens amplectatus est eos. qđ
videntes principes eius indigne tulerunt
et cū per se non auderent corripere eū: ro
gauerunt fratrem eius: vt quereret ab eo
quare tantam reuerentiam exhibuisset ta
libus vilibus personis. Rex autem vo
lens ostendere illis errorem suum: prece
pit fieri quattuor arcas. Duas deauratas
in quibus posuit ossa mortuorum: obfir
mans eas aureis seris. Alias duas de pi
ce et bitumine in quibz posuit preciosas
margaritas: et vnguenta optima: ligans
eas funibus ciliciniis et posuit eas ante
magnates: vt extimarent quid singule va
lerent. Et illi deauratas magni precij indi
cauerunt. Quibus rex ait. Erratis: om
nia oportet inspicere interioribus oculis nō
exterioribus: siue honorem siue contume
liam. Apertis ergo deauratis arcis. ait rex
Iste est typus eorum qui exterius sūt glo
riosi: intus repleti mortuis et fetentibus
operibus. Deinde apertis alijs duabus.
ait. Iste ē typus eorum qui extra sunt sordi
diores vestibus operis: intus preciosi bene re
dolentes apud deum: quales fuerunt illi
de quorum veneratione me reprehendi te
cistis. Et sic confundit eos. Item ornan
tes se similes sunt fumo cooperto.

¶ Quod superbus habitus potest ēē cul
pabilis multis de causis.

Cap. xliij.

Standū ergo qđ superbus ha
bitus pōtēse culpabilis multis
de causis. ¶ Prima causa est
preciositas. Unde super Luc.
xvi. de diuite qui induebatur purpura et
byssō dicit glo. Si culpa preciosarum ve
stium culpa non esset: sermo dei non ita vi
gilanter exprimeretur: dices purpura et
byssō indanis apud inferos torqueretur.
Breviter. Nemo precisa vestimenta
nisi ad inanem gloriam querit: videlicet
vt honorat: vt ceteris videatur. Nemo
vult preciso vestibus ibi indui vbi a ne

mine potest videri. ¶ Secunda causa: est
mollicies vestium. Unde Ab. xj. Qui
mollicibus vestiuntur in domibus regum
sunt. Et super illud Ab. xij. Iste Jo
annes habebat vestimentum de pilis ca
mellorum: dicit glo. Seruus dei non debz
habe vestimentū ad decorē vel ad delecta
tionem: sed tantū ad legendū iudicatem.
Grego. Nemo estimer in fluxu ac studio
preciosarum vestium peccatū deesse: qđ si hoc
culpa non esset: nullo modo dominus io
annem de vestimenti sui asperitate laudaf
set. ¶ Tertia causa est extraneitas: quādo
scilicet quis vult habere vestes alijs dissimi
les. Unde Sopho. j. Astitabo sup oēs q
indui sunt veste peregrina. ¶ Quarta
causa est superfluitas. Potest autē ista super
fluitas esse duplex: vel quo ad multitudi
nem: vel quo ad magnitudinem. ¶ Pri
mo mō est superfluitas in illis qui volunt
habere vestes longas vt maiores esse vi
deantur. quod vitium multum abundat
in quibusdam prelatis qui piteos longos
deferunt in capitibus: calopodia in pedi
bus: et vestes longas per terrā trahūt vo
lentes sic adgēre ad staturā suā cubitis
vni. Unde Luc. xx. Attendite a scribis q
volunt ambulare in stolis. Stola vestis est
longa. Illi qui vel magnitudine vel altitu
dine corporis sui dignitatē volunt hono
rare: nō videntur attēdere qđ legitur de
saul: qđ rex malus fuit: et altior vniuerso po
pulo ab humero et sursum. j. Regū. x. et
illud quod dicit David in Ps. Nec in ti
bjs virtū beneplacitū erit ei. Et illud pro
uer. xvi. Spirituū pōderator est dominus.
Sunt corpora ponderant et indicant ho
minē ex ea parte ex qua non est hō: dñs
vō spū ponderat. Unde. j. Regū. xvi. dīc
dominus ad samuelē: cū precepisset ei d
vncione dauid in regez. Ne respicias vul
tum eius: nec altitudinem stature ei: quo
niam abiecti cū: nec iuxta intuitum homi
nis iudico. Homo enim videt qđ apparet
dominus autem intuetur cor. Preciosio
res species aromaticę in minoribus sac
cis solent reponi: vt gariophili et sassa.

¶ De caudis mulierum.

Boc vitio laborant ofe: q̄ longas cati-
das trahunt post se: terram p̄ciosis vesti-
bus induentes: & de nuditate christi i pau-
peribus non curantes: caudis suis pul-
ices colligunt: & puluerem mouet hoib⁹:
christum vero que in tot pauperibus nu-
dum respiciūt & non operiūt: timendus
est eis ne in caudis earum diabolus que-
scat. Unde legitur de quodam sancto: qui
vidit diabolum quēdam ridentem: & que-
rens ab eo causam risus: dixit. Vidi soci-
um meum equitantes super caudam cu-
iusdam mulieris: que dum retraheret cau-
dam: cecidit socius meus in lulum: & in-
derisi.

ESecundo modo est superfluitas
in illis qui volunt habere diuersa partare
stium & potius volunt vestimenta sua a ti-
nea comedi quam inde christum in paup̄e
ribus indui. Jacobi. v. Agite nūc diuites
plorare plulantes in miserijs que cucierūt
vobis. Diuitie vestre putrefacte sunt: & ve-
stimenta vestra a tineis comesta sunt. Et
Bernardus. Clamant nudi: clamant fam-
elici: & conqueruntur. Nobis fame &
frigo: miserabiliter laborantibus: quid
conferūt tot mutatoria vel exten-ā in per-
ticijs: vel plicata in manticijs.

DQuinto
potest esse reprehensibilis habitus pro-
pter materiam: vt si est serica vel aurea vt
argenta. Et notandum quod circa mate-
riam vestium multum proficit vel potius
deficit curiositas humana. **P**rimo
enim fuit materia vestium pellis cum la-
na. Unde Gen. tertio. Fecit quoq; deus
adam & vxori eius tunicas pelliceas. De
inde processum est vsq; ad lanam puram
que leuior est quam pellis. **T**ertio pro-
cessum est ad cortices arborum vel her-
barum scilicet ad linum & huiusmodi.

Quarto ad stercore vermium: scilicet
ad sericum. Deinde ad aurifrigiū: & ad la-
pides p̄ciosos.

De superbia corrigiarum.

Enter ornatus vero qui propter mate-
riam reprehensibiles sunt: specialiter vi-
dentur esse reprehensibiles corrigie serice

deaurate vel de argēteate. Et hoc multo
plici ratione. **P**rimo: quia superbia ta-
lius corrigiarum in loco humiliationis ē.
vnde Michēe. sexto. Humiliatio tua in
medio tui. vnde sicut superbia in paup̄e
amplius displicet deo quam in diuite. ga-
pauper habet materiam humiliationis &
quoddam repressum superbie. sic po-
tius deo displicet superbia circa ventres
vbi tanta materia est humilitatis quam in
alia parte hominis. **P**reterea: sicut
ignis vehemens est qui ardet cum aqua q̄
contraria est ei. sic valde magna est super-
bia que durat vbi tanta est materia humi-
litas. Bernardus. Non est magnum
humilem esse in abiectione magna pro-
sus & rara virtus humilitas honorata.
Sic econtrario potest dici quod magnū
prosus virtutum est superbia cum humili-
tate magna. Ideo humilitas beate virgi-
nis omnem humilitatem pure creature su-
perauit. quia maiorem materiam superbi-
endi habuit cū dei mater fuerit. Sic su-
perbia ventris superbiam aliorum membro-
rum superat. cum maiorem materiam hu-
militatis habeat. **I**tem sacculus bono
tritico plenus bene ligatur tunc vni⁹ obo-
li. non modica fatuitas est ad ligandum
sacculum immundicia plenum querere cor-
rigiam sericam deauratam vel deargenta-
tam. Et vasis vinum p̄ciosum continen-
tibus. circuli lignei sufficient. **R**idi-
culum ergo est circulis deauratis, vel ar-
gentatis ligare sacculum ventris abomina-
tione plenum. **P**reterea. quis non irri-
deat si videat ornatum templi poni circa
fimum vel aliquem locum continentem
immundicias. Sic faciunt mulieres que
ornant se circa medium corporis. Unde
Ps. filie eorum compositę circūornate
vt similitudo templi. **E**st etiam ma-
gna stulticia mulierum: quod corrigie ille
care constant eis. & non p̄sunt anime nec
corpori: immo deus in eis offendit & pro-
ximos scandalizat. Ipe ē mulieres ex pō-
dere grauantur. cū interdū magis pōde
rose sint q̄ circuli ferret quos penitētes d̄-
ferunt. **M**ulte mulieres sūt si iniungere
tur eis p̄ penitentia vt ita ponderosas ter-

rent corrigias: nō acquiescerent: in iungen-
ti. **A**lra infantia mulier: q̄ tantis expen-
sis diabolo se ligant: et quod tam care-
nunt vnde a diabolo ligent. **D**iabo-
lus enim bene scit ligare aliquem suo p-
prio cingulo. **S**exto reprehensibilis ē
ppter colorem: vt in vestibus clericorū: co-
lor viridis: rubens et varius. **L**ui rei rō
esse pōt: q̄ talis color in lana ouis natu-
raliter non inuenitur. Si enim deus volu-
isset lanā ouis talis coloris esse: ipse potu-
isset spingere sicut et aues. Et forte in p-
cipio non fuit facta rinctura huius ab q̄
culpa et curiositate. **A**udiui quandā vir-
ginem quā conscientia remordebat: quia
habebat vestem alterius coloris quā na-
turalem: allegantē cōtra se q̄ ouis que nū-
quā peccatū contenta esset naturali colo-
re: ipsa vero que multū peccauerat: p-
ficio: coloris vitreū. Et in veritate cū ho-
mo mendicet vestem ab oue: iuxta illud
Aug. Ouis mandati euangelici implens
de duabus tunicis: dat vnā non habenti.
Sufficere deberet homini mendicanti
color ille qui sufficit ouī lanam largienti.
Superbus mendicus: est cui non sufficit
illud quod sufficit illi a quo mendicat.

**De peplis et vittis croceatis mulie-
rum.**

Inter ornatus vero qui propter colo-
rem reprehensibiles sūt specialiter viden-
tur esse reprehensibilia pep̄la siue vitte mu-
lierū croceate. **Q**uod multipl̄ pōt ostendi.
Primo q̄ displicet alicui principi qm̄
videt vexillū inimici in terra sua. **S**z pl̄
displicet ei si videt in aliqua de villis suis.
Aulto plus si in aliquo de castro suo: et
precipue si videat illud in superiori parte
castri sui. Sic deo multū displicet quādo
videt superbie vexillū quod est diaboli si-
gnū: in superiori parte castri sui scz in
capite mulieris: et videt vexillum suū re-
motū a loco in quo potius volebat illud
esse. **H**umilitatem enim penitentie potius
voluit dominus esse in capite. **E**zech. ix.
Signa thau sup frōtes virorū gementiū.
In signū huius rei sit crucis signū in illis

qui baptizantur: et illis qui p̄firmant i frō-
te. Et in capite ieiunij capita cinere asp-
guntur. **S**ecundo per hoc: q̄ velū qd est i
capite mulieris signum est subiectionis. **I**n
hoc ostenditur q̄ superiorē hz: scz vix sūt.
In hoc enim ostenditur q̄ ab ea preuaria-
tio incepta: et ideo potius mulieres vela-
mina deserunt q̄ viri: et precipue quando
a viris cognite sunt. **E**t de super illud
i. ad Cor. xi. Capilli mulieris p velamine
dati sunt. dicit glo. Ad hoc hz mulier ve-
lamen vt se eam agnoscat et subditam. et
iterum in eodem ca. super illud. Non est
vir creatus propter mulierem: sed mult
er propter virum. **D**icit glo. Ideo debz
mulier super caput suum habere velamē
propter angelos. vt dicit Ambros. vt sceli-
cet ostendatur subiecta viro: et quia per eā
preuicatio cepit. **E**t de cum peplum de-
beat esse signum humilitatis: multū deo
displicet si superbiunt inde mulieres. **I**r-
ridendus esset fur qui in signū furti bur-
sa suspendi debet ad collum: si peteret
illa bursa purpurea esset. Sic irridende
sunt mulieres q̄ volunt habere pep̄la cro-
ceata. **I**n opprobrio enim suo q̄runt glo-
riam vbi esse non potest. Non cedit ad
gloriam furis si bursa ad collum suspen-
sa sit deaurata. **T**ertio per hoc: q̄ mu-
lieres que croceum colorem in pep̄lis de-
serunt colorem decentem: amabilem deo
et angelis et hominibus mundi cordis vi-
lipendunt: colorem vero minus decen-
tem contra doctrinam ecclesie deserunt.
scilicet croceum. **C**olor decens et amabi-
lis deo et angelis est color albus. **Q**uod
croceus color minus sit decens quam cā-
didus: patet ex hoc: quod nulla est que
non velit habere faciem suam candidam
potius quam crocei coloris. **Q**uod au-
tem color iste placeat deo: patet per hoc
quod dicitur Cant. quinto Dilectus me-
us candidus. **N**on dicit croceus.
Et Sapient. septimo. De ipso. Candor
enim est lucis eterne. Et Bernar. loquēs
de sapientia increata dicit. **C**andor
est lucis sapientia: et candidam oportet
esse animam in qua ipsa sedem elegerit.
Sic etiam placet deo candidus co-

loz in ornatu corporis potius quā croce
us. quod patet per illud **Ab** arth. xvij. q.
in transfiguratione dñi vestimenta ei⁹ sa
eta sunt alba sicut nix. **Ab** agisterio enim
spiritus sancti instituta est q. sanctissimus
corpus domini panno candido inuolu
tur: non croceo vel alterius coloris. **Ab**
bene deberet sufficere immido corpori
color ille ad inuoluendū se qui sufficit do
minico corpori. Quod etiā color iste pla
ceat agelis p. per hoc quod legitur mar
ci. vlt. angelus apparuit stola candida.
Ab arth. vi. legitur vestimenta angeli alba
fuisse sicut nix. Et **Job**. xx. Et vidit duos
angelos in albis sedentes. quod aut homi
nibus mundi cordis placeat color iste: p.
q. si quis occurrat duabus mulieribus: q.
vna habet peplum candidū: et altera cro
ceum statim illam que defert candidum
honestiorem iudicabit: et ita magis ei pla
cebit nisi iniquitas propria. cor eius sub
uerterit. **Quarto** potest idem osten
pi per hoc quod cum ornatus propter va
nitatem reprehensibilis sit: quod vanius
et mutabilis erit in ornatu. magis repre
hensibile erit. Ande cum croceus color i
peplis valde mutabilis sit reprehensibilis
est. Si aliqua mulier tunicam suam quali
bet septimana tingeret et lauaret: satis fa
tua diceretur. tales sunt que singulis septi
manis pepla sua et tingunt et abluunt.
De peccato illarum que presumunt po
nere alienum colorem in vultibus suis.
Septimo est reprehensibilis habitus
vel ornatus propter presumptionem quā
do se aliquā presumit facere qd speciali
ter ad deum pertinet: sicut faciunt ille que
alienos crines apponunt capiti vel colo
rem innaturalem super faciem. **Unus**mo
di enim proprium est dei. Ande tales cū
lucifero similes volunt altissimo esse. Ip
se sunt velu: similes: que dum volunt se de
corare spiritualiter se ingulant. Sunt etiā
angeli tenebrarum transfigurati in ange
los lucis non attendentes illud **Eccle**
siastici quarto. Ne accipias faciem ad
uersus faciem tuam. **Quam** mulier af
sumit contra faciem interiorē anime: q.
eā dicitur pati. Dū enī mulier exterius vult
habere pulchram faciem interioris assumit

faciem diabolicam iuxta illud **P**s. Faci
es peccatorum sumitis. Facies enim aliā
pra contraria est faciei naturali: quia an
te debitum tempus facit eam senescere: et
in futuro pro ea punietur. **Jobel**. ij. **Om**
nes vultus rediguntur in oliam. **Vultus**
offenditur aliquis artifex quando alius
presumit meliorare opus eius: sic deus
in istis. **P**reterea magnam contumeliam
facit deo talis persona que potius vult ta
lem faciem habere qualem pictor facit
quam qualem ei deus fecit. **De** tali mu
liere dicit **Hieronimus**. Quia fiducia cri
git ad celos vultus: quos conditor non
agnoscit.

Quod. vj. deberent cohibere mulieres
a portando alienos crines.

Sex vero sunt que possunt cohibere
mulieres ab alienis crinibus si eis diligē
ter ostendantur. **Primum** est pena q.
scriptura cōminatur eis. **Esa**. iij. **De**cal
uabit dominus verticem filiarum sion: et
dominus crines earum nudabit. Et in p.
senti etiā quando q. crines earum nudā
tur. Ande parsius accidit in quadam p
cessione: quod quedam simia cuidam do
mine peplum cum alienis crinibus abstu
lit coram populo: et turpis et depilata st
cut cornicula depositis plumis alienis re
mansit: quod iusto dei iudicio accidit iux
ta illud **Esa**. xxxij. **De** qui predaris: nō
ne et tu predaberis. **Depredata** fuerat il
la mulier mulierem mortuam crinib⁹ suis
et ideo merito eam simia depredauit. **poe**
ta. Non est lex equio: vlla: quam necis ar
tifices arte perire sua. **Secundo**: fatue
tas magna que comitatur hoc vitium. qd
patet ex hoc: q. pugiles crines suos ab
breuiant quando duellum facturi sunt: ne
per crines ab hostibus capiantur. Et illi
similiter qui intrant religionem tanquam
pugiles spirituales. Satue tamen mulie
res crines suos augent: licet in bello per
iculosissimo sint: quasi nolint de māib⁹ dia
boli euadere. **Non** defacili euadit mul
ier de manu diaboli: ex quo tenet eam per
crines: quando scilicet mulier habet ni
mium amorem ad decorem crinium.
Item tales mulieres materiam periculo
se infirmitatis quam habent augent: cum

potius deberent eam minuire: quasi no-
leat a sua infirmitate curari. Infirmitas
autem valde periculosus est: si cur prius offe-
sum est: superbia: que matricia augetur in
do crines alieni proprijs crinibus addu-
tur. Satis sunt iste superbe que parum ha-
bent de crinibus. ¶ Tercio: peruersitas
magna. faciunt enim tales ad contume-
liam dei et dampnum animarum suarum:
quod nullo modo facerent propter amo-
rem dei et salutem propriam. Si inunge-
retur alicui mulieri pro penitentia quod
haberet per noctem ad caput suum manū
mulieris mortue: nullo modo vellet ha-
bere. Diceret enim terrore se amentem
fieri. Crines autem mortue mulieris vult
habere in nocte ad caput suum incontu-
meliam dei. et contra voluntatem ecclesie.
¶ Nec terretur inde nescio quo diabolico
miraculo. ¶ Quarto deberet cohibere
mulieres a vitio isto: magna ingrattudo
que est ibi: quando scilicet ipse volunt ha-
bere in loco isto crines. ad dei contume-
liam: vbi christus pro amore earum tulit
spinam coronam. ¶ Quinto contem-
pni dei qui est iuxta isto. Et de enim de-
um contemnunt qui capillos deo prepo-
nunt: cum capilli videantur esse superflui
tates hominis sicut et ungues. De recepta-
culo lendium et pediculorum faciunt mu-
lieres thesaurum suum. immo deum suū:
quia hoc ab homine collitur: quod pre-
teris diligatur: sicut dicit glo. super illud
ad philip. iij. Quorum deus venter est.
De Maria magdalena legitur Luc. vii.
q. capillis capitis sui terxit pedes domi-
ni sui. Non enim eos amabat tantum quā-
tum amant domine nostre. ¶ Sexto de-
beret cohibere mulieres a vitio isto: mul-
tiplex malum quod inde prouenit tani-
ens quam proximis earum. Proximis
de facili malum prouenit ex pulchritudi-
ne crinium. Crines enim velut quidam la-
quei sunt quibus fatui capiuntur. Unde
legitur Judith. xiiij. q. ipsa colligauit cin-
cinos suos ad capiendum holofernem.
Cininni sunt capilli dependentes a capi-
te mulieris. Sicut pueri laqueos faciunt
de pillis caude equi ad capiendum auco-

sic diabolus laqueos facit de pillis mulie-
rum ad capiendum viros. Ipsi etiam
mulieribus multiplex malum facit pul-
chritudo crinium. Accidit enim eis sicut
legitur Absalon accidisse de pulchritudi-
ne crinium eius: sicut legitur. ij. Regum
xiiij. Porro sicut absalon vir non erat
pulchrior in omni israel. Et subditur ave-
stigio pedis vsq. ad verticem non erat in
eo vlla macula. Et quanto magis tonde-
bat capillos: tanto plus crescebant. Se-
mel autem in anno tondebatur. quia gra-
uabat eum cesarico: et ponderabat capil-
los capitis sui ducentis siclis pondere pu-
blico. Quid autem ei acciderit legitur. ij.
Regum. xvij. scilicet q. caput eius que-
cui adhesit: et illo suspensio inter celum et
terram mulus cui insidebat pertransiit: et
veniens ioab tres lanceas infixit in corde
ipsius. Sic per pulchritudinem crinium
adheret fatua mulier alicui viro luxurio-
so: qui per quercum designatur. Quercus
enim fructum defert quo porci pascuntur
et luxuriosi opera faciunt in quibus infer-
nales porci delectantur: et veniens ioab
i. diabolus infigit tres lanceas in cor fa-
tue mulieris. Prima lancea est vitium su-
perbie. Secunda vitium luxurie. Tertia
vitium discordie propter ipsam inter mu-
lierem et virum suum. De hoc require in
tractatu de luxuria in capitulo de chore-
is: vbi ponitur illud verbum Apoc. ix. et
similitudines locustarum et c.
¶ De habitu reprehensibili propter for-
mam vel compositionem.
¶ Octauo potest esse reprehensibilis habi-
tus vel ornatus propter formam vel dispositio-
nem. In forma hoc reprehensibile sunt ista
inciso ex parte inferiori: sicut sit i vestib. io-
culatozū: coarugatio ex parte superiori.
¶ Atinam si deo placeret: facies earum co-
rugate efacerent. Que vestes suas co-
rugate fieret. Reprehensibile etiam est quod
caude ibi assumuntur. Matura cauda ne-
gauit hominibus: sed miseri homines eam
sibi assunt. Procipue autem videntur
reprehensibiles quo ad formam et dispositio-
nem solutares rostrati et pforati et stri-
cti. Rostrum in solutariis diabolica vide-

tur esse intentio: cū non inueniatur simile in rerum natura. Nullū enim animal est quod in pede rostrū habeat: et si habeat aliquid in capite. Mulieres vero que nūq̃ rostrū debent habere: volūt habere in pedibus. Perforatio etiam in solularibus magna videtur facinus: cum solulares integri meliores sint quam perforati. Si militē strictura in solularibus magna facinus est: cum etiam deus inde offendatur et pedes grauentur. Non enim ita constringerentur pedes si essent in compedi bus: sicut constringantur quandoq̃ a solularibus. Multi sunt qui non recipiunt pro penitentiā tale grauenen si sacerdos eorum vellet hoc eis iniungere. Magna igitur ingratiūdo est velle deferre solulares perforatos in contumeliā dei in pedibus suis cum deus pro amore eius pedes suos voluerit perforari. Magna etiam facinus est querere pulchritudinem in solularibus: cum ad hoc inuenti sint vt inquit nentur et per hoc pedes ab inquinatiōe seruentur. Nec enim in radicibus arborū vel fundamentis domorum pulchritudo solet requiri: sic nec in solularib⁹ deberet requiri pulchritudo.

De superbia ornatus raptorū et vsu raptorū.

Nemo potest esse reprehensibilis habitus vel ornatus: quia est de re iniuste acquisita: sicut accidit in vxoribus raptorū et vel raptorū: que vestes preciosas deferunt de lachrymis pauperum. Vestes tales sanguinolente sunt. Dicit. ij. In alius inuentus est sanguis animarum pauperum. Alie sunt extremitates superborū palliorū. Alis istis volatur in infernum non in celum. In alis istis inuenitur duplex sanguis: scilicet sanguis pauperū. Spolia enim pauperū ex quibus est vestis illa: iudicio scripture sunt sanguis pauperū et vitia eorum. Unde Eccl. xxxij. Pauperis egentium vita pauperum est: qui defraudat illum homo sanguinis est. alius sanguis qui in alia istis inuenitur: est sanguis ipsius mulieris: que deferat pallium quod emptum est de re iniuste acquisita. Dicit. n. sua latet ibi cum ad dānationē

sua illud deferat. Truentatio ista que est in vestibus diuitum: figurata est per chlamydē coccineā in qua illusus est domin⁹ Illusione enim illa ostensus est status principum huius mundi. Decimo potest esse reprehensibilis ornatus vel habitus propter amorem nimium quem habent mulieres ad pulchritudinem. Tantus. n. potest esse amor: ille q̃ est mortale peccatū et quasi idolatria: vt quando amor ille amore dei superat. Hoc. n. ab hoie colitur quod pre ceteris diligitur: sicut prius dictum est.

De quinq̃ que debent cohibere mulieres ab amore pulchritudinis.

Quinq̃ autem sunt que debent cohibere mulieres a nimio amore pulchritudinis.

Primū est vanitas ipsius pulchritudinis. De qua legitur prouer. ultimo. Sal lax gratia et vana est pulchritudo: mulier timens deum ipsa laudabitur. pulchritudo vana est: quia ad nihil valet ei qui eā habet: potius videtur valere illis qui vident eam et in ea visa delectantur. potest etiam dici vana: quia vadit in nihilum: propter q̃ florē paratur. Esa. xl. vbi sic legitur: Dis caro feni et omnis gloria eius tanq̃ flos agri. Licet flores sint magni et coris: tamen pax amātur: q̃ cito trāsit et cor eorū. sic pax amāda est pulchritudo corporis: q̃ cito p̃ditur: ad min⁹ in morte q̃ maxime necessaria est: cū deo debeat presentari et angelis ei⁹: cū itur sunt ad curiam celestis regis. Secūdo debet mulieres cohibere ab amore nimie pulchritudinis hoc: q̃ pulchritudo talis frequenter maledicta est. Unde Job. v. Vidi stultum firmare radice: et maledixi pulchritudini eius statim. Unde dicit glo. sup hoc verbum statim. Infirmus cū inequalitate rerum variatur: dum videt prospera laudat cum mutatur nihil esse iudicis: sed sanus cum gloria ipsam penam sequentem considerat et statim damnat. Abale fuerunt pulchre ille mulieres que propter pulchritudinem suam damnabuntur. Maledicta est talis pulchritudo mulieris. Ab ultis reuera potius expeditet quod fuissent leprose vel naso vel aurib⁹

mutillate: quā quod cēt pulchre. ¶ Ter-
tio deberet cohibere mulieres a nimio a-
more pulchritudinis rursus et inimi-
dicia que frequenter comitatur pulchri-
tudinem corporis. Unde dicitur Ezch.
xvi. ad fatuam mulierem. Abominabilez
fecisti decorem tuum. Hoc est vnum de
quo multum dolendus est: quod pulchre mu-
lieres que plus debent abhorere imū-
diciam: amplius se inquinant per pecca-
tum. Propter hoc pulchritudinem fatue
mulieris comparat Salomon circulo au-
reo in naribus suis. Proverbio. xj. Cir-
culus aureus in naribus suis: mulier pul-
chra et fatua: id est pulchritudo mulieris
fatue. Sicut si circulum aureum haberet in
naribus distraheret illuz per quodcunq;
voluerat luti. Similiter mulieres fa-
tue pulchritudinem suam distrahunt per
quodcunq; voluerat luxurie. Sicut non
parcit ori sicut nec pediculi illud in lu-
tum infigat. Sic nec mulier fatua parcit
faciei sue: immo illam pre ceteris mem-
bris operit iniquitate et impietate sua.
¶ Et aureus circulus potest intelligi muli-
er pulchra et fatua quam diabolus trahit
per omnem immundiciam: qua habet eā
in potestate sua: sicut sus circulum aureū
traheret per immundiciam quem habe-
ret in naribus suis. ¶ Quarto deberet co-
hibere mulieres a nimio amore pulchri-
tudinis hoc quod pulchritudo earum valde
nociva est. Est .i. pulchritudo illa pul-
chritudo exurens: qualis est pulchritudo
carbonis vivi. Et est etiam pulchritudo
vulnerans: qualis est pulchritudo splen-
dentis gladii. Unde Hieronymus. Gladi-
us igneus est species mulieris. Et Pro-
verb. v. legitur de fatua muliere: quod novis-
sima illius amara sunt velut absinthium
et acuta quasi gladius biceps. Sicut puer
in gladio fulgenti primo solum advertit
pulchritudinem: et ideo gladium ample-
ctitur: sed novissime sentit lesionem. Sic
fatui homines in specie mulierum primo so-
lam advertunt pulchritudinem: sed post
quam eam tengerint per amorem ex vul-
nere cordis: perpendunt pulchritudinem
illam esse gladium acutum. Biceps autem
gladius potest dici pulchritudo illa: quā

ipsam mulierem in qua est ledit per super-
biam: et ipsos aspicientes per luxuriam.
¶ Et potest dici gladius biceps: quia corpo-
ri et anime occasio est mortis eterne. Et
vere gladius igneus est pulchritudo mu-
lieris. Abultum enim potes est ad exure-
dum cor humanum. Unde Barlaam rex
quidam habuit filium: de quo dictum est
ei a medicis. quod cecus fieret si infra decem
annos soleni videret. Unde rex ipsum se-
cit includi decem annis in spelunca. Qui-
bus finitis fecit eum egredi de spelunca: et
offensa sunt ei aurum et argentum: et mul-
ta alia preciosa et cupiscibilia. Et ad in-
terrogationem eius nominata sunt singu-
la. Tum autem inquireret anxie de mulie-
ribus que presentes erant que res essent:
dixi ei quidam iocose: eas esse demones
qui seducunt homines. Et cum rediret
ad regem requireretur ab eo quid magis
ipse desideraret. Respondit se super om-
nia que viderat desiderare demones qui
seducunt homines. Et miratus est rex quod
tam tyrānica res esset species mulieris.
¶ Quinto debet cohibere mulieres a ni-
mio amore pulchritudinis hoc: quod pulchri-
tudo adversatur bonitati. Non enim de
facili habetur bonitas cum pulchritudi-
ne. Poeta. Lūis est cum forma magna pu-
dicie. Unde cum pulchritudo auerat bo-
nitatem: que longe melior est quam pul-
chritudo: ipsa non est multum desideran-
da: immo valde timenda. In magno per-
iculo est pulchritudo mulieris. Est enim
quasi thesaurus in aperto: qui a multis co-
piscitur Grego. Depredari desiderat quod
thesaurum publice in via portat. Fatue
sunt que neglecta bonitate pulchritudine
querunt. Similes sunt pueri qui pirave-
l poma vermes habentia: quia pulchriora
alijs sunt: precligunt. Precligunt autem fa-
tue sunt ille: que naturaliter de formis sunt
et tamen laborant ad hoc quod sint pulchre:
ad quod nullo modo pertingere possunt.
Ad hoc autem quod sint bone laborare no-
lunt quod tamen melius et de facili obti-
nere possunt. Mulier que laborat ampli-
us ad hoc quod sit pulchra quam bona: vi-
detur plus amare alterius utilitatem quam
suam. Si enim pulchra fuerit: alij pulchra

erit. Pulchritudo enim eius alienos oculos fasciat. Si autem bona fuerit sibi bona erit. Prover. b. ix. Si sapiens fueris tibi metipsum eris.

Quantitas quoque personis noceat superbia habitus.

R Secundum potest esse culpabilis ornatus mulieris: quia multis nocet. **P**rimo nocet viro suo quem interficit spiritualiter dās ei occasione perisurari sit vel raptor. **S**ecundo nocet illis quibus debuit restituere precipue verū est in vxoribus raptorum et raptorum. **T**ertio nocet ipsi mulieri. Et hoc multis modis.

Primo: quia ei materia est infirmitatis. magne scilicet superbie. **S**ecundo quia auferit sibi illud vñ debuit redimere animas suam mortem eterne condemnant.

Tertio quia auferit ei ipsas quod debuit expendere in seruitio dei. Nec est paruū dānū cū tēpus res p̄ciosissima sit. vñ Bernard. Nihil p̄ciosius tempore sed heu nihil hoc die vilius reputatur. **Q**uarto auferit ei orationes quas facit in ecclesia. non enim exaudit deus orationes quas facit mulier ipsa superbe ornata: cū ipsa filios dei occidat ex alia p̄te offensione incaute sue pulchritudinis inde super illud. i. Timoth. ij. Nō in totius criminibus et c. dicit glo. Superbus habitus non impetrat. Non ē paruū damnum mulieri que pauper est spūaliter si orationes quas in ecclesia facit amittat. **O**rationes enim sunt magna pars bonorum que ipsa facit: frequenter potius vitale esset eis humiliter esse in domo q̄ superbe in ecclesia. Si aliqua mulier esset q̄ in nulla solēitate ierit ad ecclesiam ipsa reputaretur heretica: quid ergo est de ea que facit quod deterius est quomodo talis mulier remissionem peccatorum suorum consequetur q̄ in ecclesia deum offendit: vbi cū placare debuit. **Q**uinto nocet ei superbus habitus: quia donam famam auferit ei. vñ super illud. j. ad Timoth. ij. Nō in totius criminibus et c. dicit glo. Superbus habitus non recta facit de se credi.

Sexto nocet ei quia facit eam sollicita r̄ sicut equus. Ex quo cū equus h̄ signum venalitatis in fronte: non queritur vitum ut venalis: sed p̄stanti habetur: et de p̄-

cio queritur. Sic mulier habēs ornatum meretriciū sollicitat et sollicitata nisi valde fortis sit facile labitur: quia casta est quas nemo rogauit. vñ ait Poeta.

Quarto nocet superbus ornatus alijs mulieribus: quia ministrat eis exemplū superbie. Dat etiā eis occasione inuidie et discordie ad viros eorum et quandoque occasione adulterij: quia si non possunt habere si miles ornatus a viro suis rixantur: cū eis et quōq̄ eos habere volunt ab alijs viris et sic adulterij cōmittunt.

Quinto nocet maritis aliarum mulierum. Reddit enim eis vxores eorum molestas et quā auferit eas illis. **S**exto nocet domo cuius templū exurit. Tēplū dei ē vnusq̄q̄ fidelis. Plus diligit deus vñ tēplū spūale: q̄ oīa tēpla materialia mūdi. vñ magna dei offensio est incendere h̄mōi tēpla.

Septimo nocet sanctis: quia festa eorum non obseruant mulieres que sic se ornant: quātūcūq̄ magis peccant q̄ in alijs diebus: cum magis superbe se habent. Tunc etiā quandoque violant festa preparando ornatus suos.

Octano nocet angelis: quia filios dei in eorum positos custo dia occidunt. Ideo dicitur. i. ad Corin. xi. q̄ mulier debet habere velamen super caput suū. p̄pter angelos: ne sc̄z offendant angelos occidēdo homines quos ipsi custo diūt. Et vt breuiter dicā: deo et angelis ei us non timent contumeliā facere etiā in ecclesia q̄ corpus christi p̄sens est et angeli assunt et populus ibi est p̄gregatus sc̄z q̄ missa celebratur. quod angeli ibi assint patet ex verbis gregorij sic dictis. Quia fidelitū dubiū habere possunt in ipsa immolationis hora ad vocē sacerdotis celos ap̄iri: atq̄ in illo xpi mysterio choros angelorum adesse summis una sociari: terrena celestibus iungi. Et super illud. i. Corin. xi. vbi dicit apostolus q̄ mulier debet habere velamen super caput dicit glo. Angelici spiritus nobis adesse credendi sunt maxime cū diuinis obsequijs mancipemur: id est cum ecclesiam ingressi lectionibus sacris aurem accomodamus vel psalmodie operam damus vel orationi incumbimus: vel missarum solennia celebramus. **I**deo monet

apostolus velamen habere ppter ágelos
Nec dubitari debet vbi dñici corporis et
sanguinis mysteria geruntur: supernorum
cuium conuentus adesse: qui monumen-
tum quo venerabile corpus positum fuerat
et vnde resurgendo abscesserat tam sedu-
lis excubijs seruabant.

Quod habitus mulierum se ornatum
est culpabilis propter intentionem multi-
plicem.

¶ Ultimo potest esse culpabilis ornatus
propter intentionem. Duplex potest esse
intentio mulierum ornatum se. quedam
enim ornant se vt concupiscantur ab alijs q̃
a viris suis: q̃d p̃stare esse mortale peccatuz
licet non habeant voluntatem p̃sentendi
illis q̃ eas concupiscunt. quia s̃m Aug?
non solū appetere sed etiam appeti velle
criminofum est. Aliæ ṽo ornant se ex sup-
bia: vt pulchriores sint alijs vel saltem nō
excedantur ab alijs: vel ex amore vane glo-
rie et laudis vt dicatur q̃ ipse sint pulchre
Iste videtur multum impie esse: non cu-
rantes de morte fratru suoz: dum solum
habeant ventu vanitatis vt pulchre repu-
tentur. Non videtur q̃ tales mulieres cha-
ritate habeat: q̃ verba vane laudis chario-
ra habent q̃ fratres suos. Aliæ vero ideo
se ornant: vt viris suis placeant: vt sic con-
tineant ab alijs mulieribus. Sed d̃ talib?
accidit: q̃ sic q̃q̃ occidit eos spūaliter:
dum dant eis occasionem q̃ nimis auent
eas: q̃ nimis amator vxoris p̃prie adul-
ter est: sicut dicit ambrosius. Ex quo amor
iste non sit cura dei: iam iudicatur pecca-
tum mortale. **¶** Preterea: si ornatum suo
velut quodam rethe vult capere virū suū
ne capiatur ab alijs mulieribus quare illd̃
rete expandit vbi non est vir eius. Mul-
te enim potius ornant se q̃n̄ procedunt in pu-
blicū q̃ quando sunt cum viris suis in do-
mo. Tales similes sunt illis qui dicunt se
velle capere aues syluestres et capiūt do-
mesticas. **¶** Preterea sicut mulier cauet
ne perdat virum suū: sic vir debet cauere
vxorem suam. Ande debet cauere ne ipsa
immoderate ornata sicut mulier legus sylue-
stris efficiatur et fugiat. Sicut enim muri-
legus syluestris fugit quando habet pul-
chram pellem: et quandoq̃ hac de causa

amittitur. Aliquis enī ppter pulchra pel-
lem veller eam habere. Sic mulier ornata
libentius vadit ad spectacula: vt ab alijs
concupiscatur: et a viro quandoq̃ amitti-
tur. Potius deberet velle vir eam habe-
re minus pulchram q̃ alijs pulchriorem
Item si non placeat viro q̃ voluit id ē
luxuriosi sequantur vxorem suam quare
vult eam esse absq̃ pelle conuersationis
honeste. Item cum non vult vxorem suā
meretricem esse. quare vult eam similem
meretrici esse: et in habitu meretricis. De
hoc habim̄ legitur. Proverbi. vij. Ecce
occurrit ei mulier in ornatu meretricis: p̃-
parata ad capiendas animas. Et cum ex
hoc verbo p̃set aliquem ornatum meretri-
ciū: esse non video quid sit meretricis ha-
bitus nisi roccus sit et similia. Ezechie.
xvi. Habens fiduciam in pulchritudine
tua fornicata es. Ad omne caput vic edifi-
casti signum prostitutionis tue. Solē cau-
pones in domibus suis ex diuersis parti-
bus circulos ponere quando diuerse vie
sunt circa domum vt transientes per quā-
cunq̃ viam sciant ibi vinum esse venale.
Sic fatue mulieres signa venalitatis po-
nunt in capite in pedibus et in brachijs et
in se dicunt esse castas: castitatem amare:
volentes q̃ magis credatur vni testi assue-
to mendacijs q̃ multis testibus veris qui
necitiri non nouerunt. Testis assuetus me-
dacijs: lingua est earum. Testes veri sunt
cetera membra que impudicitiam ostēdūt
Hieronymus. Sed loquendum nobis est
vt vestiti simus: aut vestendum vt loqui-
mur. Quod autem pollicemur et aliud ostē-
dimus: lingua p̃sonat castitatem: et totum
corpus profert impudicitiam. **¶** Debe-
ret esse mulier viro suo adiutorium salu-
tis. Gen. ij. Non est bonū hominē esse so-
lum: faciamus ei adiutorium simile sibi.
Similiter et vir debet vxorem iuuare vt
saluari possint. Et cum mulieres vt sepius
prone sint ad nimium amorem pulchritu-
dinis et gloriā ornatus: vir debet iuuare
in hac parte et cohibere eā ab ornatu in-
honesto. Prontitas ista mulierum ad glo-
riā ornatus insinuat. Matth. xxv.
de decem virginibus: quarum quinque que
l audem quæsierunt: celestem ianuam clau-

sam inuenerunt. Similiter cum viri pri-
sint ad nimium amorem diuitiarum: quia
habent prouidere familijs suis: xores de-
bent inuare eos & prohibere a cupiditati-
bus suis: & dicere eis se contentas esse par-
uo victu & humili vestitu si ipsi cessauerit
ab vlturis & alijs generibus cupiditatum.
Sed heu hodie remedium versum est in
venenum. Xores enim impellunt viros
ad infernum dando eis occasionem male
acquirendi dum superfluas expensas ab
eis requirunt. Viri etiam impellunt vxor-
es ad infernum: dum eas consentire faci-
unt vlturis suis. & dux non permittunt eas
facere bonum quod ipse possent. Ande
hodie quantum ad psonas multas socie-
tas coniugalitatis est quasi complexus spina-
rum: que simul in ignem mittuntur: qz nō
possunt separari. Est etiam velut comple-
xus aliquorum simul inuicem submergen-
tium.

¶ De mulieribus se ostentantibus.

¶ Mulieres pulchritudinem suam per-
vicos vel in ecclesia ostendentes sunt incedi-
arie sacrorum loco: scz viroz. quilibet
enim fidelis est templum opere spiritus
sancti in baptismo dedicatum: sicut dicit
glo. super illud. j. Corin. iij. Templum dei
sanctum est: quod estis vos. Ipse etiā sunt
homicide fratrum suorum & filiorum dei.
Sunt etiam venatrices diaboli in filios:
dei ad mortem. Diabolus etiaz vtitur eis
tanqz esca ad capiendos viros sicut cum
cattis & alijs vilibus animalibus excozia-
tis vultures solent capi. Attitur etiam eis
tanqz laqueis. vn de Eccli. vij. Inuenti ama-
riorem morte mulierem: que laqueus ve-
natorum est. vnde legitur qz beatus Ber-
nardus cum quedam foror eius venisset
cum superbo habitu ad abbatiam in qua
ipse erat: noluit exire ad eam: asserens eaz
esse rete diaboli. Que confusa & cōpuncta
mandauit ei vt non despiceret animaz ei⁹
et si carnem despiceret: parata tamē erat
in omnibus facere voluntatem eius. Quo
audito vir sanctus gaudens venit ad eam
precipiens ei vt illum superbum habitum
de cetero non poneret. Que illi acquiescē-
tia mutata est: vt homines eius mutatoez
mirarentur. Attitur etiā diabolus eis tanqz

gladio ad occidendum filios dei. Etiam
si dicat aliqua se non habere malam inten-
tionem. Responde qz neqz gladius ma-
lam intentionez habet quando ab illo al-
quis occiditur sed vtens illo habet ibi ma-
lam intentionem. Sic diabolus qui vtitur
his mulieribus ornatis tanqz gladio ibi
malam habet intentionem. Et licet etiam
nullus haberet malam intentionem nibi-
lominus tamen mortuus esset qui occis⁹
esset: & fm leges qui occasionem damni
dat damnum dedisse videtur. Dicitur etiā
Exod. xxi. Si quis aperuerit cisternam &
foderit & non operuerit eam: cecideritqz
bos vel asinus in eam. reddet dominus
cisterne pretium iumentorum. Cisterna q̄
habet aquam ad remedium sitis. incautus
tamen potest esse occasio mortis vel preci-
pitij. Sic vxor etiam alicui⁹ que viro suo
est remedium fornicationis: alijs potest
esse occasio mortis. Sic etiam vocat Sa-
lomon vxorem. Prouer. v. vbi sic legitur
Bibe aquam de cisterna tua. id est de pro-
pria vxore. Hec cisterna aperitur quando
mulier nimium ornatur. In eam pō. non
cooperta bos vel asinus cadit: qñ offensio-
ne pulchritudinis quam habet mulier in-
caute offendit aliquis perit. In hoc casu
anima pereuntis de manu mulieris requē-
ritur. Si quis incaute deferendo ignez do-
mum aliquam incendat nonne tenebuntur
ad emendam. quomodo ergo innocens
erit que pulchritudinem suam incaute of-
fendendo domos spirituales exurit. Quedā
etiam ideo se ornant: qz erubescunt nō de-
ferre ornatus quos deferre pfuerunt vel
quos alie mulieres deferunt: vel qz timent
ab hominibus derideri si ornatus tales
dimiserunt.

¶ De bona erubescētia & ei⁹ cōmēdatōe
Et qz pccatū sit valde erubescibile.

Cap. xv.

¶ Qz vccūdia hec multū nocet
ecclesie dei: nō tractabim⁹ hic de
verecūdia. Et qz quedā verecū-
dia bona ē: & quedā mala est. Iuxta illud
Eccli. iij. Est pccatū adducēs peccatū: &
est cōsilio adducens gloriā. ¶ Pccatū de
bona erubescētia dicim⁹. ¶ Secūdo de
S ij

mala. **T**ertio tangemus de irridentibus eos qui bene faciunt. **M**otādū ergo qd erubescencia bona est quoddā frenū quo aliquis regitur in via paradisi. Dum alijs hz frenum illud separari potest de eius correctione. vñ Sapiens. Erubescencia salua res est. Ad commendationes huius erubescencie facit illud Eccl. xij. Ante grandinem pibit conuersio: et anteverecundia preibit gratia. **P**recipue verecundia placet in mulieribus. ccc. vij. Gratia verecundie mulieris sensate super aurum. verecundia etiam specialiter placet deo in penitentibus vnde Berni. illud fecerunt quā potius confusione non sunt confusi et erubescere nescierunt vere erubescere nescit: qui de peccato non erubescit. Peccatum enim valde erubescibile est. **A**bagis erubescibile ē peccatū qd nuditas toti corporis quod patet: quia peccatum nuditatem fecit erubescibilem. **P**arentes enī nostri non erubescabant ante peccatū licet essent nudi. **U**n cum illud ppter quod aliquid est tale magis erit tale: magis erubescibile videtur esse peccatum qd nuditas. **P**reterea. cum erubescencia sit fuga rei indecentis peccatū aut indecentius sit qd aliquid aliud qd sit in mundo: cū sit opus diaboli: et ipso amoto omnia decentia essent constat peccatū magis erubescibile esse. immo comparatione ipsius alia non sunt erubescibilia vnde dicit Gregorius de maria magdalena. quia semetipsam grauiter erubescibat: intus nihil esse credidit qd verecū daretur foris. **P**reterea: peccatum est immundicia: et comparatione ipsius immundicia corporalis non reputatur: immundicia. **A**thet. xv. que procedunt d ore de corde exeunt: et ea coinquinant hominem. **E**t quibusdam interpositis subditur. **N**ō lotis manibus manducare non coinquat

nat homines. **E**t etiam peccatum abominatio magna. vnde iob. Corrupti sunt et abominabiles facti sunt. vnde patet peccatum valde erubescibile esse. **M**ultis autē alijs modis ostendi potest qd peccatum sit valde erubescibile. **E**t quia hominem proditorum reddit apud deum et quia facit eū valde vile: facit etiā inferiorem brutis animalibus: qd tantū vnaz mortis soluit: pctor debitor ē duplicis mortis et qd peccatum funis est quo quis in inferno suspendatur: non habet diabolus vnde hominem suspendat: nisi ipsemet funē istū ei attulerit. est etiam peccatū illud cum quo fustigabitur homo in die iudicii corā toto mūdo Thren. i. Sigilant iugū iniquitatis meae vñ in manu eius: pvolute sunt et imposite collo meo.

C De. xv. erubescibilibus.

Illa de quibus erubescendum est enumerantur nobis Eccl. xli. erubescite a patre et a matre de fornicatione et c. **E**t sūt xvi. que ibi tanguntur de quibus multum erubescere debemus. **E**t ponitur pmo fornicatio: que quadruplici ratione valde erubescibilis est. qd tam vilium membrorum et quia anima et corpus in ea maculatur: et qd mulier ibi venditur. dat animam suā qñqz pro duobus denarijs diabolo et corpus leccatori: non faceret tale forum de fornicariis suis. **M**otabiliter etiā dicit erubescite a patre et a matre. **P**ater ē deus et ecclesia est mater. de quibus debet multum erubescere fornicans. **P**otest multū erubescere filia diuitis dum fornicatur: quia pater suus poterat eam honorifice maritare. nonne erubescere debet filia dei de tanto patre si fornicetur: cum ipse possit eam optime maritare. **P**residente et a potente demum erubescere debet homo de mediatio: qd potior ē fur qd affiduitas viri mediatio: vt legitur Eccl. xx. et qd nientens nō seruat fidē licet velit sibi fidē adhibere. et fallit eum qui cōfidit in eo. erubescendū est etiā ppter deum pscidentem id est pscitentem et potentem vindictam sumere de mentiente. et potest illud intelligi specialiter de mediatio pmissionis in baptisinate facto. **T**ertio erubescendū est de delictis: id est de negligentia et pigritia.

ria. Seneca. Turpissima factura est que p negligentiam fit. Eccl. xxij. In lapide luto lapidabitur piger. A principe autem ideo erubescendum est de delicto q mul tum displicet ei pigritia serui: sicut veloci tas multuz placet ei. Proverbio. xxij. Ai disti virum velocem in opere suo: coram rege stabit. Precipue tamen a summo pn cipe erubescendum est de delicto: et ab il lo indice cui cuncta aperta sunt: et cuncta que sunt adducet in iudiciu: et de quoli bet momēto tps negligent expensio cri get rationem. Quarto erubescendum est de iniquitate a synagoga et plebe. Et pmo de hoc q homo sibi inique appro priat qd debet esse comune vt faciunt vsu rarij: qui tempus omnibus commune sibi appropriant: qd dñs voluit ab omnibus equaliter possideri. Et mali dispensatores qui sibi retinent qd pauperibus debent diuidere: quibus dicitur Luc. xvj. Facite vobis amicos de mamona iniquitatis: id est de pecunia inique vel unequaliter de tenta. Quinto erubescendum ē a socio et amico: de iniusticia id est de hoc quod iniuste agit erga socium et amicū. Hoc val de iniquū est. Proverb. iij. Ne moliaris amico tuo malū cū in te habeat fiducia. Sexto erubescendum est de furto Tob. ij. Non licet nobis aliquid edere de furto aut contingere. Et precipue erubescendū est si quis furtum fecerit vel sustinuerit tie ri in loco in quo ipse habitat. Septimo erubescendum est de veritate dei et testimonio: id ē de veritate quā de docuit et tot testimonijs firmavit: si ali qs illi fidem nō adhibuit. Octavo eru bescendū ē de discubitu in panibus si qs tibi se in boneste habuerit vel si ei ad cui mensaz comedit fidē postea nō seruauerit Sicut faciūt illi q postq ad mensam dñi sederunt: vel spūaliter vel temporaliter: nō timent ei contumeliam inferre. Nono erubescendū est ab obfuscatiōe dati et accepti. Datus obfuscat q cum tri sticia dat. Eccl. xxv. In omni dato hila rem fac vultum. Et q dat cum dilatione. Proverb. iij. Ne dicas amico tuo vade et reuertere. Eras est tibi dabo cum statim possis dare. Datus etiam obfuscat qui illū

extollit. Porius enim dñs q dat donuz de minuire q extollere. vnde Ben. xxxij. di xit iacob ad esau. Si inueni gratia in ocu lis tuis: accipe munusculum de manu mea. Acceptum etiam obfuscat qui de benefi cio est ingratus vel ipm attenuando vel ob liuioni tradendo. Seneca. Lex beneficij est quod alter obliuisci debet dari alter de bet memor esse accepti. Lato. Exiguum munus cum dat tibi pauper amicus. Ac cipito placide et plene laudare memento. Decimo erubescendum est a salutanti bus de silentio. Quod in duobus casibz p cipue intelligendum est: scilicet quando aliquis non vult reddere salutem alicui cā superbie vel causa odij. Sapiens. Salu ta libenter. Eccl. xxij. Amicus salutare nō confundaris: et a facie illius non te absco das. Nec obstat illud Luc. x. neminez p vias salutaueritis. Et illud. iij. Regū. iij. qd dixit heliscus ad giez. Si occurrit tibi homo non salutes eum et si salutau rit tene respondeas ei. Per hoc enim p hibetur prolixitas vel curiositas saluatio nis. Quod autem bonum sit salutare piz p illud Ab arth. x. Intrantes antez domū salutate eam. Undecimo erubescendus ē a respectu mulieris fornicarie. Quia fm Aug. Impudicus oculus impudici cor dis est nuncijs. Duodecimo erubescē dum est ab auersione vultus cognoti quia sicut legitur. j. Timoth. v. Si qs suoz et maxime domesticoz curam nō bz fidem negauit: et est infideli deterior. Nec solus erubescendum est ab auersione vultus co gnati: sed etiā proximi: p cipue pauperis vñ Tob. iij. Noli auertere faciē tuā ab illo paupere. Ita enim fiet vt nec a te auertas facies dñi. vnde sequitur in verbo propo sito Eccl. xli. ne auertas faciem a proxi mo tuo. Tertio decimo erubescendus est ab au serendo partem et non restituendo. Sicut enim valde honorabile est dare: sic eru bescibile valde est auferre: et precipue fra tri suo fidelis: scz partem quam pater cele stis dedit ei de rebus huius mundi. Spe cialiter autem non restituere ablata: vide tur esse erubescibile vsurarijs et raptoribz: qui cum sint iam condemnati suspē

diis inferni p male acquisitis: potius vo-
lunt retinere ⁊ suspendi q reddere ⁊ libe-
rari. In quo sunt peiores latronibus: qui
omnia libenter restituerent si scirent se per
hoc posse liberari. ¶ Quarto decimo a
respectu mulieris alieni viri. Periculos⁹
est em̃ valde respect⁹ talis. Ipse respect⁹
fuit occasio dauid adulteri⁹ ⁊ homicidij
vt dicitur. ij. Reg. xi. Nec soli a respectu
istio erubescendum est: sed etiam a quacun-
q. familiaritate vel ad ipsam vel ad ancil-
lam eius vnde possit oriri mala suspitio.
Unde sequitur. Ne scruteris ancillam ei⁹
⁊ ne steteris ad lectum eius. ¶ Quinto
decimo erubescendum est ab amicis de
sermonibus improprij. Esti amicus dz
arguere amicum: tamen absq. improprio.
Tullius in tractatu de amicitia. Monere
⁊ moneri est officium vere amicitie: ita tñ
q. adulatione careat admonitio: ⁊ contru-
melia careat obiurgatio. ¶ Sexto decio
erubescendum est ab improprietate dati
⁊ mitari debet illi qui dat omnibus af-
fluenter ⁊ non improprietat vt legit Jaco.
ij. ¶ De fatuo dō legitur Eccl. xx. exigua
dabit ⁊ multi improprietat. Qui em̃ nō
erubescit male agere: est sicut equus absq.
freno qui defacili regi non pōt. ¶ Duo so-
lebant homines cohibere a malo scz timor
dei ⁊ pudor mundi. Sed timor dei mul-
tos iam parus cohibet a malo. Benigni-
tate em̃ dei ⁊ misericordia abutuntur ho-
mines male agentes: q. deus benigne eos
ad penitentiam expectat. Eccl. viij. Quia
non profertur cito contra malos sentētia
absq. timore vllō filij hoim ppetrant ma-
la. Non attendentes q. misericordia ista
superaltat iudicium iuxta verbum Jaco.
ij. Quia quanto misericordius hic parcat
tanto iusticia in futuro durius ferit: vt di-
cit Hiero. quanto amplius malleus ele-
uatur: tanto postea durius percutit ⁊ quā-
to arcus plus curuatur: tanto vbi emētus
sagittam emittit. Similiter se habet iusti-
cia dei. August. Lento gradu diuina pro-
cedit seueritas sed tarditatem compensat
grauitas. Pudor etiam iam potius im-
pellit homines ad malum q. cohibeat a
malis: quia q. solebat erubescere male age-
re: nūc erubescit bene facere.

¶ De mala erubescencia ⁊ eius detesta-
tione.

Ca. xvj.

Equitur de erubescencia mala

De qua hoc modo dicemus.

¶ Primo ponemus ea q. pnt
valere ad detestationem erubescencie ma-
le. Secundo ponemus remedia quib⁹ vti
possumus contra eam.

¶ Primo valere potest ad detestationem
eius si ostendatur quanta sit timiditas eo-
rum ⁊ ignorantia qui propter erubescen-
tiam non audent bene facere. Ipse sunt si-
cut equi vmbra timentes. Vera mala nō
sunt presentis vite sed future. Presentia
enim mala sunt sicut vmbra futurorum.
Unde qui erubescenciam presentē timent
⁊ non futuram: ipsi timent vmbra non
veritatem. Trepidauerunt aut dauid timo-
re vbi non erat timor. Ipse etiaz sunt sicut
paruli qui terrentur latratu catulorum q.
mordere non possunt. Scñ. Auctoritatem
habemus senum ⁊ vna puerorum. Non
puerorum tantum sed etiam infantum.
Illileuia formidant: hī falsa: nos vtraz.
Leuia formidant qui verba irrisoruz for-
midant. Falsa formidant qui reputant de-
decus q. in veritate est honor. Mundus
iste est velut catulus latrans irrisoribus
contra eos qui bene agunt sed mordere
nescit: quia non eos percutit: ⁊ cum satis
latrauerit tacebit. S. q. strenui milites sūt
qui propter latratum relinquunt domum
suam: sed bene relinquerent eam si viderēt
milites armatos insistentes se. Si aliqui
de militibus regis francie ipso petente de-
bitum seruitium ab eo: diceret se non au-
dere ei seruire quia homines inde loque-
rentur friuola. ridiculosa reputaretur eius
excusatio. Sic friuola est excusatio illoz
qui propter verba hominum dimittunt
seruire deo. Ipse etiam sunt timidi vt le-
pores. Utinam tamen essent leporibus in
alijs similes. Lepusculus plebs inualida
collocat in petra cubile suum: vt legitur
Prouer. xxx. Labia habet in motu: au-
res longas: pedes veloces. Timor enim
addit alas pedibus. Sic facere debet q.
debilem se nouit. In petra cubile collocat
qui in petra christo fiduciam habet. La-

bia habet in motu: qui sepe orat. L'ogas habet aures: et qui iuxta verbum Jaco. i. velox est ad audiendum et tardus ad loquendum ad respondendum scz opprobrijs que sibi dicuntur. Pedes veloces habet: quem timor dei occupat. Quia q' timet deum nihil negligit: vt legit Eccs. vij. La huius timoris est duplex.

Prima est amor placendi mundo. Seneca. Desines timere si sperare desieris. Contra tales qui volunt placere mundo dicitur Jacobi. iij. Adulteri nescitis: quia amicitia huius mundi inimica e deo Quicunq' ergo voluerit amicus huius seculi esse: inimicus constituitur dei. ps. Lo fusi sunt qui hominibus placent: quoniam deus spernit eos. Et apostolus Gal. i. Si hominibus placerem: christi seruus non essem.

Secunda causa potest esse hec: q' de' forsitan recesserit ab eis. vix enim possit esse tanta timiditas in eo cu' quo esset de' ps. Si ambulauero in medio vmbre mortis: non timebo mala quoniam tu' mecum es. quod autem aliquis timidus fiat postq' dominus recesserit ab eo patet ex eo q' cain caput tremulus habuit: et adeo timidus fuit vt domino diceret. Omnis q' inuenerit me occidet me. Gen. iij. Ad idem facit illud Leuiti. xxvi. Si spreueritis leges meas et iudicia mea contempseritis: vt non faciat' ea que a me constituta sunt et ad irritum perducatis pactum meum. Ego quoq' hec faciam vobis. Corruetis coras hostibus vestris et subijciemini his qui oderunt vos. Fugietis nemine persequente. Tanta timiditas est erubescitium q' ex hoc q' sunt coram hostibus suis corruunt. Mo enim possunt sustinere aspectu iridentium: immo sicut fluit cera a facie ignis: et nix a facie solis sic corda erubescitium desluunt a facie iridentium. Ipsi et subditi sunt hostibus suis. Cum enim irrisores sint hostes eorum: ipsi facere no' auerent quod eis displiceat: quod tamen deberent libentius facere q' qd eis placeret

Erubescit' etiam fugiunt nemine persequente. Irrisor enim non persequitur sed obsequitur. Ab inistat enim materiaz vñ corona eterna fabricetur. Irrisiones enim

sunt velut aurum et argentum et lapides preciosi ex quibus fit corona paradisi. Ps. uerb. xxiiij. Fugit impius nemine persequente. Mala pene quidem succursus sunt a deo missi contra mala culpe. mira fatuitas: q' homines fugiunt mala pene et sequunt' mala culpe. Succursus a deo missum timent et fugiunt: et mortem suam sequuntur scz peccatum. Eccl. xxi. Quasi a facie colubis fuge p'cni. Et subditur. dentes leonis dentes eius interficientes animas hominum. Item de timore eorum quos deseruit dominus dicitur Leuiti. xvi. Terrebit eos sonitus solij volantis: et ita fugient quasi gladium. Cadent nullo persequente et corruent singuli super fratres suos. Solium volans est verbum irrisionis quod terret homines erubescit' solium illud plus timent q' dei gladium qui paratus est interficere eos. Deut. xxxiii. Si acucro vt fulgur gladium meum: et arripuerit iudicium manus mea. reddam vltionem hostibus meis. Et Job. xxi. Fugite a facie gladij: quia vltor iniquitatis est gladius. Exo. xv. Euaginato gladiu meum et interficet' eos manus mea. Dicunt erubescit'. quid dicerent de me si hoc facerem: tamen non attendunt: quid fiet de eis si hoc non fecerint. Plus dicta hominum timent q' facta dei et plus timet verba hominum q' gladium dei euaginat' Dicit erubescit'. Non possum pati vt hoc de me dicatur. non erubescit' confiteri tantam ignauiam de se: q' tam facile libilis hominum dei ciatur. vere de illis e de quibus dicit ps. non sic impij non sic: sed tanq' puluis quem proijcit et.

Triplex fatuitate erubescitium bene agere.

Secundo pot' valere ad detestationem et erubescit' male: si ostendatur quanta sit fatuitas eorum qui erubescunt bene agere: que fatuitas primo potest offendi per hoc qd ipsi permittunt se vinci ab irrisoribus quos tam facile vincere possunt: q' solius tacurnitate vincerent irrisores. csa. xxx. In silentio et spe erit fortitudo tua. si eni q' irridet tacerent et animi haberent ad mercedem quam expectant p' tolerantia irri

sonus: confusi essent irrisores. Sidonius, Garrulo nō respondere: cōstitutum est. Si-
cut em̄ garrulus vincitur a non respondē-
te: atq; ignē pugnandum est aqua cuꝝ
sit em̄ cōtraria: sic taciturnitate pugnādū
est contra garrulitatem. Cogitare debet
erubescens quando irridetur q; plus po-
test audire duab; auribus q; irrisor loqui
vno ore. Sapiens. Unum os a natura: ⁊
duas aures accepimus. Et si diceret. Pl⁹
debemus audire q; loqui. Poeta. Quis
labor est inq; tacuisse minor. ¶ Se-
cundo q; timens ab eis irrideri: qui irri-
sione sunt digni. quando mali irrident bo-
nos de bonis operibus que agunt: idem
est ac si cecī irriderent vidētes de hoc q;
ipsi vident: ⁊ claudī recte incedētes. Ido
ipsa irrisio irridenda est. Seneca. Equo
animo audienda sunt imperioꝝ conu-
tia. Cōtemnendus est ipse cōtempus. q;
sane mēns non contemnat claudicantes
si videat se irrideri ab ipso: eo q; recte in-
cedat. Et quis talem non iudicet fatuum
si ideo claudicanti velit assimilari. q; ab
eo deridet. Deridēti sunt ergo derisores
nō imitandi. Quidam senex in vultu patrū
ait. Aut fuge boies: aut irrideas mundū.
aut que in mundo sunt. Stultus te ipsum
facito in pluribus. Si dicat aliquis q; de-
risio maloz pualebit: quia plures sūt. Re-
spōdeo: ga deus ⁊ sancti sui inuabūt bo-
nos irridēdo malos. s. i. qui habitat in ce-
lis irridebit eos. Et iterum: Videbunt iu-
sti ⁊ timebunt ⁊ super eum ridebunt ⁊ c.
Non est vituperium solis q; noctua non
appreciat vel aspicat eum: nec vituperiū
auri ⁊ argenti q; iumenta non appreciant
ea. Iumenta em̄ nesciunt estimare nisi sensū
⁊ sitia. Et porci nisi furtur ⁊ similia. Sic
non est vituperium bonoz si a malis de-
ridentur. Ab ali em̄ sunt velut nocte. vñ
boetius de eis dicit. Hi sunt similes auib;
quaruz oculos nox illuminat ⁊ lux cecat.
Quō est curandū de vituperioꝝ qui di-
cunt malū bonū: ⁊ bonum malum. Esa. v
Ecce qui dicitis malum bonum: ⁊ bonum
malū ⁊ c. Ipsi etiā sunt sicut iumenta: q; vi-
ros sanctos qui sunt velut aurum ⁊ argē-
tam: ⁊ lapides pectiosi: despiciunt. Unde
Prover. xiiij. Ambulans recto itinere ⁊

timens deū: despicit ab eo qui infans gra-
ditur via. Et. xxix. Abominatur impij
eos qui in recta via sunt. Aristippus cum
quidam ei diceret. Homines te contēnūt
inquit. Et illos asini. Sed nec illi asinos.
nec illos ego curo. vituperium talū laus
est: ⁊ laus vituperiū. De pmo dicit Scñ.
malis displicere laudari est. Non potest
sententia vllā auctoritatem habere: vbi q;
damnatus est damnat. De secundo etiā
dicit Scñ. Turpe sit tibi laudari a tur-
pibus: q; si lauderis ob turpia. ¶ Tertio
potest ostendi fatuitas erubescētiuz per
hoc: q; ipsi erubescant de hoc vñ gloria-
ri deberēt: dñi erubescūt bene agere: eo q;
consueverunt male agere: vel quia vident
alios male agere. Hoc em̄ valde glorio-
sum est: cum aliquis bene agit inter male
agentes: vel vitare illuz qui male agere cō-
suevit. Tales sunt similes illi qui erubescē-
ret de hoc q; de naufragio euasisset: vel d
hoc q; non fecisset sicut facere solitus ēet
vel de hoc q; sanus esset alijs existētib;
leprosis: vel mundus alius inquinatis. Ta-
les derisiones non solum non sunt timen-
des: sed etiā appetende. Scñ. Nondum
felix es si nondum turba deridet te. Et do-
minus matib;. v. beati eritis cum maledi-
xerint vobis homines: ⁊ persecuti fuerint
⁊ dixerint omne malum aduersum vos
mentientes ppter me. qñ qui vituperatur
vel laudatur: pmo debet attendere quis
est qui eū laudat vel vituperat: ⁊ tunc pla-
ceat ei laus: vel displiceat vituperiū. Se-
ne. Nō q; nulli sed qb; placeas cogitato
¶ Quod erubescētes de bono: se male
habeant ad deum.

¶ Tertio valere potest ad detestationem
erubescēti. si ostendatur q; male ⁊ inq;
se habeant erubescētes ad deum: ⁊ ad
ea que dei sunt. ¶ Ad deum male se hñt
tripliciter: ⁊ in quantum dñs est: ⁊ inq;
tum pater est: ⁊ in quantum sponsus anime
est. ¶ Inquātum dñs est: dum ipse erube-
scit dominum pñteri. diabolū autē nō
erubescit confiteri dominum. s. seruitum
diaboli manifeste faciendo. Nulla enim
certior dñi confessio q; seruitij redditio.
Si autem deum dominum habet: non ta-
men vt pñmum vel maiorū sed vt seruū

dum. Solum enim seruitium vult et red-
dere in quo mundus prebet assensum: nō
attendens q̄ deus rex est et regaliter et li-
bere vult dominari. Erubescens adeo
negauerunt christum: q̄ nec etiam leui si-
gno volunt videri eius discipuli. Erube-
scens signa diaboli libere portant: vexil-
lum vero christi non volunt portare nisi
occulte: non attendentes illud **Hebr. iij.**
Leuate signum in syon, et confortamini.
Et eiusdem. vj. leuate vexillum et c. In
quantum pater: se male habet erubescens
ad dūm: dūm eum negat. Dix aliquis ne-
gat patrem suum licet pauperem. Quan-
tam ergo contumeliam facit tanto patri
qui euz negat. **Ad** vero ipse negabitur ab
eo. vnde **matth. x.** qui autem me negaue-
rit coram hominibus negabo et ego euz
et c. Ita accidit famo erubescens: sicut ac-
cidit cuidam scholari: qui cum esset indu-
tus preciosis vestibus et a socijs suis ho-
noratus. Cum visitasset euz pater suus in
humili habitu: timens ne socij contemne-
rent eū si sciret eum habere talē patrem:
rogauit patrem vt nullo modo se indica-
ret eis: et simulans ipsum esse vnū de ser-
uicibus patris sui: fecit eum comedere
cum gartione domus. **Ad** pater patie-
ter sustinuit. Sed cū finito prandio scho-
laris duxisset eum in camerā suā secreto.
et quesisset ab eo quid ei attulisset. Osten-
dit ei pater denarios quos attulerat: asse-
rens ait: q̄ nec vllum de illis haberet. tu
negasti me fili ait pater: et ego nego te: de
cetero nō comedes vel bibes de eo quod
tibi mittam. **Erubescens etiam male se**
haber ad deū inquantū de⁹ spōsus ē aīe.
dum, de tanto sponso erubescit. **O anima**
nō est ita ignobilis iste spōsus: vt de eius
ignobilitate erubescas. **De nobilitate ei⁹**
legis **1^a rouer. vlti. Nobilis in portis vir**
eius quando sederit: euz senatoribus ter-
re. Non est etiam ita deformis q̄ anima
eius deformitatem debeat erubescere. **Is**
Speciosus forma p̄ filijs hominum. et
candor ē lucis eterne: vt legitur **Sap. vij.**
Splendor glorie: et ad **Hebr. j. Legiti-**
mus etiam sponus est: non adulter vt de
eo debeat anima erubescere. Sed mira
infantia, legitimum sponsum confiteri de

decus creditur: adulterum vero mundā:
sez absq̄ verecundia consistuntur: scilicet
q̄ dicunt q̄ ideo se ornant vt mūdō pla-
ceant. vnde **Hebr. iij.** quomodo si cōtem-
nat mulier amatorem suum. sic p̄tempnit
me domus israel dicit dñs. Nunc spōsus
non erubescit illa que dicebat. **Ip̄s** suz
despōsata cui angeli seruauit: cuius pul-
chritudine sol et luna mirantur. **Sanima**
sponus. ite te singulari pugna acquisiuit.
Ip̄s est quem nec mors ab amore tuo se-
parauit. **Ad** ale et c. **Erubescens ad opa**
bona dum ea contemnit: et ea facere eru-
bescit. Iniquum est valde bona opera. in
honorare a quibus homo sic honoratur
Ecc. xij. Omne opus electum iustifica-
bitur: et qui operatur illud: honorabitur
in illo. q̄ gloria hui⁹ mundi deficiet tunc
gloria dabitur p̄ bonis operibus. De de-
fectu p̄sentis glorie dicit **ps.** quoniam euz
interierit non sumet omnia. nec descendit
cum eo gloria domus eius.
Quod bona opera tripliciter glorifi-
cent hominem.
Bona opera tripliciter glorificāt ho-
minem. Primo faciēdo ei societatem
in morte: quando relinquitur ab amicis
carnalibus. vnde in **Apoca. xij.** Opera
cisi illorum sequuntur illos. **Secundo**
ministrando materiā corone eterne. **Ter.**
Si penitentia nostra crudeli miseratione
minuitur. paulatim gemmis corōna no-
stra priuatur. **Tercio vero admodum**
vestimenti hominem decorando. **ps.** **Ast**
tu regina a dextris tuis in vestitu deau-
rato circumdata varietate. Vestis deaura-
ta sunt bona opa ex charitate facta. **Dec**
tria sunt q̄ solēt hoīem facere gloriosum.
Honorabilis societas. decor vestitū: et no-
bilitas. **Dec tria:** vt offensum est vir iustus
ex bonis operibus p̄sequitur. **Ad hunc sta-**
tum puenit christiana religio: q̄ hodie in
ter christianos christiane viuere oppro-
brium est: et facilius posset christianus vt
uere inter aliquos paganos q̄ inter mul-
tos christianos. **Ad** ira infamia. **Ip̄s** pa-
gani fidē christianā honorabilē reputant
ip̄i vō christiani vitā christianā a q̄ fides
habet valorem suum. opprobrio habēt.
Bern. quid diuidis opus a fide. Inque

diuidis: fidē tuā perimens. Mā si fides sine operibus mortua est. manus mortuū offero deo. Idē. quid fides que non operatur ex dilectione nisi cadauer exanime. Bene honozas deum munere fetido: bene placas deum fidelis tue interfectoz. Jac. ij. Sicut corpus sine spū mortuū est. Veritas christiane religionis adeo odit a multis etiam q̄ dicant se christianos: vt scz signa ei⁹ videre nō pōt: quā tñ veritatē deberēt amare sup oēm thesaurū terrenū: imo etiā adorando esset eis veritas ista: quātumcūqz fatuus contemptibilis esset vñ frater Guido cartusienis. Sine aspectu et decore cruci affixa adoranda est veritas. In signum huius osculantur fideles et adorant crucem. multi tñ adorantes crucem exterius: crucē spirituale interius per contemptum conculcant: et in eā xp̄uunt: et magnum odium vidētur habere ad veritatem christiane religionis: qui etiam signis ei bellū indixerūt. De quatuor remedijs contra malaz erubescētiā.

Positis his que possunt valere ad dejectionē erubescētie male: consequenter tangemus aliquid de remedijs quibus possumus vti contra erubescētiā malā. Et sunt quattuor meditationes valentes contra erubescētiā malaz. Prima meditatio est erubescētie siue opprobij: quod christus pro nobis sustinuit. qđ opprobij p̄dixerat Hieremias Thren. ij. Dabit percutienti se maxillam: saturabitur opprobij. Si quis bene attenderet opprobrium illud quod filius dei pro eo sustinuit: quando positus fuit in cruce paruum reputaret verecundiā quam pro christo sustineret. Solennitas enī pasche erat tunc: ppter quam de diuersis partibus mundi iudei conuenerant in hierusalem: qui viderunt eum pendentem in cruce. Bern. Grata ignominia crucis: sed ei qui crucifixo ingratus non est. Et ad Heb. xij. Per patientiam curramus ad ppositum nobis certamen: aspicientes in auctorem fidei et consummatorem iesum. qui proposito sibi gaudio sustinuit crucē confusione contempta atqz in dextra sedis dei sedet. Secunda meditatio est

erubescētie seu opprobij quod facti sunt iherosolimitani. Unde ad Heb. xj. Sicut moyses grandis factus negauit se esse filium filie pharaonis. magis eligens affligi cum populo dei: q̄ temporalis peccati habere locū dicitatem: maiores diuitias estimās thesauro egyptio: rum improperum christi. Et Act. v. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilij: quoniam digni habitū sunt pro nomine iesu contumeliam pati. Tertia meditatio est illius erubescētie: quam patientur in futuro illi qui hic fugiunt eam. Prover. x. Quod tūmet impius veniet super eum. Et Job. vij. Qui timet pruinam irruet super eum nix Gregorius. dicit de illis qui volunt repugnare voluntati dei. Hinc dei voluntatē peragunt: vnde eum irritare contendunt et consilio dei resistentes obsequuntur. qz hoc dispositioni eius militat quod per humanum studium reluctatur. qui verecundiam vel egestatem vel aliam tribulationem a deo missam nolūt recipere modo: habebūt in futuro eam longe maiorem. Tunc veniet quasi viator egestas: et pauperes quasi vir armatus. Proverb. vj. Tunc non poterit honio effugere nec ei resistere. De verecundia quam mali in futuro patientur. legitur Hiere. xx. Confundentur vehementer qui non intellexerūt opprobriū sēpiternū qđ nūq̄ delebit et. xxiij. Dabo vas i opprobriū sēpiternū et i ignominia cōnā: q̄ nūq̄ obliuio delebit. Quarta ē meditatio illius verecundie de q̄ Luc. ix. dicit dñs. q̄ me erubuerit et sermones meos: hunc fili⁹ hois erubescet cum venerit in maiestate sua et patris et sanctorum angelorum. Tunc illi qui contemnunt modo alios contemnetur a deo vt mors eorum non reputetur. sicut nec mors vnus canis. Ipse enim deus ridebit de morte eorum. Prover. i. Ego quoqz in interitu vestro ridebo. De malicia irrisorum qđ nociua sit ecclesie dei. Cap. xviij.

In ultimo loco in tractatu de erubescētia: tangēdum est aliquid de malicia irrisoz: que multum nociua ē ecclesie dei: etia plūqz heresis. cuius ratio hec est: quia diabolus p irriso-

res filios dei suffocant duz puii sunt. hec
est vna de astutijs diaboli: suffocare
bonum inceptum in germine. Unde p
pentem religionē inchoaram in paradiso
suffocauit. Et p pharaonē populū israeli-
ticum destruere voluit submersione pun-
loz: vt legitur Exod. ij. Et per herodem
xpm parvulum occidere voluit: et vt euz
occideret: parvulos innocentes occidit.
matth. ij. **¶** **M**alicia irrisoz malicia he-
rodiana est que filios dei parvulos occi-
dit. **¶** **B**erri. **M**alicia herodiana est, nascē-
tem persequi religionem. Immo maior
q herodiana videtur esse malicia irriso-
rum quo ad hoc q herodes occidit par-
vulos iam natos: irrisores vero occidit
filios matris: ppter id est ecclesie i vtero
adhuc existentes. **N**ō enī expectant q ec-
clesia pariat eos in sacramento penitentie
immo q cito appareat eis signa bone vo-
luntatis: ipsi suffocant eos verecundiam
eis faciēdo. **¶** **I**rrisores peiores sunt q
draco. De quo dracone legitur Epoc. xij
q sicut ante mulierem que erat paritura
vtrum peperisset filium eius deuoraret.
Ipsi autē parit matris ecclesie non expe-
crant: sicut dictū est. **¶** **I**rrisores sūt vul-
pecule vincā dñi demolitiēs. Ad modū
enī vulpeculaz fraudulēti sunt et dolosi.
Lanc. ij. Capite nobis vulpes puulas q
demoliantur vineas. **¶** **I**rrisores sunt vt
bufones venenati: qui pati nequeunt odo-
rem vinee dñi florentis. Ipsi videntur eē
socij demonum: et in lucro et in damno.
Si diabolus aliquem amittit: dolet tāq
de ppo dāno. Si autē diabolus lucratur
aliquē: sicut fit cum aliquis vadit ad psti-
bulum vel ad tabernā: gaudēt tanq de p-
prio lucro. **¶** **I**rrisores sūt aduersarij sal-
uatoris: quia qui summe saluatori placent
ipsi odio habent: scz salutem animarum.
Gregorius. Nullū sacrificium ita placet
deo sicut zelus animaz. Ergo sic deo ni-
hil displicet sicut impedire salutē animaz.
Beatum petrum vocauit dñs saithanam:
quia salutē animarum volebat impedire
vt habet matth. xvj. Vade inquit post me
saithana. Iudicio ergo dei irrisoz saitha-
nas fit: quādo irrisoribus suis impedit
salutē animaz. **¶** **A**lius damnum videtur

facere irrisoz deo quando aufert ei vnā
animam. q si quēret ei mille corpora:
cum vna anima preualeat mille corpori-
bus hominum. Item euz deus et tota cu-
ria celestis gaudeant de conuersione vni-
us pctōris: irrisores dño suo diabolo se-
pormantes de illa tristat. Ipsi vident
eē xpiani et potius sūt antixpi id est xpo
contrarij et inimici. i. Job. ij. Munc anī
christi multi facti sunt. Et subditur. hic ē
antichristus qui negat patrem et filium.
¶ **I**rrisores apostate sunt: vexillū chri-
sti habentes odio. Nunquid apostata in-
dicaretur qui non permitteret crucem eē
in templo materiali: quanto magis apo-
stata indicandus est qui nō permittit cru-
cem penitentie esse in templo spirituali.
¶ **I**rrisores facti sunt proditores. eoz
ore christum persequentes quo ad mensā
etus comedunt. Ipsi sunt noctue lucem
odientes. Et cum claudicent et ceci sunt
irrident tamen recte incedentes et viden-
tes. Sunt etiam lupi agnos dei et oues
clamoribus exterrentes.

Item ipsi sunt impij in deum: et ma-
trem ecclesiam. in proximum et in seipsos.
In deum. dum filios eius occidunt. In
matrem ecclesiam tam militautem q tri-
umphantem. dum defraudant eam gau-
dio quod habere debuit de conuersione
peccatorum. Nonne impius esset in ma-
trem suam qui postq peperisset filium eī
magno cruciatu. quando deberet conso-
lari in filio suo nato. occideret ei illum.
Sic facit irriso: matri ecclesie Job. xvj.
¶ **M**ulier cum parit tristitiam habet: quia
venit hora eius. cum autem peperit pue-
rum. iam nō meminit pressure ppter gau-
dium. quia natus est homo in mundum.
¶ **I**tem impij sunt irrisores in deum. qz
rursum crucifigunt filium dei. **¶** **A**d Heb.
vj. Et in ps. Super dolorum vulnerū
eius addiderunt. dum animas p quibus
morte sustinuit ei auferunt.
¶ **I**rrisores etiam sunt impij in primū
dum vulnus spirituale ipsius iam p peni-
tentia sanatum. itez concidunt Job. xvj.
Cecidit me vulnerē sup vuln. **¶** **D**eri-
sores fratres suos a diaboli carcere libera-
tos. itez capi faciunt. **N**ō reputaret chri-

Manus: Ille qui christianos liberatos a carceribus paganorum iterum capi faceret. quod ergo dicendum est de his qui liberatos a carcere diaboli iterum capi faciunt. Hi retrograde diaboli uidentur esse. Maior compassiōem haberent derisores de cane uno vel de asino suo quam de fratribus suis. Si enim canis portaretur a lupo: liberarent eum si possent. Et si asinus aliquis cecidisset in lutū. ipsi iuarent ad leuandum eum: fratres uero suos impediunt ne a lupis infernalibus liberentur vel ne a luto peccati subleuentur. Fratres suos a naufragio liberatos iterum submergi faciunt. Impii etiam sunt i seipsos: quia cum in mari huius mundi naufragentur tamen penitentiam que fin. Hiero. est secunda tabula post naufragium sine quo euadere nequeunt odio habent. Ex quo aliquis est in mortali peccato si omnes angeli et sancti rogarent pro eo non posset saluari nisi penitentia pro eo intercedat. unde mirabiliter esset penitentia amanda peccatoribus tanquam singulare remedium ipsorum. Irasciores ad paradisum transire uolunt: tamen pontem per quem solum transire possunt scilicet penitentiam odium. Ipsi pro peccatione indigent cum rei sint eterne damnationis: tamen pro peccatorum odium: scilicet penitentiam quam sola deum possunt habere appetunt. De peccato legi Exo. xxv.

De superbia ornatus lectorum.

Ca. xviij.

Est supbia ornatus huiusmodi: dicitur autem de supbo ornatu lectorum. Notandum ergo quod tria possunt esse reprehensibilia in lectoribus scilicet nimia mollicies: nimia preciositas et magnitudo. alii cum tam magnos lectos faciunt quod diabolus bene posset quiescere ibi cum eis. In paruo lecto pauperis non inuenit diabolus ubi gescat. Isa. xxv. Coaugustatus est strati ita ut alter decidat. et palli breue utrumque operire non potest. Et matth. xij. Cum in mundus spiritus exierit ab homine ambulat per loca arida quena requiem et non inuenit. Loca arida sunt pauper lectus

et pauper domus pauperis ubi diabolus non inuenit requiem.

De sex que debent cohibere homines ab ornatu lectorum.

Sex uero sunt quae possent et deberent cohibere homines a lectis superbiis.

Primum est maledictio que fit eis. amos vi. De uobis qui dormitis in lectis eburneis: et lasciuitis in stratis uestris. Pauper intrans lectum suum: benedictione permixta facit signum crucis super lectum suum superius intrat lectum suum superius maledictione dei permixta. Secundum est consideratio lecti dñici crucis scilicet. De quo lecto Aug. lectum suum dimisit christus discipulis: suis quicumque uult cum illo quiescere in celo: cum illo in isto iaceat lecto. Moriatur in cruce si uult crucifixum placatum uidere. Crucem autem christi intelligo totam uitam eius cruciatam plenam. Supbus minister est cui non sufficit lectus dñi sui. Bern. Circuire possum celesti terram: mare et omnia que in eis sunt et non inuenio te nisi in cruce. O bone iesu ibi iaceas: ibi dormis in meridie. Idem. Omnem reuolue uitam saluatoris ab utero uirginis usque ad patibulum crucis: non inuenies in eo nisi stigmata paupertatis. Tertium est timor lecti infernalis. De quo lecto isa. xliij. Detracta est ad inferos superbia tua coedificat cadaverum. Subter te sternetur tinea et operimentum tuum erit vermes. Interlium. Qui prius pallia auro gemisque distincta. Satis moleste sustinebunt superbi qui nunc nullo modo iacerent in lecto in quo alii iacuerunt: qui nunc pati non possunt quod in lecto eorum esset pulex: quoniam in lectis eorum erant tinea sub eis. et vermes super eos. Ad augmentum uero molestie erit: quod nunquam facti fuerunt talibus. Ad augmentum etiam pene erit: quod lecti illi nunquam mutabuntur. non est ita pulcher lectus in mundo in quo aliquis non grauari tur iacere per octo dies continue: quam graue erit iacere in tam horribili lecto homini de licato pluribus annis quam sint aque gutte in mari. Quartum est amor lecti interioris. Amore enim illius lecti debent negligere lectum exteriorem. In lecto conscientie quiescerent ipsi de nocte et de die: et etiam de eis illis si diligentia debita haberet circa illud. Ideo lauandus esset per singulas non

cies exemplo dauid: sicut. viri delicatius
sunt habere cādida lintheamina quasi sin
gulis noctibus. De lecto isto legit Lāf. j.
lectus noster floridus. Ecōtrario lectus
aliquorum per negligentiam eorum non
floridus est: sed sordid⁹: et vbi quiescere
debuerunt cum deo: ibi inquinātur et cru
ciantur cum diabolo. ¶ Quintū est cōsi
deratio lecti in quo corp⁹ ponetur in mor
te. scilicet consideratio sepulchri in quo
a vermibus corrodetur. Eccl. x. Lūz mo
ritur homo here ditabit serpēs bestias
et vermes. In cōgruum est cadauer poni
in tam superbo lecto quod ponendum ē
in tam vili sepulchro. ¶ Sextū est con
sideratio illius lecti i quo nobilioz pars
hominis iacet: scz cor. velit nolit super
bus cor illius iacet super lectum immu
dicta plenum: scz stomachum.

¶ De superbia que apparet in equitatu
ris. La. xix.

Equitur de superbia que appa
ret in equitaturis. Que quadru
pliciter apparet. ¶ Primo in
multiplicatione equoz: que prohibita est
etiam regi. Deut. xvij. Cum fuerit rex cō
stitutus non multiplicabit sibi equos: nec
reducat pplm in egyptū equitatus nume
ro subleuatus. ¶ Secundo in non neces
sario vsu equorum. Sicut accidit illis q
per modicam leucam nolūt ire nisi equi
tent qui p nihilo videntur pedes habe
re cū non ambulent ex illis. Dauid. Pe
des habent et non ambulant. Impossi
tiores videntur esse tales homines para
lytici: cum ire non pnt nisi habeāt mul
tos equos. ¶ Tercio in nimia exquisitōe
equorum: sicut accidit illis qui equos vo
lunt habere impinguatos ad pascendum
oculos hominum. ¶ Quarto in superbo
ornatu equoz: sicut accidit illis qui chri
stum dimittunt in pauperibus nudum et
famelicum: et equos suos phaleris deau
ratis et deargentatis ornant.

¶ De his que debent homines cohibe
re a tali superbia.

¶ Ab alta sunt que possent et debent ho
mines cohibere a supbia ista. Primū

est multiplex cōminatio quam facit sacra
scriptura equitatibus. vnde Zach. x. Lō
fundentur ascensores equorum. et xij. eius
dem. In die illa dicit dñs: percutiā oēm
equum in supore: et ascensores ei⁹ in ame
tia. In supore dicit glo. ita vt q viderint
percuttos stupeant et ascensores eoz p̄f
si magnitudine piculi versant in dementi
am. Et La. xxxj. Ele qui descēdunt i egi
ptum in equis spantes. Scdm est exē
plum xpī: q nō legi⁹ egresse sed semel tñs
asinasse: et tūcibat ad mortē suā: in signū
q multi equitando tendunt ad mortem
eternā. Abultū deberet mouere hoies ex
emplum istud zach. ix. Ecce rex tuus ve
nit tibi iusti⁹ et saluator: ipse paup et ascē
dens super asinum: et sup pullum filii as
ne: et disp̄gam qd rigā ex cstram et equū
de hiernsālē. Disp̄gere deberet exēplum
istud de ecclesia dei equū. mirū ē q nō erū
descit seru⁹ ire eqs: ex q dñs vadit pedes
Ber. J. tolerabilis ipudētē est vt vbi se
se exinaniant maieſtas: inſet vnicul⁹ et na
mescat. Tertū: exēpla sc̄p̄z. Indecēs
est ex quo filij dei scz viri iusti pedites
incedunt: quos diaboli equites incedere
Hāc puerſitatem dicit salomō se vidisse
Eccl. x. vidi seruos in ego et p̄ncipes qsi
suos ābulātes sup̄strā. Quartū ē hoc:
q cū equitature habent a supbis ad glo
riā: tñ diligētē aspiciēt potius cedūt ad
ignominiā: vñ frater Būdo cartusiēsis.
quō nō gloriat de fortitudine q gloriat de
infirmitate. Equus qui se fert infirmitas
tua est: ortitudo cēti si cū feres. ¶ Sum
mū est hoc: q supbia ista apostasia est in
delib⁹. Abrenunciauerūt em̄ pōpe diabo
li in baptismo. vñ pōpate incedere apo
stasia ē ipsis. Amos vi. ve vobis qui opu
lēt estis in syon et p̄digi in mōte samarie
optimates capita p̄p̄oz ingreditēs pō
pate domū israel. ¶ Sextus est hoc. q
supbia ista multuz p̄lat et p̄p̄b. vñ
litatis. quātū p̄lat hec supbia multi aper
tus legūt in libro exper. etie q in libris
scripture. multi em̄ depauperati sunt hac
de causa. et merito depauperant: ga care
emunt equos et volūtarie equi comedunt
super eos. Hic est em̄ vñ de velociorib⁹
modis depauperandi aliquem: quando

equi comedunt super eam: nec solū superboꝝ
equi comedunt super eos: immo etiaꝝ co
medunt eos: qñ illi qui comedunt de ra
pina. Comedunt etiaꝝ super animas pau
perum. vnde hoc modo loquendi quo ali
quis dicit comedere pallium suum quando
comedit illud. p quo palliū suū impigno
ratum est. Possumus dicere q superbo
rū rapioꝝ eq comedūt eos. Nō multum
etiā viles sunt hmoi equi: cū facilius sine
equo pueniat ad celestē patriā q̄ in equo
facile est fugi aliq̄s et effugit man⁹ ho
mīū infernaliū sine eq̄ q̄ cū equo. vñ Esa.
xxx. dicunt mali. Sup equos ascēdemus
et subdit. Ideo velociores erūt q̄ psequē
tur eos. Nec solū paz viles sunt equi su
perbis: imo etiā valde nocui sunt eis. cuz
enī illis sunt alligati vinculo vani amoris
ipsi trahunt eos ad patibulum infernale.
Ab erito in inferno puniet q̄ p̄bis expen
sis eq̄s pascit a q̄b⁹ illuc trahit. ¶ Septi
mū cit amor pauper. Timēdum est ne de
us multum offendat qñ subtrahitur ori
suo in pauperibus. vñ equi ipinguantur.

¶ De superbia que apparet in familia.
Cap. xx.

Equit de illa specie superbie que
in familia apper. ¶ Et notandū
q tria pñt ēē rephētibilia i fami
lia alicui⁹ potē. ¶ Prīmū ē multitudo
vñ Eccō. v. vbi multe sūt opes: multi qui
comedunt eas. et quid pdest possessori ni
si q̄ cernit diuitias oculis suis. ¶ Scd⁹
est vita inhonestā. vñ bern. Nec te dixeris
sanj dolēē latera: hoc ēne te dixeris bo
num malis innitentē. Nō iura est bonitas
tua obfessa malis: nō magis q̄ sanitas vi
cino spēt. et David in ps. Oculi mei ad
fideles terre vt sedēāt meci: abulās in via
inmaculata h mihi ministrabat. Nō habi
tabit in medio dom⁹ mee q̄ facit supbiaꝝ
¶ Ec. ¶ Tertium ē inutilitas. Sanum enī ē
habere familiā sibi inutilē puer. xiiij. Gra
cundiam regis seruus inutilis sustinebit
¶ Ath. xxv. Seruū inutile p̄cite in te
nebras exteriores. et sicut diximus. pus:
christianos qui pompatici sunt qñ ad
multitudinē equoꝝ apostatas esse et tras
gressores baptisimatis quo promiserunt

abrenunciare pōpis diaboli: sic possum
dicere de illis qui pōpatici sunt. Quia ad
magnā familiam: qui gaudent de multitu
dine familie sequentis eos. Tali famitute
laborat quali laborat ille q̄ deferens mel
gauderet eo q̄ multe mulce sequerentur
eum. Scñ. Multi aliquem comitant: mel
mulce sequuntur: cadauera lupi: frumen
ta formice: p̄dā sequit turba ista nō homi
nem. Quia familia quē credit supbia ēē
suam: potius est familia diaboli: custodi
ens eam diabolo. vendit etiā eam diabo
lo: dum pcurat q̄ ipsa corumpatur in
iudicio vel alio modo. qñq̄ etiā vniꝝ se
pelit eum duꝝ et adulatur. vñ Bre. lo qñs
de illo hōdo malit. viij. Sinite mortuos
sepelire mortuos suos: dicit. mortu⁹ mor
tuū sepelit: cuz peccator peccatoꝝ age
re adulanōis premit. Familia etiā supbi
eum comedit: dum teporalia q̄ illi vnita
sunt per amorē psumit. vñ Augu. Minij
amatores teporalium fecerunt ea mēbra
sua. vnde vsualiter solent dicere auari cuz
bona eoꝝ comeduntur: se comedi.

¶ De superbia cōiūtiō. Cap. xxi.

Superbia pūniōꝝ apparet. Pū
mo in hoc: q̄ magni et diuites
imitantur qui nō indigēt et pau
peres relinquuntur: illud luce. xiiij. Luz
facis conuiuium: voca pauperes: debiles
claudos: cecos: et beatus eris: quia nō ha
bent vnde retribuunt tibi: retribuetur enī
tibi in retribuōe iustoꝝ. ¶ Secundo in
hoc: q̄ sunt multi ministri tibi in superbo
apparatu. qui autē gaudēt de multitudine
superborum ministroꝝ: adhuc veniet ho
ra q̄ vellent habere vnum ministrum. I
prosum: nec poterunt habere. vnde luce
xvi. dicit diues qui erat in inferno. Pater
abraam miserere mei. et mitte lazariū tē.
Lazarus plenus fuit vlceribus: et tamē di
ues eius ministrum dēsiderabat. p sup
bis ministris quos habuerat hic. nō gau
debat David de talibus ministris cuz dē
ceret. nō habitabit in medio domus mee
qui facit superbiā. ¶ Tertio apparet su
perbia in varietate s̄culoꝝ: et deauratio
ne: et splēdere corūdem ad vanā gloriā

Scñ. nō magno pstat nobis fames s; am-
bitio. Idē. Jā non sunt hoies dētib; & ore
& ventre ad pōpā contenti: oculis quoq;
gulosi sunt. ¶ Quarto apparet superbia
in vasis aureis & argenteis. mira fatuitas
q; homines volunt habere vasa aurea &
argentea ad replendum ventrem. q; est vas
immunditie. cum ad replendum vasa vi-
naria q; munda sunt sufficiant mediocria
scu vasa lignea. ¶ Quinto apparet super-
bia in multitudine musicoꝝ instrumento-
rum. Job. xxi. Tenēt tympanū & cytharā
& gaudēt ad sonitū organi: ducunt in bo-
nis dies suos & in puncto ad inferna de-
scendunt. Esa. v. Cythara & lyra & tym-
panum & tybia & vinum in cōiūtijs vñs:
& opus domini non respicitis: scz iusticiā
quā faciet in die iudicij.

¶ De superbia edificiorum Ca. xxij.

Equitur de superbia edificiorū.
¶ Notandum q; circa edificia
sex pñt ēē reprehēdibilia. Prīmū ē mul-
titudo. Eso. v. Et qui cūiungitis domum
ad domū. Itē reprehēdibilia sunt in edifi-
cijs magnitudo: sumptuositas & delecta-
bilitas. Delectabilitas vero attendit cir-
ca colores picturaz & q̄tūm ad calidita-
tem in hyeme & frigiditatem in estate. Die-
re. xxij. Et q; dicit: edificabo mihi domū
latam & cenacula spaciōsa: ecce magnitu-
do. Qui apit sibi fenestras: ecce delectabi-
litas. & facit laquearia cedrina: ecce sum-
ptuositas. Pingitis synopide. Interliñ.
i. christi sanguine. Item reprehēdibile est
in edificijs: quando de rebus iniuste acqui-
sitis fiunt. Diere. xxij. Et qui edificat do-
mum suā in iusticia. Item reprehēsi-
bile est in edificijs intentio mala: quando
scz fiunt ad vanitatem non ad necessitatem.
Scñ. Domus munimentum sit aduersus
infecta corporū: hanc vtrum sepes exerxit
an variis lapidib; gentis alienē: nil interest
Scitote homines tam bene culmo q; au-
ro tegi. ¶ Contemnite cetera que superua-
cuis labor: velut ornamentuz ac decus po-
nit. memento: nihil preter aim esse mira-
bile: cui magno nihil est magnum.

De his que deberent cohibere homi-

nes a superbia edificiorum

Item notandum q; sex sunt que de-
bent hoies cohibere ab amore superboꝝ
edificiorum. Prīmū est hoc: q; illi
qui amant ea maledicti sunt: vt patet ex il-
lo vdo. Esaye. v. Et q; p̄iungit & c. & ex il-
lo verbo. Diere. xxij. Et qui dicit edifica-
bo mihi domum latam. multum cēt ma-
ledictio dei timenda in scriptura sacra cū
tantum timeatur maledictio facta ab ali-
quo sancto viro: & cum dñs diciturus sit
maledictis. Itē maledicti in ignem eter-
num. mat. b. xxv. Secundum est hoc:
q; edificia superbia deo xpo. Unde
Amos. vj. Jurauit dñs deus in ania sua:
dicit dñs deus exercituum. Detestor ego
superbiam iacob & domos eiꝝ odi. ma-
gna peruersitas est q; homo superba edi-
ficia amet que deus odit. Tertium ve-
ro sunt exempla: & precipue exemplum
christi qui in natiuitate sua p domo habu-
it diuersorium. In morte p domo habu-
it sepulchrum. In vita sua nō habuit vbi
caput reclinaret. mat. b. viij. Vulpes foue-
as habent & volucres celi nidos: filiꝝ au-
tem hominis non habet vbi caput suum
reclinat. bern. Intolerabilis impudentie
est. vtrū sese exinanitum aestas: inficitur
vernuculus & tumescat. Ad idem valere
possunt exempla sanctorū: qui in casulis
habitauerunt. Unde ad Ro. b. xj. Sicut a-
braam demoratus est in terra repromissio-
nis: tanquam in aliena: in casulis habita-
do cum isaac et iacob coheredibus re-
promissionis eiusdem. Expectabat enim
fundamenta habentem ciuitatem cuius
artifex & conditor est deus. Itē paulus
primus heremita visitatus est a beato an-
tonio: qui quesuit ab eo an adhuc christi-
ana religio ritus gentium in edificijs sū-
ptuosius imitaretur: & auditio q; sic: ipse
fletus deplanxit hanc superfluitatem: con-
questus homines tante vanitati deditos:
cum christianozum deberet esse cohoꝝa-
tio dicentium. Non habemus hic manē-
tem ciuitatem. s; futurā inquirimꝰ. quidā
etiā antiquoꝝ habitabant in cauernis pe-
trarū: alij in concauitatibus arborū. legi-
tur etiā de quodā heremita qui habebat

hospitiū ad modū sui sepulchri. Cū impator eum intrare ogasset cur hospitiū suūz cōmēsurasset corpi suo. Respondit. sufficit hoc homini morituro: sic preuenti sepulchrum. et addidit idem. melius profutur de tugurio in celum q̄ de palatio. Quartū est: qz sup̄ba edificia sepe sūt de iniurijs pauperz. Ibi enī ponunt que deberēt dari pauperibus. Hiero. loquēs de paulo. Molebat inquit i his lapidib⁹ pecuniā effundere: qui cum terra et seculo transiuri sunt. sed in viuis lapidibus qui voluntur super terrā: ex quibus magni regis ciuitas extruitur. Quintū est qz sepe ex rapinis et alijs iniuste acquisitis fiunt. vñ lapides et huiusmodi que in edificijs sunt: accusabunt dominum domus apud deum. Abacuc. ij. lapis de pariete clamabit: lapis qui inter iuncturas edificiorum est respondet. De fāuitate illius qui superba edificia construit.

Sextum est: statuitas que est in extruēdis hmoi edificijs. qd patet primo qz cū pita hois beator nunc sit q̄ antiquorum ipsi tamen magis sumptuosas domos volunt habere q̄ antiq habuerint. Ipsi secū dum Hiero. sic edificāt q̄t sepe victuri sint: sic autem comedunt et bibunt quasi eras morituri. dicentes. Comedamus et bibamus. eras enim moriemur. Scdo ex hoc qz pulchrum stabulū scz habitaculū corporis volunt habere: de domo vō cōscientie in qua deus debet habitare nō curant. Ipsi pulchras domos edificant in via: cum potius deberent edificare in patria. Ipsi domos edificant quas sciunt ex necessitate ruituras. matth. xxiij. dicit ominus de edificationibus templi. Amen dico vobis. non relinquetur lapis super lapidē qui nō destruet. et inter signa. xv. dicitur que precedent diem iudicij enīserat Hiero. istud: qz oia edificia ruent. Amos ij. Percutiam domum hyemalen: cum domo estiuā: et peribunt eburnee domus et dissipabuntur edes multe.

De his que deberent cohibere claustrales a superbiis edificijs.

Specialit autē deberēt cohibere claustrales a superbiis edificijs ista que sequi

tur. Primo hoc: qz cum ipsi sint iā mortui mundo: necessaria sunt eis sepulchra: potius q̄ palatia. Scdo hoc: qz solitudinem circa hmoi solet sequi mori negligentia. Bern. Aideo qz non sine magno dolore videri debet quosdaz post agrefsam christi militiam: rursū secularib⁹ ipse cari negocijs rursū terrenis cupiditatib⁹ immergi: cum magna cura erigere muros negligere mores. Preterea: negligentia exteriorz edificiorz signum est qz claustralis diligentia habeat circa interiora. Bern. Animi intēti interiorib⁹ magis deceret inculta et neglecta exteriora: quib⁹ incolae domus sepius alibi puerfari dignoscitur qz circa exteriora sibi viliissime denūciat. Itē puerfatio claustralū i celis debet eē ideo non ita sollicitē debent edificare in terra. sicut illi quoz puerfatio est in terra. Preterea: supbia edificiorz est quedā inuitatio superborum hospitum a quibus claustrales superbiā addiscunt. Eccl. xxiij. Qui communicauit inperbo: induet superbiā. Verisimile est qz sic oportet claustrales habere domos humiliores alijs: sicut et humiliores vestes alijs. et sicut color viridis et rubens et varius intolerabiles sunt in vestibus claustralium. Sic huiusmodi colores intolerabiles videntur esse in domib⁹ eoz. qd si aliquis dicat qz in huiusmodi condescenditur in firmitatibus hominum. Respondeo qz tantum condescensum est in aliquibus claustris carnalibus hominibus et infirmis: vt pene omēs carnales facti sint. vñ bern. Abiecta sancta simplicitate quasi religiosas nobis quasdam curanūs habitationum honestates: in quibus tantum est compasum animabus. vt pene in hoc oēs effecti simus aniales. Idem. Admittantur animales: suscipiantur in omni beniuolētia charitatis portentur in omni pietātia benignitatis. sed qui eis compatiuntur: nō eis conformentur. nec sic querant eozum pectum: vt ppter eos cogantur incurere ppositi rigoris in religione defectum. Item claustrales vt veri israelite veluti hebrei debent eē: et reputare se peregrinos super terram. vnde edificare debent non domos ad habitādum: sed taberna

cula ad deferendū. Unde Ber. Obsecro in peregrinatione huiusmodi in militia sua per terrā: nō edificem⁹ nobis domos ad inhabitandū: sed tabernacula ad deferendū: ut pote cito euocandi ⁊ migraturi in patriam ⁊ ciuitatē. In castris quippe sumus: in alieno militamus: in alieno laboratur: facile est quicquid naturale est. Nunquid non facile est solitario ⁊ sufficiens nature ⁊ congruum cōscientie: ipsi sibi celam de virgine contexere: de luto plasmare vnde cūq; operire ⁊ decentissime inhabitare. Quid amplius querēdū. Et si vltu sapientis huiusmodi delectationes: et sunt qui vtantur tanq; non videntes: tñ contemptu melius q; vltu vincuntur huiusmodi affectiones. Idem. Ipsi de quib⁹ sollicitudo suorum vitioꝝ inducit contemptum: ⁊ negligentiam omnium exteriorū: ipsi sibi edificent formam paupertatis ⁊ sancte simplicitatis speciem: nulla sic artabit artificius industria sicut eorum negligentia. Debēt etiā claustrales a superbis edificijs cauere propter bonoꝝ exemplū. Humiles enim domus eoꝝ ⁊ pauperes in alijs frenāt cōcupiscentiam: in alijs vero circa amorem paupertatis afficiunt p̄scientiā. Preterea qñ claustrales p̄struūt superba edificia: accidit frequenter vt ipsi construāt ea d mē dacijs. Abiitunt enim questuarios predicatoros. Construit etiā ea de donis male acceptis ab iurarijs ⁊ raptorib⁹: a quo periculo liberi sunt: quādo domos humiles cōstruere volunt. Si vō aliquis dicat pulchritudines domoꝝ necessarias ēē claustralibus ad recreationē. Respondeo: q; viri spirituales potius debent delectari in aspectu celi q; in aspectu tecti: ⁊ poti⁹ de beat admirari opera dei q; opera hoim. Legitur de b̄to Bern. q; ipse fleuerit cū videret tuguriola pastoꝝ tecta culmo: similia casulis pristinis Listerciē. qui tñ incipiebant habitare in magnis edificijs. Pulchritudines iste forenses sunt honestates: sicut dicit beatus Bern. cito p̄positum eneruant ⁊ masculinum animū effeminant.

De superbia liboꝝ: ⁊ de octo que valent ad eius detestationem.

Cap. xxij.

Equitur de superbia liboꝝ: quā sp̄s laborant qui volunt habere libros dāuratos. Octo vero sunt que possunt valere cōtra hoc peccatū. Primo p̄t valere cōtra hoc peccatū exempla: ⁊ p̄cipue exemplū filiū dei: qui liber vite est: qui humiliari voluit vsq; ad hoc q; nouissimus esset. Intolerabilis enim est superbia in alijs libris: ex quo liber vite tantū humilians ē. Dicit enim Hiero. in primo prologo super Job. Habeant qui volunt veteres libros vel in mēbris purpureis: auro argenteoꝝ descriptos vel initialib⁹: vt vulgo aiunt: litteris: oner a magis exarata quā codices: dūmodo mihi meisq; p̄mittant pauperes habere cedulas: ⁊ non tā pulchros codices q; emendatos. Et paulus ij. ad Timoth. iij. Affer autem ⁊ tecum libros: maxime autem mēdo: anas. Secūdo vō hoc q; sapientia dei amat cōda humilia. Sñ Barth. xj. Abicōdisti h a sapientib⁹ ⁊ prudētib⁹ ⁊ reuelastica par uulis. Amat etiā verba humilia sicut patet in v̄bis sacre scripture: que valde hūilia sunt. Amat etiam humilia corpora. vñ sapientes hoies frequenter parui sunt. vñ sapiens. Sepe est sub palliolo sordido sapientia. Prover. xj. Abi hūilitas ibi sapientia. Eodē mō amat sapia humilē scripturam. Tercio hoc: q; sacra scriptura humilitatē docet. Sñ humilitatē debz h̄re Patere legē: aut Sapiens: quā iuip̄e tuleris. Legē humilitatis p̄cepit sacra scriptura: vnde eā debet seruare. Quarto vō hoc: q; puerilitas est aureas ⁊ argenteas amare litteras: ⁊ in his delectari. sñ. Plurūq; est q; nō puericia sed quod graui⁹ est puerilitas remanet. Quinto vō hoc: q; quasi quoddā sp̄iale adulterium est: quando amore amplectitur pulchritudinē scripture quo deberēt amplecti ipsam sapientias. Unde de illis potest exponi illud. ij. Ps. ij. Habentes oculos ple nos adulteri ⁊ ineffabilis delicti. Sapientia sponsa est intellect⁹ nōstri. vñ Sap. viij. Hanc amauit ⁊ exquisiuit eam a iuē tute mea: ⁊ quesui eam mihi sponsas as fūnere: ⁊ amatoꝝ factus sum forme illius.

Scriptura vero quasi quedā ancilla ē ipsi
us sapientie. Unde plus debet amari spō
sa q̄ ancilla: id est sapientia q̄ pulchritu
do scripture. Qñ cauendū est ne ancilla tā
te pulchritudinis sit: q̄ relicta pulchritu
dine sapientie animus fornicetur cū pul
chritudine scripture. ¶ Sexto hoc: q̄ val
de impium est oculos suos pascere auro
et argento: qñ hominē videt tot filios dei fa
mellicos. Nisus plura habet vnde pasci p̄t
q̄ gustus. Habet em̄ solem et lunā et stel
las: et flores innumeros: et multa alia ex
quibus pasci pōt. Unde valde impiū vide
tur esse christiāo ozi dei subtrahere ī pau
peribus: vnde oculi eius delectentur. Ad
quid depingit aliquis hoīes vel flores in
libro suo. Nōne sufficiūt ei homines et flo
res quos deus creauit. ¶ Septimo hoc:
q̄ tales ptineliā inserunt sapientie cum
nō reputent dulcedinem eius sufficientem
ad cōsolationē studentū: cū scriptum sit.
Ecci. xxiij. Nihil dulcius q̄ respicere in
mandatis dñi. Et Sap. viij. Intrans in
domū meā cōquiescā cū illa scz sapiētia.
Nō enim hz amaritudinem pueratio illi
us: nec tedium puerus illius: sed leticiam
et gaudium. ¶ Octauo hoc q̄ paz valet
ista pulchritudo scripture: non enim ho
minem satiat. Unde Eccl. j. Non satiat
oculus visu: nec auris auditu.

¶ De superbia cantus et his que sunt re
prehensibilia circa cantum.

Lap. xxiij.

P

Equitur de supbia cāto. ¶ Mo
tandū ergo q̄ circa cantū hec sūt
reprehensibilia. ¶ Primo repre
hensibile est cū quis nimis blandā voces
querit: vel ad gloriandū vel ad delectādū
vnde Grego. Cū blanda vox queritur: so
bria vita deseritur. Aug. Quotiens plus
me delectat cantus q̄ res q̄ cantat: toties
me grantier peccasse p̄iteor. Itē reprehē
sibilis videtur esse in cāto vocis fractio.
vnde in legenda sancti sebastiani. Putas
ne illum inter christicolos numerādum q̄
tonfuram diligit comam comitis: spores q̄
rit et vocem frangit. Fractio vocis signū
est fracti animi. Sicut reprehensibilis est

crispatio crinium in hominibus: corruga
tio vestium in mulieribus sic videt esse re
prehensibilis fractio vocis in cātibus.
Et sicut ventus solet facere in aqua cri
spationem quandam: sic ventus vanitatis
hanc crispationem seu fractionem vocis
vs frequenter facit. Talis cātus ob lascitiā
factus similis videtur esse cātui illi d quo
legit Exo. xxij. Hoc ē canēnū ego audio
ait moyses. Cūq̄ appropinquasset ad ca
stra: vidit vitulū et choros. In vitulo quē
est aīal lascitiū: lascitiū intelligitur. Unde
cātus adorantiū vitulū est cant⁹ eoz qui
vocē frangunt ob lascitiū. ¶ Reprehē
sibilis est etiā in cantu nimia exaltatio vo
cis. Sicut faciunt illi qui potius volūt cā
tare alte q̄ apte: qui tantū volunt ascende
re cantando q̄ quādoq̄ frangunt sibi col
lum spiritualiter. vel quandoq̄ ad literā
rūpunt serquod ex supbia. puenit. Super
bia enim plus audet q̄ possit. Reprehen
sibilis est etiā in cantu additio p̄iteozum
vel subtractio: quasi enim quedā spēs bar
barismū ē h i cātū: sicut in dicēdo bar
barism⁹ fit ex additione vel subtractione
littere vel syllabe. In cantu etiam non vi
detur esse nimis approbāda vox falsa: p̄
cipue in cantu claustralū. Et mix est: qñ
vox talis tantū placet quibusdā: cū ipsa vi
deat adeo deformis q̄ oportet eā absco
di inter alias voces: alioquin nō esset de
cens vel decora.

¶ Unde et qñ orit superbia: et ex quib⁹
bonis.

Lap. xxv.

¶ Sequitur primā diuisionē super
bis et p̄secuti sum⁹ membra ei⁹.
¶ Hunc p̄ns est: vt ponamus secun
dā et p̄sequamur. Diuisiō ista sumitur
fm ea ex quib⁹ oritur supbia. ¶ Motādū
ergo q̄ superbia qñq̄ oritur ex bonis na
ture: qñq̄ ex bonis fortune: qñq̄ ex bonis
gr̄e. Bona vero nature: qdā sunt corpore:
quedam aīe. corporeis sunt ista sanitas: for
tudo: agilitas: pulchritudo: nobilitas:
libertas. Bona vero anime naturalia sūt
ista: rectitudo ingenij et velocitas: memo
rie bonitas: potestas tolerandi: exercitiuz
sp̄iale: naturalis dispositio ad virtutes:
scilicet virtus naturalis. Bona vō fortune
sunt bona exteriora: que sunt in p̄tate ho

minu: que ab hoibus pnt auferri: vt sunt diuicie: diuicie dignitate: laus seu gla & gratia humana. Bonas gfe sunt scientia & virtutes. Ex istis bonis pot supbia nasci. Superbia eni nascitur ex pulchritudine. An Poeta. Salsus inest pulchris sequitur q superbia soluias. Itē nascitur ex nobilitate. vnde Salustius. Loe malum nobilitatis est superbia. Similiter nascitur ex alijs bonis nature. Itē nascitur ex bonis fortune: sicut ex diuicijs. vñ Aug. vermis diuini est superbia. Eccl. xl. Facultates & virtutes exaltat cor. Itē nascitur ex bonis gratie vt ex scientia. Scientia enim inflat fm Aplm. j. Cor. viij.

¶ Quod fatuus sit & impi⁹ qui de bōis suis superbit.

Cap. xxvj.

S tando tamē q cū fatuus sit int plus q de bonis suis superbit: valde fatuus est qui de bonis pdictis superbit. Et primo gñaliter ostēdē q valde fatuus est & impius qui de bonis suis superbit. Deinde ostēdemus de vnoquo q pdictorum bonoz q valde fatuus sit inde superbire. ¶ Et possunt gñqz rōnes assignari quare fatuus sit & impius qui de bōis suis superbit. ¶ Primo qz ipse quodāmodo inferior est etiā irrōnabilib⁹ creaturis in hoc: q ille tantū sint in miseria pene: ipse vero homo in miseria pene & culpe. ¶ Preterea: creature irrōnabiles vnicam debent mortē: postq nihil oīno mali sentiunt: homo vō impius debitor est duplicis mortis: qz post transitoria habebit eternam: vnde non parum fatuus est peccator: qui de bonis suis superbit superiorem se alijs hominibus reputādo q quodāmodo brutis inferior est. ¶ Secundo vero fatuus ē qui de bonis istis superbit: in quibus cum ipsa bruta excedunt: sicut est fortitudo corporis & agilitas. Ipsi etiam iudei & sarraceni & alij pessimi homines plus habent de istis bonis: quam ipse habeat. Et etiam ipse dmones de scientia que pcedit esse vnum de

maximis bonis que habent impij: plus videntur habere quam ipsi impij habent. vnde valde fatuus est qui de bonis istis superbit in quibus a demonibus superatur. ¶ Tertio fatuus est impius qui de bonis suis superbit: cum bona illa sine ei ad verendum verius quam ad gloriam. vnde Augustinus loquens ad impiū inquit. Nonne vides te debere crubescere de bonis tuis: si domus tua plena est bonis: & te habeat malum. ¶ Quarto fatuus est impius qui de bonis suis superbit: quia bona ipsius ei bona non sunt. Sen. Nihil est homini bonum sine se bono. Est ne bonum homini quod est ei materia infirmitatis & impedimentum salutis. Sapient. Omnia que extra nos sunt. bona quecumqz forte hominibus contingunt: non ideo laudantur quia habuit q ea: sed quia his honeste stitit. ¶ Ideo dicit Sen. quod nullo nulla re est opus: nulla enim re scitvri. ¶ Quinto fatuus est impius qui de bonis suis superbit. quia tantum habet dispensationem in eis: & periculum ei inde imminet duplex. Periculum enim est ei si fortem amiserit. Periculum etiam est ei si lucrum non reportauerit. Et de vtroqz districtarano exigetur ab eo. vnde qui de multitudine istoz bonorum superbit: ipse superbit de magnitudine oneris sui.

¶ Quod fatuum sit de bōis corporis sui superbire: videlicet sanitate: fortitudine: velocitate & pulchritudine &c.

Cap. xxvij.

Pecialiter vero fatuum est superbire de sanitate corporis. ¶ Primo quia ista sanitas momentanea est. Hodie enim qui sanus est cras infirmus vel mortuus est. Iaco. iij. Que est vita vestra. Sapoz est ad modicum parens &c. ¶ Secundo quia corpus hostis familiaris est: ideo multum nociuus. Nulla enim pestis efficacior est ad nocendum quam familiaris inimicus: ait Sapient. Non debet ergo aliquis superbire propter sanitatē corporis: sed potius time

¶ ij

re. In maiori. n. periculo est hō cū hostis
et sanus sit. ¶ Tercio fatuus ē qui s̄ hac
sanitate superbit: cum ipsa sanitas vt fre
quentius occasio sit infirmitatis aie: sicut
ecō: rario scriptū est Eccl. xxxj. Infirmi
tas grauius sobriam reddit aiam. Nō est
quare aliquis supbiat de sanitate pedis si
in capite infirmitatē habeat ad mortē. sic
nō est superbiēdū de sanitate corporis: ex
quo in aia infirmitas est ad mortē. Do
mo sanus corpore: infirmus mēte similis
est pomo exterius sano: interius putrido.
¶ De fortitudine etiam corporis fatuū ē
superbire: cū scriptū sit Sap. vj. q. fortio
ribus fortior instat cruciatio. Et cū cōti
nua lucia sit inter sp̄s et corp⁹. Caro eni
cōcupiscit aduersus spiritum: et spirit⁹ ad
uersus carnē. Ande: quanto corpus forti
us: tanto magis spiritui timendū est. Et
ad litteram hoc videmus frequēter q. for
tiores corpore: infirmiores sunt mente.
Abius enim resistere p̄t ire et luxurie
et ceteris vitij. ¶ Fatuū etiā est superbi
re de copore velocitate: cū corp⁹ sit velut
equus quidam in quo hostes infernales vt
frequenter ducunt spiritū ad mortē ipsi⁹
et vt frequentius quanto iste equus velo
citer est: tanto facilius spiritus ab hostib⁹
suis capitur. Preterea in velocitate ista
et a canibus superamur. vnde fatuum est
q. homo de hoc superbiat in quo a canib⁹
inferiorē se videt. ¶ De pulchritudi
ne etiam corporis est fatuū superbire: cū
corp⁹ sit velut quoddā sepulchrū. Aug⁹.
Corpus peccatoris anime mortue est se
pulchrū. vnde cū peccator de pulchritu
dine corporis superbiat: simile est ac si mor
tuis de pictura sepulchri superbiat: simi
le est etiam ac si aliquis superbiat de pul
chritudine sterquiliniū niue cooperto.

¶ Quod fatuū sit de nobilitate gñis sup
bire.

Cap. xxvij.

E nobilitate ēt carnis fatuum
est superbire: cū illa nobilitas val
de p̄ceptibilis sit. Multe autē
cāe p̄nt assignari q̄re ista nobili
tas sit p̄nēda. ¶ Primo cōtēnēda est:
q. vt frequēter nobilitas carnis meliores

nobilitatē auferit. s. mentis nobilitatē. Sa
piens. Non est quo sibi aliquis de nobili
tate corporis vel gñis blādiatur: si ex me
liori parte sit sanulus. Multo indign⁹
est mente seruire q. corpore. ¶ Secūdo
contemnenda est q. omnes sumus ex eo
dem patre et ex eadem matre: nō legitur
dñs fecisse vnum adam argenteū vñ cētē
nobiles et vñ luteū ex quo essent ignobi
les sed vnicū: et illū de luto plasauit ex
quo oēs exiimus. vnde si aliquis ex hoc
solo: nobilis est q. ex nobili p̄fe aut nobi
li mife. aut oēs erim⁹ nobiles aut oēs igno
biles: q. aut parentes p̄nt fuerunt nobi
les aut ignobiles. ¶ Si ipsi fuerunt no
biles ergo et nos omnes nobiles sumus
et eteq. nobiles sum⁹ cū geniti ex eā no
bilibus eteq. nobiles iudicentur. Si vñ
ignobiles fuerit: ergo nos oēs ignobiles
sumus et eq. ignobiles cum geniti sum⁹
ex eq. ignobilibus. Abalach. ij. Nun
quid non pater vnus omnium nostr⁹. Nū
quid non deus vnus creauit nos. Quare
ergo desicet fratrem suum vnusquisq. ve
strum. ¶ Tercio cōtēnēda est nobilitas
carnis: quia ipse deus contempsit eam.
Voluit enim ex nobilibus reges eligere i
principio synago: gemino primum regē
de post asinas assumpsit: scz saul. Secun
dum scz Dauid: de post fetantes accepit
In tpe etiam gratie potius voluit igno
biles eligere quā nobiles. Ande. j. Cor. j.
Ignobilia et contemptibilia mundi elegit
deus. ¶ Quarto vñ p̄nēnēda est nobili
tas carnis: q. non est illius qui de ea glo
riatur: sed potius illorū a quibus ipse de
scendit. Ande Sen. Nemo in gloriam no
stram vitit: nec q. añ nos fuit nostrū ē: ant
mus nobilem facit. ¶ Quinto vñ contē
nēda est nobilitas carnis: q. materia quā
a parentibus contrahit aliquis rōne cui⁹
nobilem se credit. vile quid est et immun
dum et erubescibile: et opere immundo
et erubescibili p̄cedit ab eis. ¶ Ande
quomodo ratione illius materie habebit
quis nobilitatem cum illa materia vili
fuerit. Quomodo audet aliquis dicere se
nobilem generatione cum quilibet exem
plo Job possit dicere. Purcedini dixi:
pater meus es. et c. Ideo merito nobili

tas carnis contēda est: immo abom inā
da est. Unde Luc. xvj. Quod altū est hoī
bus: abominatio est apud deum. ¶ Se
xto ptenēda est nobilitas carnis imo po
tius nō est reputanda: cū in veritate nobi
litas non sit: sicut ē ipsi pbi reputauerunt
Scī. Nemo altero nobilior nisi cui recti
est ingenium et bonis artibus aptus. idē.
Nihil aliud nobilitas q̄ antiquate di
vine. Idē. quid est eques aut seruū aut liber
tinus: nisi noīa ex ambitioe vel iniuria na
ta. Itē plato ait. Meminem regem nisi ex
seruis oriundum esse: neminem seruū nisi
ex regibus. Omnia ista longa miscuit, va
rietas: et sursum deorsū fortia v̄saut.

¶ Quod nullū sit nobilis ex eo q̄ ex no
bilibus parentibus sit generatus: rationi
bus offenditur.

¶ Rationibus etiā ostendi potest q̄ ali
quis nobilis non sit ex eo q̄ ex nobilibus
parentibus genitus. Ex eadem enim radi
ce exeunt vile et nobile. ¶ Glos sarine et
surtur ex eadem radice exeunt: tamen sur
tur cib⁹ vilis est quo porci pascūtur: slos
autem sarine: cibus nobilis est. Item ex ea
dem radice procedit spina et rosa. Rosa
creatura nobilis est: quia non cessat bene
facere hominibus qui sunt iuxta eam: sursū
gratum odorem vndiqz spargendo. Spi
na vero quoddam vile est. Et pungit ea
que iuxta eam sunt. Sic ex eodem patre
et ex eadem matre possunt nasci duo.

¶ Annus tamen erit nobilis. alius ignobi
lis. vnus ad modum rose non cessabit be
ne facere vicinis: suis iste nobilis erit. Ali
us erit spina in ignem infernalem mitten
da: qui non cessabit pun gere vicinos suos
hic erit ignobilis. Ab alijs exemplis
potest idē ostendi. Ex eadem arborē na
ta sunt duo poma: quorum vnum est sanū
aliud putridum vel vermen habens. Itē
ex eodem libero arbitrio procedunt bo
num et malum. Item si nobile esset q̄qd
a nobilibus procederet. omnes nobiles
essemus cum omnes simus a deo qui no
bilissimus est. Ab alach. ij. Nunquid non
deus vnus creauit nos et c. Item si omne
quod ex nobili procedit nobile esset: ergo
pediculi et alie superfluitates que ex nobi

libus pcedūt: nobilia essent. ¶ Septimo

ptemnenda est nobilitas carnis pp onus
magis quod ei est annexū. Nobilitas car
nis qdam possessio est que tanto cēsu one
rata est q̄ magni comitat⁹ et archiepisco
patus non sufficiunt ad soluendū censum
illū: immo pter hoc necesse ē sicut ipsi no
biles dicunt q̄ ipsi impigno rent regnum
celorum: et seipsos diabolo pro censu isto
soluendo. vnde multis nobilibus magis
expediret q̄ ipsi essent leprosi q̄ qd cēse
instatu in quo sunt sicut aliqui etia ex eis
recognoscunt. ¶ Octauo ptenenda ē no
bilitas carnis: quia est rei pceptibilis scilz
corporis: quod est quasi quidam face⁹ in
mundicie plenus sicut ea offendūt que ex
eunt de sacco isto per foramina quinqz sen
sum. Origenes. vilis nobilitas que in lo
cis tam turpibus generatur. ¶ Nono cō
temnenda est nobilitas carnis quia inferi
or videtur esse nobilitas ista que est in ho
minibus. nobilitate illa que est in canibus
cum illa nobilitas que est in canibus cer
ta signa habeat exterius quibus agnosci
tur: nobiles vero homines non habēt cer
ta signa necessario quib⁹ ab alijs hoibus
dignoscātur. ¶ Decimo ptenenda est no
bilitas ista. qz ridiculosa est. Ridiculū eni
est vnum seruū alijs seruis nobilio rem
dicere: vel vnum rusticum nobiliores alijs
rusticis. Sicut filio cuiusdam diuitis bur
gen. derisorie dictum est a quodam q̄ ip
se esset de nobiliozibus rusticis sue ciui
tatis. Sic cum corpus naturaliter seruū
sit. Datum est enim spiritui ad seruien
dū. et naturaliter rusticū sit. cū tot rusti
citates ab eo quotidie excant. Ridiculū
est corpus vnum nobilius dicere altero.
vel vni hoīem nobilio rem altero ex par
te corporis. vnum tamen bonū habet no
bilitas que carnis dicitur esse. q̄ quasi fre
nū est quoddā qd hoīes debet cohibere
ne male agant. ¶ Dico. Nihil aliud video
in nobilitate apperendū. nisi q̄ nobiles q̄
dam necessitate asfringuntur: ne ab anti
quoz pbitate degenerent. ¶ Pba. Nobi
litas tantū ad hoc memineris vt cū clari
tate generis mox sanctitate contendas et
cum nobilitate corporis. animi nobilita
te proficias. Item. Laudatur in quibusdā
quod geniti sint nobiles. in alijs q̄ nobili

tatem vir me sunt affectui. Pulchrum est, respondisse nobilitati: pulchrum etiā hu-
milis genus factis illustrasse. Hic quidā
vituperabat aliū d' genere suo: dicens. Tu
es caput tui gñis. Tui ille. Et tu es cau-
da generis tui. Item quidā sapiens cū q-
dā ex patricio genere natus inferior: fact'
ignobilitatem generis illi obijceret: in-
quit: gaudeo q' ego ex me surrexi: tu ex te
eccidisti: generis nostri viri q's sum' decus
et decus. Et alius p'ho similiter alij ob-
iurganti respondit. Abibi obijcis profe-
cisse: crimen meū imputas glorie dūz tuū
impūtas ignātie. ¶ Et notandū est q' ve-
ra nobilitas animi est. Nō illud. nobilitas
sola est: animū que moribus ornat.

De animi nobilitate duplici.
Cap. xxix.

Mimico nobilitas duplex est: que
dam nālis. De qua Sen. Quis
est generosus aduinitē bene a nā
cōpositus. Alia nobilitas est gratuita: qñ
aliquis gratiā dei habet qua dei filius est
que custodit eū vt nulli turpitudini seruiat
Tullius. Liber extimandus est qui nulli
turpitudini seruit. Item Sapiens. De ti-
la nobilitate gloriēis que filios dei et co-
heredes facit. Tunc ille nobilitatem suā
integram seruare se putet si designetur ser-
uire vitij et ab illis superari. A quo enim
quis superatur eius et seru' est. Bern. An
non seruus cui dñatur iniquitas. Quāti-
cūq' aliquis ex nobilibus ortus sit: tamē
ignobilis est si decem contēnat et noluerit
ei seruire. Et econtrario quātiūq' igno-
bilibus oris sit nobilis tamē ē si deo ser-
uiat. Ande. j. Reg. ij. dicit domin' ad he-
li. Absit hoc a me: sed quicūq' honorifi-
cauerit me: glorificabo eum: qui autem cō-
tēnuit me: erant ignobiles.

Quod sex sunt signa vere nobilita-
tis.

¶ Et notandū est q' sex sunt signa vere
nobilitatis. Primum est liberalitas.
Ande deus qui nobilissimus est: ipse est li-
beralissimus. Liberalitas ei' tanta est vt
non solum sua det sed etiam seipsum: nec
solum seruientibus sibi dat: sed etiam ho-

stibus suis. Ipse enim solem suū facit ori-
ri super bonos et malos et pluit sup ius-
tos et iniustos. Abat. h. v. Ipse prop' liberalitatem suā fecit quicūq' facta sūt.
Ad dandum enim fecit quicūq' fecit.

Creaturas enim rōnales fecit vicis dare:
alias aut creaturavt eas dare. Vt etiā
qui dicit eē rex animalū: q's animal nobi-
le est liberale est. Ande Alz. dicit ipsum eē
animal cōciliatū. Et sicuti liberalitas si-
gnum est nobilitatis: ita rapina signū ē ru-
sticitatis. vnde multi hoc die qui nobiles
reputantur rusticissimi sunt: cū non cesset
auferre pauperib' et illis qui non possūt
defendere se: sicut magister Alan' ostendit
quibsdam militibus. Legebat Alanus
apud montem pessulanū: et audivit mili-
tes vicini quod tant' clericus esset: et q' ad
oīa interrogata responderet vnde accep-
erunt ad eū de cō consilio et quesierūt ab
eo: que esset maxima curialitas. Qui rñ
dit eis q' dare curialissimū eēt: quo audī-
to: oēs confenserunt rñsoni eius. Ideo
dicit dominus: q' beatus est dare q's reci-
pere: q' dare facit similem deo qui oībus
dat: et a nemine recipit. Ipse vero dixit
eis vt habito consilio adiuuicem: diceret
ei que inter oēs rusticitates maior eēt. qui
habuerunt consiliū adiuuicē et non potu-
erunt conuenire in idem: vñ reuerentes
ad eū dixerunt q' non poterant p'cordare
quo audito ipse increpauit eos dicēs. ego
posueram vos i via per quā possēt qñtis
vobis p'posuit solutionē cognoscere. Si
em dare curialissimum est: auferre q's est
ei p'rarium rusticissimum est. Ande vos
qui incessanter auferitis pauperibus: rusti-
cissimi estis. Secundū signū nobilitat'
est gratitudo seu recognitio beneficij. Et
p'rarium ingratitudo seu beneficiorum
non recognitio signū rusticitatis est. An
p' q' illi qui nobiles reputant: qui decem
p' ceteris hoībus q' eos honorant h' etc.
ris hoībus inhonorant: subditos et suos
qui multo sudore lucrant vñ ipsi viuūt: et
ppter quos ipsi sunt in honore incessant
opprimunt: rusticissimi sunt. Seris etiam
vident tales deteriores esse: tere est offi-
cia sue beneficia sentiant sicut ait Sen.
Tertium signū nobilitat' est mansuetudo.

do et misericordia in ea que sunt et subie
cta. Et hoc est vnu quod valde decens est
in his qui potestatem habent. An Sen.
Nullū ex omnibus magis clementia quā
regem et principem decet. Idem. Gratiū
diffime ac pio capiti pugnacissime sunt
apes: et aculeum in vulnere relinquit. Sz
ipse rex sine aculeo est: noluit ipsum nati
ra nec seuum esse: nec vltidē que magno
constaret petere: telumq; detraxit: et iras
eius inermem reliquit: exemplar hoc om
nibus regibus linquens. Pudeat ab exi
guis animalibus non trahere mores. In
signum huius mansuetudinis vel miseri
cordie induguntur reges christiani. Pbs
Maximam potestatem habēs creatorē
potestatis iuxta potestatem suam debz
imitari. In hoc autē deum maxime imi
tabitur si nihil iudicauerit q̄ miseri p̄cio
sius. Et sicut mansuetudo in subiectos: si
gnum est nobilitatis: sic et crudelitas i sub
ditos signum rusticitatis est et seruitutis.
Ande Prouerbio. xxx. Per tria mo
netur terra: et quartum quod non potest
sustinere. Per seruum cum regnare ceper
it. Quidius. Asperius nihil ē hūili cum
fargit in alii. Luncta scit dum cūcta ti
met descendit oēs. Si se posse putet nec be
lta terrior illa est. Quas serui rabies i li
bera terga furentis. C. Quartū signū no
bilitatis est virilitas seu strenuitas in eos
q; repugnāt. In signū huius datur ensis
militibus nouis: quo gladio vi debent in
hostes nō in subiectos. Multi sō ex istis
gladio isto in subiectos vtūtur quos de
beret valde diligere. Si enī sūt qui tuāt
eos: q; et fratres eoz. p̄prios. impugnant
hostibus sō dei et ecclesie peccatis: sz
demonibus vel etiam ipsis persecutorib;
ecclesie vniū sunt. Impietas talis: impietas
diabolica est. Diabolus at̄ impi⁹ est in eos
qui sibi seruiunt. C. Quintum signū nobi
litas est timere opprobriū vel seruitutis
vel proditionis vel alius cuiusq; turpitu
dinis. Multi tamen ex illis qui nobi
les reputantur: videmus q; nō niment pel
simam seruitutē vitiorū suorum vel dmo
num: qui non erubescunt cōfiteri se seruos
vilissimoz mebroz: illorū. s. qui libidini

deserviunt. que seruitus indubitanter ser
uitute leprosoz peior est. Non erubescit
etiam proditio se impugmare dñm illuz a
quo omnia possident: cui expensis viuūt
et vestiuntur. Et non erubescunt etiaz om
ni inuidie peccati se exponere. Ex quo
pater eos non esse nobiles sed valde rusti
cos. C. Sextū signū nobilitatis ē cordis
magnitudo qua quis modica contemnit
magna appetit. E contrario sō signū ru
sticitatis est amorem suum ponere in mo
dicis. magna vero negligere. Ande patet
dominas illas que potius volunt amorē
suum ponere in vno misero milite quam
in rege glorie: q; ipse vere nobiles nō sūt.
Multi etiam non vident nobiles esse q
amorē suū in terra ponunt: p̄cepto regno
celorum: cū tñ tota terra quasi punctum
sit respectu celi: et quia plus habent de ter
ra quam alij nolunt aliquid habere de ce
lo. Si ad aliquem pertineret terra vnius
pauperis militis ex parte matris. regnū
vero ex parte patris: nunquid non infelix
esset si cōcepto regno adhereret illi ter
re: que cum contingeret ex parte matris.
Sic infelices sunt illi milites qui de regno
celorum non curant: quod ad eos perti
net ex parte patris celestis: contenti terra
ista paupertatis: que ad illos pertinet ex
parte matris nostre eue. Pater noster de
us est: mater nostra eua. Non sic faciebat
dauid in Ps. quid mihi est in celo: et q
te quid volui super terram etc.

C. De consuetudine illarum ecclesiarum
que nolunt canonicare nisi nobiles.

Cap. xxx.

Stenfo quod nobilitas carnis cō
tenienda sit vel non reputanda.
Tangendum est aliquid de cōsue
tudinē illarum ecclesiarū que nolunt ea
noni care nisi nobiles. vnde notandū ē q
psuetudo illa v̄f esse reprehensibilis. Et
videtur posse assignari sex cause huius
reprehensibilitatis. C. Prima causa ē p
iij

ueritas que videtur esse in hac consuetudine: que pueritas apparebit si respiciatur ea huius consuetudinis quam ipsi asignant. Dicunt enim q ipsi habent multa temporalia que defensione indigent. nec habent regem nec alium principem secularem: qui eos defendat: ideo oportet nobiles canonicari qui possint ea defendere. Quibus respondeo: q sicut ecclesie eorum habent temporalia: ita hnt et spiritualia: que in infinitum meliora sunt. unde si opus aliquos nobiles canonicari ad defensionem temporalium: multo sortitus opus aliquos litteratos et sanctos canonicari ad defensionem spiritualium. Si vero dicat q ibi sint aliqui ignobiles litterati ad defensionem spiritualium: sed non canonici. Ex hoc apparet q ipsi bona temporalia proponunt spiritualibus: ex quo defensores temporalium canonicos constituunt et superiores alijs.

De quinque peruersitatibus huiusmodi ecclesiarum.

¶ Et possunt assignari quinque peruersitates in huiusmodi ecclesijs. Prima est: q ibi est terra sursum et celum deorsum. Ecclesia enim continetur: terrena vero multum appreciantur: propter illud Prover. xxv. Celum sursum et terra deorsum. Alia peruersitas est q pedes sunt in loco ubi deberet esse caput: et caput in loco ubi deberet esse pedes. Velut pedes ecclesie sunt qui circa terrena solliciti sunt. velut caput sunt qui regere habent ecclesiam viri scilicet litterati. Sed in his ecclesijs pedes sunt in capite: imo ipsi hostes in capite ponuntur. Th: cii. j. Facti sunt hostes in capite. Tertia peruersitas est q ecclesie huiusmodi faciem habent ad posteriora: et dorsum ad anteriora: ipsi iuxta verbum Hieremie: facti sunt in retro et non in ante. Quarta autem peruersitas est q ipsi latitudinem scuti quod debebat esse ex parte superiori posuerunt ex parte inferiori: et ideo contingit q fere omnesque putant laqueum esse iuxta verbum Esaię. Quintam peruersitas est q sacerdotes inferiores sunt subdiaconis et diaconis: quod ridiculum est: sicut beatus Bernardus dicit ad eugenium papam. Ridiculus est inquit q ministri nostri nostrum se presbyteris anteferre conantur. Ad hoc ratio habet non antiquitas habuit: non con-

sensit auctoritas: et si de sua consuetudine, eo lina struitur: melius pfecto illa quam sumus ordo continetur. Secunda causa reprehensibilitatis est indiscrctio que videtur esse in huiusmodi consuetudine. que indiscrctio primo consistit in hoc: q quoniam ipsi deberet querere quod sit idoneus ad hoc vt sit canonicus: idem regulariter regens se: et ad regimen plebis episcopi unus ipsi querit quis sit idoneus ad militiam. Secundo in hoc q quoniam quod rere deberent: an persona sit idonea que canonicanda est ipsi querunt quis pferat sue rit. unde illis potest dici q dicit angelus Thob. v. Genus queris mercenarij an mercenarij. Indiscrctio et eorum in hoc est q ipsi credunt illud: qualis pater talis filius quod verum est in personis: increatis ad personas creatas extendunt: ubi frequenter fallit: frequenter enim est pater sapiens et filius fatuus vt patet in salomone et roboa filio eius. Tercio videtur hec consuetudo reprehensibilis q valde nocua est ecclesie dei. Canonici. n. militares non bene custodiunt christum: sicut figurati videtur esse in h q milites male custodierunt christum in sepulchro. Lapides sepulchri bene custodierunt milites sed christum perdidierunt. unde cantat ecclesia. Dicant nunc iudei et c. Sic militares canonici lapides castrorum bene custodiunt: sed christum amittunt. Item ista consuetudo occasio ruine est in ecclesijs illis quantum ad spiritualia. unde Prover. xvij. qui altam facit domum querit ruinam. Ista etiam consuetudo in ecclesijs illis in magna parte exheredat christum. Frequenter enim quoniam deberent institui ibi filij dei: instituntur ibi filij diaboli. Quarto vt reprehensibilis consuetudo ista: q christus pertraia est. Christus enim ignobiles elegit in ecclesia sua: vt essent humiles. j. Cor. i. Ipsi vero nobiles canonicant quasi velint ipsos esse superbos. Chastus ex pastoribus et humilis elegit reges: isti vero ex regibus eligunt canonicos. Christus fundamentum ecclesie posuit humilitate: ipsi vero e contrario fundamentum ecclesie ponunt superbia. Tale fundamentum poneret diabolus si edificaret. quomodo impleret tales illud verbum domini Joan. xij. qui mihi ministrat me sequatur. Non sunt imitatores christi: sed sunt qui

in antichristi. Et. j. Job. ij. qui dicit se in xpo manere dz sicut ille ambulauit ⁊ ipse ambulare. Bernardus. Si omnis qui se dicit in xpo manere dz sic ille ambulauit ⁊ ipse abulare: multo magis qui p eo abulare se dicit qui p eo legatione fungitur: q ei ministrat si cū non sequitur inexcusabilis ē. Terrere potest tales illud Math. xviij. Nisi pueri fueritis ⁊ efficiamini sicut paruuli nō intrabitis in regnū celoz. Paruulus quātiūqz nobilis sit societate paruulorum non refugit: sic quātiūqz aliq nobilis sit in ecclesia dei: societates ignobilium non dz refugere. De societate hoim diuersoz generum in ecclesia dei vñ cē dicitur illud Esa. xj. Hababit lupus cum agno ⁊ pñs cū hodo accubabit. Qui to videtur esse reprehensibilis illa cōsuetudo quia videtur esse deo abominabilis. Alitudo enim secularis non videtur deo placere. vnde Luc. xvj. quod altū est hoibus abominatio est apud deum. Abominaciones deo offerunt qui nobiles tantū canonicare volunt. Exo. viij. Abominaciones egyptiorū immolabimus deo nō sro. Sexto vñ esse reprehensibilis hec consuetudo: quia filios diaboli filijs dei pponit ⁊ gnationem immundā gnatiōi celesti ⁊ nobilitatem putredinis preponunt cuiqz gratie dei. Nullam autem sapientiā nullā aliā gratiam nobilitati carnis adequant. vnde p̄suetudo corū non recipit dispensationem: qz secundū iudiciū corū non inuenit recompensationem: quod nō est absqz magna contumelia dei. Sic porcus preponeret volutabrum luti: auro ⁊ lapidibus pretiosis. Ad sola temporalia videntur habere oculum ecclesie lste. non solum in canonicorum institutione: sed et in prelatorum perfectione: qd oīno itolerabile vñ: saltem in altero horum deberet respectus haberi ad spiritualia.

¶ Quod fatuum sit superbire generaliter de quibet re temporalī scilicet libertate corporis ⁊ c. ⁊ bonis naturalibus aie.

Cap. xxxj.

¶ Ifo q fatūū sit superbire de nobilitate carnis: ⁊ sequēs ē videre q fatuum sit superbire de alijs bonis

que prius nominata sunt. ¶ Notandū ē ergo quod fatuum est superbire de libertate corporis: cum corpus sit seruus malivolus: ⁊ ideo torura ⁊ compedibus dignus: iuxta illud Eccli. xxxij. Seruo malinolo torura ⁊ compedes ⁊ c. De bonis vero naturalibus anime fatūū est superbire: quia bona illa potest homo habere ad malum suum sicut ad bonum vnde Bern. Si in professione religionis nouus homo callidus est ingenio: si viget arte: si p̄ceminet intellectu: instrumenta sunt hec tam vitiorum q virtutum. Non ergo refugiat doceri: vñ eo in bono quo ⁊ malo vñ potest. Fatuum est etiam superbire de diuitijs. Hoc enim est superbire ⁊ hoc qd hz maiorem molam ad collus q alij. Fatuum est etiam de p̄ate superbire: cū scriptum sit Sap. vj. q potentes potenter tormenta patientur. Videm legis q durissimum iudiciū his qui p̄sunt fit. Et Aug. dicit: q quanto quis in loco superior: tanto in periculo maioris stat. Fatūū est etiam superbire de gratia humana. cū scriptū sit Prover. vlt. q fallax gratia ⁊ c. Fatuum est et iaz superbire de gloria huius mundi. cum gloria talis flos sit decidens. Vnde Esa. xxvij. Erit flos decidens gloria exultationis. Puerorum est flos colligere: qui ex arboribus decidunt et inde lerari. Sic pueriles sunt qui de gloria huius mūdi letantur. Fatūū est etiam superbire de scientia cum scriptus sit Eccli. j. qui addit scientiā ad dñt ⁊ dolorem. De scientia superbire: est de lumine excecari. Fatuum etiam est de virtutibus superbire. Hoc enī est de medicamine vulnerari. Grego. qui de virtutibus habitis extollitur: quasi de medicamento vulneratur.

¶ De diuisione superbie sumpta penes diuersitatem personarū. Et primo de superbia ministrorum ecclesie in comuni

Cap. xxxij.

¶ Ostis aut duabus diuisionibus superbie. Consequenter ponenda est tertia que sumpta est fm diuer

statu personarum in quibus est superbia.

C Notandum ergo q. superbia diuidi potest in superbiam laicorum et superbiam ministrorum ecclesie. Superbia vero ministrorum ecclesie potest subdiuidi in superbiam prelatorum et superbiam subditorum vel in superbiam claustralium: et superbiam secularium clericorum. Sed de superbia laicorum nihil specialiter hic dicemus. Sed de superbia ministrorum ecclesie: hoc modo tractabimus. Primo dicemus aliquid de ea in comuni. Secundo vero aliqua dicemus specialiter de superbia prelatorum. Tercio vero dicemus aliquid specialiter de superbia claustralium.

P Quod superbia multum sit timenda ministris ecclesie.

C Notandum ergo est q. superbia multum timenda est ministris ecclesie quinq. de causis. Primo quia multas occasiones habent superbiendi. Una occasio est hec q. ipsi sunt excepti a labore aliorum hominum. Unde in ps. In labore hominum non sunt et ideo tenuit eos superbia. Alia occasio est libertas quam habet que libertas aliquibus eorum est velamen malicie contra illud. j. ps. ij. Quasi liberti: et non quasi velamen habentes malicie libertatem. Tertia occasio est reuerentia que exhibetur eis eo quod sunt ministri summi regis: et vicem eius gerunt in terris: et contemptum eorum deus reputaret contemptum suum: iuxta illud Luc. x. Qui vos spernit me spernit. **C** Secundo timenda est superbia ministris ecclesie q. multum displicet deo in eis. Unde Prover. vi. Sex sunt que odit deus et septimum detestatur anima eius. Oculos sublimis. Oculi sublimis clerici superbi sunt. Et Sopho. j. Erit in die hostie domini. Visitabo super omnem qui arroganter ingreditur super limem. Dies hostie domini erit dies iudicii: quando dominus mactabit in crastato: impinguatos dilatatos.

Tunc dominus visitabit super clericos superbos. Nec mirum si dominus odiat superbiam in ministris suis: cum proprium si gnium sit superbia ministrorum diaboli: iuxta illud Hiero. Evidentissimum signum

reproborum est superbia: humilitas electorum. Non parum doleret princeps aliquis si in castris suis vexillum inimici sui videret. **C** Tercio valde timenda est eis superbia: quia valde piraria est officio eorum. Ipse enim sunt quasi custodes scientie et vasa gratiarum. Unde Malach. ij. Labia sacerdotis custodiunt scientiam: et legem requirunt ex ore eius: quia angelus domini exercituum est. Propter hoc q. custodes sunt scientie: necessaria est eis magna humilitas. Aqua enim sapientie ad valentem humilitatis confluit. Prover. xj. Ubi humilitas ibi sapia. Propter hoc et q. vasa gratiarum sunt: necessaria est eis magna humilitas. Sicut enim vas non est idoneum aliquid recipere absq. concavitate: sic aliquis non est susceptibilis gratie absq. humilitate. j. ps. vi. Deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam. Preterea oportet ministros ecclesie esse familiares deo: ad qd et multum valet humilitas. Unde Hiero. super illud ps. Juxta est dominus his qui tribulato sunt corde. Alius quidem est dominus: sed vicinatur humilibus et non se erigenti. Necessaria etiam est eis humilitas propter servitium quod debet hominibus exhibere. Eorum enim est ablueri sordes spirituales hominum: quod figuratum est Job. xij. in ablutione pedum. Ideo summus inter ministros ecclesie servum servorum se vocat humiliter. **C** Ergo oportet q. se habeant ut a pauperibus et humilibus non timeantur: sed audeant ad eos accedere confidenter: et ut solatii pauperes habeant in humilitate eorum: q. fm verbum Augustini magni solatium est moribus ex capite. Magni solatii est subditis qui in humilitate sunt: si videant prelatos suos in simili vel maiori humilitate. **C** Quarto timenda est eis superbia: quia multi ex eis non habent vasa pascant superbiam: nisi hoc faciant de ipsis pauperum. Bona enim ecclesie: bona pauperum sunt. Preterea valde indecens est superbia in eis cum ipsi de elemosinis vivant et elemosinis pauperum et miserabilium personarum. **C** Quinto timenda est eis superbia: quia peccatum superbie in eis scandalizat populum: cum sit manifestum. Inconvenientiam et alia pe-

cata possunt ipsi abscondere sed superbia exterior:em in vestibus et similibus consistentem non possunt ipsi abscondere.

¶ Persuasiones contra superbiam ministrorum ecclesie.

R Sed contra has et similes persuasiones que sunt ministris ecclesie ut caveant superbiam exterior:em dari solet quadruplex responsio. ¶ Prima est qd dominus in tuetur cor: et humilitatem cordis requirit et humilitatis interioris magistrum se profitetur. **Matth. xj.** dicens. Discite a me qm mitis sum et humilis corde. Et ideo videtur minime quibusdam necessaria humilitas exterior. ¶ Secunda responsio solet esse qd licet homini pulchritudines istas exteriores habere secundum modum persone sue: et mores eorum inter quos vivitur. quod videtur sumptum esse ex **Eccl. i.** super illud. **ad Timoth. ij.** Non in torquibus que dicit sic: ut in his oib' ultra modulum persone sue et mores ecclesie monende ne concupiscentie studeant.

¶ Tertia responsio solet esse: quod in humilium modi honor ecclesie querit. ¶ Quarta est quod ipsi non faciunt hoc amore vanae glorie: sed utantur talibus tanquam non videntes.

¶ A corde humilis persone defacili non procedit superbia exterior.

S Sed contra primam responsionem primo videtur esse hoc: quod non potest esse defacili qd a corde perfecte humilium exterior: superbia procedat. Sicut enim arbor bona non potest malos fructus facere: et legitur **Matth. vij.** Sic nec cor humile superbiam a se producit. Ex fructu siquidem arbor cognoscitur ut legit **Matth. xij.** Aliqd colligunt de spinis: et de fructibus ficus. Sic nec ex humilitate cor dis procedit superbia operis: quia sicut vulgariter dicitur. Non potest exire de sacco quod ibi non continet. Quis credet mulieri si asserat se castam mente: ex quo homo videt eam fornicari corpore sic quomodo potest credi alicui de humili

tate cordis: ex quo tanta superbia apparet exterior.

¶ Quod clericis non sola sufficit interior humilitas.

¶ Preterea non videtur clericis sufficere interior humilitas: multiplice ratione. ¶ Primo quia oportet eos vitare scandalum infirmorum. Et sicut tangit **Aplos** de illo qui coram infirmo comederat idolum immolatum: qd peccaret scandalizandum infirmum qui credebat hoc fieri cum veneratione idoli: licet ille qui scies erat idolum non veneraretur: sed contineret. Sic ille qui vestes superbas coram illo defert: qui credit quod ipse faciat propter vanam gloriam. Licet ipse non faciat hoc tali causa. Tamen ipse peccat ut videtur ipsum scandalizando primo ad **Cor. vij.** Si quis viderit eum qui habet scientiam in idolo recumbentem: nonne conscientia eius cum sit infirma edificabitur ad comedendum idolum: et peribit infirmus in tua conscientia frater. pp. que christus mortuus est: Sic enim peccantes in fratres: et percutientes conscientiam eorum infirmam in christum peccatis. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum non manducabo carnes in eternum. Sic minister ecclesie debet dicere. Si vestis preciosa scandalizat fratrem meum: non deferam eam in eternum. ¶ Secundo non sufficit humilitas interior clericis. ¶ Quia ipsi debent christum imitari: qui non solum habuit interior:em humilitatem sed etiam exterior:em. Ipse enim ad litteram pedes iuit: regnum fugit: ut legitur **Joannis vj.** Pedes discipulorum lauit: **Joannis decimo tertio.** Societatem pauperum elegit: ubi caput reclinarat non habuit. **Matth. octavo.** Ad imitandum christum monentur ministri christi. **Joh. xij.** Si quis mihi ministrat me sequitur. **Et i. Joannis ij.** qui dicit se in christo manere: debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare. ¶ Tercio non sufficit clericis humilitas interior: quia oportet eos exemplum humilitatis dare alijs. vnde **Joh. vi. ier. di.**

etiam est petro. *Pasce oues meas.* pasce
 obo pasce exemplo: pasce temporali sub
 sidio. *Exemplo* autem humilitatis quo
 modo pasceret qui humilitatem exteriorē
 non habet ad humilitatem exteriorē: mo
 nemur. *s. De. v.* Omnes inuicem humili
 tatem insinuat: quia deus superbis resi
 stit: humilibus autem dat gratiam. Et ibi
 dem paulo ante. *Nec dominantes in cle
 ro:* sed forma facti gregis ex animo. *Ex
 emplum* superbie offendere hominibus:
 hoc est pasceri demones et non oues. ber.
 ad Eugenium papam. Tu pastor proce
 dis deauratus: tam multa circumdatus
 varietate: oues quid capiunt. si auderem
 dicere demonum magis quam ouium
 pasca hec. sic faciebat petrus sic paulus
 ludebat. Idem. Petrus nescitur peccasse
 aliquando vel gemmis ornatus vel sericis
 non tectus auro. nec rectus equo albo nec
 stipatus milite: nec circumstrepentibus
 ministris: nec hic tamen credidit satis
 posse impleri salutarem mandatum. *Pasce
 oues meas.* *¶ Quarto* non sufficit interi
 or humilitas clericis: quia non solum a
 malo. sed ab omni specie mali eos abstin
 re oportet: iuxta admonitiones Pauli. *s.*
 ad Thessal. vi. Ab omni inquit specie ma
 la abstinere vos. Ad hoc autem quod dñs
 dicit. *Dicite a me.* quia mitis sum et hu
 milis corde et c. Dicendum est. quod hoc dicit
 ad ostendendum quod humilitas cordis ne
 cessaria sit et non ideo quod sufficiat sola: sed
 dicitur hoc contra hypocritas: qui solas
 iustitiam exteriorē habere solebant.
Matth. xxiii. *De vobis pharisei et hypo
 crite.* qui mundatis quod de foris est cali
 cis et catini: intus autem pleni estis rapi
 na et immundicia. Et *Ecc. xix.* Est qui
 querit se humiliat. interiora autem ei ple
 na sunt dolo. Contra hoc vero quod dici
 tur quod licet alicui habere has pulchri
 tudines exteriores secundum modum sue perso
 ne. videtur esse illud *Ecc. iij.* quanto ma
 ior eo humilitas in omnibus. qui dixit in
 omnibus. nihil exceptit. Et *Luc. xiiij.* Cū
 inuitatus fueris et c. recube in nouissimo
 loco. non dixit in medio loco. sed in nouissi
 mo. *Preterea* qui preeminet in dignitate
 debet preeminere et virtutibus. unde debet et

excellentioris humilitatis. virtutes enim
 sunt equales. Contra hoc vero quod dicitur
 quod homo debet se conformare moribus
 hominum inter quos viuit: est illud. *Mo
 lite conformari huic seculo.* *Preterea*
 quod aliquis est in aliqua religione dissolu
 ta. non debet respicere ad ea que ibi ser
 uantur: sed ad ea que instituerunt antiqui
 patres vbi seruauerunt. *Ordinauerunt*
 enim petrus et paulus etiam de mulieri
 bus: quod cauerent a precioso ornatu. *s.*
Timoth. secundo. Non in tortis crinibus
 aut auro. vel margaritis vel veste sciosa.
 Et illud eiusdem sexio. *¶ Habentes ali
 mentum et quibus tegamur.* his conten
 ti simus. Non dicit quibus ornemur. sed
 quibus tegamur. Et. *s. De. iij.* Quatum
 non sit exterior capillatura aut circumda
 tio auri aut indumenti vestimentorum cul
 tus. Ad ea ergo que secundum ordinatio
 nem eorum debent fieri respiciendum est:
 non ad ea que sunt. *Preterea:* si quis epi
 scopus vel presbyter in tali habitu in prin
 cipio ecclesie fuisset: multum reprehende
 retur: et haberetur pro magno peccato et
 magna superbia. Quomodo ergo desijt
 esse peccatum quod superbia erat. Nun
 quid consuetudo peccandi aufert vel mi
 nuat peccatum. Immo potius hominem
 magis peccatorem constituit. Nunquid
 quod tunc fuit superfluitas et vanitas:
 modo factum est necessitas. *Preterea:*
 si viuendum est alicui secundum mores
 eorum inter quos viuit: secundum hoc si
 oēs superbi efficiuntur: omnes desinent
 esse superbi. Jam enim conformauit se
 moribus eorum inter quos viuit: et si om
 nes fetidi sunt iam nullus fetet: quod con
 stat esse falsum. Sed hoc bene verum est
 vbi omnes fetidi sunt minus fetor sentitur
 secundum verbum *Berni.* *Preterea:* si liceret
 etiam talibus viti: cauendus esset ei qui vti
 tur ne licentia sua alijs offendiculum fac
 ret. *Unde. s. Cor. viij.* dicit apłs illis qui in
 molata idolis comedeant sine veneratio
 ne idolorum. Videte inquit ne licentia vestra
 offendiculum fiat infirmis. Et. *s. cor. vi.* oĩa
 mihi licent: sed non omnia expediunt ber.
 Sapiens opus suum trina consideratio
 ne preuenit. Primo considerat an liceat.

Secundo: an deceat Tertio: an expediat.
Sed de hoc dictū est in tractatu de auari-
cia: in cap. de pluralitate beneficioꝝ. Et
in veritate non decet personas auctēcas
que quasi quoddam speculū debent eē mi-
noribus vestes preciosas. Aug⁹. Sateor: de
preciosa veste erubescō: nō enī decet hāc
pressionē: nō decet admōitōz nō decet h mē-
bra: nō decet hos canos. P̄ rēpōsionē eoz
qui dicunt se talibus vti ppter hon oꝝ ec-
clesie. Primo esse videtur qd dicit Greg.
Nemo preciosa vestimenta nisi ad inanē
gloriā querit. Preterea: non cedit ad ho-
norē ecclesie q̄ minister ipsius spēm sup-
bie exterius ostendat hoibus: sed potius
humilitatē xpī: cum scriptū sit Eccl. xxiij.
Magna gloria est sequi dñm. Neq̄ spō-
sus ecclesie decorē exteriorē in ecclesia re-
quirīt: sed potius interiorē. An postq̄ da-
uid dixit: regem concupiscere decorē ec-
clesie: ipse volens innuere de quo decorē
intelligitur: subdit. Omnis gloria eius sci-
licet filie regis est ab intus. Ecclesia etiaꝝ
dicit de se. Cant. primo. Nigra sum sed
formosa: nigra ē ecclesia exterius formo-
sa vero interius. Quod etiam habet⁹ ni-
lustrōꝝ eccē esse manifeste exprimit. Hnt
enim capas nigras exterius: superpellici-
um candidum deferentes sub capis: in q̄
ostendunt se continere gloriā et pulchri-
tudinem exteriorē: et amare pulchritu-
dinem et gloriā interiorē. Sed multi
si veritatem in habitu suo ostendere vel-
lent: potius capam nigram sub candido
suppellicio deferret q̄ contrario. Pre-
terea: qui dignitatem ecclesiasticam terre-
no honore volunt ornare. similes sunt il-
lis qui aurū luto volunt ornare. Honor
enim terrenus in comparatione ad digni-
tatem ecclesiasticam se habet vt luto ad
aurum. Contumeliam etiam videtur fa-
cere nature humane: et deo ad cuius si-
militudinem homo creatus est: quī tali-
bus hominē ornare vult vel honorare.
Scñ. Scitote tam bene homines culmo
quam auro tegi. Contemnite omnia que
superuacuos labor vult ornamentum aut
decus poterit cogitare. Nihil preter ani-
mum est mirabile. Item cum aliquis non
debeat sibi terrenam gloriā amare. vi-

detur q̄ similiter non debeat eam amare
proximo. cum debeat proximum dilige-
re sicut seipsum. Igitur nec debet eā ama-
re ecclesie. cum ecclesie nihil aliud sit quā
collectio fidelium. Preterea: quid que-
runt ministri ecclesie huiusmodi pulchri-
tudinibus exterioribus. Querunt ne ibi
beneplacitum dei vel utilitatem propriā
vel proximī. Si querūt beneplacitum dei
fatue agunt. Deus enim spiritus est et de-
cor spiritualis placet ei. Dico. Non te-
nera vestis sed mundicia mentis ornatus
facit clericum. Multa etiam sunt que cō-
stat magis placere deo: vt sunt opera pie-
tatis: in quibus possent expendi que i ex-
teriori pulchritudine expenditur. De hu-
iusmodi expensis que pro pulchritudine
exteriori sunt: incertum est an deo place-
ant. Tene certum secundum verbum Au-
gustini: et dimitte incertum. Item constat
sanctitatem deo placere. Illam enim ex-
presse requirit dominus. Luc. xix. San-
cti inquit estote. quia ego sanctus sum. Et
Apl. i. Thessa. iij. Hec est voluntas dei
sanctificatio vestra. Si ergo querunt deo
placere. sanctitatem honori non honore
sanctitati debent preferre. Cuius piratū
in multis ministris ecclesie aperte quotidie
videmus. Unde Bern. Videmus oēm ec-
clesiasticum zelum feruere pro sola digni-
tate tuēda. Honori totū datur sanctitati
nihil. Immo quod plus est de placitis dei
non curant. nec de propria salute: et plus
grauarentur expendere denarium vnum
pro amore dei et propria salute: quam de-
cem libras pro amore huius mūdi. Ber.
De placito dei vltima mentio est: pro ia-
ctura salutis nulla cogitatio nisi quod sū-
lime est hoc salutare dicam⁹ et quod glo-
riam redolet: hoc iustum. Constat etiaꝝ q̄
non utilitatem proximi in hoc querunt: cū
videant q̄ in hoc potius proximum scan-
dalizent q̄ edificent. utilitas etiam ppria
non apparet ibi. Bene apparet q̄ multis
constant talia. sed fructum quem cōsequi-
ter ex huiusmodi expensis non videmus
et hoc solus deberet sufficere ministris ec-
clesie ad cōtemptū talium. Scñ. Omnis
consilijs et rebus faciamus quod solem⁹
facere: quotiens ad institutorem alicui⁹ mīca-

tis accesserimus: videamus hoc quod cō
 cupiscimus. **P**rius deservatur. **P**reterea
 distinguamus diversas intentiones: q̄ i ta
 libus pulchritudinibus p̄sit incidere: ut ap
 pareat vtrū aliquo mō talia ministris ec
 clesie licita sint. Et constat quod si fiat p
 pter luxuriam vel vanam gloriā: illicita sūt.
 Itē si ex supbia fiant. sicut iudei et deside
 rio excellendi alios: p̄stat similiter q̄ sint
 illicita. Si vero fiant vt erubescencia vite
 tur: quia erubesceret aliq̄ q̄ nō esset ho
 norabiliter indutus sicut aliq̄: neq̄ in hoc
 casu absq̄ culpa esse videt. Non enim de
 bent christiani humilitate christi erubescere.
 vnde Bern. Orata ignominia crucis:
 sed ei qui crucifixo ingratus non est. et do
 minus Luc. ix. Qui autem erubuerit me
 et meos sermones: hunc filius hoīs eru
 besceat cū venerit in maiestate sua et patris
 et sanctorū angelorum. Si vero talia fiat
 et ministris ecclesie ab hominibus hono
 rur: videtur q̄ hoc sit ponere laqueū sim
 plicibus. Videntur enim simplices pecca
 re quādo ministros ecclesie ppter pulchri
 tudinem vestium honorant. Ad quod vi
 detur pertinere illud Esae. v. dictum ad
 sacerdotes. Laqueus facti estis speculatio
 ni. Qui homines propter vestes honorat
 vel propter diuitias videtur continere hu
 manam naturam: cui vestes et diuitias p
 ponunt. videntur etiam deum contemne
 re: ad cuius similitudinem homo factus ē
 vnde Jac. ij. Si introierit in conspectu
 stro vir aureum anulum habens in veste
 candida: introierit autem et pauper in so
 dido habitu. et intendatis in eum qui indu
 tus est veste preciosa: et dixeritis. Tu sede
 hic bene: pauperi autem dicatis. Tu sta
 illic. aut sede sub scabello pedum meorū.
 Nonne iudicatis apud vosmetipsos: et fa
 cti estis iudices iniquarum cogitationū.
 Si vero ista faciant ministri ecclesie. ne dis
 similitudine fugant homines a se. licet hec
 intentio recta videatur: tamē neq̄ sic om
 nino laudabiliter facere videntur. Sicut
 enim humilis habitus aliquos diuites for
 sitan fugaret. sic preciosus habitus pau
 peres ab eis fugat. vt non audeant ad eos
 accedere. Si vero ista faciant ministri ec
 clesie ne ab hominibus contemnantur. ne

q̄ in hoc laudabiles videntur cum ad p
 fectionē ptineat spernere seipsū. versus
 Spernere mundum: spernere nullum: sperne
 re se se. Spernere se sperni: quantum hec bo
 na sunt. Seneca. Ego animo audienda
 sunt imperitorum conuitia: et ad honesta
 eunti contemnendus est ipse p̄cip̄. bern.
 Aerius humilis non vult hūilis predicari
 sed ciuilis reputari. Si vero talia faciant
 ne vilescat dignitas ecclesiastica. Rideo
 q̄ magis vilescit cum conspicitur in hoī
 bus qui superbi apparent. Hoīs etiam il
 litterati nō possunt credere q̄ dignitas et
 potestas ecclesiastica in hominib⁹ sit: quos
 credunt esse male vite. vnde dicunt: hereti
 ci q̄ sacerdotes prauī non dant vera sacra
 menta. Preterea: si dignitas ecclesiastica
 sic seruanda fuit ne vilesceret: nunquid h
 ignorauit christus. Quare ergo non insti
 tuitq̄ apostoli et discipuli sui equitarent:
 et purpura et bysso induerentur. Mōne q̄
 stultum est dei sapientius est hominibus:
 vt legitur. i. Cor. j. Item quis nesciat qd
 displicet sponso si videat sponsam suā fa
 cere multas expensas ad ornandum se vt
 placeat adultero suo et inimico sp̄sū sui
 p̄cipue si filij sponsi indigeant illis que
 sic expenduntur: scilicet pauperes christi
 qui esuriunt. Sponsus ecclesie christus ē:
 adulter vero mūdus iste: qui inimicus dei
 est adeo vt qui amicus vult esse mundi inī
 micus dei constituitur. Iaco. iij. Adulte
 ri nescitis: quia amicitia huius mundi inī
 mica est deo. Qui ergo voluerit amic⁹ eē
 huius mundi: inimicus constituitur dei.
 Vnde verisimile est: q̄ multum displiceat
 deo quādo ministri ecclesie tot et tanta ex
 pendūt vt placeant mundo: cū videant tot
 filios dei esurire et sitire et nudos esse. ni
 rum est etiam cum qua cōsuetudine multi ma
 gni prelati dicant versus illum in horis
 suis. Non habitabit in medio dom⁹ mee
 qui facit superbiam: cū coram deo aper
 te mentiri videantur: ex quo permittunt
 ministros suos floribus coronatos et alio
 superbo modo ornatos sibi ministrare.
 Preterea queritur: quare dominus sacco
 vili carnis hoīem induit si saccum illum
 purpura superinduit. Quis illi mer
 catorem non reputaret fatū: qui troffel

tum suū de scarleto burello cooperiret si voluntas sua eēt q̄ itē super burellū scarleta poneretur. Contra quartā vō r̄sionē qua dicunt ministri ecclesie q̄ ipi n̄ amāt vanā gl̄az: nec ad vanā gl̄az talib⁹ pulchritudinib⁹ vtantur: sed hñt eas tanquā non habentes: p̄mo videtur esse verbū Drego. prius positum. Nemo enim preciosas vestes nisi ad inanem gloriam querit: vt videlicet ceteris honorabilior videatur. Nemo vult ibi preciosis vestibus indui: vbi a nemine possit videri. Secūdo videtur esse contra illam r̄sionem hoc q̄ mirum est q̄ vanam gloriam tam care emunt si eam non amāt. Videm⁹ q̄ multi non libenter expendere p̄ eterna gloria decem solidos: p̄o vanā gloriam cētum solidos expendunt. Itē si nō amant vanam gloriam: quare ostendunt hoibus in habitu suo q̄ amēt: cū in hoc ipso scādalizet eos. Quid p̄dest sermone mone-re ad humilitatem: et ope ad supbiā: cū fm̄ Berni. efficacior sit vox operis quam vox sermonis. Preterea: nōne ministri ecclesie exemplum debent dare hoibus con-temnendi gloriam mundi. Sicut et chri-stus fecit. aug⁹. Sīa terrena p̄cepit homo xps de⁹ vt ab hoibus p̄cēdenda monstra-ret: et oīa aduersa sustinuit vt sustinenda doceret. Quere ēt quedam alia pertinētia ad hanc materiam in tractatu de auaricia in cap. de pdigalitate clericorū. Illa ēt q̄ dicta sunt prius p̄tra superbiū ornatum et p̄tra alias spēs supbie exterioris p̄nt sibi valere p̄tra supbiā clericorū.

De superbia plator. et q̄ multū conā dū sit p̄tra corum superbiā.

Cap. xxxiij.

Equitur de supbia plator. Et notādū ē q̄ multū conādū ē plas p̄tra superbiā et ad hūilitatem.

Primo q̄ multū monet eos sacra scri-ptura ad hoc. Unde Deut. xviij. precipit de rege p̄stinto sup israel: vt non eleuetur eo: eius in supbiā super fratres suos. Et Eccl. iij. Quāto magn⁹ es: hūilia te in om-nib⁹. Et. xxxij. eiusdē. Recto: ē posuerūt te. noli extolli: sed esto in eis q̄si vnus ex

illis. et Matth. xviij. dicit domin⁹ ad apo-stolos: quoz locū tenent prelati. Amē di-co vobis nisi conuerſi fueritis auetra elarione. Dicit Interli. et efficiamini sicut paruuli non introitis in regnū celoz. Secundo monet eos ad hoc ipsa natu-ra. Aurum enim quod p̄ciosissimum est inter metalla: contendit habere infimum locum. Ponderosissimum est enim. Sic quanto aliquis superior sit: tanto ad hūilitatem conari debet. Tertio vō quia ipse auctor nature monet eos ad h. q̄ cū esset summus. nouissimus virorum fieri voluit. iuxta illud Esa. liij. Consideraui mus eum virum despectum et nouissimū virorum. Ber. Quid magis admirandū quid amplius detestandum. quid grau⁹ us puniendum: q̄ q̄ videns dei filius sum-mum in regno celozum: nouissimum fa-ctum in regno hominum: vt quid appo-nat magnificare se homo super terram. Quarto vero q̄ valde p̄ciosa ē et ma-gne virtutis in talibus personis humilitas. Berni. Cum omni indifferenter p̄sone hu-militas sit quedam turris fortitudinis a fa-cie inimici. nescio quo pacto vis eius ma-ior in maioribus et clarior in clarioribus comprobatur. Idem. Non magnū est ēē humilem in abiectione magna p̄orior et raravirtus humilitas honorata. Quinto vero quia ex hac parte prelati sunt de-biliores. Ex illa parte precipue muniē dum est castum ex qua parte debilius est. Ex illa parte precipue resistendū est hosti-bus ex qua p̄cēpue impugnat. Sic q̄nā aliquis videt se p̄nū ad aliq̄ vitiū: vel a nā vel alia occasio: ipse dz se multū flectere ad oppositū. sic n. faciūt fm̄ vbi. Sapiē-tis: quātoruosa lignoz dirigūt. superbia enī multū infestat prelatos. Perfiant. n. altissima venti. superbia in alto loco nata sed in celo alta petit. vnde pauci sunt qui in dignitate veram humilitatem eruent. Quod pater in libro Reg. vbi de tot re-gibus legitur. quod excelsa non abstule-runt. Sexto quia prelati maiori scien-tia et gratta indigent quaz ali⁹ et ideo ma-ius vas humilitatis eis est necessarium. Preterea prelati custodes sunt sponse. et ideo necesse est vt nec in habitu nec in

alio appareant in eis aliqua signa. vñ la sciue vel luxurie. quod tamen valde male hodie seruaf. Berni. Intuere quomodo incedunt nitidi et ornati: circumamicti varietatibus tanquam sponsa procedens de thalamo suo. Mèpe si quempiam talium repente eminus procedere aspexeris: spòsam potius putabis q̃ sponse custodem. Et notandum q̃ ad hec duo prelati multum deberent nitui: vt preessent vtiliter et humiliter. et infra hec duo limitata deberent esse ea que ipsi iniungunt subditis S3 sicut Bern. dicit. Pauci pfecto sūt q̃ vtiliter. pauciores q̃ et hūiliter presint.

De quadruplici superbia claustralū,

Cap. xxxiiij.

6

Equitur de superbia claustralū.

Notandū ergo q̃ quadruplex superbia in claustralibus solet inueniri. Prima spēs sapie est cor qui sapientes se credunt. et ideo sensu suo se regere volunt et multum sunt sue voluntatis. De hac superbia dicit Bernar. Superbia quantumuis prudens videatur cē dimittenda est et abigenda. Si enim admittatur superbia. prima die qua incipit habitare. incipit leges dare prouer. xxvj. Vidisti hominē sibi sapientē videri. magis spēs illo habebit insipiens. Tales nolunt facere qd eis dicitur etiam si pri⁹ habebant voluntatem q̃ eis diceretur. Gregorius. Superba mens ad ea que non appetit. nullis adhortationibus flectitur. ad ea vero que appetit sponte etiam cogi querit. Et hec species superbie precipue periculosa est in nouitijs. vnde Berni. Nouitium prudentem. insipientem: sapientem in cella diu posse consistere impossibile ē. Sultus ergo fiat vt sit sapiens. Et hec ois ei⁹ sit discretio vt i hac nulla ei sit discretio hec ois ei⁹ sapia sit. vt in hac parte ei nulla sit. Secunda species superbie est eorum claustralium qui despiciunt seculares et peccatores credentes se inquirari ex consortio eorum. similes iudeis

de quibus dicitur Joan. xviij. qui non introierunt in pretorium. vt non contaminarentur. sed manducaret pasca. Timebant enim se inquinari cohabitatione infidelium. et non timebant se inquinari sanguine innocentis scilicet christi. Duces ceci excolentes culicem. camelum autem glutientes. vt dicitur Math. xxij. De talibus legitur Esa. lxx. Qui dicunt recede a me non appropinques mihi quia imundus es. Isti funus erūt in furore meo ignis ardens tota die. Deu3. xxij. Non abominaberis idumneum quia frater tuus est. nec egyptium. quia aduena fuisti in terra eius. Isti non attendunt q̃ in seculo aliquis potest ducere vitam religiosam. et aliquis in clauistro vitam secularem. quod figuratum videtur esse Iosue. iij. vbi precepit dominus q̃ duodecim lapides sumerentur de medio iordanis. et poneretur in loco castrorum. Alios etiam duodecim lapides de sicco posuit Iosue in medio iordanis. Aliqui enim seculares quoad meritū sunt claustrales et cōrio. Per lapides qui in fluuio erāt intellige eos qui sunt in fluxu huius mundi. Per illos qui in arido. intellige illos qui sūt in clauistro Grego. In exanie recti iudicis murat merita ordinum qualitas actionum. Et qui dam in meliori ordine deteriores sunt q̃ et isti sortem extremi habitus bene vinendo transcendunt et illi superioris loci meritum non exequendo dimittunt vel diminuant. Sancto pafuuto oranticius sanctorum esset similis. Responsum est hmo q̃ cuidā symphoniaco. q̃ querebat victū arte cantadi. Et cū pafutus cū inuississet quesiuisset cū si aliquis meriti cēt apud deum. Qui respondit se nihil meminisse se cisse: nisi q̃ cū ipse latro esset: et quedam mulier eēt capta: quā socij volebāt violare: restitit eis et eripuit eā. Et alio tēpore cū quedā mulier lamentaret p heremū: eo q̃ filij sui tenerent in captiuitate: sic peratē reduxit ad refectionē: et dedit ei tre cētos solidos: qbus redemit maritū et filios. Postea ille symphoniacus dimittēs artē cantadi intrauit heremū hortatu pafutij: factus vir sanctus. Et cū mortuus fuisset p̃r symphoniac⁹: iterū orauit

3

patuitis: cui sanctorum similis haberetur.
Et responsum est ei. Similis es primario
vici huius qui est in primo. Longe veni-
set ad eum: et inquisiuit de vita eius: di-
xit se esse conuictum: et libenter sedantem
lites: hospitalis: qui non cognosceret vxo-
rem nisi causa prolis: non raptorem: non
ledentem vxorem famulos vel greges vel fru-
ges aliorum. Et idem hortatus patuitij ve-
nit ad heremus. Et cum mortuus fuisset ite-
rum dictum est ei. q. similis esset cuidam
negociatori venienti ad se. Cui cum occur-
risset patuitius hortatus est eum ad he-
remum. qui accipit ei et omnia distribuit
pauperibus. Et non post multum tempus
mortuus est. Et postea per vocem ei. patui-
tio reuelatum est q. esset cito mortuus et
assumendus in celum: et hoc non esset id
ei prius reuelatum: ne forte clauis aliq-
daminum sui laboris inde incurreret. Et
mortuus est et alijs videntibus aia eius ab
angelis psallentibus delata ē in celum.
¶ Tertia spes superbie est eorum qui volunt
habere in clauistro que non habebant in se-
culo: vt delicias vel magnum nomen con-
tra hoc quod dicit Aug⁹. Qui autē nō ha-
bent: non ea querāt in monasterio que nec
foris habere poterūt. Et itez. Non eri-
gant ceruicem q. eis associantur ad quos
foris accedere non audebant: sed sursum
cor habebant et terrena vana non querant:
ne incipiant monasteria esse vtilia diuitib⁹
nō pauperibus. dum diuites illic humili-
antur: et paupes illic inflantur. Quidam etiā
q. ante claustrum ingressum vix in suo vico
vel oppido cogniti fuerant post circueun-
tes puincias et curias frequentantes regū
noticias et principū familiaritates assequi-
tur. ¶ Quarta spes superbie est superbia
eorum qui in clauistro gloriuntur vel supbiat
vel de diuitijs quas habuerunt in seculo:
vel de hoc quod potuerunt eas clauistro:
vel de aliquibus que strenue egerunt in se-
culo. Unde Aug⁹. Nec extollantur si com-
munivite aliquid de suis facultatibus pu-
lerunt nec de suis diuitijs magis supbiant
si eas monasterio pñantur: q. si eis in se-
culo fruerentur. Et itez. quid pdest disp-
gendo dare pauperibus et pauperem fieri
cū aia misera supbiō: efficiunt diuitias cō-

tinendo q. fuerat possidendo Berni. Ne-
nunq. audiuimus aliquos de his qui reli-
giose vestiti et religionem professi sunt re-
minisci et tacitare mala sua pñerita: q. ver-
bi gratia: aliquando vel foris gladiato-
rio vel argute in literato:io gessere con-
flictu: sine aliud quidem scdm mundi fa-
cultatem fauorabile: fm salutem vero aie
nocium. perniciosum et damnosum secu-
laris adhuc animi iudicium est hoc: et hu-
milis habitus qui gestatur a talibus: non
sancte nouitatis est meritum sed pñsee ve-
tustatis operculum.

¶ De duodecim gradibus superbie fm
Bernardum. Ca. xxxv.

Reper tres diuisiones supbie: AB
prius positas: sunt alie due diui-
siones q. vident quodāmodo p-
tinere ad peccatū superbie. ¶ Prima est
graduum superbie. ¶ Secunda vero aie
quorundam vitiōrum que ex superbia p-
cedunt. De vtriusq. ergo tractabimus. S.
primo de gradibus superbie. ¶ Notan-
dum est ergo q. duodecim sunt gradus su-
pbie quos beatus Berni. distinguit.
¶ Primus gradus est curiositas q. fm
Berni. his indicijs dependitur. Si vi-
deris monachum de quo prius bene con-
fidebas vbi stat ambulat sedet: oculis in-
sipienter vagari: caput erectum: aures por-
tare suspensas: ex motibus exterioris ho-
minis interiorē inmutatū hominem
agnoscas. ¶ Oritur autem fm Berni. ista cu-
riositas in alios ex incuria sui. unde ipse
ait. Dum anima a sui circumspectione tor-
pescit incuria sui in alios curiosam eaz fa-
cit. Idē quo a te curioso, recedis cui te in-
termittis. Aliqd audes oculos leua-
re in celum qui peccasti in celum. Terram
intuere vt cognoscas teipm: ipsa te tibi re-
pñtabit: q. terra es et in terrā ibis.
¶ Secundus gradus est leuitas: que fm
Berni. sic oritur ex gradu pñcedenti. ¶ Bo-
nachus q. sui negligēs est: alios curiose
circumspicit: dum quosdam suspicit sup-
iores quosdam despicit inferiores. In alijs
quidē videt qd. inuidet: in alijs qd. irridet
inde animus nulla sui cura grauatus. per

superbiam ad alta se erigens: modo p in
uidiam tabescit: nunc per negligentiam pu
erilitat hilarescit: et q superari se dolet et
q superare se gaudet: amor proprie excel
lentie facit. Quibus vero indicijs iste gra
dus pendatur. Berni. ostendit dicens.
Has animi vicissitudines nunc pauca et
mordacia: nunc multa et in amaro risu: nunc
luctu plena: semper vero irrationabilia:
indicant verba. ¶ Tertius gradus est ina
nis leticia: q fm Berni. sic oritur ex pce
denti. Monachus qui duos supbie gra
dus ascendit: cu gaudiu videt interpolari
tristitia quam de bonis alterius trahit:
impatiens sui humiliationis fugit ad con
siliu false consolationis. Ex illa parte q
sua sibi vilitas et aliena excellentia mon
stratur: restringit curiositatem: in quo ip
se videtur excellere: notat: in quo alter pre
cellit semper d. stimulat vt du deuitat qd
triste putatur leticia concietur. Deprehē
ditur etiam iste gradus his indicijs. scdm
Berni. Rari vel nulli gemitus sunt vel la
chryme pure si attendas aut sui oblitum
aut abluus a culpis: si insignis scurrilitas
in fronte hilaritas: vanitas apparet in in
cessu: pronus ad iocū facilis et promptus
ad risum: similis est vesice turgide vento:
puncto torare exiguo: que si stringitur cre
piat: et crebros sonitus reddit: vento non
passim sed strictim egrediente. Si ventus
vanitatis a monacho non valens libere
egredi ppter disciplinam silentij inter an
gustias faucium per chachinnos emittit
et cum os obstruxerit p nares sternutare
auditur. ¶ Quartus gradus est iactantia
in multiloquio: que fm Berni. ex pcedenti
gradu sic oritur. Postquam vanitas cre
scere et vesica grossescere incepit: neces
se est vt ampliori foramine laxato sinu ve
tositas cructuet: alioquin rumpetur. Dep
benditur aut gradus iste his indicijs: qui
in isto gradu est csurit et sitit: quibus om
ne qd sentit effundat: preuenit interroga
tem: non querenti respondet. Ipse querit:
ipse et soluit: et verba collocutoris imper
fecta precidit: pulsato signo breue coque
ritur intervalum. Si de religione agitur:
statim visiones et somnia pferuntur: lau
dat ieiunia: comendat vigiliis: super oia

orationes exaltat. Si ad lubrica sermo
pueritur: in his quato assuetio: tanto lo
quacior inuenitur: vt dicas si audias flu
uiū ee scurrilitatis os eius ita vt seueros
et graues animos in leuitatem conciet et
risum.

¶ Quintus gradus est singularitas que
a pcedenti gradu sic oritur fm Berni.
Turpe est ei q se supra ceteros iactitat si
nō plus ceteris agat: aliqd vt ultra ceteros
appeat. ppedit aut gradus iste his indicijs.
Qui in hoc gradu est: plus sibi blanditur
de vno ieiunio qd ceteris prandentibus
facit q si cum ceteris septem diebus ieiua
uerit. Commodior videtur sibi vna ora
tiuncula pecu iaris q tota psalmodia vni
noctis. Dolet aliquē se pallidiorē et mi
nus comedentē: pallore suū et maciē in ma
nibus et cetera que pōt videre speculatur.
Ad oia sua strenuus: ad oia cōia piger vt
gilat in lecto: dormit in choro.

¶ Sextus gradus est arrogantia: q fm
Berni. sic oritur ex pcedenti. Cū ex his
talibus q singulariter agit apud simplici
res eius opinio excreuerit qui opa pbant
q cernunt sed vnde pdeant non discernūt
dū miserū beatificant: in errore inducunt.
Credidit qd audire: quid intendat nō atredidit
obliuiscitur intentionem dū amplectitur
opinionem. vbiq de omni alia re plus si
bi q alijs credit. De se solo plus alijs q
sibi credit: vt non solū verbo aut operum
ostentatione suā pferat religionem: sed inti
mo cordis affectu credat se oibus sanctio
rem. Et quicquid laudatū de se agnove
rit: non ignorantie aut beniuolentie lauda
toris sed suis meritis ascribit.

¶ Septimus gradus est psumptio: q sic
ex pcedenti orit fm Berni. qui alios se pcel
lere putat: quō pl de se q de alijs nō pſa
mat. Primus in conuētijs residet in cō
silijs pſus ridet: nō vocatus accedit: nō
iussus se intromittit: deo dinat: ordinata
refect facta. Quicq ipse non fecerit aut
ordinauerit: nec refectum: nec pulche re
dinatū extimat. Iudicat iudicantes pſe
d: cat iudicaturis. Si cū ipse aduenerit nō
pmouetur ad prioratū: suum abbatem
aut inuidū iudicat aut deceptum: quod
si mediocris aliqua obedientia et iniuncta

fuert: indignatur: arbitrans non minus
bus se esse occupandum qui ad maiora se
sentit idoneum.

¶ Octauus gradus est defensio peccati:
q̄ fm̄ Bern. sic oritur ex precedenti. Qui
p̄p̄ius ad oīa se p̄sunt ingerere: impos
sibile est aliqui nō errare. Ad platu autem
pertinet errantem arguere. Sed quō cul
pam suā confitebitur q̄ nec esse putat: pre
terea cū culpa imputatur crescit non ami
putatur. Multus hō modis sunt excusa
tiones in peccatis. Aut enim dicit qui se
excusat non feci: aut feci quidem ⁊ bene
fecit: aut si male: non multū male: aut si mul
tum male: non mala intentione. Si autem
⁊ de illa conuincatur: aliena se mittit ex
cuse suasionē. Sed qui aperta defendit
quando occultas ⁊ malas cogitationes
cordi suo aduenientes humiliter reuelaret
abbati.

¶ Nonus gradus est simulata cō
fessio: qui gradus quomodo ex preceden
ti oritur. bern. offendit: dicens. Nonulli
cū de apertioribus arguuntur: scientes q̄
si se defenderent non crederetur: subtilius
inueniunt argumentum defensionis: ver
ba respondentes dolose confessionis vul
tus demittunt. p̄suntur co: pus: aliquas
lachrymas si possunt sibi extorquent. Vo
cem susp̄is: verba gemitibus interrump
p̄nt. Nec solum talia obiecta non excu
sat sed ipse quoq̄ culpaz exaggerat: vt dū
impossibile aliquid aut incredibile culpe
sue ore suo aditum audis: etiam illud qd̄
ratum purabas vix credere posse. Quō
autem hec simulatio p̄pendatur bern. offē
dit: dicens. Basa figuli pbat fornax: ⁊ tri
bulatio vere penitentes discernit. qui vera
citer penitet laborem penitentis non ab
horret. Lūius simulata confessio est vna:
vel leui contumelia: aut exigua pena inter
rogatus: iam humilitatem simulare: iam
simulatione dissimulare non potest. mur
murat: frendet: irascitur. quanta putas tūc
sit p̄fusio in corde superbi cum fraus deci
piat: pax amittitur: laus minuit: nec culpa
diluuit. Eadem notatur ab omnibus: in
dicatur ab omnibus: eoq̄ vehementius:
omnes indignantur. quo falsum conspicit
unt quicquid de eo prius opinabant. Tūc
opus est prelato: vt eo minus parcendum

illi putet: quo magis omnes offendit si
li parit.

¶ Decimus gradus est rebellio: qui quo
modo oritur ex precedenti. bern. offēdit
dicens de illo qui est in nono gradu: nisi
misericordia diuina eum respiciat: vt qd̄ val
de difficile est talibus: vniuersum iudi
cij tacitis acquiescat: fronsus: mox ⁊
impudens factus: tanto deterius: quanto
desperatius in decimum gradum per re
bellionem corrumpit: quem prius arrogans
factus contemperat: iam patenter inobe
diens etiam magistrum contēnit. Scien
dum namq̄ q̄ gradus duo decimi in tres
tantum colligi possunt: vt in sex superior
bus sit contemptus fratrum: in quattuor
sequentibus contēptus magistr̄: ⁊ in duo
bus qui restant sit contemptus dei. Item
notandum est q̄ duo vltimi gradus in cō
gregatione defendi non possunt. Deniq̄
vbi fratrum cōcordiam aut magistr̄ sentē
tia monachus spernit: qd̄ vltra in mona
stio nisi scādalum facit.

¶ Undecimus gradus est libertas peccā
di per quam monachus cum iam nec ma
gistrum videt quem timeat: nec fratres q̄
reueratur. quanto securus: tanto liberi
sua desideria implere delectat q̄b̄ in mona
stio tā pudore q̄ timore phibeat. Sed
⁊ si tā fces ⁊ abbatē nō timet: nō dū tñ pe
nitens dei formidine caret. Hāc rō tenuit
submurmurās adhuc volūtāt: pponit: nō
sine aliq̄ dubitatōe q̄cūq̄ p̄mū illicita p̄
ficiat: s̄ sicut is q̄ vadū tēptat pedetentim
nō cursus vitioz gurgitē intrat. **¶** Duo. 3
decimus gradus ē p̄suetudo peccandi: q̄
sic orit̄ ex p̄cedēti fm̄ bern. Postquā ter
ribili dei iudicio p̄ma flagitia ipudēs seq̄
tur expta voluptas libet̄ reperitur. repe
rita blādiur p̄cupiscētia reuiscēte sopif
rō. ligat p̄suetudo. trahit miser in p̄fundū
maloz. tradit captiu⁹ tyrānidī vitioz. ita
vt carnaliū voragine desiderioz absorpt⁹
sue rationis deniq̄ timoris oblit⁹. q̄sidi
cat insipies in corde suo. Nō ē de⁹. 3ā in
differēt̄ libitis vitit. iā ab illicitis cogi
tādīs. patrādīs. inuestigādīs anim⁹. man⁹
vel pedes nō phibēt̄. s̄ q̄cqd̄ in cor. in
buccā. ad manū venerit. machinas. garrif
⁹ opat̄ maliuol⁹. magniloqu⁹. facinorol⁹.

C De quibusdam vitijs que procedunt ex superbia et aduersantur sane fidei.

Ca. xxxvi.

21

Icto de duodecim gradib⁹ supbie consequenter dicendum est de quibusdam vitijs que procedunt ex superbia. Dicemus autem tantummodo de quinq⁹ illor⁹ lz sint multo plura.

Primo dicemus de quibusdam erroribus qui sane fidei aduersantur. Errores enim ex supbia procedere solent. Quia sicut dicit Aug⁹ supbia meretur illudi. Et super illud Hier. xlix. Arrogantia tua et superbia cordis tui decepit te: dicit Glo. Omnis hereticus arrogans Superbia factus hereticus: non ignorantia. Secundo dicemus de peccato irreuerentie.

Tertio de peccato inobedientie. Quarto de pctō vane glorie. Quinto de pctō hypocrisis. In primo vero capitulo nō pponimus dicere de omnib⁹ errorib⁹ q⁹ contrarij sunt sane fidei. quia hoc nimis longū esset sed solū de quibusdam q⁹ inveniuntur etiam in eis qui fideles videntur.

Ad diabolus multū conatur seminare errores in ecclesia dei.

In pmo sō notandū q⁹ diabolus multū conatur seminare errores in ecclesia dei. Ipse enim est quasi coruus qui primo currit ad oculum cadaveris lumen fidei multum conatur extinguere in homine. Cuius rei multe cause assignari possunt.

Prima causa est. quia ipse scit postquā oculum fidei excecauerit in homine: ipse potest hominem inducere in omne pctū. Unde quidam senex in vitaspatrium dixit q⁹ quando operiuntur oculi animalis tūc circuit ad molendinū: alioquin nō ambulat in circuitu mole. Sic diabolus si operuerit oculos mentis: in omne peccatū inclinat hominem. qd figuratū est iudiciū. xvi. in sampsonē cui postquā philistei eruerūt oculos: ipsi eū clausum in carcere molere fecerunt. Scda cā est: q⁹ diabolus odit lucem fidei. vñ de ipso spālter dicit illud Job. iij. qui male agit odit lucē. Ipse falsus mercator volēs hoīes decipere. ideo tenebras procurat. Ipse etiā est deformatio

adulter. vñ ne deformitas eius videatur procurat tenebras: iuxta illud Job. xxiiij. oculus adulteri obseruat caliginem.

Tertia causa est: q⁹ diabolus eos q⁹ sibi seruiunt ducit ad patibulum infernale. Ipse enim sic remunerat seruientes suos: et ideo velat eis oculos ne videant quo ducantur. Quarta causa est hec: q⁹ ipse scit q⁹ si potest aliquē ponere extra viam fidei: quicquid postea ille faciet inutile erit sibi. Quam ad meritum vite eterne. de via ista potest intelligi illud ps. Errauerunt in solitudine in aquoso via ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Aug⁹. Bona opera pter fidem videntur nubi esse velocissimi cursus extraviā. Quinta causa est hec: q⁹ fides dexter oculus est anime: quem si diabolus homini eruerit ipm inutilem. ad pugnam reddit. Ad figuratum est. j. Regū. xi. in hoc q⁹ dixit naas amonites ad illos de iabes galaad. In hoc vobiscum fedus seriam vt eruant omnium vestros oculos dextros. Cuius intentio erat q⁹ dextris oculis eritis: cū operirentur sinistri scutis ipsi inutiles fierent ad pugnandum.

Tercia fides est fundamentum totius edificij spūalis: quo destructo scit diabol⁹ q⁹ edificium spūale spūaliter destructum est. Item scit diabolus q⁹ extra fidem non sit locus ppitiationis. An cū ipse ppitiationem homini inuideat. Nollet enim q⁹ eaz haberet: cū ipse non sit habiturus eam ipse multū laborat ad hoc q⁹ extra fidem hominem ponat. quisquis extra fidem ē gladium ire dei habet enaginatū super se. Job. iij. qui incredulus est filio dei non viderit vitam: sed ira dei manet super eum. Item quicquid extra fidem est in mundo isto quasi in diluvio perit. quicquid est in hoc mundo extra fidem: ē velut mare mortuum in quo nihil viuit. Unde bona hereticorū sunt velut poma que crescunt in arboribus circa mare mortuum. que añ maturitate sunt vitrida: matura vero incisā: fauillam habent intrus. Sic bona hereticorum vera bona videntur: sed ad vltimū ignis infernalis in eis inuenietur. Extra fidem nihil est qd placeat deo in hoc mundo. q⁹ fm Aplm ad Heb. xi. impossibile ē sine fide placere deo. Et. Dicit. v. Dicit

oculi tui respiciunt fidē. Nihil ē est bonū. Hoc in mūdo isto abiq̃ fide. propter has causas diabolus multū conatur. errores fidei p̃rarios seminare in ecclesia dei. Et p̃pter easdem causas multū debemus conari p̃ra errores: et p̃cipue prelati quorum negligētia errores vt frequētius subintrāt: sicut dñs ostēdit. **¶** Barthel. xij. dicens: Simile faciū est regnū celoz hominū qui seminavit bonū semen in agro. Luz autē dormient hoies venit inimicus eius et superseminavit zizaniā in medio tritici. In dormitione hominū negligentia prelatorū intelligitur.

¶ De quattuor erroribus in q̃bus ē fideles videntur esse.

¶ Quattuor vero errores inveniuntur ē in his qui fideles esse videntur p̃ quos errores diabolus innumeras animas ad inferos trahit. De q̃bus erroribus aliqui tangimus. Primus est error diuinatōis. Secundus est error maleficorum. Tertius est error superstitiosoz remedioz. Quartus est error illarum p̃sonarū que credunt ea que sunt in somno tisi et in spiritu fieri in veritate et corporaliter sicut est error illarum muliez q̃ dicūt se ambulare de nocte cū herodiade.

¶ De errore diuinatōis. Et quattuordecim spēsbus emident.

¶ Circa p̃mū vō notandū q̃ diuini dicūtur quasi deo pleni. Isti sibi attribuit qd̃ dei est. Presumunt ei p̃dicere futura et reuelare occulta: que duo ad deum sp̃aliter p̃tinent. Sūt autē multe spēs diuinatōis ex q̃bus quattuordecim numerare sufficiat: s̃ sint multo plures.

¶ Prima fit in igne et vocatur pyromantia: pyr qd̃ ē ignis: et mantia qd̃ ē diuinatio. **¶** Alia fit in aere: q̃ vocatur aerimantia. **¶** Tertia fit in aqua: que vocatur hydromantia ab hydor qd̃ est aqua.

¶ Quarta fit in terra: q̃ vocatur geomantia: a geos qd̃ est terra. **¶** Quinta fit per phryones: in quibus sp̃itus malignus loquitur. Dicuntur autē phryones ṽtiloqui a phryō apolline sic dicitur. **¶** Sexta fit per mortuos suscitatos: que necromantia dicitur a necros grece qd̃ mortuū et icē latine. mantia idē est qd̃ diuinatio. **¶** Septima est au-

guriū: que attendit in gestu et cantu et vocalu animi. **¶** Octava attenditur circa fluctuationes. **¶** Nonā circa sōnia.

¶ Decima circa sortes quas falso dicūt apostolo. **¶** Undecima circa variā in spectionem psalterij: euāgelioz et aliarū scripturarum. **¶** Duo decima est mathematicoz: q̃ cōstellatōes p̃siderant: q̃ etiaz dicuntur magi. **¶** Tertiadecima est eoz q̃ harioli dicuntur: qui in aris idolorum demonum responsa recipiunt.

¶ Quartadecima est eoz qui vocant haruspices quasi horaz vel aure spectrores: qui dies et horas in operibus agēdis custodiunt. **¶** Regulariter autē tenendū est q̃ oīs diuinatio quocunq̃ modo p̃dicto rū fiat vel alio simili p̃hibita est et male dicta a deo et sancta ecclesia.

¶ De his que faciunt ad detestatōes huius peccati.

¶ Et sūt multa que debent homines cohibere ab hoc peccato. **¶** Primū est q̃ hoc p̃ctū diabolicū ē. Diuini enim ad modū luciferi similes volunt eē altissimū dū p̃dicere volūt futura: qd̃ ad deū sp̃aliter p̃tinet. **¶** S̃c̃ Esa xij. Prius et nouissima nunciate mihi et dicā q̃ vñ estis. Et est inuentū peccatū istud in mūdo isto a demonibus. vñ Aug⁹. Nec vanitas magicarū artium ex traditione maloz angeloz in toto orbe terraz plurimis seculis invaluit et p̃ inuēones eoz inuēta sunt haruspicia et auguratōes et ipa q̃ dicuntur oracula. Qui autē diuinis fidē adhibēt: similes sunt illis angelis q̃ lucifero superbienti p̃senserunt. Et sicut lucifero q̃ voluit esse de⁹ sathanas factus est et dei aduersarius. Similiter et āgeli qui ei p̃senserūt dei aduersarij facti sunt. Sic et diuini q̃ volunt esse vt deus: et qui ei fidē adhibent dei aduersarij et sathane efficiuntur. Nō parū offendetur rex francie erga eū q̃ regem se vellet facere in regno eius: et erga oēs qui ei p̃sentirent. Sporiteret q̃ ille q̃ se regem faceret cū rege pugnaret vt videret q̃ potēti⁹ esset: ita necesse erit q̃ deus pugnet cū diuinis: et cū illis q̃ p̃sentit illis. Et sicut legitur Sap. v. Pugnabit euz illo orbis terraz p̃ra insciatos. Ibidē legitur q̃ accipiet armaturā zelus illi⁹ et armabit crea-

turā ad ultionē inimicorū & exacuetiram
 diram in lanceā: & tūc apparebit q̄s potē
 tior erit: an ipse an diuinū. ¶ Secundo de
 beret cohibere hoīes a pctō isto hoc: q̄
 sacra scriptura ita diffiniet illud. Unde
 Leuit. xix. Ne declinetis ad magos: nec
 ab hariolis aliquid sciscitemini. Et ibidez
 Nō augurabimini nec obseruabitis som
 nia. Et Deut. xvij. Nō inuentatur in te
 q̄ hariolos sciscitetur & obseruet somnia
 atq; auguria. ne sis maleficus nec incanta
 tor: nec phitones psulas nec diuinos: nec
 queras a mortuis veritatē. Et ad gal. iij.
 Dies obseruatis & mensis & tempora &
 annos: timeo ne forte sine causa laboraue
 rim in vobis. ¶ Tertio deberet cohibere
 homines a peccato isto multiplex pena q̄
 legitur dñs punisse hoc peccatū: & pene
 que in lege diuina & iure positio huius
 peccato taxantur. ¶ Notandum ergo q̄
 peccatū diuinorū simile ē peccato eue ma
 tris nostre q̄ diuinam scientiam appetiit:
 dicente sibi diabolo gen. iij. Quacūq; die
 comederitis ex eo apientur oculi vestri &
 eritis sicut dii: scientes bonū & malum. vñ
 mulieres que diuine sunt vel diuinis fidē
 adhibentes quēadmodū mater earū eua
 diuinā scientiā affectant attendere debent
 multiplicem penā qua totus mundus pro
 peccato isto punitus est. De pena ē huius
 peccati legitur. iij. Regū. i. q̄ mādani he
 lias ochozie. nungd nō est deus in israel
 vt eatis ad psulendū belzebub deū acha
 ron. Quāob̄ hec dicit dñs. de lectulo su
 per quē ascendisti non descēdes sed morte
 morieris. & i. Paral. x. sic legit. O homi
 nē saul ppter iniquitates suas: eo q̄ puarica
 tus sit pceptū dñi qd̄ pcepit & nō custodi
 uit illud: s; insup ē phytōnissam psuluit:
 nec spauit in dño: ppter qd̄ interfecit eum
 & trāstulit regnū eius ad dauid filiū isai.
 De penāo taxata huic pctō legit Leuit.
 xix. Nā q̄ declinauerit ad magos & ad
 hariolos: & fornicata fuerit in eis: ponam
 faciē meā contra eā: & interficiā eam de me
 dio populi sui. Item Leuiti. xx. Vir siue
 mulier in gbus phytōnicis vel diuinati
 onis fuerit spīs: morte moriātur: lapidibus
 obruant eos: sanguis eorū sit super eos.
 ¶ Penataliū fm. canones multiplex est.

Sūt enī infames: nec debēt recipi ad eu
 charistiā si notoriū est peccatum: sicut nec
 histriones. Itē nō debēt admitti ad accu
 sationem. Item ad hoc debent excoīcari.
 Itē si post admonitiōē vel excoīcatiōē
 nolunt se corrigere. Si serui sunt: debent
 verberibus castigari. Si liberi: includi in
 carcere vel vtriusq; sunt de parochia turpi
 ter de honestatē est confurati vel decal
 uati eiciēdi. Et hoc pōt ipse sacerdos pa
 rochialis sua auctoritate facere: dñtamen
 caueat a mēbroz destructione: morte &
 sanguinis effusione vel si necesse fuerit in
 uocet brachiū seculare. Scdm vero leges
 tales capite puniuntur. ¶ Quarto debe
 ret cohibere a peccato isto hoc: quod le
 gitur Deut. xvij. vbi hec peccata phibe
 tur: quia omnia hec abominatur domin⁹.
 ¶ Quinto vero hoc q̄ hoc peccatū a bea
 to Aug⁹. reputatur apostasia. vnde ipse ait
 nō obseruabitis dies q̄ dicuntur egyptia
 ci: aut kalēdas ianuarij in quibus quedaz
 cantilene & comestationes & adinuicē do
 na donantur quasi in pncipio anni boni
 faciunt augurio: aut aliquos menses aut
 tpa: diesse & annos: aut lune solis ve cur
 sum: q̄ q̄ has aut quasq; diuinationes:
 aut fata aut auguria obseruat. aut attēdit
 aut consentit obseruantibus: aut talib⁹ cre
 dit aut ad domū eorū vadit aut in sua do
 mo introducit aut interrogat: sciat se fidē
 christianā & baptismum puaricasse &
 paganum & apostatam & dei inimicū: itā
 dei grauitur in eternum incurrere nisi ec
 clesiastica penitentia emendatus deo re
 concilietur.

¶ An liceat sortibus vti.

¶ Videtur tñ q̄ sortibus liceat vti: quia
 sorte ioseph ergsuiuit peccatū achor Josue
 vij. Sorte ē deprehensus est ionathas a
 saul comedisse saui mell. i. Regum. xliij.
 Ionas etiā sorte a nautis. deprehensus ē.
 Jone. j. Dicit etiā Aug⁹. q̄ sorte nō ē ali
 quid malis: sed res in bñana dubitare di
 uinam indicāō voluntatē. Ad exempla dō
 obiecta dici pōt q̄ hec & multa alia per
 fectioris discipline sunt eliminata. Item si
 cut ait Hiero. p̄tēgia singularia legē cō
 munem facere nō possunt. Ad illud vero:

qđ dicit Aug⁹. qđ fors nō est aliqd mali: dī
ci pōt. qđ vix ē in sui natura: in phibet qđ
ppter assiduitatē labi possēt qđ in idola-
triā. vñ si esset cā honesta & subesset neces-
sitas: vt si esset pēctio de electōe aliquorū
& esset paritas vtrobiq; in oibus: vñ si-
milit ē qđ exēplo matthei possent fortes sic-
ri. Et hoc ait Beda dicens: Si qđ necessi-
ta te aliqđ cōpulsit deū putāt foris: apōstolo
rū esse p̄sultū: videāt ipsos apōstolos nō
nisi collecto cetū fratrū & p̄b⁹ ad decem
fusus hoc egisse. Itē cū quedā ciuitas cēt
obfessa: & dubitaret clerus qđ deberent fu-
gere: & qui manere: p̄sultus Aug⁹. r̄ndit il-
lud esse forte dirimendum.

C De somnijs vix sunt obseruanda.
¶ Itē obijciunt de somnijs: qđ vident esse
obseruāda. Cū qñq; pđ somnia ostēda do-
min⁹ hoib⁹ qđ futurū sit: vt appet pđ som-
niū pharaonis: vt habet Gen. xli. qđ som-
niū ioseph exposuit. Itē appet pđ somniū
nabuchodonosor: qđ exposuit Daniel. de
quo habet Daniel. iij. Et Ab̄th. ij. Ap-
paruit angel⁹ dñi ioseph in sōnie: dicens
Ioseph fili dauid &c. Ad qđ dicendū est
qđ in vitate sōnia obseruāda non sunt. Sa-
piens. Sōnia ne cures. Eccl. xxxij. Sō-
nia extollunt impudentē. Et ibidē. mul-
tos errare fecerunt sōnia: & exciderūt spe-
rantes in illis. vñ qđā dñi multū attēderet
sōnijs sōniauit se diu victurū. Lūc. multa
bona p̄gregasset: repente desinēt⁹ est.

C Sex modis fiunt imaginationes som-
niorum.

Ad solutōem sō obiecto: notandum
est qđ sex modis sūt imaginationes sōnior
sicut dicit Grego. in dialogo. Aliqñ vētris
plenitudine: aliqñ vētris & capitis exinanī-
tione: aliqñ demonis illusionē: aliqñ dei re-
uelatōe: aliqñ cogitatōe simul & illusionē
aliqñ cogitatione & reuelatōe simul. duo
p̄ma genera sōnior expimento cognoui-
mus cetera in scripturis inuenimus. De
tertio Eccl. xxxij. Ab̄ ultos errare fece-
runt sōnia. De quarto sōnio legitur Gen.
xxxij. Audite sōniū qđ vidi dixit ioseph
fratribus suis. De qñto sōnio legit eccō.
v. vbi multa sūt sōnia multe sunt vanitates
Et parū supra: multas curas sequūt som-
nia. De sexto sōio legitur Daniel. ij.

Sōniū tuū & visiones capitis tui i cubat
tuo huiusmodi sunt qđ postea differens
daniel de radice cogitationis inchoauit:
dicens. Tu rex in stratu tuo cepisti cogita-
re &c. nō est ergo credendū sōnijs: qđ quo
impulsu fiat facile nō elucet: in sancti illu-
siones & reuelatōes quodā intimo sapore
discernūt vt sciat qđ a bono spiritu p̄cipi-
ant: vel qđ ab illusionē partiantur vt dicit
Grego. De sōnio & illusionē demonis fa-
cto: dicit grego. super illud Job. vij. Ter-
rebus me pđ sōnia &c. Diabolus cupidus p-
spera: timidis aduersa pđ somnia ingerit vt
magis eos illiciat: s; sanctos quos mi-
nus valet vigilātes: graui⁹ tēpat dormiē-
tes: qđ deus benigne p̄mittit ne saltē in sō-
nijs a passionis p̄mioracer.

C Quare tam frequenter eueniant que di-
cant diuini.

Sed adhuc queritur: quō eueniat fre-
quenter qđ p̄dicunt diuini ex quo fides eis
adhibēda nō est. Ad qđ respōdet Aug⁹.
qđ hoc fit dei p̄missione vt p̄betur quales
fidez hoies ad deū habeāt. Qđ pbat Au-
gustin. illo vbo Deut. xij. Si surrexerit in
medio tui p̄pheta aut qđ somniū vidisse se
dicat: & p̄dixerit signū aut portētū: & eue-
nerit qđ locutus est: & dixerit tibi. Eam⁹
& sequamur deos alienos quos ignoras.
& seruamus eis. nō audies vba p̄phete
illius aut sōniatoris. qđ temptat vos dñs
deus vester: vt palā fiat an diligatis eū an
nō. P̄terea diuini qbusdā signis solent
futura cognoscere. vñ qñ inquiruntur de
aliqua muliere: virū grāuida sit solent zo-
nā ipsi⁹ inspicere: in qua aliqua signa gra-
uiditatis possint p̄cipere. vñde quedā de-
cepta sunt a quodā sacerdotē: qđ non pote-
rat corrigere parochianos suos quoniam
dem adhiberent cuidā diuine: s; tandē
misit zonā suā ad eā qđ zona inspecta euz
sacerdos esset impingnatus: incrassatus:
dilataus: ipsa iudicauit sacerdotē p̄gnan-
tē esse. P̄terea a casu qñq; dicūt ea que
futura sunt.

C De vaticinijs diaboli.

Diaboli⁹ ē sicut dicit Raban⁹ nōnūq;
solet vba multa p̄dicere vt ad extremū vale-
at aiā aliqua falsitate laq̄are. Quō autē
diabolus futura p̄dicat: satis Aug⁹ ostēdit

his verbis. Demones pñti acumine sensus et celeritate motus: nñciat q hoies p sensus terreni tarditate mirentur. Accessit etiam demonibus longe maior rerum experientia q pñt hoibus: ppter breuitatem vite puenire. Per has efficacias: nñ solū multa futura pñdicunt demones: verū etia multa faciūt que qñq hoies dicere aut facere nñ pñt: vñ eoa dignos qb seruiant et qbus honores diuinos pferant arbitrantur. Per nñciat etiam q ipsi facturi sunt. Accipiunt etia sepe potestates et morbos imittere: et ipm aerē vitiando morbidū reddere: et pueris atq amato ribus terrenoz cōmodoz maleficia sua dere: de quoz moribus certi sunt q sunt eis talia suadēdus cōsensuri. Aliqñ pre dicunt non que ipsi faciunt: sed que naturalibus signis futura prenoscunt: q signa in hoim sensus futura prenoscunt: q signa ppter hoc dicendi sunt demones diuini licet pvideant aliqua que hoies non pre uidet: sicut nec medicus diuinus dicēdus est. vñ Aug. Mō quia puidet medicus: q puidere nescit homo artis ignarus: nō tamen ideo habēdus est diuinus. Gallunt etia demones: sicut dicit Aug. studio salendi et inuida voluntate qua hominū errore letantur: sed ne apud cultores suos pondus aucto: itatis amittant: id agunt vt interpretibus suis signozqz suoz cōte ctioribus ibi culpa tribuatur: quando ipsi decepti fuerint mentiti.

¶ De phytonissa q samuelem suscitauit. **¶** Sic queritur: quō potuit eē q phytonis sa samuelem suscitauit: vt videt. i. Reguz xxviij. De quo sentio: sicut Aug. sentire videtur: q diabolus apparuit i specie samue lis: licet multe sint opiniones sup hoc. Aug. loquens de suscitatione illa ait. Diabolus vt errorem faceret in quo glorificaret: habitū viri iusti et noies subornauit. Idē quomodo poterat eē vt arte magica tra heret ar vir a naturalitate sancte. et vite operibus iustus. Item Aug. Si samuel vere apparuisse: non vtqz vir iustus permississet se adorari qui pñdicauerat solum deus adorandū. Idē: quō hō dei q cū abraham in refrigerio erat: diceret ad virum pestilentie et dignum ardore gebene. Pras me

cum eris. Et subdit Aug. His duobus titulis subtilitate fallacie sue pñdidit impro uidus sathanas.

¶ Quod tpa non sint obseruanda.

¶ Item queritur de hoc: qñ dictum est: **¶** q tpa obseruanda nō sunt: cū medici tpa obseruent in medicinis dandis et minuti onibus faciendis. Ad qñ dicendū q talis obseruatio tēporum reprehensibilis non ē. cum naturalis ratio de hoc possit reddi. Non sunt etiam reprehensibiles agricolē qui obseruant tempora ad seminandum et ad arbores incidendas et similia. cum hec habeant certam rationem.

¶ De errore maleficorum.

¶ Sequitur de alijs tribus erroribus.

Inter quos primum dicendum est de errore maleficor. **¶** Notādum ergo q malefici sunt q permissu dei clementia concutiunt: hominū mētes turbant: minus cōfidentium in deo: ac sine vllo veneni huius violentia carminis interinunt. Hoc autem tales malefici ob facinorū magnitudinem. vñ cū facere malum ad omnia peccantes pertineat. malefici tamen appropriatur eo q multum sint mali.

¶ De errore superstitionis.

¶ Sequitur de errore superstitionis.

De quo errore dicit Aug. in lib. de doctrin ach: istiana. Ad supstitionē pertinet oēs ligature atq omia remedia que medicor disciplina condēnat. Inter remedia vero talia quedam sunt nugatoria: quedam vero sunt noxia. Sic quedam contumeliosa sunt hominib: quedam contumeliosa sunt deo. **¶** Nugatoria sunt: vt cum sella meretur vt tēpestas auertatur.

Item cū mulier q in partu laborat nouē vensilib? tangitur vt facilius pariat. Et multa alia his similia que mulieres indiscrete pñueuerunt facere. Noxia vero sunt: vt cum aliqua mulier talia facit vt cōceptus eius impediatur: sicut cum aliqua asseres tangit sube in qua balneat se in dieb? purificationis sue: tali intentione vt qñ asseres tetigerit: tot annis nō cōcipiat: que apud deum tot homicidio rea videtur esse: qñ conceptus facto illo voluit impedire. nec quoriscunq homicidio rea videtur: sed videtur esse interfectrix. pñioz infamius

Conumeliosa vero homini sunt: sicut ista q̄ alique mulieres solent dare hominibus ad accedendū eos ad amorē carni. Conumeliosa vero sunt deo: sicut illa que fiunt de christitate vel de corpore xpi. vel alijs sacramentis ecclesie. Itē possunt diuidi remedia ista fm̄ diuersitatē corū cōtra que fiunt. Alia eī sunt p̄ infirmitates vel hominū vel pecorum: alia contra sterilitatem: alia cōtra pariendi difficultatem: alia contra nimis frequentes partus: alia contra luporum crudelitatem: vt cum bestie amisse includuntur ne a lupis deuorētur. Caueat itē predicator ne dum species talium remediorum in predicatione tangit erubescibilis mulierū hominib⁹ aperiat in scād alium eorum. Itē ne mulieres doceat remedia que ipse nesciunt si credit q̄ ea facere sint.

¶ Item notandum est: q̄ peccatum istud multum habet fatuitatis. Quilibet eī sanum caput habenti naturalis ratio dicere debet: q̄ remedia talia illam efficaciam non hñt q̄ credūt ea habere. ¶ Item infidelitas siue idolatria que est in peccato isto: deterior videtur idolatria paganorū. Illa eī a quibus deo relicto fave mulieres sperant sanitatem vel plenū vel similia: minus videtur deus esse q̄ idola paganorū. Illa eī ad minus habent formā humanam: ista vero non. Preterea istud peccatum nec deum nechoies reuereri: videtur q̄tū ad hoc q̄ homini multa vilia et abominabilia dāt ad comedendū q̄ hoc vitio laborāt. Itā etiam sacramenta ecclesie p̄temnit p̄cū istud: cum de ipsis sacramētis ecclesie frequenter fiat: etia de corpore christi: q̄d est horrendum dictū sit sepe. In hoc videtur mulieres q̄ talia remedia agūt deteriores eē ipsis demonib⁹. Demones eī illū credunt vel p̄temiscunt ad quem ipse abiq̄ timore accedunt et de corpore eius peccatum suū faciunt.

¶ Unde maleficia et talia remedia habent efficaciam.

¶ Sed queri posset: vnde maleficia et talia remedia efficaciam habeant frequēter sicut videtur. Ad hoc potest dici q̄ multa sunt que faciunt ad hoc q̄ maleficium efficaciam habeat. ¶ Primum est hoc:

q̄ homines paruam fidem in deo habēt et ideo dñs permittit eos a demonib⁹ impedi. ¶ Secundum est error qui in hominibus est: cuius pena frequēter est hec q̄ creditur esse effectus maleficij. ¶ Tertium est p̄batio fidei in bonis: sicut ostensum est prius aucte Deū. Quartum est pactum vel societas mala demonum et hominū. vñ Aug. Omnes artes huiusmodi vel nugarie: vel noxie superstitionis ex quadam pestifera societate demonum et hominū quasi pacta infidelis et dolose amicitie constituta. penitus sunt repudiande et fugiēde christiano. Quintum est desiderium lucrandi aīas quod diabolus habet. Ideo eī diabolus talia efficit quia tot aīas occasione ista lucrari se videt. qui enim talia facit: et qui talibus fidem adhibet ipso facto diabolo seipsum dat. Hoc tamen notandum est q̄ si aliquis colligat herbam medicinalem cum sym-bolo diuino vel oratione diuina vel scribat in charta symbolum vel dominicam orationem et ponat super aliquem infirmum. vt sic in istis tantum deus creator omniū reuertur: non reprobat dñ nulla alia superstitione admisceatur. Tria sunt quib⁹ homines non phibentur vti ad remedium scz herbis et sibiis q̄ naturalē habēt virtutem. de q̄ rō fm̄ medicinam reddi pōt. Item ieiunijs: orationibus et elemosynis et alijs operibus q̄ sunt de genere bonorum. q̄ certus est placere deo: possunt homines vti ad obtinendum a deo sanitates et alia quibus indigent. Item pñt vti verbis sacris que alicuius auctoritatis sunt: et alijs sacris rebus.

De errore illorum q̄ credunt fieri vere que tantum in somnis fiunt.

Sequitur de errore illaz psonarum que credunt corporaliter et in veritate fieri q̄ tantum in somno fiunt. Sicut credit q̄dam mulieres que p̄sentur se cum diuina dea paganorū vel cum herodiade et in nūera multitudine mulierū super q̄dam bestias nocturnis horis multa terrarum spacia p̄trāsire: eius iussionibus: velut domine obedire certis noctibus ad ei⁹ scriptum euocari. Dixerunt etiā ab illis creaturas posse in melius vel in deter⁹ com-

mutari. aut in alia specie vel similitudine transformari. De his dicit decretū qd nō a diuino spiritusfēd maligno mētū? fide lūi talia fatasmata irrogat. Diabolus ei cū aiām alicui? p talē credulitatē sibi subuigauerit: menti quā capitiuā tenet multipli ceter illudit. Nec debet aliqis in tāra uenire stulticia vt credat hec oia que in somnijs et spū tāū fiunt: etiā in corpore accēdere: cū t paulus non audeat asserere qd fuerit raptus in corpore. De his ēt sic dicit decretū. quisq credit posse fieri aliquam creaturā: aut in deterius aut in meli? pmutari: aut transformari i aliā specie vel aliā similitudinē nisi a creatore p quem facta sunt oia: pculdubio infidelis est et infidelis deterior. Elalde stulte sūt mulieres hmoi: quib? psuaderi nō pōt quin in veritate fiat qd videt eis fieri dū dormiūt: cum pōt multa videri hoib? dormiendo: q postea sciunt certissime falsissima fuisse. qnq? videtur alicui dū dormit qd ipse multuz comedat: cū autē expgetactus fuerit famelicum se inuenit. vñ Esa. xxix. Sicuti sōniat esurire et comedit: cū autē fuerit expgetactus: vacua est aia eius. et sic somniat siti ens et bibit: cū t expgetactus fuerit lassus adhuc sitit. et aia eius vacua est. Sic erit multitudo oim gentiū q dimicauerūt cōtra montē syon. Itē videt alicui cum ipse dormit qd sit cum muliere: cum autē excitatus est a somno scit nullam mulierē atfuisse. Itē videtur alicui laico dū dormit qd ipse sit sacerdos. Nō qd ppter hoc cum excitat? ē a somno sacerdos est: vt possit missam celebrare. Preterea si vix ēēt qd ipsi dicunt: quō auderēt herodiadē sequi que fuit adultera illa quam abstulit herodes fratri suo philippo. q etiā amputari fecit caput iohānis baptiste. quō audēt asserere bonā rē: que caput illi? qui in vtero sanctificatus est: et quo maior inter natos muliez non surrexit: fecit amputari: cum in sacra scriptura nihil oino legat de ei? cōuersione. Sup oia hō videt valere hūc errorē qd in vita beati germant altissimod rēsis legit: qui cū declinasset ad quoddaz hospitū vidit cū oēs de domo cenassent mēsam itē pparatū: cum admirat? inqussit quib? talia pparent: indicatū est ei qd

bonis reb? q de nocte in cecedebāt. An vir sanctus vigilas: cū demones in forma humana aduenissent et admēsam illā sedissent: illis qui de domo crant in lectis suis quiescentibus: vir sanct? surrexit: et demones abire nō pmittens: excitauit eos qui de domo erant: inquirēs ab eis: si psonas illas cognoscerēt. qui rīderūt qd sic: addētes qd vicini cor? cēt. An vir sanct? misit eos ad domos vicinor? vt viderēt an essent ibi: et inuenerunt eos ibi. qd cūz retulissent viro sancto vir sanct? coegit demones indicare seipsos. et cōfessi sunt se esse demones et sic hominibus illudere.

¶ De pctō irreuerentie. Cap. xxxij.

Equit de pctō irreuerentie. De quo hoc modo agem? quireuerētia est qñ aliqis negat honorem

illi cui debet eum exhibere. Hōio offēdimus quib? exhibere reuerentiā debeam? Sedo qñter parētes tā carnales q spūales sint honorandi et quare.

¶ Quibus reuerentia sit exhibenda.

¶ Notandū ergo qd quorū sunt quibus debemus reuerentiā exhibere: scz deus: angelus: res deo consecrate: vt ecclesia et hoies. ¶ Deo reuerentiā debemus exhibere: vt corā eo erubescam? peccare: et coram eo strenue bona agamus. vñ quidaz. Lū quid turpe facis qd me spectāte rubeas. Boetius. ¶ Bagna nobis si dissimulare non volumus: indicta est necessitas pbitana: cum oia ante oculos iudicis agamus cuncta cernētis. ¶ De reuerētiā vero exhibēda angelo: dicit Beñ. In quouis diuersorio: in quouis angulo reuerentiam habē āgelo tuo. Nec audeas eo pñte qd me pñente non auderes. De reuerētia hō sacris locis exhibēda: intelligi pōt illud Beñ. xviii. qd terribilis est loc? iste non est hic aliud nisi dom? dei et porta celestis. ¶ Recipit reuerēda est ecclesia ppter pñentiam dñici corporis. Sed valde mirandum est qd sunt quidam homines qui nec ppter pñentiam dominici corporis ecclesias reuerent. cum hac de causa ecclesie. demonib? terribiles sint. Videntur ta-

les hoies in hoc demonibus esse deterior
res: cū dñi sit terra ⁊ plenitudo eius. Be
ne deberēt saltē loca sibi psecrata pacifi
ce possidere. bene deberēt hoies cessare
a contumelia dei in locis hmoi que facta
sunt ad seruitutē dei. Bene deberet suffice
re eis q̄ in alijs locis seruitutis diaboli fa
cerent: ⁊ in his soli deo seruiret. quō oīo
eius in ecclesia exaudietur qui in ea non
timet deū offendere. Deberent etiā eccle
sie terribiles esse hominibus ppter san
ctos illos: in quoz honore dedicate sunt:
qui offendunt cum ecclesie eoz frangunt.
Precipue vero pira fractionem ecclesia
rum valere pōt illud exēplum qđ legitur
ij. Abachab. iij. de beliodoro qui locum
sacrum volebat spoliare pecunijs ibi cō
mēdatis. Sicut enī ibi legit. Apparuit qđ
dā equus terribilem habens fessore opti
mus operimentis adornatus. Ipsc cū ipe
tu in beliodoruz priores calces elisit. qui
autē ei infidebat videbatur habere aurea
arma. Alij etiam apparuerunt duo iune
ues q̄ circūstiterunt euz: ⁊ ex viraz par
te flagellabāt sine intermissione. Subito
autē beliodorus cecidit in terrā: ⁊ in sella
gestatoria deportat⁹ esset ex erario: ⁊ iace
bat minus atqz omni spe ⁊ salute priua
tus. Sed post precibus onie sacerdotis
vita ei donata est. ¶ Dominibus reuerē
tia exhibenda est. vii. j. Ps. ij. Dñs hono
rate. ⁊ ibidē. Subiecti esto te oī humane
creature ppter deū. Aplo Ro. xij. Hono
re inuicē puenientes. Spāliter autē in ho
minibus debemus dei imaginē honora
re. nō vestes. nō diuitias vel aliquid iſe
Si imagini biē vginis hono: exhibēd⁹
est. quō imagini biē trinitatis q̄ in hoie est
hono: exhibēd⁹ nō erit. Berni. Cōscientie
tue debes honorez corā q̄ peccare erube
scas. ⁊ Eccl. x. Da aie tue honore fm me
ritum suū. Honoradi ē sūt hoies. ppter
angelos eis ad custodiā deputatos. vnde
matth. xviij. Videte ne ptenasōnū ex his
pusillis. Angeli enī eoz senp vidēt faciez
patris mei q̄ in celis est. Satū ē hoiez in
honorare eos q̄ ita ab āgelis honorant.
Luce. xvi. Sacri ē vt morereſ mēdic⁹ et
portareſ ab angelis in sinu abrae. Hono
radi sūt etiā hoies ppter naturā hūanā

vnitatem diuine: fatum enī est illud in ho
norare quod deus sic honorauit.
¶ Etiam serui ptenendi non sunt. Eyp⁹
anus. Qualē cupis esse erga te deū: talis
esto ipe erga seruū tuū. Scñ. Lum. Inferio
re sic viuas quemadmodum velis supe r
orem tecum viuere. Idem. Quemadmo
dum stultus est qui equum empturus non
ipsum aspiciet sed stratus ⁊ frenum. sic stul
tissimus est qui hominem ex veste aut ex
conditione qua circumdatus est existimat
honorandū. Grē. Seneca. Serui sūt imo
hoies. serui imo pserui. serui sunt immo
humiles amicti. Et iō illos ridico q̄ turpe
existimant cum seruo suo cenare. Virga
murmur omne ppeſcitur. rota nocte icin
nū pstant. sic fit vt illi de dño loquantur q̄
bus coram dño loqui non licet. at illi qui
bus non tñ corā dñis. sed cū ipsis sermo
erat. quozum os non cōfuebatur. parati
erant coram dño porrigere ceruicē in cō
uiuijs loquebantur. sed in tormētis iace
bant. Ad Col. iij. Dñi qđ iustum est finis
pstate scientes quoniā ⁊ vos dñm habetis
in celo. Precipue antez honorandi sunt
serui si sunt boni ⁊ fideles. vii. Eccl. vij.
Seruus sensatus sit tibi dilectus q̄ si aia
ma. ⁊ xxxij. ciuidē. Si est tibi seruus fi
delis: sit tibi sicut anima tua. quasi frater
sic eum tracta. Non sunt ē ptenendi pctō
res. quia ille qui valde mal⁹ mō est: forſitā
in dei puidēna bon⁹ hō ē. Deuſ. xxiij.
Non abominaberis idumēum: qz frater
tuus est. Precipue tamen illi honorandē
sunt qui creduntur esse bone vite. cum vt
videtur attrincent deo omni genere paren
tele. vii dñs matth. xij. Quicumqz fecerit
voluntatem patris mei qui in celis est. ipe
meus frater ⁊ soror ⁊ mater est. Preter
ea in viris iustis honoratur ipse de⁹ q̄ in
eis habitat. vii quidaz religiosus dicebat:
adorari debere fratres aduenientes: cum
certū sit in aduertu eorum aduētum dñi
nostri iesu chisti haberi. Ad videtur in
tellexisse abraam quī tres viros qui sibi
apparuerunt in hospitio suo adoratione
pmissa suscepit. vii Gen. xviij. quos cū vi
disset abraam occurrit in occurſu eorum
de ostio tabernaculi sui ⁊ adorauit. Inve
tis patrū etiam legit qđ diaboli⁹ perimeſ

eat recte viuentes. Discretia pietatis talium
pemptum suum reputat Luc. x. Qui vos
spem me spernit. Pauper enim despi-
ciendi non sunt. Grego. Pauper despi-
ciendi non sunt vt egeni: sed exoradi vt
patroni. honor q pauperibus exhibet deo
spaliter exhibetur.

Que persone sint spaliter honorande.

S Et oēs hoies honorandi sunt quedā
inspōne magis sunt honorande q alie. vt
vidue. Alij. ad Timoth. v. Aduas hono-
rate. c. Dominietia sunt multum hono-
randi a seruis. Ro. xij. Quis subditi esote
in omni timore dñis. c. Et Gen. xvi. di-
cum est agar ancille. Reuere ad dñam
tuā t humilia te sub manib⁹ ei⁹. Et exeb.
xvij. multa mala p̄dixit regi iuda: q tribu-
tū qd p̄miserat regi babilonis soluere no-
luit. Et matib. xvij. soluit dñs tributū: Is
illud nō deberet eo q filius regis cēt. Itē
adolescētes debēt honorare senes. i. pe.
vi. Adlescētes subditi esote senioribus

B Thren. iij. Facies domini dimisit eos: nō
addet vt respiciat eos: Facies enim sacer-
dotū non crubuerunt: neq senum misert
sunt. Sap. ij. dicit mali. Opprimam⁹ pau-
perem iustū: t non parcamus vidue nec ve-
terano: nec reueramur canos multi ipis
Leuiti. xix. Lorā cano capite surge: t
honoza psonā senis. Et. j. ad Timoth. v.
Seniore ne increpaueris s̄ obsecra vt p̄fz
Sen. Cū veterano partius agendum est.

B Itē viri honoradi sūt ab vxoribus. vii.
i. Pe. ij. Siste t mulieres subdite sint vi-
ris suis. Sed nihilominus ipsi viri debēt
honorare vxores suas. vnde ibidē. Viri
similiter cohabitantes s̄m sciam quasi in-
firmiori vasculo muliebz impientes ho-
nozem. Ideo dominus non de pede viri
sed de costa mulierem formauit: ne a viro
contereretur. Mulier vō debet obedire
viro: qz vir caput est mulieris. Nō posset
esse pax inter pugiles si pterqz vellet domi-
nari t esse caput. Et insignum huius cuz
in corpore humano sint duo pedes: due
manus t duo oculi: non est tamen ibi nisi
vnum caput. Si enim ibi essent duo capi-

ta: quando vnum vellet esse a sinistris ali⁹
vellet ire a dextris: sicut patet in domob⁹
sunt duo capita: quia nunquā erit ibi pax.
Qualiter t quare reuerentia sit exhi-
benda patrib⁹ spiritualibus t carnali-
bus.

Item honorandi sunt parentes t spi-
rituales t carnales. De spiritualibus le-
gitur Eccl. vij. Honorifica sacerdotes. ad
he. ultimo. Obedite prepositis vestris: t
subiacete eis. Ipsi enim perugilant quasi
rationem pzo animabus vestris redditu-
ri: vt cum gaudio hoc faciant t non ge-
mentes. i. ad Timoth. v. qui bene p̄funt
p̄fbyteri duplici honore digni habeant
maxime qui laborant in verbo t doctri-
na. Ad idem facit illud Thren. iij. prius
positum. Non addet dominus vt respiciat
eos. Facies sacerdotum non crubuerūt
Glo. Notandum q sup: a sacerdotes qua-
si homicidas planxit t hic separantur a
facie domini: quia non detulerunt eis. qua-
uis enim mali sint non sunt contēdendi: s̄
ille in illis colendus est t honorandus a
quo missi sunt. Et alia Glo. Nota q ter-
ribile sit sacerdotes contemere: nec faciē
eorum erubescere: id est illis monentibus
t videntibus a sceleribus non cessare. De
his enim dicit dominus Luc. x. qui vos
audire me audit. Ideo magis displicet deo
contemptus eorum: quia dei vicem tenet:
t propter dignitatem sacerdotalem quaz
nec ipsi angeli creduntur habere. Non
enim credo q fieret transubstantiatio: si
verba illa que p̄fert sacerdos in missa
ab angelo p̄ferrentur. Parentibus
enim carnalibus honor exhibendus est.
Vnde Exod. xx. Honora patrem tuū t
matrem tuam. Et nota q honor qui pa-
rentibus carnalibus exhibendus est: non
solum attenditur in verbis: sed etiam in
beneficijs. vnde Hiero. Honor in scriptu-
ris non tam in salutationibus t verbis q
in collationibus munerum sentitur.

Multa autē sunt quibus possumus vi-
ad excusandum homines vt honorent pa-
rentes. Et prout possumus ad hoc vti
exemplis. Inter que precipuum ē exēplū
christi q cū esset in angustia passionis: ta-
men ē oblitus matris sue. immo curā ip-

sius habuit: et iohān. eam cōmendauit: ut legitur Ioh. xix. Ad d. etiā adeo facit eam honorari in ecclesia sua: ut multi videantur esse deuotiores matri q̄ ipsi filio. Ad credo ideo fieri ut offendat q̄-
tum placeat sibi q̄ parentes a filiis hono-
rentur. Etiam infidelis paries suos ho-
norant edocti a lege naturali. Unde infi-
deli videtur esse deterior qui parentus cu-
ram non habet. i. ad Timoth. v. Si qs su-
orum et maxime domesticorum curā nō
h̄z fidem negauit: et est infideli deterior.

Videtur esse qui parentibus suis non p-
uidet: q̄ ipsi non possunt sibi prouidere:
cum ipsi pueri sint in puericia q̄ ipsi
sibi puidere non poterant. Ideo dicitur
i. Timoth. v. Filij reddite vicē parētibz:
quia hoc acceptum est coram deo. qui pa-
rentibus carnalibus ingratus est de be-
neficijs acceptis: indignus est aliqd bene-
ficiū recipere a patre celesti. Item iustus
est ut ipsi in sua senectute filios suos sibi
duros inueniant. Et hoc multoties iusto
dei iudicio accidit. Unde refertur q̄ qui-
dā paterfamilias senex totam heredita-
tem suam dimisit filio suo: filius vero ille
primo benigne se habuit erga patrē: sed
post expulit eum a thalamo suo: volens
thalamum habere sibi et vxori sue: et ad
ultimum fecit sibi lectum fieri post ostiū.
Et cum hyems esset: et pater senex frigo-
re grauaretur: quia fili⁹ abstulerat sibi bo-
na coopertoria: ipse rogauit filium filij
ut rogaret patrem suum. p eo ut daret ei
aliquid ad tegendum se. Puer autem vix
obtinuit duas vlnas burelli a patre suo
ad opus aut sui. Et cum alie due remane-
rent patri pueri. puer flendo rogauit eum
ut sibi eas daret. qui flentibus illius vict⁹
dedit: querens quid inde faceret. Qui rñ-
dit. Seruabo eas quousq̄ sis talis qua-
lis est pater tuus: nec dabo tibi amplius
sicut tu non vis dare patri tuo. qui sine pi-
etate est erga parentes suos: non videtur
pietatem habere erga alios. vnde simpli-

ter videtur mihi sine pietate esse: ideo
vix misericordiam sequetur. **P**ossu-
mus etiam vti ad excitandum homines ut
parentes honorent. verbis sacre scriptu-
re que suadent hoc: et que indicant quan-
tum hoc placeat deo et q̄ vtile sit homi-
ni: et quantum oppositum displiceat deo
et quantum noceat homini. Ad que per-
tinent verba ista que sequimur. Ecce. iij.
Fili suscipe senectā patris tui: et non pri-
stes illum in vita illius: et si defecerit sen-
su: veniam da: et ne spernas eum in tuavir-
tute. Ibidē. Sicut qui thesaurizat: ita qui
honorificat matrē suam. Ibidē. Qui ho-
norat patrem suum: iocundabitur in filiis
et in die orationis sue exaudietur. Itē ibi-
dem. qui honorat patrē suum: vita viuet
longiore. Itē. Honorā patrē tuū ut super-
ueniat tibi bñdictio. et post. Benedictio
patris firmat domos filiorum: maledictio
autem matris eradicat fundamēta. vnde
ibi **Sol.** Cham nuditatem patris irrisit:
et semen suum in seruilitatem ppetuā dam-
nauit. Absalon dānid de regno expulit: et
concubinas ei⁹ incestauit: sed morte condi-
gnas penas luit. Delisei caluitium pueri
bethel irriserunt et duo vrsi. xl. ex eis lace-
rauerūt. **Prīmū** habem⁹ Gen. ix. Scōm
ij. Reg. xvij. Teriti. iij. Reg. ij. Itē Ecce
iij. Elemosyna p̄ris non erit i obliuione.
Nā p p̄cto matris. restitue tibi bonū. p
peccato vocatur illud quod datur p dile-
ctione peccatorum. et subditur. In die tri-
bulationis cōmemorabitur tui: et sicut in
sereno glacies soluentur peccata tua. Itē
ibidē. quaz male fame est qui relinquit pa-
trem: et est maledictus a deo qui exaspe-
rat matrem. et **Prouer.** xix. Qui affligit
patrem et fugit matrē: ignominiosus erit
et infelix. Itē **Prouer.** xxvij. qui subtra-
hit aliquid a patre suo vel matre: et dicit:
hoc non est peccatum: participā bonici-
de est. et Ecce. vij. Donora patrē tuum. et
gemitus matris tue ne obliuiscaris. Ad e-
mento quoniam nisi per illos non fuisses
et retribue illis quō et illi tibi. **Exod.** xxi.
Si quis percussit patrem vel matrem
morte moriatur. **Leuit.** xx. qui maledixe-
rit patri vel matri morte moriatur. **Deut.**
xxvij. **M**aledictus qui nō honorat patrē

saum aut matrem. **Job. iij.** Honorē habebis matri tue omnibus diebus vite tue. **Memor** enim esse debes que et quāta passasit pericula ppter te in vicio suo. **Prover. xx.** qui maledixerit patri suo aut matri: extinguetur lūm eius in medijs tenebris: id est morietur in suis peccatis. **Ad Col. iij.** Filij obedite parentibus p omnia. **Basilus.** Parētes nostros vt pparisce ra diligamus. **De hereticis** dicit apls. **ij.** ad **Timoth. iij.** Parētibz nō obediētes. **Esphora** q sicut homines teneantur pvide re necessariā parentibus carnalibus: sic et spiritalibus. vnde **maur. x.** Dignus est operarius cibo suo. **ij.** ad **Timoth. ij.** Laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere. **Ad Gal. vj.** Cōmunicet his qui cathētizatur cum his qui cathēzant in oibus bonis. **j.** ad **Timoth. v.** qui bene presunt presbyteris: duplici honore digni habeantur. **Et. j.** **Thessal. v.** Rogamus vos fratres vt noueritis eos q laborant inter vos et presunt vobis in domino: et monent vos vt habeatis eos abundantiū in charitate. **Et Eccl. vij.** In omni virtute tua dilige eum qui te fecit: et ministros eius ne derelinquas.

¶ De decimis recedentes: et que sint ea que debeant mouere homines ad hoc faciendum.

¶ Multa vero sunt que homines debēt mouere ad reddendum decimas et primitias et oblationes ministris ecclesie ad eorum sustentationem. **¶ Primum** est remuneratio quam a deo inde expectant. vnde **Eccl. xxxv.** Da altissimo fin donatum eius: et in bono oculo facito adiunctionem manuum tuarum: qm retribuens est dominus: et septies tantū tibi reddet. **¶ Remuneratur** autē qdrupliciter qui bene dat decimas. scz abundantia fructuū sanitatis corporis: remissione peccatorum et celesti regno. **De duobus primis** dicit **Augu.** Si decimā bene dederis nō solus abundantiam inde recipies fructuum: sed etiam sanitatem corporis cōsequeris. **De alijs duobus** idē sūt. Qui premium desiderat cōpare: aut pctōr indulgentiā promereri. reddat decimas: et de residuis. **ix.** paribz studeat dare pauperibus. et **Ab a**

lach. iij. dicit dñs. Inferte omnes decimā in horreū meū vt sit cibus in domo mea: et probate me super hoc dicit dñs. Si nō aperuerō vobis cataractas celi et effundero vobis benedictionē vsqz ad abundantia et increpabo p vobis deuorantē. **Et dicit Interlū.** vermem vel vitūz acris. **Et** subditur. **Et** non corrumpet fructum terre vestre: nec erit sterilis vinea in agro. **Et** conuerso vero qui non dant bene decimas: puniuntur in paupertate. **Ande malach. iij.** Si affiget homo decum: quia vos configitis me. et dixisti. In quo configitus te? In decimis et primitijs: et in penuria vos maledicti estis. **Ecce** pena. vbi dicit **Glo.** Sciatīs vos ideo perdidistē abundantiam: quia fraudastis me parte mea. **Augu.** Cum decimas dando: et terrena simul et celestia posses promereri: pro auaricia duplici benedictione te fraudas. **hec** enim domini est consuetudo iustissima: vt si illi decimā nō dederis tu ad decimas reuoceris. **Dabis** impio militi quod non vis dare sacerdoti. **Idē.** **Maiores** nostri ideo omnibus copijs abundabant: quia decimas deo dabant. et cesari cēsum reddebant: modo autem quia discessisti deuotio dei: accessit iudictio iusti.

¶ Secundo deberet homines mouere ad soluendum decimas et alia ministris ecclesie: ipsum ministerium eorum. In finitum enim sunt meliora spiritalia que ipsi ministrant q carnalia que ipsi recipiunt. vnde **j. Lorin. ix.** Si nos vobis spiritalia semiamus: non magnum est si nos carnalia vestra metamus. **¶ Tertio** deberet homines mouere ad soluendum decimas et alia: magnitudo peccati que est in retinēdo ea. vñ **Augu.** Decime ex debito requiruntur: et qui eas dare noluerit res alienas inuadit. et quanti pauperes in locis suis vbi ipse habitat illo decimas nō dante mortui fuerint: tanto homicidiorum reus ante eterni iudicis tribunal apparebit: qz rē a dño pauperibz delegatā suis vñbus reseruauit. **Talis** videtur et nō solum fur. immo etiā sacrilegus. vñ **Die ro.** Amico rapere quippiā furtū est: ecclesiā autē fraudare sacrilegiū est: aut qd aptissimū sceleris est: aliqd inde subtrahere om

nū pdonū crudelitātē erupat. Quarto debz hoies mouere ad soluēdū talia hoc q qñ ipsi talia solunt nō sua dant deo: sed q dei erant ipsi reddunt. vñ Glo. sup numeri. Sia que offerimus dei sunt: nihil ergo deo damus sed reddim⁹. vñ Aug. i li. de vbiis dñi. Habuisti me largitorē: habeto me feneratorē. Prover. xix. Generatur dñs: qui misereatur pauperis. Quinto debet hoies mouere ad soluēdū talia quia qd deo dat sibi ipi in saluo ponit: et in futurum reseruatur. vñ Eccl. xiiij. Sili si habes bene fac tecuz: et deo dignas offer oblationes.

¶ Quod decime reddende sunt de melioribus: integre absqz mora et libenter.

¶ Et notandum est q decime et silia soluende sunt de melioribus et nō de deteriorib⁹. vñ Eccl. xxv. Noli offerre munera pauano nisi suscipit illa. et Gen. iij. legitur de abel q obtulit deo de primogenitis gregis sui: et de adipibus eoz: et respexit dñs ad abel et ad munera ei⁹. Ad Cain vero et ad munera ei⁹ nō respexit. Qui cā fuit: q qd de deteriorib⁹ obtulit et malachie. j. Si offeratis occuz ad imolandum nōne malū est. Offer illud duci tuo si placuerit illi: aut si susceperit facies tuā dicit dñs exercitū. et post in eodem maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum et votū facies immolat de bile et clauduz dñs. et numeri. xviij. Sia q offeritis de decimis: et in donaria dei se parabit. optima et electa erunt. Debent etiaz solui absqz mora. vñ exo d. xxiij. De cimas et primitias nō tardabitis offerre. Integre etiam soluenda sunt talia. vñ Eccl. xxxv. Sono aio gloria redde deo et non minuas primitias manū tuarū. et Eccl. vij. Da illis partem sicut mandatum est tibi primitias. et leuij vlti. Omēs decime terre siue de frugib⁹ siue d pomis arbor dñi sunt et illi consecratur. ¶ Nota q fm aliquos magistroz: de solutione decimarū standum est p̄suetudini. Ideo de hoc caute predicandum est. Tutius enim est filere qz dubia asserere. dicit Hiero. de primitijs maior traditio introductus est. q q plurimū. xl. p̄e dabant sacerdotibus: qui minimū inter. xl. et. lx. licebat of

ferre quod voluissent: et hoc in aridis et liquidis. In scribis vñ primogenitus datur: ego tamen credo q de hoc standū est p̄suetudini. Libenter etiā et hilariter soluenda sunt talia. Unde. ij. ad Corint. ix. Anusquisqz put deit inuit i corde suo non ex tristitia aut necessitate. Illarē est dator: em diligit deus. Tob. iij. quomodo potueris esto misericors. Si multum tibi fuerit abundanter tribue. Si autē ext guum: libetē illud impartiri stude. Hoc deberet mouere pauperes ad libenter dādum pro deo: quia plus merentur obolo qz diuites quandoqz centum solidis. Si aliqua pauper mulier crederet q tāta habitura esset de carnibus ad macellū pro vno obolo sicut diues burgenis p cēz solidis. tunc ipsa mitteret libenter obolū suū illuc: quia sicut vulgariter dicitur bonum forum trahit argentum de bursa. Sic pauperes libenter deberent dare p deo: cum tantū appreciet dñs munera eorum respectu eoz q a diuitibus dantur. vñ luce. xxi. dicit dñs de pauperula vā dua que miserat duo era minuta in gaso philatium. Vere dico vobis quia vidua hec pauper plus q omnes misit.

¶ De peccato inobediētie: et eius detestatione. Cap. xxxviij.

Equi de pctō inobediētie. De q hoc mō agem⁹. Pro ponemus ea q faciūt ad detestationē hui⁹

pcti gñaliter. Secō agem⁹ spāliter de inobediētia eoz q solēntates nō fuāt: et de inobediētia eoz q p̄tinent qñ excoicantur: et de pctō eoz q excoicatis nō timēs coicare. Tercio vñ tangemus aliquid de pctō eoz q indiscrete sciunt vel excōscāt. ¶ Ad detestationē vero hui⁹ pcti p̄ p̄mo valere multiplex pena q legit punitū eē hoc pctm in sacra scriptura. Punitur autē est in p̄mis p̄ntibus pctm istud i hoc q ppter illud erecti sūt de paradiso. Sicut q iā erat in paradiso terrestrī ppter inobediētiā erecti sunt: qz credūt se igr̄ssuros in paradisi celestē qui inobediētes sunt. Secundo punitū est in vxore loth. q ppter inobediētiā versa est in statuā salis. Gen.

xix. Statua videtur hō esse: cui nō sit: sic claustralis inobediēs: licet videat claustra hū esse: tñ nō est. Punitiū est etiam pccū istud in saul in hoc q̄ ppter illud electus est de regno. vñ. i. Regū. xv. Pro eo q̄ abiecit iulermōnē dñi. abiecit e dñs ne sis rex. t. ij. Reg. xij. Prop̄ha inobediēs a leone occisus est. t. xx. eiusdem: quidāz qui noluit obedire cuidā de filijs pphetarum. dicenti sibi. Percute me: a leone postea occisus est. t. Deuſ. xxi. habet sic de illo qui parentibus carnalibus nollet obedire. Si genuerit homo filium. cōtūmacem t. proteruum: q̄ non audit patris aut matris imperiū: t. coercitus obedire p̄tēperit: apprehendēt eum t. ducēt ad seniores ciuitatis illius t. ad portam iudicij dicentes ad eos. Filius noster iste proteruus t. contumax est: monita n̄ra audire p̄tēmit: comestationib⁹ vacat t. luxurie atq; conuiuijs: lapidibus eum obuiet populus ciuitatis: t. morietur: vt auferat malum de medio vestri. Item oīs inobediētia morte eterna digna est puniri. p̄ceptum quasi quidam laqueus est. Unde Eccl. vi. Auncula sapientie alligatura salutis transgressio vero p̄cepti suae inobediētia straglatio ē sup̄. t. Pena ē obediētiae ē miseria p̄ij seculi in q̄ sum⁹. vñ m̄rū est quomō vltra modum non odimus inobediētiam que in tantam miseriā nos posuit. pro qua omnes mortui adiudicati sumus. Ista interfecit omnes amicos nostros qui mortui sunt: t. illos qui nō remanserūt t. nos ipsos interficiet. Adhuc vix habet homo ita bonum amicum quē odio non haberet si tot t. tanta mala sibi fecisset t. adhuc faceret quāta fecit: t. hoc facit inobediētia nobis. t. Secūdo potest valere ad detestationem huius peccati magnitudo remedij quo indiguit illū peccatum ad sui curationem. Oportuit enim vt filius dei fieret inobediēs vsq; ad mortem vt peccatum inobediētie sanaretur Bern. Ex consideratione remedij periculi mei estimo quantitatē. In veritate potius timere ne debemus inobediētiāz q̄ mortem exemplo fili dei. De q̄ Bern. Bemetore frātes christi ne pderet obediētia perdidit vitam. Idem. Nō dabit

inobediētiā copiam sui tantus obediētie amator: qui maluit mori q̄ non obedire.

C De malis que sequuntur inobediētia t. Tertio potest valere ad detestationem huius peccati si ostendātur mala que ex inobediētia sequuntur. t. Notandūz ē t. go q̄ inobediētia Primo hominem facit idolatram. vñ. i. Regum. xv. q̄l sceus idolatrie est nolle acquiescere. Inobediēs negat deum inquit ipse dñs est. vñ. luce. vi. quid vocatis me domine domine: t. non facitis me dico? Vera cognitio domini ē obediētia fidei: inobediētia vero potius cedit ad contumeliā dei q̄ ad honorem. B̄ aiorē em̄ contumeliā facit domino iesu christo qui non vult ei obedire. licet credat eum esse deū. q̄ si nollet ei obedire eo q̄ non crederet eum esse deū: tunc enim per ignorantia peccaret: que culpam eius aliquantulum diminueret. t. Secundo inobediētia reddit hominem maledictum. B̄ Deuſ. xxvij. B̄ aledictus qui non permanet in sermonibus legis huius: nec eos opere perficit. t. xxvij. Si nolueris audire vocem domini dei tui vt custodias t. facias omnia mandata eius t. c. veniet super te omnes maledictiones iste t. apprehēdēt te. B̄ aledictus eris in ciuitate. maledictus in agro. B̄ aledictum horreum tuum. t. maledicte reliquie tue: maledictus fructus ventris tui. t. fructus terre tue. armenta boum tuorum: t. greges ouium tuarum: maledictus crīs ingrediēs t. egrediēs. Et in ps̄. maledicti qui declinant a mandatis tuis. t. Eccl. xli. De vobis viri impij qui dereliquistis legem dei altissimi: t. si nati fueritis in maledictione nascemini: t. si mortui fueritis in maledictione erit pars v̄sa. Nec maledictio figurata ē mat̄. xxi. in hoc q̄ dominus maledixit ficulnee fructum non habenti.

C Tertio fere omnia mala huius seculi ex inobediētia pueniunt. Sicut potest haberi ex Deuſ. xxvij. vbi post illud. Si audire nolueris vocē dei tui vt custodias t. facias oīa mandata eius: quibusdam in terpositis subditur: mittet super te dñs famem t. elurie: t. increpationēz in omnia

¶ Ad obedientiam monent hominē vniuersa. **¶** Monet etiam deus vnde Job. vi. Descendi de celo: non vti facerem voluntatem meā sed eius q̄ misit me. ad Psal. ij. Humiliant semetipsū tactus obediens. **¶** Ad obedientiam monent etiam angeli exemplo suo: cum deo obediunt custodiēdo homines. **¶** Ab ortu enim hominū custodiunt eos quantumcūq̄ sint homines delicti vsq̄ ad horam mortis: et tunc si dignus est: deportat eū in paradysum: vt habetur de lazaro Luc. xvi. Et in ps. Angelis suis mandauit. **¶** Ipse ē creaturē ceterē exemplo suo monet ad obediētiā. vñ ultra modū durus videtur esse q̄ ad monitiōem vniuersitatis nō accēdit: sc̄pue cum tot tormentis et flagellis diuinis quasi incessanter ad obediētiā stimuletur. **¶** Quia enim miserie p̄sentis vite quasi flagella sūt q̄bus dñs inobediētiā hoīs punit: et ad obediētiā excitat vñ inobediētes hoies duriores videntur esse asinis. Illi enim flagellis et aculeis obediunt.

¶ De inobediētia nō custoditū solennitates.

¶ Sequitur de inobediētia eoꝝ qui solennitates non celebrant. De qua hoc mō agemus. **¶** Primo ostendemus ea que faciunt ad obseruatōem solennitātū. Secūdo tangemus aliquid de peruersitate hominū q̄ in solennitatibus faciūt contraria eis ad que ipse instituit sunt. **¶** Notandū ergo q̄ quattuor sunt que pertinent ad obseruatā solennitatum.

¶ Prīmū est vacare a terrenis operibus vñ Exo. xx. Sex diebus operaberis et facies oīa opa tua: Septima autē die sabbatū dñi dei tui est. **¶** Nō facies in eo oē opus tuū: et filius tuus et filia: seruus tuus et ancilla tua. **¶** Monemur etiam ad hoc exemplo: dñi Gen. ij. vbi legitur: q̄ requieuit deus die septima ab omni ope q̄ pararat: nec solū vacandū est a terrenis opibus exterius immo etiam interius a sollicitudine terrenorū. vñ Ezechie. ij. Qui quiescit q̄ sciat. qui quiescit inquam corpore quiescat et mente. **¶** Secundum est depositio peccati. **¶** Vñ Hier. xvi. Nolite portare pondus in die sabbati. In vigilia solennitatis deberet quilibet attendere vtrum habere

aliquod peccatum in se: et si habere: p̄veras p̄fessionē deberet illud remouere. **¶** Vnde Bern. Ad hoc nobis vigilie sponunt vt vigilemus si in aliquo peccatō vel negligētia dormiamus: et preoccupem faciem sanctoꝝ in p̄fessione. **¶** Tertiu est vt caueamus nobis ne peccatā comittam. vñ Exo. xx. memento vt diē sabbati sanctifices: hoc est: sanctus serues diligēter in eo a peccatis cauēdo. **¶** Quartū est vt vtilitati anime intendamus spūalia opa faciendo.

¶ Quod in festis vacandum est a gñq. **¶** Quinq̄ vero sunt quibus spūaliter vacandum est in festis sc̄z laus dei: sermo dei: sancta meditatio: oratio: elemosinarum largitio. Laus dei vacandū est ideo nūc: q̄ obseruatio solennitatum: quasi quedam inchoatio est beate vite quam expectamus. **¶** Vñ sicut ibi erit assidua dei laudatio: sic in festis debemus intendere laudi diuine. **¶** Bern. Nihil adeo in terris representat quēdā celestis habitationis statū: sicut acrietas laudatū dei. **¶** Sermo etiam diuino in festis vacandū est. vñ Eccli. xxxviii. Sapientia scribe in tpe vacuitatis: et qui minoratur acū accipiet eā. **¶** Nō multis occupatus: lumen sapientiē a se repellit: sicut arbor ramosa lumen solis solet repellere itō dicitur Eccli. xi. Sili ne in multis sint actiui. quidam ait. Pluribus intectus minor est ad singula sensus. meditatio etiā sancte vacandum est in festis. **¶** Vñ dimitte oīa impedimenta et vacabone menti: ne mo ad eas puenit occupatus. **¶** Sponit q̄ cor hoīs a rebus mūdānis expeditur ad hoc q̄ colloquio spiritus sancti dignus habeatur. vnde Osee. ij. dicit dñs de anima. Ducas eaz isolitudinem et loquar ad cor eius.

¶ Quod quattuor debemus in festis meditari.

¶ Meditatio vero sancta in solennitatibus debet esse circa quattuor. **¶** Principaliter debet versari circa deum: qui sic sanctum illum remunerauerit cuius solennitas agitur. p̄modico seruitio sibi exhibito: et debet animari homo ad seruandū tā liberali dño. vñ in ps. Vacate et videte q̄ ego sum deus. Satis appet in remunerationē sanctoꝝ: q̄n̄ ipse sit deus. **¶** Debet et

meditatio sancta versari circa solennitatē istā quā expectamus: cui⁹ figura sunt solennitates p̄sentis vite. Et sicut in festis istis nō est tps ȝgregandi: sed ȝgregatis v̄tēdi: sic nec ī illa solennitate tēpus erit ali qd ȝgregandi. vnde magnam indigentia tunc habebunt qui sibi non p̄viderint p̄cipue cū non sit ibi locus mendicandi nec aliquid accipiendi mutuo. In festis diebus deberet hō admirari delicias illius solennitatis et accēdi ad desiderium earum. Bern. Quid est qd non optamus etiam per medios entes si oporteat declinare tā tam miseria et ad tantā accelerare gl̄iaz Diego. Quid p̄dest interesse festis hoīm si deesse p̄tingat festis angeloz. Ezechie. xlvj. Nec dicit dñs deus. Porta atriij in terrioris que respicit ad orientem erit clausa sex diebus in quibus opus sit: die autēz sabbati ap̄icitur. Porta ista respiciens ad orientem: est meditatio de deo a quo oriū habemus. Qui meditationi non possunt hoies intendere s̄rialibus diebus p̄pter terrena opa: ideo deberent ei intendere: diebus quietis. Et sicut solennitates p̄sentes figure sunt eterne solennitatis: sic et vigilie q̄ p̄ponuntur festis. figure sunt temporis penitentie. vñ in hoc q̄ vigilie festis p̄ponuntur: ostenditur qua via sancti ad gloriam illius solennitatis p̄venerunt: et q̄ via oporteat nos ire si ad eā volumus p̄venire. Bern. Inversum tps penitentie quedam vigilia est solennitatis future: et eterni sabbati qd p̄solamur. Nec causeris vigilie diurnitatem si eternitatem solennitatis attendas. Sicut beatus bern. tāgit in festis istis vigilia equalis est festo. Festū enim diurnū p̄cedit vigilia diurna: sed solennitatē eternā p̄cedit vigilia: quasi vnus diei comp̄satione illius solennitatis: iuxta illud Ps. Ab ille anni ante oculos tuos tanq̄ dies besterna que p̄terijt.

Bz sunt qui volunt facere festū s̄ulto et p̄ius enim volūt facere festū q̄ vigiliā Illorū festum quasi diurnū est vigilia vero eterna erit. Ipsi faciūt festū in hoc mūdo vigiliā cū diabo lo in inferno. Nō in pane et aqua: immo erit per infinita milia annoz: q̄ lingua eoz ardebit igne: et vnicam guttam aque habere nō poterūt. Er-

gumentum ad hoc luce. xvi. de disuic. p̄p̄ lone: q̄ tot annis transactis p̄tijt guttam aque et nōdū hz. Tercio debet meditatio versari circa teipm: vt videas in quo statu es. Bern. iij. Adam vbi es. Et vt excogites defectus tuos: et quomodo facilius ad salutē poteris p̄uenire.

Quarto vero debet versari meditatio E circa sanctum cuius festum celebrat. Circa quē tria debent atēdere. Auxiliū sancti: exemplum eius: confusio nemī nostram sicut docet beatus Bern. Auxiliū sancti: quia potens in terra potentior in celis est ante faciem domini dei sui. Si dum adhuc viveret misertus est peccatorib⁹: et oravit p̄ eis: nunc tanto amplius quanto veri⁹ cognoscit miseria n̄as orat p̄ nobis p̄sem: q̄ beata illa patria charitates ei⁹ nō mutauit: s̄ angmētavit. neq̄ q̄ ipasibilis fact⁹ ēis oīno incōpassibilis fact⁹ est. s̄ nūc poti⁹ iduit sibi viscera misericordie ante fontē mic afflūat. Est et alia cā q̄ magis v̄get factos vt solliciti sint de nobis: iuxta vocē ap̄li: de⁹ p̄vider p̄ nob ne sine nob p̄sumētur. De exēplo planū ē. s̄ dī ligētorū iūitū p̄fusione n̄am interispiciamus: q̄ hō ille s̄lis fuit nob passibilis ex eodē luto format⁹ ex quo et nos. qd ē ergo qd nō solū difficile: imo ipossibile credimus: vt faciam⁹ opa q̄ fecit. Sic igit in solennitatib⁹ scōz gaudere et p̄ridi debemus. Gaudere: q̄ tales et tātos p̄onos p̄misim⁹. p̄ridi: q̄ eos imitari n̄ possum⁹. Ita hoc semp gaudiū nostrū ī hac valle theymaz pane lachrymaz p̄diri debet.

Quācadū sit orationi in festiuitatib⁹. Orationi ē vacadū ē in festis sicut et tā s̄cte mediator. mediatio enim et oī sūt q̄ si duo pedes qb⁹ in celū ascēdēdū ē. bern. Ascēdam⁹ duob⁹ pedib⁹. meditatio et oīoe. mediatio qd desit docet: oratio ne desit obtinet. Tūc etiā intēdēdū ē elemosynaz largitio iuxta illud. ij. Esdre. viij. comedite p̄guia et bibite mulsū: et mittite p̄es his q̄ nō p̄pauerūt sibi. S̄ multi ho die nihil horū obfūat. p̄p̄ q̄ solennitatem istante sūt: nec a terreno ope vacā: nec pōdera p̄cioz deponūt: s̄ ap̄li peccāt in festis q̄ in alijs dieb⁹ et neglecta vilitate aie delictis cor̄p alib⁹ iūdēt. Lōra illos q

a terreno ope non cessant. Primo potest valere qđ legitur Numeri. xv. de illo qđ colligebat ligna in sabbato: quem moyses ⁊ aaron recluserunt in carcerem: requirētes a dño qđ de eo facerent. Dixitqđ domin⁹ ad moysen. mortemoriatur homo iste ob ruat cum lapidibus omnis turba extra castra. Quod factum mysticum ē. Ligna spūaliter scindit qđ materiam ignis infernalis sibi colligit. Qui lapidandus est: id est duris obiurgationibus increpandus ē qđ non vult cessare in festis quin mala ad sui incendiū colligat. Id est etiam valere p̄ra peccatorum horum: si offendatur magna ingratitudo ⁊ pueritas qđ sūt in hoc peccato.

De ingratitudine non obseruantū diē dominicum.

Notandum ergo qđ illi qui dominicaz diem non obseruant ingrati sunt deo de creatione mundi ⁊ de hoc qđ pro eis voluit nasci in valle huius miserie: ⁊ de beneficio qđ mūdo contulit in die resurrectionis: ⁊ in die pentecostes quando spūsanctum misit in discipulos suos. Omnia enim hec in diē dominica facta sunt: propter que dies illa celebris habenda est. Tales peccant in patrem ⁊ filium ⁊ spūsanctum. In patrem: cuius potentia mundum creauit. In filium cuius sapientia mundum re demit. In spūsanctum qui tali die missus est in mundum. Ipsi ingrati sunt suo creatori redemptori ⁊ consolatori. Bene deberēt aliqd pro deo facere die illa qua deus mundū fecit. p̄ ip̄is. Bene deberēt cauere a morte sua in die illa qđ fili⁹ dei natus est. p̄ eis: deberent etiam cauere a casu in honore dñice resurrectionis. nō deberēt etiam spūsanctum ab hospitiō suo repellere in die illa qua ecclesiastica fuit.

Quadruplex ratio quare celebrare debemus sabbatum in honore beate marie virginis.

Et notandum qđ sicut quadruplex rō assignatur quare dies dñica celebris hēat sic pōt quadruplex ratio assignari quare beate virginis in sabbato potius hono: exhibetur qđ alijs diebus.

Prima ratio est: qđ beata virgo in sab

bato in quo deus fuit in sepulchro: sola in fide stetit apostolis discedentibus.

Secunda ratio est: quia sicut a ieiunio sexte serie sit transitus per sabbatum ad solennitatem dñicam: a miseria presentis vite vel peccati sit transitus ad statum glorie vel gratie per beatam virginem.

Tertia rō est qđ tali die multoties legitur beata virgo miracula fecisse ⁊ beneficia peccatoribus prestuisse. Quarta ratio est: qđ apud grecos fuit quedam imago beate virginis cuius velamen a nona sexte serie diuina virtute recedebat: ⁊ post nonā sabbati similiter dei virtute redibat. Cuius miraculi hec rō potuit esse: vt ostēderetur qđ p̄cipue tali diē facies beate virginis peccatoribus orantibus intendebat ppter qđ greci diē illā solēnem dixerunt. Deinde consuetudo illa ad latinos transiuit qđum ad hoc: vt in illa diē specialis hono: beate virginis exhiberetur. valde p̄ uerisidentur esse qui nolūt in festiuis diebus a terreno opere vacare: qđ potius volunt laborare in seruitio diaboli qđ quiescere in seruitio dei. qui potius eligunt statū miserie: vt in sudore vultus sui pane vescantur suo: qđ statū ante peccatum vt sine sudore panem suum comedant. potius volunt hic inchoare infernum suū qđ paradīsum. quedam inchoatio paradīsi ē quies solennitatis: potius volunt laborando ire in infernum qđ quiescendo ire in paradīsum. Ecclesiā p̄ quietem solennitatum vadit celerius in paradīsum qđ per laborem serialium dierum quod figuratum est in hoc qđ legitur Jer. i. qđ mons oliueti erat iuxta hierusalem: sabbati habens iter v̄ p̄ montem oliueti ecclesia designatur: que p̄ quietem solennitatis in celestē hierusalē tendit. Contra illos qđ pōdus peti in festis nolūt d: ponere. primo videtur esse illud qđ legit. ij. Esdr. vii. qđ nequias die sabbati clausit portas hierusalē ne inferrent venalia: ⁊ cōminatus est eis si secundo hoc facerent: poneret in eos manus. Tales qui pōdera peccatorum in festis deponere nolūt valde pueri sunt potius enim volunt portare onus diaboli graue qđ onus christi leue. qđ onus christi sit leue habetur matth. xj. qđ onus diaboli scz peccatus sit graue

habetur ex illo verbo **Ps.** Sicut onus graue grauat sunt sup me. Et ex hoc qd **zach. v.** figuratur iniquitas p talentū plūbi Tales potius volunt portare onus qd de mergat eos in pfundū inferni qd onus p quo datur eis gloria paradisi. Et cum ipi nō pmitterent alina suum onerati esse vltra qd debeat. subijps in hoc nullo cōparantur: nec in festis nec in alijs dieb. Portiores ad collū videntur esse diabolū. Bene apparet qd malū dñm habent q nec festis dieb. pmittit eos qscere. Diabolus videtur esse dñs eoz. de quo scripsit **Eccl. vi.** Crudelis ē et nō miserebitur. Peccator nō solū seruus diaboli ē: imo est quasi pecus ipsius. vnde sup illud misit in eos iram indignationis sue dicit glo. Tantū pōt diabolus in hōie malo: quantum hō in peccore suo. **Itē Ps.** Coritio et infelicitas in vjs eoz et viā pacis non cognouerūt. Impietas q in eis est non p mittit eos quiescere. vnde **Esa. lviij.** Impij quasi mare feruens qd quiescere nō potest. Et **Thren. i.** Peccanti peccant hierusalē ppter ea instabilis facta ē. mulce que vera uerūt egyptios eos verare videntur. vnde **Grego.** Israel sabbatū accepit in munere egyptus percutitur mulce multitudine. Magis bestiales videntur esse tales qd asina balaā in hoc q ipa conquesta est de dño suo qui inique agebat in eam: vt legit **Numeri. xxiij.** Ipi aut nesciunt conqueri de dño suo diabolo: qui adeo inique agit: in eos. Satius videtur eē q p talib. petit requiem eternā post mortē eoz: cum ipsi in vita sua nūquā requie amauerūt: scipue cū scriptū sic in fine **Esa.** Erīt sabbatū ex sabbato. Ex quiete enim mentis in pñenti sequitur requies in futuro. Et dicit dñs. **matib. xi.** Venite ad me oēs q laboratis et onerati estis et ego reficiā vos: et miseri fugiūt eū. Clamat aut diabolus pirarius et miseri homines currunt ad eum.

De illis aut q magis peccant in festis q in alijs dieb. notandū: qd ipsi sunt valde fati et peruersi: in tpe sancto non sanctē volūt viuere: siles illis q extra ecclesiam cauerēt a pctō: et in ecclesia se oī inuidie exponerēt. Sicut enī in loco sacro deferendū ē: sic et tpi sacro. Si q in oibus festis

araret et foderet. ipse valde malus reputaretur. Quō ergo non multum peccat q in dieb. dñicis fornicantur. Citius enim posset pcedi qd alijs in oibus festis araret vel foderet qd semel in die dñica fornicaret. Mō iō instituit ecclesia vt in festis cessaret a terrenis officijs q bona sunt vt malis intenderet: s; vt intenderet spūalibus que meliora sunt. Festa instituta sūt ad gratiā sanctoꝝ acqrendā: et ipi eoz iram prouocant. Tps illud qd dei seruitio appropriatū est: diabolo dedicāt: nec a pctō cupiditatis nunc cessant vel in aliquo libere uent et ebrietati et luxurie et supbie et lasciuie et ceteris vitijs se exponūt aplūs offendūt deū in dñica vna q p totā septimana. Mō vident talia festa esse dei. Nam videntur impleuisse demones in magna pte qd intenderāt. Jā enim in magna pte quiescere fecerūt dies festos dei a terra. Solēnitates ecclesie tā p magna pte siles illis facti sunt: de qbus legitur **Esa. i.** Solēnitates vras odium aīa mea. Facta sūt mihi molesta: laboraui sustinēs et **Thren. i.** Aiderūt eā hostes et deriserūt sabbata eius. Illi q in festis utilitati corporis vacāt et delitijs corporalibus et ornatis corporis similiter valde peruersi sunt. De ancilla enim dñam faciūt et festū qd debent facere deo celi: faciunt suo ventri. hi sunt quorum deus venter est: vt legitur ad **Phil. iij.** Mō nō dño iesu xpo. s; vtri suo seruiūt **Ad Ro. xvi.** Cōtra solēnitates eoz dicit **Ihero.** Valde absurdū est honorare ventrem nimia saturitate: quez scim deo placuisse p ieiunium. Et **Luci. xxiij.** Sabbatū requietionis est: affligetisq animas vestras. Ipi credūt vt videtur q festa iō instituta sūt vt refectionē vnius sacci possint vacare et impletionē vnius assis: nūmūdi scz ventris: Jō dñs cōminat eis miro modo. **malach. i.** Aux auderem conuinationem illam diceren: nī spiritus sanctus eam per pphetam diceret. Sic enim legitur ibi. Dispergam super vultum vestrum stercore solēnitatiū vestrarum dicit dominus.

De inobedientia pñentū excoīcatōne: et q valde tremenda sit.

Sequitur de inobedientia eoz qui cō

remittunt qñ ab ecclesia excommunicantur.
¶ Et notandum in pñis: q̃ due sunt spēs
 excommunicationis: scilicet maior & minor.
 Maior sepat a sacramentis ecclesie. ma-
 ior sepat ab ingressu ecclesie & a cōmūio
 ne fidelīū: & a sacramentis & hec dicitur
 anathema. Et possunt duodecim rōes
 ostēdi quare timēda sit multi excoicatio.
¶ Primo timēda est: q̃ est ictus gladij
 spūalis qui magis timendus est q̃ mate-
 rialis. De hīs gladijs legitur Luce. xxiij.
 Ecce duo gladij hic. Aug⁹ etiā dicit de il-
 lo qui excommunicatur: q̃ grauius est hoc
 illi q̃ si gladio feriretur: si a feris deuorare-
 tur: si in flammis exureretur.
¶ Secundo timēda est excoicatio
 q̃ excoicatus est vi hō valde infirmus: q̃
 nullum remedium vel medicinam potest
 habere ipse nisi sepat a sacramentis
 ecclesie que sunt quasi medicine. De q̃bus
 medicinis legitur Eccli. xxxviij. Argenta-
 rius faciēs pigmenta sanauitatis & vncio-
 nes conficiens sanitatis.
¶ Tercio hō timēda est: q̃ excoicatus ē
 velut hō captus ab hostibus suis omni au-
 xilio destitutus & omni succursu: q̃ p̃ua-
 tus est a cōmūione fidelīū nec habet
 paritē in aliquibus bonis que sunt ab ec-
 clesia. Ipse est similis illi qui cecidit in fo-
 uēā sub onere: nec habet qui subleuet: &
 ideo vt illi. Eccli. iij. Ne soli q̃ si cecide-
 rit non habet subleuantē se. E contrariore
 ro dicitur Prover. xviij. Frater qui adiu-
 uatur a fratre quasi ciuitas firma.
¶ Quarto timēda est: quia excoicatus ē
 quasi infirmus habens morbum infectiuum
 qui a consortio hominum eijcitur. Ideo
 lepra ab oībus timet: q̃ morbus cōtagios⁹
 est. Et multi sunt q̃ dicunt alias infirmita-
 tes det mihi deus si sibi placuerit: sed a
 lepra me custodiat. Excoicatio velut le-
 pra spūalis est. vnde p̃ lepram marie figu-
 rata est Numeri. xij. Et in hoc excoicatio
 deterior est ceteris peccatoribus: q̃ si alij
 peccatores loquor vel alicui cōmūico qua-
 liscunq̃ sit: ex quo non est excoicatus
 nō est mihi piculū: s̃ in excommunicato
 magnū est periculū vnde aliqui sunt q̃ po-
 tius eligerent mori: q̃ semel coicare cum
 deliberatione alicui excoicato & in casu

nō concessio. Et in veritate melius esset eo
 medere cū porco q̃ cū excoicato. Deteri-
 oris enim p̃ditionis in hoc videtur cōex-
 cōmunicatus q̃ infidelis. vnde. i. ad cori.
 v. Si quis frater nominatur inter vos: & ē
 fornicator aut auarus &c. cum huiusmōi
 nec cibum sumere. Aug⁹. eam nominatio-
 nem intelligi voluit apostolus que sit in
 quēq̃: cum sententia ordine iudiciario &
 integritate profertur. i. Corin. x. sic legist.
 Si quis infidelium vocat vos ad cenam
 & vultis ire: omne qd vobis appositū fue-
 rit manducate. **¶** Quinto timēda est ex-
 cōmunicatio: q̃ excoicatus est quasi canis
 immundus cui non licet intrare ad ecclesia.
 Et in veritate magis offenditur deus qñ
 ipse intrat ecclesia dei q̃ si vnus canis in-
 traret. Apoc. vii. Foris canes. & ceci. xij.
 Que coicatio sancti ad canem.
¶ Sexto timēda est excoicatio q̃ exco-
 municatus est quasi mēbru abscissū a cor-
 pore qd nullius valoris est. Quid valz ma-
 n⁹ abscissa a corpore. & sicut sup oia timēda
 est abscissio mēbrū i a corpore eius. sic nihil
 magis timere debet xpianus q̃ separi a
 corpore christi: qd est ecclesia. vnde Aug⁹. sa-
 per Job. Nihil sic debet formidare chri-
 stianus q̃ separi a corpore christi iam nō
 ē mēbru eius: iā nō vegetatur spiritu eius.
¶ Septimo timēda ē excoicatio: q̃ hō
 excoicatus similis est palmiti abscisso
 a vite: q̃ minoris valoris est q̃ ceteri rami
 postq̃ abscissus est: cū valde vilis sit cuz
 viti adheret. Abscissus valz ad hoc vt in
 ignem ponatur. ex alijs ramis multa vti-
 lia fieri possunt: sed non sic ex palmitē. vñ
 Ezecch. xv. Fili bois qd fiet de ligno viti
 ex oībus lignis nemo: q̃ sunt inter ligna
 syuaz. Nūqd tollitur de ea lignū vt fiat
 opus: aut fabricabitur de ea parillus: vt
 dependeat in co quodcuq̃ vas. ecce igni
 datus ē in escā. Et Job. xv. Sicut palmes
 nō pōt facere fructū a semetipso nisi man-
 serit in vite: sic nec vos nisi in me manser-
 tis. **¶** Octauo timēda est excoicatio: ga-
 ille qui excommunicatur saihane traditur.
 Sicut ecclesia hereticos conuictos relin-
 quit seculari potestati: ita illos q̃ excoican-
 tur potestati saihane tradit. vnde Aug⁹.
 Ois chustianus qui a sacerdote excoicatus

sathane traditur. Quò quia extra ecclesiaz diabolus: sicut in ecclesia christus. Ac per hoc diabolo traditur: qz ab ecclesiastica cõmunionem remouetur. ⁊ apostolus. i. ad corin. v. ego quidẽ absens corpore: presens autẽ spũ: ita iudicauit vt pñs cũ q sic opat̃ est in noie dñi nñi iesu xpi tradere huiusmodi sathane. ⁊ loquebatur de cõitibio fornicatore ⁊ erat excõicandus.

¶ Nono timenda est excõicatio: qz excõmunicam̃s est sicuti infidelis. vnde math. xviij. dicit dñs de excõicando. Si ecclesiã nō audierit: sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. ¶ Decimo timenda est excõmunicatio: qz excõicatus videtur esse deterior: q̃ gentilis. est enim quasi apostata a christiana religione. vnde cõiter dicuntur excõicati esse extra legem ⁊ extra christiãitatem. et sicut deterioris cõditionis est q ab aliqua religione apostatauerit: q̃ ille q nunq̃ in aliqua religione fuit: ⁊ ille qui degradatus est ab ordinibus susceptis deterioris videtur esse cõditionis q̃ q nunq̃ ordines suscepit. Ita qui extra christiãitatem positus est: ppter culpam suam: deterioris conditionis est: q̃ qui nunq̃ christianus fuit. vnde super illud: Sicuti sicut ethnicus ⁊ publicanus: dicit glo. Detesta bilior est q sub noie fidelis agit op̃a infidelit̃: q̃ ap̃te infidelis. Iudeus aliquam legem h̃z s̃z nō sibi sufficientẽ. Gentilis et̃ aliquã legẽ h̃z saltẽ naturalẽ: s̃z excõicat̃ nullam videtur habere cũ ille extra leges christianoꝝ dicatur esse ⁊ non sit iudeus vel gentilis. Inutilis etiam videtur eẽ quo ad deũ ⁊ quo ad mūdũ. Dñs enim apostolat̃ inuitis eẽ: vt legitur Prover. vi.

¶ Undecimo timenda est. qz isto peccato diabolus multos lucratur. vnde quidam diabolus loquẽs in quodam demoniaco post multas aduersiones cuiusdaz boni viri dixit ei: q hoc erat peccatũ quo plures lucrabatur. vnus enim excõicatus vna die q̃q̃ facit peccare centum psonas duz facit eas cõicare sibi. ¶ Duodecimo timenda est excõicatio: qz valde dānosa ē. aufert enim homini p̃e suã de omnib⁹ missio ⁊ alijs bonis q̃ sunt in ecclesia dei: qd nō est pñi dāni. Quis enĩz digne sufficeret esti mare valorẽ vnus misse ⁊ hec q̃ dicta sũt

de maiori excõicatioẽ intelligenda sunt.

¶ De inobedientia contemnum̃m̃ nozem excõicatioẽ.

¶ Sequitur de peccato eoz q̃ contem̃t̃ minorem excõicationẽ et ideo non timet cõicare excõmunicatio: s̃z cõmunicando minorem excõicationẽ incurrat. ¶ Et notandum q̃ ille qui cõicat cum excõicato: peccat in se: ⁊ in eũ cui cõicat: ⁊ in illũ p cuius iniuria excõicatio lata est: ⁊ in matrẽ suã ecclesiam ⁊ in patrẽ spũalem quẽ fert sententiã ⁊ et̃ in p̃f̃z celestẽ. In se peccat: qz non cauet sibi ab eo q̃ h̃z morbum contagiosũ: in quovidetur minus se amare q̃ porcu suũ. Porco enĩ suo bene caueret ab alio porco q̃ morbu cõtagiosũ haberet. In eũ etiã cui cõicat peccat: qz cum ipse sit infirmus ad mortem: ipse aufert eẽ remediũ et saltẽ minus efficacẽ reddit: duz cõfusione ipsius minui p quam corrigẽ debuit. ecci. iij. est confusio adducens gloriam. ⁊ David. Imple facies eoz igni minia ⁊ c. ⁊ Michæ. iij. egredieris de ciuitate ⁊ veniens in babilonẽ ibiqz liberaberis. ¶ Peccat etiã in eũ p cuius iniuria excõicatio lata est: qz aufert ei rem suam. ¶ Peccat etiam in ecclesiã quã malo exemplo corripit: ⁊ cuius societati spõnti societatem eoz qui sunt: leprosissimo sicut canes ⁊ porci. ¶ Peccat et̃ in patrẽ spũale cuius sententiã cõsent. ¶ Peccat et̃ in deũ quẽ in ministro suo spernit. Luce. x. Qui vos spernit me spernit. Ipe por̃ amat p uari mensa dei: id est altari: q̃ mēsa excõicati. ⁊ potius amat societate diabolũ q̃ filioꝝ dei. Dñs merito in inferno socĩ erit diabolus. Quãdã aut in vitis patrũ. Qui nō vult ecclesie sanuam humilitatis ingredi: necesse h̃z in sanuam inferni nō sponte dānatus intrudi.

¶ De peccato indiscrete scipipientium.

¶ Sequitur de pctõ indiscrete scipipientũ

¶ Et notandũ est q̃ multis modis aliq̃ indiscrete scipit: vel cum sup̃be scipit. iuxta illud ezech. xxxij. Ad p̃erat non quesistis: ⁊ cū austeritate impabitis eis ⁊ cū potentia. Seneca. Remissius imperas si melius paretur. Natura cõmuniẽ ē animus hūanus ⁊ in contrarium atqz arduũ vitẽs facilius sequitur q̃ ducatur.

Item indiscrete precipit qui nimia vltimis grauita precipit. **Ab** arth. xxiij. Alligant onera grauia et importabilia: et imponunt in humeros hominum et c. **Act.** xv. Quid temptatis dei iugum imponere super ceruices discipulorum quod nec nos neque patres nostri portare potuimus. Item indiscrete precipit qui precipiendo sensum suum sequitur. sicut illi quibus dominus dicit matth. xv. Irritu fecistis mandatum dei propter traditiones vestras. et postea sine causa colum me docentes doctrinas et mandata hominum. Item indiscrete precipit qui non beneplacitum dei nec utilitatem subditorum sed propriam utilitatem precipiendo querit. Et notandum quod prelati in precipiendo deberet esse minister dei et deferre mandatum eius ad subditos: et mandando deberet deo scribere et subditis. vñ August. in libro de moribus ecclesie ubi ostendit omnem virtutem esse amorem dei: dicit. quod iusticia est amor soli amato seruienti: et ideo recte impetrans.

Sex que debent prohiberi prelatos a multitudine preceptorum.

Sex vero sunt que deberent prelatos cohibere a multitudine preceptorum.

Primum est hoc: quod primis parentibus leguntur duo precepta fuisse facta **Gen.** ij. Ex omni ligno paradisi comedes: de ligno autem scientie boni et mali ne comedas: et alter eorum transgressi sunt. **S**ecundum est hoc: quod nitimur in vetitis scriptis cum primis negati. sicut impet' aque crescit obice inuento: sic desiderium crescit in illis qui non habent gratiam propter prohibitionem. De nullo alio fructu paradisi leguntur primi parentes comedisse nisi de fructu vitæ. vñ ad **Ro.** vij. Sine lege peccatum mortuum fuerat. et subditur paulo post. Sed cum venisset mandatum: peccatum reuixit. Item eiusdem. **v.** Lex subintravit ut abundaret delictum. **T**ertium est hoc quod prelati potius deberent onera subditorum portare quam gravare. Unde **Bern.** loquens prelati. Quid iugum vestrum super eos aggrauas: quod onera potius portare deberet? et iij. **Reg.** ij. dicit heliseus ad heliam. **Pa-**ter mihi: cur? **israel** et auriga eius. **P**relatus debet esse ut auriga et subditos regat: et

currus ut onera ponet. **Q**uartum est hoc quod qui nimis eniungit elicit sanguinem: ut legitur **Prover.** xxx. Prelati deberent esse ut matres: lac dulcis doctrine subditis propinando. sed aliquid hodie pro lacte propinant sanguinem peccati. **Q**uintum est exemplum Christi dicentis matth. xj. Iugum meum suauis est: et onus meum leue. Ipse et legem nouam dedit. matth. v. Non imperando sed dulcedine primis ad legem attrahendo amorem. **B**eati inquit pauperes spiritus: quoniam ipsorum est regnum celorum. **S**extum est: quod prelati adiutores debent esse salutis. Qui autem multum precipiunt: potius salutem impediunt. **E**t notandum quod valde impii sunt tales prelati. **I**psi enim iugulant filios populi. quot enim precepta eis faciunt: tot eis laqueos ponunt. Unde accidit quod quem non stragulat vnus laqueus: alius strangulat: et quem non capit diabolus laqueo vnus: capit alio. **I**psi occasiones mortis ponunt iuxta filios suos: quasi frenetici sunt: cum deberent eos eloigare ab eis. Ex morsu pomi venenati sunt homines quasi frenetici: nisi per gratiam dei saluati sint: et ideo noxia appetunt. Tales et prelati adeo artantur in paradisi: quod aliquis vult pedem ponere in via: ipse ponit extra viam. **I**psi etiam paruulos vnius diei coalescentes a magna infirmitate: ita donec fuerant quasi essent fortes et sani. **P**aruuli vnius diei sunt qui ad penitentiam veniunt. **I**psi et coalescunt a magna infirmitate. **N**ullus tyrannus tot iniungit sub pena mortis temporalis: quot ipsi iniungunt sub pena mortis eterne.

Contra inimicitiam preceptorum in clauistro.

Specialiter vero reprehensibilis est nimietas preceptorum in clauistris. **H**oc enim illorum trium. que solent religionem destruere. **A**rgumentum habemus de hoc **Gen.** ij. in prima religione que fuit in paradiso terre scriptum: in qua duo precepta data fuerant et contra vnum eorum factum est. **S**ecundum est singularitas: de qua exemplum habemus **Esa.** xliij. De religione supina: a qua lucifer hoc peccatum elatus est. **S**ed et inquit in modo testamenti et c. **A**lij ministrabant iuxta illud. **A**bia milium ministrabat ei et c. **T**ertium est amor temporalium de quo

habemus exemplum Acl. v. de anania & sapthira: g de abbatis petri occasione teporalium perierunt Sicut claustrales cauēt ab alijs occasiōib⁹ peccandi: sicut a multiloquio in quo nō deerit peccatum: vt legitur Prover. x. et iuramēto ex quo sequitur frequenter piurium sic deberent cauere a nimis tate preceptorum ex q̄ frequenter sequitur transgressio.

¶ Contra nimis facile excōcantes.

¶ Sequitur de pctō corz qui nimis defacili excōcānt. A quo pctō deberent cohibere specialiter ista quatuor: scz q̄ excōcatio est abscisio membri a corpore ecclesie. Unde omnia alia remedia deberēt adhiberi anteq̄ excōcatio fieret: sicut membro infirmo addibentur primo multa remedia: & si valere non possunt remedia: rescinditur ne pars sana corumpatur.

¶ Secundus est nobilitas corporis: a quo per excōcationē mēbrū rescindit. Corp⁹ etiā illud: corpus xpi est mysticum: scz ecclesia. Si rex francie haberet infirmitatē in mēbro: non defacili abscinderet membrum illud. Cum quāta igitur cautela abscindendū est mēbrū de corpore xpi. Totum corpus ecclesie cōtemiscere deberet q̄ vnum membrum deberet inde abscedere. sicut accidit in corpore humano: quod totum corpus p̄temiscit si vnum mēbrū sit amputandum. ¶ Tertium vero hoc ē: q̄ quando aliquis excōcatur: ipso gladio q̄ pcutitur. sarbane traditur: sine consilio et auxilio relinquitur. vt prius offensum est. Nō debet autē parua causa esse p̄ quam mater filiū gladio percutit: lupis infernali bus exponit: & infirmus ad mortem sine p̄silio & auxilio relinq̄r. ¶ Quartū vō ē hoc qd̄ frequē excōcationē nō sequitur utilitas quā solebat p̄seg. Excōcatio ei ad hoc solebat fieri vt illi q̄ excōcabant corripere ne populus exemplo eorū corrumperetur: hodie autē contrariū accidit et frequenter qui excōcantur excōmunicationem cōtemnunt: & ad pctā frena relaxant. Alij etiam corrumpuntur. q̄ excōcant ei. Unde remedium versum est in venenum. Ideo raro essent faciente excōmunicationes: p̄cipue generales: & raro essent constituendi canones late sentētie.

¶ De sententia iusta vel iniusta.

¶ Et notandum q̄ ad hoc quod sententia sit iusta requiruntur tria: scz q̄ fiat ex certa causa sufficiente: & zelo iusticie. & ordine iuris obseruato. Deficiente vero aliquo istorū: iniusta est. tamen illa ex quo lata est ab illo iudice qui habet super hoc iurisdictionem canonicam. Et seruanda est ab ecclesia militante. Fallit tamen hoc in duobus casibus. Vnus est quando lata est sententia post legitimam appellationē alius est quando continet intolerabile errorem. Intolerabilem errorem intelligo: cum sic dixit excōcans. Excōco te: quia credis in deum. quia non fornicaris. quia obediens es prelatis tuis & similia. Excōcatus vero iniuste sustinere debet patienter & humiliter excōmunicationem et p̄sentare se excommunicatoz. offerens canonicam satisfactionem si in aliquo offendit. & sic instanter postulare absolutionē si sic fecerit erit ei ad meritum. Si autē qui iustus est: iniuste maledicatur p̄muis illi redditur. Item augustinus. Aliud est sella terrena. aliud est tribunal ecclesie. ab inferi orī accipit sententiā a superiori. coronā.

¶ De peccato vane glorie.
Cap. xxxix.

¶ Equitur de peccato vane glorie. & de qua hoc modo agemus.

¶ Primo ponem⁹ ea que p̄nt valere ad detestationem hui⁹ pcti. Secūdo ponem⁹ diuisionē vane glorie. Tercio vero remedia contra illud peccatum.

¶ Est autē vana gloria fm̄ augu. iudicium hominū de aliquo bene optinatum. Secundum Iulium vō vana gloria ē: magni dicti vel facti frequens fama cum laude.

De his que faciunt ad detestationem huius peccati.

Ad detestationē vō hui⁹ pcti p̄nt valere verba sacre scripture q̄ illud dissuadent. vt est illud Prover. xxvij. Ne gloriaris in crastino. Et illud Hiero. Non q̄ras gloriam & non dolebis cum inglorius fueris. Qui laudē nō appetit. contumelias non sentit. Secundo vō p̄nt valere ad hoc exēpla. Inter q̄ p̄cipuū est exēplū xpi

Exemplū vane glorie vitande dat xpus
 Mat. x. vbi duobus cecis quibus oculos
 aperuerat dixit. Eidece ne q̄s sciat. et
 Mat. viij. dixit leproso curato. Eide
 nemini dixeris. Et euidē. xij. vbi mira-
 culo facto de quinq; panib⁹ et duobus pi-
 scibus: cōpulit discipulos statim ascēde-
 re nauticulā: ne vana gloriā haberent de
 aliquibus q̄ audierant de miraculo illo.
 et Luc. x. vbi rephēdit discipulos suos
 qui gloriabantur de miraculis factis. Ai-
 debā inquit sarbanā sicut fulgur de celo
 eadentem. et Joh. viij. Ego gloriā meā
 non q̄ro. et. Alii vlti etiā aniqui patres fa-
 ctos se simulauerūt vt cauere sibi possent
 a vana gloriā. An cū quidā senex in spelū
 ca sua requiescens rogaret mulis p̄cibus
 a quodā seculari sibi ministrāte: vt veniret
 orationē facurus super filiū suū defun-
 ctū. et dū ille iret ad fun⁹: occurrūt ei mul-
 ti cū lampadibus suis in occursum ei⁹: q̄
 sanctus homo erat. et cum videret senex
 simulauit se stultum expoliāns se vestimē-
 tis: mittens ea in flumine: et stans nudus
 lauabat ea. Secularis autē qui ministrabat
 seni erubuit: dicens p̄p̄lo. Reuertimini: se-
 nex n̄ perdidit sensum suū. et venies ad se
 nē q̄siuit q̄re hoc fecisset: quia oēs dicerēt
 demoniū habet senex. Qui respōdit senex
 3 Et ego volebā hoc audire. ¶ Tertio p̄t
 valere ad detestationē hui⁹ p̄ci vanitas
 q̄ in ea est. Ante autē vanitatis est pecca-
 tum illud: q̄ licet oīa que sub sole sunt va-
 nitās sint: tamen vana gloriā q̄st vanissi-
 ma: hoc nomē sibi appropriauit. P̄dōi au-
 tē dici vana gloriā: et quia valet nihilum
 et quia vadit ad nihilū. Nihilū valet: q̄
 nec corpori nec aīe valet: imo plurimum
 aīe nocet. Naturale autē ē q̄ apprehēdēs
 in te apprehēsa delectetur: et nō cōuerso
 vt visus delectatur in viridi colore: et nō
 color viridis delectat ex eo qd videt. sic
 videtur q̄ aliquis nō debeat delectari ex
 eo q̄ creditur talis vel talis: sed potius
 illi qui vident cum bonū. debent in eo de-
 lectari. Preterea que vtilitas est chimere
 ex eo qd est in opinione hoīm? Vel mon-
 tib⁹ aureis ex hoc qd arguntur vel ima-
 ginant ex hominib⁹. Sic nulla vtilitas vi-
 detur esse hominī ex hoc q̄ magnus est

in opinione hoīm. Qui autem appetit q̄
 sit magnus vel bonus in opinione hoīm
 appetit vt videt q̄ habeat tale esse quale
 habet chimera. Ad nihilū etiā vadit va-
 na gloriā. Lito cū sit ignominia superbī
 gloriā. vt dicit Scā. Sicut pōi apparere
 in dño iesu xpo: qui in tanta gloriā in ra-
 mis palmarū in hierl'm suscep⁹ est: et post
 ab eodē populo i eodem loco: et in eodē
 tpe paucissimis diebus inierpositis: cru-
 citus est. vñ dicit Bern. Vbi pri⁹ dictū
 dñi: dictus est postea. Tolle tolle cruciatu
 eum. et qui prius vocatus fuerat rex. Isra-
 el: postea audiuit. Non habemus regem
 nisi cesarem. Et cui prius vestimenta pro-
 sternebantur aliena: suis postea spoliatus
 est. ¶ Quarto potest valere ad detestati-
 onem huius peccati fatuitas magna q̄ est
 in ea: quam fatuitatem insinuat dominus
 Mat. xxv. vbi per famas v̄gines ama-
 tores vane glorie intelliguntur.

¶ De octo vanitatib⁹ que sunt i vane glo-
 riosis.

¶ Et possunt octo fatuitates assignari
 que inueniuntur in eo qui amat vana glo-
 riaz. ¶ Prima est: q̄ ipse permittit sibi
 illud vitium q̄ illudetur alicui ceco. Vi-
 cit est diabolus et. Apert os tuum et ego
 implebo illud. et imponit ei diabolus cū
 os desiderij aperuerit: vanam gloriā: q̄
 nihil est: iuxta illud verbū dñi. Joh. viij.
 Si ego gloriā meā q̄ro: gloriā mea nihil
 est. et fatuus credit os desiderij sui posse
 impleri. ¶ Secunda fatuitas est: q̄ vanaz
 gloriā q̄ est ad instar puncti: glorie eterne
 preponit. vñ Grego. Stultū est inde tran-
 sito: iā querere: vnde possum⁹ eterna ha-
 bere.

¶ Tertia fatuitas est: q̄ ipse ponit hēsan-
 rum suū in arca sine clauē et sine sera: cū
 possit eas ponere in arca securissima: scz
 in arca consciētie. Bern. Fidelissimus sa-
 niēt custos non tutum arbitratur labijs
 hoīm cōmittere gloriā suā: arce sine clauē
 et sine sera: nullq; oīno clausure nocere
 volēt. Nō tūc plane: sed stultū ibi i the-
 saurum suū recōdere: vbi nō valeas reser-
 mere: cūz volueris. Si ponis in os meum
 nō in sua sed in mea est potestate: cū tuos

¶ Meo libitū vel te laudare possim vel de
rogare tibi. Sanum vas et inconcussū est
conficia: et fādis secretis idonei: nullis
patens insidijs. nulle violētice cedēs: nulli
quippe oculo vel manui accessibilis: exce
pto dñtaxat spū qui scrutat etiā pfunda
deit: quid ibi reposuero. secur⁹ sum: qz
non pñam: seruabit vīno: de functo resti
tuet. Nā quocūqz vado ipsa mecum iter
facit: secum ferens depositum qd seruā
dum acceperat: vīno adest: mortuū sequi
tur vbiqz gloria vel pfusio inseparabilis. p

Bqualitate depositi. ¶ Quarta fatuitas est
qz pñcio illo quo ponit emere regnum
eternū. cmit infernale patibulū. ¶ Quin
ta fatuitas est: qz ipsa nō curat qualis sit:
sed qñs dicat. Christo. Hypocrita. vt qd
nō vīs esse laudabilis qui vīs vt lauderis
qd si formosū est apparere formosus ē cē

¶ Sexta fatuitas est qz ipse care cmit qd
nihil scit valere: scz qz hoies ferant bonuz
testimoniū de ipso: scz testimonium illud
a deo qui est eius index: non debeat reci
pi. Berni. Si qd alieno vel me ipsius te
stimonio contentus sum: cui⁹ nec vitupe
rio repobus: nec laude dignus inueniatur:
si ante tribunal vestrum iudicandus asse
rem: merito de laude vestra gloriarer. nūc
autē euz solius xpi iudicio sum presentan
dus: quante infanie est mei vel alterius iu
dicio gloriari. sicut dicitur. j. Job. v. Tres
sunt qui dant testimoniu in celo: pater ver
bum et spiritus sanctus. et hor testimonio
stabitur in omnibus. ¶ Septima fatui
tas est: qz ipsi volunt se regere fm verba
eoz quos sciunt fatuos esse. scz hystionū
et altarum vilium personarum. ¶ Octa
ua fatuitas est: qz amator vane glorie rem
iā amat quam melius possit habere
si non amaret. qz fm verbum philosophi
hoc solū habet vana gloria. qz se appeten
tes fugit. et se fugientes appetit.

¶ Anomodo hoc peccatum sit etrumeli
osum deo et nociuū pprio subiecto.

Et Quinto potest valere ad detestatio
nem huius vitij si ostendatur qz contume
liosum sit illud peccatum deo. et qz noci
uum homini. Amator em̄ vane glorie. cō
tempto deo. creaturam deificat. et se facit
pñcipium. dum de operibus factis gloriā

tur. quasi a se ea habuerit. et pñcipium su
um sine cōstituit. dñ omnia opera sua fa
cit vt videatur ab hominibus. et sic idola
trat cum creaturam alpha et o cōstituat.
Job. v. quomodo potestis in deo crede
re qui gloriā ab inuicem queritis. et glo
riam que a deo solo est non vultis. Ama
tor vane glorie de ribaldo vno iudicem
suum facit. et gloriā qz ab eo est glorie dei
pponit. qd non est sine magna cōtumelia
dei. Amator etiā vane glorie ipsuz pulue
rem vane glorie deo preponit. Nocet
autē hoc peccatum homini quia auferte i
bona tpalia et spiritualia. De temporalib
us autem patet. cum quotidie multi ex
pendant sua. ppter vanam gloriā. qñqz
etiā corpora sua. ppter hoc exponunt
morti in bellis. spiritualia etiam bona au
ferit. Licet em̄ amator vane glorie habeat
similitudinē bonoz. tamen non habet ve
ra bona. Sap. Apud sapientes sunt ho
nesta. apud vō vulgus simulacra rez ho
nestaz.

¶ Quidam fenex in vitis patruz
sicut fieri nō pōt vt herba simul nascatur
et semen. ita impossibile est vt laudem
et gloriā secularium habentes simul et fru
ctum habeant celestem. Bonum etia
in mala cōuertit. et in seruitute magna ho
minem ponit. Est enim seruus amator va
ne glorie omnium illorum quorum iudi
cia timet. fm illud apli. j. Cor. iij. qui me
iudicat dominus est. In potestate etia
est hystionū. Singunt em̄ eū talē qualem
volunt. qñqz em̄ adnihilant eū. qñqz ma
gnificant. seruus etiā est corundem ita vt
det eis censum. veteres vestes super se. et
redimat se ab eis. Ambra etia dei. id
est pauperes spoliāt. vt tales qui sunt mē
bra diaboli induat.

¶ Ponit etiā hoc
peccatum hominē in magna instabilitate. ¶
Berni. qui pñcias suas in alienis linguis
posuerūt. mō parui. mō magni. mō nulli
vident. put linguis hoim eos laudare vt
vituperare placuerit. Ipsi iuxta vbum. Is
ascendunt vsqz ad celū. et descendunt vsqz
ad abyssos. Ipsi decidunt frequenter a
cogitationibus suis: et frequenter faciunt
talem saltum ad qualem voluerunt su
dei cogere christum. Luc. iij. Ipsi sunt
quasi galli in turribus ecclesiarum positi

q ad oem ventū mouent. Eccli. v. Non te
vtilēs in omnē ventū. Ipſi ſunt arundo
vento agitata. Ipſi ſunt palea: iuxta illud
Job. xxi. Erūt ſicut palea ante faciē vēti.
Et Aug⁹. Adhibe oris iudiciū ⁊ ſcias qd
palea: qd grana. Illud vitū magnas vi-
res hz. Aug⁹. Quas vires nocendi hz va-
na gloria non ſentit: niſi q bellū ei indixe-
rit. Quod eſti cuiqſ facile eſt laudē nō ap-
petere cū negatur difficile, eſt tamen canō
delectari dñi offertur. Grego. Aliquantulū
facile eſt hūanā laudē nō appetere. diffi-
cillimum oblatā reſpuere. Vana gloria il-
los vincit q cetera vitia. vincunt. Hiero.
Difficilius arrogātia caremus q̄ auro. vñ
argento ⁊ gemmis. Interdum enim his
abiectis glorioſis tunicus ſordibus. au-
guſtinus. Sunt qui de contemptu inanis
glorie vanius gloriāntur. Amator enī va-
ne glorie maledictus eſt. Maledictus eſt
eſt qui partem ſuam facit deteriozem: qd
facit dum vanam gloriā p̄ ceteris rebus
eligit. Vana gloria eſt deterior ceteris poſ-
ſeſſionibus. Et quia breuior. vñ Job. xx.
Gauidiū hypoerite ad inſtar puncti. ⁊ qz
multos dominos habet homo de poſſeſ-
ſione illa. Unde ab vno auferitur cuz aliis
pceditur: ⁊ iō nunq pacifice poſſidetur.
Qñ enim quis ab vno laudatur: iſe vitu-
peratur a multis. Præterea nihil pdeſt
iſta poſſeſſio, ⁊ vltra modum conſtat: nec
ſolū, perditur: immo etiā perdit poſſeſſo-
rem ſuū. Eccli. iij. Gloriā eoz in ignomi-
niā conuertā. Et Apoca. xvij. Quantum
glorificauit ſe ⁊ in deſtitus fuit: tantum da-
te ei tormentum ⁊ luctū. Hoc vitū poſt
alia remanet. An in libro proſperi. Cum
omnia vitia ſupauerit homo manet pericu-
lum: ne mens bene ſibi conſcia potius in-
ſe q̄ in domino gloriētur. Vitum illud
inuadit res ſacras cum alia vitia eas tu-
giant. Comittitur etiam hoc peccatum
in eccleſia in ſeruio dñino, ⁊ meliores
in eccleſia mītur maculare: ſz religioſos
ſuccumbere etiam facit viros religioſos
ſpirituales in bello ſpirituali: ſicut humili-
tas facit triſphare. Sicut eſt. dñs vtutes
tribuit ei qui de victoria dat ei gloriā: ſic
vires. non ſubminiſtrat ei: qui furatur ei
gloriā.

¶ De diuerſis quibus vana gloria com-
parat.

¶ Ultimo poſſunt valere ad deteſtatiōez
huius peccati figure: quibus hoc peccatū
figuratur in ſacra ſcriptura. Notandū ē
q vana glia qñq puluis vocatur. Sic
eſt puluis q adheſit pedibus diſcipulorū
vt legitur matth. x. Jō aut puluis vocat.
vñ ſcēdatur q ſicut puluis minima pars
terre eſt: ſic vana gloria minimum ē inter
temporalia bona. Et ſicut puluis oculum
corporis incidens grauat vel cecat: ſic va-
na gloria oculum intentionis. Vocatur et
vana gloria ventus vt inſinuetur fatuos ē
qui eā eſuriunt. ventus enim hominem in-
flando ei nocet potius q̄ pſit. Eccli. xij.
Effraim paſcu ventum. Hiero. xxij. Dē
paſtores eius paſcet ventus. Vetus iſte vi-
detur eſſe leuis: tamen tranſfert montes a
regno dei ad regnum diaboli: viros: ſcilz
ſpūales qui dicuntur montes. vnde Lena
ui oculos meos in montes. ventus iſte ma-
gnas naues ſubmergit in mari huius mū-
di. Vetus iſte valde timendus eſt. Ducit
enim in infernum quaſi impetſibilter.
videntur enim ire in padifum. vana glia
et vocatur oleū matth. xxv. vbi dicitur.
Quinq ſatue acceptis lampadibus nō ſū-
pſerūt oleū ſecū. In ſuauiate enim ſilis
eſt oleo. in veritate aut gladius eſt inſenſi-
biliter hominem occidens. vocatur etiam
ſlos in hocq cito areſcit. Eccli. xxvij. erit
ſlos decidens glorie exultatiōis. vocatur
etiam vipera. Act. xxviii. vbi legitur q vt
pera manui pauli adheſit: vt oſtendatur:
q ſicut vipera ſi manui adheſerit cito ex-
cutitur. Sic vana gloria ſi ſe iniſceat bo-
no operi cito excutiēda eſt. ¶ Figuratur et
vana gloria p vxorē quā dñs ioseph ſibi
ſolā retinuerat: vt legitur Gen. xxxix. vt
oſtendat: q dñs de opibus noſtris vult
glia hſe: ſz vtilitatē eoz nobis relinqt.
Qui autem partē dei ſibi vſurpat: ſz glo-
riā merito: partē ſuā amittet: ſz vtilitatē
vel mercedē eternā. ¶ Figuratur et vana
gloria matthei. xlii. per ſaltatricē que
caput iohannis fecit amputari. vnde poſ-
ſet multum timere. ille qui hanc ſaltatricē
videt ante ſe: precipue ſi cogitet quorū mi-
libus hominum caput amputari fecit: nō

caput asininū necq; caput sui corporis: s; caput nobilissimum quod est christus amputat. Ideo specialiter timendum est vitii istud: quia insidiatur oculo spirituali: s; intentioni: qui oculus si nequam fuerit totum corpus cecum erit: id est tota congregatio operum matth. vi.

De diuisione vane glorie.

Sequitur de diuisione vane glorie. Notandum ergo q; gloria primo diuiditur in vanam et veram gloriam. Vera vero diuiditur in veram simpliciter et veriorē et verissimam. Vera gloria est simpliciter bonum testimonium conscientie. quando s; aliquis nullius peccati conscius sibi ē vnde Aplos. ij. ad Cor. j. Gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre: Serior vero gloria est: quando dulcedo spūs sancti manifeste sentitur: quando s; spiritus sanctus dat testimoniu spiritui nostro q; filij dei sumus. Aerissima est gloria eterna. Vera vero gloria diuidit in gloriam diabolicam et humanam.

Diabolica est quando aliquis gloriatur de malicia. vnde Dauid. quid gloriaris i malicia etc. Poeta. Gloria peccati nulla petenda fuit. Humana vero diuidit in carnalem et spirituale. Carnalis est gloria mundanoz que est in decore vestium et huiusmodi. Spirituali vero est vt gloria hypocritarum.

De his que valent ad detestationem glorie carnalis.

Notandum vero est q; carnalis gloria cōparatur lumini qd de nocte videt: in die vero non. sicut quidam vermes qui dicuntur noctiluce et squame piscium et ligna putrida: sic apparent diuites huius seculi nunc lucidi et clari dum nox est ignorantie et culpe: in futuro vero tenebrofi erunt: quando erit dies domini magnus. s; in die iudicii. Cōparatur etiam gloria illa hirundini que autis picturata est et volo ceter volat. Alacriter cū transit mūdī huius gloria et depicta esse videtur. vñ Zobi. ij. dicitur q; de nido hirundinum calida stercorea ceciderant que tobiam excauerūt. Ad ybū expōitū est i tractatu de auaricia i aplo i q; auaricia diuersis infirmitatib; pparat. Gloria ē carnalis ē

velut puluis calens oculos hominum excecans. Est etiam flos qui a pueris huius mundi: vel potius a puerilibus colligitur De hoc flore legitur. Hier. xlvij. Date flores moab: quia florens egredietur etc. et Esa. xl. Die caro fenum et omnis gloria eius quasi flos agri. Gloria ista vere insipienti ignominia est. vnde j. Abach. ij. Gloria hominis stercore et vermis: hodie extollitur et cras non inuenietur. Gloria peccatoris est caro eius que est stercore id est sacculus stercoreum: et vermis. i. esca vermium. licet vana gloria ab omnibus hominibus sit timenda: precipue tamen a claustralibus continentenda est. Hieronymus. Prima virtus monachi est iudicia hominum continere. Non solum non debet letari vel gloriari claustralis cum laudatur: imo deberet turbari. vnde beata virgo cum dixisset eam angelus gratia plenam et benedictam in mulieribus: turbata est in eius sermone.

De octo remedijs contra vanam gloriam.

Sequitur de remedijs contra hoc peccatum. et octo sunt remedia contra ipsū.

Primum est absconditio. vnde Esay. xxxij. Erit vir sicut qui absconditur a ventis et celat se a tempestate. Et in vitispatrum. Sicut thesauri manifestus cito minuitur: ita virtus quelibet deperit publicata. Nam sicut cera a facie ignis soluitur: ita anima per laudem dissoluta ab inuentione sua perit. Hoc remedium figuratum est Exod. iij. in manu moysi que leprosa erat: et cum missa esset in sinum eius facta est sana. Gregorius. Iste debet publicare bonum: quod agit: qui perfecta humilitate fundatur: et nulla clauione contingitur.

Secundum remedium est demissio: s; vt homo descendat ad propriam infirmitatem. Sicut faciunt equitantes quando nimis ventus flat: et transiunt per portum: qui descendunt ne ventus eis noceat sic qui laudatur recurrere debet ad infirmitatem suam: et videbit se falso laudari: et sic potius erubescat q; gloriatur. Boetius. qui falso predicatur necesse est vt suis laudibus erubescant. In vitispatrum quidam frater requisit abbatem penice

genti: si melius esset remotus. Cum aliis manere. Respondit abbas. Homo si seipsum reprehendat vbiq; potest consilium: si autem se magnificat nullq; stat. Tertium remedium est consideratio ignis in eternis vel purgatorij. Hoc remedium infundatur nobis. Act. xxvij. vbi paulus viperam manu adherentem excussit in ignem: quod spiritualiter fit quando consideratione pene qua vana gloria punietur homo vanam gloriam a se abiecit.

Quartum remedium est consideratio glorie eterne: quia sicut Gregorius vilesunt temporalia dum considerantur eterna.

Et spiritualiter vilesunt vana gloria: si consideretur gloria vera. Quintum remedium est consideratio vilitatis vane glorie: quod patet ex hoc: quod venalis est quod notatur. matth. xxv. vbi dicitur. Ne forte non sufficiat nobis et vobis ne potius ad vendentes et c. Testimonium venale repellendum est. Apparet enim vilitas vane glorie ex vilitate personarum apud quas habetur. Vilius enim personis quomodo potest quis habere gloriam nisi vilem. Preterea odium bonum et diligit malum. Et propter hoc testimonium eorum repellendum est: et de bono et de malo.

De altero ratione amoris: de reliquo ratione odij. Amor autem vel odium veritas: nec sit iudicium. sicut Berni. Sextum remedium est consideratio magne infidelitatis que est in hoc peccato. Valde enim infidelis est qui deo auferit partem suam quam in bonis suis sibi retinuit. Bene debet homini sufficere pars illa quam dominus ei concessit: cum domini sint omnia. Exemplum fidelitatis habemus. ij. Reg. xij. De ioab principe milite qui sic scriptum est david. Dimicauit aduersus rabath et capienda est. Hanc congrega reliquas partem populi et obside ciuitatem et capere eam: ne cum a me parata fuerit vrbis nominum tuo ascribatur victoria. Berni. Vera fidelis famulus cessit de multa gloria domini sui: et si non exiit ex testis transiente pte nil manibus suis adherere iungat. Si quis super pauca fidelis inueniret: ipse super multa bona omni sui constitueret. Quid vel laus: quedam probatio hominis est virtus deo

sint fideles vel infideles. vnde Proverb. xxvij. quomodo probatur in psalterio aurum et in fornace argentum: sic probatur homo ore laudans. Septimum remedium est: quod offertur homini gloria: ipse offerat eam regi glorie cuius est: dicens. Non nobis dñe non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Et illud. Gloria in excelsis deo. Si quis ita assuecit: vana gloria non tanta vim habebit contra eum: quantum vim habebat prius. Octauum remedium est: quod homo opus illud cui vana gloria adheret dimittat: cogitans illud opus esse amissum et potius de illo esse sciendum quam gloriantium. quod remedium figuratus est Berni. xxxij. in hoc quod ioseph reliquit pallium cui dñs sua adheferat.

De hypocrisis.

Cap. xl.

Acto de peccato vanaglorie: dicendum est de hypocrisis: quod hoc peccatum ex piliis cedit potest hoc: quod aliquis amat vanam gloriam: se si multat sanctitatem. Agemus autem hoc modo de peccato isto. Primo ponemus ea que faciunt ad detestationem huius peccati.

Secundo assignabimus diuersas species hypocrisis.

De ocio que faciunt ad detestationem hypocrisis.

Notandum ergo quod octo sunt que possunt valere ad detestationem huius peccati. Primo verba sacre scripture que illud dissuadent. vt est illud Eccl. i. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum. et illud Deut. xxij. Non indueris vestem que ex lana linoque contexta est. Per lino quod subtilius est: cogitationes intus superbe clausae subintelliguntur. Per lanam quod alba est: opera exterius laetitia. vnde hypocrita sub lane grossicie lino latet: quia sub puritatis imagine deprehendi calliditas non valet: et ob hoc claustrales non lineis induuntur ad carnem hec dissuadetur matth. vi. vbi sic legitur. Cum facis elemosynam non tolli tuba canere ante te. sicut hypocrite faciunt. Et post. Cum oras non eris sicut hypocrite tristes. Secundo potest valere ad detestationem huius peccati si hypocrita di-

neris generibus rerum competur.

¶ Quib⁹ reb⁹ assimilaf hypocrita.
¶ Morandus q⁹ hypocrita est simia dia-
 boli volēs imitari filios dei. Ad filij dei
 faciunt ad sui decores: ipse facit ad sui in-
 gulationem. sicut refert de qda simia que
 cum vidisset quō quiddā rator rasilset: po-
 stea voluit imitari eū ⁊ ingulauit se. Ipe
 etiā siliis est sterquilino niue cooptū: qd ē
 exterius candidus: interius fœdum. Ipe
 etiam est vt sepulchrum exterius decal-
 tum. intus vero pleni⁹ ossib⁹ mortuorum
 vt legit⁹ Mat. xxij. Ite siliis est vasi ex-
 terius mundo: interi⁹ fœdus. Ite est vt
 cign⁹ extra cādidus. intus hñs carnes nī
 gras. Ite siliis est strutioni. que similes pē-
 nas habet accipitri⁹: dicitur Job. xxix
 Strutōis pēna siliis ē pēne herodij ⁊ ac-
 cipitris: qñ derelicti oua sua i terra hypo-
 crita dereligit iterra oua sua: dñi de opib⁹
 suis solā mercedē terrenā qrit: vñ pecca-
 tum hypocritis phibetur. Luit. xi. vbi
 phibetur comedere cignum ⁊ strutionē
 id est assimilari eis. Ite hypocrita est lu-
 pus pelle ouina indutus. vñ Mat. v.
 Attēdite a falsis pp̄ijs q veniūt ad vos
 in vestimentis ouiu: intrinsecus autē fœdū
 pi rapaces. Est etiam angelus tenebrarū
 transfigurās se i angelū lucis. ⁊ demoniū
 meridianū: ⁊ latro qui a sinistris cum dño
 pendit ⁊ martyr diaboli. ⁊ sicut vinū sū-
 cti dicunt dño. qñ ppter te tota die mor-
 tificamur: sic possunt dicere ei hypocrite
 qñ te mortificamur tota die. Hypocri-
 ta est simon cyrenensis: crucem ferens alie-
 nā. vñ Bern. Fructū faciunt sed non iustū
 Hypocrite autē aliqui cum simone cyre-
 neo crucem ferunt nō suam sed alienam:
 quia amore glorie qd non amant facere
 cōpelluntur. hypocrita etiam est arundo
 vento agitata iuxta illud mat. b. xi. quid
 existis videre in desertum harundinē ven-
 to agitatā. Hypocrita ad modū arundis
 nō hñs radicē intentionis fixā in so-
 lido: id. est in eternis lanuginem habet p-
 fructu. Sap. v. Spes ipij qñ lanugo. La-
 nugo hec vana gloria est: quaz hypocrita
 tōne viribus amplectitur. Sapiens. Vir
 tutes fructum sapiēs in conscientia: stult⁹
 autem in gloria ponit. Infus vacuus est:

extra lucet: omni vento rēptationis agita-
 tur. Animum innitens sibi perso: ar: qd
 homines in eo cōfidentes decipiūt. Hypo-
 crita: est vulpes animal scz fœdum ⁊
 dolosum: cuius pellis preualet carni. Eñ
 Ezech. xij. quasi vulpes in deserto pphe-
 te ius israel. hypocrita etiam similis est
 chen qui circumcidit se: vt dñs in vxores
 haberet: non tñ circumcisio illa seruauit eū
 a gladio simeonis ⁊ leui. Sic quidam ab
 aliquibus malis abstinent. vt ecclesiās ha-
 beant. Non tamen propter hoc gladius
 verbi diuini debet eis parcere: vbi homo
 videt q⁹ pdesse possit: cum constet omnia
 mala esse que fiunt ambiciofa intentione.
 hypocrita se mortuum simulat. mundos
 cum in veritate viuus sit donec habeat
 vnam magnam pcelationem in qua deli-
 tijs vacet: ⁊ tunc vere patet q⁹ viuus est.
 Sicut fabulose dicitur de vulpe que mor-
 tuam se simulauit: donec possit fuit sup
 quadrigam. in qerant alleca: ⁊ tūc come-
 dens alleca se vinā offendit. Ipsi etiā sunt
 mercatores pellū anguillarū. dum exteri-
 orem puerfationē hominibus vendunt.
¶ Tertio pot valere ad detestationē hui⁹
 peccati pena quā scriptura eis minatur.
 Et est vna pena q⁹ non videbunt dñm nī
 si puerantur. Job. xlii. Non veniet in cō-
 spectu eius ois hypocrita. Nec mirum: cū
 deus non sit ante faciem hypocrite. Dia-
 cni op̄ra sua facit vrideatur ab hoibus
 hoc ē vñ qd multū placet deo: q⁹ homo
 cor suū sp̄ habet ad deū. vñ sup illud ps.
 Firmabo sup te oculos meos. dicit glo.
 in psona dei. Nō auteraz oculos meos a
 te: q⁹ tu sp̄ leuas oculos tuos ad me. alia
 pena est vilificatio magna: que sequitur
 hoc peccatum ⁊ in futuro: ⁊ sepe in pñā
 Job. xx. si ascenderit vsq⁹ ad celos super
 bia eius ⁊ caput ei⁹ nubes tetigerit. qua
 si sterquiliniū in fine perdetur. Quarto
 potest valere ad detestationē huius pec-
 cati hoc q⁹ hypocrite vir conuertuntur.
 Cuius rei triplex ratio potest assignari.
 Prima est: q⁹ hypocrita veniūt vir pe-
 tit a deo. vñ sup illud Job xxvi. Nō cla-
 mabūt cū vincti fuerint. dicit greg. Vincit
 nō clamabunt. q⁹ humane laudis auditus
 te superauit sanctos se esse miseri etiā cum

in peccatis moriuntur. putant. ¶ Secun-
da est quia spiritus sanctus fugit eos : sine
quo conuerti non possunt. Sap. i. Spiri-
tus sanctus discipline effugiet fictum: id ē
hypocrita qui fingit se dei amicum cuz sit
inimicus. ¶ Tertia est: quia diabolus ne-
scit esse in eis: et ideo non inquietatur
ibi: et ideo dormit ibi diu. Job. xl. Sub
vmbra dormit in secreto calami. ¶ Quar-
ta etiam ratio potest assignari: qd hypocrite
defendunt se cum arguuntur. vnde Iudic.
f. dicitur. Sicut dñs cū iuda et moriana pos-
sedebat: nec potuit desere habitatores val-
lis: qd falcatis curribus abundabat. Hoc ē
in curribus eoz falcēs que erant sibi, ob
ulancia et aduerfantia secabant. Habita-
tores vallis sunt hypocrite. qui reprehen-
siones suos conuictis scindunt. Propter
quod scripto comparatur hypocrita. Job
viij. Nunquid virescere potest scirpus abs-
qz aqua: aut crescere carectus. Glo. Scir-
pus est iuncus vacuus: carectum manum
ledit. Sic hypocrita gratia vacuus est et
correctionem non recipit: sed ad dilania-
dam pitam prorumpit: tanqz exprobratio
alterius criminis: abscissio sit proprij.
¶ Quinto potest valere ad detestationem
huius peccati: si ostendatur qd nocivum
sit homini. Ad quod signandum refrenen-
to comparatur luce. xij. vbi legitur. Atten-
dit: a sermone phariseoz: quod est hypo-
crite. Ab odium enim se menti: iuxta
verbum apostoli: totam massam corrum-
pit: ne peccatum istud homini opera falsi-
ficat. vnde opera hypocrite sunt velut fal-
sa moneta extra deaurata. Sunt etiam ve-
lut poma arborum que inueniuntur in ar-
boribus que sunt circa mare mortuum:
qz vsqz ad maturitatem sunt viridia: mani-
ra, fructusque fauillas intus inuenies. Vi-
dentur enim opera illoz meritoria esse: sed
in futuro erunt materia ignis infernalis.
Hoc peccatum imperceptibiliter homi-
nem occidit. Unde hypocrite videntur
vivere vita anime cum mortui sint. vnde
Apoc. iij. Scio opera tua qui nomen ha-
bes qz viuas et mortuas es. ¶ Sexto po-
test valere ad detestationem huius peccati
si ostendatur magna fatuitas hypocrita-
rum qui carne et sanguine suo: oculos ho-

minum pascunt. Exterminantem facies
suas vt appareant hominibus ieiunantes
vt legitur math. vj. Ipsi cū quotidianis
cruciatibus mercantur cruciatum eternū
Ipsi etiam alijs operantur. Opera enim
illoz. Alijs per bonum exemplum p-
sunt: sibi vero nocent. similes cādele que
alios illuminat et se consumit. ¶ Septi-
mo potest valere ad detestationem huius
peccati hoc: qd totiens dñs in euangelio
hypocritas reprehendit. Ab art. vij. Hi
hypocrite: ecce primum irabem de oculo
tuo. Hypocrite: bene de vobis propheta
uit Esaias eiusdem. xv. Et in multis ali-
is locis. ¶ Octauo vero possunt valere
ad detestationem huius peccati octo, ma-
ledictiones quas dominus hypocritis fa-
cit. math. xxij. ¶ Quartum prima ē. ve
vobis scribe et pharisei hypocrite qz clau-
ditis regnum celoꝝ ante homines. Hoc
enim non intratis ne c introeuntes finitis
intrare. ¶ Secundum. Ne vobis scribe et
pharisei hypocrite: qz comeditis domos
viduarum: oratione longa orantes: pppter
hoc amplius accipietis iudicium.
¶ Tercium. Ne vobis scribe et pharisei hy-
pocrite: qui circumitis mare et aridam vt
faciatis vnum proscitum: et cuz fuerit sa-
ctus factis cum filium geberne duplo qd
vos. ¶ Quartum. Ne vobis scribe et pha-
risei hypocrite: qui decimatis mentham
et anethū et cuminum: et reliquistis qz gra-
uioꝝ sunt legis iudicium misericordie
am et fidem. ¶ Quintum. Ne vobis scri-
be et pharisei hypocrite: qui mūdatis qd
de foris est calicis et papsidis: intus autē
pleni estis rapina et immundicia.
¶ Sextum. Ne vobis scribe et pharisei hy-
pocrite quia similes estis sepulchris deal-
batis qz a foris apparent hominibus spe-
ciosi: intus vō plena sūt ossibz mortuoz.
¶ Septimum. Ne vobis scribe et pharisei
hypocrite qui edificatis sepulchra ppheta-
rum et ornatis monumenta iustoꝝ etc. ¶
¶ Octauum. Ne vobis duces ceci qui di-
citis. quicunqz iurauerit in templo. nihil
est. qui autem iurauerit in aurum templi
debitoꝝ est etc.
¶ Quare dominus in euangelio ita per-
sequitur hypocritas.

¶ Sed cum hypocrisis videantur viles esse ecclesie dei bonum exemplum alijs prebendo: et hostes ecclesie terrendo: sicut formido terret aues in horio: et diabolus in carceribus teneantur ad alios positis transire: queritur quare dominus hypocrisis ita persequitur. Preterea: dicit Hieronimus super Esa. ix. prima tabula post naufragium est abscondere peccatum suum: et non publicare. Item minus malus videtur qui malus est interius tantum quam qui malus est interius et exterius. Albinus peccare videtur qui tantum peccat in deum occulte peccando: sed ille qui peccat aperte: cum peccet in deum et in proximum. Ad quod dicendum est: quod hoc habet locum cum aliquis peccatum suum occultaret bona intentione ne alios corrumpere sed aliud est ubi peccatum occultat ut ecclesiam decipiat: et quando sanctitas simulatur. Simulata enim equitas non est equitas: sed duplex iniquitas. Et sicut dicit Hieronimus super Esa. Lxviii. est de duobus malis aperte peccare quam sanctitatem simulare. Causa autem quare dominus ita persequitur hypocrisis potest esse hec: quia ipsi proditores sunt: simulantes se esse ex parte dei et sunt ex parte diaboli. Evidentur etiam esse amici et sunt inimici: et ideo multum ecclesie dei nocere possunt. Unde heretici per hypocrisis homines decipiunt: et antichristus qui caput erit malorum homines per hypocrisis decipiet. Sapientis. Nulle sunt occultiores insidie quam que latent in similitudine officij. i. ad Timotheum. iij. Spiritus sanctus manifeste dicit quod in novissimis diebus discedent quidam a fide: attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum in hypocrisis loquentium mendacium. Hieronimus. Simulata equitas non est equitas: sed duplex iniquitas.

¶ De tribus speciebus hypocrisis. Et sequitur de speciebus hypocrisis. Et possunt distingui tres species ipsius hypocrisis. Prima est: quando aliquis coram hominibus simulat se obedire deo et in occulto non timet offendere deum. Secunda est quando in occulto et in aperto bona opera facit et sanctus ab hominibus videatur. Tertia est quando aliquis minorem hypo-

crisis relinquit ut in maiori et in subtiliori hypocrisis permaneat ut cum aliquis regitus an ieiunet: dicit deus scit et dicat hypocrisis non est. In prima specie bonitas in operibus exterioribus tantum appareret. In secunda vero et in occultis et in apertis: sed non in intentione. In tertia vero specie pretenditur bonitas intentionis. In prima multi occultant diabolum in secunda magis. In tertia vero maxime.

¶ De octo remedijs contra superbiam Psalm. iiii.

¶ Quod posuimus ea que possunt valere ad detestationem superbie in communi et posuimus divisiones pertinentes ad hoc peccatum: et membra persequi sumus. Ultimo tangemus aliquod de remedijs contra superbiam. Et causa breuitatis ponemus octo. Remedium primum est consideratio melioris. Gregorius. Si incertum elationis est respectus deterioris: ita cautela humilitatis est consideratio melioris. Secundum remedium est cohabitatio humilium. Sicut enim ille qui communicaverit superbo induet superbiam ut dicitur Ecclesi. xij. Sic qui communicaverit humili induet humilitatem. Episcopus parisiensis. Odo: despectiores pauperes se per ante se ponebat in mensa et alios ex latere. Requisitus est autem quomodo posset hoc tolerare. Respondit: quidam nobilis miles cum hoc docuerat: scilicet Job. v. qui dicit: visitans speciem tuam non peccabis.

¶ Tertium remedium est consideratio vilitatis corporis que vilitas precipue apparet in conceptione. Tunc enim est sperma vile: et in fine tunc est vilius verminus in medio autem vite est vas stercoreum. unde Hieronimus. Humiliatio mea in medio per seculum sentina portat.

¶ Quartum remedium est exemplum christi. Beatus Bernardus. Ad edicam tu moris hominis est humilitas christi. Erubescat homo esse superbus: quia humilis factus est ipse deus. Intolerabilis est superbia quod miles sedeat super scammum: cum rex iuxta eum sedeat ad terram.

¶ Quintum remedium est consideratio vilitis servitutis in qua homo est

si superbus est: quia ipse seruus est diaboli. Ipse enim est rex super omnes filios superbie: ut legitur Job. xli. Sextum remedium est consideratio illius districti iudicii: quod spalius erit ad humiliandum superbos. Ubi iudicium durissimum his qui prefuncti sunt: ibi dominus retribuet abundantem coronam superbis. Esa. li. Dies domini super omnem superbum et arrogantem. Et Esa. xxvij. Pedibus conculcabitur corona superbie. Septimum remedium est uisus huius mundi. unde Job. vj. Sagitte domini in me sunt: quartum indignatio ebibit spiritum meum. Spiritum inquit superbie. Octauum remedium est consideratio infirmitatis que in nobis est tam ex parte corporis quam ex parte anime. Ex parte anime infirmi sumus ut nec leui cogitatio in possumus resistere: nec verbum modicum sustinere: quin ab illo deiciamur. ad modicum etiam statum suggestionis diaboli: et igne infernali toti succedimus: et cuncta bona que feceramus amittimus. Ex parte etiam corporis adeo infirmi sumus: nec pulicibus resistere possumus. Augustinus. Homo dicit tibi conuultus et rumes et iratus es: pulicibus resiste ut dormias. Ad distemperantiam etiam fabricis caloris vel ad unum paruulum apostemam in cinerem vel puluerem corpus nostrum resoluitur. unde quidam dicit. Ecce repente in modice occasio febris. Dissoluit toto quodcumque parauimus tunc.

Tractatus septimus de inuidia.

De ordine dicendorum in hoc tractatu. Et de his que valere possunt ad detestationem inuidie.

Paro prima.

Est peccatum superbie: dicendum est de inuidia: quia ipsa est filia superbie.

De hoc ordine dicemus.

Primo ponemus ea que possunt valere ad detestationem huius vitij.

Secundo tangemus aliquid de speciebus eius. Tercio de remedijs contra

hoc vitium. Quarto inuidia secundum Augustinum. Edolo felicitatis alienae.

De his que valent ad detestationem inuidie.

Ad detestationem vero huius vitij. primo facit hoc: quod vitium istud est peccatum in spiritum sanctum. Peccatum in spiritum sanctum secundum unam acceptionem dicitur peccatum quod est contra bonitatem dei que spiritum sanctum appropriatur: et sic omne peccatum quod est ex certa malicia peccatum est in spiritum sanctum. Quod etiam patet per diuisionem peccati in spiritum sanctum quod diuiditur in peccatum obstinationis et impugnationis. Obstinationis in spiritum sanctum peccat quia in bonitatem dei que hominem ad penitentiam expectat quam quauis eius hostis sit pascit et vult et a demonibus defendit qui cum iugulare: et ipse sit ingratus bonitati dei eam impugnat: et a bonitate dei colligit malicias: et ex misericordia dei thesaurizat sibi iram. Impugnatio vero diuiditur in pugnationes veritatis agnate que est in apostatis: et impugnationem gratie que est in inuidia: qui gratiam dei que est in hominibus persequitur et odium. Sic ergo manifestum est quod inuidia est peccatum in spiritum sanctum et ideo valde magnum peccatum. Bartholomaeus. xij. Qui dixerit contra spiritum sanctum verbis: non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro: id est vix remittetur.

Secundo facit ad detestationem huius vitij hoc: quod ipsum est oppositum charitati. Unde cum charitas sit virtus excellentissima: inuidia erit pessimum vitium. Unde vocatur fera pessima. Beatus. xxx. Fera pessima deuorauit filium meum Joseph. Peior est inuidia quam auaricia. Auarus enim et si non vult communicare bona sua: tamen vult quod alij sua communificent. Inuidus autem non vult communicare bona sua: nec vult quod alius ea comunice. Inuidus de ipsa bonitate dei dolet quod ipsa non est auara hominibus sibi tantam vellet esse largam et oibus alijs avaram. Immensitatem diuine bonitatis vellet ad se coartari. Peior etiam est inuidia quam ira vel odium: quauis enim homo iratus vel odians alium: velit malum pro

ximi sui: cum mala voluntas ipsius ortū habuerit a malicia proximi qui cum offēdit: unde proximus culpabilis est. Sed malicia inuidi qua vult malum proximi: ortum habet ex propria malicia: scz a superbia qua vult illum non parificari sibi: et vult malum proximi sui: omnino, absqz culpa eius. ¶ Tertio facit ad detestationē huius vitij: quia hoc vitium pure malum est: quia quādo diabolus capit homines alijs vitijs: ipse aliquam detestationem ponit tanquam escam: sed inuidos miserius capit quia sine esca detestationis. Invidia enim dolor est et amaritudo. Unde mirabiliter cecisunt: qui dolorem istum preponunt gaudijs eternis: qui dolore et cruciatu quondam: dolorem eternum merentur: et dolori quasi esca sit adherent donec perueniant ad dolorem eternum. ¶ Quarto facit ad detestationē huius vitij: quod vitium istud diabolicum ē et diabolo simulatur. Sap. ij. Invidia diaboli mors intrauit in orbem terraz. Inimicantur autem: cum qui sunt ex parte illius. Ad litteram: diabolus ideo parentes nostros seducere vult: quia inuidebat eis regnum celorum quod ipse perdidit. Et propter eandem causā adhuc hoies impugnat. Unde diabolus inuidens: parentibus nostris temptauit eos in forma serpentis. ¶ Quinto vero facit ad detestationem huius vitij: quod vitium istud venenatissimum est. Unde super illud ad Gal. vi. Non efficiamur inanis glorie cupidi: inuicem pronocantes. inuicem inuidentes. Ibi glo. Aug. Sciendum quod cum per omne vitium antiqui hostis virus humano cordi infundatur in zelo inuidie: tota sua viscera serpens concutit: et in hac inprimenda quasi pestem vomit. Inuidi sūt quasi dracones. Job. xxx. Frater sui draconū et socius strutionum. Ipsi sunt gemina viperaz Luc. iij. Et Mat. ij. Progenies viperaz quis demonstrauit vobis fugere a ventura ira. Immo serpentes petiores videntur esse. Serpens enim serpentem non persequitur. Homo vero inuidus alios homines persequitur. Inuidus est sicut ciconia que venenatis animalibus vescitur. Unde Quidius descri-

bit inuidiaz commedentem viperaz carnes. ¶ Sexto facit ad detestationem huius vitij: quod vitium istud magne potestatis est. Est enim sicut ignis grecus, qui in aquis gratiarum accenditur. Ex quo hoc vitium cor alicuius occupauit iam ipse nullum scelus abhorret. Non parit nocenti nec innocentī. Non timet homicidum: immo nec fratricidum vel patricidū. Non pepercit diabolus prius parentibus nostris qui innocentes erant: quoniam eorum procurat. Invidia excusatus cain non pepercit abel fratri suo, innocentī: quin ex sola inuidia occideret eū Gen. tertio. Non pepercerunt filij Jacob fratri suo ioseph innocentī quin eum venderent quia inuidebant ei: immo volebat eum occidere. Gen. xxxvj. Molebat etiā parere saul dauid qui ei valde vilis erat quia inuidebat ei. Molerunt iudei parere christo: quin cum facerent occidi, sola inuidia excusati. Mat. xvj. Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eū. ¶ Septimo facit ad detestationem huius vitij hoc quod vitium istud non defacili curatur. Unde Epriani super illud ad Gal. vi. Non efficiamur inanis glorie cupidi et loquens de zelo inuidie dicit: zelus iste modum non habet permanens iugiter sine fine cum alia scelera finiantur. quantoqz ille cui inuidetur successu meliori profecerit: tanto inuidus in maius incendius liuoris ignibus inardescit. Nec mirum si curatur vix hoc peccatum: cum sit peccatum in spiritum sanctum: et cum sit quasi ignis grecus qui non defacili extinguitur. Inuidia est quasi rubigo ferro adherens que vix a ferro recedit. Basilius. Sicut rubigo ferrum: sic inuidia animam i quo nascitur corrumpit. Proverb. xxv. Aufer rubiginem de argento. ¶ Octauo facit ad detestationem huius vitij hoc quod vitium istud puosquaz est i aliquo: ita eū occupat vt ei exterius se ostendat. Unde Epriani loquens de inuido dicit: huic vultus minax: toruus aspectus: pallor i facie: in labijs tremor: stridor in dentibus verba rabida et effrenata conuitia et manus ad violentiam prompta. Unde peccata describit inuidiam: Pallor: i ore sedet

inacies in corpore toto. Nusquam recta
acies: sicut rubigine dentes. Dectora
selle vident lingua est suffusa veneno. Ri-
sus abest omnis nisi quem fecere dolores.
Nec fruitur somno vigilantibus excita-
turis. Et videt ingratos tabescitq; viden-
do. Successus hominum carpit nec ca-
pitar vna. Suppliciumq; suū est. ¶ Mo-
no vero facit ad detestationem huius vi-
tij hoc: quod vitium istud infelicitissimum
vitium est: quia excecatur vnde illuminari
debat. Unde de inuidis legitur Job gn
to. Per diem incurrent tenebras: et qua-
si in nocte sic palpabunt in meridie. vbi
dicit Gregorius. Mens inuidi cum de
alieno bono affligitur. de radio lucis ob-
scuratur. Et subditur. Dives hōi operis
in proximo lucet exterius: sed quasi ceci-
nati palpant inuidi: quia liuore ceci aliq;
que reprehendant inuenire fatagunt. Ip-
si sunt vt nocte lucem bonorum operum
odientes: et tenebras malorum operum
amantes. Bona opera proximi sunt ve-
lut candelæ lucem boni exempli præbentes
sed inuidi de ipsis candelis sibi oculos
erunt. Et ipsi sunt sicut heli qui non po-
terant videre lucernam donec extinguere-
tur: vt legitur. j. Reg. ij. Infelicitas etiā
inuidorum patet ex hoc: q; ipsi de profe-
ctu aliorum deficiunt: de melioratione d-
teriorantur. vnde Greg. Inuidi debent
perpendere quante sint cecitatis: qui alie-
no profectu deficiunt: aliena leticia con-
trahunt. Quante etiā infelicitatis sunt
qui de melioratione proximi deteriora-
tur. Inuidus infelix sit de felicitate alio-
rum: et de pinguedine aliorum marcescit
vnde. Inuidus alterius rebus marcescit
optimis. Inuidi colligunt de vitibus spi-
nas: et de ficubus tribulos. Inuidi etiam
ex bonitate dei deteriores fiunt. Unde
Matth. xx. dicit dominus inuido. An
ocul^{us} tu^{us} neq; est: q; ego bonus sum. Inui-
di adco sunt infelices: q; ipsi amittūt etiā
ibi vbi alij lucrant. Ipse de sanitate alio-
rum infirmat: et de vita moriatur. Et sicut
diligentib^{us} deū oīa cooperant in bonum:
ita inuidi oīa cooperant in malū. Inui-
dus moritur de bono odore de quo alij
viuūt: sicut bf de iuda sup Job. xj. vbi ita

das murmurant de effusione vnguenti. In-
uidus pfectū alioz reputat suū defectū.
vnde iudei inuidi dicunt Job. xj. videntis
q; nihil pfectius: ecce mūdus tot^{us} post eū
abiit. Inuidi sūt mala ipsa bona. ¶ De-
cimo facit ad detestationē huius vitij h.
q; vitium istud miserorū hominum est.
vnde Job. v. Paruulū occidit inuidia.
Omnia inuidus in eo q; talis minor ē eo
cui inuidet. Miser est inuidus et miseria
ei placet. vnde soli miserie parci inuidia.
Hieronymus. Difficile est in prosperis in-
uidia carere: sola miseria inuidia caret.
Nobilium personarum est liberalitas et
cōmunicatio suorum. vnde dominus libe-
ralissimus est: et desiderio largendi sua et
cōmunicandi fecit quicquid fecit. Leo-
nem etiam qui est rex animalū dicit Ar.
esse animal cōmunicatū. Contrario in-
uidia: ignobilium et vitium est personarū.
¶ Undecimo. quia inuidia cruciat domi-
num suū. Est enim sicut vermis in ligno
nascens: qui post illud vnde natus est con-
sumit. Hiero. Inuidia est sui primū mor-
dax. Inuidia se primum infestat. Isidor.
Inuidus medullitus aīo est: a semetip-
so liuoris proprij semper exigit penas.
Socrates. vti nam inuidi in omnibus ci-
uitatibus aures vel oculos haberent: vt
de omnibus profectibus torquerent: idēz
quanta sunt felicitium hominū gaudia: tā-
ta sunt inuidorum gemitus. Horati. In-
uidia sicut non inuenere tyranni. Quat^{or}
tormentū. ¶ Duodecimo facit ad detesta-
tionem huius vitij: q; ipsa est infirmitas et
corruptio maxima. Adeo corruptus ē in-
uid^{us} vt ei redolentia fectant: et conuerso
amara sint ei dulcia: et dulcia amara. vnde
ad inuidos pertinere videtur illa male-
dictio Esa. v. ve qui dicitis bonum malū
et malū bonum: ponentes tenebras lucem
et lucez tenebras ponētes amarū in dulce
et dulce in amarū. Hec corruptio iudie
innuitur nobis. Proverbiorū. xij. vbi di-
citur: q; putredo ossium est inuidia. Si
cut vestis putrefacta non recipit ablutio-
nem: sic peccatum inuidie non defacili ablu-
uitur. ¶ Decimotertio facit ad detesta-
tionem huius vitij: quia hoc vitium est
magne peruersitatis. Luz enim omne bo

nū in cōmune dductū pulchrius elucescat
fmi. Boetii: et fmi. Scifi. nullius rei posses
sio iocūda sit sine socio: inuidiū potius
vult carere bono quā hūc sociū in eo: po
tius vult habere sociū in infirmitate quā in fe
licitate. Exemplū d quodā rege: qui con
cessit quidam auaro: et eundam inuidiū nu
nus quod eligere: et ita tamen quod inui
dus eius qui posterioz peteret duplicare
tur: et cum vterqz differret: precepit pe
tere rex inuidiū et prius peteret. qui petijt
vt crueretur sibi vnus oculus. volens q
priori cruerentur ambo. Voluit petere
aliquid bonum: ne proximū eius accipe
re duplicatum. ¶ Quarto decimo facit
ad detestationem huius vitij hoc: qd cum
alia vitia vni bono tantum opponantur:
v: incontinentie continentia: inuidia om
ni bono opponitur. Item cum alia vitia
alicui malo opponantur: vt prodigalitas
auaricie inuidia nullo malo opponitur.
¶ Decimo quinto facit ad detestationem hui
us vitij hoc: quod inuidia valde pericu
losa est. Inuidum enim occidunt et bona
et mala. Bona enim assidendo mala vo
dando ei occasionem peccandi. vnde ad
inuidum pertinere videtur illud verbum
quod dicit eam. Scifi. iij. quicumqz inue
nerit me occidet me. videntur enim crea
ture conūrate esse contra inuidū. Et me
rito quia degenerat inuidus a creatore et
a creaturis. Creator enim liberalis est. et
vult communicare bona sua. Creatura
etiam adeo communicare volūt bona sua
vt d hoc certamen videantur habere. Ex
hoc enim q ignis vult speciem suam com
municare materie aque. ex hoc pugna est
inter ignem et aquam. Similiter sol vult
cōmunicare et lumen et calorem suis. Au
gustinus. Iudicium diuine maxime boni
tatis est. quod quilibz res cogitur dare se
ipsam. Ad hac liberalitate degenerat inui
dus. diuidens se a deo et creaturis: et so
ciatus se diabolo. qui bona omnibus inui
det. et socios vult esse boies sue miserie.
Et ideo merito creature persequunt euz
tanquam apostatam. ¶ Decimo sexto fa
cit ad detestationem huius vitij hoc quod
inuidia valde damnosa est suo subiecto. au
fert enim homini societatem ecclesie. De

qua societate dicit David. Particeps
ego sum omnium timentium te. et Bōa
proximi que inuidi essent si ea diligere
contra inuidum sunt. Aug. Penitent in
uidi quantum bonum sit charitas: que si
ne labore nostro aliena bona nostra facit.
Inuidia auferit homini proximum. An
de magister hugo de sancto victo re. Su
perbia mibi auferit decem: inuidia proxi
mum: ira meipsum. Inuidia etiam auferit
homini sapientiam. vnde Sap. vi. Neqz
cum inuidia tabescente iter habebis: quo
nam talis homo nō erit particeps sapiē
tie. vnde Poeta describens domum inui
di dicit: quod erat: abditā sole carens. sol
enim iusticie lumen sapientie abscondit ab
inuidis. Inuidi etiam homines ad pau
pertatem et ignominiam sepe perueniunt
vnde Proverbiorum vigesimo octauo.
Vir qui festinat ditari: et alij inuidet: igno
rat quod egesset superueniet ei. Et Eccli.
septimo. Improperium et contumeliam
malus hereditabit: et omnis peccator in
uidus et bilinguis. ¶ Decimo septimo
facit ad detestationem huius vitij hoc: q
vitium istud est signum quo diabolus di
scipulos suos cognoscit. Unde sicut do
minus dicit Job. decem tertio discipulis
suis. In hoc cognoscet omnes quia di
scipuli mei estis: si dilectionem habueritis
ad inuicem. Sic dicit diabolus discipulis
suis. In hoc cognoscet omnes quia disci
puli mei estis si inuidiam habueritis ad i
uicem. ¶ Decimo octauo facit ad detesta
tionem inuidie hoc quod fere omnes in
uidi sunt proditores. Proverbiorum xxij.
Ne comedas cum homine inuido: et ne d
sideres cibos eius: quoniam in similitudi
nem arioli et coniectoris estimat qd igno
rat. Comede et bibe dicit tibi: et mēs ei
non est tecum. ¶ Decimonono facit ad
detestationem huius vitij hoc: quod fre
quenter mala morte moriuntur inuidi. vñ
Eccli. xxvij. A quo peribit qui obiecta
tur casu iustorum: dolor autem consumet
eos antequam moriantur. A quo perit
qui improvis perit. Hiero. Non memini
me vidisse mala morte moriunt: qui libe
ralem antea duxerat vitam. Contrario
sepe accidit quod inuidus mala morte mo

ritur qui liberalem ante non duxit vitas.

C Alcesimo facit ad detestationem huius
viti hoc qd inuidi focij sunt diaboli: et in
lucro et in damno. Quando diabolus lu-
cratur gaudet: quasi lucrum ipsius lu-
crum suum reputaret. Quando vero
diabolus perdit dolent: quasi damnum
eius damnum suum reputarent. Specia-
les amici diaboli videntur esse tales se-
cundum descriptiones amicitie quam po-
nit Tullius. Habent enim idem velle et
idem nolle cum diabolo. Idem enim vel-
le et idem nolle vera amicitia est. Inuidia
vermis est qui arefecit bederam ioue. Zo-
nas interpretatur donum columbe: et si-
gnificat aliquem hominem gratiosum.
Bederam vero prosperitas eius est: quam
vermis inuidie vult consumere. Quacito
enim videt inuidus aliquem prosperi spe
vellet prosperitati aduersari. Inuidia
etiam vermis est dissoluens charitates si-
ne charam unitatem ecclesie pro qua fili
dei voluit mori. Inuidia etiam est similis
passioni illi qua percussit sunt sodomite.
Eccl. xix. que dicitur auidentia auris et
aceris. Et facit passio illa: non vt omni-
no nihil videatur sed vt non videatur il-
lud quod expedit non videre. Et dicitur
aceris ab a quod est sine et crisis: quod e-
st iudicium. Inuidia vero econuerso facit
qd illud non videatur quod expedit vide-
re. Inuidia enim sic excecatur homines qd
ipse non videt in bono nisi malum. Eccl.
xiiij. Oculi malus ad mala tendit. Spe-
cialiter oculus inuidi malus est. Unde in
eodem capitulo. Nequam est oculus in-
uidi. Et Matth. xx. An oculus tuus ne-
quam est: quia ego bonus sum. Inuidus
plenus est malicia vsq ad oculum.

C De speciebus inuidie.

Pars secunda.

Equitur de speciebus inuidie. Et
possumus distinguere duas spes
inuidie. Exultationem in aduer-
sio proximi et tristitiam in prosperis. Et
notandū qd exultatio inuidi est quasi gau-
dium freneticorum: qui de hoc gaudent vt

flendū esset imo gaudij diabolicum et cus-
sit de malo alterius. De hoc gaudio legi-
tur Prover. xvij. Qui in ruina letatur al-
terius: non erit impunitus. et Job. xxxj. Si
exultauit ad ruinā ei⁹ qui me oderat: et ex-
ultauit quod inuenisset cū malū supple ma-
le mihi accidat. **A**lter est qd inuidi gau-
dent de malo. Tū enim gaudij debeas esse
ex cōiunctione cōuenientis cū pueniēt: et
inuidi natura sunt boni naturaliter de bo-
no gaudere deberent: sed hoc accidit qd
malicia quodāmodo in natura est cōuer-
sa: et ideo de malicia gaudent: cū chari-
tatis sit gaudere cū gaudentibus. et flere
cū flentibus: vt legitur ad Roma. xij. vñ
apsus. ij. Ad Cor. xj. Quis infirmatur et
ego non infirmor. Inuidi etiam peiores
sunt porcis. Porci enī porcis qui occidit
tur compatiuntur.

C De remedijs contra peccatum inuidie

Par. iij.

Equitur de remedijs ptra vitium
inuidie. Et pñt esse quattuor re-
media. **P**rimū remediū ē: qd
homo amet bona que a multis hñt pñt ita
qd ab vnoquoqz plene. **S**ec⁹. qui fauicib⁹
inuidie carere desiderat: illam hereditatē
appetat quā numerus possidentium non
angustat. Idē. hōit⁹ iustus per hoc qd in
terris nihil appetit alienis pfectib⁹ inui-
dere nescit. **S**ecundum remediū est
m. ditatio eorum que suadent nobis fra-
ternam dilectionē que sunt quattuor.
Primū est fraternitas naturalis que ē in-
ter hoies. Omnes enī dēcederunt ab vno
patre et ab vna matre. **D**ēs angelos crea-
uit deus simul: oēs vero voluit descen-
dere ex vno patre et ex vna matre ad cō-
mendationē dilectionis. **S**ecundū ē fra-
ternitas spiritalis que est inter christiāos
qd nati ex vno patre deo: et vna matre eccle-
sia: et eādē hereditatē. s. celestem diui-
suri sunt: et quanto plures diuident eā: tā-
to maior portio erit vniuscuiusqz eorum.
Alter possit pleniter ostendi quantum ali-
secum erit saluus. **T**ertium est societas spi-
ritualis que est inter fideles. **S**ocij enī sūt
in lucro et in damno. **Q**uartum est qd ipsi

sunt membra vnius corporis: cutus corporis caput est christus. Ad Roma. xij. Sicut enim in vno corpore multa membra habemus: omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi vnum corpus sumus in christo. Et i. Cor. xij. Si quid patitur vnum membrum conpatitur cetera membra. Tertium remedium est meditatio eorum que valent ad contemptum proprie excellentie. Inuidia enim nascitur ex amore proprie excellentie. unde illa que dicta sunt in tractatu de superbia contra amorem proprie excellentie: valent contra inuidiam. Quartum remedium: est consideratio amaritudinis que inuidia concomitatur: et damni multiplicitas quod ex ea provenit. Ipsa amaritudo est sicut acetum quo ignis grecus extinguitur. Soli ignis grecus cum arena et aceto extinguitur. Sic inuidia ex consideratione infructuositatis quam habet: et aceto amaritudinis que est cum ea extinguitur. Damnum etiam quod ex ea provenit: valet ad extinctionem eius. Et est vnum damnum amissio primi: sicut dictum est prius. Aliud damnum est quod postquam inuidus dissoluitur a ceteris membris ecclesie: non vivificatur a spiritu sancto sicut nec anima vivificatur membrum quod a corpore separatum est: et humor non ascendit ad ramum precisum ab arbore. Preterea sicut inuidus non vult communicare bona sua proximo: sic non est dignus quod deus communicet sibi bona sua.

Tractatus octavus de ira.

De his que valent ad detestationem ire.

Par. prima

Et habet quinque capitula.

De ordine dicendorum in hoc tractatu. Et de verbis sacre scripture que dissuadent iram. Et quare irasit auferenda a corde.

Capitulum primum.

Est superbia et invidia dicendum est de ira: quia tam superbia quam invidia frequenter occasio est ire. De ira vero tractabimus hoc modo. Primo ponemus ea que valent ad detestationem ire.

Secundo ponemus diversas dissolutiones ire. Tertio agemus de peccatis que ex ira sequuntur.

Ultimo de remedio contra iram. Ita vero hic intelligimus appetitum vindicte. Ad detestationem vero ire valere possunt verba sacre scripture: que nobis dissuadent illam. Gen. xlv. Ne irascamini in via. Ubi insinuat causa quare factum sit irasci. verbum est ioseph ad fratres suos ituros ad patrem. Sic et nos sumus fratres in via ad patrem nostrum celestem tendentes et iudicem qui iustitias nobis plenarie exhibebit. Singulis diebus facimus vnam dietam magnam ad iudicem magnum: et ideo debemus esse in pace. Ad arb. quinto. Esto consentiens adversario tuo dum es in via: ne forte tradat te adversarius iudici: et iudex tradat te ministro et in carcerem mittaris. Amice dico tibi: non exies inde donec reddas novissimum quadrantem. Item Luc. xix. Non queras vltionem. Nec memoreris iniurie civium tuorum. Et Job. xxxvj. Non te superet ira ut aliquem opprimas. Quo verbo insinuat quod ira hostis sit nos impugnans. Ad agis timere debemus superari ab ira quam a quocunque homine. Quicquid enim potest inferre iniuriarum: minus est quam mors anime cuius causa est ira. Item Eccl. septimo. Ne sis velox ad iram. Et Jacobi primo. Sit omnis homo velox ad audiendum: tardus autem ad loquendum: et tardus ad iram. Velox ad iram dicitur quis dupliciter. vno modo quia velox est ad faciendum in ignem ire. Defacili enim irascitur. Alio modo dicitur aliquis velox ad iram: sicut equus de velox ad calcaria: et bos ad stimulum. Ad ultimum velox est ad iram

ira stimulaturs transilit chaos magnus qđ
est inter iram et pacem: et inter odium et
amorem: cum ista maxime a se dissent: cō
traria enim sunt. Multum velox est ad
iram: qđ quasi in puncto transilit a porta
paradis: scilicet a gratia ad portam infer
ni: scilicet ad peccatum mortale. Pecca
tum mortale dicitur porta inferni. Mat
th. xij. Porte inferi non preualebunt ad
uersus eam. Quia nihil est inter peccatum
mortale et infernum nisi corpus: quia si ani
ma discedit a corpore cito est in inferno.
Job. xxi. Ducunt in bonis dies suos: et
in puncto ad infernum descendunt. Bene
velox est ad iram: qui ira stimulaturs pri
us salit quam attendat quo saliat. Qui in
odium cadit: in foveam vadit profundā.
Item Ecds. xij. Aufer irā a corde tuo. au
ferenda est ira a corde: quia est quasi tem
pestas: mentes quasi grando destruens: si
custodit Gregorius. Unde sicut tempe
stas timetur vince. sic ira timenda est cor
di. Auferenda est etiam ira a corde: quia
est ignis infernalis bona anime exurens.
Proverbiorum sexto. Nunquid potest
homo abscondere ignem in sinu suo vtre
stimentum eius non ardeat. Ira etiam
est de illis serpētibz ignitis nequissimis:
de quibus legitur Numeri. xij. qui vexa
uerunt filios israel in deserto: et hodie ho
mī: multos in deserto claustrī. Est etiā
hostia auferens homīni seipsum sicut su
perbia auferit homīni deum et inuidia p
ximum sicut dicit magister Hugo de san
cto victore. Auferenda etiam est ira a cor
de: quia ad modum trabis oculum cor
dis impedit. vnde impedit ira animum: ne
possit cernere verum. vnde cum festucam
de oculo corporis festinemus auferre: imi
rum est quomodo trabem ire non festina
mus auferre de oculo cordis. Ab iram
etiam est quomodo qui trabem ire ha
bet in oculo vult alios iudicare et corri
gere. vnde Mat. xviij. Hypocrita eij
ce trabem primum de oculo tuo: et tunc vi
debis eijcere festucas de oculo fratris tui.
Item Ecds. x. Omnis iniurie proximi ne
remineris. Ad Roma. xij. Nolite ēē pu
dentes apud vosmetipsos: nulli malum
pro malo reddentes. vult autem dominus

amicos suos perfecte bonitatis ēē et per
fecte nobilitatis: vt neqđ malū neqđ rusti
citas aliquo modo ex eis exeat. Luriales
et nobiles huius mūdi par nobiles sunt
qui nulli malum faciunt vel rusticitatem:
nisi ipse prius eis simile fecerit. Quod cō
stat non perfecte nobilitatis esse. Cum. n.
non possit exire de sacco nisi quod in sa
cco est: et rusticitas ex eis exeat: rusticitas
prius in eis erat. Spinam enim et non li
lum se esse offendit anima illa: que conui
tisa a proximo puncta proximum pungit
Non talis est amicitia christi. vnde Lang.
ij. Sicut lilium inter spinas et. Item ad
Roma. xij. Non vos defendentes. charis
simi sed date locum ire. Cum ira ignis sit
ab iracūdia debemus nos elongare si nō
volumus ab eis exuri. Item in codē cap.
Noli vinci a malo. A malo vincitur quis
cum mal⁹ efficitur et malicie sit subiectus.
Secūdo valet ad ire detestationē hoc
quia multum displicet deo placet di. bo
lo: nocet suo subiecto et proximo. Ad pri
mū facit illd Ecds. xxvij. ira et furor vtra
qđ execrabilia sunt. Et supplet glo. iterū
in conspectu dei.

¶ Quod quinq; de causis displiceat ira
deo.

Capitulum secundum.

¶ Quid de causis displiceat ira mul
tū deo. ¶ Primo qđ hospitius
eius turbat: vnde ad Eph. iij. No
lite contristari spiritibus in crum. Grego.
Dum ira animum pulsāt: spiritus sancto
sua habitationē perturbāt: immo qñq; pa
trē et filiū et spiritus sanctū de hospitio suo
expellit et diabolu introducit. Sicut i pa
ce factus est locus dei: sic in ira fact⁹ ē lo
cus diaboli. ¶ Secūdo imaginē dei vtr
plo eius dissipat: et imaginē diaboli ibi
ponit. vnde super illud Job. v. viz stultus
interfici iracūdia: dicit Gregorius. Ab
suetudo iracūdie dicit in nobis seruat qui
semper tranquill⁹ est: sed ira dissipat
que multis virtutibus priuat que dum ge
renti mentis tollit: spiritus sanct⁹ ibi non re
q̄scit. qđ aut multū displiceat deo cū ima
go eius in homīne dissipatur: oñdi pōt p

hoc quod dicit Aug⁹ super illud Ps. do
mine in ciuitate tua imaginem ipsoꝝ ad ni
hilū rediges. Verito inquit Aug⁹ imagi
nem ipsoꝝ ad nihilū rediget deus in ce
lesti ciuitate: quia ipsi in sua terrestri ciuita
te imaginem eius ad nihilū redigerunt. Et
etiam per hoc quod tantum peccatum re
putaretur si aliquis imaginem crucifixi in
ecclesia dei dissiparet: et idolum alicuius
demonis in loco eius poneret. ¶ Tertio
dupliciter ira deo: quia septa dei incendit.
Incenderunt igni sanctuariū tuum. Et
i. ad Rom. iij. Mactis quia templum dei
estis vos et spiritus dei habitat in uobis.
Si quis autem templū dei uiolauerit di
spendet illum deus. ¶ Quarto: quia nullū
vitium sic continet deum q̄ ira. Hoc vi
tium se erigit aperte contra deum. unde
ad hominem iratum uidetur pertinere il
lud Job. xv. Extendit aduersus deū ma
num suam: et contra omnipotentē robo
ratus ē. Accurrit aduersus eū erecto col
lo. Homo iratus deum cōmēlia afficit:
et nititur expuere in facies eius. Job. xxx.
Faciem meam conspuere non verentur.
¶ Quinto dupliciter deo irascitur: quia deo au
fert dominium suum in homine: et diabo
lum ibi facit dominari. Homo iracund⁹
quodammodo deum se facit dum vindic
tam usurpat sibi quam deus sibi retinu
it: dicens. Vbi vindictam et ego retri
buam ait dominus. Ad Roma. xij. Et
Deut. xxxij. Vbi est ultio. unde in uin
patrum. Cum quidam frater uenisset ad
abbatem Philosium et diceret ei. q̄ uel
let se vindicare de quodā fratre qui dire
rat ei contumeliā: incepit orare philosi
us in hunc modum. Deus iam non es no
bis necessarius ut pro nobis sollicitus sis
quia nos ipsi sicut frater iste dicit: et possu
mus et volumus nos vindicare. quod cum
audisset frater: penituit.
¶ Quod quattuor de causis placeat et a
diabolo.

¶ Quattuor uero de causis placeat ira dia
bolo. ¶ Primo: quia ualde potens est ad
impugnationem hominum et destructio
nem boni quia ira est ignis spiritualis.
Unde sicut ignis naturalis potentior est
ad destructionem quam alia elementa: sic

ira que est ignis spiritualis et. Et id mali
ciosi homines qui multum uolunt destrue
re terram inimicorum suoꝝ igne pugnāt
Similiter et demones in inferno. sic ignis
ire potens est ad destructionem bonoꝝ.
Dominus etiam ignem amoris accende
re uoluit in mundo isto ad destructionem
regni diaboli. De igne ire specialiter po
test intelligi illud Job. i. Ignis comedit
speciosa deserti. Pulchriorum enim p̄
mūdi magis exurit ignis iste infernalis. I.
nobiles et diuites. unde Eccl. xxvij. Se
cundum ligna sylvarum sicut ignis exarde
scit et secundum uirtutem hominis sic ira
cundia illius erit et secundum substantias
suam exaltabit iram suam. Ira in exerci
tu diaboli incendiaria est. Ipsa enim cau
sa est alioꝝ incendiarioꝝ. ¶ Secun
do placeat ira diabolo. quia cecitatem fa
cit in homine: que multum diabolo pla
cet. Sicut enim celestis regi minister intel
ligens acceptus ē. Pro uerbiorum. xiiij.
Sic diabolo acceptus est minister cecus
Ipse enim similis est coruo qui ueniens
ad cadaver: primo currit ad oculum. Sic
diabolus primo uult hominē excecāre:
sciens quod postea poterit eum precipita
re in foueam peccati ad uoluntatem suā.
Exemplum in uispatrum: dixit quidam
senex: quando operiuntur oculi animalis
tunc circūit ad molendinū alioq̄ n̄ abu
lat in circuitu mole. Sic diabolus quādo
coopertit oculos mentis: in omne pecca
tum humiliat hominem.

¶ Tertio placeat ira diabolo: quia per iram
multum dominatur diabolus homini.
Homo enim iratus non timet facere quod
cuius diabolus precipit sibi quantūcum
q̄ magnum peccatum sit. Non enim pa
cet uxor: non parit filio quin quandoq̄
proiciat eum in ignem. Ipsi deo et ma
tri eius non parit quin contumelijs eos
afficiat. unde ad ipsum specialiter referri
potest illud Pro uerbiorum. xvij. Expe
dit magis uis occurrere rapis scilicet quā
satio confidenti in stulticia sua. ¶ Quar
to placeat ira diabolo: quia hoc peccato
non lucratur diabolus unum hominē t̄
sum: sed totam domum uel uillam uel pa
triam. Homo iracundus est uelut serpens

ignem ore vomens: exurens eos igne ire
qui sunt iuxta se. Unde Proverb. xv. Air
iracundus prouocat rixas: qui aut patiens est
mitigat suauitatem. vnde iracundus rixas p
uocat: amore enim canis alios mordet et
larratu suo alios ad iram prouocat.

Quod ira multum nocet proximo.

Proximo etiam multum nocet ira: quia
ferre omnia mala que inferunt homines si
bi inuicem procedant ex ira. Ideo multum
deberet homo sibi cauere ab ira: quia ni
si hoc fecerit inolerabilis est hoib. Pro
verb. xxvij. Graue est saxum et onerosa est
harenas: sed ira stulti vtroque grauior est. et
incedenti ea. Inipetū peccati spiritus susci
nere quis poterit. Et Eccl. xxij. Sup plū
bum quid grauius. Et quod illi aliud no
men. q̄ fatuus. Barenam et salem et mas
sam ferri facilius est ferre: quam virum im
prudenter et fatuum et impiū. Prover.
xxvij. Spiritui ad irascendū facile quis po
terit sustinere. Homo iracundus precipue
est onerosus amicis suis et familiaribus.
vnde Proverb. xxij. Moli esse amic⁹ ho
mini iracundo.

Quod tribus de causis cauenda amicitia iracundi hois.

Quod triplicatione non debet homo que
rere amicitiam hominis iracundi. Primo
quod parum durat talis amicitia. Ignis
enim ire comburit in eo vinculum amo
ris. Secundo: quia homines iracundi
sunt velut lignum ignis: quod consuevit
exurere ea que tangit. Tercio quia sunt
velut lignum spinosum quod pungit am
plectentes se: ideo familiari amore ample
ctendi non sunt. Licet aliquis homo
amet omnes arbores quas habet spino
sas tamen libenter declinat. Sic licet oēs
homines amandi sint tamen familiaritas
iracundorum declinanda est.

Quod proprio subiecto multum no
ceat ira.

Ira etiam proprio subiecto valde no
cet. Et hoc multis modis. Primo
nocet corpori. vnde Eccl. xxx. zel⁹ et ira
cundia minuent dies. Secundo nocet
etiam possessionibus. vnde Eccl. xx. Ob
iurgatio et iracundia adhibilabunt sub
stantiam. Homo iracundus pro vna ala

pa amittit quandoque centum libras.

Tercio nocet ira anime. Et hoc multū
pliciter. Primo excecādo eam. vnde
Job decimosextimo. Caligauit ad indi
gnationem oculus meus. Et in Psalms.
Super cecidit ignis et non viderunt solē.
Ignis ire non sunt videre solem iusticie.
Ps. Turbatus est a furore oculus meus
Et phus. Duo sunt maxime contraria cō
silio. s. festinātia et ira. Ps. Turbatus sum
et c. Secundo nocet ira anime et omnia
bona auferendo. Aufert enim misericor
diam. vnde Proverb. xxvij. Ira non ha
bet misericordiam neque irumpens furor
Quis causa est: quia ira inquit victoriā.
Finis enim ire est victoria. Aufert etiam
homini iracundia iusticiā. vñ Jaco. i. Ira. n.
viri iusticiam dei non operatur. vbi dicit
gl. q̄ iratus iudicat et si iusticia iudicat ta
men diuini examinis iusticia in quā pur
bano non cadit nō potest imitari. Sap.
xij. Tu aut dominator virtutū cū tranquil
litate iudicas. Et super illud Job. xxxvj.
Nō te superet ira dicit glo. Si ira core
ctione superat ante opprimit quam corri
gat: et sub specie zeli iusticie furor est.

Zelus iusticie quasi ignis ardere debet
oleo misericordie. Et sicut ignis lampa
dem destruit nisi afflit oleū: sicut zelus iu
sticie cor hominis destruit: nisi afflit oleus
misericordie. Legitur de christo. Luce
xx. q̄ ipse destructionem hierusalem quā
ex zelo iusticie facturus erat p̄ seuerit.
Tercio ira nocet anime omnia mala in
troducendo. vnde super illud Proverb.
xv. Air iracundus prouocat rixam: dicit
Grego. Janua omnium vitiorum est ira
cundia: quia clausa virtutibus intrinsecus
datur quies aperta ad omne facinus arma
bitur animus. Proverbiorum. xxix. qui
ad indignandum facilis est: ad peccata ē
proclinator. Damnum quod facit ira ho
mini ostendit Salomon Proverbiorum
xix. Qui impatiens est: sustinebit damnum.
Primum damnum quod sustinet impa
tiens: est damnum perditie patientie. Se
cundum est damnum eorum qui lucrati
essent: si patienter iniuriarum sustinissent.
velut enim lapidibus preciosis obruimur
cum iniurie nobis inferuntur. Tertius dā

nium est amisso suspensus. Impatiens seipsum perdit sicut patiens seipsum seruat. Unde dominus in euangelio: Luc. xxi. In patientia vestra possidebitis animas vestras.

De quibus rebus comparatur iracundus.

Cap. iij.

Irratio valet ad detestationem ire: si iracundus diuersis generibus rerum comparatur. vnde notandum: quod iracundus est velut homo habens domum ligneam: cui quandoque accidit quod in vespere diues est: in mane vero nihil habet: quia sibi totum ignis subro abstulit. Ita homo iracundus ad sibi unius verbi gratiam: quam habebat perdit: dum in iram vel odium cadit. Ideo dicitur Eccl. ij. ve illis qui perdiderunt sustentiam. Homo etiam iracundus est quasi demoniacus vel arrepticius. Unde figurari potest per demoniacum illum: de quo legitur Marci. nono. Abasserat enim sibi filium meum habentem spiritum matum: qui vbiuincit eum: apprehenderat alitidit illum et spumabat et stridet dentibus. Ab atth. etiam octauo legitur: quod occurrerunt domino duo habentes demonia sensa nimis: ita ut nemo posset transire per viam illam quibus factis assimilatur homo iracundus. Item iracundus est sicut olla nimium habens ignem: que ebulliendo emittit quod in ea erat. vnde Proverbiorum decimo quinto. Co: facti ebullit stulticia. Iracundus est homo insanus: licet non sit contra eius infantia. vnde Horati. Iratus furor brevis est. Item philosophus. Irrigata iniuria eius est infantia qui facit. Nihil quid non infans est qui seipsum gladio ire vel odij occidit. Homo iracundus est velut rhanus ignem ex se producat ad impetum venit: secundum Iosephum. Sic iracundus ad ventum superbie ignem ire ex se producit. Homo etiam iracundus est velut aper in gladium ire vel odij seipsum impingens. Gladius diaboli est ira vel odium.

De stulticia iracundi multiplicibus.

Capitulum quartum.

Quarto potest valere ad detestationem ire si ostendatur quanta stulticia laborat homo iracundus: qui non vult odium dimittere sed vult se vindicare. Et possunt assignari multe stulticie ipsius. **P**rima est stulticia eius quod ipse vult sanare vulnus suum de alieno vulnere: et sanitatem querit de aliena infirmitate. In alieno malo querit bonum suum: quod idem est ac si in igne querat et aquam: et in spiritibus nobis Augustinus dicens. Vult et iniuriam passus vindicari vult: quasi cuiusque pena possit prodesse aliena. De aliena pena querit sibi medicamentum: et acquirit grande tormentum. **S**ecunda stulticia est: quod ipse vult se vindicare cum periculo anime sue: et interdum corporis et magno labore et expensis: et tamen non potest se vindicare plene. **A**lior enim vindicta quam ipse potest sumere emorsus asini hostis sui scilicet corporis. Proverbiorum vigesimo. Ne dicas reddam malum pro malo: expecta dominum et liberabit te. Liberabit inquam a labore et expensis et periculo anime et corporis: et debito gehene cui te obligaret vindicando te. **A**lii iracundia quod homo velit se occidere: et asinum hostis sui occidat. Si autem expectaret dominum: dominus plenarie vindicaret eum. hostem suum infernali patibulo affligendo. Non oportet ergo sumere vindictam de hoste suo qui sibi iniuriatus est: quia nisi ipse penitus erit: dominus tantam vindictam sumet de eo quod totus mundus satiabitur inde. vnde in fine Esa. vermis eorum: non morietur. et ignis non extinguetur. et erunt vsque ad facietatem visionis omnes carni. Nullus est ita in misericors qui moueri possit ad compassionem erga illos qui cruciabantur in inferno. Si sciret qualis est cruciatus eorum. vnde legitur Luc. de cimo sexto. d. diuite illo qui sine misericord

Alia fuerat: qui tamen compassus est suis fratribus timere ne veniret in illum locum tormentorum. Expertus enim erat iam cruciatum infernale. Si quis singulis horis memoratum dilamaretur ipse non tanta pena sustineret. Quia ille qui cruciatur in igne infernali. Item si totus mundus excogitaret quomodo puniret aliquem: et ille posset totum sustinere: ipse non posset cum infirmitate punire quam dominus puniret uno verbo: quoniam dicit. Ite maledicti in ignem eternum. Vult scire dominus cruciatum illi ita gravem esse: non sustinisset cruciatum passionis: et nos liberi essemus a cruciatu illo. Tertia stulticia est: quod ipse frangit pontem per quem ipse necesse habet transire alioquin periret. Et quod hec stulticia valde magna sit: sic potest ostendi. Duo habentes capitales inimicitias ad inuicem transire sunt per quandam pontem: qui autem prior venit ad pontem: cogitat quod destruat pontem in odium sui hostis: sed ex alia parte videt quod si pontem destruxerit: ipse ex necessitate periret: hostis vero ipsius nihilominus transiret. Si post huiusmodi deliberationem pontem destruit nonne insanus reputandus est. Simili stulticia laborat qui delinquenti in se non vult dimittere. Pons enim per quem sumus de necessitate transire ad deum ex quo peccauimus: est ipsa misericordia. Sed hunc pontem sibi frangit qui misericordiam negat proximo qui in eum deliquit. Iudicium enim sine misericordia illi qui non fecit misericordiam. Iacobi. ij. Proximus tu nihilominus ad deum perueniet si feceris quod in se est. Quarta stulticia est: quod ipse vult se occidere ut tunicam hostis sui possit dilanare. Tunica hostis ipsius caro est eius. unde Psalmus. Concidisti faciem meam etc. Sacerdos vocat ibi caro christi. Si autem caro christi facies erat id est vestis humilis multo fortius caro cuiuslibet potest dici vestis. Unde qui animam suam occidit ut corpus hostis sui ledat predicta stulticia laborat. Hanc stulticiam ostendit Augustinus super illud Psalmus. Gladius eorum intret in corda eorum: dicens de persecutoribus qui ita insaniunt: quasi quis per corpus suum gladium mittit: ut tunicam alterius scindat.

Gladius prius intrat in cor persecutoris quam in corpus eius quem persequitur.

Quinta stulticia est: quod ipse de se faculam facit. unde ignem accendat: in quem hostis eius comburatur: sed se prius comburit. Hanc stulticiam ostendit Augustinus super illud Psalmus. In laqueum cadat in ipsam: sic dicens. Nemo malus est qui sibi prius non nocet. Sic putato maliciam esse quasi signem. Si incendere vis aliquid: illud quod ad moues ignem prius ardens nisi ardeat non incendit aliud. Verbi gratia. Cum faculam apponit igni: prius ardet et aliud possit incendere. Ita ergo malicia quod procedit ex te quid valet antequam te. Duo profandum ramum ledit: ubi radicem habet non ledit. Malicia tua ut alteri non noceat fieri potest: quod autem tibi non noceat fieri non potest. Item impossibile est quod in ignem hostis tuus ledat hostem iustum in quem tendis: quod cor iustum unde procedit. Sexta stulticia est: quod in ipsum quem amat sanum: de se uit cum factus sit infirmus usque ad mortem quod non solimodo stulticia est: sed etiam proditio et crudelitas magna: quia ille qui amat sanus teneatur amandus est: cum sit infirmus. Hanc stulticiam ostendit Boetius in libro consolationum: dicens. Apud sapientes: locus nullus odio profusus relinquitur. Nam bonos quis nisi stultissimus oderit. Malos autem odisse ratione caret. Nam sicut corporis languor: ita vitiositas quasi quidam morbus est animarum. Cum ergo egros corpore minime dignos odio: sed potius miseratione indicemus multo magis tales miserendi sunt: non insequendi: quorum mentes in probitas omni languore atrocior virget. Septima stulticia est: quod cum aliquis sibi abstulerit aliquid de suo: ipse in vindictam eius proijcit ea que sibi remanserunt. Satus esset cum aliquis abstulisset pallium: si ipse in vindictam et tunicam et supertunicale proijceret: in rhodanum: vel cui aliquis viginti libras abstulisset si ipse quadraginta proijceret: vel a tota sua hereditate se exheredaret. Sic satus est cui aliquis abstulit pallium sine fame detrahendo: si ipse hac de causa proijcit illud

pulebras & preciosam vestem innocentie quam in die iudicii toti mundo offensur⁹ est. Hanc stulticiam ostendit Seneca dicens. *Ridiculum est odio nocentis innocentiam perdere.* Et *ys.* Custodi innocentiam &c. Satus est qui illata sibi iniuria ob hoc a celesti se hereditate exhereditat. *Hostis abstulit sibi terram & ipse auferit sibi celum.* Primo perdit sua: & mo⁹ perdit seipsum. *Decima stulticia est:* quod cum ipse dicit dominicam orationem: ipse maledicit sibi secundum communem modum loquendi dicendo. *f. istud verbum.* Dimitte nobis debita nostra &c. sicut aliquis sic dicens. *Sic deus me adiuvet sicut verum dico: maledicit sibi secundum usum loquendi: nisi verum dicat.* Hanc stulticiam ostendit Anastasius dicens. *Si non dimittis iniuriam que tibi facta est: non orationem pro te facis sed maledictionem super te inducis cum dicis. sicut & nos dimittimus?* &c. unde de tali potest dici istud. *Ecc. xxviij.* unus orans: & unus maledicens: cuius vocem exaudiet dominus. Timendum est ne vocem maledicentis nisi penituerit. *For sitan tamen si in persona ecclesie. sic diceret non peccaret: vel si sic simplex esset ut verba illa non intelligeret.* *Monasteria stulticia est:* quod cum ipse sit oneratus multis debitis per quibus poneretur in carcerem horribilem nisi ea hic soluerit & aliqui velint eum delere de tabulis creditoris: & se scribere & pro eo respondere ipse tamen renuit. *Qui autem facit iniuriam: deo pro debitis eius responderet: si tamen ille patienter sustinet.* unde *Ab. ant. vi.* Si dimiseris hominibus peccata eorum dimittet & vobis pater vester celestis peccata vestra. Et *Ecc. xxviij.* Dimittite proximo tuo nocentem te: & tunc deprecanti tibi peccata soluentur. *Ibi dicit glo. interli.* Indignum est deus ei esse propitium qui crudelis est in proximum. *Aug.* unusquisque talem indulgentiam acceptur⁹ est a deo qualem ipse dederit proximo suo. via valde pgrua ad obtinendum a deo remissionem peccatorum suorum. est remissio iniuriarum suarum. quod significatum est. *iiij. Reg. iiij.* In muliere illa quod debita sua soluit de oleo sibi ab eliseo multiplicato. In oleo enim misericordia intelligitur: quia iniurie illate remittuntur.

Qui vero qui non vult dimittere aliquid non dimittit aliquid nec suis peccatis nec alienis. unde super illud *Ecc. xxviij.* quod exorabit pro delictis illius. dicitur *glo. iterum.* Frustra quod per illo orat qui fratri debita charitatem negat. Et in principio eiusdem capituli. qui vindicari vult a domino inveniet vindictam: & peccata eius servans servabit. *Orationem illius qui non vult fratri suo dimittere despicit dominus.* unde in eodem capitulo. *Homo homini servat iram & a deo querit medelam.* In homine est: simile sibi non habet misericordiam: & pro peccatis suis deprecatur. Ipse dum caro sit servat iram & propitiationem petit a deo. *Nec solum oratio talium a deo despicitur immo etiam oblatio.* Unde *Ab. ant. v.* Si offeras munus tuum ad altare: & sibi recordans fueris: quia frater tuus habet aliquid quid aduersum te relinquit ibi munus tuum ante altare &c. *Oratio autem eius qui sibi illatas iniurias dimittit: non solum valet sibi sed etiam alijs.* unde *Hiere. xv.* Si steterint moyses & samuel coram me: non est anima mea ad populum istum. ubi dicitur *glo.* Quid est quod moyses & samuel per ceteris patribus in postulationem preferuntur. nisi quod isti duo tantum in omni testamento veteris serie etiam pro inimicis orasse leguntur. Unus a populo lapidibus impetitur: & tamen pro lapidatoribus impetratur. Alter ex principatu effugitur: & ait. *Ab. sit a me hoc peccatum ut cesset orare pro vobis.* *Decima stulticia est:* quod ipse similibus contra similem pugnat: cum potius contrarius sit pugandus. *Amore contra odium pugnandum est: sicut aqua pugnat contra ignem.* Unde *Proverb. xxv.* Si eluriet inimicus tuus cibus illum: si sit potum da illi. Sic enim carbones contra impatientiam pugnandum est bonitate contra malitiam sapientia contra stulticiam. *Proverb. xxvi.* Ne respondeas stulto secundum stulticiam suam ne efficiaris ei similis. Et ad *Roma. xij.* Moli vinci a malo. sed vince in bono malum. *Undecima stulticia est:* quod ipse occidit filio matris sue ecclesie: vult ei alium occidere: iuctum volens ei addere super luctum. *Ad*

Hoc potest referri quod legitur secundo Regum decimo quarto. de muliere instructa a Iobab: que dixit David regi: quod cum duos filios haberet: et alter alterius interfecisset venerat cognatio defuncti volens interficere illum qui remanserat etc.

¶ Duo decima stulticia est: quod ipse de seipso vult in mortuum: quod non solus stulticia est: immo etiam magna crudelitas. unde lancea que christum mortuum vulneravit dira vocatur cum clavi dicantur dulces. Unde embrium christi vivum est homo existens in charitate. Quasi membrum christi mortuum est homo existens in mortali peccato. unde vnguenta dulcis admonitionis paranda essent: et non esset deficiendum in illum qui iam mortuus est: de vnguentis que preparaverunt sancte mulieres ad corpus christi mortuum: unde legitur Matheo ultimo.

¶ Decima tertia stulticia est: quod ipse conqueritur de fratre suo super hoc quod fecit sibi vel dixit tempore infancie: et vult inde vindicari. Hanc infanciam insinuat nobis Seneca dicens. Homines male de se loquuntur: supple ita tu dicis mihi. Et subdit moveret si hoc iudicio facerent vere morbo faciunt. Et Lucæ vigesimo tertio. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Siquis haberet fratrem infanum qui ei consilium diceret vel alapa daret: et ex alia parte seipsum gladio interficeret: ipse plus doleret de malo quod frater infans sibi meti faceret quam de hoc quod ab eo sustineret. Sic qui iniuriam patitur magis dolere debet de peccato in iurantis quam de iniuria sibi illata. Unde Beatus Hieronymus septimo legitur de beato Stephano: quod positus genibus pro lapidatoribus suis exoravit. Quando autem oravit pro se non legitur genua flexisse. Non debet aliquis admirari vel indignari si cecus in eum impingat: sibi potius irasci debet: quia sibi ab eo non cavet. Velut cecus est homo iratus. ideo debet sibi cavere ille qui iratus non est ne ad eum offendar. ¶ Decima quarta stulticia est: quod cum ille qui habet aliquem odio: captus teneatur a diabolo: et sciat quod diabolus moritur

eius sitit: tamen ille non vult dimittere illud quod nihil sibi valet: immo valde sibi noxium est scilicet odium: unde a diabolo dimittatur. Odium tenere velle: est retinere peccatum suum. Non remittenti odium: nihil remittitur. Lucæ sexto. Dimitte et dimitte vobis. Immo retinere odium: est retinere diabolum. Ira ista iracundorum qui odium quod non habet nisi amaritudinem: deo et regno eius preponunt: qui de odio thesaurum suum faciunt nec volunt illum commutare pro thesauro dei. ¶ Decima quinta stulticia est. quod ipsi odium et persequuntur illum qui aurum et argentum et lapides preciosos proiecit eis unde se redimant et coronam eternam faciant. De redemptione ista legitur Proverbia viginti motertio. Redemptio anime viri prope diuitie. ¶ Proprie diuitie hominis sunt tribulationes. quas sibi procuravit homo: et non deus. De fabricatione corde dicit Psalmus. Supra domum meam fabricaverunt peccatores. Et fabricaverunt inquam coronam perpetuam. Qui facit alicui malum si patienter sustinet: lapidem unum preciosum in eius coronam ponit. Ideo tales diligendi sunt tanquam benefici. Lucæ sexto. Diligite inimicos vestros: benefacite his qui vos oderunt benedicite maledicentibus vobis. Et ad Romanos xij. Benedicite persequentibus vos benedicite et nolite maledicere. ¶ Duabus de causis benedicendi sunt persecutores: quia nobis benefaciunt: et quia aliam remunerationem non expectant. Ideo dicit apostolus b'is benedicite: qui se vindicant de persecutione. reddunt malum pro bono: et ideo mali accidunt eis. Proverbia vigesimo. Qui reddit mala pro bono: non recedit malum de domo eius. Si quis dicat quod illud bonum non facit ex bona intentione: et ideo non est diligendus. Respondetur: quod spina que claudat vineam alicuius: pungens intrantes in eam amatur ab eo cuius est vinea: licet illud bonum quod ei facit ex intentione non faciat. ¶ Decima sexta stulticia est: quod cum iracundi amorem suum, venalem habe-

ant: nolunt tamen vendere ei qui carius
eum emeret: scilicet deo. Quod ipsi amo-
rem suum venalem habeant patet ex eo:
quod nolunt amare nisi suos beneficos: &
se amantes nolunt habere amorem vel ali-
quod beneficium: amoris sui precium.
Sed si ipsi pro deo inimicos vellent di-
ligere: deus valde care emeret amoris
eorum. Daret enim pro illo amorem su-
um, & regnum celorum. Nota quando
dominus in die iudicii ponet rationes de
amore de quo est maximum preceptum
& dixerit aliquis se amasse aliquem: quia
ab eo amabatur: & quia beneficus suus
erat. Respondet dominus de hoc amo-
re nihil tibi debeo: de illo iam solutum est
tibi. Cum autem dixerint aliqui se amasse
propter cum illos qui conuulsi & iniu-
rijs offendeabant se ne amarentur. Tunc di-
cet dominus. Num amorem vobis de-
beo. Venite benedicti percipite regnum
&c. Ad hoc pertinet illud Ab. ant. quinto.
Si diligitis eos qui vos diligunt quam
mercedem habebitis. Nonne & publica
in hoc faciunt. Et L. ne. lxv. Si diligitis
eos qui vos diligunt: que vobis est gra-
tia. Et post. Accurram tamen diligite inimi-
cos vestros. Et sequitur. Et erit merces
vestra multa. Et cum homines ita sitiant
lucrum: mirum est quomodo cum deo lu-
crari nolunt: & quomodo amorem suum
nolunt deo dare pro regno citius: que da-
rent alicui homini pro modico beneficio
¶ Decima septima stulticia est quod ipsi
reputant honorem quod in veritate est vi-
litas: scilicet vindicare se. Diceret aliquis.
Non possum sustinere tantum dedecus:
quod de malo mihi illato me non vindi-
cem: reputans vilitatem esse non vindi-
care: sed cum tamen vindicare se potius sit vi-
litas in multis casibus. vñ casus est quā-
do stultus & insanus est qui sibi conuicta-
tur. Alius casus est: quando est vilis perso-
na: vel leprosus: vel loripes. Tunc enim
homo magni cordis designatur vindica-
re se de illis: nolens manus suas ibi macu-
lare. Sen. Quibusdam libenter parcas a
quibus te vindicare fastidias. Ab his nō
aliter quam ab animalibus parvis & inq-

nantibus reducenda est manus. Cum igitur
non possis vindicare te absq; spiritali
li iniquatione manuum: & cum ille qui
inset tibi iniuriam in hoc insanus & stul-
tus sit: non est vilitas: sed potius honori-
fi te nō vindices. Seneca. Ab agni animi
est iniuria in summa patientia pati. Idē.
Si magnanimus fueris nunquā dices ti-
bi contumeliam fieri. De inimico dices
non nocuit mihi: sed animus nocendi ha-
buit. Et cum illius in potestate tua vide-
ris: vindictam purabis vindicare potuis-
se. Scito enim honestum & magnum &
maius genus vindicandi esse ignoscere.
Prover. vigesimo. Honor ē homini qui
separat se a contentione: omnes autē
stulti miscntur contumelijs. Sicut ho-
nor est se separare a contentione: si vi-
litas est in contentione os sui conuictio ali-
cuius maculare. ¶ Decima octava stulti-
cia est: q; ipsi odium illos qui sibi pñt:
contra dei prohibitionem: scilicet iniuriā-
tes: peccata vero odij & alia peccata que
eis summe nocent: que dominus precipit
odio haberi: nolunt odire. In ps. Qui di-
ligitis deum odite malum. De nocumen-
to peccatorum dictus est in principio tra-
ctatus. Hoc tamen additur q; peccati est
ocasio omnium miseriārum que nobis ac-
cidunt. Ames enim & sitis: frigus calor:
labor: infirmitas: mors se que sunt pec-
cati. Si enim homo non peccasset: nō sen-
sisset eius penas. Si quis interfecisset ali-
cui fratrem suum ipse odiret eum: pñpue
si sine peccato hoc posset facere. Quare
ergo non odimus peccatum: quod inter-
fecit illos de parentela nostra qui mortui
sunt: & illos qui remanserunt occidet &
nos ipsos. ¶ In omnibus miserijs quas
in mundo isto videmus: possemus odium
peccati colligere. Quando alicuius mo-
ri videmus: debemus cogitare quā malū
sit peccati facere ex quo talia stipendia se-
quuntur. Apostolus. Roma. vi. Stipēdia
peccati mors. Legitur q; adam & eua lu-
xerunt centū annis: quando viderunt mor-
tū abel: intelligentes illam mortē seque-
lam esse peccati. Ab irum est. qñ boies
peccati amare possunt: cū occasione illa

tor miseria incessanter sustineant. Ad miseriam enim huiusmodi odium peccati debet in eis renouari.

Quod hō iracundus stultus sit irā recipiendo: conseruando et indicando.

Homo qui alium odit valde stultus ē. Amat enim societatem eius quem odit et vult cum eo ire in infernum: quod valde mirum est. Ab irum etiam est quod ipse malitiam quam in hoste odit: in se odigit: propter vnum delictum quod videt in hoste omnia bona que in ipso videt odit: propter modicum quod diabolus hō in eo odit que deus habet ibi. In quo assimilatur illi qui castrum patris sui odiret: propter domum vnam hostis sui qui esset ibi: vel totum agrum vnum odiret propter vnam vrtiaz que esset ibi. Erit breuiter dicam. Homo volens se vindicare stultus est: iram recipiendo conseruando: indicando. Iras recipiendo stultus est: quia cum frater eius dicat ei verbum durum et ex alia parte dicitur gladio ire voluerit eum interficere: si curat de gladio diaboli: sed solum de verbo fratris. Nec stulticia insinuat. Iob quinto. Virum stultum interficit iracundia: quasi diceret: ex stulticia est quod ab iracundia se permittit occidi. Stultus etiam est iram conseruando: cum ira sit ignis. quod innuit Salomon dicens Eccl. viij. Ira in sinu stulti requiescit quis nō excuteret car bonem de sinu suo nisi stultus sit. Proverb. vj. Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo: vt vestimenta ei non ardeant. Stultus est etiam iram indicando. vnde Proverb. xij. Sanius autem statim indicat iram suam. Indicare iram suā hominibus: cū ira furor sit: est indicare se eē hominem insanū. Sic qui indicat irā suā hominibus: succendit domos vicinorum suorum: eo quod domus sua ardeat: cum potius cogitare deberet quomodo domui proprie staret. Sicut non esset ferenda sententia quam insanus dicitur: sic non est proferendus sermo quem ira dicat: cum ira sit furor. Homo iratus nisi taceat offendit se magis stultum quam ipse sit. Multa enim comminatur que non facit. Unde proverb. xliij. qui impatiens est: exaltat stulticiam suam.

De sex iniquitatibus iracundi volentis se vindicare.

Capitulum quintum.

Quanto potest valere ad detestationem ire si ostendatur multiplex iniquitas que est in homine irato qui se vult vindicare. **P**rima eius iniquitas est: quod ipse auctoritate sua constituit se iudicem inter se et iniuriatores suos. **S**ecunda est: quod ipse in eadem causa vult esse actor et iudex. **T**ertia est: quod ipse vult in dicare se pendente die: que sibi assignata est vt ei plene iusticia fiat. **D**ica hec: dies iudicii est. **A**postolus. i. Cor. iij. Nolite ante ipsos iudicare. **Q**uarta iniquitas est: quod ipse impunitum relinquit illum a quo debuit incipere: scilicet seipsum: qui sibi magis nocuit quam alius. **Q**uicquid alius potuit inferre ei minus est odio quo ipse animam suam interficit. **Q**uinta iniquitas est: quod ipse iustitiam que ex solo iudicio debet procedere: ex iniquitate vult elicere: quia ex ira et odio. **S**exta iniquitas est: quod ipse non reddit patientiam iniurianti quā ei debet: sicut iniuriatus debet ei innocentiam.

Exempla ad detestationem ire. **S**exto possunt valere ad detestationem ire exempla. **E**t precipue exemplum christi quem videmus patientissimum eē: qui vltimo faciet vindictam de inimicis suis. Bene deberet sufficere vermiculo quod ita cito vindicaretur de inimicis suis. Sicut dicit Augustinus. Summe religionis est imitari quem colis. **D**e beato etiam Bernardo legitur quod appropinquante morte eius: cum requirere tñr a fratribus quod doceret eos aliqua salubria dixit eis. Alieno sensui magis quam meo credidi. **N**escio vindictam non expectij. **N**ulli scandalum facere volui. **E**t si feci: sed ani vt potui. **S**eptimo potest valere ad detestationem ire: quod dominus ab eo qui vult se vindicare: videtur etiam remissa repetere. Sicut patet de illo qui noluit dimittere conseruato: a quo dominus eius receptij vniuersum debitum prius sibi dimissus. **A**b arch. xviij.

peccati hoc: qd illud peccatū ē in patrem celestem: et ideo morte dignū. vñ matth. xv. Qui maledixit erit patri vel matri: mortemoriatur. Blasphemus sunt illa generatio de qua legitur. Psalms. xxx. Est generatio que patri suo maledixit: et qd matri sue non benedixit. Blasphemietia assumuntur. Etiam filio noēg verenda patris fratribus suis ostendit. Propter qd filius eius maledictionē suscepit. vñ legē gen. ix. Quinto deberet cohibere a pctō isto hoc: qd blasphemia peccatum diabolicū est: et quasi loquela infernalis cuius signus est horripilatio quā facit. istud peccatū in audientibus. vñ Eccl. xxvij. Loquela multū turans horripilationem capiti statuit: et irreuerentia illius obstrutio aurium. vñ satis videtur qd diabolus in blasphemis loquatur. qñ ex hoc audiens horripilatio nes habet. Sicut aliquis a theutonica lingua theutonicus ppenditur sic blasphem⁹ ex loquela ista: de familia diaboli esse dignoscitur: et ad infernum videtur pertinere. Unde sicut dictum est petro. matth. xxi. Vere tu ex illis es: et loquela tua manifestū te facit. Sic pōt dici de blasphemio: vere tu de inferno es: et loquela tua manifestū te facit. Illi qd i inferno crūt: blasphemabūt deū. ppter magnitudinē doloris. vñdē Apoca. xvi. Blasphemauerunt deū celi pre doloribus et vulneribus suis. Sicut filij dei assuecūt hoc benedictioni et laudi diuine: volentes addiscere officiū in terris qd facturi sunt in celis sic filij diaboli assuecunt blasphemij: addiscentes in mūdo isto officiū qd facturi sunt in inferno. Sexto deberet cohibere a pctō isto hoc: qd blasphemia dei conuictum est dictum ei a. p. p. r. i. o. s. u. s. illius et ideo nō defacili consequitur homo remissionē huiusmodi peccati. vñdē Eccl. xxi. Quis inter lapidē in volatilia deficiet illa: sic et qui conuictus amico dissoluit amicitia. Ad amicum si p. duxeris gladiū nō desperes: est enim regressus ad amicum. Si aperueris os: trisse ne metuas: est enim concordatio: exproposito cōuictio: et improprio et superbia: et mystery reuelatione. Ad litteram nobiles post magnas guerras postquā in bello se fecerint amici efficiunt. Si qd aut puluiz

aliquid dixerit eis: toto tpe vite sue mēores sunt conuicti illius. Si conuictum vñ dictum alicui tanta difficultate a corde illius recedit quantum timere possunt illi qui regi glorie totiens conuicti sunt. Qui delectantur deū blasphemando: illis deterioribus videntur qui in consuetudine habebant qd audita blasphemia aures obstruebant sibi. vñdē super illud act. viij. Continuerūt aures suas dicit. Interf. Ne blasphemias audirēt. In signum etiam doloris scindebant vestimenta sua vñ super illud matth. xxvi. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicit glo. mos. Et iudeos cum aliquid blasphemie audirent scindere vestimenta sua. Canibus etiam peiores videntur. Et ante enim non mordebat dñs suū nec dilacerat: ipsi vero dilacerant dñm dñ deum blasphemant. Ipsi eodem ore quo vñdē a deo creati viderentur: incontinenti cum mordent et pumelijs officiis similes canibus rabidis qd manū qd sibi pāne porrigit mordēt. maius etiam peccatū videtur esse blasphemia qd heresis. Veretur enim ea loquitur de deo que credit esse vera blasphemus vero contra cōscientiam suam de deo dicit que scit non esse dicenda.

Quam culpabiles sint qd blasphemos tolerat cū possint phibere.

Nec solum blasphemus culpabilis sunt apud deū: sed etiam illi qd tolerat peccatum istud cū phibere possint vt pater et mater qd non corrigūt filios suos blasphemates et qñqz hac de cā amittunt eos. Dñs enim eos intericit: vt p. t. exemplo. Secgo. p. i. p. o. s. i. t. o. in eodē cap. Similiter illi culpabiles sunt qui permittunt pumeliā deo fieri in domibus suis cum prohibere possint. Nullus homo timens deū permitteret alicui quē sancti crederet pumeliā inferi in domo sua ex quo posset hoc prohibere. Quāto magis tolerare non debet: vt conuictus creatori suo inferatur in domo sua ex quo posset phibere. vñ possunt homines sustinere qd corā eis conuictū dicatur patri suo vel dño terreno. Quomodo ergo pnt hoc sustinere de patre suo celesti. Nūqd culpabilis esset qd pmitteret in celario suo templū alicui demoni fieri: et in

plō sacrificari. Mōne taberna in qua lūditur et blasphematur: vere diaboli tēplū est: in quo deus in honoratur et diabolus honorat. Quō ergo potest sustinere hoc qui fidem veram habet. Domini etiam culpabiles sunt: qui in terra sua talia pmit tunt fieri. Sicut ille culpabilis esset qui in terra sua paganozum idolatriam toleraret. Blasphemia etiam idolatria deterior: cē videtur in hoc: q̄ idolatria honorē suū aufert deo: sed blasphemia non solum ho norē aufert sed etiam p̄tūmētiā interit.

¶ Magna perversitas est principis qui bona subditorū suorū accipiant: quando deus hoc prohibet: quando vero possunt accipere ad honorē dei et salutem aīarū nolunt. Domini enim possent penam pecuniariarū imponere meritoze illis q̄ blasphemāt. Nō sunt etiā sine culpa qui locat eis taxillos et similia et qui assunt luden sibus vel blasphemantibus quasi velint habere de fetore blasphemantium. iudeis deteriores in hoc: q̄ iudei obturāt aures suas audita blasphemata: et signa doloris ostendunt. Et vt breuiter dicaz in hoc di stingui possunt filij dei a filiis diaboli: q̄ filij dei non possunt tolerare q̄ pater eorū a blasphemantibus sagittetur. Filij vero diaboli non curant quando vidēt de um ita sagittari. Quod tali exēplo potest ostendi. Fuit quidam vxorem habens et ex ea tres filios fm opinionem suaz. Cui vxor eius cū quadam die litigaret cum eo obiecit q̄ ipse credebat habere tres filios sed vnus tantū erat suus. Requisita vō ab eo qui suus esset: noluit ei indicare. Dein de cum pater infirmaretur ad mortem et vxor defuncta esset: ipse faciens testamētū omnia dimisit illi q̄ filius suus erat. post mortem vero eius contentio facta ē inter illos tres quos ipse tanquam filios suos nutrierat cū ē hereditas. Quilibet enī dicebat q̄ ipse filius erat et q̄ sua debebat esse hereditas. vnde cum hoc delatus esset ad iudicem precepit iudex vt pater mortuus alligaretur ad arbozem et ille q̄ directius sagittam in eum mitteret hereditatem haberet. vnde alligato patre ad arbozem: duo ex illis sagittauerunt eū. Ter tius vero videns patrem suum sagittari

offensus ē vltra modū contra alios duos et dixit q̄ patrem suum nullo modo sagittaret. Ex quo cognitum vere est q̄ ipse fili us erat ipsius: et data est ei hereditas. Simile iudiciū fecit Salomon. iij. regū. iij. de duabus mulieribus que lingabant de puero vno. Illam enim perpendit esse matrem que non potuit tolerare pueri in terfectionem. Sic filij dei non possunt to lerare q̄ blasphemantes patrem eorum sagittent.

¶ De duplici blasphemia: scilicet oris et cordis.

¶ Et notandum q̄ duplex est blasphemia. Quedam est oris: et quedam est cordis. De blasphemia cordis legitur in ierem. patrum q̄ quidam frater impugnabatur spiritu blasphemie: et cum sepe pergeret ad senes et ad abbatem permenez pzo cū rā illius: et non aperiret causam. Abbas permenem videns eum habere cogitationes blasphemie: dixit quid habes. Et ille aperuit q̄ impugnaret eum ipse blasphemie. Et statim vt aperuit apparuit impug natio leuior. Cui abbas permenem. Qū hec cogitatio te arripuerit dic. Ego eān non habeo blasphemiam tua sit super te o sathan. Hanc enim causam anima nō vult. Et innuit in verbis his duplex causa propter quam non sit tantum periculum in hac blasphemia sicut multi credidit. nō enim habet delectionem cogitatio blasphemie propter quam ipsa placeat homi ni: sed vehemens timor offense diuine ad ducit cogitationes istas. Sicut hominē ti mudo in tenebris exsistenti et solitario: ve lit nolit adducit timor: terribilia ad cor suum. et nimius amor quem habuit mater ad filium: adducit ei memoriam ipsius quando defunctus est: licet etiam ipsa no lit. Preterea: diabolus quia scit q̄ displice t viro iusto conuiuium et contumelia dei interdum loquitur conuiua dei in homi ne ipso homine audiente. et blasphemia illa diaboli est: non hominis: et meret ho mo i hoc: q̄ displice t illi blasphemia illa. et hec duo insinuatur exemplo predicto: cū dicitur blasphemia tua: et cū de hac enī causam anima non vult. Summum autē

remedium contra vitium hoc est occupatio que animum impleat: et contemptus blasphemie talis. Debet enim homo parum appreciare agitationes tales.

De peccato murmuris: et ordine dicendi de eo: et de his que faciunt ad eius detestationem. Capi. ij.

Equitur de peccato murmuris

Est autem murmur oblocutio indebito modo facta contra deum

vel factum alicuius. Specialiter autem dicemus de murmurare quod fit contra deum vel contra eum qui est loco ipsius. Et dicemus autem hoc modo de hoc peccato. Primo ponemus ea que possunt valere ad detestationem ipsius. Et Secundo tanquam diuersas diuisiones murmuris.

Et Tertio vero specialiter agemus de murmurare claustratum. Et Quarto vero de remedijs contra peccatum murmuris.

Ad detestationem vero huius peccati possunt valere verba sacre scripture que dissuadent nobis hoc peccatum. Et est illud Sap. i. Custodite vos a murmuracione quod nihil prodest. murmur quod sit contra ea que deus facit: nihil prodest homini: imo plurimum nocet. Non enim propter murmur cessat tribulatio sed quod potuit esse meritum: propter murmur fit demeritorium. Inquinatur homo unde debuit emendari: et destruitur unde debuit emendari. Unde. Destruxisti eum ab emundatione vel emendatione. Item Job. vi. Nolite murmurare inuicem. et i. Cor. x. neque murmurare. et ad Phil. ij. Omnia facite sine murmuracionibus. et i. Pe. iiij. Vosptiales inuicem sine murmuracione.

Et Secundo possunt valere ad detestationem huius peccati exempla. Et est exemplum christi de quo Esa. liij. Quasi agnus coram tondente se obmutescet. et exempla sanctorum de quibus cantat ecclesia. non murmur: resonat: non querimonia. et iterum ecce homo sine querela. et Sap. xvij. propterans homo sine querela deprecari pro populo deferens seruitutis sue scutum orationem. et per incensum deprecationem allegans restitit ire. et Luc. ij. legimus de za-

charia et uxore sua: quod erant iusti ambobus ante deum: incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus domini sine querela. Et Tertio potest valere ad detestationem huius peccati hoc quod murmuratores maledicti sunt. unde ecci. xxiij. Sufurro et bilinguis in aldictus. Alii uero enim turbaui pacem habentes.

Et Quarto potest valere ad detestationem huius peccati hoc quod murmuratores odibiles sunt deo. unde ad Ro. i. Sufurrones et detractores deo odibiles.

Et Quinto potest valere ad detestationem huius peccati hoc quod nescimus quid nobis magis expediat. Alii enim magis expedit aduersitas quam prosperitas: ideo nullus de aduersitate murmurare debet. Et ecce. xxxix. Non est dicere hoc melius illo est. Sia enim tempore suo comprobabitur.

Et Sexto potest valere ad detestationem huius peccati hoc quod cum sumus filij dei et ratione creationis et redemptionis ideo non debemus murmurare quicquid placeat sibi facere de nobis. Bern. Iuste sibi vendicat meam vitam quod pro mea posuit iustitiam. ap. Ro. xiiij. Siue moritur siue uiuimus domino sumus. Idem empi estis precio magno glorificare et portare deum in corpore vestro. Et ad Cor. vi. Aug. Scit celestis medicus quod nobis datur sit ad solationem: et quod subtrahitur ad excitationem. Non enim homo sine causa iumentorum cibaria detrabit. et Esa. xlv. Et qui contra dicit factori suo. et post. Nunquid dicit lux in figulo suo quod facio. et xxix. Peruersa est hec cogitatio: quasi luti figuli cogitet et dicat opus factori suo: quod fecisti me. Et Se-

ptimo potest valere ad detestationem huius peccati videtur quod dominus legit suspensisse de peccato isto. Legit nieri. xij. quod maria soror moysi legem pensit et propter peccatum murmuris. propter peccatum istud dathan et abiron a terra sunt absorpti: et legit nieri. xvi. et eboze ignis presumptus est: et legitur ibidem. Propter peccatum istud misit dominus ignitos serpentes in filios israel. Propter peccatum istud maior pars filiorum israel deserto perijt. vii. Nieri. xiiij. Deus qui numerati estis a. xy. annis et supra: et murmurastis contra me non intrabitis terram super quam leuaui manum meam: et habitabit

re vos facerem sicut cauleph filium iephone
 et iohue filium nun. Murmurante etiam
 populo contra dominum de labore ignis domini de-
 uorauit extremam castrorum patrum et legit
 Numeri. xi. Et ut breuiter dicam: sicut di-
 cit auctoritates: de nulla re deum magis of-
 fendisse dictus est populus ille quam murmu-
 rando de pena etiam murmurantium in fu-
 turo dicit Iudas in epistola sua. Hi sunt
 murmuratores querulosi sed desideria sua
 ambulantes. Et premitit penam. dicens.
 Quibus peccata tenebrarum in eternum ser-
 uata est. Grego. Regnum celorum nemo qui
 murmurat accipit. nemo qui accipit mur-
 murare potest.

¶ De tribus diuisionibus murmuris.

Sequitur de diuisionibus murmuris.
 Quatuor tres ponere sufficiat. **¶** Prima
 talis est. Est murmur inuidie: murmur su-
 perbie. murmur auaricie: murmur impa-
 scientie: murmur sane conscientie. De primo
 sic legitur matthei. xx. Et accipientes mur-
 murabant aduersus pariter familias: dicen-
 tes. In nouissimis una hora fecerunt et pa-
 res illos nobis fecisti et portauimus pon-
 dus diei et estus de secundo legitur luce.
 vij. Audes phariseus quod cauerat eum: ait
 intra se. Dic si esset prophetas sciret quisque
 et qualis est mulier que tangit eum: quia
 peccatrix est. De tertio legitur Job. xij.
 Quare hoc vnguentum non venditur trecentis
 denariis. de quarto. Numeri. xi. Ortus
 est murmur populi quasi dolentium per la-
 bore contra dominum. Quintus murmur est qui
 aliquis murmurat de hoc quod aliquis in-
 iuste vult cogere eum ad hoc quod contra deum
 est. Et illud murmur videtur esse signifi-
 catum per murmur asine murmurantis con-
 tra balaam. De qua legitur Numeri. xxi.
 Spernit dominus os asine et locuta est. quid te-
 ci sibi: cur percuties me. Ecce iam tertio vole-
 bat cogere balaam asinam ad id quod erat
 contra domini voluntatem. Ad hanc speciem per-
 tinet murmur conscientie murmurantis
 contra peccatum. **¶** Item potest diuidi murmur
 in murmur de bonis que sperimus: et mur-
 mur de malis que sustinemus. Primum
 murmur dissuadetur Eccli. xviii. ubi legitur
 In bonis ne des querelam et in omni dato
 ne des tristitiam mali verbi. De alio mur-

nure legitur Eccli. x. vir prudens et disci-
 plinatus non murmurabit correptus. pru-
 dens est qui futura videt sed spem et tor-
 menta et talis non murmurat de flagello.
 Libenter cuius virgini tolerat que a gla-
 dia pene eterne cum coferuat. Patienter
 etiam ab eo sustinet flagellari quo celestes
 hereditatem expectat. Disciplinatus etiam
 quicquid utilitates tribulationum est constructus
 sibi non murmurat de correptione.

¶ Tertia diuisionis murmuris est in murmur
 contra deum et murmur contra proximum.

¶ Murmur vero contra deum multiplex potest
 esse: vel de infirmitate: vel de paupertate:
 vel de temporis importunitate: vel de pro-
 peritate malorum et de aduersitate bonorum
 et similibus. Valde fatuum est murmurare
 de infirmitate. cum utilior sit frequentius
 infirmitas quam sanitas vnde in vitis patrum
 cum quidam peteret a iohanne heremita. ut
 a tertiana sanaretur: ipse respondit. Rem
 necessariaz tibi cupis abscere. ut enim cor-
 pora intus ita sic languoribus purificantur
 et castigationibus: et in postea dedit ei oleum
 benedictum et sanatus est. Item quidam miles
 rogauit quendam sanctum virum ut a morbo
 liberaretur: cupiens suis. Sed audito ab eo
 dem quod melior esset in egritudine quam in sa-
 nitate: dixit vir sanctus. Quam dominum ut ser-
 uet te in statu in quo magis humiliteris.

¶ Fatuum etiam est de paupertate murmurare: cum
 sciamus pauperes electos esse ad regnum
 eternum. Iaco. ii. Nonne deus elegit
 pauperes in hoc mundo diuites in fide et be-
 redes regni. **¶** De importunitate etiam tem-
 poris fatuum est murmurare. Et propter hoc
 quod hoc facit: nunquam pacem habebit. vnde Iob
 ix. quis resistit ei et pacem habuit. et propter
 hoc quod deus scit melius quid expediat mihi
 do quam ipse habet regere quam alius. et quando
 quod expedire videntur non expediunt vnde
 quidam heremita seminauerat olera. et vi-
 sum est sibi pluuia necessaria et celeribus
 petiit a deo et obtinuit. Deinde visum est
 ei ferentem aтем necessariam esse oleribus suis
 et petiit et obtinuit. et ut breuiter dicam ta-
 le ipsi dedit ei dominus quale voluit: tamen
 nec vnum olus de terra exiit. qui credens
 vniuersalem defectum olerum in anno illo
 patienter sustinuit. Sed cum declinasset ad do-

ma heremite alterius: et pulcherrima ole-
ra: ubi vidisset: multum admiratus est. Et
narravit heremite illi que ei acciderant.
Cur heremita respondit. Merito hoc
accidit tibi: putabas ne te sapientiorē deo
q̄ ei indicabas quid facere deberet. Econ-
trario dō magne pacis occasio esset et q̄n
q̄ etia magne abundantie bonoꝝ tempo-
raliū: si quis voluntatē suā in talibus vo-
luntati diuine p̄formaret. vñ referunt d̄ quo
dā agricola qui semper habebat in agris
et vineis suis vberiores fructus q̄ alij. Et
cū regeretur a vicinis quare hoc esset res-
pondit non esse hoc mirum si fructus vbe-
riores haberet: cū semper haberet tale tēp̄
quale ipse videret. Super quo cum alij mi-
rarentur et inquirerent quōdā hoc esset: Rē-
dit Ego nūquā volo aliud ip̄s habere q̄
deus vult: vñ cū tale sit tēp̄s quale de⁹ vult
semper hēo tale quale ego volo. In pace
magna erat vir ille: q̄ voluntatē suā cōfor-
mauerat voluntati diuine. Et ppter hoc
bonoꝝ temporalium habebat abundan-
tiam. Cum artifices ita offendi solent q̄n
instruuntur in opibus in quibus ipsi peri-
ti sunt: non est mirum si multū deus offen-
datur q̄n de opibus suis ita a quibuscūq̄
dijudicatur. Non est aliquis artifex q̄ nō
offenderetur vltra modum si de operib⁹
suis tantum dijudicaretur: sicut iudicatur
de operibus dei. ¶ De prosperitate vero
de operibus et aduersitate bonorum multū vi-
dentur murmurasse sancti. vnde Job. xxi.
Quare impij viuunt: sublimati sunt con-
fortat⁹ sunt diuitijs et c. Hier. xij. Qua-
re via impioꝝ prosperatur bene est omni-
bus q̄ p̄uaricantur et inique agunt. Et in
ps̄. Ob ei aut pene moti sunt pedes. ga-
zelani super inimicos pacem peccatorum
videns. Et abachuc. i. quare respicis con-
temptores et tales conculcantes impio in
storem se. Et in ps̄. Usq̄quo p̄ctō: res
domine: vsq̄quo peccatores gloriabunt⁹.
Et malach. ij. Vanus est q̄ seruit deo. Et
quod emolumentū q̄ custodiuimus prece-
pta eius. Sed cessat murmur illud si quis
reuerentiā causam quare hec fiant. fidelis
meditans ego desperato vnuerſa p̄cedit
que ipse appetit. Ego vero de cuius sa-
lute ip̄s habetur multa negat. Sic dñs

reprobis abundantiam bonoꝝ tēporaliū
tribuit: vt si qua bona egerunt: in mundo
isto mercedē recipiant. Et fñi grego. Iste
succensus bono et tempaliū signum ē eter-
ne reprobationis. Similiter fñi gregoz.
mactandi viruli in liberis pascuis relin-
quantur: seruandus iugo p̄mitur. ita ma-
li p̄ amena p̄ata ad foueam: bonus per as-
pera ad patriam venit. Omnia mala pene
sine murmure toleranda sunt: q̄ iusto dei
iudicio et ordinatione eueniunt. Ecce. viij.
Mō iudices contra iudicem: q̄n fñi q̄n
stunt est iudicat.

¶ De murmure claustralium.

¶ Sequitur de murmure claustralium.
De quo specialiter tangemus: q̄ hoc pec-
catum multū inestat claustrales. Peccatū
murmuris quandoq̄ fuit in deoꝝ: sed mō
dicitur esse monachoꝝ. Notandus ergo
q̄ claustralis murmurans de cibo vel po-
tu deſcit in ip̄o principio belli sp̄ualis.
Principium belli sp̄itualis est cōtra gra-
tiam. vnde super matthe. iij. dicit glo. In
pugna christi prius contra gulam agitur
quia nisi hec prius retineatur: frustra cō-
tra alia vitia laboratur. Talis claustralis
in primo cōſpectu dicit vltimum verbum
sive malū verbum ab ancilla deuictus car-
ne ſez. Quod magna vilitas est. Hiero.
Nihil vilius q̄ a carne vinci. Cum de viro
iusto cantetur. ecce homo sine querela ve-
rus dei cultor: de tali claustrali dici poiet⁹.
ecce hō plenus querela ventris sui cultor.
Tales enim non domino iesu christo: sed
ventri suo seruiunt. fñi verbum Apostoli
ad Ro. xvi. Ip̄s de ventre suo deum fece-
runt: iuxta illud Phil. ij. Quorum de⁹
venter est. Dum vero murmur p̄ferunt:
quasi Pater noster dei sui. ſez ventris di-
cunt. Ip̄s etiam vasa vacua a gratia dei se
esse ostendūt: dñi murmur in eis resonat. Et
dum ad ignem tribulationis crepant: satis
apparet q̄ aqua diuine gratie in eis non
sit. Ad litteram olla vacua ad ignem cre-
pat: et dolium vacuum multū resonat. ple-
nū vō non sic. Ipsi q̄n debent domino eſca
appondere cū grata falsa hilaritatis. Nō
enim datorem diligit deus iuxta ver-
bum Apostoli. ij. Lotin. ix. ipsi ſcil murmu-
ris in eſca eius ponunt p̄ falsa: vt vere de

minus possit de eis dicere. Dederunt in escam micam fel: quasi non legerint de domino: q̄ cū gustasset acetū selle mixtū: noluit bibere. tales respiciūt retro sicut vroz loth: et in stana salis veritūtur. Stana videtur esse hō et nō ē: sic tales videntur monachi esse et nō sunt. vñ pastor in vitis patrum. Qui querulosus est: monachus nō est. Clausstralis murmurans: est rota nō bene yuncta yunctione gratie: et ideo murmurat sicut rota carri. vnde Eccl. xxxij. precordia fatui quasi rota carri. Clausstralis etiā murmurans oē bonū claustrū dat p modico feni ad opus iumentū sui. Omne bonū claustrū est pax. An sup illd. pax super israel: dicit expozitor. omne bonum vno verbo dixit. Clausstralis etiā murmurans intromittit se de hoc qd ad ism non pertinet. Ipe enim iam suus. non est: sed dei vel abbatis sui. Nec solum dei est ratione creationis vel redemptionis: sed etiā ratione sue redditionis. vnde quando se intromittit de se. de re aliena se intromittit. vnde Bern. Qui curam vestri semel nobis comissistis: quid adhuc vos de vobis intromittitis. Clausstrali murmurat dicit dñs illud Job. ultimo Quid ad testu me sequere. Clausstralis etiā murmurans auctoritate ppria vult dispensare sibi in cruce religionis quā assumpsit: pira oia iura. Bern. Suspecta ē mihi fateor tua ipsius dispensatio et vereor: tibi illud sub regimine et nomine discretionis a carnis prudentia. Clausstralis etiā murmurans christo postposito discipul⁹ factus est Galieni. vnde Bern. Dñs docet perdere aīas: Galienus et Hippocrates saluare: cui⁹ asilio potius acquiesces: aut cui⁹ vis esse discipulus Idē. Puta te q̄ so monachum nō medicū: nec de cōplexione iudicandū: sed de professione. claustralis etiā murmurans quandam cecū q̄ cum in fontem multotiens precipitauit: vult sibi ostēdit. Ille cecus est propri⁹ sensus: q̄ in fontē peccati cum multotiens precipitauit: quem tamen adhuc vult sequi. Talis claustralis ad deum tergum vertit: et ad iumentum suum faciem: potius eligens voluntatem facere sui corpis q̄ dei. Ipse etiā vult eque abundanter victum

et vestitum habere in presenti sicut illi q̄ nullam aliam retributionem expectant in futuro quasi pro nihilo reputet terras de siderabilem que ei pro mercede danda est cum tamen consuetudo communis hēat q̄ operarijs quibus magna merces soluitur in vespere de victu non prouideatur: alijs autem quibus alia merces in vespere non soluitur prouideatur. Ad irari debent qui vident claustralem murmurantes quasi si viderent iumentum loqui: cum claustralis iumentum debeat esse iuxta illud. Et iumentum factus sum apud te. Unde cum quidam volens ingredi religionē q̄ rēret a beato Bern. quid sibi maxime eēt necessarium ipse dixit ei. Eis esse asinus. Illo querente: quomodo posset hoc esse: respondit. qui vult esse in religione debet quodlibet opus sibi iumentum facere indifferenter et quēlibet cibum sibi appositus indifferenter comedere et is est mod⁹ asini. Sed in quibusdam claustris adeo affueti sunt huic monstruositati: q̄ nō paucē cum audiunt claustrales murmurare sicut dicitur de balaam: q̄ adeo affueti erat monstris q̄ non expauit ad vocem asine. In vno casu videtur claustrali licitum murmurare: quando se precipitur et aliquid voluntati diuine contrariū. In simili etenim casu asina balaam murmurauit. Item cum murmur sit loquela veteris hominis vetus autem homo mortu⁹ debet esse in claustro: mirandū est de murmure claustralium ac si mortui homines loquerētur. Clausstralis debet esse mortu⁹ mundo: et iam habet sudarium indutum. Habitus enim claustralium sudarium eorum est. cum in eo sepeliantur. monachi etiā cum benedicuntur non debent loqui per nouem dies in signum q̄ mortui sunt: ideo murmur omnino longe deberet esse a claustralibus quicquid eis fieret: sicut a mortuis hominibus.

De quattuor remedijs contra peccatū murmuris.

Sequitur de remedijs contra peccatū murmuris. Et possumus contra hoc peccatū quattuor remedia assignare. Primum est exemplum christi. vnde Augusti. Omnia terrena contempnit homo deus:

ut ab omnibus contemnenda monstraret
et omnia aduersa sustinuit ut sustinenda do-
ceret: ut nec in illis quereretur felicitas: nec
in istis timeretur aduersitas.

¶ Secundum remedium est qd homo co-
gitet murmur quod sit de malo, pene ali-
cui illato murmur esse contra deum cum
omne malum pene a deo sit. vnde Exod.
xvi. Non contra me murmur est illud sz
contra dominum. Et Numeri. xiiij. Aliq
quo multitudo pessima murmurat contra
dominum. Ideo quicquid inferatur a per-
secutoribus patienter tolerandum est. et
potius debet homo habere oculi ad deū
qui habet persecutorem. Cuius formaz dedit
nobis dominus in cruce. quando dimissis
persecutoribus dixit. Deus meus: deus
meus: quid dereliquisti me manib. xxiij.
Vnde super illud. Timeat dominum om-
nis terra: dicit Aug⁹. Si creature sciant
deum time: non illas: quia omnia sub ipso
sunt. Item Glo. Cupiditatem nocendi p-
te habes potestatem autem nocendi fuisse
non dat: non habes. Ideo deus hō ante
hominem stans: ait. Job. xix. Non habe-
res in me potestatem nisi esset tibi datum
desuper. Nec etiam ipse diabolus vel vnā
oculicam potuit tollere viro sancto Job.
nisi prius diceret. mitte manum tuam hoc
est da potestatem.

¶ Tercium remedium est qd homo cogi-
tet intentionem qua deus permittit filios
suos aduersariis flagellari. Qui enim
magnus amoris cogitaret ex quo domi-
nus filios suos flagellat: ipse non murmu-
raret. Vnde grego. Ille solus de flagello
murmurat qui causam percussoris igno-
rat. Et Apoca. iij. Ego quos amo: arguo
et castigo.

¶ Quartum remedium et precipuum est
gratia dei. Cum enim murmur proueniat
ex defectu celestis unctionis in corde ho-
minis: summum remedium est postulare
unctionem celestis gratie ut faciat murmur
illud cessare: et non unctionem carnalis co-
luptatis que licet ad tempus murmur ces-
sare faciat tamen in posterum magis red-
dit querulosum. Vnde ad Hebrēos vlti.
Optimuz est gratia stabilire cor. nō estis

que non profuerunt ambulanti bus in eis
Eque de facili posset homo impetrare a
deo gratiam per quam talia contemnerē
tur si: qd ex corde eaz peteret: sicut ab ho-
mine a pro quibus murmurat. Scē. qua-
re potius impetrem a fortuna: qd det qd a
me ne petam.

¶ De defensione proprii peccati. Et de
his que possunt valere ad eius detestatio-
nem.

Ca. iij.

Equitur de tertio peccato. In-
que scilicet de defensione pro-
prii peccati. quo vitio multuz
laborat humanus genus. quod

figuratum est Scē. iij. vbi legitur de parē-
tibus nostris: qd cum cognouissent se esse
nudos consuerunt folia ficus et fecerunt
sibi perizomata. Ad detestationem hu-
ius peccati Primo possunt valere verba
sacre scripture dissuadentia illud. Ad ro-
xij. Non vosmetipsos defendentes cha-
rissimi. Et super illud Nolite exaltare cor-
nu: dicit Glo. Si iam fecistis iniquitatem
per cupiditatem non defendatis per elatio-
nem.

¶ Secundo possunt facere ad hoc: exem-
pla sanctorum: qui culpabiles se agnosce-
bunt ubi etiam culpabiles non sunt. Gregori⁹
Piarum mentium est ibi culpam agno-
scere ubi culpa non est. Prover. xviij. In-
stus prior est sui accusator. Et Scē. vigesi-
mo septimo. Jacob q lenis erat nuda col-
le: et man⁹ pelibus hedinis texit: in signū
qd vir iustus et innocens sit: peccatorem
tamen se debet reputare. Et Scē. quadra-
gesimo quarto Epyho inuento in sacco
beniamin: iudas qui tenebat figuram conse-
crationis: accusauit se licet sine culpa esset de
re illa: dicens ita. Quid respondebimus
domino nostro et. et subdit. De⁹ inuenit
iniquitatem seruorum suorum. Ille etiam
qui peccatum non fecit. nec inuentus ē do-
lus in ore eius: signa peccati habere vo-
luit soluit: enim circandi et cum inquis
reputari. Tercio potest valere ad hoc
si ostendatur quantim erit fit humilis con-
fessio et accusatoria Vnde Gregorius,

Non min⁹ admiroz humillimā cōfessio-
nem peccatoz: q̄ sublimia gesta virtutū
Irem in s̄s. Dixi p̄stebor aduersū me in
iusticiā meā dñs: et tu remisisti impietate
peccati mei. Proverb. xv. Rñso mollis
frangit iram. Mollis rñso est sup̄flus
accusatio: q̄ multū frangit irā dei. Jē sup
illud: In iusticias meas non absco di. et c.
dicit Glo. Qñ homo delegit deus legit:
cum homo legit deus nudat: cum homo
agnoscit deus ignoscit. Jē latro regnum
in cruce meruit: q̄ se accusavit. vñ Aug⁹.
loquens de illo vbo. Sacrificium laudis
honorificabit me et illic uer quo oscedam
illi salutare dei. dicit Latro in cruce qua
re meruit: quia illam viam tenuit: vbi osce-
ditur salutare dei. a q̄ ubi pes non exeat:
In eo em q̄ se accusavit deū laudavit. et
super illud. Veritas de terra orta est: et iu-
sticia de celo p̄perit. dicit Aug⁹. quasi di-
ceret deus. Parcam⁹ ei q̄ nō parci sibi
ignoscimus ei: q̄a nō ignoscit sibi.

Quarto pōt valere ad detestationem
huius peccati hoc: q̄ p̄ctū illud miltum
impedit p̄ctōrē: nō enim vult deus a pec-
catis suis liberare illū qui defendit ea. vñ
Aug⁹. Tu factus es p̄cti tui defensor: quō-
erit de⁹ liberator. At si ipse liberator: et tu
esto accusator.

De stulticia illius qui peccatum suum
defendit.

Quinto pōt valere ad detestationem
huius peccati: si osidatur multiplex eius
stulticia q̄ p̄ctū suū defendit. Et p̄mo
stult⁹ est talis: q̄ ipse defendit pessimum
hostē quē habet. P̄ctū osceditur cē pes-
simus hostis quē hō hēat: ex hoc q̄ null⁹
ali⁹ hostis: nec hō nec diabol⁹ p̄t nocere
hoi: si ab hoc hoste sibi cauerit. Gregor.
nulla em nocebit aduersitas: si nulla dñct
iniquitas. Sed vō stult⁹ est q̄ desēdit
peccatum suum: quia cum abyssus mise-
rie abyssū inuocet mie: ipse debuit miseria
sua plene exp̄mire: vt amplius miam dei
posset mouere: ipse vō miseria attenuat:
q̄si nolit q̄ miseria sua miam dei moue-
at. Nō sic faciūt paupes qui elemosinas
volunt impetrare. imo paup̄tatem et infir-
mitatē si quam habent hominibus denu-
dant. Tertio stultus est: q̄ nō vult ma-

nifestare in curia mie peccatū suū et refer-
uat illud in foro iusticie vbi manifestabit
ad penam. quod non vult ibi manifestare
ad veniam. Sexto pōt valere ad dete-
stationem huius peccati si ostendatur in
illis magna puritas q̄ peccata sua defen-
dit. Perueritas vero eoz patet ex hoc:
q̄ illud quod deus persecutus est vsq̄ ad
mortem p̄piaz: se3 peccatum: sicut offen-
sum est in principio summe: ipsi defende-
re volunt vsq̄ ad lesionem p̄pe conscien-
tie: et vsq̄ ad offensam: cum tamen omēs
creature peccatū debeāt p̄sequi: q̄ opus
diaboli. et tāq̄ illud qd̄ solū indecēs ē in
mundo isto. Septimo pōt valere
ad detestationem huius peccati. si osceda-
tur ingratitudo eorum qui peccatum su-
um defendunt. Ingrati vero omnes tales
sunt dei misericordie et bonitati: dum be-
nificium ipsius volunt attenuare. Bonita-
tis diuine beneficium attenuat: qui culpa
suam diminuendo beneficium remissio-
nis quodāmodo diminuit. Nō in spiritūsan-
ctum videtur peccare cui bonitas attri-
buitur. Ad detestationem etiā huius pec-
cati pōt valere hoc: q̄ illi qui peccata
sua defendunt in culpa sua ipsum deū in-
uoluerunt. vnde super illud Gen. iij.
Vocem tuā audiat in paradiso. dicit Gre-
gor. Proprium est peccantibus: deo velle
attribuere vnde accusantur. quod inde est
quia sic peccauit homo cum vellet cē par
deo: liber scilicet sicut ille ab oī dominio
quoniam ergo illi in maiestate par esse nō
potuit in peccato sibi parem cum sacre
contendit: immo vult eum offendere no-
centem: se autem innocentem. et super il-
lud. Nolite inique agere: dicit Glo. Nō a-
lum est peccare et peius est persēuare:
pernitiosus est in deum se defendēdo cul-
pam suam p̄ficere. Ad detestationē etiā
huius peccati videtur facere: q̄ David vi-
detur specialiter petere custodias oī su-
p̄pter peccatum istud. vnde in ps̄. Pone
custodiam oī mō. et subdit. Non decli-
nes cor meum in verba malicie ad excu-
sandas excusationes in peccatis. Non de-
clines. id est declinare non permittas. Ex-
cusationes vō in peccatis dicuntur verba
malicie. vel quia sunt p̄ bonitatem dei du3

beneficium dei voluit attenuare: vel quia ille qui excusat se: deum vult infamare: dum culpam suam in deū nititur refundere: vt adam gen. iij. quando dixit domino Mulier quam dedisti mihi: sicut etiam: de die mihi de ligno: et comedi. et quia ipse defendit quod omnes persequi deberent peccatum scilicet.

De diuersis modis excusandi peccatum.
Et notandum quod multis modis solent homines peccatum suum excusare vel defendere. Alij propter infirmitatem carnis: sicut illud Eccl. v. Ne dederis os tuum vt peccare facias carnem tuam. Alij multitudine peccantium. iuxta illud Eccl. xxij. Peccator homo vitabit correctionem: et secundum voluntatem suam inueniet comparationem. Illis vero qui se excusant in multitudine peccantium: dici potest illud. Non minus ardebunt qui cum multis ardebunt. Immo maior ignis erit secundum quod plura ligna erunt in igne: quod feni ligna sylue exardefcet ignis: vt legitur Eccl. xxvij. Contra hunc modum excusationis est illud Exod. xxxij. Non sequeris turbam ad faciendum malum. Turbauit sequitur qui eam imitatur. Et Eccl. vij. Ne pecces in multitudine ciuitatis. Alij vero excusant se per nobilitatem suam: qui magnum de decus faciunt nobilitati sue quasi rei vilissime et immundissime de ea scutum faciunt. Immundissima res est peccatum. Turpissimum est nobilitate sua peccatum defendere: quasi si aliquis miles clypeo suo vile sterquilinum impotegeret. Alij vero excusant se per iuuentutem suam qui videntur dicere quod iuuentutem suam a diabolo teneant. cum credant diabolo in iuuentute esse seruendum.

De peccato periurij et de duabus speciebus eius. Cap. iij.

Equit de peccato periurij. Et notandum quod due sunt species periurij. Vna est iuratio peruersa. alia est iuramentum licitum transgressio. Ad detestationem vero secunde species periurij notandum est: quod ille qui iuramentum licitum facit: ipse quasi laqueo ad collum suum ponit iuxta illud. Proverb. vj. Illaqueatus es

verbis oris tui: et captus proprijs sermonibus. Quando vero iuramentum licitum transgreditur: ipse laqueo illo quasi proprijs manibus se strangulat. Potius expeditur ei quod solummodo comitatus esset et quod laqueo ad collum suum posito ipse strangularetur: quam quod iuramentum licitum transgrediretur.

De duodecim que debent retrahere hominem a peccato periurij.

De alia vero specie iuramenti notandum est quod xij. sunt que debent homines cohibere a peccato illo. Primum est quod ille qui scierit peccatum in primo periurio suo manum illam a diabolo dat quia ipse tangit euangelium: vel quia tangit manum illam cui iurat et donec ipse peniteat de periurio illo: manus illa diaboli est: et quodcumque se manu ista signat: hoc facit manu diaboli. et cibum quem manu illa signat: manu diaboli signatur. Secundum est hoc. quod cum alia peccata fugiant et quasi timeant res sacras. peccatum periurij non timeat eas sed illis appropinquat. Si quis vult fornicari si est infra ecclesiam ipse exit inde. si est in cimiterio ipse exit inde. si proprius est cimiterio vel ecclesie. clogat se ab eis. Ille vero qui vult peccare intrat ecclesiam si ipse erat extra intrat ad altare et committit peccatum periurij: quod super altare. quandoque super euangelium quandoque super ipsum corpus christi. quod horredum est dictum. Tercium est quod omnia ipsa terra cum non absoletur. vel quomodo angelus qui assistunt circa corpus christi cum non perimunt. Ipse etiam diabolus timeat res sacras et quasi reueretur quod non facit ille qui periurat. Quartum est hoc. quod ille qui peccat fur et sacrilegus esse videtur. Quod treccat enim rem alienam inuito domino. et rem sacram. quia nomen domini sanctum assumit et prohibitionem illam. Exod. xx. Non assumes nomen dei tui inuani. Quintum est hoc quod ipse falsarius est. Si quis sigillo alicuius domini sibi commisso ad confirmandum aliquam veritatem vteretur ad aliud confirmandum: ipse falsarius iudicaretur. Et si faceret hoc de sigillo domini papae: ipse esset excommunicatus ipso iure. nec posset absolui ab episcopo suo. sic cum de quibuslibet hominibus qui assu-

mañ nomē suū ad pñmationē veritatis: si vtantur noīe ipsius ad pñmationē falsitatis: ipsi falsarij sunt & q̄ ad deū excōicati excōicatioe illa q̄ dī. j. **Cap. xvi.** Si quis non amat dñm iēsu xpm: anathema sit. ¶ Quintū est hoc: q̄ ille q̄ sciēter peierat: ipse pter morē alioz peccantū vult deum inuoluere in pctō suo. Cū enī iura re: fñi **Au. 3.** sit deū in testē adducere: euz ipse iurat falsū ipse vult adducere deū ad testificandū falsum. Talis inquatū in se est vult maius malū facere xpo vt videtur q̄z ei⁹ crucifixoze. Ipse enim intulerūt xpo tantū malū pene. Ipse vero vult eū inuoluere in malum culpe qd̄ deterius est. Ipse vult facere reputari deū deceptorem: dū in noīe ei⁹ quasi p manū ei⁹ vult hoīes seducere: qd̄ genus pcti nō legit⁹ cōmissū fuisse etiā a diabolo. licet diabolus mendax sit & pater ei⁹. & p mēdaciū hoīes seducat. nō tamē legit⁹ q̄ ipse iuramētum mendacio addat. vt mel⁹ possit seducere & mendacio illi q̄ peierāt. ¶ Sextum est hoc: q̄ cū in noīe iēsu flectat oē genu: celestū terrestriū & ierno p: vt legit⁹ ad phil. ij. ille qui peierat cū in noīe iēsu xpi contra meliā deo faciat. deterior videt esse illis qui in inferno sunt: q̄ in noīe eius genu flectere dicuntur. ¶ Septimū est hoc: q̄ euz homo p̄ hec torquet p̄ q̄ peccat: & talis in noīe dñi peccet: ipse in noīe dñi merito puniet: vt cū illud inuocauerit nō exaudia tur: cū ad illud fugerit nō ptegetur: cū alijs hoīb⁹ nomē dñi refugium sit: iuxta illud **Prover. xviij.** Turris fortissima nomen dñi: ad ipsam currit iustus & saluabitur. ¶ Octauū est hoc: q̄ perituri enu meratur inter ea q̄ dñs odit. **zacha. viij.** vbi sic legit⁹. Annusquisq̄ malū p̄ amicum suū ne cogitetis in cordibus vestris: & iuramentū mendax ne diligatis: oīa enī hec sunt que odit dñs. ¶ Nonū est maledictio q̄ est super perituros & in pñti & in futuro. vñ **zach. v.** Audi hoīem & c. Et subdit. & dixit ad me dñs: hec est maledictio q̄ egreditur sup facie oīs terre: q̄ oīs tur sicut ibi scriptum est iudicabitur. Et omnis iurans ex hoc sibi iudicabit. Educam illud dicit dñs exercitū: & veniet ad domum iuris & ad domum iurantis in no

mine meo mendaciter & commorabit⁹ in medio domus eius: & consumet eum & ligna eius & lapides. ¶ Decimum est hoc: q̄ peccatum illud replet hoīem iniquitate. vnde **Ecci. xxiij.** Vir multum iurans replebitur iniquitate: & non discedet a domo illius plaga. In fine huius verbi tangitur pena perituroz in presenti.

¶ Undecimum est hoc q̄ perituros perdit deum dum iurat. Perdit etiam iusticiam siue fidem suam. Repellitur enim post perituriū a testimonio. Claudat etiam sibi ingressum regni celestis. Unde in ps. Quis ascendet in montem domini aut quis stabit in loco sancto eius. Et subditur. qui non iurauit in dolo proximo suo. Ibi per contrarium innuitur q̄ ille q̄ iurat in dolo proximo: non intret. ¶ Duo decimum est hoc: q̄ sacra scriptura propter magnum periculū peritū: iā deo dissuadet iuramentum: quod quibusdam prohibeat. vnde **matth. v.** Ego autem dico vobis non iurare neq̄ per celum neq̄ per terram & c.

¶ Septem que sacra scriptura dissuadet circa iuramentum.

¶ Et notandū q̄ circa iuramentū septē dissuadentur in sacra scriptura. ¶ Primum est appetit⁹ iurandi siue affectio. vñ **Jac. v.** Ante omnia fratres mei nolite iurare: neq̄ per celum neq̄ per terram neq̄ per aliud quodcūq̄ iuramentū. Sit autem sermo vester: est est: non non: vt non sub iudicio decidatis. ¶ Secundū ē assiduitas iurandi. vnde **Ecci. xxiij.** Iuratio nō assuecat os tuū: multi sunt casus in illa. Et iterum. Nominatio dei nō sit assidue in ore tuo. ¶ Tertium est iurare ex leui causa vel nulla. vnde **Deut. v.** Non usurpabis nomē dei tui frustra: q̄ nō erit impunitus qui super re vana illud assumpt⁹ erit. ¶ Tria alia que dissuadentur circa iuramentum sunt falsitas eius quod iurat subita iuratio & iuratio iniusta q̄ oppositū innuit. Dicere. iij. vbi sic legitur. Iurabis: viuū dominus in veritate & in iudicio & in iusticia. ¶ Septimum est iurare per creaturas. vnde **Matth. v.** Ego autē dico vobis: non iurare omnino neq̄ per

celum: quia thronus, des est. neq. p. terram
q. scabellū pedum eius est. Ideo auidi-
fuerat urare p. creaturas: ne assiduita-
re sic urandi labantur hoies in idolatria

C De peccato mendacij. Cap. v.

Equitur de peccato mendacij. De
quo hoc ordine dicemus. Pri-
mo dicemus quid sit mendacius
et ponemus eaque possunt valere ad de-
testationē huius peccati. Secundo tange-
m' aliqd de diuersis diuisionib' mendacij
Quid sit mendaciu fm Augusti. Et de
his q. faciunt ad eius detestationem.

Est autem mendacium fm Augu. falsa
significatio vocis cū intentione fallendi.

Ad detestationē hui' peccati. **P**ri-
mo pnt valere verba sacre scripture que
dissuadent nobis mendacium. Et est illud
Ecci. iij. Ne accipias faciē aduersus faci-
em tuam: nec aduersus animā tuam men-
daciū. Faciem aduersus faciem suam ac-
cipit: qui in veritate exclusus a corde suo q.
est dei similitudo: falsitatem que diaboli
est facies assumit. et Ecci vij. Noli amare
mendacium. et post in eodē capitulo. No-
li velle mentiri oē mendaciū.

Secundo potest valere ad detestationē hui' pec-
cati hoc: q. peccatū istud est diabolicum.

Primū enī mendaciū dixit diabolus
Gen. iij. Nequaquā moriemini. vñ Joh.
viij. legitur de diabolo. Lū loquitur men-
daciū. ex pp. ijs loquitur: quia mendax est
et pater eius. Ipse est pater mendacij: q.
primus inuentor est et pater eius: scz hois
mendacis. Homo enī mendax. filius est
diaboli imitatione. Joh. viij. Vos ex pte
diaboli estis: et desideria patris vestri vul-
tis facere.

Tertio pōt valere ad detesta-
tionē huius peccati hoc: q. peccatū istud
membris inquinat in quo magis est inde-
cens immundicia. scilicet os. Reddit enim
illud abominabile deo. Unde Proverb.
xij. Abominatio est domino labia menda-
cia. Si quis os suum apertum haberet.
muscis et alijs rebus immundis que cūq.
velleret ibi intrare: et pmitteret ea ibi nidi-
care. os eius abominabile esset hominib'.
Sic os mendax est abominabile deo. cū

immunditia mendacii multo amplius dis-
pliceat deo q. immundicia muscarum vel
similium rerum. Quarto potest vale-
re ad detestationem huius peccati hoc:
q. peccatū istud hominem falsum red-
dit quantum preualet bonus denarius de
nario falso. tantum preualet homo verax
homini falso et mendaci. Unus bonus de-
narius valet centum falsos. et vnus homo
verax centum mendaces. Unde multum
melioraret se aliquis si remotio peccato
mendacii. vera de cetero loqueretur. quis
est cui non displiceat si aliquem de dena-
riis suis inueniret falsum. quis est qui non
potius velit habere denarios bonos q.
falsos. Sed de seipsis non dolent miseri
homines. quando seipsos falsos inueni-
unt. et potius se volunt esse falsos q. veros.
In quo apparet cecitas eorum qui am-
plius amant denarium vnum q. seipsos.

Quinto potest valere ad detestatio-
nem huius peccati hoc. q. mendacium ē
quasi quoddam venenum: quod tante effi-
cacie est q. in ipso ore existens hominem
interficiat. iuxta illud Sapient. i. Os quod
mentitur: occidit animam. Unde mirum
est quomodo miseri homines non timeant
quando venenum istud in ore sentiunt.

Poenus est venenum istud veneno materi-
ali. sicut causa deterior solet esse suo ef-
fectu. **M**endacium enim quod fuit in
ore serpentis. occasio videtur fuisse vene-
ni quod in ore habet serpens.

Sexto potest valere ad detestationē
huius peccati hoc. q. omnis mentiens p-
ditior est. Vult enim q. ille cui mentitur.
fidem sibi adhibeat. fidem tamen ei non
seruat. immo vult eum decipere.

Septimo pōt valere ad detestationē
huius peccati. magnitudo ipsius que in-
sinuatur nobis Ecci. x. vbi sic legitur.
potior est fur q. assiduitas viri mendacis
perditionem autem ambo hereditabant.
Ideo videtur esse peior qui assuetus est
mendacis q. fur quia fur nocet corpori.
ille aut. q. mentis nocet anime dum eam in-
errorem inducit. Item appetitus malus
qui est in fure quo ipse appetit rem alie-
nam est appetitus rei bone. sed appetitus
eius qui mentitur. est appetitus rei male-

Sur enim suum bonum temporale querit
mentiens alienum malum: scilicet errorē proxi-
mi. Unde peccatū mendacii: peccatū dia-
bolicum est & peccatū malicie: & numerat
a salomone inter peccata q̄ odit dominus.
Prover. vi. vbi sic legitur. Sex sunt que
odit deus: & septimum detestatur anima
eius. Oculos sublimis linguam mendacē
&c. Sicut ergo qui in furto deprehendere-
tur erubesceret sic erubescere deberet si me-
dacium eius deprehenderetur. Hoc autē
q̄ dictū est q̄ & fur & mendax perduōes
hereditabunt non est intelligendū de quo-
cunq; mendace: sed de illo qui dicit men-
dacium pernitiosum & nocivum. & ad eā-
dem speciem mendacii referendū ē q̄
dictum est pus. Os q̄ mentitur occidit
animam & illud p̄des perdes omnes q̄
loquuntur mendacium.

¶ Sciano potest valere ad detestationē
huius peccati pena qua puniuntur peccatū
istud. De qua habetur Prover. xx. Sua-
vis est homini panis mendacii: os eius
implebitur calculo. De pena etiā menda-
cii habetur. Act. v. de anania: vbi sic ait pe-
trus. Non es mentitus hominib; s; deo.
Audies autē ananias hec verba cecidit &
expiravit. ¶ Pono pōt valere ad detesta-
tionem huius peccati hoc: q̄ peccatū istud
valde nocivū est ecclesie dei: facit enim vt
vix alicui fides adhibeatur. Hieronymus.
¶ Medaces faciunt vt vera dicentibus nō
credatur. vnde ppter mendacia hominū
multiplicantur iuramenta & iuria. Lin-
gua hominis mendacis est velut arc⁹ dia-
boli: oculos interiores filioꝝ dei sagittas.
vnde. Hier. ix. Extēderūt lingua suā s̄q̄st
arcū medacii & nō vitatis & ibidē. Sagit-
ta vulnerās lingua eoz. ¶ Decimo potest
valere ad detestationē huius p̄ci si ostēdat
quāti meriti sit abstinere ab hoc p̄ci. ad
q̄ p̄tinet q̄d in vitis patrum legitur d̄ quo-
dā heremita: q̄ visitatus est ab alijs here-
mitis delatis illuc p̄ fluvium ministerio an-
geloꝝ. qui dixit illis q̄ritib; aliquid de eius
pueris. Hoc custodiunt ex quo puerus
sum: q̄ nunquā mendaciū de ore meo pro-
cederet nec posposui amorē celestiu ter-
reno amoris: sed nec gratia dñi i his mihi
defuit: quicquid petij a domino sine mo-

ra consecutus sum: & infra triidū sicut ip̄s
viderunt mortu⁹ est: & anima eius ab an-
gelis: ip̄s videntibus recepta est. magni
meriti sciebat salomon esse a mendatio
cauere: cum hoc petiit. Proverbio. xxx.
Sanitatem & verba mendacii longe fac
a me.

¶ Undecimo pōt valere ad detestationē
huius p̄ci hoc: q̄ hoies afflicti huic p̄ci
in opprobrio magno sunt. vñ eccl. xx. Op-
probriū magnū in hoie mendacii. & post
ibidē. Ab ore hominū medacii sine bo-
nore & cōfuso illoꝝ cū ip̄s sine intermis-
sione & eccl. iiii. Non tradicas vbo vita-
tis villo mō: & de medacio ineruditōis tue
psundere. ¶ Duodecimo pōt valere ad
testationē hui⁹ peccati hoc: q̄ graviter vul-
neratur q̄ cadit in p̄ci isto. vñ eccl. xx. la-
psus falsę lingue quasi q̄ in pavimēto ca-
dit. multū videtur esse corruptus mētiens:
cui potius placet q̄d nō est q̄ q̄d est. & mul-
tū videtur h̄fēc oculos cordis infirmos: cū
tenebre falsitatis ei placeāt: & lumē vira-
tis ei displiceat. Corruptōem hōis meda-
cia insinuat Aug⁹ sup illud ps. Perdes
oēs qui loquuntur mendacium. sic dicēs.
merito p̄dit mētiens q̄ declinat ab eo q̄
est ad id q̄d non est.

¶ De divisionibus mendacii.

¶ Sequitur de divisionibus mendacii q̄
multę sūt. Prima ē in octo membra sine
octo spēs q̄s ponit Aug⁹ in li. de menda-
cio. ¶ Prima spēs ē medacii in doctri-
na religionis: q̄d est f̄ fide vel bonos mo-
res. Hoc sūme fugiendū est. Ad hoc nulla
cā q̄q; d̄ adducit. Secunda ē quod nulli
p̄dest: & alicui obest. ¶ Tertia ē q̄d vni
p̄dest & alii obest. ¶ Quarta ē quod sit
sola mētiendi fallendiq; libidine: quod ē
mirū medacii sicut dicitur Aug⁹.

¶ Quinta: q̄d sit cupiditate placēdi d̄ sua
inologo. ¶ Sexta: q̄d nulli obest & alicui
p̄dest ad pecuniā ei⁹ suandā. ¶ Septima
q̄d nulli nocet: & alicui p̄dest ad vitā cor-
pis seruandā. ¶ Octava ē q̄d nulli obest:
& ad hoc p̄dest ab iniudicia corpis ali-
quē tueat. Tres p̄me spēs medacii sūt mo-
talia p̄ci si cū deliberatiōe dicant. Quia
q̄ alie venialia sunt peccata: nisi assit aliq̄
circūstantia que ea mortalia faciat.

CAlia aut diuisio mendacij diuiditur in tres species: scilicet mendacium pncipiosum et ioco sum et officiosum siue benignum. Primum mebrum huius scde diuisionis continet tria prima mebra pme diuisionis. Scd3 vero mebru continet quartum et quintum. Tercia aut mebru huius diuisionis pmet olia tria mebra pme diuisionis. Tercia aut diuisio mendacij e in mendaciu pncipalis assertiois: et mendaciu falsi testimonij.

CDe hisque possunt valere contra falsi testimonium.

CAd detestationem falsi testimonij ali qua addere possumus: licet ea q pus dicta sunt ad detestationem mendacij: ad idē pos sint referri. Morandū ergo q p pmi falsi testimonij. Primo pnt valere vba sa cre scriptur: q istud dissuadet. vñ illd Ex od. xx. Mō loqris p pmiu tuū falsum te stimonium. Et iusdē. xxiij. Non unges manū tuā vt p impio dicas falsum testio niū. Scdo pnt valere ad idē cōminat ones qō sacra scriptura facit falsis testibus. vt est illud. puer. xix. Testis falsus nō erit impunitus: et qui loquit mendacia peri bit. et prouerb. xxi. Testis mēdax peribit.

CTertiu ē hoc: cū q istd mltū nociuū est. Hocet em deo: nocet iudici: nocet ei q quē testimoniu fertur. vñ Aug. 3. solidic. testis trib' psonis ē obnox'. Primi deo cui' pntia ptenit. Deinde iudici quē mē tiendo fallit. Postremo innocēt: quē fal so testimonio ledit. vñ sup illd math. xxiij. Tunc abiit iudas et c. dicit glo. Mlti ho die sunt q faciū inde execrant: et idē faci unt: nā cū p mūnere falsi testimonij di cunt: q vitatē negāt: deū q vitas est ven dūt. Et notadū q p pmi cupiditas a fere pellat. ex pctō enim cupiditatis mēdacia pcedunt: vt patet in mercatoribus: vñde tain qui inter hoies pmius legit mēdaciū

dixisse. Gen. iij. Nescio dñe: nūqd custos fratris mei sū et c. interpretatur possessio. Cupiditas etiam cā fuit q ananias et sa phira petro mētur sunt. Timorē et buma nū opz remouere q vult cauere a menda cio: hac de cā petrus dñi negauit.

CDe peccato detractiois. Et de. xij. que possunt valere ad eius detestationem Capitulum. vi.

Equit de pctō detractiois. De q hoc ordine dicem. Primo dicem de pctō eoz q detractio nes pferant. Scdo de pctō eoz q libe ter cas audiunt. Tercio vō tangem aliquid de impatientia eoz quibus detra hitur. Circa primū primo ponemus ea q possunt valere ad detestationē detractio nis. Secundo tangemus de diversis spe ciebus detractiois. Morandū ergo q xij. sunt q pnt valere ad hec vba sacre scri pturē q nobis hoc vitū dissuadet. De qui bus pauca ponemus. Dissuadet aut nob hoc vitū Lcuij. xix. vbi sic legit. Mō ma ledices surdo: nec corā ceco pones offen diculū. sed timebis dñm deum tuum. Ad litteram valde impium est surdo maledi cere cum ipse non audiat: nec cōtra obie cta aliquid possit rñdere. Valde etiā im pium est coram ceco ponere offendiculū tam ille non videat nec possit sibi caue re. Sed fm glo. surdo maledicit qui ab senti detrahit. Homo absens minus pōt audire detrahentē q si surdus esset. Sur dus em quandoqz audit quando alie si bi clamatur: absens vero qui quandoqz p duas leucas distat vel amplius nō audit detrahentem quantumcūqz clamat. De trahens etiam ponit offendiculum coraz ceco: dum illi qui cum auscultat qui cec est: vel quia simplex est. vel qā non cogno scit psonam cui detrahit: narrat alienum factum vñde ipse scandalizatur. vñ detra ctor impie agit et pditose tā in eum cui detrahit: qz in eum coram quo detrahit. Item dissuadetur hoc vitium post in eo dem capitulo. vbi sic legitur. Non eris cri minator nec susurro in populo. Trimus tor idem est quod detractor: quia i alieno

crimine delectatur. Item leuis. vij. Sanguinem omnis animalis non sumetis in cibum. Item leuis. iij. Nec sanguines nec adipem oino comedetis. Sanguinem comedit detractor qui in peccato alterius delectatur. Deut. xij. Lanic ne sanguinem comedas. et Eccl. v. Non appelleris susurro in vita tua: et lingua tua ne capiari. et Jaco. iij. Nolite detrabere et. Ber. Noli esse aliene vite aut temerari iudex aut curiosus explorator. Secundo potest valere ad detestationem huius peccati si diversis generibus rerum detractor comparatur.

In canibus comparatur detractor. Notandum quod detractor comparatur cani. unde matth. vij. Nolite sanctum dare canibus et. et Eccl. xix. Sagitta infixam femori canis: sic verbum in corde stulti. Canis sagittam habens infixam femori non quiescit donec remouerit: nec stultus quiescere potest donec verbum malum quod de pectore audiuit alij retulerit. Detractores etiam sunt canes gregem diaboli custodientes: non permittentes etiam vnam ouem inde auferri quin latret vel derideat vel aliter offendendo. Canes isti non solum carnes comidunt: sed etiam ossa rodunt: quia non solum carnalibus hominibus detrabunt sed etiam spiritualibus. Specialiter autem detractores similes sunt canibus qui in macello morantur: qui sanguini insidiantur: et sanguinolenta habent labia. Unde ad eos pertinet illud Prover. i. Insidietur sanguini. Detractor etiam porco comparatur: quia ad modum porci ori suo non pareit ab immundicia sicut nec pedi suo: non aduertens illud quod dicitur. Sapient. i. A detractione parietur lingue. qui non vult parere ei cui detrabit: saltem deberet parere proprie lingue quam inquinat. dum per immundicia aliorum peccatorum eam trahit. Porcus si horum intret vbi ex vna parte flores videat: et ex alia parte stercoreas floribus neglectis ad stercorea currit: et ea in ore suo ponit. Sic detractor si videat in aliquo aliqua imitatione digna que velut flores sunt: et ex alia parte ali-

qua reprehensibilia: ipse versat in ore suo reprehensibilia: de his vero que sunt imitatione digna: que velut flores sunt non curat. Propter hanc immundiciam que est in detractoribus: voluit eos excludere Augustinus a mensa sua. unde legitur habuisse hos duos versus scriptos in mensa sua sicut habetur in Ezechiel. super illud. Prover. xxij. Cum detractoribus ne commisceris et. Quisquis amat dicitis absentem carpere vitam. Hanc mensam indignam nouerit esse sibi. Multum immunda iudicauit oradetractorum. Augustinus qui pre ceteris peccatoribus eos excludit a mensa sua. Detractor etiam comparatur serpenti. Unde Eccl. x. Si mordeat serpens in silentio: nihil eo minus habet qui occulte detrahitis. Assimilatur detractori: serpenti in his proprietatibus. Serpens est animal proditosum silentio mordens: tortuose incedens: terram comedens. Sic detractor proditor est. Illos enim mordet retro quos dum sunt presentes amare se simulat: nec detrahitis nisi vbi de silentio confidit. et sicut ad litteras: serpentes verbis et tumultibus hominum detentur: sic detractor timeret quando videtur venire cum cui detrabit. Tortuose etiam incedit detractor dum a laude eius incipit cui vult detrabere: et deinde subdit: tamen que est coniunctio attenuatur vel sed: que est coniunctio aduersatur. Rectitudines etiam sue intentionis pretendit: dicens. Non dico hoc animo detrabendi. et vix et fides adhibetur: dicit se multum amare cum cui detrabit. Terram etiam ad modum serpentis comedit: quia quod terram et infirmum est in homine: hoc in ore suo versat. De his serpentibus legit Deus. xxxij. Dentes bestiarum immittam in eos cum furore trahentium super terram atque serpentium. et Hierem. vij. Ecce ego mittam vobis serpentes pessimos quibus non est incantatio. Item homines affectu detractioni: vix corriguntur. Unde Eccl. xxiij. Homo assuetus verbis impiorum omnibus diebus vite sue non erudietur. Ber. Nunquid vipera est lingua que tres interficat statu vno. Lingua detractoris tres interficit simul vno verbo: scilicet se: et eum

qui audit quando consentit ei: quandoq;
etiam cum cui detrabit quando pervene-
rit ad eius noticiam. ¶ Detractor: etiam
monstrum est in ore gladios habens. Añ
ad detractorem pertinet illud Proverb.
xxx. Est generatio que pro dentibus gla-
dios habet. r. illud ps. filij hominum de-
tes cor arma r. sagittas: r. lingua eorum gla-
dius acutus. r. iterum. Gladius in labijs
eorum quoniam quis audiuit. Bern. Gla-
dius triceps lingua detractoris. nec huius
modi linguam mucrone illo quo domi-
nicum laus confossum est. crudeliorē di-
cere verearis. Fodit etiam hoc corpus:
nec iam exanimē facit. Ip̄s etiam spinis
et clavis nocentior. est quos ei iudeus in-
fixit. nisi enim corporis sui vte vitam isti-
as corporis pretulisset nunquam illud p-
isto mortis iniurie tradidisset. ¶ Detra-
ctor etiam figuratus est per illam bestias
biqua legitur Daniel. vii. que similis erat
leō: r. habebat tres ordines dēuū. Arsus
r. si homini similis sit. tamen homo non
est. Sic detractor r. si exterius videatur
esse homo: tamen vere homo non est cuz
sanguine humano pascatur. In tribus ve-
ro ordinibus dentium figurari possūt tres
modi quibus detractor: primum lacerat
Lacerat enim euz bona opera aperta ini-
nuēdo: occultā negando: falsa erimina im-
ponendo. ¶ Detractor: etiam cōpatur se-
ponendo: p̄ patienti: de quo fetor incessanter
exhalat. vnde i. ps. Sepulchrum patēs est
guttur eorum: nullum sepulchrum ita se-
tet in cōspectu hominū: sicut os detractoris
in cōspectu dei. Sapiens. nō refert d̄ his
garrionib⁹: an a supiori an ab inferiori in-
tonent: q̄ nō minus a supiori q̄ ab inferi
p̄zi tetent. Tānis est fetor in ore detractoris
vt ex fetore illo multi moriantur. Aliqui
tamē adeo fetidifunt q̄ fetore istū nō sen-
tunt. Bern. Abi oēs fetidi sūt. vni⁹ fetor
minime sentit ¶ Detractor: etiam cōpat
mulieri pregnati: q̄ cū dolore conat
missionem partus. vnde Eccl. xix. A sa-
cie verbi parturit fatuus tanq̄ gemit⁹ p-
tus infantis. Videtur detractori q̄ di-
rumperetur nisi verbum malum audiu-
de primo emitteret. Cōtra hoc q̄ dicit
Eccl. xix. Audisti vbi⁹ aduersus primum

num: cōmoriat in te. fides qm̄ nō te di-
rūpet. Ad detractore videt p̄tinere illud
Job. xxxij. En vter me? qm̄ musti absq;
spiraculo q̄b lagāculas novas dirūpit. de-
tractor etia similis est nocue: cui⁹ oculos
nox illuminat r. lux excecet. Detractor: es
etiam sunt vt cicōnie que venenatis asali-
bus pascuntur. Sic detractores alienum
p̄ciss⁹ q̄d qm̄ venenum est in ore deferunt.
Os etiā detractoris vas est aquam male
dictam diaboli continens. iuxta illud ps.
Quor⁹ os maledictione plenum ē. Detra-
ctor etiam est peior furibus illis qui ve-
stes r. alia bona ipalia furant. vñ Ambro.
Tolerabiliore sunt fures q̄ vestes r. alia
bona nra diripiunt q̄ fures q̄ famā nra
lacerat. Lūi⁹ rō est hoc q̄ dicit salomon
puer. xxij. q̄ meli⁹ ē nomē bonū q̄ diui-
tie multe. vnde q̄ nomē bonum alicui an-
fert: magis nocet ei q̄ si ei multas diuiti-
as furaretur. Deterea. furti tale vix auge-
nund⁹ pōt restitui. Itē detractores dapi-
feri diaboli sunt: q̄ carnes humanas ho-
minibus comedendas apponunt. vñ sup
illud Prover. xxij. Nollesse in puinis
potator: neq; in comestatiōib⁹ eoz q̄ car-
nes conferūt ad vescendū. dicit B̄lo. Lar-
nes ad vescendū p̄ferē ē in collocutiōe de
rogatiōis vicissim vitia proxim⁹ dicere.
Itē detractores diabolo thurificant: r
in cetu diaboli qm̄ thuribulū deferunt: in
quo p suam odore fetore alienoz p̄ctoz
hoib⁹ iingerūt. Detractores etiā sūt testes
in: q̄ qui nec rogati nec examinati testimoni-
um ferūt absente eo q̄ quē testificat. Bern.
loquēs de pxio tuo: scito te p eo vel q̄ cū
testimoniū dicere. ps. Insurrexerunt in me
testes iniqui r. Itē evident esse advocat⁹
diaboli. Ip̄s enim conat ad hoc vt q̄ ē
dei cedat in p̄e diaboli. Quid enim aliud
est dicere: ille est fornicator: vel vsurarius:
q̄ dicere ipse debet esse diaboli. Detra-
ctores figurati sunt per amon. qui rasit di-
midias barbas nuncijs dauid: r curauit
vestes eorum vsq; ad nates: vt legitur. ij.
Regum. x. Dimidiam barbam radit de-
tractor nuncijs veri dauid. id est christi:
dum medietatem virilitatis eis auferit.
Dicit enim q̄ bona faciunt: sed inten-
tione mala. Detractio enim sicut dicit

auctoritas filia linoris est q̄ sibi bene facta negare non possit. quocūq; modo puerie re temptat. Detruncat etiam vestes vsq; ad nates: quia si quid est pudibundum in eis detegit. Tercio potest valere ad detestationem huius peccati scz detractiōis si ostendatur quante crudelitatis peccatus sit illud. Morādum aut q̄ detractor adeo crudelis ē q̄ se primo ledit v̄ post alios ledere possit. Sc̄i enim prius accusat v̄ alijs possit detrabere. Crudelitas etiam detractoris ex eo patet q̄ carnes humanas comedit et sanguinem humanum bibit. An Job. xix. Quare persequimini me sicut deus et carnis meis saturamini. Detractor hominem persequitur: quia de occultis vult iudicare ac si esset de⁹. Gregori⁹. Qui aliena detractioe pascitur: pculdu bio alienis carnisbus saturatur. Ad Gal. v. Si inuicem mordetis videte ne inuicez cōsumamini. Detractor: comedit quando q̄ patrem suum vel matrem spiritualem vel carnalem dum ei detrabit. Nulli p̄cit nec amico nec inimico. An Ezech. v. dicit dñs hiernsalem. id est ecclesie. Patres comedunt filios suos in medio tui: et filij comedent patres suos. Et Hierc. xix. Enuigsg carnes amici sui comeder. Detractores vno morsello comedunt papaz vel vñū archiepiscopum vel episcopum. Detractor: etiam in. xi. carnes comedit. vnde quidam abbas in vitis patrū. Quidus est comedere carnes et bibere vinum: q̄ comedere in vituperatione carnes fratrum. Detractor non parit etiam mortuos. Dissepelit enim homines mortuos in peccatis qd̄ est vñum opus fr̄um illi opi misericordie. de quo habet Tob. ij. Detractor etiam crudelior: esse videtur lupis et leonibus et ceteris bestiis. Leo em̄ leoni parit. lupo lupo: et cetera bestie parit bestiis sui generis. Detractor vero non parit carnisbus humanis. Detractoris lingua peior videtur esse inferno. Infernus enim solos malos deuorat. Lingua detractoris amplectitur et bonos et malos. vnde legit Ecc. xxvij. de lingua terra que est lingua detractoris: potius utilis est infernus q̄ illa. Quarto potest valere ad detestationē huius peccati: si ostē-

datur quante immundicie est peccati illud. Notandum est q̄ detractor scabroni cōparatur: igitur quiescit nisi in stercorebus sic detractor: in alienis peccatis. De scabronibus legitur Exod. xxij. Luctoruz inimicorū tuorum coram te terga vertam emittens scabrones prius et. Ligna detractoris velut rotabulum est non cessās voluere et reuoluere fordes vitiorum.

Quinto potest valere ad detestationem huius peccati: si ostendatur quante iniquitatis sit detractor. Notandum ergo q̄ detractor iniquus est in seipsum: in proximum et in deū. In seipsum: quia ipse querit sc̄las cas vnde oculos sibi eruat. q̄ deberet querere lumen alicuius hom̄ exempli p̄ se fiat in puluerem. vñ oculi eius excecatur Greg. Quid aliud detrahētes faciunt ut siq; in puluere suffiant: et in oculos suos terrā excutiant. vñ plus detractores p̄stant inde magis veritatis nihil debeant. Iniquus etiam est detractor in proximum: quē setore peccatorū vult corrumpere. Iniquus est etiam in deum: cui iudicium. sūi aufert: contra illud luce. vi. Nolite iudicare et non iudicabimini. Detractor vult vsurpare sibi quod ipse deus pater sibi vñ vsurpat: scz iudiciū. Pater enim non iudicat quēq; sed omne iudiciū dedit filio. Job. v. Iniquus etiam est in deum cuius partem quantum potest conatur minuire. Bonos enim qui ex parte dei sunt: asserit esse diaboli q̄ eos malos dicit.

Sexto potest valere ad detestationem huius peccati si ostendat detractor exos⁹ esse deo et hominibus. Ad qd̄ pertinet illud Ecc. xxi. Susurro coinquabit aīaz suam: et in omnibus odietur. et Ecc. v. Susurroni odium inimicitia et contumelia. Odij cordis inimicitia et contumelia verbi. et ad Rom. j. Detractores deo odibiles. Septimo potest valere ad detestationem huius peccati hoc: q̄ detractor: maledictus est a deo et abominabilis hominibus. De pmo legitur Ecc. xxvij. Susurro bilinguis maledictus. Abultos enim turbauit paces habentes. De secundo legit Prover. xxvij. Abominatio hominū detractor. Octauo potest valere ad detestationē hui⁹ peccati pena qua dñs pu-

ne detractores. De pena ista legitur **Mat. xij.** de maria forore moysi q̄ leprosa facta est: q̄ detraxit moysi. De pena etiam ista legitur **Leuit. vij.** Qui comederit sanguinem bibit de populis suis. Item **Leuit. xviij.** Nō glibet de domo israel et de populo qui peregrinantur inter vos si comederit sanguinem obfirmabo faciem meam contra eam illius et disperdam eam de populo suo. Delectari in sanguine peccati diabolum videtur esse. vnde detractores specialiter filij diaboli sunt: q̄ sanguisuga vocantur **Prover. xxx.** Situnt enim detractores sanguine peccati sicut et diabolus. **¶** **¶** Non potest valere ad detestationem huius peccati si ostendat quanta stulticia peccator laborat. De stulticia ipsius dicit **Ps. q̄** proprium stulticie est aliena vitia cernere et sua obliuisci. Legitur et in vitis patris: q̄ qd̄ frater inuentus est culpabilis: adductus est abbas moyses vehementia precum: qui tollēs scēi sporta vetuissimā: impleuit eam arena et portauit eam retro. Illis vero admirandū qd̄ hoc esset dixit. Peccata mea sunt post me currentia: nō video illa: et veni ego hodie aliena iudicare peccata. Sic detractor facit. Peccata enim sua quibus totus plenus est nō videt: peccata autem aliena aī oculos suos habet. **¶** Decimo potest valere ad detestationem huius peccati si ostendat qd̄ dānosus sit ecclesie dei. Notandum ergo qd̄ detractor est: penitus vrens vineam dñi precipue in flore. Illi enim qui sunt in initio bone vite: non possunt in otiosus detractationū sustinere sed desistunt a bono incepto. Et sicut poma debilitum caudarum deiciuntur ab arboribus vento: sic ventus detractationis illos adeo separat qui nondum ei firme adheserunt. Detractor quantum in se est vitium sales tenebras facere nititur in mūdo isto: sicut leguntur facie in passione dñi in vniuersa terra. Lucernas et conas detractor extinguit: dñi sanctos viros nititur infamare. Cū ecclesia tenebras suas faciat tantum ter in anno: detractor primum tenebras suas vellet facere. Detractor tenebras amat et ideo in tenebris ibit. **¶** Undecimo potest valere ad detestationem huius peccati hoc qd̄ peccati istud ē in spiritu

sanctum. Detractor enim impugnatur gratia spiritus sancti dum conatur eam diminueret: tota suffocare in hominibus iō vix dimittit peccati illud a spiritus sancto ad quem pertinet remissio peccatorum. **¶** Duodecimo potest valere ad detestationem huius peccati hoc qd̄ dicit **Mat. de peccato** super illud **Prover. xxiij.** Cū detractorib⁹ ne commiscaris. Hoc spāliter perit elidatur vino totum pene genus humanum. **¶** Et notandum qd̄ licet quilibet debeat cauere a detractatione quālibet personarū: precipue tamen a detractatione patris vel carnis vel spiritualis. vnde **Exod. xxij.** Dñs non detrahens: et principi populi sui nō maledices. Et **Gen. ix.** legitur de cham filio noe: qd̄ patris sui verenda detexit et iō in semine suo maledictionem recepit. vñ legitur ibi. **Ab** aledicus chanaan puer seruus seruorum erit fratribus suis. Legitur etiam. **ij. Regū. vj.** d̄ oza qd̄ ad dñm percussit est: qd̄ manū suam ad arcam dei extendit. Per arcam in qua continebatur māna et virga aaron et tabule testamenti figuratur platus in quo traheri debet māna dulcis consolationis et virga correctiois et sciētia discretionis. Ad quā arcam si detractor manū extendit illi detrahendo a dño percutietur gregio. multi dum plus vitas sacerdotum q̄ suam discutiunt: in erroris loca dilabuntur minus considerantes qd̄ non eos vita sacerdotum lederet: si humiliter bonis sacerdotum admonitionibus aurem ac commodarent. **¶** De diuersis speciebus detractationū. **¶** Positis speciebus illis que possunt valere contra peccatum detractationis: sequens est ut aliquid tangam⁹ de diuersis speciebus detractationū. Notandū qd̄ sup̄ illud ps̄. detrahētem secreto primo suo hūc persequeretur. **¶** Stinguntur triplex genus detractationis. **¶** Primum est malum dicere de alio. **¶** Secundū: audire mala cū augmento referre. **¶** Tertium est libenter illud audire. Hos autem possumus diuidere detractationem in sex species. Quarum prima ē: occulta mala primo publicare. Secūda est: audita mala cū augmento referre. Tertia est: falsa imponere. Quarta bona occulta negare. Quinta manifesta bona minuire.

Sexta bona in mala puertere.

¶ De peccato libenter audientium detractorem.

¶ Sequitur de peccato eorum qui libenter detractores audiunt. Contra quod penitus primo valere possunt verba sacre scripture que illud dissuadet. Vt est illud Prover. iij. Labia detrahentium sine procul a te. Et illud prover. xxiij. Noli esse in convivio potatorum: nec in comestationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt. Et illud. xxviij. Cum detractoribus ne commiscaris et illud ecci. xxviij. Septi aures in as spinis et noli audire linguam nequam. Contra hoc peccatum etiam potest valere illud Berni. detrahere vel detrahentem audire quid horum damniabilius sit non facile dixerim. Sunt autem reprehensibiles illi qui libenter detractores audiunt multis de causis primo propter hoc quod vident infames suos a canibus dilacerari et non exterreri canes saltem clamoribus precipue cum spectent se proficere posse immo canibus applaudunt. In quo potius se canes quam homines ostendunt. Ecci. xij. Que communitatio sancti hominis ad canem. Cum detractor serpens sit ut prius offensus est non videntur homines esse. sed potius gemina viperarum. qui eos non exhorret qui lapides durarum increpationum non proijciunt: quoniam vident fratres suos ab eis morderi.

¶ Multis causis sunt reprehensibiles: qui libenter audiunt detractores.

¶ Reprehensibiles etiam sunt qui libenter audiunt detractores: quia illi qui fratres suos comedunt falsam ministrant ad quam eos comedant: hilarem eius vultum ostendendo sine qua falsa morsus quasi in sordidus esset detractoribus. Hiero. Nemo invito auditori libenter narrat. proverbi. xxv. Ventus aquilo dissipat plumas: et facies tristis linguam detrahentem. Reprehensibilis etiam est ille qui detractori consentit: quia testi exceptione pleno: non iurato nec examinato contra absentem credit et frequenter testi unico: contra illud legis divine matth. xviij. In ore duorum vel trium testimonium stat omne verbum. Immo

quod plus est: si unus ribaldus detraxerit uni viro sancto: et decem boni viri dicant contrarium: potius creditur illi ribaldo simplici verbo: testificantem contra virum sanctum: quam decem bonis viris iuramentis pro ipso. Reprehensibilis etiam est talis: quia iuxta sepulchrum patens vultu incessanter exhalat: potius eligit esse contra dei voluntatem: et ad suam damnationem prececedendo inde obmutescere faciat os detractoris. Si enim deesset auditor: deesset et detractor. Reprehensibilis est etiam talis: quia noctue credit testificantem contra lucem: quam naturaliter odit.

¶ De peccato eorum qui impatienter tolerant detractores.

¶ Sequitur de peccato eorum qui impatienter tolerant eos qui sibi detrahunt: qui valde fatui sunt. Valde enim vtiliter scribunt eis si ipsi patienter sustinent. Detractores enim sunt spine viam inferni obstruentes viris sanctis. Unde Hiero. h. ecce ego sepiam viam tuam spinis. Ipsi etiam sunt vigilas civitatem ecclesie custodientes ad modum vigili: quasi continue meditantes. Ipsi etiam depascunt segetes domini ne in paleas luxurient et pauca grana habeant. Ipsi sunt lime a vasis glorie rubiginem auferentes. Sed sunt quidam vasa maledicta que a limis istis assumunt rubiginem. Unde deberent recipere pulchritudinem. Detractores a filiis dei quasi quodam rasoio peccatum elationis eradunt. Unde Grego. Idcirco laxat dominus linguas detractorum in electos: ut si quid in eis elationis surrexerit. lingua detractoris eradat.

¶ De peccato adulationis. Et de his qui faciunt ad eius detractionem.

Ca. vij.

Equitur de peccato adulationis. De quo hoc modo dicemus.

Primo ponemus ea que ad detractionem huius peccati possunt valere

re. Secundo tangemus de remedys contra peccatum istud.

Motandum ergo qd adulatio sicut qui dam dixit e peruersa laudatio. vnde nomen laudationis et adulationis eisdem litteris constat sed non eodem modo ordinatis. Secundum Tullium vero nomen a sono sumptum. Cane enim quorum est mira adulatione: fere exprimitur illuz sonum.

Ad detestationem vero huius peccati Primo possunt valere verba sacre scripture: que illud dissuadet. Et e illud exo. xxx. Hoc oleum unctionis sanctum crit mihi in generationes vestras. Caro bovis non vngetur ex eo. Et subditur paulo post Homo quicunq; tale composuerit et de derit ex eo alieno: exterminabitur de populo suo. Olim istud laus est que debet deo dari non homini uiuenti. Itz Lucit. ij. Nihil mellis adolebitur in sacrificio domini. In melle dulcedo adulationis intelligitur. Item dissuadet hoc vitium exo. xxiij. No coques hedum in lacte matris. Adulator hominem durum quem diabolus frangere non potest in lacte adulationis coquit vt diabolo comestibilis fiat. Item Proverb. xxiij. Nec lactes quem quam labijs tuis. et Eccl. xi. Ante mortez non laudes quemquam.

Secundo possunt valere ad detestationem huius peccati exempla precipue exemplum xpi. de quo dicit Glo. super illud Matthe. xxi. Et relicto illis abijt foras extra ciuitatem. Quia pauper erat nulli adulatus: nullum in tanta urbe inuenit hospitium: sed apud lazari receptus e. Pau lus etiam dicit de se. f. ad thessal. ij. Neq; aliquando fuimus in sermonibus adulationis sicut fecitis: neq; in occasione auaricie deus testis est.

Ad adultores diuersis generibus rerum comparantur.

Tertio pot valere ad detestationem huius peccati si adulatorem vel adulationem

diuersis generibus rerum coparem.

Motandum ergo qd adulator natus est diabolus est filius diabolus lactans lacte adulationis. vnde Prover. i. Si te lactauerit peccatores: ne acquiescas eis. Item Proverbio. xvi. Sicut iniquus lactat amicum suum et ducit eum per viam non bonam. Et Thren. iij. lamie nudauerunt mamas lactauerunt capillos suos. lamia est bestia suis fetibus crudelior q; cetera bestie. An lamia quasi lamia appellatur quia capillos suos creditur lactare. Unde benedi signat adulatorem: qui in veritate eos lamia quos videtur lactare. Ideo autem comparatur adulatio lacti. vt ostendatur verecundum esse homini adulto adulationem amare sicut verecundum esset homini barbato ad mamillas maternas pendere. Adulator ad modum nutricis filios diabolus obdormire facit in peccatis suis. Et sicut nutrix casum paruuli ad eius solationem saluum interpretatur: sic adulator eius peccatum cui adulatur quod in veritate casus est: asserit esse opus magnificum. Adulator res egyptie mulieres sunt quarum mamillas moyses respuit.

Item adultores locustis sunt comedentes residuum grandinis. exo. decimo locusta estate canit hyeme silet. vnde recte significat adultores: qui eos laudant qui habent estatem prosperitatis: a laude vero eorum silent qui habent hyemes aduersitatis. vnde eccl. decimo tertio. diues locutus est et omnes tacuerunt: et verbis eius vsq; ad nubes perducunt. In grande nevero persecutor intelligitur locusta ergo residuum grandinis comedit: quia fm Grego. quem persecutor frangens non vitauit multo tunc adulatio premit. Adulatio deterior videtur esse detractio: quia detractio hominem humiliat sed adulatio hominem extollit. Adultores etiam sunt rane propter loquacitatem suam. Unde Ps. edidit terra eorum ranas in penetralibus regum ipsorum. Adultores etiam sunt sirene vsq; in exinuz dulces fm Boet. Item sunt ioculatores diabolus: non per mittentes diabolum in aliquo periculis. Unde Osee. septimo In malicia sua leti.

Heu perit regē. Ipsi etiam sūt sacerdotes
diaboli. hoīes viuos sepeliētes. vii. matt.
viij. Dimitte mortuos sepelire mortuos
suos. De quo loquēs Grego. dicit. Tunc
mortuus mortuū sepelir. peccator pec-
catorē aggre adulationis pmit. Adulator
est echo pformans se ci cui adulat. Si ei
riserit ridet. si fleuerit flet. Sap. xviij. Re-
sonans in altissimis montib⁹ echo. Ipsi sūt
quasi cameleon qd fm Solinū aiā est de
acre riuens: qd colorē habet varius ⁊ in
momento mutabilis: ita vt cui rei se
lungit ei⁹ cōcolor fiat. Ite sūt incātatores
diaboli. q faciunt hoībus de se credere q
ipsi volūt. Terēt. Adulator hoīes pro-
suo infanos ex fultis facit. An qdām. Ni-
hil est qd nō possit de se credere cum lau-
datur equa prās. Ite adulator qsi sub p-
teriti decorādi ⁊ ornādi hoīem iugulat.
Unde ad eū p̄ dicti. Sicut nouacula acu-
ta fecisti dolū. Adulator ē pditor est. sub
spē ei⁹ osculi ad modū iude hoīem tra-
dit hostib⁹ suis. ⁊ sub specie amicitie ho-
minē interficit. p̄ recte significatur p̄ so-
ab: q sic legit. ij. Reg. xx. dixit ad amasā
Salue mi frater: ⁊ tenuit manu dextera
mentū amasē quasi osculans eū ⁊ percussit
eū in latere ⁊ mortuus est. Adulatio oleo
ppatur. vii in ps. Oleū aut p̄ tōris nō im-
pignet caput meū. De quo oleo diabolus
vngit suos qui in extremis laborāt. Hoc
oleo etiam vngit diabolus homīes quos
fletere nō pōt: vt ad malum eos moliat
vnde Aug. Oleū est falsa laus adulatoris
q mentes a rigore veritatis emollit ad no-
xia. Adulatio etiā mel est. sed toxicatum
Etiā ē sagitta aurea ⁊ ideo aliqui nō cu-
rant si ab ipsa ledant. Est ē ventus qui le-
uis videt: irāscit tñ montes de regno dei
in regno diaboli. Ite est rete diaboli inui-
sibile. vii. Prouer. xxix. qui blādis fictis.
⁊ sermonibus loquuntur rete expandit p̄-
rimio suo. Quarto pōt valere ad dete-
stationē huius peccati. si ostēdatur quan-
tū sit nocuētū homini illud vitii. Ad
qd p̄tinet ēba sacre scripture q sequuntur
sup illud. Qui landat peccator in deside-
rijs aīe sue. dicit Aug. Hec ē ira dei ma-
gna: vt desit correctio ⁊ affir adulatio.
Adulantiū lingue alligant hoīes in p̄cie.

Delectat enim hominem ea facere in qui-
bus non solū non metuitur reprehensor:
sed etiam auditur adulator. Et super illud
Luce. vi. Ne vobis cum benedixerint ⁊ c.
dicit glo. Magna pars pene est peccato-
ri sua scelera non solum nō argui sed in
super quasi bene gesta laudari. Et super il-
lud: deus in adiutorium meū intende ⁊ c.
dicit Aug. Plus nocet lingua adulatoris
q manus p̄secutoris. et prouer. xxvij.
meliora sunt vulnera diligentis q fraudu-
lenta oscula odientis. ⁊ Eccl. vij. melius
est a sapiente corripit q stultor adulatōe
decepti. ⁊ Esa. iij. Popule meus q te bea-
tum dicunt ipsi te decipiunt. Ite Esa. ix.
Erunt qui beatificānt populum illū sedu-
centes. ⁊ qui beatificātur precipitati. adu-
lator ducit eum cui adulatur quasi ad sup-
cilium montis: vt inde precipitetur: sicut
iudei dicuntur fecisse de domino luce. iij.
Item prouer. xj. Simulator ore decipit
amicum suum.

Quarto pōt valere ad detestatiōem hu-
ius peccati si ostēdatur adulator esse ma-
ledictus: abominabilis ⁊ detestabilis. Ad
p̄mum p̄tinet illud Esa. v. Ecce qui dicitis:
bonum malū. Alia littera habet. vt qui di-
ctis malo bonus es. Et in eodem. vt qui
iustificatis impium pro muneribus ⁊ iusti-
ciam iusti auferitis ab eo. Et subditur pe-
na p̄pter hoc. Sicut stipulam deuorat flā-
ma ignis ⁊ calor flāme exuritis radix eo-
rum fanilla erit. Item Ezech. xij. Ecce qui
consuunt puluillos sub omni cubito man⁹
⁊ faciūt crucialia sub capite vniuersē eta-
tis. Quis diabolus in aliquo peccatore
fatigatus est: ⁊ vult corruiere in eo: sed re-
nit maledictus adulator ⁊ appodiat eum
exemplis malis confortando. Ille q pec-
cat quasi parietem facit inter se ⁊ decum s⁹
absq̄ repamento est: ⁊ cito corruiet. s⁹ adu-
lator limit eū vt fortior sit vñ ezech. xij. Ip-
si edificabant parietē illi autem lineabant
eū luto absq̄ paleis. Dic ad eos q lineant
absq̄ temperamento q casurus sit. Ad
hoc vñ q adulator detestabilis sit perti-
net illud Prouer. xxij. Qui dicit ipso
iustus es: maledicent eis populi: ⁊ detesta-
buntur eos tribus. Ad hoc q abomina-
bilis sit pertinet illud Prouer. xvij. Qui

iustificat impiū & qui condemnat iustū
p̄ter q̄ abominabilis est apud deum. Ad
idem pertinet qd̄ dicit glo. super Lucam
xvi. vbi agit de diuitē & de lazaro: q̄ p̄t
in lingua canū: lingua adulantium intelli-
git: qui vulnera lingunt dum mala que in
nobis reprehendimus improbo favore
laudent. Lingua enim ista que vulnera lin-
git inhabitante abominabilis est.

Et Sexto p̄t valere ad detestationē hu-
ius peccati: si ostendatur magna stulticia
qua laborat adulator. Est autē vna stulti-
cia ipsius q̄ ipse laudat hoīes sibi ipsi qua
se vellet eū vendere sibi vnde quidam di-
xit adulanti sibi Quid me mihi laudas:
nūquid mihi vendere me vis. Alia stulti-
cia eius est: q̄ ipse homini adulatur et gra-
tiam eius acquirit quam tamen neli⁹ in-
ueniret si veritatē ei diceret. vñ Prover.
xxviij. Qui corripit hominē gratiam po-
stea inueniet apud eum magis q̄ ille q̄ p
lingue blandimenta decipit. Et eiusdem
xxiij. Labia deosculabitur qui recta re-
spondet. & ibidem. Qui arguunt laudabū-
tur. & super eos veniet benedictio. Hoc
est illud quod precipue deest diuitibus &
potentibus videlicet qui verum eis dicat
Vnde Seneca. Monstrabo tibi qd̄ oīa
possidentibus desit: scēs quiverum dicat &
hominem inter mentientem persupentē
& pro rectis blāda audientem ad verum
perducatur. Idem. Dic illis nō qd̄ velint au-
dire: sed qd̄ velint semp̄ audire.

¶ De quattuor remedijs contra peccatū
adulationis.

Sequitur de remedijs contra peccatū
istud: Et p̄t esse quatuor & istud vitium.
¶ Primum est: vt quando ventus adu-
lationis stat homo ad terram descendat:
vt qd̄ infimum est & infimū ipse in se cō-
sideret & dicat Quid tu illumina lucernā
meam: dñe deus meus illumina tenebras
meas. **¶** Aliud remedium est: memoria
mortis. quod remedium figuratū ē Exo.
x. vbi legitur: q̄ orauit moyses dñm: qui
flare fecit ventum ab occidente vehemen-
tissimum: & arreptam locustas proiecit in
mare rubrū. In locustis adulas oīes intelli-
gantur quos ventus veniens ab occiden-
te proiecit in mare: dum memoria mortis

eos fugat: q̄ vanas hominū laudes con-
temnit: qui de morte cogitat: quando veri-
tas aperte patebit. **¶** Tertium remedium
est vt homo subtiliter discernat adulato-
rem esse cum qui sibi loquuntur. Accedū-
bitur enim cum cognoscat se puerilem re-
putari ab eo qui sibi lac adulationis pro-
pinat. vnde Socrates cuiam sibi adulan-
ti dixit. Nihil proficis adulator cum te in-
telligam. **¶** Quartū remedium est: q̄ hō
tristem faciem adulationem ostendat. Tri-
stis enī facies eos fugat: sicut bilis fa-
cies eos multiplicat. Vnde Proverbio.
xxv. Princeps qui libenter audit verba
mendacij omnes ministros habet impios
Renere vero lac adulationis multus est
acceptum patri celesti. Quod figuratum
est Gen. xx. vbi legitur abraham fecisse
grande conuiuium in die ablactationis
Isaac.

¶ De peccato maledictionis: & de his
que faciunt ad detestationem eius.

Capit. viij.

Equitur de peccato maledictio-
nis. Maledictionem vero hic
intelligo mali imprecationem.

Contra quod peccatum.

¶ Prīo possunt valere verba sacre scri-
pture: q̄ illud dissuadent. Et est illud ad
Roma. xij. Benedicite & nolite maledi-
cere. Et illud. ij. Pet. iij. Non reddentes
malū p̄ malo vel maledictū p̄ maledictio-
ne. Secundo valere possunt ad hoc exē-
pla. Sicut est illud qd̄ legitur de dño iesu
xpo. i. Pet. ij. Qui cū malediceretur nō
maledicebat. Et illud apl. i. Corinth. iij.
Maledicimus & bñdicimus.

¶ Tercio potest valere cōtra hoc pecca-
tum: si ostendatur multiplex malum quod
sequitur ex eo. Primum malum est amissio
regni eterni. Vnde. i. ad Cor. i. vj. Ne-
q̄ maledici: neq̄ rapaces regnum dei pos-
sident. Aliud malum est: q̄ maledictio
quam aliquis facit: super caput maledicē-
tis reuertitur. Vnde Prover. xvi. Sicut
anis ad alta transuolans & passer quolibz
vadens: sic maledictum frustra prolatum
nō quēpias superueniet. Ideo autē dicitur
b b iij

frustra prolatū: q̄ est maledictus iuxta di-
uinā iusticiā. pla. univ. ē illud Act. viij.
Pecunia tua tecū sit in perditione. Et
tale maledictum venit super illum cui ma-
ledictur. Maledictum vō sine causa pro-
latum venit super eum qui maledicit. vnde
Ecci. xxvij. Qui in altum mittit lapidem
sup caput eius cadet. Et Gen. xxvij. Qui
maledixerit tibi: sit ille maledictus. Et in
ps. maledicent illi: et tu benedices. et mat-
thei. v. Beati estis cum maledixerint vo-
bis homines et c.

¶ Quarto potest valere ad detestationes
huius peccati: si offendatur perversitas co-
rum qui male agentibus maledicunt. Luz
enim illi qui male agunt infirmi sunt: com-
patiendum esset eis et pro eis orandum:
Non esset malum imprecandum eis cum
plus malum habeant q̄ expediat.

¶ Quinto potest valere contra peccatum
hoc: q̄ maledicere adeo est illicitum quod
non est licitum maledicere diabolo. vnde
Ecci. xxi. Quis maledicit impius diaboli
maledicit ipse animam suam. et duplici-
ter intelligi potest. Uno modo sic. Cū im-
pius maledicit diabolo: id est cum di-
cit cum maledictum et condemnatum ip-
se maledicit animam suam: id ē dānatā et
maledictam offendit. cum maledictū imi-
tetur vnde ad Roma. ij. Inexcusabile es
o homo omnis qui iudicas. In quo enim
iudicas alii: te ipsum condēnas. Alio mō-
do sic intelligitur. Luz impius maledicit dia-
bolo. i. malū optat diabolo ipse maledi-
cit animam suam: id est maledictio culpe et
pene subiicit. Cum enī diabolus sit circa-
tura dei peccatum est malum optare ei.
Vnde in Canonica Jude: vbi legitur: q̄
cum michael archangelus cum diabolo
disputans altercatur de moysi corpore
non est ausus interre iudiciū blasphemie
sed dixit. Imparet tibi dñs. dicit glo. vbi-
cunq; vel quandocunq; hec altercatio an-
geli facta fuit cum diabolo sibi adversan-
ti blasphemiam dicere noluit: sed mode-
sto eum sermone coercuit: quanto magis
hominibus omnis blasphemia est cavē-
da. Item glo. Diabolus in substantia est
bonus: sed involuntate est malus. Et ideo
ab angelo nō blasphematur: q̄ aliquid p-

ferre adversus bonam naturam: blasphe-
miam reputat archangelus. Simile habe-
tur zach. ij. vbi sic legitur. Offendit mihi
dñs Iesum sacerdotem magnū stantem
coram angelo dñi: et sathan stabat a dex-
tris eius vt adversaretur ei. Et dixit dñs
ad sathan. Inceperit in te dñs sathan: et
inceperit in te dñs qui elegit hierlm. Pre-
cipue vō cavendum est parentibus a ma-
ledictione filiorū qm̄ ille maledictōdes ma-
gis nocue solēt esse. Ecci. ij. Benedictio
patris firmat domos filiorū: maledictio
aut matris eradicat fundamenta. Valde
impium est q̄ mater optat malū filio q̄
nō licet ei diabolo optare.

¶ De peccato conuitij. et de his que co-
hibent homines ab hoc peccato.
Ca. ix.

Equitur de peccato conuitij. § 3.
quo peccato. ¶ Primo debe-

ret cohibere hoc: q̄ conuitium
multum vulnerat cor eius cui dicitur ecci.
xxvij. Flagelli plaga linozem facit plaga
auiem lingue comminuet ossa. Hiero. Si
cut homo cauere debet ne percutiat aliquem: cum
baculo: sic cauere debet ne percutiat eum
conuitio. ¶ Secundo deberet cohibere
homines a conuitio hoc q̄ conuitium
charitatem seu amicitiam destruit: que est
via excellentior. Vnde Ecci. xxij. mittens
lapidem in volantis desiciet illa: sic et qui
punitur amico: dissoluit amicitias.

¶ Tertio deberet cohibere a vitio hoc q̄
non defacili sit concordatio post conuitiū
dictum. vnde ecci. xxij. Ad amicum et si p-
duxeris gladium non desperes. Est enim
regressus ad amicum. Si aperuerit os tri-
ste non timeas: est enim concordatio: exce-
pio conuitio et improprio: et superbia et
mysterij reuelatione et plaga dolosa.

¶ Quarto deberet homines cohibere a
peccato conuitij: q̄ homo assuetus huic
peccato vix corrigitur. Vnde ecci. xxij.
Homo assuetus verbis improprij in om-
nibus diebus suis non erudicetur.

¶ Quinto deberet cohibere homines a
conuitio hoc: q̄ illi qui conuitia dicunt
frequenter conuitia audiunt. vnde Sapiēs

Qui pergit dicere q̄ vult: audiet que non vult. Prouer. xii. Impius confundit et confunditur. Prouer. xxvi. qui voluit lapidē reuerteretur ad eum.

¶ Sexto deberet cohibere homines a conuitio hoc: q̄ conuiuium dignum facit hominem morie eterna. vnde matthe. v. qui dixerit fratri suo fame: reus erit gehē ne ignis.

¶ Septimo deberet cohibere homines a conuiui hoc: q̄ dicere conuiui libenter homini signum est impietatis et magne peruersitatis. vnde prouer. x. Labia iusti considerant placita et os impiorū puerſa. Cum ex abundantia cordis os loquatur. matthei. xii. vitiosum est cor vnde frequenter erit conuiuium. et in veritate rusticus est qui rusticitatem libenter dicit qd̄

valde peruersus sit qui conuiuium dicit: ex hoc pōt patere: q̄ aut conuiuiū qd̄ ipse dicit est malum pene: aut malū culpe. Si malū pene est: cum malum pene a deo sit: ipse dicendo opprobrium hominē: reprobat creatoris eius. Prouer. xvii. qui despicit pauperem: reprobat factori eius. Si vero est malum culpe: diabolicum est gaudere de hoc q̄ aliquis illud commiserit.

¶ Vni. xix. Si habitauerit aduena in terra vestra et moratus fuerit inter vos: non exprobris ei sed sit inter vos quasi indigeat. Aduena: est homo qui magnus peccator fuit cui perſi fuit exprobrandū nō est vñ eci. viii. Ne despectas hominem auertentem se a peccato: neq̄ improperes ei: memento qm̄ oēs in corruptiōe sum⁹. spāliter aut cauēdū ē ne putiū correctioni admisceat: sicut faciūt quidam qbus spē correctiōis putiant hōibus. vñ eci. xix. Est correctiō mēdax in ore cōtumeliosi. vere mēdax est talis correctiō. mentitur enim talē correctiōē: cū potius sit cōuiciatio. Tullius in tractatu de amicitia. monere et moneri ē officium vere amicitie ita it̄ q̄ adulatione careat admonitio et contumelia oburgatio. et prouer. xij. qui suauis est viuunt in moderationibus: in suis admonitionib⁹ relinquitur meli⁹. Hō māfuet moderatē corripit: et sic vitā aie sue fuit hō tractidus imoderatē corripēdo ip̄az p̄dit vitā. Cauēdū ē ab imoderata et imāfuetā correctiōe. Alii em̄ hō. caueat sibi ip̄e ignē

incendit quē debuit extinguere: et occidit quē debuit sanare et teneat de dāno qd̄ hōm incaute ab eo plati fecerit Ad p̄mū p̄tinet illud eci. viii. Nō incēdas carbones p̄tōz arguēs eos. Ad scdm̄ p̄tinet illud prouer. xv. Lingua placabilis lignū vite: q̄ aut imoderata ē p̄teret spm̄: lingua māfuetā lignū seu arbor vite est. Occasio em̄ vite spūalis est illis quos corripit: sed lingua imoderata cōteret spm̄ ita corripientis q̄ eius q̄ corripit. Ad tertiū p̄tinet illud exo. xxii. Si cgressus ignis inuenerit spicas: et cōphēderit acervos frugū: siue stantes segetes in agris reddet dānū q̄ ignē succēderit qd̄ de igne ire pōt in telligū: cuius dānū tenet reddere q̄ verbo incauto illud succenderit.

¶ De peccato contentionis: et de eius prohibitione.

La. x.

Equitur de peccato p̄tentionis.

¶ Primo: deberet cohibere hoies: q̄ peccatum hoc diabolicum est. vnde Aug⁹. Nichil est similis actibus demonū: litigare rēfueruos diaboli nō dei se ostendunt q̄ litigāt. ii. ad timoth. ii. Seruū dñi nō opz litigare s̄ māfuetū ē ad oēs. 3ie ap̄s. i. Corin. xi. si qs vult p̄tēnosus ēē nos tales p̄fuetudinē n̄ hēmt. ¶ Secdo deberet homines cohibere a p̄tēōe hoc q̄ si p̄aresse a p̄tēōe nobile ē. vñ prouer. xx. honor est hōi q̄ sepat se. a p̄tēōe. cōtēdere aut ignominiosū ē: Seneca muliebre ē litigare.

¶ Tertiū deberet cohibere hoies a p̄tēōe hoc: q̄ litigare signū ē stulticie seu suptie: et p̄uersitatis: et malicie ad p̄mū p̄tinet illud prouer. xviii. labia stulti mīscēt se rē xis et illd. xx. oēs at stulti mīscēt p̄tūmclis In vbo mīscēdi q̄ cōmixtio ē inseparabilis vñ intelligit q̄ stulti a p̄tēōe separari non p̄nt. Ad scdm̄ p̄tinet illud prouer. xvi. hō p̄uerſus suscitāt lites. et xxvi. sicut q̄ apphēdit aurib⁹ canē: sic et p̄tāsi et ipatēs et cōmīscet rixe alteri⁹. ad tertiū p̄tinet illud prouer. xvii. semp iurgia q̄rit mal⁹ agēl⁹ autē crudelis mittit 3 cū hoc erit in morte qm̄ agēl⁹ mal⁹ ad eū veniat et eū deſerat in fernū. vñ agēl⁹ mal⁹ pōt intelligi aliq̄ malus hō ad eū missus: vñ dic. vulgarter. iſſe ē malus: q̄ qm̄ inueniet parē suū.

b b i i i

¶ Quarto deberet cohibere homines a contentione hoc: q̄ multa mala inde proveniunt. Unde Eccl. xxij. Ante ignem camini vapor: et fumus ignis inaltatur. sic et ante sanguinem maledicta et contumelia et ruina. Et eiusdem. xi. A scintilla vna augetur ignis. Et. xxvij. Certamen festinatum incendit ignem et lis festinans effundit sanguinem.

¶ Quinto deberet cohibere homines a contentione hoc: q̄ abstinere a lite magni nec riti est. Unde legitur in vitis patrui: q̄ orate machario vox insonuit ad eum dicens. Nodū ad mensuram duarum mulierum peruenisti que habitant in proxima civitate. Quis macharius intras civitatem quisset per rationem earum ab ipsis. Dixerunt quod erant uxores duorum fratrum et p. xv. annos simul fuerant: et nunquam aliqua earum alia dicto: vel facto contristauerat et stauerunt in corde suo: ut vix ad mortem verbum inter se seculari non loquerentur: et libenter intrassent religionem si viri carum permisissent. Annum eorum in quibus consistebat meritum harum mulierum erat hoc: quod item non habuerant adinuicem. Animus vere innocens necit litigare. Unde legitur in vitis patrui: q̄ duo senes erant in vna cella qui nunquam habuerant litem inter se. Dixit ergo vnus. Faciamus litem inter nos: et ponamus latere in medio et vterque dicat q̄ suus sit: et nesciamus quid sit contentio. Cum positus fuisset latere: et iam vnus diceret: meus est. Alter respondit: ego spero q̄ meus est. Cum autem primus diceret. Non est tuus sed meus. Alter respondit: Si tuus est tolle eum. Et sic non inuenerunt materiam litigandi.

¶ Ad maxime cum quos personis cauenda sit contentio.

¶ Et licet vniuersaliter declinanda sit contentio precipue tamen cum quinq̄ personis scilicet cum homine potente. vnde Eccl. viij. Non litiges cum homine potente ne forte incidas in manus illius. Et cum homine locuplete. Ibidem. Non contendas cum homine locuplete: ne forte contra te consurget litem tibi. Multos enim perdidit aurum et argentum. Et cum homine linguato. vnde Eccl. viij. Non litiges cum ho-

mine linguato: neque struas in ignem illius ligna: et cum homine iracundo. vnde i. eodem. Cum iracundo non facias rixam. Nec cum propola vxore. Ex quo est aliquis litem habere ceperit: cum vxorem nunquam habebit quietem. Prover. xix. Tecta iugiter psallanna et litigiosa mulier comparantur. Qui in domo psallanti est: quando vult declinare vnum stulticidium in vno loco: inuenit illud in alto et ita non inuenit ibi quietem. Sic vir et vxor: quietem non inueniunt ex quo ceperit litigiosi esse. et valde male est eis quantascunq̄ delicta habcant. vnde Prover. xvij. melior est buccella siccata cum gaudio: quam domus plena viticinis cum iurgio. et licet de nulla re litigandum sit precipue tamen non est litigandum de re quam hominem non molestat. vnde eccl. vndecimo. De illa re que te non molestat: ne certaueris.

¶ De peccato derisionis. Ca. xi.

¶ Equitur de derisione quas mali faciunt bonis. De qua breuiter pertransimus: cum de ea dictum sit in tractatu de ornatu in capitulo de perecundia. Hoc solum addentes quod legitur Meemias dixisse. ij. esdr. iij. cum tobias amonites irrideret iudeos edificatores dicens. Si ascenderit vespere transisset murum eorum lapideus. Audi inquit deus noster quia facti sumus despectui: conuertere opprobrium super caput eorum. et paulo post subditur. Ne operias iniquitatem eorum coram facie tua: et peccata eorum non deleantur: quia irriderunt edificatores.

¶ De peccato prauis consilij: et de his que deberent cohibere homines ab hoc peccato. Ca. xij.

¶ Equitur de peccato prauis consilij. Aliquo peccato deberet cohibere homines. Primo quod prauus consiliarius proditor est. Ecce ipse est cum qui in eo confidit: scilicet cum qui ab eo consilium petit: quod non est paruum peccatum. vnde Prover. xxvi. Sicut no-

xtas est qui mittit lanceas et sagittas in mortem: ita vir qui fraudulenter nocet amico suo. ¶ Secundo deberet cohibere homines ab hoc peccato qui pravi consiliiarii quasi oia mala faciunt: sic tamen ut nihil mali fecisse videantur. Ipsi dant palmas in facie christi in mēbris eius: dicentes. ¶ Prophe- tiza nobis christe: quis est qui te percussit ut legi- mur factum fuisse. ¶ Abathei. xxvj. cum dominus captus teneretur: quasi dominus ignorare pos- sit astutias eorum cum scriptum sit Job. xij. Ipe novit decipientem: et est qui decipit.

¶ Tertio deberet cohibere homines ab hoc peccato: quod consiliiarius pravius illud consilium quod ipse vult dare. Alioquin primo dat pira- scipsum. Illud enim habet insititum omnis in- iusticia: quod quicumque vult nocere alij primo noceat sibi. Ois laqueus deceptionis pri- mo capit eum qui tendit. Ois gladius per- secutionis spiritus primo transverberat eum qui eo utitur. Unde Ecclesi. xxvj. Qui fodit foueam: incidet in eam: et qui statuit lapide- primo offendet in eo et qui laqueum alij ponit peribit in illo. Facienti consilium nequis simus super illud devolvitur et non agnoscat in hoc veniat illi. Unde. Prover. xxv. Qui fodit foueam incidet in eam: qui voluit la- pitem reuerteretur ad eum. Et Ps. Lacti aperuit et effudit et c. Hoc est figuratum. i. Regi. xvij. in hoc quod Solias proprio gla- dio decapitatus est. Et. Ester. vij. in hoc quod aman suspensus est in patibulo quod pa- rauerat mardocheo. Pravi consiliiarii rapinis et exactionibus quas fieri faciunt habent peccatum: et ad restitutionem tenentur cum alij habeant laqueum. Consilio eorum bene acquiescit in malis faciendis: in bonis vero minime. Quis modico tempore plus mali facit quam toto tempore vite sue possint emendare. unde nullus penitus est quod magis impediatur homines a salute quam istud.

¶ Quarto deberet cohibere homines ab hoc peccato: quod peccatum istud multum nocuum est ecclesie dei. Annus enim malus consiliiarii destruit quod tota patria patriam. Ad magna maliciam pravi consiliiarii: referri potest illud Ecclesi. xxxj. Nequius oculo quid creatur est. Consiliiarius enim alicuius oculus dicitur. Unde Abathei. v. Si oculus tuus scan-

dalizat te et c. Si consiliiarius alicuius prin- cipis malus est negotia eius male dispo- nent. unde Abat. h. vi. Si oculus tuus ne- quam fuerit totum corpus tuum tenebris sum erit.

¶ Quinto deberet cohibere homines ab hoc peccato: quod quod isti qui astuti sunt ad dandum consilia nocuius alijs. in consulen- do subijpsis iusto dei consilio fatui inveniunt. Unde Job. xij. legitur quod deus adducit con- siliiarios in altum finem. Legitur etiam Job. v. de domino. Qui apprehendit sapientes in astutia eorum et consilium pra- uorum dissipat. Sic enim cavendum est homini ne pravi consilio acquiescat. unde ecci. vi. Multi pacifici sunt tibi. sed con- siliiarius vnius de mille. et Ecclesi. xxxvj. Consiliiario malo serua animam tuam: plus scito quam sit ultius necessitas: et quid ipse co- gitabit ne forte mutet sudem terram et de- cat tibi bona est via tua.

¶ A quibus personis consilium sumen- dum est.

¶ Cavendum etiam est homini ne consi- lium querat a iuuenibus. Mac enim de ca- roboam partem regni amisit: quod acquieuit consilio iuuenum: relicto consilio seniorum ut legitur. iij. Regi. xij. Item cavendum est homini ne amatores huius mundi consi- lat de salute anime sue. Unde Ecclesi. trigesi- mo septimo. Noli consilium cum socero tuo. Socer est mundus iste qui quodam- modo est pater carnis: que vero spiritus est: cum quo consilium habendum non est de salute anime. Quod figuratum est geni- trigesimo primo in hoc quod iacob recessit a laban: ipso nesciente Bernard. Angelus magni consilij vocat te: et alienum consi- lium prestolare. Idem amicos consulat: qui non legit quod inimici hominis domestici eius. Elare. decimonono. Sapientes consilia- rij pharaonis de derunt consilium inspi- ens. Cavendum est etiam homini ne con- silium cum stulto habeat. Unde Ecclesi. octavo. Cum fatuis consilium non habe- as: non enim poterunt diligere: nisi que placent eis.

¶ De seminantibus discordias: et de his que cohibent ab hoc peccato.

La. xij.

venit in mundum ut pacem reformaret in mundo. Ad diabolum vero pertinet dis-
pergere.

5

¶ Equitur de peccato eorum qui seminant discordias. A quo peccato primo deberet homines cohibere hoc quod illud peccatum adeo est exosum deo. unde Proverbio. sexto. Sex sunt que odit dominus et septimum detestatur anima eius. Oculos sublimes et c. Et numerat Salomon. septimo loco eum qui seminat inter fratres discordias: tanquam magis exosum deo quam alios peccatores. Nec mirum si deus odiat eos qui seminant discordias in ecclesia. Magis enim videntur nocere ei qui hoc faciunt quam qui proprium corpus eius crucifixerunt. Idus enim dilexit Christus corpus ecclesie quod corpus proprium cum pro corpore ecclesie corpus proprium morti exposuerit. Unde qui fodunt corpus ecclesie unitatem eius dividendo: magis videntur nocere ei quam qui corpus eius proprium fodcrunt continuitatem in eo dividendo. Ad ostendendum quod nullo modo volebat scindi corpus ecclesie per discordias voluit ipse tunicam inconsutilem induriam manere Job. xix.

¶ Secundo deberet cohibere homines ab hoc peccato hoc quod nihil magis nocivum est corpori humano quam divisio communitatis. sic nihil magis nocivum est ecclesie dei quam divisio unitatis. Ex uno verbo quod dicit ille qui discordiam seminat: quandoque nascitur discordia tanta ex qua destruitur patria una. Unde magne malicie est seminare semen tale. Cum ex uno grano illius: talis messis surgat.

¶ Tertio deberet cohibere homines ab hoc peccato hoc quod opus illud diabolum est: et contrarium operi Christi. unde de diabolo scriptum est. Job. decimo quod dispergit oves. Christus vero de se dicit mathei duodecimo. Qui non colligit mecum dispergit. Ad Christum et ad servos eius pertinet vire et pacificare. mathei quinto Beati pacifici quoniam filii dei vocabuntur. Hec de causa filius dei

¶ De peccato bilinguism: et de his que deberent hominem cohibere ab hoc peccato.

La. xiii.

¶ Equitur de peccato bilinguism Bilingues autem dicuntur qui male loquuntur de hominibus

in absentia et bona in presentia vel qui pretendunt quod bona intentione dicant vel contra illud quod perierunt: cum mala habeant intentionem.

¶ A quo peccato primo deberet homines cohibere hoc quod multum displicet deo. Unde Proverbio. octavo dicit sapientia increata que est filius dei. Irrogantiam et superbiam et viam pravam et os bilingue detestor. Nec mirum si deus detestatur os bilingue cum monstrum sit. Nullum animal bilingue invenitur excepto serpente: qui bilinguis est iuxta vulgi opinionem quia propter velocitatem motuum lingue sic apparet.

¶ Secundo deberet cohibere homines a peccato hoc quod valde nocivum est proximo. unde Prover. decimo octavo. Serba bilinguis quasi simplicia. et ipsa perueniunt usque ad interiora ventris. et ad interiora mentis. Dicitur autem serba bilinguis quasi simplicia quia sub preterito iociveli bene intentionis ca dicit: tamen cor audientis multum ledunt. unde de ipse potest intelligi illud Ps. multi sunt sermones eius super oleum et ipsi sunt iacula.

¶ Tertio deberet cohibere homines a peccato hoc quod multum nocet proprio subiecto. Primo quia ponit illud in magno periculo si enim est in magno periculo qui unam linguam habet in quantum periculo est ille qui bilinguis est. vix sufficit aliquis unam linguam regere.

¶ Secundo nocet: quia ponit hominem in opprobrio et fama mala. unde Eccl. v. Denotatio pessima super bilinguem. Denotatio est digni offensio passionis plena. Item Eccl. vi. Improprium et contumeliam malus hereditabit: et omne peccatum

for inuidus & bilinguis. ¶ Tertio nocet q: hominem reddit maledictum. vii. eci. xvij. susurro & biliguus maledictus. Abul-
tos est turbauit pacē hñtes. biliguus sūt
psendo apli variis liguis loqñtes. A pec-
cato vō isto scipue cauēdū est illis qui le-
gem dei hñt alios docere. vii. i. ad Timo-
the. ij. Diacones similiter pudicos nō bi-
lingues: nō multo &c.

¶ De peccato amantium rumores.

Cap. xv.

Equitur de peccato eorum qui
rumores amant. A quo peccato
precipue cauendum est claustrali-
bus. vii. Berni. rumorem in claustro enu-
merat inter. xij. abusiones claustri. Duo-
decim vero abusiones claustrum de sunt.

¶ Prælati negligens: discipulus inobedi-
ens: iuuenis ociosus: senex obstinatus mo-
nachus curialis religiosus cauidit: pā-
nus preciosus cibus exquisitus: rumor in
claustris: in capitulo: dissolutio in cho-
ro: irruentia circa altare.

¶ De peccato iactantie: & de his que va-
lent contra illud. Cap. xvi.

Equitur de peccato iactantie. qđ
dissuadet Prover. xxvij. vbi le-
gitur. Laudet te alienus & nō os
tuum. Vñ aut valere cōtra peccatum
istud. Primo exēpla. pñt illd qđ legitur
Dan. iij. de nabuchodonosor: q verba
iactantie proferebat in fine dicens. Ecce
babylon ciuitas magna quam ego edifi-
caui in domum regni in robore fortitu-
dinis mee: & in gloria decoris mei. Et cū
adhuc sermo esset in ore regis: vox de ce-
lo ruit. Tibi dixit nabuchodonosor rex.
Regnum tuum transit a te. Legitur etia
in vitisparum de quodam heremita: qui
possens omnibus animi virtutibus cepit
iactare se. & diabolus in specie mulieris
venit ad speluncam eius: dicens: q a be-
stis nocte esset deuoranda nisi suscepi-
retur eius hospitio. que suscepta diuersis
blandimentis induxit eum: ad hoc: q mē-
bra eius singulatim tangeret. & cum incli-
naret se p eam sedē amplecteretur: ipsa

euauit: deridens eum: & multitudo de-
monum clamauit. S monache qui te vs-
q ad stellas extollebas. quomodo dimer-
sus es in infernum. Disce: qui se exaltat
humiliabitur. Tūc ille desperans & fugiens
p confusionē a conspectu omnium relē
giolorum: reuersus est ad seculū tradēs
se omni impudicitie. ne quis eum salubrē
bus monitis de seipso reuocaret. Atq
in regione thebaide manente quodā he-
remita: apollonio vite probantissime. Di-
xit ei vox de celo apolloni per te perda
sapientiam sapientum in egypto & omē
cultura demonum subueas. At ille ait. Au-
fer a me iactantiam ne forte elatus super
fratres meos cadam ab omnibus bonis
& dixit vox. Abiite manus tuas ad ceru-
ces tuas. & quod comprehendis strin-
ge & sub arena subue. & continuo appo-
sita manu ad ceruices apprehēdit paruū
ethiopē clamātē & dicientē. Ego sū super
bie demon. Et iterū vox ait. Perge nūc
quocunq volueris in deo securus.

¶ Secundo potest valere contra pecca-
tum iactantie si manifestetur stulticia eius
qui hoc vitio laborat. Notandum ergo
q ille qui iactat se ore proprio seipsum qñ
q occidit. vnde Proverbiū. xvij. A
os stulti contritio illius. Filios etiam su-
os ore proprio comedit dum bona ope-
ra se iactando de illis amittit. Ipse etia
dei gratiam effundit. Ande Eccl. xx. gra-
tie fatuorum effundentur. Ipse laudem
quam amat in loco ponti vbi sordescit
in ore proprio. Omnis enim laus in ore
proprio sordescit. Ipse etiam testimoni-
um fert de seipso. Iohannis. viij. Tu de
teipso testimonium perhibes: testimoniū
tuum non est verum. Hoc de christo nō
habet locum cum se solus cognoscat: &
ipso soli credendum est: iuxta verbum hi-
larij Soli deo de se credendum est qui se
solus nouit. Sed in alijs verū ē quod di-
citur. ij. Corin. x. Non. qui seipsum cō-
mendat ille probatus est: sed quem deus
commendat. Ille qui iactat se: est idolum
seipsum colens. & de seipso cantans. Ip-
se singularis est gallus: que postq fecit ouē

non cessat clamare donec perpenditur quod omni fecit. & sic omni amittit. Sic ille qui tacet se tacere non potest. donec bonum opus quod fecit amiserit.

Tertio potest valere contra hoc peccatum si ostendatur mala que ex eo sequuntur. Notandum ergo quod ex hoc peccato sequuntur iurgia. Unde proverborum xxvij. Qui se tacet & dilatat iurgia condat. Sequitur etiam inde odium. Unde Sapientia. Antiosa iactatio est: affectus autem dicitibus. non tantummodo fastidium: sed plerumque odium. Hoc tamen sciendum est quod licet viris bonis opera sua bona quandoque dicere ad dei gloriam. Unde ij. ad Corinth. x. dicit paulus. Estimo enim me nihil minus fecisse a magnis apostolis. licet etiam ea dicere ad revelationem spiritus. Unde eia. xxvij. dicit Ezechias. Memento queso domine quomodo ambulaverim coram te in veritate.

De secretorum revelatione.

Cap. xvij.

Equitur de secretorum revelatione. A quo peccato debent hominem cohibere tria.

Primum est hoc quod legitur. Eccei. xxvij. Qui denudat arcana amici perdit fidem.

Secundum est quod legitur. Ecclesiai. xxij. Est concordatio ad amicum ex cepto convitio & improposito: & superbia: & mysterij revelatione: & plaga dolosa. Unde revelatio secreti est vnum eorum de quibus vix fit concordatio.

Tertium est hoc quod si aliquis infamatus fuerit illa revelatione: vix potest ei restitui damnum quod suscepit. Unde proverborum. xxv. Que viderant oculi tui: ne proferas in iurgio cito: ne postea emendare non possis: cum de honestaveris amicum tuum.

De peccato indiscrete comminationis.

Cap. xvij.

Equitur de peccato indiscrete comminationis. A quo peccato cavere debemus

Primo exemplo christi: de quo legitur. j. petrij. Qui cum patere non comminabatur.

Secundo debet cohibere ab eo peccatum locum timori dei. Unde Eccei. xix. Loripe amicum antequam comminaris: et da locum timori altissimi. Altissimi timor dat locum qui potius vult quod homines: dimittant peccare timore dei quam timore humano.

Tertio: quia comminationes multum offendunt hominem: & multa mala inde sequuntur. Ecclesiastici. xxij. Ante sanguinem maledicta: & contumelia & mine.

Quarto cavendum est a comminationibus: ne stultiores nos offendamus quam simus. Homo qui comminari consuevit offendit se stultiores quam sit quia multa comminatur. que nunquam facturum sit. Unde proverborum. xliij. Qui impatiens est: exaltat stulticiam suam.

De peccato indiscrete promissionis

Cap. xix.

Equitur de peccato indiscrete promissionis. A quo peccato deberet hominem cohibere tria mala quem inde sequuntur.

Primum est remissio proprię conscientie. Unde prover. xij. Est qui promittit & quasi gladio pungitur conscientie. Hoc fit quando non soluit quod promittit. Secundum malum est: quod inimicitias ei incurrit cui promittit & non soluit. Unde Eccei. xx. est qui per perfidiam promittit amico: & lucrat est cum inimicum gratis.

Tertium malum est: quod tenet soluere quod promittit. Unde ecclesiastici. viij. Ne sperdeas super virtutem tuam: quod si sperderis quasi restitues cogita.

Specialiter autem cavere debemus a voto indiscreto: ne scilicet vovimus quod implere nolumus. In quo multi peccant aliqui claustrales prout ea que sciunt se non impleturos: in quo etiam multi peccant qui suscipiendo sacros ordines: continentiam promittunt: quam tamen non proponunt.

seruare, quod valde periculosum est. **En**
Prover. xx. Ruina est homini deuotare
 sanctos: id est de voto suo honorare san-
 ctos et post votum retractare. **Ecce. v.**
 Melius est non vouere q̄ post votū p-
 missa non reddere. Item in eodem. Si
 quid vouisti deo ne morderis reddere.
 Duplex enim est inuidia et stulta pro-
 missio.

De verbo ociofo: et de his que debe-
 rent hominem ab his cohibere.

Cap. xx.

Equitur de verbo ociofo: et qd
 sit. **¶** Notandum ergo q̄ ver-
 bum ociofum secundum He-
 ro. est quod sine vilitate loquens dicitur
 aut audientis. Verba vero scurrilia et tur-
 pia non sunt computanda inter ociofa.
¶ Unde Hiero. Qui scurrilitatem replicat:
 et cacinnis ora dissoluit: vñ aliquid pro-
 fert turpitudinis: non octosi sermōis sed
 criminosi reus tenetur. **¶** Multa vero
 sunt que deberent hominem cohibere a
 verbis ociofis. **¶** Primum est hoc: q̄
 cum vir iustus celum sit: os eius porta ec-
 li est. Et ideo aperiendum non est absq̄
 magna causa. Legimus enim celus ad lu-
 teram multotiens apertum fuisse: sed nun-
 q̄ legitur quin aliquid mirum subsequitū
 sit. legitur in ps̄. Et ianuas celi aperuit.
 et subditur. Et pluit illis manna ad man-
 ducandum. legitur etiam luce. iij. q̄ iesu
 baptizato et orante: apertum est celum.
 Et subditur q̄ descendit spiritus sanctus.
 Vox etiam patris audita est. Item: cum
 beatus Stephanus lapidaretur: aperti
 sunt celi: et vidit iesum stantem a dextris
 dei et gloriam ipsius. et sic quando porta
 celi spiritualis aperitur: scz os viri iusti:
 debet inde exire manna: vel verbum dul-
 cis consolationis vel verbum quo spiri-
 tus sanctus datur: vel verbum quo spiritus
 sanctus vel ipsius gratia hominibus offe-
 datur. Sed de quibuscumque cum expecta-
 tur vt exeat manna: exit potius rana: ali-
 quid scilicet garulitatis. **¶** Secundo de-
 beret homines cohibere ab ociofis ver-
 bis hoc: q̄ lingua calamus ē spiritus san-

cti. vnde ps̄. lingua mea calamus scribe ve-
 lociter scribens. Solent offendi scripto-
 res q̄ calamo eorum aliquid inutile feri-
 pitatur et illū pellicunt. sic sp̄s sanctus q̄
 lingua illa repellit: q̄ verbis ociofis se
 exponit. Tercio deberet cohibere hoies
 a verbis ociofis hoc: q̄ loq̄ia naturaliter
 in solis ratione habentibus inueniunt. vñ
 per se data est loquela rationi: et ideo si-
 ne ratione fieri non debet. **¶** Quarto de-
 beret cohibere hoies a vbo ociofo hoc:
 q̄ omnia verba ad examen dei venient.
 Unde **1^a ath. xij.** De omni verbo ocio-
 fo q̄ locuti fuerint homines reddent in
 die iudicij rationem. et **Ecce vlti.** Lun-
 cia que sunt adducet deus in iudicium
 pro omni errato et c. et dicit **1^a Blo.** q̄ etia
 de verbo ignoranter prolato hoc intelli-
 gitur. vnde debemus verba nostra hic ex-
 aminare vt per examen illud possint tran-
 sire. **¶** Quinto deberet cohibere homi-
 nes a verbo ociofo hoc: q̄ homo est ve-
 lut castrū obfessum vñ dicit. vnde ps̄. In-
 mici mei aiam meam circunderunt et c.
 Os vero hominis porta est per quam se-
 pe hoc castrum captus est ideo porta ista
 diligenter est custodienda: et nō ad vba
 inutilia aperienda. **¶** Sexto deberet co-
 hibere homines a verbo ociofo hoc: q̄
 thesaurus magn⁹ ē in homine. vnde ap̄s
 ij. **Loz. iij.** Thesaurum habemus in va-
 sis fictilibus. Ideo qui thesaurum suum
 non vult amittere. os suum clausum dili-
 genter debet custodire. **¶** Septimo vtili-
 tas magna que ex verbis potest provenire
 Verbo enim vno potest homo in oratio-
 ne regnum eternus mereri. Item vno ver-
 bo potest dari occasio salutis pluribus
 animabus. vnde et magna corruptione
 prouenit hoc: q̄ homo ociofo et inutilia
 loquitur libet ex quo potest adeo vilita
 loqui. Hoc antē precipue reprehensibile est
 in sacerdotib⁹ vñ Bern. Inter secularis
 nuge sit: i ore sacerdotis blasphemie. In
 edū si scidat: et rede foris referede nūq̄
 Consecrasti os tuum euangelio: talibus
 iam aperire illicitum est: asinecere sacre-
 gum. labia sacerdotum custodiunt scien-
 tiam et legem requirunt ex ore eius: non
 nugas vel fabulas. Verbum scurriliatis

qđ faceti vrbane ve nomine colorant. nō
sufficit ab ore peregrinari. pcul ab aure ē
relegādis: fcede ad cachinnos moueris: fe-
dius moues. **H**ero. Beata lingua q̄ nō
nouit nisi de diuinis texere sermonem.
Aliqui vero sunt qui nō multū curant ea
uere a verbis ociosis: vel ab alijs veniali-
bus peccatis: eo qđ talia peccata sibi par-
ua videntur.

¶ De qñq; timendis circa venialia pec-
cata.

I **¶** Ideo notandū qđ quinq; sunt que de-
bet homo timere circa venialia peccata
¶ Prīmū est multitudo eorū. vñ **A**ugu.
Ista leuia p̄uenere noli. Si contemnis qñ
appendis: expauesce. qñ connumerat.

¶ Secundum est hoc: qđ pro talibus ad
iudicium dei sumus trahendi. vñ **S**uper
illud **I**ob. xxxj. Mōne vias meas ipse cō-
siderat. dicit glo. Sic deus vñi: cuiusq;
vias considerat: sic gressus dinumerat: vt
nec minutissime cogitationes ac tenuissi-
ma verba q̄ apud nos vsu viluerunt: eius
iudicio indiscussa remaneant. Sed que
ratio poterit reddi de verbis ociosis cū
ipsa sine ratione dicantur. **A**nde **B**erth.
Si preterea verbum ociosū est quod nul-
lam rationabilem causam habeat: quam
rationem reddere poterimus de eo qđ ē
preter rationem: licet confabulari aiunt
donec pretereat hora quam tibi ad agen-
dam penitentiam: ad obtinendam veniam:
ad acquirendam gratiam: ad promeren-
dam gloriam: misratio conditoris indul-
ferat. **¶** Tercio timendū est ne inter mul-
ta venialia aliquod mortale incidat ho-
mo: nunc igno: antc. vñ **O**see vij. **A**lienī co-
mederunt robur eius: et ipse nesciuit.

I **¶** Quarto timendum est: ne per venia-
lia homo ita debilitetur: qđ i aliquod ma-
nifestum mortale cadat. **E**ccli. xix. Qui
modica spernit paulatim decidet. **G**reg.
Etasti grandia. cane ne obuiaris arena
Item Si ista parua negligimus: insensi-
biliter seducti: audacter maiora perpetra-
mus. **E**t si stupra et clauī in nauius sint
minima: tamen defectus eorum occasio

submersionis possit esse his qui in nauib;
sunt. **P**reterea cñ eorum occasio ē
euationis. **L**egitur qđ **a**bsalon occasione
crinum interfecit suū. **R**egum. xviij.
In crinibus parua peccata possunt intel-
ligi sicut et ibi. **C**apilli capius vestri om-
nes numerati sunt. **Q**ue parua peccata
multis sunt occasio mortis. **L**egitur etia;
Iudici. xvi. qđ **s**ampson abscissis crinib;
debilis factus sit. **I**n quo figuratum est:
qđ aliquis debilitatur quando modica bo-
na negligit facere. **E**contra: **n**azarei nutri-
ebant comam: vt legitur **N**umeri. vi.

¶ Quinto timenda sunt venialia: quia p-
fectum impediunt. quando enim aliquis
deo ingratus est: et non vult facere p̄ eo
nisi id ad quod tenetur: deus non ita abū-
danter largitur gratiam ei vñ **p**rofice-
re possit. **P**reterea: vñ: cuius pilus cibum
alicui reddit abominabilem: et modicaz
pulueris oculum multum obnubilat. sic
venialia seruitum alicuius minus gratū
videtur deo reddere: et oculos cordis ob-
nubilant.

¶ De multiloquio: et de his que ab eo
cohibent. **L**a. xxi.

Equitur de multiloquio. **A** quo
peccato. **¶** Prīmū debet cohi-
bere hoc: qđ multiloquium signū
est imbecilitatis. **H**ero. **I**nter canes qui
infirmitior est magis latrat. **¶** Secundo
vero hoc: qđ multiloquium hominē odio-
sum reddit: pauciloquium vero amabile
vñ **q**uidam philosophus interrogatus
quomodo quis hominibus posset place-
re: inquit. Si gesseris optima: et locutus
fueris pauca. et **E**ccli. ix. **T**erribilis in ci-
uitate sua homo linguosus: et temerari⁹
in verbo suo odibilis erit.

¶ Tercio hoc: qđ multiloquium impedit
conuersionem: vñ **I**ob. xi. **M**unquid
vir verbosus iustificabitur. **L**ucii. x. **V**ir
qui patitur fluxum seminis immund⁹
erit. **¶** Quarto vero hoc: qđ in multilo-
quio non deest peccatum. vt legitur p̄

verbosorum. x. et Eccli. xx. qui multis vixit
verbis ledit animam suam. et Eccli. v. In
multis sermonibus inuenitur stulticia.

¶ Quinto hoc: q. multiloquium signum
est stulticie. vnde Eccli. x. Stultus verba
multiplicat. et Proverbiorum. xxix. To-
tum spiritum suum proferit stultus.

¶ Sextum vero est hoc. qd dicitur in ps.
Air linguosus non dirigitur in terra.

¶ Septimum est hoc: q. frequenter acci-
dit: q. vbi est multitudo verborum: ibi est
indigentia operum. Sicut vbi multum
est de paleis ibi sepe parum est de grano.

¶ Proverbiorum. xiiij. Vbi verba pluri-
ma: ibi frequenter egestas. et xix. qui tan-
tum vba fecitatur nihil habebit. ¶ Octa-
uo: magna utilitas que est in cauendo a
multiloquio. Vnde Eccli. xix. Qui odit lo-
quacritatem extinguit maliciam. Prover-
biorum. xij. De fructu oris sui replebitur
vnusquisq. bonis. Legitur in vitis patris
q. quidam portauit lapides tribus annis
in ore. vt vitaret multiloquium.

¶ De turpiloquio. Cap. xxij.

Equitur de turpiloquio. Quod
peccatum dissuadet nobis apo-
stolus ad Ephe. v. dicens. Gorni-
catio autem et omnis immundicia aut
auaricia non nominetur in vobis sicut
deceit sanctos: aut turpinitudo et c. Ab hoc
peccato multum debemus cauere: q. hoc
peccatum est turpinitudo. in ore: vbi multum
indecens est immundicia. Preterea tur-
piloquium proximum corrumpit. Vnde
1. ad Cor. xv. Corrumunt bonos mo-
res colloquia praua. et ij. ad Timothe. ij.
quorum sermo serpit vt cancer. Corrum-
pit etiam ipsi qui turpiter loquuntur vt
tandem turpia opera non abhorreat. Se-
neca. Turpia ne dixeris paulatim enim
per verba pudor deiecitur.

¶ De scurrilitate: et his que valere pos-
sunt contra hoc peccatum. Cap. xxij.

Equitur de scurrilitate: que a stul-
tis curialitas dicitur: id est iocu-
laritas: sicut dicit glo. super epi-
stolam ad cphe. v. Contra quod peccatum

¶ Primo possit valere verba sacre scri-
pture que illud dissuadent. vt est illud ad
ephe. v. Fornicatio autem et omnis
immundicia aut auaricia non nominetur
in vobis sicut deceit sanctos: aut turpini-
do: aut scurrilitas.

¶ Thessal. iij. Audiuimus quosdam inter
vos ambulare inquiete: nihil operantes
sed curiosos agentes. His autem qui hu-
iusmodi sunt denunciamus. et obsecramus
in domino iesu christo: vt cum silentio o-
perantes panem suum manducant.

¶ Secundo potest valere contra hoc
peccatum. si scurras diuersis generibus
rerum comparemus. Notandum ergo q.
scurra est velut capra vel simia cum qui-
bus ludit diabolus. et homines excitat ad
risum. Capra animal fetidum est. simia
animal deformis. sic tales valde fetidi sunt
et valde deformes. Ipsi etiam sunt fures
damnosissimi. Tempus enim quo nihil
est preciosius in vita ista inter transitoria
hominibus furantur. Ipsi consolatores
sunt eorum qui laborant in seruitio dia-
boli. Ipsi releuant falsa recreationibus
labores eorum qui vadunt in infernum ne
deficiant in via. Ipsi faciunt etiam obdor-
mire homines in peccatis vt a diabolo de-
ferantur in infernum et non excitentur.
¶ Tertio potest valere contra hoc pec-
catum si ponantur ea que sacra scriptura
dicit de risu huius temporis ad quem per
ba scurrilia excitant.

¶ De risu huius temporis.

¶ Notandum ergo q. risus huius tem-
poris error est. vnde Eccli. ij. Risum re-
putant errorem. Est etiam velut quedam
ebullitio stulticie. Vnde Proverbiorum
xv. De sanctorum ebullitio stulticia. Si au-
tem hoc ebullitio ad ignem prauae concu-
piscencie scurra sufflante illum igne vento
vanitatis inclusio. Risus autem talis est velut

Sonitus spinarum ardentium sub olla cre-
pitanium. vñ Eccl. vii. sicut sonitus spi-
narum ardentium sub olla sic risus stulti.
Item risus talis est velut quidam nunci-
us multici cordis exterius insinuans. vñ
Eccl. xix. Amicus corporis et risus den-
tium: et ingressus hominis enunciant de
illo. Item risus talis maledictus est. Eude-
luc. vi. De vobis qui nunc ridetis: quia lu-
gebitis.

R Quod multiplex risus malus sit.

Ex his satis manifestum est quanta sit fa-
tuitas scurrarum q ad risum tale exultant.

Item notandum qd est risus inuidie: risus
phidie: risus infanie: risus vanitatis pure:
et risus prudencie. De risu inuidie loquit po-
eta describens inuidia. Risus adest nunq
nisi que fecere dolores. De risu phidie legi-
tur puer. x. quasi p risum stultus opas sce-
lus. De risu infanie legis puer. xv. q stulti-
cia est gaudium stulto. vñ Augu. Qd alunt
sapientes se habere sanos lugentes: qd fre-
net cos ridentes. Item Aug. dicit Gaudium
mundanorum gaudium est freneticorum. Risus vo
pure vanitatis etiam aliq ex sola leuitate ri-
det. Ad que risum possumus referre qd le-
giunt in vitis patrum de quodam sene q vidit
quendam ridere: et dixit ei. Cora celi et terre
dno roem totius vite nre reddiduri sumus: et
tu ridet. Risus vo prudencie est risus rarus
et tacit. vñ Eccl. xxi. Sapiens in risu exal-
tot vocem suam. At aut sapiens vix tacite
ridebit. et Job. xxix. Si qm rideba ad eos
no credebam. Grego. Prelat⁹ debet se-
ra lter habere ad subiectos: vt ridens time-
ri et irat⁹ possit amari: ne nimia laetia vi-
le vel immoderata severitas reddat odi-
osum. **I**tem notandum q sicut risus p-
sentis vite debet esse rarus et modicus:
sic luct⁹ frequens et multus. Qd onemur
autem ad hoc exemplo christi quem ter le-
gimus flevisse: rississe vero nunq legimus
flevit iesus sup civitatis destructione hie-
rusale. luc. xix. et ad lazari suscitacionem
Job. xi. et in agonia qm plixus oravit.
Quo fletu habetur ad Heb. v. Qd onet et
nos ad hoc multiplex materia luct⁹: qua
in mundo isto videm⁹: et hoc q lachryme
nre in suo valore sut. De hac materia reg-
re in tractatu de luxuria: in capitulo de

chozeis

De indiscreta taciturnitate. Ca. xxiij.

Equitur de indiscreta taciturnitate. **E**t notandum q sicut viti-
osa est loquacitas sic et vitiosus est
semp tacere. vñ Eccl. iij. Ips tacet: ipse
loquedi. Isidor⁹. Scrudata est lingua no
insolubilibiter ligada. Berni. mors et vita i
manib⁹ lingue. Ideo ori poneda e custo-
dia: vt nec vitale edificacione clausura da-
net: nec letalis perniciem liberum sonit⁹
egressum.

Qd tacere in platis malum sit: et maxi-
me a verbo pdicationis.

Taciturnitas vo pcpue est reprehensi-
bilis in prelatis q docere hnt pplm. Illis
enim tacere a vbo pdicationis mors e. vñ
Exod. xxviij. preceptum est q in extremis
ptib⁹ vestiu sacerdotaliu fieret tintinabu-
la aurea: mixta malis pncis: vt audiret
sonit⁹ qm Baro ingrederetur et egrederet
sanctuariu in cospertu dñi et no moreret
De quo vbo loqns Grego. dicit. Sacer-
dos ingrediens et egrediens movet: si de eo
sonit⁹ no audit: qd se vtra eterni iudicis
puocat: si de eo sonit⁹ predicatione non
pcedat. Ad idem pncip illud qd legis Eze-
chie. xxiij. Si speculator viderit gladiu
venientem et no insonnerit buccina et pplis
se no custodierit: veneritq gladius et tulerit
de eis animas: ille qd emigrate sua capi-
est: sanguine autem ei⁹ de manu speculato-
ris reqrat. Alos. j. ad Cor. ix De mibi si
no eu agelizauro. Ad platu specialit⁹ pri-
net illud esai. lvij. Clama ne cesses. et il-
lud Osee. viij. In gutture tuo sit tuba. et il-
lud esai. vi. Mem hinc tacui. si ppter ta-
citurmatem prelatis aliq peccat: si se eac si
ipse eu intericiat. vñ Paulus Act. xx.
mundus sut a sanguine oim. Ad est subter-
fugi quo min⁹ annuciaret oem p illu dei iro-
bis. Innuet p oppositu q re⁹ est sangui-
nis eoz si ipse eis n annuicias. Indiscr-
eta taciturnitas dissuadet Eccl. iij. vbi le-
giunt. Ne retineas verbum in tempore sa-
lutis.

De octo remedijs contra peccatu lin-
gue. Pars. iij.

Dicitur de peccato lingue
et custodia in cōis et specialiter
xiiij. peccatis lingue. Et sequen
ter tangendum est aliquid de remedijs
peccati istud. Et ponemus octo remedia
peccati istud. **P**rimū remediū est pside
ratio pccati qd est in loquēdo. Tunc porta
alicui⁹ castri cauti⁹ apitur: qñ notū est do
mino castri qd hostes porte insidiantur.
Et cū hostes inuisibiles porte oris speci
aliter insidiantur: cū cautela magna aperi
enda est. Ad hoc remediū pōt referri il
lud Job. xi. **N**onemento bellū: ne addas
amplius loq quicq. **S**ecundū remedi
um est pside ratio tā nobilitatis q̃ vilita
tis huius mōbi. De qua nobilitate et vi
litate habitū est in pncipio. huius tracta
tus vbi dictū est qd in lingua p̃cipue ide
cens sit immundicia: et qd diuino officio
p̃ ceteris membris deputata sit. **T**ertiū
remediū est: qd hō pōtā oris quasi q̃
dam barras facit. Barre ille sunt pposi
ta firma declinādū psonas illas cū quib⁹
peccare solet p linguam: vel loca illa in q
bua soler habere occasione p linguā pec
candi. vel sūtētū tenēdi horis in quibua fa
cilis hō p linguam labitur: vt hora post
cibum et alia silia pposita q̃ custodiūt ho
minem ne offēdat in lingua. De barris
istis legi⁹ puer. xviij. **S**ater q̃ adiuvatur
a fratre quasi ciuitas firma: et iudicia q̃
rectes vrbis. **P**roposita ex iudicio ratio
nis facia de custodia sensuum. **Q**uēctes:
id est quasi barre vrbium sunt. **Q**uartū
remediū est: qd homo raro loquatur. **E**x
emplū de hoc habem⁹ in brā ṽgine cui⁹
septē vba trī leguntur in euāgelijs. vnde
Eccl. xix. **Q**ui odit loquacitatē extinguit
maliciā. **S** Quintum remediū est: qd hō
paucā loq̃t. Sic enī in multiloquio non
decrēt pccā. puer. x. sic breuiter loqui ad
hoc valet vt hō caueat a peccato. De q̃
to et quinto remediū dicit p̃lius. Ad si
mā p̃c cūis volo te esse breuiloquū: et ra
riloquū: et submissa voce loquentem. Ad
rariloquū monet Sen. dicens. **V**irib⁹ fre
quenti⁹ ligua viere. Ad. In hoc incube
vt libēius audias q̃ loquaris. **S**extū
remediū est tarditas in loquendo vt hō
non exeat in loquēdo nisi p̃cedēte delibe

ratione. **A**d quod pertinent verba sacre
scripture q̃ sequunt. **H**iero. **P**rius veniat
sermo ad limā q̃ ad linguam. Eccl. iij.
Noli citius esse in lingua. et Eccl. v. **N**e
temere quid loquaris. neq̃ cor tuū sit ve
lox ad p̃ferendū sermonē corā deo. **I**n
nuitur cā q̃re si debeat hō loqui absq̃ de
liberatione. qd enī hō loquitur corā deo
loquitur. Eccl. xxi. verba prudentiū satera
pōderabuntur. Sen. **T**ardiloquum te ē
tūbeo et p̃p̃erit tibi deus. puer. xij. qui
inconsideratus est ad loquendum sentiet
mala. qui enī nō vult loqui absq̃ delibe
ratione clauē oris habeat in arca cordis.
p̃n quātū ad hoc securus est. Eccl. xxi. **I**n
ore fatui cor illi: et in corde sapientū os illoꝝ.
S Septimum remediū est: qd iter
oia p̃cipuū videtur esse: vt hō orando
linguā suā deo cōmendet. **D**ñi enī est gu
bernare linguā: vt legitur **P**rouer. xvi.
vñ **D**avid. **P**one dñe custodiā ori meo.
De silentio claustrali et eius commen
datione.
S Octauū remediū est silentium claustra
liū. **H**iero. **L**ingua maledictā indicium
emendat silentium. et sicut in sexto: clauis
oris ponitur in arca cordis: iij septimo ve
ro ponitur in manu dei: sicut in octauo ista
clauis oris ponitur in manu prelati. **Q**ui
aut̃ nesciente plato et nolente: portā oris
aperne rit postq̃ ei clauē tradidit: fractoz
videtur esse templi spūalis. et cū clauē fa
ciat p̃ clauē videtur esse latro.
Que valeant ad commendationē silen
tij claustralis.
Ad cōmendationē vō claustralis silen
tij. **P**rimo possit valere exēpla. et p̃eci
pue exēplū xp̃i. De quo dicit **G**lo. sup
illud **E**sa. ij. **Q**uasi agnus coram tondē
te se obmutescet et non aperiet os suū.
Herodi vel pilato pauca respōdit: ut
ferrentur salus humani generis. **E**cgis
etiam qd abbas **A**gathon lapidem in ore
suo p̃ triennij portabat donec taciturni
tatem disceret. **E**g̃ ligitur etiam de abba
te **P**ando: qd fratres dixerunt ei: vt dice
ret aliquem sermonē alexandrino ep̃isco
po ad se veniente. **Q**ui ait. **S**i in taciturni
tate mea nō edificatur: nec in sermone
meo edificabitur. **I**nuenitur etiā de q̃dā

milite potēte qui voluit intrare religionē
 et misit quēdam vasallū suū ad abbate
 quēdā iniungens ei qd diceret abbati se
 velle intrare istam religionē. Addidit et
 quod diceret se esse multū paratū tamē
 in omnibus se obedire. quod dīdeo fecit:
 qz sepe in lingua offēderat: et cogitavit q
 nisi caveret sibi: lingua sibi auferet bona q
 ibi faceret. et receptus est miles in religio
 ne illa: et credebatur mutus. exiens autē
 quādā vice eij abbate ad quēdā milite
 qui laborabat in extremis. vidit aīam ei
 cū moreretur miserabiliter a demonibus
 trahit: et cōpatiens fleuit. et discēdentes
 inde obuiū habuerūt quēdam alium mi
 litē q pmissit abbati q renūciaret secu
 lo. et cū cū pcederet in quodā ponte tē
 ptaturus viam corā abbate: decidens de
 ponte submersus est: cui aīam vidit mi
 les ab angelis in specie monachi in celis
 deferri: et solutus est in gaudium. Cū autē
 abbas venisset ad claustrū: adiuravit mili
 tem in tute obediētē sibi diceret si lo
 qui posset: et cur i morte illoꝝ duoz se
 liter habuisset. Cui miles. male fecisti: qz
 contra ppositū meū loqui fecisti: sed
 tamen tibi indicabo. et narrauit ei oīa p
 ordines. Audies abbas cecidit ad pedes
 ei. Abiles autē renuēs petijt: vt in aliquo
 recluderetur loco: vbi taciturnitas sue p
 positū posset seruire. ¶ Secundo pnta
 lere ad cōmēdationē silentij sacra verba
 quē illud dissuadent. vt est illud Augu.
 super Dñe exaudi. Loquela sit in neces
 sitate: taciturnitas in iocunditate. Et ar
 se nio cū discederet a palatio vt monachū
 fieret facta est vox dicēs. Arseni sugē: tace
 quiesce. Nec est sunt radices nō peccādi.
 Dīero. Abulso melius est de duobus im
 pfectis: rusticitate sanctā habere qz elo
 quentia peccatrice. ¶ Tercio pnt valere ad
 commendationē silentij: si ostendātur bo
 na q ex silentio proueniunt.
 ¶ De pilitatibus silentij: et eius cōmē
 datione.

¶ Notandū ergo q silentiū hoīem fortē
 efficit. vñ Esa. xxx. In silentio et spe erit
 fortitudo vestra. Abbas pastor. Sio labor
 q euenit tibi ex taciturnitate separabit.
 Sicut vix vel nūq pugil vincitur nisi ma

lū vñ dixerit sic vix vincitur a diabolo:
 q a malis vñ sibi caverit. Itē silentiū
 pacē facit. vñ Esa. xxxij. Erat opus iusti
 tie pax. et cultus iusticie silentiū. Silentij
 est qd quēdā cultura iusticie. Sicut est ex
 nimia loquela frequenter seqtur iniuria
 tam dei qz pxiimi: sicut silentio iusticia
 nutritur. ex qz velut ex qdā arbore fructus
 pacis colligitur. vñ cū claustralibus pax
 sūme necessaria sit: valde necessariū ē eis
 silentiū vñ pax sequitur. Multe lites et ire
 remouentur ex obseruationē silentij. puer.
 xxvj. Qui imponit stulto silentiū iras mi
 nigar. ¶ Itē silentiū est signum sapientie.
 Sen. Taciturnitas homini stulto p sapiē
 tia est. Quidā plus cuiusdā rustico in cōi
 uio tacenti. ex doctis inquit hoc solū ha
 beo. puer. xviij. Stultus si tacuerit sapi
 ens reputabitur. et Job. xij. Etinā tacere
 tis vt putaremini sapientes. Sapient. Me
 mo stultus tacere potest. ¶ Itē silentiū
 etiā est spūalis pccr. vñ Thren. iij. Se
 debet solitarius et tacebit: q leuauit se su
 per se. Bō qui tāleuauit se supra statū ho
 minū qui habet deū solatore et collo
 catorē: pot est solitarius et tacere. Ex quo
 enim habet deū p socio: nō curat de con
 sortio hūano. Sen. Prīmū argumētū cō
 posite mētie cristio: posse secū plicere: et
 secū morari. Bern. Cū q de est: nūq est
 min⁹ sol⁹. qz cū ipse ē solus qd ideo dicit
 ga tūc liberius habet suū verū sociū: scz
 deū. Bō etiā cui deus interi⁹ loquit: non
 curat multū de loquela exteriori. Grego.
 Non sufficit plicere: bō ad vtrūqz diu
 sus: qz si exteri⁹ auditū apit: interi⁹ soide
 scit. ¶ Itē silentiū preparat hoīem collo
 quio diuino. vñ Thren. iij. Bonū est pso
 lari. cū silentio salutare dei. Silens dicit
 bum est: nō auditū et auscultationē requi
 rit. Eccl. xxxij. Vbi nō est auditus nō es
 fundetur sermo. Et. j. Regū. iij. loquere
 dñe: qz audit sermo tuus silentij seruare: ē
 os vnde exit ignis et flamma: obstruere.
 ¶ Itē silentij seruare: est bestiam in do
 mabilem claustrū tenere. Iaco. iij. Omis
 natura bestiarum et volucrum et serpen
 tum et ceteroz domantur. et domita sunt
 a natura humana: lingua aut nullus hoī
 domare pot. ¶ Itē silentij seruare ē gla

diu penetratissimus in vagina absconde
re. ¶ lingua eoz gladius acutus. Item
Mecum seruare: est fouea obstruere p qua
dō sepe cecidit: et collū cadendo sibi fre
git. Eccl. xliij. Bear vir qui nō est lapsus
verbo ex ore suo. Qd diligenter esset ob
struēda fouea illa q torrens fuit homini
p occasio ruine et talis ruine. ¶ Silentium
ē tēnū viri claustralis. vñ claustralis sine
silētiō ē qsi equ⁹ sine freno. silētiū ē clauis
religiōis est. vnde claustrū absqz silentio
pprie claustrū nō est cum sit absqz clausu
ra sed est velut vrbis parēs et absqz mu
roz ambitu. vnde prover. xxv. sicut v:bs
parēs et absqz muro p ambui. sic vir qui
non pōt in loquēdo cohibere spiritū su
um. Claustrum absqz silentio est velut vi
nea absqz sepe: que direptioni expōita ē.
Eccl. xxxvi. vbi nō ē sepes diripiet pos
sessio. Eccl. x. qui dissipat sepe morde
bit eum coluber. matth. xxj. legitur de se
pe ista. Bō erat paterfamilias qui planta
uit vineā et sepe circūdedit ei. et pro
uer. xliij. ¶ Per agrum hoīs pigri transi
it. et p vineam viri stulti. et ecce totum re
pleuerant vitice: et operuerūt superficiez
eius spine et maceria lapidum destructa
erat. Itē hic p maceriā intelligitur quod
prius per sepe. Et innuitur q negligē
tia et pigritia platorum: causa sit q silen
tium et alie claustrales obseruantie i clau
stris non obseruentur. sicut solet obstrui
vas in quo sit vinum ferratum vt vinū for
tus sit. sic oportet q claustralis districtie
obseruet silentiū vt feruor deuotionis sit

in eo. Alioquin si os eius ad loquacitatē
fuerit apertum: quicquid deuotiōis in eo
est exhalat. Itē silētiū in claustro suffo
catio malicie est: q iuxta verbū prius po
sitū qui odit loquacitatē extinguit maliti
am. ¶ Silētiū etiā signū est mortis vete
ris hominis. loquacitas in claustrali qui
debet esse mortuus stupenda est: sicut si vi
deremus hoīem mortuum loquentē. Re
ligio vero vbi non obseruatur silentium
potest dicere illud Job. xxx. quasi rupto
muro et aperta ianua irruerunt super me
¶ Ultimo ad p̄mendationē silētiū pōt va
lere illud Sapientis. locutū esse aliqui pen
tuit me: tacere vero nunqz. Itē clausi qui
interpretatur silentiū erat amicus dauid.
An p̄solui ori meo custodiam etē.

¶ Explicit opus summe virtutū et vitio
rum Reuerendissimi patris ac dñi Guil
helmi p̄raudi episcopi Lugdunensis
Impressum p magistrū Nicolauū de be
nedictis. Anno a natali christiano. M.
cccc. die. xxvij. nouēbris.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s
v x y z et 7

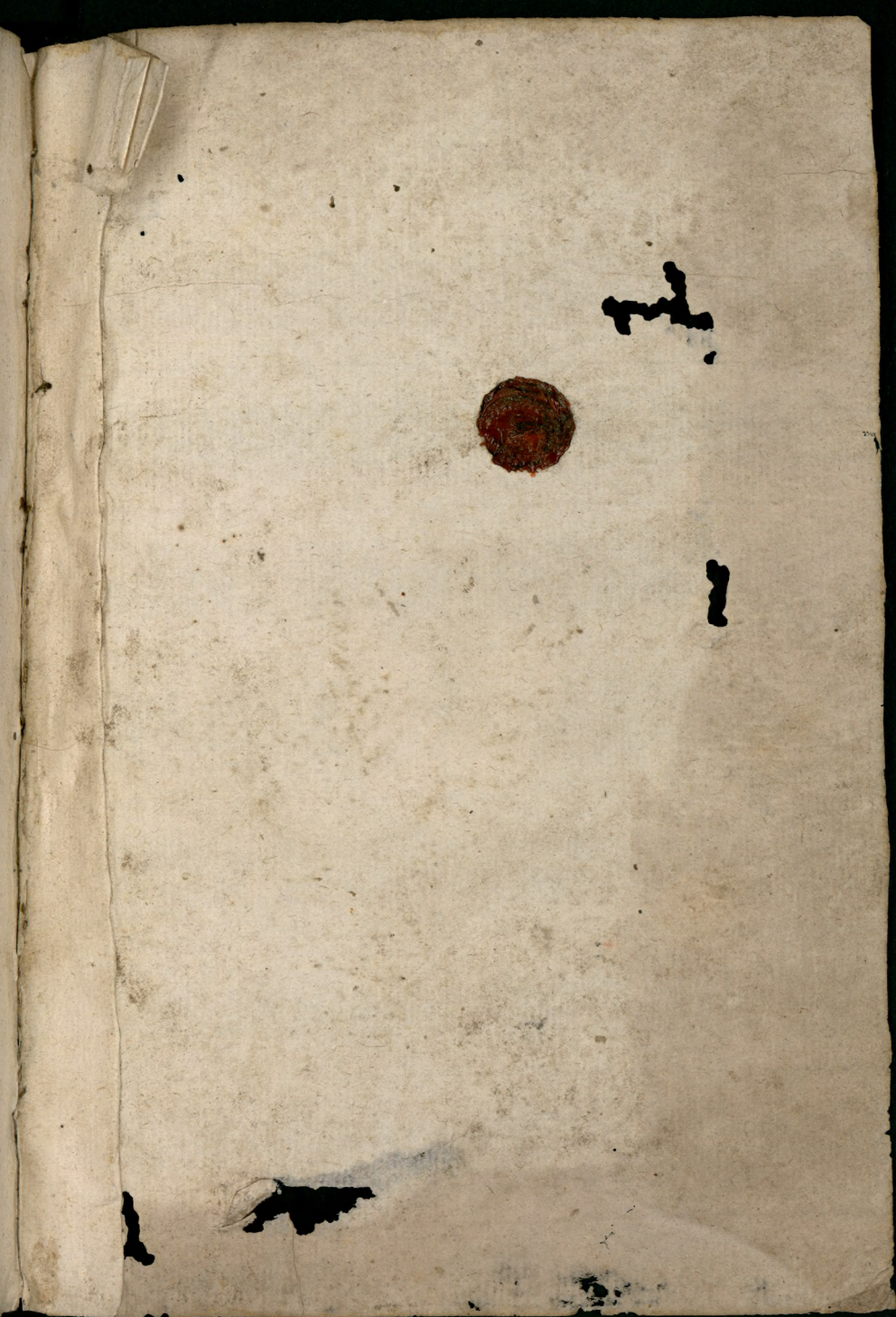
A B C D E F G H I J K L
M N O P Q R S T U V
W X Y Z aa bb.

Omnes sunt quaterni preter B. et bbq
sunt quinterni.

1871

1945

[illegible]









SUMARIUM
SUMME VITIORUM
PER FIGURAS
1522